

OSARK

ULUSLARARASI OSMANLI ARAŞTIRMALARI KONGRESİ

ÖZET KİTABI / ABSTRACT BOOK

14 - 17

EKİM / OCTOBER

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
KONGRE KÜLTÜR MERKEZİ

INTERNATIONAL CONGRESS ON OTTOMAN STUDIES

OSAMER
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
OSMANLI ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

Sakarya Üniversitesi,
Esentepe Kampüsü, SAÜ Kültür ve Kongre Merkezi,
54187, Serdivan, Sakarya, Türkiye

T. 0090 505 512 0971
F. 0090 264 295 5562
E-mail: osark@sakarya.edu.tr

www.osmanliarastirmalari.org
www.ottomanstudies.org

Düzenleyen
ORGANIZED BY

OSAMER

Bilim Kurulu
SCIENTIFIC COMMITTEE

Abdurrahman Atçıl
Abdülhamit Kırmızı
Ahmet Hakkı Turabi
Ahmet Kavas
Ahmet Tabakoğlu
Ahmet Yaşar Ocak
Ali Akyıldız
Atilla Arkan
Ayten Altıntaş
Azmi Özcan
Bünyamin Bezci
Cengiz Tomar
Cornell Fleischer
Coşkun Yılmaz
Ebubekir Sofuoğlu
Erol Özvar
Fatih Andı
Feridun M. Emecen
Gabor J. Agoston
Gültekin Yıldız
Günay Kut
Gürbüz Deniz
Hacer Topaktaş
Hacı Mehmet Günay
Hakan Karateke
Hüseyin Çınar
İbrahim Şirin
İdris Bostan
İlhan Kutluer
İrfan İnce
İskender Pala
İsmail Güleç
İsmail Gündoğdu
İsmail Hira
İsmail Kara
Jean-Pierre Arrigon
Kate Fleet
Kadir Pektaş
Macit Kenanoğlu
Mahmut Hüdai Şentürk
Mehmet Akif Aydın
Mehmet Ali Ünal
Mehmet Bayraktar
Mehmet Genç
Mehmet İpşirli
Michael Ursinus
Muhammed Harp
Mustafa Daş
Mustafa Kaçar
Mustafa Koç
Nejdet Ertuğ
Nil Sarı
Nuran Yıldırım
Özge Samancı
Semih Ceyhan
Seyfi Kenan
Sezai Küçük
Suraiya Faroqhi
Tuncay Zorlu
Turgut Subaşı
Ümit Ekin
Victor Ostapchuk
Zekeriya Kurşun
Zeynep Tarım

Kongre Başkanları
CONGRESS PRESIDENTS

Fuat Aydın
Arif Bilgin

Düzenleme Kurulu
ORGANIZING COMMITTEE

Mükerrem Bedizel Zülfikar Aydın
Mehmet Yaşar Ertaş
Yılmaz Daşçıoğlu
Süleyman Kaya
Haşim Şahin
Fatih Bozkurt
Muammer İskenderoğlu
Bayram Ali Kaya

Sekretarya
SECRETARIAT

Burhan Çağlar
Hâcer Kılıçaslan
Mahmut Cihat İzgi

ABD EL RAZEK, Mansour Mohammed

Selim I. Pasha Mosque of Bahram Pasha and Its Endowments in Aleppo

As the Syrian cities; Aleppo became one of the provinces which tended to Ottoman Empire since 922 A.H\1516 A.D on the period of Sultan Selim I Ottomans made a great effect on the various aspects of civilization in the city; this effect appeared clearly in the field of architecture and applied arts. Ottomans leaved many of monuments in Aleppo, some of these monuments built on the local styles that were found in the city before Ottomans coming, and also many of these monuments were a true reflection to the new Ottoman style. In the beginning of the second half of 10th A.H\second half of 16th century A.D there were a lot of monuments that appeared in Aleppo built on Ottoman style, this new style clearly appeared on the architectures of this period whether on the general planning or the architectural elements. Bahram Pasha Mosque in Aleppo which known by Al Bahrameya Mosque one of the monuments that was built in the end of 10th A.H\16th century A.D, and it was built on the new Ottoman style. This paper aimed to study the general planning to the mosque, rooting it, and tie between its architectural style and the parallel mosques in Aleppo and other country, addition to analytical study to the architectural elements which formed the mosque, noting that there wasn't any specialist study to this mosque before this paper, so this paper was considered the first specialized archaeological and architectural study to the mosque. In addition to study of the general planning and the architectural elements to the mosque, this paper will study it's endowments "Waqf" that were mentioned in the founder's Waqf book, this Waqf book mentioned that the founder "Bahram pasha" specialized a lot of endowments to his mosque in Aleppo, Ghazza, and Cairo, the abstract of this Waqf book will be published in this paper. Also the paper will be supplied by a number of maps, illustration figures, and photographically plates to the mosque and its endowments and most of these will be published for the first time. Finally this paper will depend on a lot of primary historical sources that specialized on the history of Aleppo and it's monumental architectures in Ottoman stage, in addition to many of secondary sources that specialized on studying the city in this period, in the end of the paper there was an Epilogue that will include the conclusions that will be a supplement in the field of historical and archaeological study.

ABUJAZAR, Ebtihal M.

The View of Ibn Abidin, as a Famous Scholar in Ottoman State, in the Theory of Validity of Commercial Contracts and Its Impacts on Islamic Finance

This paper aims to shed light on the views of Ibn Abidin as one of the famous scholars during the Ottoman period and his theory of Validity in commercial contracts through extrapolation some of his opinions in various issues. Moreover, this paper aims to point to the impacts of these interpretations on the Islamic Finance. In this regard, according to Ibn Abidin and his doctrine, contract is categorized as Valid contract (Sahih), Void contract (Batil) and Voidable contract (Fasid). This category is one of the most important specifications that characterize the theory of Validity in Islamic Finance law from other laws. Therefore, it forms the core of this paper.

AKKESE, Ayten

Eski-Yeni İkilem Çizgisinde XIX. Yüzyıl Şairi Muhyiddin Rûmî ve Şiir Dünyası

XIX. yüzyıl, Osmanlı Devleti için uzun süredir içinde bulunduğu buhranlı sürecin son safhasıdır. Her alanda ihtiyaç duyulan Batılılaşma hareketlerinden ve buna paralel olarak ortaya çıkan eski- yeni ikiliğinden kaçınılmaz olarak edebiyat da nasibini almış ve özellikle Fransız Edebiyatı etkisi altında gelişen bir yeni edebiyat vücûd bulmaya başlamıştır. Meydana gelen bu ikiliğe karşın Divan Edebiyatı, etkisini keskin bir şekilde yitirmemiş, "Encümen-i Şuârâ" adı verilen şair topluluğu ve Mahmud Nedîm Paşa, Muhyiddin Rûmî (Paşa) gibi şairlerin şahsî gayretleri ile devam ettirilmeye çalışılmıştır. Ancak yüzyılın içinde bulunduğu bu ikilem şair zihninde de yankı bulmuş ve gelenekten tamamıyla kopamayan şair, geleceğe de kayıtsız kalamamıştır. Bu durum Muhyiddin Rûmî (Paşa)'nin şiirlerinde de görülmektedir. Şairin, Divan Edebiyatı geleneği içinde yazdığı şiirleri bulunmakla birlikte, kullandığı yeni redifler, sevgili tipine getirdiği farklı bakış açısı, bunların yanı sıra Ziya Paşa ve Nâmık Kemâl'in şiirleriyle benzerlik gösteren "vatan, hürriyet, medeniyet" gibi kavramları kullanması ile "gelenekten geleceğe" göz kırptığı görülmektedir. Adı geçen kavramları dile getiren şairin, şiirlerinden örnekler tebliğimizde yer alacaktır.

Çalışmamız, bir taraftan Muhyiddin Rûmî (Paşa) ve *Divançesi*'nin gün yüzüne çıkarılması ve edebiyat tarihine kazandırılmasını amaçlarken, diğer taraftan doğu edebiyatından batı edebiyatına geçişin Divan Edebiyatı'na kazandırdıklarını ve yansımalarını göstermeyi amaçlamaktadır.

Muhyiddin Rûmî on the Line of Old and New Dilemma: XIX. Century Poet and His Poetic World

The XIXth century is the last phase of the painful process which the Ottoman Empire has been experiencing for a long time. The literature has also been affected by the westernization movement needed in all field and followed by old-new dilemma, and a new type of literature starts to develop especially under the effect of French literature. Despite this difference, Divan Literature hasn't lost its effect immediately. It has been tried to be maintained not only by a group of poets called "Encümen-i Şuârâ" but also with some poets' personal efforts like Mahmud Nedîm Paşa, Muhyiddin Rûmî (Paşa). However, the century's dilemma echoes in the mind of the poet who doesn't break his binds with the tradition cannot be indifferent to the future. This situation is also realized in the poems of Muhyiddin Rûmî (Paşa).

The poet has some poems written within the Divan Literature tradition, but it's seen that he's ready to proceed "from tradition to future", as he uses new rhymes, brings a new perspective for the 'lover' type. Moreover, he uses some concepts, such as "homeland, liberty, civilization". This has similar points with the poems of Ziya Paşa and Nâmık Kemâl. Sample poems of the poet who mentions the abovementioned concepts will be included in our presentation.

Our study not only aims at revealing Muhyiddin Rûmî (Paşa) and his *Divançe* and bringing it to the literature world but also showing the advantages and reflections of transition from the eastern literature to the western literature regarding Divan Literature.

AKALIN, Durmuş

XIX. Yüzyılda Kızıldeniz'de Avrupalı Güçler ve Osmanlı Hâkimiyeti

Osmanlı Devleti'nin Mısır'ı almasıyla birlikte kısa sürede Yemen'e kadar ulaşan Osmanlı hâkimiyetinin başladığı görülür. Memlükler'in baş edemediği Portekizli denizciler ile mücadele kapsamında Kızıldeniz'in Hadım Süleyman Paşa ile birlikte bir Osmanlı Denizi olduğunu söylemek mümkündür. Her ne kadar Doğu Afrika'da daha içerilere gidilememesi, Yemen ve Aden'de Portekizli denizciler ve Zeydi imamlar ile mücadele Kızıldeniz'de Osmanlı hâkimiyetinin altını oymuş olsa da özellikle Kızıldeniz sahillerinde Osmanlı hâkimiyetinin kuvvetle varlığını gösterdiği bir gerçektir. Osmanlı Devleti'nin gerek bölge konusundaki hassasiyeti gerekse de Avrupalı devletlerin coğrafi keşiflerle birlikte bir süre yönlerini okyanuslara çevirmeleri, XIX. yüzyıla kadar Kızıldeniz'de Osmanlı hâkimiyetinin devamını sağladı. Ne var ki Osmanlı Devleti'nin Avrupalı devletler karşısında gerilediği süreçte Asya ile Afrika'nın birçok noktasında ticareti ellerine alan Avrupalı denizciler ve tacirler, yavaş yavaş Kızıldeniz'e sokulmaya *başladılar*.

Kızıldeniz'de Osmanlı hâkimiyetinin zayıflamasıyla çok geçmeden "Protectorate" adıyla anılan nüfuz alanları birer koloni haline geldi. İlk etapta İngilizler bunu Aden merkezli olarak Yemen'de ortaya koydular. Hemen ardından İngilizleri Fransızlar ve İtalyanlar takip etti. Tüm bu gelişmeler karşısında Osmanlı Devleti, hukuken egemenlik alanında kabul ettiği toprakların muhafazası için yoğun gayret sarf etti. Kimi zaman bu gayret askeri unsurlarla desteklenmiş olsa da çoğu zaman diplomasi yoluyla bertaraf edilmeye çalışıldı. Hem Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu buhran ve gerileme süreci hem de bölge dinamiklerinin kendine özgü gelişim şekilleri ve yabancı baskısı, Osmanlı Devleti açısından işleri zorlaştıran birkaç başlıktan en dikkat çekicileriydi. I. Dünya Savaşı'na kadar hâkimiyet alanı he geçen gün zayıflasa da Yemen'de olduğu gibi ciddi bir dirençle bölgenin siyasi ve askeri gelişmelerine kendi damgasını vurma gayretinde olan Osmanlı Devleti, büyük savaştan sonra bölgeden çekilmek zorunda kaldı. Ancak Kızıldeniz'in taşıdığı ehemmiyet XX. yüzyılda da azalmadan devam etti.

The European Forces and the Ottoman Rule in the Red Sea in XIXth Century

With the Egyptian conquest of Ottoman Empire, it is seen to begin the Ottoman Domination reached to Yemen in a short time. In the scope of fighting with the Portuguese seafarers that Mamluks hadn't coped, it is possible to say that the Red Sea is an Ottoman sea in an association with Eunuch Suleiman Pasha. Although they didn't go further in the East Africa, even if the fighting with the Portuguese seafarers and Zaydi Imams in Yemen and Aden hollowed the inferior of Ottoman Domination in the Red Sea, it is a fact that the Ottoman Domination strongly indicates their presence especially in the Red Sea coasts. Either the sensitivities of Ottoman Empire surrounding the region, or for a while, the turning their aspects of European states to the ocean with the geographical discoveries had ensured the continuity of Ottoman Domination in the Red Sea until XIXth century. In the process of decline of Ottoman Empire against the European states, the European sailors and merchants, who took the trade on many points of Asia and Africa, slowly began to creep to the Red Sea.

With the weakening of Ottoman Domination in the Red Sea, before long the population areas which were known as "Protectorate" became a colony. Firstly, British revealed this in Yemen based in Aden. Immediately after, Italian and French followed British. Against all these developments, the Ottoman Empire had made intensive efforts for the conservation of soils that the Ottoman Empire legally accepted in the territory of sovereignty. Sometimes, even if these efforts supported with the military elements, most of time, these efforts were tried to be eliminated by the way of diplomacy. Both the process of decline and the depression in which the Ottoman Empire was and the specific developments of regional dynamics and foreign pressure were the most striking of several titles in the terms of Ottoman Empire. Until the World War I, even if the dominated area had weakened day by day, the Ottoman Empire, which was the serious resistance effort of hitting their mark to the political and military developments like in Yemen, had to withdraw from the region after the World War I However the importance of Red Sea continued in XXth century.

AKKUŞ, Süleyman

Eş'arî-Mâtürîdî Uzlaştırılması Bağlamında Osmanlı Kelâm Geleneği: Nev'î Efendi Örneği

Osmanlı düşüncesinde ağırlıklı olarak Nasreddin Tûsî, Fahreddin Râzî, İbn Sîna ve Gazzâlî'nin etkileri görülür. Bu düşüncede meşşâî, işrâkî, vahdet-i vücud ve akli ilahiyatla; varlık metafiziğiyle tabiat felsefesi birlikte değerlendirilmiştir. Özellikle Fatih döneminde kelâm ilminin temel problemlerinde felsefi dil ve konular; felsefî terminoloji hâkim olmuştur. Ayrıca aşka dayalı tasavvuf anlayışı halka yansımış, tasavvuf felsefesi hemen her alanda etkisini hissettirmiştir. Fıkıh düşüncesinin serbest düşünce ve felsefeye karşı oluşu, İslam'ın düşünce özgürlüğüne olan vurgusu, yeni düşüncelerin hayata yansıması, felsefe ile dinin uzlaşabileceği fikirleri, akli ve felsefi ilimlere, kelâm ve tasavvufa olan ilgiyi arttırmıştır. Kelâm ve felsefe, Kurân ve hadisler ekseninde ele alınmış, akli yorumlarla desteklenmiş, sonraki dönemlere etkileri yansıyan; üzerlerine şerh ve haşiyelerin yapıldığı eserlerle okutulmuştur. Âlim ve şair kimliğiyle Nev'î Efendi de (ö. 1007/1599) farklı alanlarda yazdığı otuzu aşkın eserleriyle bu dönemin tanınmış bilim adamlarından olmuştur. Ancak XVI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, aklî ve felsefî ilimlerin önemini yitirmesiyle kelâm ilmi de değerini kaybetmiş, şerh ve haşiyelerin dışında daha özgün eserler yazılamamıştır. Bunun istisnası olarak kelâm alanında Nev'î Efendi'ye kadar, İbn Hümâm, Hızır Bey, Hocazâde, Kestelli, Molla Lütfi, Kemâlpaşazâde gibi bilginlerce az da olsa müstakil eserler yazılabilmiştir. Dönemin ilim anlayışını yansıtan bu eserlerde kelâm ilminin meşruiyeti, önemi, Eş'arî-Mâtüridî farklılıklarının karşılaştırılması gibi geleneksel konular tartışılmıştır. Tebliğde kendisini Mâtüridî-Hanefî olarak tanıtan Nev'î'nin kelâm ilmi, Mâtüridîlerle Eş'arîler arasındaki farklılıklar ve bazı kelâm konularına dair görüşleri değerlendirilecektir.

Ottoman Kalam Tradition in the Context of Ash'ari-Maturidi Reconciliation: The Case of Nev'i Efendi

Ottoman thought is mainly influenced by Nasr al-Din Tusi, Fakhr al-Din al-Razi, Ibn Sina and Ghazali. It harmonized peripatetic and illuminative traditions, unity of being, rational theology, and metaphysics of being and philosophy of nature. During the reign of Mehmet II, philosophical language and terminology as well as philosophical issues are incorporated into kalam tradition. In addition, mysticism based on love became widespread among the ordinary people, and it influenced all aspect of life. The fact that legal though was against philosophical though, that Islam lay stress on free thinking, that new thoughts were diffused among the ordinary people, that it is possible to harmonize philosophy and religion, increased the interest in rational and philosophical sciences, kalam and mysticism. In this period, kalam and philosophy were discussed within the axis of the Qur'an and Hadith, works of philosophical nature that influenced the later periods, and commented upon were taught in a comparative way. Nev'i Efendi (d. 1007/1599), a scholar and poet with over thirty works in different areas, was an important figure of this period. From the second half of the 16. century, with the lack of interest in rational and philosophical sciences, kalam has also lost its significance. However, before Nev'i Efendi, figures such as Ibn Humam, Hizir Bey, Hayali Ahmed Efendi, Hocazade, Kestelli, Molla Lutfi, Kemalpaşazade wrote independent and original works. In these works, issues, such as the legitimacy of kalam, its importance and the comparison between Ash'arism and Maturidism, that reflect scientific mentality of the period were discussed. In this paper, I will discuss Nev'i Efendi's views on science of kalam, the differences between Ash'arism and Maturidism and some other issues.

ALBAYRAK, Gökçen Coşkun

Osmanlı Ticaret Kurumu İçinde Simsarlar

Simsarlar, Osmanlı ticaret kurumunun aktörleri arasında haklarında oldukça az ve dağınık bilgiye sahip olduğumuz bir gruptur. Hemen her dönemde, her sektörde ve her bölgede karşımıza çıkan, en kısa biçimiyle alıcı ve satıcıyı buluşturan, yaptıkları iş farklı olsa da zaman zaman "dellal/tellal" olarak da anılan simsarların Osmanlı ticari hayatı içinde çok çeşitli fonksiyonları olduğu muhakkaktır. Bu tebliğ, simsarların Osmanlı ticaret hayatındaki konumlarını tespit etmek için sondan başa doğru gitmeyi planlamaktadır. Bir başka deyişle, devletin son dönemlerde simsarlarla hangi şartlar altında ve hangi gerekçelerle muhatap olduğundan hareketle, simsarların devlet nezdinde nasıl algılandıkları, simsarların faaliyet alanlarında ve statülerinde yapılması öngörülen düzenlemelerin gerekçeleri, klasik dönemdeki örgütlenmenin son dönemde nasıl evrildiği, çalışmanın başlangıç soruları olmuştur. Simsarların örgütlenme biçimleri ve devlet ile ilişkileri kanunnameler, adli sicil kayıtları ve arşiv belgeleri üzerinden açıklığa kavuşturulmaya çalışılacaktır.

Simsarlar 1860'lı yıllarda -arşiv kayıtlarında- bir esnaf grubu olarak anıldıkları halde, 19. yüzyılın sonlarında Osmanlı tebaası olan/olmayan dellal ve simsarların esnaf sayılıp sayılmayacakları konusunun gündeme gelişi, dellal, simsar ve komisyonculara mahsus bir lonca heyetinin kurulması gerekliliğinin tartışılması, Dersaadet Ticaret Odası'nın hazırladığı ilk tüzük olan Dellal ve Simsarlar Nizamnamesi ile kimlerin kurulacak olan ticaret borsası bünyesinde hangi şartlar altında hizmet edeceklerinin belirlenmesi, simsarlık kurumunun ciddi bir düzenlemeye tabi tutulduğunu göstermektedir. Bu durum yalnızca Osmanlı'da faaliyet gösteren simsarları değil, değişen "Simsar Nizamnamesi"ne itiraz eden Fransa ve Avusturya gibi yabancı devletleri de ilgilendirmektedir. Bu itirazlar, Osmanlı ticareti içinde yabancı tüccarın ağırlığının artması ile birlikte özellikle gayrimüslim simsarların yabancı sermayenin Osmanlı topraklarındaki faaliyetlerinde üstlendikleri aracılık pozisyonunun ayrıca incelenmeye değer olduğunu göstermektedir.

Simsars (Middlemen) in Ottoman Commercial Life

Simsars (Middlemen) are one of the least known actors of the Ottoman commercial life. We come across with simsars almost in every period, in every sector and in every region in Ottoman history. The main function of the simsars was to bring the buyer and the seller together. This paper aims to discuss the position of the simsars in Ottoman commercial life by going back in history, based on Ottoman archival documents. In other words, we will begin from the arrangements related to the simsars at the beginning of the 20th century and try to go back to the organization of the simsars in the classical age. We will focus on the changes of the status and the organization of the simsars between these periods. Why did the state want to regulate this organization? At the end of the 19th and at the beginning of the 20th century some discussions took place about the status and the organization of the simsars. One of them was whether the simsars –Ottoman subject or not- would be accepted as "esnaf" or not. Another discussion was about the establishment of a guild committee for simsars and commission agents. The first code prepared by the Dersaadet Chamber of Commerce was about the regulation of the simsars. This code interested not only Ottoman simsars. Foreign states like France and Austria objected to this code. These objections bring new questions about the relationship of the simsars with these states and their commercial interest in Ottoman Empire.

ALKAN, Ercan

İsmâil Ankaravî ve *Nakşü'l-Fusûs* Literatürü

Nakşü'l-Fusûs, İbnü'l-Arabî tarafından yazılmış bir *Fusûsü'l-Hikem* muhtasarıdır. Bu muhtasar risâle, *Fusûs*'un gölgesinde kalmış olsa da ilgi ile karşılanarak okunagelmiş, kimi müellifler farklı dönemlerde risâleyi şerh ve tercüme etmişlerdir. *Nakşü'l-Fusûs*'a şerh yazanlardan biri de XVII. yüzyıl Osmanlı dünyasının seçkin sûfîlerinden İsmâil Rusûhî Ankaravî'dir. Bu tebliğde öncelikle İbnü'l-Arabî'nin eserleri içerisinde *Nakşü'l-Fusûs*'un yeri ele alınacak, İbnü'l-Arabî'nin eserlerinin Osmanlı tasavvuf literatürüne intikāli ve etkileri Ankaravî'nin telîfâtı ile sınırlandırılarak tespite çalışılacaktır. Bu bağlamda İsmâil Ankaravî'nin *Zübdetü'l-Fuhûs fî Nakşi'l-Fusûs*'unun ilgili şerh literatüründeki yeri ve muhteva özellikleri kapsamlı bir şekilde değerlendirildikten sonra şerhin Ankaravî'nin diğer eserleri içindeki yeri ve değerinin belirginleştirilmesine gayret gösterilecektir. Böylelikle İsmâil Ankaravî merkeze alınarak hem Osmanlı tasavvuf târihi genelinde hem de Mevlevîlik özelinde çeşitli bakımlardan İbnü'l-Arabî'nin önemi ve etkisi bir yönüyle açıklığa kavuşturulacak, *Nakşü'l-Fusûs*'un Osmanlı kültüründe ne şekilde ve hangi önceliklerle okunarak değerlendirildiği tartışılacaktır.

Ismā'Īl Anqarawī and *Naqsh Al-Fusūs* Literature

Naqsh al-Fusūs is a concise summary of *Fusūs al-Hikam* written by Ibn al-Arabī himself. Although this short treatise is overshadowed by *Fusūs*, it has been read with a great interest as well. It was also commented and translated by some renowned writers. One of these commentators is Ismā'īl Rusūhî Anqarawī, an eminent Ottoman Sūfī of 17th-century. First of all, we will try to deal with the place of *Naqsh al-Fusūs* among other Works of Ibn al-Arabī. And then the transmission and impact of Ibn al-Arabī's works will be determined through confining it only with the works of Anqarawī. In this context, we will try to clarify the place and content of Anqarawī's *Zubdah al-Fuhūs fī Naqsh al-Fusūs* within the related commentary literature, and concretize the place and value of this works in respect to other works of Anqarawī. Thus, the importance and impact of Ibn al-Arabī from the points of both Ottoman history in general and the history of Mawlawī Order in a certain manner. Furthermore, we will try to discuss how and in what priority Naqsh al-Fusūs was read within Ottoman culture.

ALTINTAŞ, Abdulmennan M.

Sir Henry Middleton ve East India Company'nin Kızıldeniz'de Ticaret Arayışı (1610-1612)

1600 yılında kurulan İngiliz East India Company (EIC) ilk on yılında Hint Okyanusu'na beş sefer düzenledi. Şirket bu seferlerle Hint Okyanusu'ndaki bazı limanlarda ticari bağlantılar kurma imkânına sahip oldu ve ticari acenteleriyle ticaret hacmini her geçen yıl artırdı. Bu bildiride şirketin altıncı seferi kapsamında 1610 yılında Hint Okyanusu'na açılan ve ticaret bağlantısı kurmak için Osmanlı hâkimiyetindeki Muha'ya gelen Sir Henry Middleton'ın ticaret arayışı ele alınacaktır. Middleton barışçıl ticaret yapmak için çok istekli olsa da İngilizlere şüpheyle yaklaşan Yemen'deki Osmanlı yönetimi başlangıçta buna izin vermemiştir. Muha'daki yerel yöneticiyle görüşmek üzere limana çıkan Henry Middleton ve diğer İngilizler limandaki Osmanlı askerleri tarafından tutuklanmıştır. Tutsaklar Yemen Beylerbeyi'nin ikamet ettiği Sana'ya götürülmüş ve burada iki ay zindanda tutulmuştur. 1610 sonbaharında yaşanan bu hadise EIC tarihinde meydana gelen ilk ciddi saldırıdır. Middleton'ın yaşadığı bir diğer talihsiz gelişme ise şirketin sekizince seferi için yola koyulan filonun da Yemen'de ticaret arama niyetinde olmasıdır. Middleton ile sekizinci sefer amirali John Saris arasında Kızıldeniz ticareti konusunda büyük bir çekişme yaşanmıştır. Bu gelişmeler bağlamında bölgedeki İngiliz tüccarların ticaret ve diplomasi anlayışı incelenecektir.

Sir Henry Middleton and the East India Company's Seeking Trade in the Red Sea (1610-1612)

The English East India Company (EIC) which was founded in 1600 had organized five voyages to India in the first decade of the seventeenth century. By the means of these voyages the company established new trade networks and increased it its trading volume year by year. In this study, trade seeking of Sir Henry Middleton who set sail in 1610 for the sixth voyage of the company and went to Mokha which was under the domination of Ottoman Empire to establish trade network, will be examined. Although Middleton was wishing to make a friendly trade, Ottoman administrators in Yemen who were in doubt about English merchants did not allow this trade. Middleton and some of his crew were arrested by Ottoman soldiers when they went ashore to meet Ottoman officials. The English prisoners were taken to San'a the central city of Yemen province and kept in jail for two months. This case which took place in the autumn of 1610 was the first serious attack against English subjects in East Indies. The other unfortunate news for Middleton was another EIC fleet that departed from England for the eight voyage of company aiming to stop by in Mokha to make trade. Some disputes occurred between the sixth voyage admiral Middleton and eight voyage admiral John Saris for Mokha trade. In line with these developments, perception of diplomacy and trade of English merchants trading in the Indian Ocean will be examined.

ALTINTAŞ, Ayten

Osmanlı Hekimlerinin En Önemli Görevi: Gıda mı Deva mı?

Osmanlı Tıbbı, binlerce yıllık "Eski Tıb"bın bilgilerini kendi süzgeç ve tecrübelerinden geçirerek oluşan gelişmiş bir tıp idi. 19. yüzyıldan sonra tüm dünyada değişen tıpla beraber Osmanlı tıbbı da şimdiki evrensel tıbbı kabul etmiş ve uygulamıştır. Klasik dönem Osmanlı Tıbbını uygulayan Osmanlı hekimleri için en önemli hedef öncelikle sorumlu olduğu insanların sağlıklı yaşamalarını sağlamaktı. Hastalanan insanları tedavi etmek ise hekimin ikinci sıradaki görevi idi. Bu sebeple hekim sağlıklı yaşam kurallarını çok iyi bilmeli ve bunu öğretmelidir. Sağlıklı yaşam kurallarının en önde gelen disiplini yeme-içme disiplinidir ki bunun başında da yenilip içilenlerin gıda-deva özelliği gelir. Osmanlı tıp öğretisine göre hekimin ustalığı gıda-deva özelliklerini ayırabilme bilgisi ile ölçülür.

Osmanlı hekimleri gıda özelliğinde olan yiyecekleri çok net olarak seçmiş ve nedenlerini de kitaplarında açıklamışlardır. Yenilenlerin gıda olarak nitelendirilmesindeki amaç bedenin ihtiyacı olan kanı sağlamaktır. Bu sebeple "iyi gıda" konusunda hekimler hemfikirdirler. Bunlar "mutedil" tabiatta olup iyi kan yapar ve insanın ihtiyacını karşılar. Bu gıdalar çok iyi tarif edilmiş olup bunların dışındakiler ilaç özelliğinde olup yenildiği zaman bedende istenmeyen maddeler meydana getirirler. Bu maddeler de hastalıkları yaratacak olan ortamı hazırlar.

Osmanlı hekimleri çok iyi bilirler ki deva yani ilaç özelliğindeki pek çok ot gıda olarak tüketilmektedir. Öncelikli görevleri bunların ilaç niteliğinde olduğunu anlatmak ve eğer yenecekse o zaman bedene zarar vermemesi için o niteliğini düzeltecek dengeye getirecek, zararını önleyecek gıdalarla beraber nasıl pişirileceği ve yeneceğinin öğretilmesidir.

Bu bildiride, Klasik dönem Osmanlı tıp kitapları esas alınarak hekimlerin gıda-deva seçimleri, bunların nedenleri ve Osmanlı mutfağını etkilemeleri anlatılacaktır.

The Most Important Duty of the Ottoman Physicians: Is It Aliment or Cure?

The Ottoman medicine was an advanced medicine that ingenerated with knowledge of the "Old-Time Medicine" filtering them from own experiences. After 19th century, the Ottoman medicine, acknowledged the current universal medicine and practiced it in parallel changed medicine all over the world. The most important goal for the Ottoman physicians practiced the Ottoman classical period medicine was primarily to provide a healthy life for the people who were under physicians' responsibility. To treat the sick people was secondary duty of the physicians. Therefore the physicians had to know and teach rules for the healthy life very well. The foremost rule for the healthy life was eating and drinking discipline and the foremost feature of food and drink was about aliment-cure (Gıda-Deva in Turkish). According to the doctrine of the Ottoman medicine, craftsmanship of the physician was measured by means of knowledge on being able to separate the aliment-cure feature.

The Ottoman physicians had clearly chosen food having the aliment feature and also explained the reasons of this choice on their books. Purpose of the definition of food as the "aliment" was to provide blood that the body did need. For this reason, the physicians had the same opinion about the "good aliment". The foods called as aliment were "moderate" nature, made blood and met the needs of the people. These foods had been described very well, the others apart from them were medicine-feature and they generated undesirable substances in the body when they were being eaten. The substances generated the environment that caused diseases.

The Ottoman physicians knew very well that many herbs, which had medicine-feature and were defined as "cure", consumed as food. The first duty of the physicians was to explain that the herbs had the medicine-feature, and was to teach how to cook and eat them with the foods, which could eliminate the medicine-feature; could equilibrate each other; could prevent damage, for preserving the body if they were being eaten.

In this study; the aliment-cure choice of the physicians, the reason of the choice and their influence on the Ottoman cuisine will be explained in the light of the Ottoman medical books of the classical period.

ALTUĞ, Orhan

Afyonkarahisar'da Bulunan Osmanlı Devri Hat Sanatı Örnekleri

Afyonkarahisar ili, stratejik konumu itibariyle Anadolu'da birçok medeniyet için önemli bir yerleşim merkezi olurken, Osmanlı Devrinde de aynı ihtişam ile gelişerek varlığını devam ettirmiştir. İl ve ilçelerin genelinde dönemin özelliklerini yansıtan eserleri görmek mümkündür. Mezkûr dönemden günümüze kadar gelen eserler de hat sanatı açısından oldukça zengindir.

Bu dönemde Afyonkarahisar; mevlevîhane, cami, türbe, hamam ve kervansaraylar gibi mimari eserlerin bulunduğu bir Osmanlı şehri olmuştur. Bu eserlerin pek çoğunda kitâbeler, kalem işleri ve ahşap işçiliğiyle hat sanatının önemli örneklerine de ev sahipliği yapmaktadır. El yazması eserlerde ve levhalar üzerinde de bu örnekleri görmek mümkündür.

İl merkezi ve ilçeleri kapsayan bu çalışmanın konusu, Afyonkarahisar'daki Osmanlı Dönemi Hat sanatı örneklerinin transkripsiyonları, anlamları, yazı türleri, hattâtları, malzeme ve teknikleri hakkında bilgilendirmenin yanı sıra, üslûp özellikleri bakımından da değerlendirilmesidir.

Afyonkarahisar'da bulunan tarihi yapılardaki yazı unsurlarının hat sanatı bakımından değerlendirileceği bu tebliğ, Hat sanatının Afyonkarahisar'daki yerini de tesbit etmek açısından önem taşımaktadır.

Ottoman Period Contained in Afyonkarahisar Calligraphy Samples

Afyonkarahisar, with its strategic location in the region are the important settlement for many civilizations, has continued to develop its presence in the Ottoman era with the same splendor. Provincial and district it is possible to see the works reflect the characteristics throughout the period. Extant works from the aforementioned period is rich in calligraphy.

During this period, Afyonkarahisar; mevlevihane, mosques, shrines, has been a city where architectural monuments of the Ottoman hammam and caravanserai. This works most of the inscriptions, the most remarkable examples of the woodwork and calligraphy engraving also makes home ownership. On the manuscripts and sheets also possible to see these examples.

The subject of this study, including the city center and the districts, transcription and examples of Ottoman calligraphy in Afyonkarahisar, meanings, types of writing, calligraphers, materials and techniques for the distribution of information as well as on, to evaluate in terms of stylistic features.

Notification of this article in the historical building located in Afyonkarahisar factors will be assessed in terms of calligraphy, it is important to determine the terms of its place in Afyonkarahisar Calligraphy.

AMEDOSKI, Dragana- KOÇAK, Zülfiye

Ottoman Woman as Inheritress in the North-Western Rumelia in the 18th Century

The objective of this paper is to deal with the hereditary law of the women in the Ottoman Empire. The paper shall present legislative grounds of the Law, regulated as per Sharia and Kânûn, and subsequently methods of implementation the law into the real life with sufficient examples. The territory taken into consideration is the North-western Rumelia, the territory of nowadays Serbia respectively, and the timeline is the 18th Century.

Judicial records of the Ottoman court (sicils) are primal and the best sources for the study of this topic. Hence our study has certain limitations, due to the fact that sicils for nowadays Serbia, former North-western Rumelia, are all lost. Therefore we have used the sources from the 18th century dealing with relationship between the women and the court; they are preserved in different archival series in the Prime Ministers Archive in Istanbul. Employed Ottoman documents are completely new, so far not processed.

Our paper presents that women property holders were nearly as numerous as men. Heiresses represented themselves in front of the court of law and proceeded formalities independently. They inherited regularly from a wide circle of relatives. In case that woman's parent, offspring, husband or sibling had died woman in subject would inherit majority of assets. She might even inherit some share of estate of an uncle, aunt or cousin. According to the Sharia, Ottoman woman could spend inherited money or property in a way she wanted to. This shows that women participated actively in the economic life.

ARAZ, Yahya

Kölelik ve Özgürlük Arasında: 19. Yüzyılın Ortalarında İstanbul'da Çerkes Çocuklar

Bu bildiri, Rusların Kafkasları istilası sürecinde Osmanlı topraklarına kitleler halinde göç etmek zorunda kalan Çerkeslerin var olma mücadelelerine çocuklarının yaşamları üzerinden katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Yoklukların eşlik edeceği bu göçler ailelerin parçalanmasına ve yok olmasına yol açacaktır. Göç ve yeni bir yaşam kurma sürecinde Çerkes çocukların bir kısmı ailelerini kaybedip himayeden yoksun kalacak, bir kısım aileler de yeni bir yaşam kurma mücadelesinde çocuklarına bakamaz duruma düşecektir. Kimsesiz kalan ya da ailelerinin bakamadığı çocuklar köle olarak satılabiliyor ya da ev içi hizmetlerde istihdam edilmek üzere başka ailelerin yanına verilebiliyorlardı. Bu çocuklara özellikle İstanbul gibi büyük kentlerde yaşayan aileler arasında büyük bir talep bulunmaktaydı. Bu bildiri bu süreçte başka ailelere verilen ya da köle olarak satılan Çerkes çocukların yaşam serüvenlerine İstanbul bağlamında değinmeyi amaçlamaktadır. Bildiri konu bağlamında özellikle üç hususu tartışmaya çalışacaktır. Birincisi; özgür ya da köle olmanın Çerkes çocuklar için ne demek olduğudur. İkincisi; Bu çocukların İstanbullu ailelerin evlerine köle ya da özgür çocuklar olarak nereden ve nasıl ulaştırıldıkları meselesidir. Üçüncüsü; Bu çocukların yaptıkları hizmetler ve yanlarında barındıkları ailelerle ilişkileridir. İfade edilen hususlar bağlamında Çerkes çocukların İstanbul'daki yaşamlarını ve buraya nasıl ulaştıklarını tartışmak önemli oranda yetişkinler üzerinden anlatılan Çerkes göçlerinin ve uyum süreçlerinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Devam etmekte olan bir projenin ilk bulgularına dayanan bu bildiri dönemin İstanbul'una ait mahkeme kayıtlarına ve Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan konuyla ilgili kayıtlara dayanmaktadır.

Between Slavery and Freedom: Circassian Children in Istanbul in the Middle of the 19th Century

This bulletin aims to provide contribution through children's' lives to the struggle of Circassians for life that had to migrate to the Ottoman Empire en masse during the Russian invasion process of Caucasus. These migrations accompanied by the poverty will cause the disintegration and extinction of the families. In the process of migration and establishing a new life some of the Circassian children will lose their family and be deprived of protection and some of the families won't be able to take care of their children in the struggle to establish a new life. The orphaned children or the children that their families could not be able to take care of them can be sold as slaves or given to another family to be employed in domestic services. There was a great demand to these kinds of children especially among the families in the big cities like Istanbul. This bulletin aims to touch upon the adventures of these Circassian children who are sold as slaves or given to other families in the context of Istanbul. In this context, this bulletin will try to discuss three issues. First one is that what it means for Circassian children to be free or slave. Second one is the issue that where and how they reach to these families in Istanbul as slave or free children. Third one is the services and relations of these children with the families residing with them. In the context of the mentioned issues discussing the lives of these Circassian children in Istanbul and how they reached there, will contribute to understand Circassian migrations and their adaptation processes better which generally were described through adults. This bulletin which based on the initial findings of an ongoing project bases on court records of that period's Istanbul and records related with the subject in Prime Ministry Ottoman Archives.

ARICI, Müstakim

Celâlzâde Mustafa'nın *Mevâhibü'l-Hallâk*'ında Siyaset Ahlâkı

Kanûnî Sultan Süleyman döneminin kudretli ve dirayetli devlet ricâlinden olan tarihçi Celâlzâde Mustafa Çelebi (ö. 975/1567) medrese tahsilinden sonra danişmend iken Yavuz Sultan Selim zamanında Dîvân-ı Hümâyun'da kâtip olarak çalışmaya başladı (922/1516). 931/1524 tarihinde reîsülküttâblığa getirilen ve bu görevi on yıl yürüten Celalzâde daha sonra nişancılığa terfi etmiş (1534) ve bu vazifeyi de yirmi dört yıl ifa etmiştir. Büyük bir devlet adamı olmasının yanında Celâlzâde velud bir müelliftir. Celâlzâde *Mevâhibü'l-Hallâk fî merâtibi'l-ahlâk*'ı Hüseyin Vâiz-i Kâşifî'nin (ö. 910/1504-1505) *Ahlâk-ı Muhsinî* adlı eserinden ilhamla yazmıştır. *Mevâhibü'l-Hallâk, Ahlâk-ı Muhsinî*'nin büyük bir kısmının serbest bir çevirisidir, fakat *Mevâhibü'l-Hallâk, Ahlâk-ı Muhsinî*'deki babları aynı sırayla takip etmez ve ayrıca bu eserin hacmi oranında ilave bölümler içerir. Eser esmâ-i hüsnâyı açıklayan hacimli bir mukaddime ile başlar ve Celâlzâde ardından gelen elli altı bapta ahlâk ve siyasete dair kavramlar üzerinde durur. Müellifin ahlâk ve siyasete dair konuları tartıştığı *Mevâhibü'l-Hallâk* adlı bu eseri siyasî nasihatnâme literatürü içerisinde değerlendirilebilir.

Bu tebliğde *Mevâhibü'l-Hallâk fî merâtibi'l-ahlâk*'ın özellikle "saltanat, vezâret, adalet, meşveret, şecaat, nasihat, teyakkuz, feraset ve siyaset" başlıklı baplarını mercek altına alacak ve *Tabakātü'l-memâlik ve derecâtü'l-mesâlik* ve *Meâsir-i Selîm Hânî* gibi diğer eserleriyle mukayeseli olarak Celâlzâde'nin siyaset ahlâkına dair görüşleri üzerinde duracağız.

Political Ethics in *Mavāhib Al-Khallāq* of Celālzāde Mustafa

The powerful and shrewd statesman of the Kanūnī reign of the Ottomans, Celālzāde Mustafa Chalabi (d. 975/1567), was also one of the historians of his time. After his madrasa studies he became a danishmand and began working as a kātib (scribe) at Dīvān-i Humāyūnin the reign of Yavuz Sultan Selim (922/1516). Later on he was appointed as reīsülküttāb (chief clerk) in 931/1524 and after serving nine years in this position he promoted as nişancı (sealer of royal precepts) and performed this duty for twenty four years. In addition to being a great statesman Celālzāde was also a prolific author. However, one of his works on ethics is *Mavāhib al-Khallāq fī merātib al-akhlāq* seems to be written in a great influence and inspiration of*Akhlāq-i Muhsinī* by Hüseyin Vāiz-i Kāşifī (d. 910/1504-1505) because most of its chapters in content look similar to free translation of much of *Akhlāq-i Muhsinī* without following its order in chapters. Nonetheless, it has original additional sections in the proportion of *Akhlāq-i Muhsinī*. It begins with a large introduction explains *asmā al-husnā* (99 names of Allah) followed by 56 chapters on ethical and political concepts. The *Mavāhib al-Khallāq* can be seen as an exemplary text of the 'political advice' literature in the Ottomans like the 'mirrors for princes' in the West.

In this paper, I will focus particularly on chapters on "saltanat (sovereignty), wazārat (ministry), 'adālat (justice), mashvarat (consultation), shacā'at (bravery), nasīhat (advice), tayaqquz (vigilance), farāsat (clairvoyance) and siyāsat (politics)" in *Mavāhib al-Khallāq fī merātib al-akhlāq* with a comparison to his other works on the subject such as *Tabakāt al-memālik ve derecāt al-mesālik* and *Meāsir-i Selīm Hānī* to explore Celālzāde's views on political ethics.

ARIK, Efe

Kuramdan Eyleme, Hayalden Gerçeğe: I. Dünya Savaşı Sırasında Türkçülük-Türkiyecilik Polemiği

1917 yılında Rusya'nın savaştan ayrılmasıyla Kafkasya'da ortaya çıkan iktidar boşluğu, Panturanizm söylemlerini yeniden gündeme taşımıştır. Diğer taraftan, hükümetin bu doğrultuda attığı bazı adımlar, entelektüel alanda Türkçülüğün eksenini Turan'dan Anadolu'ya kaydırmaya yönelik bir isyana yol açacaktır. Halide Edip'in kuramdan eyleme, hayalden gerçeğe dönmek söylemiyle ortaya koyduğu bu isyan, Ziya Gökalp'in gösterdiği tepkiyle 1918'in yaz aylarında Türkçülük-Türkiyecilik polemiğine dönüşmüştür. 1918 Türk Ocağı genel kongresinde "Türkçülüğün faaliyet sahası" tartışmaları ile idari reformlar için Azerbaycan'a memurların gönderilmesine ilişkin gündem, bu polemiğin gelişiminde önemli bir yere sahiptir.

Türkçülüğün siyasal ve kültürel sınırları üzerine yapılan tartışmaların birbirleriyle ilişkisi çerçevesinde ele alınması polemiğin anlaşılması açısından önemlidir. Zira dönemin bazı aydınları tarafından, dil, din ve ırk gibi "milletin benliği"ni oluşturduğu ileri sürülen unsurların Panislamizm ve Pantürkizm ile bağdaştırılan sınırları, tanımları ve hangisinin diğerlerinden önce geldiği, savaş boyunca muğlâklığını korumuş ve milli kültür inşasında bir gerilim noktası olmaya devam etmiştir. Bu nedenle, 1918'de Halide Edip'in bu tip kuramsal tartışmaları bir kenara bırakarak "Türkçülüğün faaliyet sahası" sorununa odaklanması, "Anadolucu bir isyan"ın ötesinde milliyetçiliğin eksenini belirlemeye yönelik bir hamledir. Diğer bir deyişle, iktidara yakın aydınlar tarafından sorunsallaştırılan ve siyasi hedefler doğrultusunda manipüle edilen kuramsal alan geri plana itilmeye ve milliyetçiliğin siyasi ve kültürel sınırları yeni bir eksen çerçevesinde tanımlanmaya çalışılmıştır. Fakat Enver Paşa'nın Kafkasya'daki ilerleyişi, hükümetin güdümündeki Turancılık propagandası ve kamuoyunda Turan idealinin gerçekleşme ihtimaline yönelik olumlu hava, bu ideali sorgulayıcı bir tavrı desteklemekten çok uzaktır. Diğer taraftan bu polemikle birlikte Anadoluculuk, Gökalp'in kavramsallaştırmasıyla Türkiyecilik, ilk defa milliyetçiliğin sınırlarını belirlemek üzere Turancılıkla açık bir biçimde mücadeleye girmiştir. Bu bağlamda yapılan tartışmaları, Türk milliyetçiliğinin iki kutbu arasındaki mücadelede kırılma noktalarından biri olarak ele almak, hem polemiğin kendisine hem de savaş sonrası Anadolucu literatürün gelişim çizgisine ilişkin önemli bir açılım sağlayacaktır.

From Theory to Praxis, From Dream to Reality: The Polemic of Turkism-Turkeyism During the First World War

The emergence of a power vacuum in Caucasus by the October revolution in 1917 and the operations of Ottoman army in the region leaded to the revival of the Panturanist dreams both in the political and the cultural spheres in 1918. On the other hand, government policies claiming to send Ottoman-Turkish officers to Azerbaijan for some political and social reforms leaded some intellectuals to start a revolt demanding human sources to focus on Anatolia instead of Turan. The revolt has been initiated by Halide Edip Adıvar, first in the general congress of Türk Ocağı (Turkish Foyer) during the debates on determining "the field of activity of Turkism" and then turned into a Turkism-Turkeyism polemic lasted for several months in the newspapers and journals by the reaction of Ziya Gökalp.

Throughout the First World War, the debates on the political and the cultural boundaries of the national culture construction, like the debates on religion, language and ethnicity considered as the fundamental elements of "the ego of nation" and their significance level identified with Panturkism and Panislamism, became one of the most crucial points of tension between the intellectuals. Therefore, Halide Edip's propose to disregard this kind of theoretical manipulations and to focus on Anatolia/"our home" as "the field of activity" of Turkism meant more than a one-woman Anatolianist revolt. It was the first serious attack of Anatolianism, or Turkeyism by the conceptualization of Gökalp, to transform the axis of Turkism from Turan to Anatolia by claiming a return from dream to reality and from theory to praxis. Examining the Turkism/Turkeyism polemic by regarding the multidimensional relationship between the symbolic language of the texts and the historical context will make a contribution to the literature about the polemic and rise of Anatolianism as from the National Struggle.

ARRIGNON, Jean-Pierre

Les relations de la Russie et de l'Empire Ottoman de Pierre le Grand à Catherine II

Les relations entre l'Empire ottoman et l'Empire russe tout au long du XVIIIe s. sont le plus souvent marginalisées tant dans l'historiographie occidentale que russe principalement attirée par l'ouverture sur l'Occident de la Russie, notamment après la bataille de Poltava (1709) et son expansion sur la rive sud de la Baltique avec pour point d'orgue la fondation d'une nouvelle capitale Saint-Pétersbourg (1703) et le traité de Nystadt (1721). Pourtant, l'Empire russe n'a pas pour autant délaissé les terres méridionales et notamment la mer d'Azov et la mer Noire, où se trouvait le puissant khanat des Tatars de Crimée, sous la conduite de la dynastie des Giray (1427-1783), vassale de l'Empire ottoman. C'est d'ailleurs dans cet espace méridionale de son territoire que l'Empire russe va prendre, pour la première fois une dimension internationale, mener sa première campagne militaire hors de l'Empire, enfin assumer un héritage spirituel qui sera le ferment de la Révolution des peuples orthodoxes pour se libérer de l'Empire ottoman.

Le XVIIIe s. russe s'ouvre en effet par le conflit qui oppose les deux empires sous la régence de Sophia Alexeievna (1682-1689) laquelle rejoint en 1686 la Sainte Ligue, alliance qui rassemble l'Autriche, la Pologne et Venise contre l'Empire Ottoman. Deux campagnes seront alors menées par les armées russes d'abord en Crimée en 1687 puis en 1689, et une contre la ville d'Azov en 1685-1686. Ces campagnes conduites par le prince Golitsine, bien que désastreuses sur le plan militaire, sont néanmoins importantes. Pour la première fois de sa longue histoire, les armées russes vont fouler un sol étranger et faire entrer la Russie comme partenaire indispensable de la diplomatie européenne. Ces guerres russo-turques (1686-1700) s'achèvent par le traité de Constantinople (1700) signé un an après celui de Karlowitz (1699). Il ouvre naturellement notre intervention.

Ce traité est important dans la mesure où il marque un véritable tournant dans les relations entre la Russie et le khanat de Crimée. En effet, Pierre le Grand se voit certes reconnaître la possession des villes d'Azov et Taganrog entre autres, mais en retour, il doit accepter de démanteler les forteresses du Dniepr. Il obtient en outre de ne plus payer le tribut annuel que l'Empire russe versait jusqu'alors au khan de Crimée, décision symbolique forte qui place Pierre le Grand dans la continuité du Grand-Prince Ivan III qui avait libéré la Russie du tribut versé au Khan de la Horde d'Or !

Le second temps fort de la Russie dans ses relations avec l'Empire ottoman est lié à la campagne sur le Prut de juillet 1711. Cette campagne est décisive et n'arrête pas de susciter l'interrogation des historiens. L'armée russe, dirigée par le Feld-maréchal Chérémetiev, encerclée par l'armée ottomane dirigée par le Grand Vizir Baltadji Mehmet Pacha, est sur le point de succomber, quand, pour des raisons que nous analyserons et qui sont toujours discutées, le Grand Vizir accepte de signer un armistice qui laissait « aux Russes la vie sauve selon les préceptes de la loi de l'Islam ». Certes cet armistice s'accompagnait de la restitution des villes d'Azov et de Taganrog et à Devlet Giray, mais indiscutablement il sauva la Russie de Pierre le Grand ! C'est pour commémorer cette bataille que Pierre le Grand créa l'Ordre de Sainte Catherine, en remerciement des initiatives prises par sa femme, Catherine I, pour la conclusion de l'armistice. La paix du Prut était loin d'apparaître comme un succès à Constantinople. Nous en analyserons les conséquences tant pour l'empire ottoman que pour l'empire russe.

Enfin nous analyserons ce qu'il est convenu d'appeler la « révolte des frères Orlov » et le traité de Kütchük-Kaïnardji (1774). Durant la guerre russo-turque de 1768-1774, sous le règne de Catherine II, les frères Orlov animèrent un épisode révolutionnaire dans le Péloponnèse, la mer Egée et les Cyclades. Cet épisode, toujours considéré comme le point de départ de la guerre d'indépendance grecque, sera étudié en rapport avec le traité de Kütchük-Kaïnardji, l'un des plus défavorables signés par les Ottomans. Il accorde en effet l'indépendance au Khan de Crimée qui passe très rapidement sous le contrôle de l'empire russe. Bien sûr Azov est rendu aux Russes. Surtout, il accorde aux bateaux battant pavillon russe la libre circulation à travers les détroits des Dardanelles et du Bosphore ainsi que dans tous les ports du Levant. Cette opportunité sera largement exploitée par les commerçants Grecs de l'Empire ottoman qui vont faire naviguer leurs bateaux sous pavillon russe afin d'accumuler des fortunes considérables, ce qui sera à l'origine de la « renaissance grecque » et de la guerre d'indépendance. D'autre part, ce traité est

aussi perçu comme le point de départ du panslavisme comme du nationalisme roumain. Enfin, les articles 7 et 16 du Traité ouvrent, semble-t-il un chapitre nouveau du droit des gens et consacrent le droit d'ingérence dans les affaires intérieures d'un Etat souverain sous prétexte humanitaire.

Tous ces aspects seront étudiés en liaison avec la situation intérieure de l'Empire ottoman dont le lent déclin inauguré par les traités de Karlowitz et de Constantinople, poursuivi par celui de Kütchük-Kaïnardji, s'achèvera le 1 novembre 1922 par la suppression du sultanat et le 29 octobre 1923 par la proclamation de la République turque.

ARSLANTÜRK, H. Ahmet

Semiz Ali Paşa'nın Veziriazamlığının İlk Yılına Ait Muhasebe Defteri

Kanuni Sultan Süleyman döneminin son veziriazamlarından olan Semiz Ali Paşa veziriazamlık görevinde yaklaşık dört yıl kalmıştır. Bu görev süresince tarihin önemli bir kesitine şahitlik ederken aynı zamanda tarihî bir aktör olarak da dönemine önemli katkılar sağlamıştır. Çalışmada Osmanlı klasik döneminin (erken modern dönem) önemli temsil(ci)lerinden olan Ali Paşa'nın veziriazamlığı ve öncesindeki hayatı/kariyeri hakkında bilgiler verilecek ve değerlendirmeler yapılacaktır. Bununla birlikte çalışmanın ana temasını Ali Paşa'nın veziriazamlığının ilk yılı hesaplarını içeren muhasebe defteri incelenecektir. Siyakat hatla tutulmuş olan bu muhasebe defteri paşanın gelir ve giderlerini içermekle birlikte alınan peşkeşlerden, dağıtılan hediye ve in'amlara, elçi kabullerine, borç-alacak ilişkilerine, muhtelif devlet işlerinin tarafından nasıl fonlandığına vb. kadar dönemin bazı önemli olaylarına şahitlik edecek muhtevaya sahiptir. Defterde paşanın kapı halkı ve hizmetlilerinin bir listesi ve günlük ücretleri de yer almaktadır.

Yapılacak çalışma ile 16. yüzyılın önemli aktörlerinden olan Semiz Ali Paşa'nın dönemi hakkında yeni bulgular elde edilmeye çalışılacaktır. Çalışma kapsamında incelenecek muhasebe defteri yapılacak sunumun ikinci kısmını oluşturacaktır. Defterden hareketle paşanın ekonomik durumu ve gelir-giderleri konusunda bilgiler verilecektir. Bununla birlikte defterdeki verilerin düzenli şekilde tablolanıp anlamlı ve daha çarpıcı şekilde sunulması amaçlanmaktadır. Bu dönem için bu kadar düzenli şekilde tutulmuş bu çeşit defterlerin neredeyse yokluğu, incelenecek bu muhasebe defterini oldukça istisnaî (birçok açıdan belki de tek) kılmaktadır. Ali Paşa özelinde tutulmuş olan bu muhasebe defteri sadece bir görevliye ait veriler içeriyor gibi bir intiba bırakıyorsa da kayıt altına alındığı dönem hakkında çok kıymetli bilgiler vererek önemli bir tarihî örneklemeyi temsil etmektedir.

An Account Register Dated to the First Year of Semiz Ali Pasha's Grand Vizierate

Semiz Ali Pasha held the office of Grand Vizier almost four years during the end of Süleyman the Lawgivers' reign. He was not only a first-hand observer to the significant affairs of his period, but was also active in shaping them to the some extend. This study aims to examine the career of Ali Pasha, both before and after his appointment as the grand vizier, in the context of the Ottoman Classical Period. The examination of an account register dated to the first year of Semiz Ali Pasha's Grand Vizierate will also constitute a major part of this study. Written in Siyakat script, the register includes the revenues and the expenditures of the Grand Vizier, the records of all the gifts given and received, the audiences with foreign ambassadors, the credit relations and the funding of various state affairs, all of which were scrupulously recorded in detail. The register also contains a list of Semiz Ali Pasha's household members and servants and their daily wages.

A detailed analysis of the account register will constitute the second part of this study and will provide us new findings concerning Semiz Ali Pasha's time. The inputs on revenues and expenditures in the register will help us to evaluate the financial status of Semiz Ali Pasha as the Grand Vizier. With the help tables, this study will try to present the data in the register in a systematic and meaningful manner. The lack of detailed and regularly kept registers for this period makes the Semiz Ali Pasha's account register a unique record worthy of attention. The register does not only provide us information on Ali Pasha's life and career, but also constitutes an important source for his period.

ASLAN, Taner

1881 Tarihli Osmanlı Posta Nizamnamesi

Osmanlı Devleti'nin Avrupalı devletlere vermiş olduğu ticari imtiyazlar arasında posta taşımacılığı oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Başlangıçta devletin önemli bir ihtiyacını karşılayan bu hizmet, zamanla büyük bir sorun haline gelmiştir. Devlet, anlaşmalarla posta işletme hakkını Avrupalı devletlere verdiğinden yabancı postaları politik açıdan ortadan kaldıramamıştır. Bu postalara karşı bir takım tedbirler alınarak, faaliyet alanlarının daraltılması amaçlanmıştır. Alınan tedbirlerden biri de Posta Nizamnamesidir. 26 Şubat 1881 tarihinde Şura-yı Devlet'te hazırlanan Nizamname 8 fasıl ve 67 maddeden oluşmaktadır. Bu Nizamname Osmanlı postalarının Avrupa postalarıyla rekabet edecek boyuta getirmeyi amaçlamıştır. Bildiride Posta Nizamnamesinin değerlendirilmesi ele alınmıştır.

Ottoman Post Regulation in 1881

Among the trade concessions which were given to the European countries by the Ottoman Empire, post transportation takes an important place. In the beginning, this service which provided a great help for the needs of the empire became a big problem in time. The government could not remove the foreign post politically, because with some agreements, it had given the management authority to the European countries. The scope of these posts were tried to be restricted by taking some measurements. One of these measurements is the post regulation (Posta Nizamnamesi). The nizamname which was prepared in 26 February 1881 in the State Council (Şura-yı Devlet), consisted of 8 chapters and 12 entries. With this nizamname, it was aimed to improve the Ottoman posts so that they can compete with the European posts. In this statement, we dealt with the discussion of the "Posta Nizamnamesi". (Post Regulation)

ATÇIL, Abdurrahman

Küfür ve İrtidad: XVI. Yüzyılda Hukukçuların İnşasında Kızılbaş Hareketi

Geç XI. yüzyıldan itibaren, orta, güney ve doğu Anadolu'nun kırsal kısmının önemli bir bölümünde Türkmen kabileleri oturuyordu. Bu Türkmenler her zaman geleneksel kabile otonomilerini korumak istiyorlar ve sert merkeziyetçi idareden nefret ediyorlardı. Bunlar Müslüman olsalar da Sünni İslami anlayışı açıkça reddediyorlar ve İslam öncesi inanç ve uygulamalarından bazısını devam ettiriyorlardı. XVI. yüzyıl boyunca Safevi hareketi bu Türkmen kabilelerinin çoğunun desteğini kazandı ve onların askeri ve ekonomik katkısı ile büyüdü. Safevi hareketi ile bu yakın ilişkiden dolayı Türkmen kabilelerine Safevi tarikatının lideri Haydar'ın (ö. 1488) dizayn ettiği kırmızı külaha atfen kızılbaş denilmeye başlandı. Bununla birlikte, XVI. yüzyılda, Safevilerle hiç alakası olmayan veya çok zayıf bağı olan bazı liderler -1509-11'de Şahkulu ve 1527-28'de Kalender Çelebi gibi- Kızılbaşların desteğini alabilmiş ve Osmanlı'ya karşı siyasi iddialarla ortaya çıkabilmişti.

XVI. yüzyılda Osmanlı hükümeti kızılbaşlara karşı askeri mücadele ile birlikte onlara karşı bir ideolojik kampanya da sürdürmüştür. Bu bağlamda Osmanlı âlim-bürokratlarının yazdığı ve Sünni hukuki-dini perspektiften kızılbaşların uygulama ve inançlarını ele alan fetva ve risaleler iki taraf arasındaki ideolojik sınırların belirginleşmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Bu sunumda Sarıgörez Hamza (ö. 1521/22), Kemalpaşazade (ö. 1536) ve Ebussuud'un (ö. 1574) kızılbaşlar hakkındaki dini-hukuki fikirlerini tahlil edeceğim. Bu âlim-bürokratlar kızılbaşlar hakkında iki hüküm verdiler: küfür ve irtidad. Onlara göre, birinci hüküm (küfür) dini inanç ve uygulamalar ile ilgili iken, ikinci hüküm siyasi tavırlar ile ilgiliydi.

Unbelief and Apostasy: Juridical Reconstruction of the Kızılbaş Movement in the 16th Century

From the late eleventh century onwards, Turcoman tribes occupied a substantial portion of the countryside in central, southern and eastern Anatolia. They always wanted to preserve their traditional tribal autonomy and loathed any strict central administration. Although they were Muslims, most of them openly rejected Sunni understanding of Islam and maintained some of their pre-Islamic religion and practices. Throughout the 16th century, the Safavid movement gained the support of many of these Turcoman tribes and grew thanks to their economic and military contribution. Because of this affiliation with the Safavid movement, these Turcoman tribes were called kızılbaş (lit. red head) after the headgear designed by the leader of the Safavid order Haydar (d. 1488). Nevertheless, during the 16th century, some leaders, who had little or no connection to the Safavids, such as Şahkulu in 1509–11 and Kalender Çelebi in 1527–28, could receive backing of the kızılbaş and put forward their own political claims.

In addition to military fight, the Ottoman government sustained an ideological campaign against the kızılbaş during the 16th century. In this context, the fatwas and treatises, which were composed by Ottoman scholar-bureaucrats and concerned the evaluation of the beliefs and practices of the kızılbaş from the Sunni religio-legal perspective, played a significant role in the demarcation of ideological lines between two sides.

In this presentation, I will analyze the religio-legal opinions of Sarıgörez Hamza (d. 1521/22), Kemalpaşazade (d. 1536) and Ebussuud (d. 1574) about the kızılbaş. These scholar-bureaucrats came up with two verdicts about the kızılbaş: unbelief (kufr/küfür) and apostasy (irtidad). In their opinion, the first, unbelief, mainly concerned religious beliefs and practices, while the second, apostasy, was related to political attitudes.

ATÇIL, Zahit

Life and Career of an Indigenous Ottoman Bureaucrat: Rustem Pasha (1501-1561)

My paper analyzes the stages of Rustem Pasha's life from his birth, origin and his joining into the Ottoman palace in early age to rising to the grand vizierate through several bureaucratic positions. Rustem Pasha was born in a Christian village near Sarajevo. He was recruited as a devşirme boy and trained in Ottoman Palace. Having acquired the favor of the Sultan Suleyman, Rustem raised the steps of promotion quickly. He served as the master of imperial stables, governor of Diyarbekir and governor of Anatolia and then he joined the club of viziers around in 1539. He married to Mihrimah Sultan, the only daughter of Suleyman and Hurrem. His promotion to the grand vizierate was so swift in 1544, after which he began to control the administration in his hands. Although he was removed from the office in 1553, being accused for the principal intriguer for the execution of Şehzade Mustafa, he was able to restore his position quickly thanks both to the support of his mother-in-law Hurrem Sultan and to the sultan's favor and trust. He kept his grand vizierate until his death in 1561. Being a perfect example of the newly emerging indigenous bureaucratic class, Rustem Pasha's career shows the changing character of the Ottoman state and government structures in the sixteenth century. Although he has been underappreciated and usually portrayed with vile characteristics due to his penchant for money and his alleged involvement in the execution of Şehzade Mustafa; Rustem Pasha was the most influential persona in the institutionalization of Ottoman government structures and professionalization of bureaucratic transactions. His peace-oriented policies paved the way for the stabilization of Ottoman frontiers and also empire-wide consolidation of the Ottoman central power.

AVCI, Ömer

Osmanlı Klasik Şiiri ve Gündelik Hayat İlişkisi Bağlamında Hayretî'nin Okçulukla İlgili Gazeli

Osmanlı insanının inançlarını, adetlerini, düşünüşünü, eğlencesini içeren gündelik hayat öğeleri tarihi metinlerin dışında kendisine Osmanlı klasik şiirinde de yer bulur. Osmanlı klasik şiirinin önemli kaynaklarından olan gündelik yaşam öğeleri, şiirlerde zaman zaman ulu orta sergilenirken zaman zaman ise mazmunlarla, ince hayallerle sanat imbiğinden geçirilerek şiire malzeme konusu olur. Divan şairi bir yandan kullandığı söz sanatları, özgün söyleyişlerle meziyetlerini, orijinalitesini "edebi kültür, edebiyat disiplini" bağlamında sergilemeye çalışırken bir yandan da bunları gerçekleştirirken sırtını yasladığı ve hayal dünyasının dayanağını oluşturan gündelik hayat ve onun unsurlarını şiirine katıştırması bakımından divan şiirini "Osmanlı sosyal ve kültür tarihi" ne yönelik kaynak konumuna getirir. Böylesi şairlerden olan Hayretî'nin gündelik hayata ve toplumsal geleneklere dair çok sayıda kodu barındıran gazellerinden birinde, şair görünürde sevgilinin keskin bakışlarından yaralanan bir aşığı anlatsa da şiirin derininde Osmanlı sporlarından okçuluğa dair çok şey söylenildiği ve yüzeydeki sevgili-âşık ilişkisinin okçuluk geleneğine dayandırılarak oluşturulduğu ortaya çıkarılabilir**.** Hayretî'nin özenli seçimiyle şiirde kullanılan deyimlerin, sözcüklerin her birinin aynı zamanda okçuluk terimi olması şiirin çok katmanlı anlama ve girift yapıya sahip oluşuna yardım eder. Gündelik hayatı yansıtan Osmanlı klasik şiirinin bu yönüyle hem edebi hem de tarihi değer taşıdığı tezini savunan bu yazıda bu savdan hareketle 16.yüzyıl şairi Hayretî'nin Osmanlı'daki okçuluk geleneğine dair çok sayıda bilginin bulunduğu bir gazeli ele alınacak ve onun gazelindeki bilgilerin Osmanlı okçuluk tarihine yönelik yazılan eserlerle uyumu gözler önüne serilmeye çalışılacaktır.

Hayretî's Ghazel of Archery: In the Context of the Relation between Ottoman Classical Poetry and Daily Life

A window into the Ottoman people's daily life, namely their beliefs, their customs, their way of thinking and their way of entertainment, can be found not only in historical texts but also in the Classical Ottoman Poetry. These elements of their daily lives, which are one of the inspirations for the Classical Ottoman Poetry, are sometimes represented blatantly and sometimes alluded at with intricately woven imagery. As the Divan poet tries to exhibit his talent and uniqueness in the context of literary culture and literary discipline through original expressions and rhetoric, he inadvertently incorporates the elements of daily life, which are the backbone of his imagination, and because of this Divan poetry becomes a source for Ottoman social and cultural history. As one of such poets, Hayretî, has written numerous poems compromised of various hints about daily life and cultural traditions. A ghazel, which on the surface is about a lover who is injured by the sharp looks of his beloved, tells us a lot about archery in Ottoman times and it can be reckoned that the relationship between the lover and the beloved is inspired from the Ottoman tradition of archery. The fact that Hayretî has carefully constructed this poem with play on words by choosing words and idioms that also are archery terms contributes to this poem's multi-layered meaning and intricate structure. The current study claims that Ottoman poetry, which reflects the daily life, bears both literary and historical value and to substantiate this claim, a poem of the 16th century poet Hayretî that has a lot of information about the Ottoman tradition of archery will be analyzed. In addition, the current study will show the harmony between the information in Hayretî's poetry and the works written about the history of Ottoman archery.

AYDIN, Ahmet-DEMİR, Selçuk

XVI. ve XVII. Yüzyıllarda Pasin Sancağı'nın İdarî ve Askerî Yapısı

Pasin, Kanuni Sultan Süleyman döneminde Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. 1534 yılında Azerbaycan ve 1535 yılında Diyarbekir Beylerbeyliği'ne bağlanan sancak, 1536 yılında Erzurum Eyaleti'ne tâbi kılınmıştır. 1538 yılında Pasin Sancağı, Avnik (Abnik), Güney Pasin, Kuzey Pasin, Kale-i Zivin ve Kale-i Micinkerd Nahiyelerinden meydana gelmiştir. XVII. yüzyılın başlarında Pasin-i Ulya ve Micingerd/Pasin-i Süfla adlı iki sancağa ayrılmıştır. Ancak bu durumun uzun sürmediği ve Pasin'in ileriki yıllarda tekrar birleştirildiği görülmektedir. 1642 yılında Pasin Sancağı, Güney Pasin, Kuzey Pasin, Abnik ve Micingert Nahiyelerinden oluşmuştur. Bu çalışmada arşiv vesikaları ışığında Pasin Sancağı'nın XVI. ve XVII. yüzyıllardaki idarî ve askerî yapısı incelenecektir.

Administrative and Martial Structure of Pasin Sanjak in the XVIth and XVIIth Centuries

Pasin came under Ottoman domination in Kanuni Sultan Süleyman period. Sanjak, which initially depend on Azerbaijan and Diyarbekir Beylerbeylik, was included into Erzurum Beylerbeylik in 1536. Pasin sanjak consisted of Avnik (Abnik), North Pasin, South Pasin, Kale-i Zivin and Kale-i Micinkerd nahiyes in 1538. Considering it was divided two sanjaks named Pasin-i Ulya and Micingerd/Pasin-i Süfla at the beginning of XVIIth century, this situation did not last long and Pasin sanjak combined again. In 1642 Pasin Sanjak consisted of South Pasin, North Pasin, Abnik ve Micingert nahiyes. In this study, based on archive documents, information about administrative and martial structure of Pasin Sanjak in the XVIth and XVIIth centuries will be given.

AYDIN, Ayşe

Osmanlı Dönemi Isparta ve Burdur Kiliseleri

Bugün daha çok tarih öncesi, Helenistik ve Roma dönemleri araştırılmakta olan Pisidya Bölgesi'ndeki Burdur ve Isparta'da yaşayan gayrimüslimler, 20. yüzyıl başlarına kadarki süreçte balıkçılık, şarapçılık yanı sıra genellikle ticaretle ilgilenmişlerdir. I. Dünya Savaşı başlangıcında varlıklarını koruyabilen, Kurtuluş Savaşı yıllarında sayıları artan gayrimüslimler, mübadeleyle birlikte yaşadıkları yerleri terk etmişlerdir.

Burdur ve Isparta'daki sosyo-ekonomik durumları oldukça iyi gayrimüslimler, yaşadıkları kentlerin ticari ve ekonomik hayatına canlılık getirerek, kendilerine ait ibadet mekânları ve okullarıyla da kültürlerini yaşatmışlardır.

Bu kültürün canlı tanıklarından önemli bir grubu kiliseler oluşturur. Bu kiliselerden Isparta merkezdeki Aziz Georgios (Aya İshotya) ve Panhagia (Aya Baniya) kiliseleri, Eğirdir, Aziz Stephanos Kilisesi ve Burdur'daki Kavaklı Rum Kilisesi Bizans sonrası döneme ait, günümüze sağlam ulaşmış dört kilisedir.

Plan açısından yapılar değerlendirildiğinde dört kilisenin de ortak özellikleri üç nefli bazilikal planlı olmalarıdır. Destek olarak hepsinde sütun kullanılmıştır. Bema, Burdur örneğinde üç bölümlüdür, diğerlerinde ise dıştan çokgen kılıflı ana apsise sahiptir. Kiliselerin ortak özelliklerinden biri batı cephelerinde iki katlı nartheksinin olmasıdır. Isparta kiliselerinde üst örtü çapraz tonozlardan meydana gelir. Burdur ve Eğirdir kiliselerinde ise içteki beşik tonoz, dışta beşik çatı ile kapatılmıştır.

Isparta ve Burdur'daki kiliseler 18.-19. yüzyıla tarihlendirilen, yapıldıkları dönemin yöresel mimari özellik ve ortak zevklerini yansıtan Bizans sonrası döneme ait önemli bir grubu oluşturmaktadır.

Burdur and Isparta Churches in the Ottoman Period

The non-Muslim population living in Burdur and Isparta in Pisidia region, whose Prehistoric, Hellenistic and Roman periods are still being explored, were interested in fishing, winemaking as well as trade until the beginning of the 20th century. The non-Muslims who protected their existence in the beginning of the First World War and increased their population in number during the War of Independence had to leave their homes due to population exchange. The non-Muslims whose socio-economic conditions were very good brought liveliness to the trade and economy of the cities they lived in and conserved their culture alive with their own schools and religious practices and the centers.

The churches constitute an important group of this culture as witnesses. St. George (Aya İshotya) and Panhagia (Aya Baniya) churches in the city centre of Isparta, St. Stephanos Church in Eğirdir and Kavaklı Greek Church in Burdur are the churches of the Post-Byzantine period and still survive in good condition.

When the buildings were analyzed in terms of plans, the common feature these four churches shared is that they had a three-nave basilical ground plan. The pillars were used as a support. The bema has three sections in Burdur example. But, it has main apsis which has an exterior polygonal cover on the other examples. One of the common features of the churches is that they had a two-storied narthex on their west facade. The upper part of the churches of Isparta is covered with diagonal vaults. The interior barrel-vault was covered with an exterior barrel roof in the churches of Burdur and Eğirdir.

The churches in Isparta and Burdur which were dated to the 18th and 19th centuries make up an important group of the Post-Byzantine period and reflecting the regional architectural features and the common tastes of the period they were constructed in.

AYDIN, Ayten Koç

Osmanlı'da Simyadan Kimyaya Dönüşümün Yolculuğu

Simya, insanın kurşun, kalay, bakır ve demir gibi yarı değerli metalleri işleyerek yani doğayı laboratuarında taklit ederek, altın ve gümüşü elde edebileceği ve insan bedeninde hastalıkların olmasını engelleyen iksirleri hazırlayabileceği düşüncesine dayanan kuramsal ve uygulamalı bir etkinlik alanıdır. Aynı zamanda simya, insan bedeni ve ruhunun, onu kirleten unsurlardan arındırılarak, mükemmelleştirilmesi süreci için sembol etkinlik alanıdır.

İslam Uygarlığı'nın kültürel mirasçısı olan Osmanlı-Türk simyası, kökleri Zosimos'a dayanan ve Câbir b. Hayyân tarafından geliştirilen simya geleneğini izler. Bu gelenekte maddi ve manevi simya unsurları bir aradadır. Hayyân'ın çalışmalarının yanı sıra simyanın uygulamalı yönüne ağırlık vermiş olan Ali Aydemiroğlu el-Cildekî'nin (öl.1363) çalışmaları da Osmanlı simya geleneğinin oluşmasında etkin rol oynar.

Osmanlı simya geleneğinin en tanınmış ismi İznikli Ali Çelebi'dir. (?-1609) Fâzıl Ali Bey olarak da bilinen Çelebi, Hayyân ve Zekeriyâ Râzî ile Cildeki'nin izleyicisidir. Eserlerinde maddi ve manevi simya unsurları bir aradadır. Ali Çelebi'nin teorik ve uygulamaya yönelik çalışmalarının da etkisiyle oldukça hareketli geçen 16. ve 17. yüzyılların ardından, Osmanlı'da simyadan kimyaya geçiş süreci başlar.

Osmanlı'da simya geleneği, 18. yüzyılda tıbb-ı cedîd akımı ile etkileşime geçer ve tıbbı etkiler. Bu akımın önemli temsilcilerinden biri olan Bursalı Ömer Şifai aynı zamanda bir mutasavvıftır ve metallerin altına dönüşümü ile simyacının yetkinleşmesi arasında kurulan ilişkiyi, kâmil insan olma süreci ve hali için model olarak görür.

Simyadan bağımsızlaşan kimyanın ilk önemli temsilcisi Başhoca İshak Efendi'dir. Onu, Kimyager Derviş Paşa ve Kırımlı Aziz Bey gibi kimyagerler izler.

Bildirimizde birincil kaynaklardan yararlanılarak, İslam Uygarlığı'ndan Osmanlı'ya miras geçen simyanın kimyaya dönüşüm sürecinde dönüşümü etkileyen Türk-İslam kültürü unsurları ortaya konmaya çalışılacaktır.

Process of Transformation of Alchemy into Chemistry in the Ottomans

Alchemy is a theoretical and applied field of activity based on the thought that man can acquire gold and silver by processing the semi-precious metals like lead, copper and iron, namely by imitating the nature in his laboratory, and that he can prepare the elixirs with which to prevent the diseases in human body.

Turkish alchemy follows the tradition of alchemy dating back to Zosimos and developed by Jaber b. Hayyân. In this tradition, material and spiritual elements of alchemy are together. Besides the studies and works of Hayyân, those of Ali Aydemiroglu el-Cildeki (d. 1363), who placed the emphasis on the applied aspect of alchemy, played an important role in the formation of the Ottoman alchemy tradition.

The best-known figure of the Ottoman tradition of alchemy is Ali Celebi of İznik (1609?). Celebi is the follower of Hayyân, Ebû Bekr el-Râzî (Rhazes) and Cildeki. His Works contain the material and spiritual elements of alchemy. Also with the effect of Ali Celebi's theoretical and applied studies and works, 16th and 17th centuries passed very actively.

Tradition of Ottoman alchemy interacted with the tıbb-ı cedid (new medicine) movement in the 18th century and affected the medicine. One of the significant representatives of this movement was Omer Şifai of Bursa.

The first important representative of chemistry, gaining independence from alchemy, is Başhoca Ishak Efendi. He is succeeded by such chemists as Chemist Dervish Pasha and Aziz Bey of Crimea.

Our presentation is based on primary sources and as such, it is intended to reveal the Turkish-Islamic cultural elements that affected the transition process of alchemy.

AYDIN, Fuat

Konjonktürün Ürettiği, Yahudi-Karşıtı Bir On altıncı Yüzyıl Reddiyesi: *Kitâbu Keşfu'l-Esrar fî İlzâmi'l-Yehûd ve'l-Ahbâr*

Osmanlı Devleti, kendisini adlandırırken imparatorluk sıfatını kullanmasa da, doğası gereği; yani (hâkim dini inanç olarak gruplarıyla İslam'ın ve azınlık olarak çeşitli alt gruplarıyla Hıristiyanlardan oluşan) çok sayıda dini inancı ve etnik yapıyı kendisinde barındırmasından dolayı imparatorluk ismini hak eder. Varlığının devamı, bu farklı dini ve etnik yapıların barış içinde bir arada yaşamalarına (Pax-Ottoman) bağlı olduğu için, bu yapısını bozacak ortamların oluşmasına imkân nispetinde izin vermemeye çalışır. Bu yüzden de, başlangıcı Kur'ân'ın inişini kadar götürülebilecek olan (önce Yahudilere ve Hıristiyanlara ve) diğer dinlere yönelik reddiye geleneği ürünleri ya da öteki dinlere yönelik keskin eleştirileler barındıran metinler, bir iki dönem dışında yaygın bir dolaşıma sahip olmamıştır. Bu istisnalardan biri, misyonerlik hareketlerinin çok yoğunlaştığı on dokuzuncu yüzyıl, bir diğeri de onunla kıyaslanacak olmasa da on altıncı yüzyıldır. On dokuzuncu istisnai niteliğinden dolayı bir kenara bırakıldığında, Osmanlı döneminde kaleme alınmış olan metinlerin önemli bir kısmı on altıncı yüzyılı aittir ve bunların büyük bir kısmı da Yahudiliğe yöneliktir. Bu tebliğin konusunu Yahudi karşıtı bir metin olup, söz konusu dönemde yazılmış şu ana kadar bilinen altı farklı el yazmasıyla bize kadar ulaşan, Yusuf b. Ebi Abduddeyyân'ın *Kitâbu keşfu'l-esrar fî ilzâmi'l-Yehûd ve'l-ahbâr* oluşturacaktır. Tebliğde, yazarın hayatı, böyle bir metni kaleme alma gerekçesi, metnin içeriği, kendisinden önce kaleme alınmış olan bu türden metinlerle ilişkisi, metninin oluşumunda varsa temel olarak kullandığı kaynaklar, sonraki reddiye geleneği üzerindeki etkisi ve on altıncı yüzyılda yazılmış bir metin olarak dönemin dini, siyasi ve entelektüel hayatı hakkında bir kaynak olarak bakıldığında ne tür bir açılım sağlayacağı hususu ele alınacaktır. Ayrıca bu metin hakkında batı literatüründe yapılmış olan çalışmaların bir değerlendirmesi de yapılacaktır.

A XVIth Conjunctural Refutation against the Jews: *Kitâbu Keşfu'l-Esrar fî İlzâmi'l-Yehûd ve'l-Ahbâr*

Ottoman State, although it didn't use the empire as an attribute for himself, because of contains many and various religious and ethnic groups deserve to be called Ottoman Empire. To keep this multi-religious and multi-ethnic structure in a Pax-Ottomana, Sultans and other sovereigns do not allow anything that to damage this structure anyway. For this reason, the refutation tradition against Jews and Christians that go back to time of the revealing of the Quran that will dismember or endanger the ottoman multi-religious/ethnic society didn't have widespread currency. XVIth and XIXth century are two exceptions. The latter is a period that, although especially Protestant Missionaries, all Christian sects focused on to christianize the ottoman people (Muslims and non-Muslims). As a consequences of that missionaries activities, Muslim refutations books and tracts, especially against Christianity increased numerically very much. Out of XIXth century, the XVIth century is e period that the most refutations, especially against Jews, was written. Only in a one century approximately we have four texts and their ten manuscripts. One of them that written against Jews is Yusuf b. Ebû Abdduddeyyân's, *Keşfü'l-esrār fī ilzāmi'l-Yehūd ve'l-aḥbār*. In this paper, we will focus on life of the writer, his reasons for writing this text, its contain, its sources, its place in the latter refutations against to Jews and taken as a source what does it say to us about XVIth century religious, political, intellectual life and relations between Muslim and non-Muslim? Besides, we review some studies that were made on that text, as by Judit Pfeiffer.

AYDIN ZÜLFİKAR, Mükerrem Bedizel

Osmanlı Topraklarında "Sahte" Bir Hekim: İspanyol Pedro'nun İzlenimleriyle Osmanlı Tıbbı (1552-1556)

Osmanlı dönemi sağlık hayatıyla ilgili bilgi veren kaynaklar arasında seyahatnameler önemli bir yer tutar. Bunlardan biri de 1557'de yazılmış olmasına rağmen yaklaşık üç yüz elli yıl boyunca elyazması notlar halinde kalmış ve ancak 1905'de Manuel Serrano y Sanz tarafından *Viaje de Turquia* adıyla basılmış olan seyahatnamedir. Yazarının kim olduğu konusu tartışmalı olduğu gibi, bu kişinin Osmanlı topraklarında gerçekten bulunup bulunmadığı da tartışmalıdır.

Eser, diğer seyahatnamelerden farklı olarak üç arkadaş arasında geçen konuşmalara dayanır. Türklere esir düşen ve kendini kurtarmak için "hekim" olduğu yalanını söyleyen İspanyol Pedro de Urdemalas esaretten kurtulduktan sonra anılarını, arkadaşları Juan de Voto a Dios ve Matalas Callando'ya anlatır. 1552-1556 yılları arasında İstanbul'da Kaptan-ı Derya Sinan Paşa'nın (ö. 21 Aralık1553) esiri olarak bulunan, onun ölümünden sonra yaptığı uzun bir kaçış yolculuğu neticesinde esaretten kurtulan Pedro, birinci bölümde esir düşüşünden kurtuluşuna kadar olan maceralarını, ikinci bölümde ise o dönem Osmanlı toplumunun askeri, idari, hukuki ve sosyal yapısına dair görüşlerini yazmıştır.

Eseri farklı kılan bir başka özellik de "hekim" kimliğinin anlatının merkezinde yer alması ve anıların büyük oranda sağlık-hastalıkla ilgili olmasıdır; bu da bize 16. yüzyıl İstanbul'unun sağlık hayatına dair önemli veriler sunar. Bu bildiri ile Osmanlı toplumundaki teşhis ve tedavi yöntemleri; hekimlerin eğitimi ve niteliği; saray hekimlerinin seçimi, milliyetleri, özellikleri, kıyafetleri; kadınların tedavisi ve Türklerin hastalıklar ve bazı tedavi yöntemleri karşısındaki tavırları gibi pek çok konu üzerinden söz konusu verilerin sistematik bir analizinin yapılması amaçlanmaktadır.

A False Physician in Ottoman Lands: Ottoman Medicine by the Impressions of Spanish Pedro (1552 – 1556)

Among the resources that give knowledge about the Ottoman Period medical life, for several reasons, travel books have an important place. One of these is the travel book, although written in 1557, detained as manuscripts for almost three hundred years, and scarcely published in 1905 by Manuel Serrano y Sanz by the name Viaje de Turquia. As put forward some different opinions on who might be the author, there are arguments about whether this person indeed lived in the Ottoman lands and if he was actually a physician. In the preface, the author states his purpose as to introduce the Ottoman that was the worst enemy of Spanish King Philip II.

Different from the other travel books, the work was based on the dialogue between three friends. Being captured by the Turks, Spanish Pedro de Urdemalas pretends to be a "physician" in order to save himself. After his release, he recounts his experiences to his friends Juan de Voto a Dios and Matalas Callando. Pedro, who has been the captive of The Chief Admiral Sinan Pasha (d. December 21, 1553) between 1552 and 1556, managed to escape after his death, writes about his adventures; from the time of his capture to his escape in the first chapter, and in the second chapter, he portrays the social, administrative and military structure of Ottoman society.

A further distinctive feature of the work is that Pedro's recollections are substantially based upon sickness and health in consequence of him being a "physician", which displays some interesting views on the health in 16th century Istanbul: Turks' approach to diseases and some treatment methods; methods for diagnosis and treatment; education of physicians; differences between a surgeon and a physician; selection of court physicians; their nationalities, characteristics, attires; treatment of women and many other subjects were depicted in a very realistic and detailed way.

AYDIN, Seda

Âlî'nin "Mihr Ü Mâh" ı ile XVI. Yüzyılın Büyük Şairlerinin Beyitlerinde Geçen Mihr ve Mâh Mazmunlarının Mukâyeseli İncelemesi

Osmanlı Devleti'nin hemen her sahada zirve olduğu bir dönem olan XVI. yüzyıl, Klâsik Türk Edebiyâtı'nın da en verimli zamânıdır. Mihr ve mâh, Klâsik Türk şiirinde her şairin kullanmış olduğu mazmunlardandır. Bu bildiride, mihr ve mâh mazmunlarının XVI. yüzyılın zirve şahsiyetleri olan Fuzûlî, Bâkî, Nev'î, Taşlıcalı Yahyâ ve Hayâlî Bey'in beyitlerinde nasıl geçtiğine göz gezdirdikten sonra, şairliğinden çok tarihçiliği ile tanınan Gelibolulu Mustafa Âlî'nin "Mihr ü Mâh" adlı mesnevîsinde hangi anlam katmanlarına büründüğünü karşılaştırmalı olarak ele alacağım.

Comparative Analysis of Âli's "Mihr ü Mâh" and Metaphorical Explanation of Sun and Moon in Greatest Poets of XVIth Century

Classical Turkish Literature blossomed through the rise of the Ottoman Empire in 16th century. In Classical Turkish Poetry, mihr (means sun) and mâh (means moon) metaphors were used by almost every poets. In this notification, I am going to glance through how these metaphors were used by the distinguished men of poetry like Fuzûlî, Bâkî, Nev'î, Taşlıcalı Yahyâ and Hayâlî Bey in their couplets, then I am going to focus on the metaphoric perspectives of these expressions in the mathnawi called "Mihr ü Mâh" by the poet Gelibolulu Mustafa Âlî, who is better known as a historian.

AYDIN, Sena

Osmanlı Devleti'nde Modern Optik Çalışmaları

Tarih boyunca savaş sanatları ve pozitif bilimler arasındaki yakın ilişkinin pek çok örneği mevcuttur. 18. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde başlatılmış olan askeri reform hareketi bu ilişkiye örnek teşkil edecek niteliktedir. Osmanlı Devleti'nde askeri alanda gerçekleştirilmiş olan yenilikler modern bilimlerin Osmanlı'ya girişini sağlamış, bu da 18. yüzyılda kurulan yeni müesseseler yoluyla gerçekleşmiştir. Bu çalışmanın kapsamı, Osmanlı Devleti'nde başlatılan askeri reform hareketinin bir neticesi olarak ilk mühendishanelerin kurulmaya başladığı 1730'lu yılların başından, modern bilimlerin Osmanlı'ya girişine öncülük eden *Mecmua-i Ulum-i Riyaziye* isimli eserin yayımlandığı 1831 senesine kadar olan süreci dâhil edecek şekilde belirlenmiştir. Mühendishane-i Berri-i Hümayun Başhocası İshak Efendi tarafından kaleme alınmış olan *Mecmua-i Ulum-i Riyaziye*, dört ciltlik çoğunlukla Batılı kaynaklardan çeviri ve uyarlama yoluyla hazırlanmış olan bir eser olup, aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin ilk pozitif bilimler ansiklopedisidir. Bu eser, hem dönemin Modern Bilimlerinin Osmanlı'ya girişine hem de Batı'dan Osmanlı'ya doğru olan 19. yüzyıl çeviri hareketine öncülük etmiştir. *Mecmua-i Ulum-i Riyaziye*'nin üçüncü cildinin son üç makalesi optik bilimine dairdir. Bu çalışma, bahsedilen makalelerdeki optik bilgilerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Studies of Modern Optics in Ottoman State

Through the history, there are many examples of the close interaction between war arts and positive sciences. The innovation movement of the military of the Ottoman State that was started in the 18th century can be taken as an example of this interaction. The innovations in military enabled the entrance of positive sciences to Ottoman State and this was actualized due to the new institutions that had been established in 18th century. The context of this study is signified including the beginning of 1730s when the fist engineer schools were started to be established as a result of the military reform movement initiated in Ottoman State to the year 1831 when *Mecmua-i Ulum-i Riyaziye* which led the entrance of modern sciences to Ottoman State was published. *Mecmua-i Ulum-i Riyaziye*, written by Ishak Efendi who is the Chief Instructor of *Mühendishane-i Berri-i Hümayun* is a four-volume treatise prepared by mostly translation and adaptation and it's also the first encyclopedia of Ottoman State on positive sciences. This treatise pioneered both the entrance of modern sciences to Ottoman State and the 19th century translation movement from Western sources to Ottoman State. The last three articles of the third volume of *Mecmua-i Ulum-i Riyaziye* are on optics. This study aims to examine the optical knowledge of the mentioned articles.

BADAT, Bilal

Creativity and Tradition in Ottoman Calligraphy

Much of the criticism leveled at Ottoman calligraphy emerges from a perceived lack of originality and creativity. Ottoman calligraphy is repeatedly cast as a tradition transmitted within a rigid and restrictive framework whereby established conventions remain for the most part unchallenged. It will be argued here that such assessments emerge from the application of archaic European categories of aesthetic judgment on Ottoman calligraphy, frameworks that fail to examine the highly complex traditions of 'change' and 'innovation' within the Ottoman tradition itself. Resulting from a methodological approach based on praxis, this paper will argue that Ottoman calligraphers engaged in some of the most complex and innovative approaches to originality and creativity whilst operating within the rubric of traditional pedagogical and Islamic principles. By taking the idea of 'innovation' as a subject of study, fresh analyses can be presented into the Ottoman calligraphic tradition which can further inform the complex relationships that exist between Ottoman art, society, mysticism and religion.

BAKTI, Ahmet Selman

İçki Suçu Özelinde XV-XVI Yüzyıl Osmanlı Hukukunda Ta'zir Kavramının Analizi

Ta'zir kavramının Osmanlı kanunnameleri ve kadı sicillerinde klasik İslam hukukunda ta'zir için çizilen sınırları ihlal eder nitelikte sıklıkla kullanıldığı görülür. Kimileri bu kapsamdaki örnekleri bir tür yorumla ta'zir kapsamına sokmakla birlikte diğer bir yaklaşım ise bu örnekleri Osmanlı hukukunda İslam hukukuna aykırılıkların delili olarak kullanır. Her iki yaklaşım da ta'zir kavramının İslam hukukundan aynen iktibas edildiği görüşüne dayanmaktadır. Oysa Osmanlı hukukunda içki suçu özelinde ta'zir kavramı incelendiğinde bu kavramın İslam hukukundan nakil değil ödünçleme yapıldığı görülür. Bu durum, klasik İslam hukukunda tanımlanmış ve Osmanlı hukukunda kullanılan diğer kavramlar üzerinde daha ihtiyatlı olunması gerektiğini gösterir.

The Analysis of the Notion of "Tazir" in Ottoman Law between XV-XVIth Centuries on the Base of Swigging Punishment

The term of "tazir" is intensively used both in Ottoman codes and court registrations in the way that seems to exceed the deadlines of "tazir" in classical Islamic Law. Some researchers put these examples in classical "tazir" by some types of comment. Others use these examples to show that Ottoman Law has contradictions with Islamic Law. Both approaches stand the opinion that the term "tazir" in Ottoman Law is narrated from Islamic Law directly. However when the term "tazir" in Ottoman Law is observed with special reference to punishment of swigging it appears that this term is not narrated but borrowed. This situation shows that there must be a special attention on determining the terms that are both used in Islamic Law and Ottoman Law.

BAŞ, Mehmet Şamil

Osmanlı Edebiyatında İnsan Tasavvuru: Yazıcıoğlu Mehmed'in Muhammediyye'sinde İnsan-ı Kâmil

İslam medeniyetinin Osmanlı kültüründeki önemli yapı taşlarından biri olan mevlid ve siyer geleneğinin en hacimli ilk manzum Türkçe eseri Yazıcıoğlu Mehmed'in *Kitâbu Muhammediyye fî Na'tı Seyyidi'l-Âlemîn Habîbillâhi'l-A'zam Ebi'l-Kâsım Muhammedü'l-Mustafâ* adlı eseridir. Eser, geleneğimizde kısaca Muhammediye adıyla anılmaktadır. Osmanlı toplumunun hem avam tabakasına hem de havassa hitap etmesi açısından bu eserin halkın üzerinde önemli bir yeri vardır. Dokuz bin beyitlik hacimdeki Muhammediye'de işlenen konulardan biri de insan kavramıdır. Bu tebliğ, yaratılış, siyer/mevlid ve kıyamet başlıkları altında da incelenebilen Yazıcıoğlu Mehmed'in *Muhammediyye* adlı eserinde insan tasavvuruna dair bilgi, vurgu ve izlenimleri Hazret-i İnsan'dan İnsan-ı Kâmil'e doğru bir akış içinde bir araya getirmeyi hedeflemektedir. Yazıcıoğlu'nun beyitleri Hazret-i İnsan ve İnsan-ı Kâmil kavramları bağlamında tahlilî açıdan okunup değerlendirilmiş ve asırlar boyunca Osmanlı toplumunun zihnî derinliğinin oluşmasında önemli katkıları olan *Muhammediyye*'de örneklenen insan tasavvuru insan-ı kâmil kavramı çerçevesinde ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır.

Thought of Human Being in Ottoman Literature: Perfect Human Being (Insan-i Kamil in Muhammadiyye of Yazicioglu Mehmed)

Kitâbu Muhammediyye fî Na'tı Seyyidi'l-Âlemîn Habîbillâhi'l-A'zam Ebi'l-Kâsım Muhammedü'l-Mustafâ, written by Yazıcıoğlu Mehmed, is the first and most comprehensive poetical book in Turkish which is also the main building block in Mewlid and Siyar tradition of Islamic civilization. It is shortly known as Muhammediye in our tradition. This work has an important impact on the folk because of its nature of being able to address both common people and elites of Ottoman society. One of the topics covered in Muhammediye which consists of nine thousand couplets is concept of man. This paper aims to gather all information, emphasis and impression of imagination of the concept of man in Yazıcıoğlu Mehmed's book *Muhammadiyye*, which can also be studied under the topics of siyar/mewlid and doomsday, through 'From Hazret-i Insan to Insan-i Kamil' approach. The couplets of Yazıcıoğlu is reviewed and analyzed in concept of 'From Hazret-i Insan to Insan-i Kamil.' It has been also studied to unfold the concept of man in aspect of insan-i kamil sampled in *Muhammadiyye* which has vast impact in building the horizon of the vision of Ottoman civilization.

BAŞARAN, Bengi

Eklektik ve Kozmopolit: 1893 Kolomb Dünya Sergisi'ndeki Osmanlı Temsili

XIX. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu'nda, eski eserler, arkeoloji, sergileme ve müzecilik alanlarında gelişmelerin yaşandığı bir dönemdir. Bu bağlamda, uluslararası sergilere katılım önem kazanmıştır. XIX. yüzyılın en kapsamlı uluslararası sergi organizasyonu olan 1893 Kolomb Dünya Sergisi'deki (Şikago Dünya Fuarı) Osmanlı katılımı, resmi sergi binası Daire-i Osmaniye ve Türk köyü olmak üzere iki ana alanda yer almıştır. Sergi, Türk Köyü alanında yer alan Dikilitaş, cami ve Badiye öğeleriyle öne çıkar. Batı'nın model alındığı bir dönemde, sergilemede yer alan bu yapılar Osmanlı'nın ilk kez Bizans mirasına sahip çıkması ve doğu algısını ortaya koymasıyla dikkat çekicidir Osmanlı İmparatorluğu, sergide farklı mimari üslupların bir arada sunulduğu eklektik bir temsil gerçekleştirmiştir. Çalışmada, temsilin farklı kültürel ve sosyolojik öğeleri incelenmektedir.

Eclectic and Cosmopolitan: Ottoman Representation in the World's Columbian Exposition 1893

XIXth century was a period of development for Ottoman Empire in the fields of antiquities, archaeology, exhibition and museology. In this context, international exposition participations gained importance. Ottoman participation in 1893 World's Columbian Exposition (The Chicago World's Fair) as the largest international exposition of the XIXth century, took place main areas which were official exhibition building Daire-i Osmaniye and the Turkish Village. With the Obelisk, the Bedouin Encampment and the mosque the Turkish Village display was noteworthy. In the period of the role modeling West, these buildings were significant to illustrate the Ottoman perception of East and the Byzantium legacy as the first time. Ottoman Empire exhibition with various architectural styles was eclectic in the exposition. This research aims to analyze the sociological and cultural elements of the presentation.

BAŞARIR, Özlem

XVIII. Yüzyıl Sonlarında Osmanlı Taşra Yönetiminde Olağan Bir Hiyerarşik Yükseliş: Voyvodalıktan Valiliğe Şeyh-Zâde İbrahim Paşa

Şeyh-zâde ailesi, incelediğimiz dönemden çok daha önceki bir zamanda Diyarbekir'de yerleşmiş ve daha XVII. yüzyıldan itibaren valilerin gelirlerini toplamak üzere görevlendirdiği ayanlar arasında yer almaya başlamış olan köklü bir aileydi. Onların zaten sahip oldukları nüfuz ve güçlü aile bağlarıyla bölgede etkin olmaları, başlangıçta bu tür hizmetler içinde yer almalarına adeta bir giriş izni sağladı. Devamında Osmanlı Devleti'nin XVI. yüzyılın sonlarından itibaren geçirdiği siyasi ve ekonomik koşulların zorlamasıyla genel olarak sistemlerinde meydana gelen zorunlu değişimler, Osmanlı taşrasında ayan ailelerinin vergi toplama türünden kanalları kullanarak, Osmanlı taşra yönetiminin çeşitli kademelerinde yer almalarına vesile oldu. Bahsedilen değişimler arasında taşra yönetimini en çok etkileyeni iltizam sisteminin yaygınlaşması ve sonrasında malikâne sisteminin uygulamaya konulmasıydı. XVII. yüzyılın ikinci yarısından sonra ağırlıklı olarak mali kaygılarla Diyarbekir eyaletinde dağınık halde bulunan –kimi zaman eyalet sınırlarını da aşan- mîrî mukataaların vergilerinin toplanması esasına göre oluşturulmuş ve ihaleye çıkartılarak merkezi hazine için daha yüksek gelir elde edilmesini sağlayan voyvodalık uygulaması başta Şeyh-zâde ailesinin olduğu kadar bölgedeki ileri gelen ayan ailelerinin, aşiret liderlerinin –zaman zaman bölgesel olmayan kimselerin de- tercih edilmesine ve onların da giderek Osmanlı taşra yönetiminde sınırlarını genişletebilen bir yetki alanında söz sahibi olmalarına uygun bir zemin sağladı. XVIII. yüzyılın sonlarında ise yüklü bir peşîn ödemesi gerektiren voyvodalık mukataasına yatırım yapabilecek mali güce sahip ve zamanın şartlarının da daha elverişli hale gelmesiyle valilik, mütesellimlik gibi eyaletin yönetiminde de pay sahibi olabilecekleri görevleri elde edebilen Şeyh-zâde ailesinin mensuplarından İbrahim'in voyvodalıktan valiliğe yükselişinin mahiyetini izlerken onun örneğinde Osmanlı taşrasının XVIII. yüzyıl sonlarındaki mali-idari eğilimi hakkında veriler elde etmek de mümkün olacaktır.

An Ordinary Hierarchical Rise in Ottoman Provincial Organization at the End of XVIIIth Century: Seyh-Zâde Ibrahim Pasha from Voivodeship to Governorate

Şeyh-zâde Family was a well-established family that settled in Diyarbekir much earlier than the time period we examined and they were among the ayans appointed to collect revenues of governors starting from the XVIIth century. Already being ascendant in the region by means of their influence and strong family bounds in fact provided them permission to take place in such services. Afterwards, mandatory changes occurring in their system forced by the political and economic conditions of the Ottoman Empire starting from the end of the XVIth century have caused ayan families to take place at various levels of Ottoman provincial organizations by collecting taxes. Among the mentioned changes mostly expansion of iltizam system and implementation of malikâne affected provincial organization. Voivodeship is formed on the basis of the collection of taxes of mîrî muqataas who scattered in Diyarbekir after the second half of the XVIIth century. Voivodeship provided a suitable ground for notable ayan families in the region, especially Şeyh-zâde Family, to be preferred and to have an expandable jurisdiction in Ottoman provincial organization. At the end of the XVIIIth century, Şeyh-zâde Family members had the financial strength to make investments on voivodeship muqataa which requires peşîn and were able to have tasks like governorship, mütesellim by which they would have part in administration of state. While tracking the promotion of Ibrahim, member of the Şeyh-zâde Family, from voivodeship to governorate, it is going to be possible to gather data about financial-administrative tendency of Ottoman provincial organization in the end of the XVIIIth century.

BAŞOL, Samettin

19. Yüzyıl Sonlarından 20. Yüzyıl Başlarına Midilli'de Yoksul Aile Çocukları, Hukuk ve İcâr-ı Sagîr Uygulaması

Osmanlı toplumunda, doğrudan çocukları ilgilendiren değişik sosyal güvenlik sistemleri görülmüştür. Vasi tayin etme, hıdane, tebenni (evlatlık edinme), icâr-ı sagîr uygulamaları çocuklar için oluşturulan sosyal güvenlik sistemlerinden bazılarıdır. Belirtilenlere eytam sandıkları, ıslahhaneler ile yetimhaneler de ilave edilebilir. Bunlar ya çocuğun hukuki ve mali haklarının korunması için oluşturulmuş ya da onun daha iyi bir sosyal çevrede yaşayıp eğitimini ve gelişimini uygun bir aile ortamı yanında sağlaması amacını gütmüştür. İslam dini, yetim, öksüz, fakir ve kimsesiz çocuklara önem atfettiği için bu grupla ilgili koruyucu tedbirler İslam hukukunda yer bulmuş, buradan da Osmanlı hukukuna ve uygulamasına geçmiştir. İşte bu yüzden de sözü geçen uygulamalar, şeriye sicillerine kaydedilmiştir.

Tebliğin ana konusu, Osmanlı toplumunda çocuğu koruyucu sosyal güvenlik sistemlerinden biri olan icâr-ı sagîr uygulamasıdır. İcâr-ı sagîr; refah seviyesi yüksek olan ailelerin, fakir aile çocuklarını, kendilerine hizmet etmek üzere velileri ile anlaşarak, belli bir ücret karşılığında kiralamaları olayıdır. Bu, mahkemede kadının onayı ile gerçekleşen bir nevi hukuki iş akdidir. Diğer bir deyişle fakir ailelerin, çocuklarını, çeşitli hizmetleri görmek amacıyla belirli hukuki ve mali şartlar mukabilinde başka bir ailenin yanına vermesi işlemidir.

Sözü geçen konu, Midilli Şeriye Sicilleri esas alınarak hazırlanacaktır. Hazırlık aşamasında dokuz adet sicil defteri incelenecektir. Çalışmanın örneklem mekânı Midilli Adası'dır. Araştırmada, on dokuzuncu yüzyılın son çeyreğinden yirminci yüzyılın ilk çeyreğine kadar (1875-1922) olan yaklaşık elli yıllık bir zaman dilimi ele alınacaktır. Bu zaman sürecinde Midilli'de şeriye sicili kayıtlarına yansıyan icâr-ı sagîr uygulaması örnekleri incelenecek, açıklanacak ve sosyal, hukukî, iktisadî açılardan değerlendirilecektir. Elde edilen sonuçlar, mevcut bilgiler ışığında imparatorluğun diğer bölgelerindeki benzer uygulamalarla karşılaştırılmaya çalışılacaktır.

Children of Poor Families, Law and Icâr-i Sagîr Practice in Lesbos Island between the Late 19th and Early 20th Century

In Ottoman society, different social security systems directly concerning children were observed. Appointing a guardian, hıdane (the situation of children in case of divorce), tebenni (adopting a child), Icâr-ı sagîr (giving children of poor families to rich families in return for service) are some of the social security systems created for children. Orphan funds, workhouses and orphanages can also be added to the mentioned ones. They were either created for the protection of children's legal and financial rights or were intended to provide children a better social environment and ensure their training and development in a proper family environment. Because Islam gives importance to orphans, poor and homeless children, protective measures about this group found a place in Islamic law and passed to the Ottoman law and practice. For this reason, aforementioned practices were registered in court records (Şeriye Sicilleri).

The main subject of the notification is the application of icâr-ı sagîr which was one of the child protective social security systems in Ottoman society. Icâr-ı sagîr is the event in which families who have high levels of welfare agree with the parents of poor children to rent them to service themselves for a certain fee. This is a kind of a legal employment contract taking place with the consent of the woman in court. In other words, it is the process in which poor families give their children to another family to service them under certain legal and financial conditions.

The mentioned issues will be prepared on the basis Lesbos Court Records (Midilli Şeriye Sicilleri). In the preparation stage nine register books will be examined. The sample place of this study is Lesbos Island. In this study a period of about fifty years, from the last quarter of the nineteenth century to the first quarter of the twentieth century (1875-1922), will be explored. In this period, the samples of icâr-ı sagîr practices which can be found in court records in Lesbos will be examined and explained and evaluated in social, legal and financial terms. The results will be compared to the similar practices in other regions of the Empire according to the information available.

BAYCAR, Kazım

Osmanlı ve Cebel-i Lübnan İpek Endüstrisini İhya Çabaları (1860-1865)

1860'lı yılların başında, tarihinin en trajik iç çatışmalarını yaşayan Cebel-i Lübnan bu tarihin hemen ardından, gözle görülür bir ekonomik kalkınma gerçekleştirmiştir. Bölgenin öncü sektörü olan İpek endüstrisi, 1860 iç savaşının hemen ardından, hızla gelişerek bölgesel ekonomisinin gelişmesindeki eski etkin rolünü yeniden üstlenmiştir.

İç savaş sonrası yıkılan ipek endüstrisinin bu ihya süreci hakkında mevcut İngilizce literatürde Fransız sermayesinin ve askeri gücünün rolüne vurgu yaparken, Osmanlı'nın katkısı büyük ölçüde göz ardı edilmiştir. Oysaki Osmanlı arşivindeki yer alan konuyla ilgili belgeler, İpek endüstrisinin yeniden canlanmasında Avrupa etkisinin dışında Osmanlı'nın da bir siyasi egemen güç olarak katkısının olduğunu somut bir biçimde göstermektedir.

Bu makalenin temel amacı mevcut literatürde gerektiği kadar yer almayan Osmanlı'nın Lübnan İpek endüstrisinin gelişimindeki rolüne birincil kaynakların rehberliğinde ışık tutmaktır. Esasen iç savaş sırasında zarar gören Hıristiyan nüfusun zararlarını tazmini Avrupalılarla yürütülen barış görüşmeleri sırasında Osmanlı devletinin gündemine gelmiştir. Savaşın bitiminin hemen ardından, Osmanlı Devleti iç savaş zararlarını tazmin etmek adına ilk olarak Edirne ve Bursa'dan ipek böceği tohumlarını, bölgenin Hıristiyan tebaasına göndermiştir. Yine bu bağlamda Osmanlı devleti savaş esnasında evleri yakılan Hıristiyan ailelere nakdi yardım göndermiş ve bölgenin Marunî Patriğini de bu tazmin sürecini takip etmekle görevlendirmiştir. Yine mevcut belgeler Osmanlı'nın kronik finansal kriz şartları altında, bu zararların tazmini için fon arayışında olduğunu ve bu konuda bir hayli sıkıntı çektiğini göstermektedir. Nihayetinde, Osmanlı devleti bu zorlu süreci borçlanma yerine, borç tahvili çıkarmak suretiyle aşmıştır.

The Endeavour of the Ottoman Empire for the Revival of the Mount Lebanon Silk Industry (1860-1865)

After the end of Lebanese civil wars of 1860s, Mount Lebanon experienced significant economic development led by the silk industry, which had long been the region's most significant sector until the outbreak of civil war. In literature addressing the Lebanese silk industry's revival, however, the roles of French troops and French capital often come to the fore, whereas Ottoman's contribution to the process has been to a large extent disregarded, if not entirely neglected.

Yet, Ottoman archival documents reveal that the Ottoman Empire's central government contributed significantly to Lebanon's reconstruction, including the rehabilitation of the silk industry. In fact, Ottomans began paying compensation to Christians during negotiations with European countries regarding Lebanon's new status. Furthermore, after the civil war, the empire sent silkworm seed from two Anatolian cities, Edirne and Bursa, to Lebanon in order to revive silk production there. For Lebanese people whose houses had been burned, the Port declared that it would fund reconstruction, and the principal clerk of Mount Lebanon was assigned to monitor the compensation process. Other related archival documents clarify that Ottomans struggled to find the money for such compensation, given the regime's chronic financial straits. Ultimately, instead of borrowing money, the empire opted to issue bonds as a means to raise the necessary funds.

BAYER, Selman

Şeyh Galib - III. Selim - Tarikat - Devlet İlişkisi

III. Selim Şeyh Galip ilişkisi hem tarikat/devlet ilişkisi bağlamında hem de maddi iktidar manevi iktidar bağlamında fazlasıyla dikkat çeken bir ilişkidir. Lakin meseleye dair bu çapta ve bu bağlamda derinlikli bir çalışma mevcut değildir. Söz konusu ilişkinin özelinde tarikat/devlet ilişkisinin serencamı ve mahiyeti gözler önüne serildiğinde birçok anlamda farklı okumaların önü açılacaktır.

Bilindiği gibi, III. Selim Osmanlı Devleti'ndeki çözülüşün sebeplerini şehzade iken de araştırmış açık fikirli, sanatçı bir padişahtır. Çöküş devrine girmiş bir devletin başındaki otoritede görülmesi muhtemel olan komplekslerden azade bir padişah olarak iktidarına ve devlet politikalarına ilişkin çok farklı devlet adamlarından görüşler almış ve bu görüşler neticesinde sorunlara çözüm aramaya çalışmıştır.

Galata Mevlevihanesi'nin postnişini olan Şeyh Galip ise döneminde fazlasıyla etkin olan Mevleviliğin en önemli temsilcisi olmanın yanında kendine fazlasıyla güvenen usta bir şairdir.

Bu iki isim arasındaki ilişki dönemin elit iki insanın arasındaki ilişkiden çok daha fazlasını vaat etmektedir. Maddi otorite olarak devlet ve manevi otorite olarak tekkenin/tarikatın pragmatik işbirliği teşebbüsünün yanında, sosyolojik olarak da yeni bir insan/yeni bir toplumun temellerini atacak bir yenileşme hamlesini bünyesinde deruhte etmektedir.

Sheikh Galib-Selim III – State - Sufi Order Relations

The relationship between Selim III and Sheikh Galib is important in terms of both the relationship between the sufi order and the state and official and divine authority. Yet, there is no study conveyed thoroughly in such extend and context. When the true nature and the consequences of the relationship in quest are unfolded, several readings on different contexts will come out.

As it is known, Selim III is an open-minded and artistic sultan who had investigated the reasons behind the disorganization of the Ottoman Empire when he was the prince. He tried to solve the problems by taking advice from different range of the statesmen concerning the power and the state policies without any character flows which is possible to be seen in a sultan of a disorganizing empire.

On the other hand, Sheikh Galib was the prominent representative and the authority of the Galata Mevlevi Lodge which had a great influence of that time together with being a self-confident, skilled poet.

The relationship between the two promises more than just a relationship between two elites. Besides an attempt to a pragmatic cooperation of state as an official authority and lodge as a divine authority, it undertakes a move of renovation which lays the foundation of a new man and a new society in sociological manner.

BENAFRI, Chakib

Cezayir ve Osmanlı Devleti Arasındaki Tarihsel İlişkilerde Yeniçeri Ocağı'nın Yeri ve Rolü

Yeniçeri Ocağı, 1516'da Cezayir Eyaleti'nin kuruluşundan 1830'a kadar, Osmanlı Devleti'nin bölgedeki en önemli müessesesi sayılmaktadır. Cezayir eyaletine vekili tayin edilmesinden sonra, yani XVI. yüzyıldan itibaren Devlet, Cezayir'e gidecek gönüllü askerleri Anadolu ve Ege bölgesinden topluyordu. Bu çalışma çerçevesinde; bu askerlerin hangi bölge ve Türk köylerinden geldiğini, gönüllü askerlerin toplanması ve Cezayir'e ulaştırılmaları süreçlerini incelemek istiyoruz. Bu bağlamda, Anadolu ve Ege bölgesinden gelen ve Cezayir'de yerleşen gönüllü askerlerin memleketleriyle ilişkileri kesilmiş miydi, yoksa zamansal ve mekânsal uzaklığa rağmen ilişkilerine devam edebilmişler miydi gibi sorular hakkında analitik bir yorumlama yapmak istiyoruz. Bunun yanı sıra, Cezayir Eyaleti ile Osmanlı Devleti arasındaki ilişkilerde, bu askerî müessesenin yeri ve önemli nedir gibi sorulara yanıt arayacağız.

The Janissary Institution in the History of the Regency of Algiers (1516-1830)

Janissary recruitment was a vital element for Algiers Regency since its creation in 1516 to 1830. The Turkish military institution was the principal pillar of the Turkish political system in Algiers during the whole Ottoman period. The objective of our presentation is to know the recruitment networks of volunteer soldiers on different fields of Ottoman Empire, the origin of these solders, their number, the rhythm of recruitment, etc. In addition, we are going to analyze the importance and the place of Janissary recruitment for the Algerian-Ottoman relations, the price of these recruitments in Anatolia and in Eger region in Turkey, as well as the role of the representative (wakil) of Algiers regency in Izmir and the evolution of that institution along the Ottoman period in Algiers.

BENLİ, Ali

Osmanlı Döneminde Arapça Öğretimine Başlangıç Kitabı *Emsile*'nin Serüveni

Osmanlı döneminde Arapça öğretimi temelde öğrencinin basitten karmaşığa doğru bazı gramer kitaplarının okuyup ezberlenmesine dayanmaktaydı. Dolayısıyla medreselerde Arapçanın öğretim müfredat ve usullerinin belirlenmesinde kitaplar etkili oluyordu. Medresede Arapça öğrenmeye başlayan bir öğrencinin ilk karşılaştığı gramer kitabı *Emsile* adında bazı genelde yirmi dört sıygadan oluşan ve fiil ve isimlerin çekimlerini içeren özet bir eserdi. Oldukça yaygın olarak kullanılmasına rağmen müellifi belli olmayan bu kitabın telif tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Eser üzerine en eskisi on beşinci yüzyıldan olmak üzere yirmiden fazla Türkçe ve Arapça şerh yazılmıştır. Özellikle Tanzimat'tan sonra mekteplerin açılması ile başlayan süreçte *Emsile*'nin kolaylaştırılmasına yönelik çabalar sarf edilmiş ve eseri yeniden düzenleyen, alıştırmalarla zenginleştiren ve öğretimdeki kullanımını basitleştiren kitaplar yayımlanmıştır. Bu dönemde *Emsile*'yi şema halinde bir ve iki yapraklık fasiküller halinde yayımlayanlar da olmuştur. Eser Arap gramerinin kelime bilgisi alanında yazılan pek çok kitaba da şekil ve içerik yönünden etkide bulunmuştur. Bu etki Arapça ile sınırlı kalmamış özellikle Farsça öğretimine de yansımış ve *Emsile-i Fârisî* adıyla bazı kitaplar yazılmıştır. Eserin Osmanlı döneminde kaleme alınan Türkçe gramer kitaplarının çekimlerle ilgili bölümlerinde ve kullanılan terimlerde etkili olduğu söylenebilir.

The Journey of *Al-Amthilah*: Arabic Teaching Text in the Ottoman Times

The language teaching in the Ottoman Empire was based on the memorization of fundamental texts from introductory level to advanced level. Books, thus, were central in devising the curriculum and method of Arabic teaching. The first grammar book a student in madrasa would encounter in learning Arabic was *al-Amthilah*, a concise text composed of 24 sıga and conjugation of verbs and nouns. Though very widely used, neither the date nor the author of the book is known. There are more than 25 commentaries of the book, both in Turkish and Arabic, the oldest one tracing back to the 15th century. There were efforts to simplify the text after the Tanzimat; various books were published enriching *al-Amthilah* with examples and a simplifying its teaching content. During this period fascicules offering the content of *al-Amthilah* in a couple of pages were published. The book made an impact on the content of many other Arabic grammar books in the realm of vocabulary teaching. This impact was not confined to Arabic and felt in the teaching of Persian; such books as *Amthilah-i Farisi* were published. The book also influenced conjugation sections and terminology used in the Turkish grammar books during the Ottoman period.

BENLİ, Şeyma

Şeyhülislam Karaçelebizâde Abdülaziz Efendi'nin *Mir'âtü's-Safâ* İsimli Kısas-ı Enbiya Türündeki Eseri Üzerine Bir Değerlendirme

Kısas-ı enbiya, Hz. Âdem, Hz. Muhammed ve bu ikisi arasında yaşamış, ismi bilinen peygamberlerin hayatlarını ve tevhid mücadelelerini konu edinen eserlere verilen genel bir isimdir. Bu tip eserler öncelikle Arap yazınında ortaya çıkmış, daha sonra Türk edebiyatına girmiş ve telif/tercüme, manzum/mensur birçok eser kaleme alınmıştır. Bu tebliğde incelenecek olan eserin müellifi 1061/1651 yılında dört ay müddetince şeyhülislamlık vazifesini îfâ eden ve fıkıh, tefsir, edebiyat ve tarihe dair eserleri bulunan Karaçelebizâde Abdülaziz Efendi (ö. 1068/1658)'dir. Bu çalışma, Abdülaziz Efendi'nin *Mir'âtü's-Safâ* isimli kısas-ı enbiya türündeki eserini konu edinmektedir. Amaç, bu eserin muhtevasından ve sahip olduğu belli başlı hususiyetlerinden hareketle, Osmanlı döneminde telif edilen kısas-ı enbiya türü eserler arasındaki yerini tespit etmektir. Söz konusu amaca binâen öncelikle bu dönemde yazılmış kısas-ı enbiya kitaplarının bir listesi oluşturuldu ve taşıdıkları özelliklere göre sınıflandırıldı. Bu eserler hakkında kısa bilgilerin verilmesinin ardından *Mir'âtü's-Safâ*'nın muhtevası, dil ve üslûp özellikleri ile kaynakları değerlendirildi. Sonuç olarak *Mir'âtü's-Safâ*'nın sanatlı üslûbuyla okuyucuya estetik zevk vermesinin yanında ilmî bir hüviyete de sahip olması nedeniyle Osmanlı dönemindeki diğer kısas-ı enbiya kitaplarına göre oldukça farklı bir yerde durduğu tespit edildi.

A Study on Book in Qisas Al-Anbiya Type of Shaykh Al-Islam Qarachelebizaade Abd Al-Azeez *Mirat Al-Safa*

Qisas al-anbiya is used as a general term for books which are about the lives of prophet Adam, Mohammad, and the others who lived between their ages. This type of books emerged at first in Arabic literature, and then got into Turkish literature. In this literary area a lot of qisas al-anbiyas were written as a compilation/translation and poetic/prosaic. The author of the book that will analysis in this paper is Qarachelebizaade Abd al-Azeez (d. 1068/1658) who performed as an Ottoman shaykh al-Islam for four months in 1061/1651 and wrote books about fiqh (Islamic law), tafseer (commentary of the Quran), literature and history. The subject of this study is Qarachelebizaade's book *Mirat al-Safa*. The aim is to ascertain of its place among the other qisas al-anbiyas that were written in the Ottoman period, through its main features and contents. In accordance with this purpose, first of all, a list of qisas al-anbiyas which were compiled in this period was composed and these books categorized according their characteristics. After short information about them were given; content, language, style and sources of Mirat al-Safa were reviewed. In conclusion, because of having a scientific identity and the aesthetic pleasure that was felt by the readers of *Mirat al-Safa* through its artful style, special status of this book than the others in Ottoman period was determined.

BERBER, Mehmet Akif

Son Dönem Osmanlı Devleti'nde Murabahacılığa Karşı Uygulamalar

Bu çalışmada, Tanzimat sonrası murabahacılıkla mücadele süreci; uygulamalar ve bunların iktisadî ve sosyal hayata yansıyan sonuçlarıyla bir bütün olarak analiz edilecektir. Bu bağlamca icra edilen uygulamaların etkinliği ve yankıları sorgulanmaktadır. Bunlar önleyici mi yoksa hafifleştirici mahiyette miydi gibi soruların cevapları ortaya konulup genel bir çerçeve çizilecektir.

Osmanlı Devleti'nin klasik çağında kredi ilişkileri İslam'ın *riba* yasağı ekseninde gelişmiştir. Bu hassasiyetle, kredi ilişkilerinin kontrol altında tutularak baskı aracı haline gelmelerini önlemek için mevcut satış sözleşmelerine ek olarak yeni sözleşmeler üretilmiştir. Başkent ve diğer şehir merkezlerinde kredi işlemleri daha çok para vakıfları ve diğer uygulamalarda makbul ve yaygın bir şekilde kullanılan meşru yöntemlerle yapılırken; bunların eksikliğinin görüldüğü ve nüfusun büyük çoğunluğunun yaşadığı taşralarda -*murabahacı* olarak anılan- tefecilerin reaya üzerinde baskı kurması durumu daha kolay idi. Ziraî ekonominin değişken durumu, denetim eksikliği ve vergi yükü bu durumun temel sebeplerindendir.

On dokuzuncu yüzyılla başlatabileceğimiz yenileşme hareketleriyle beraber, devlet yöneticileri taşralar yoğun olmak üzere murabahacılıkla mücadeleyi artırmıştır. Bunun âmili olarak merkeze gelen şikayetler ve bölgelere giden müfettişlerin raporlarında köylülerin büyük borç sıkıntısı içinde olduklarının ifade edilmesi gösterilebilir. Belgelerin aktardığına göre bu sıkıntıların ekserisi köylünün toprağını ya da mallarını kaybetmesi ile sonuçlanmaktaydı. Bu süreçte tefecilikle mücadelede önceki yöntemlerin yanında yenileri de devreye girmiştir. Klasik dönemdeki; borçlardaki fahiş faizin silinip kalan borcun taksitlendirilmesi uygulamasının (ve kimi durumlarda vergi affı) yanında, yeni faiz oranı düzenlemeleri ve muhtaç olanlara düşük getiri oranıyla kredi vermek için bankalar ve bazı sandıklar ihdas edilmiştir.

Fighting with Usury in the Late Ottoman Empire

This study analyzes the measures against usury in the late Ottoman Empire. It concerns itself with the effectiveness of these measures with a focus on economic and social relations. In particular, this study discusses questions regarding the essence of anti-usury measures and whether these were preventive or regulatory. This study provides a framework to understand how the Ottoman Empire coped with usury and contributes to the study of socio-economic relations in the Ottoman Empire through presenting perspectives that were not available to the academy to date.

In the classical period of the Ottoman Empire loan relations were settled in the context of *riba* prohibition in Islamic jurisprudence. In addition to existing modalities, the Ottoman Empire introduced new contracts to control credit transactions so that creditors do not oppress the debtors. While these modalities were used widely in İstanbul and city centers through cash waqfs, in rural areas where majority of the population lived usurers were likely to oppress the debtors due to lack of control, heavy taxes and changing and harsh dynamics of the agricultural economy.

This study observes that the Ottoman Empire attempted to regulate loan relations in provinces with the inception of the modernization period in the nineteenth century. This was a direct result of the reports and complaint records stating the massive suffering of the rural population due to usurious debt. Archival research demonstrates that peasants often lost their land or estates as a result of exorbitant interest rates. This study notes that in addition to lowering of usurious rates and rearrangement of loans into one to five years contracts that are reminiscent of the Ottoman classical period, the Ottoman Empire introduced new usury regulations, banks and other cash funds providing loans with reasonable interest rates.

BİLGİÇ, Bestami S.

İttihat ve Terakki Hükümeti ve Cihan Harbinde Osmanlıcılık: Osmanlı Ordusunda Gayrimüslim Askerler Üzerinden Bir Yeniden Değerlendirme

Birinci Dünya Savaşı sırasında Osmanlı İmparatorluğu hakkındaki literatürde İttihat ve Terakki Hükümeti'nin siyasal ideoloji olarak Türkçülüğü benimsediği ve bu yüzden savaşı imparatorluk dâhilinde yaşayan gayr-i Türk unsurlardan kurtulmak için bir fırsat olarak gördüğüne dair yaygın bir görüş vardır. Ayrıca Osmanlı ordusuna alınan Osmanlı tebaası gayrimüslim erlere de silah verilmediği ve onların daha çok amele taburlarında çalıştırıldığı iddia edilmektedir. Bununla beraber son zamanlarda yayınlanan gayrimüslim Osmanlı askerleri hakkındaki çalışmalardan en azından Osmanlı askeriyesi içinde hâkim ideolojinin Türkçülük ya da İslamcılık değil de Osmanlıcılık olduğu anlaşılmaktadır. Bu tebliğde Osmanlı ordusunda gayrimüslim askerler üzerinden İttihat ve Terakki Hükümeti'nin Osmanlıcılık söylemi değerlendirilecektir.

The Cup and Ottomanism during the WWI: A Reassessment over the Non-Muslim Soldiers in the Ottoman Army

The conventional wisdom says that during the First World War the CUP government adopted Turkism as an ideology and saw the war as an opportunity to rid the Ottoman Empire of non-Turkish elements. Furthermore, it is also argued that non-Muslim Ottoman soldiers were not given arms and were mostly enlisted in labor battalions as non-combat forces. Nevertheless, recent research suggests that the hegemonic ideology in the Ottoman Empire during the Great War seems to be Ottomanism rather than Turkism or Islamism although the latter ideologies were also seen expedient in the war effort. In this paper, Ottomanist discourse of the CUP government will be reevaluated over the position of non-Muslim soldiers in the Ottoman Army.

BİLİRLİ, Tahir

Temettuat Defterlerinin Hazırlanmasında İmar Meclislerinin Rolleri

Tanzimat'la birlikte, Osmanlı Devleti'nin yeniden kalkınmasını gerçekleştirmek, öncelikle ülkenin içinde bulunduğu durumun genel olarak bilinmesine bağlıydı. Bu çerçevede devlet taşranın çeşitli bölgelerinden ikişer vücuh ve kocabaş Dersaadet'e çağırarak bölgelerinin durumları hakkında detaylı bilgiler almıştır. Vücuh ve kocabaşların verdiği bilgilerin yerinde incelenerek belirlenmesi için de Tanzimat'a dâhil olan bölgelerde İmar Meclisleri adı altında meclisler oluşturulmuştur. Vücuh ve kocabaşların hemen hemen hepsinin dile getirdiği en önemli sorun verginin yeniden düzenlenerek adil bir şekilde alınması idi. Bunun yapılabilmesi için de öncelikli olarak ahalinin ve reayanın elindeki temettunun miktar ve niteliğinin belirlenmesi gerekmekteydi. Bundan dolayı vali, defterdar ve kaymakamlar bölgelerinin temettuatlarının belirlenmesi için görevlendirilmiştir.

Tanzimat'ın başında temettuatın ortaya çıkarılması için muhassıllar eliyle tahrir-i emlâk ve arazi çalışması yapılmış ancak başarılı olunamamıştır. Bu sefer iş daha sıkı tutulacaktır. Ahalinin kiraya vermeyip kendisinin oturduğu hanesi gibi emlâk ve akarı ile bunlardan meydana gelen temettuatları, tüccar ve esnaf sınıfının yıllık temettuatı, ziraatçinin her sene ne kadar ve ne cins öşür verdiğinin, vergi vermeyen kişilerin miktarı detaylı bir şekilde araştırılacaktır. Daha önceki başarısızlığın sebebi olarak gösterilen memurlar yerine yerel yöneticiler bu iş için görevlendirilmiş, bu kişilerin denetimi, işin sürekliliğinin sağlanması ve kısa sürede tamamlanması işi de İmar Meclisi memurlarına verilmiştir. Kendilerine verilen talimatlarda bu işe doğrudan müdahil olmayacaklar, geri planda işin güvenilir bir şekilde bitirilmesini sağlayacaklardır. Bu şekilde 1261-1262 yıllarında yapılan ve geniş bir coğrafyayı kapsayan temettuat çalışmaları, görünmeyen kahramanları olan İmar Meclisi memurları sayesinde başarılı bir şekilde yapılmıştır.

Roles of Development Councils in Preparation of Dividend Books

To fulfill the recovery of Ottoman Empire with Tanzimat Reformation, the general circumstances of the country should have been known. Within this scope, the government gathered detailed information by calling two *vucüh* and *kocabaş* from each region to Dersaadet. To realize the gathered information councils called Development Councils were opened in regions where Tanzimat Reformation was performed. The most important problem pointed out by vucüh and kocabaş was the fair distribution of the taxes. For this to be carried out, the dividend amounts and qualities of the people should have been known. Therefore, governors, treasurers and district governors were assigned to determine the dividends of regions.

To determine the dividends at the beginnings of Tanzimat Reformation, tahrir-i emlak and land surveys were made by muhassıllar but it was not successful. Next time the trials were stricter. Properties which the people live in and other dividends, annual dividends of merchants, tithes of the farmers and the number of people who do not give tax were searched in detail. The previous officials who were seen responsible for the failure were replaced by local governors, and the supervision of these officials was made by Construction Councils. They did not play a prominent role in the progress but they were the responsible ones in the background. By this way, the dividend search between 1261 and 1262 were successfully carried out by the officials of these Development Councils.

BOZKURT, Celil

Osmanlı Devleti'nde Kromun Keşfi ve Harmancık Krom Madenlerinin İşletilmesi (1848-1922)

XX. yüzyılın ikinci yarısına kadar Osmanlı maden mevzuatı İslami kurallara göre belirlendi. Daha sonra maden mevzuatında önemli değişiklikler yapıldı. 1858 Tarihli Maden Yasası'na göre tüm yer altı zenginlikleri devlet malı sayıldı. 1861'de hazırlanan Maadin Nizamnamesi'ne göre, yabancılara Osmanlı vatandaşları tarafından kurulan maden şirketlerine ortak olma hakkı tanındı. 1867'de yabancılara özel mülkiyet edinme hakkı getirildi ve Osmanlı ülkesinde Hicaz arazisi dışında taşınmaz mal edinebileceklerini öngören nizamname çıkarıldı. 1870'de Maadin Nizamnamesi'nde yapılan değişiklikle yabancılara maden arama ve bunları işletme hakkı getirildi.

Osmanlı Devleti'nde krom madeni ilk kez 1848 yılında Hüdavendigar Vilayeti'ne bağlı Orhaneli ilçesinin Harmancık bucağında keşfedildi. Madeni Osmanlı Devleti tarafından tetkik çalışmalarında bulunmak üzere Anadolu'ya davet edilen Amerikalı jeolog Lawrence Smith keşfetti. Kısa sürede Harmancık ve civarında yeni krom yatakları keşfedildi. 19. yüzyılın ortalarında Osmanlı Devleti, dünyanın tek krom üreten ülkesi durumundaydı. Daha sonra dünya krom üretiminin %60'nı elinde tuttu. Türkiye'de üretilen kromun dünya pazarlarında ilgi görmesi yeni yatakların aranmasını özendirdi. Kromit adı verilen cevherin tümü Batı Anadolu'nun kuzey doğu bölgelerinde üretiliyordu. Harmancık madenleri, Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılardan dolayı gereği gibi işletilemedi. 1870'de yabancılara verilen maden arama ve işletme imtiyazından sonra Harmancık krom madenleri etkin şekilde işletilmeye başlandı. Batı Anadolu'da en aktif çalışan yabancı maden işletmecileri İngilizlerdi. Özellikle John D. Patterson, başta Harmancık olmak üzere birçok farklı sahada maden imtiyazı aldı. 1902 yılında Türkiye'de işletilen 24 krom madeninin 19'u Patterson'un elindeydi.

Discovery of Chrome and Operation of Harmancik Chrome Mines in the Ottoman Empire (1848-1922)

Ottoman mining legislation was determined in accordance with Islamic rules until the second half of the XXth century. This was followed by significant changes in mining legislation. In accordance with the 1858 Mining Law, all underground resources were declared as state property. According to the Mines Regulation prepared in 1861, foreigners were granted the right to partner with mining companies was founded by Ottoman citizens. In 1867, foreigners had the right to acquire private property and regulations enacted which was stipulating that foreigners could acquire immovable property outside the Hejaz territory in the Ottoman. In 1870, with the amendment in the Regulation on Mines, foreigners had the right to explore mines and enterprises them.

Chrome mine in the Ottoman Empire was discovered for the first time in 1848 in Harmancık, in Orhaneli district of the province Hüdavendigar. The mine was discovered by American geologist Lawrence Smith who was invited to the Anatolia to engage in researches by Ottoman Empire. In a short time the new chromites deposits had been discovered in and around Harmancik. In the mid-19th century, the Ottoman Empire was the world's single chrome-producing country. Then it met the 60% of world production of chrome. The interest in chrome produced in Turkey in the world market encouraged people to search for new deposits. All the ore called chromites were produced in the north eastern region of Western Anatolia. Harmancik mines could not operate as it should be because of the economic difficulties of the Ottoman Empire. In 1870, after the mining exploration and exploitation concessions granted to foreign Harmancik chrome mines were started to operate effectively. British were the most active foreign mining operators working in western Anatolia. Especially John D. Patterson was granted privilege on mines in very different fields, including Harmancik. In 1902, Patterson operated 19 of 24 chrome mines in Turkey.

BOZKURT, Fatih

XVIII. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul Bakkalları

Osmanlı zanaatkârları üzerine yapılan çalışmaların sayısı 1980'li yıllardan itibaren artmış olmakla birlikte, alana ilişkin literatürün istenilen düzeye eriştiği söylenemez. Mevcut çalışmalar geniş Osmanlı coğrafyasındaki üretim ve ticaret hakkında bilgi birikimine katkı yapmakta; ancak gerek coğrafî gerekse dönemsel olarak Osmanlı esnaf tarihi çalışmalarında büyük boşlukların varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Kahire, Halep, Şam, Bursa, Selanik gibi Osmanlı sınırlarını da aşan ticaret ağlarının içinde yer alan şehirler araştırmacıların ilgisini nispeten daha fazla çekmiştir. İmparatorluğun siyasî ve ekonomik merkezi olan İstanbul ise, akademik incelemelere konu olmak bakımından da rakipsiz bir konumdadır. Bu özelliğine rağmen, birkaç istisna dışında, Osmanlı başkentinin esnaf grupları üzerine dahi monografik araştırmaların henüz yapılmadığı düşünülürse, alanın mevcut durumu daha iyi anlaşılır.

Bu tebliğ, İstanbul bakkallarını ele almakta, dönem olarak 18. yüzyılın ikinci yarısını kapsamaktadır. Başkentin sayıca en kalabalık meslek gruplarından birini meydana getiren bakkal taifesi hakkında müstakil bir inceleme tespit edilememiştir. Hâlbuki İstanbulluların en temel ihtiyaçlarını tedarik eden, şehrin her bir köşesinde asırlarca hizmet vermiş bakkallara dair bir inceleme sadece belli bir meslek örgütünü ele almakla sınırlı kalmayacaktır. Osmanlı halkının tükettiği gıda maddeleri hakkında en derli toplu malumatın bakkallar üzerinden elde edilmesinin mümkün olduğu ifade edilebilir. Bu yönüyle Osmanlı beslenme kültürü, başkentin iaşe ağı, İstanbulluların tüketim kalıpları gibi farklı bağlamlarda ilgili verilerin değerlendirilmesi imkân dâhilinde görünmektedir. Bunlara ek olarak, çok çeşitli malların alım satımını gerçekleştiren bakkalların değişik esnaf gruplarıyla ya temas halinde olduğu ya da belgelere daha sık yansıdığı kadarıyla karşı karşıya geldiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bakkalları merkeze alan bir çalışma, kaçınılmaz olarak diğer esnaf örgütlerini de belli düzeyde içeren kapsamlı bir esnaf tarihi incelemesi olmaya aday görünmektedir.

Grocers in the Second Half of the 18th Century Istanbul

The amount of studies on the Ottoman craftsmen still is not sufficient even though their number has been increased since the 1980s. Present studies are making contribution to knowledge about production and trade in the vast Ottoman geography; but there are still untouched spaces on both geographical and periodical aspects of studies on the history of the Ottoman craftsmen. Some cities, like Cairo, Aleppo, Damascus, Bursa and Thessaloniki that were within a commerce network broader than the borders of the Ottoman Empire have been aroused relatively less interest in the eyes of researchers. On the other hand, Istanbul, political and economical capital of the empire, has an unrivalled place in terms of academic studies. However, there is no any monographic research regarding the groups of craftsman in the Ottoman capital and this shows the current situation of the area.

This paper is about the grocers of Istanbul and comprises the second half of the 18th century. Grocers are one of the largest in number of occupational groups in Istanbul but no research could have been found about them. However, grocers, the suppliers of the most basic needs of Istanbulites, have been provided service for centuries on every corner of the city and a research about them won't be limited with a certain occupational group. It can be stated that grocers provide the most compact information about foods consumed by the Ottoman people. From this aspect, data that are related with various contexts like the Ottoman food culture, food network of the capital and consumption patterns of the Istanbulites can be seen within the bounds of possibility. In addition to these, it is understood that grocers, traders of a large variety of products, are either in contact with varied occupational groups or come across with them as it was reflected on documents more frequently. Therefore, a study mainly about grocers is seen as a candidate to be an extensive history of craftsmanship which also includes other occupational groups to a certain extent.

BÖLÜKBAŞI, Ömerül Faruk

Napolyon'un Mısır'ı İşgali Sırasında Edirne'deki Fransızlar

Napolyon'un 1798 yılında Mısır'ı işgal etmesi, Osmanlı devlet ricali ve ahalisi arasında büyük bir infiale yol açmıştı. Yaşanan kısa bir tereddüdün ardından Fransa'ya karşı Avrupalı devletlerle ittifak kurulmuş, askeri bir harekât gerçekleştirilmişti. Osmanlılar bununla yetinmemiş, toprakları içerisinde yaşayan Fransızlara karşı da bazı uygulamalara girişmişlerdi. Hazırlanacak tebliğ söz konusu tepkinin mahiyetine ilişkindir.

Mısır'ın işgalinden bir süre sonra Osmanlı Devleti'nde yaşayan devrim taraftarı Fransızlara ve onlarla bağlantılı kişilere karşı sert bir takip harekâtına girişilmiş, diplomat, asker ve tüccarlar gözetim altına alınmıştır. Başta Fransız sefareti olmak üzere pek çok binaya el konulmuş, tutuklanan Fransızların malları müsadere edilmiştir. El konulan mallar satıldıktan sonra parası darphaneye aktarılmıştır.

Fransızlara yönelik takibatın en canlı yaşandığı yerlerden biri de Edirne olmuştur. Edirne'de yaşayan Fransızlar ve onlarla bağlantılı bazı kişiler tutuklanmış, malları müsadere edilmiştir. Bu işlemler sırasında tutulan kayıtlar oldukça ayrıntılı bilgiler vermektedir. Sürecin nasıl işlediği, tutuklanan kişilerin malları, alacakları, borçları ve ticari ilişkileri bunlardan bazılarıdır. Önemli bir diğer hususta Fransız himayesini temin etmiş olan gayrimüslim Osmanlı tebaasının durumuna ilişkindir.

French in Adrianople during Napoleon's Invasion of Egypt

Napoleon's invasion of Egypt in 1798 led to a great indignation among Ottoman statesmen and public. After a short period of hesitation, it was engaged in an alliance with European states and undertaken a military action against France. Besides all these actions, Ottomans undertook some other practices toward French in Ottoman lands. This paper is about the nature of the reaction in question.

Ottomans undertook a rigorous prosecution against pro-revolutionary French people who were living in Ottoman lands. Military men, diplomats and merchants were taken under custody, several buildings, first of all French Embassy, were expropriated and properties of diplomats and merchants were confiscated. These expropriated properties were sold and the money gained from the discharge of these properties was given to The Mint.

Adrianople was one of the places where the prosecution against French was very alert. French, who were living in Adrianople, and some other people who were in relation with them were arrested and their properties were confiscated. There is detailed information in the official records kept during all these operations. These records display how this process worked, and properties, credits, debts and commercial relations of the arrested French people. Another significant point is the position of non-Muslim Ottoman subjects who had gained French patronage.

BULUNUR, Kerim İlker

Kanunnamelere Göre Erken Dönem Osmanlı Gümrük Sistemi

Osmanlı kanunnameleri devlet teşkilatından ceza hukukuna kadar birçok alanda düzenlemeler içermektedir. Ayrıca kanunnamelerde gerek köylerde tarım ile uğraşan halktan gerekse şehir ve kasabalarda ticaret ve zanaat erbabından alınan vergiler kaydedilmiştir. Bu vergilerden biri de gümrük vergisidir. Gümrük vergileri ile ilgili bilgiler umumi veya sancak kanunnameleri içinde genellikle birkaç madde ile özetlenmiştir. Ancak bazı önemli merkezlere ait müstakil gümrük kanunnameleri de vardır. Bunlardaki bilgiler çok daha detaylıdır. Burada kanunnamelerdeki bilgiler aracılığı ile Osmanlı Devleti'nin erken döneminde gümrük sisteminin işleyişi ele alınmaktadır.

Early Ottoman Customs System According to Kannunames

Ottoman codes of laws (*kanunnames*) encapsulate regulations in many spheres such as state organization and criminal law. Furthermore, the taxes that were levied upon the people who were engaged in agriculture in the villages, and tradesmen and craftsmen from the cities and towns were recorded in these codes of laws. Information regarding customs duty was often summarized with a couple of articles in the general code of laws or in the code of laws of the sub provinces. However, there are also separate codes of laws for customs that belong to certain important centers. The information that may be found in these sources is much more detailed. Here, the functioning of the customs procedures in the early Ottoman Empire is addressed through the information that is included in the relevant code of laws.

BÜKE, Sümeyye Hoşgör

Tereke Kayıtları Işığında On Yedinci Yüzyılda Galata'da Osmanlı Entelijansiyasının Servet Birikimi

Tereke kayıtları, en temel tanımıyla ölen kişilerin geride bıraktıkları taşınır ve taşınmaz tüm mal varlıklarıyla birlikte borçlarını ve alacaklarını içeren miras kayıtlarıdır. Bu tür belgelerin tarihçiler tarafından günümüzde arşiv malzemesi olarak kullanılıyor olması şüphesiz Osmanlı'daki gündelik yaşamı anlamaya yöneliktir. Bu çalışma da aynı doğrultuda Galata'da yaşamış ve hayatını kaybetmiş olan entelijansiya olarak adlandırdığımız bir grubun gündelik yaşamını anlamlandırmayı amaçlamaktadır. Çalışmada entelijansiyanın ayrı bir grup olarak ele alınması Osmanlı'da unvan kullanımına getirilmiş eleştirilerden kaynaklanmaktadır. Bugün bazı araştırmacalar hala belgelerde geçen unvanların kişinin müdahil olduğu grubu net bir şekilde belirttiğini düşünse de son zamanlarda yapılmış çalışmalar aynı kişinin farklı gruplara ait unvanlarla farklı zamanlarda kayıt altına alınmış olabileceğini savunmaktadır. Dolayısıyla çalışmada Efendi, Çelebi gibi geleneksel olarak ulema sınıfı mensupları olarak tasnif edilen fakat yeni çalışmalardaki veriler de göz önünde bulundurulduğunda netliğini kaybeden unvanların yarattığı karmaşaya mahal vermemek adına entelijansiya olarak adlandırılmış bir grup üzerinde çalışılmıştır. Amaç Galata'da yaşamış ve on yedinci yüzyılın ikinci yarısında bu bölgede hayatını kaybetmiş Osmanlı entelijansiyasının mal varlıklarını niteliksel ve niceliksel olarak diğer grupların mal varlıklarıyla kıyaslamak suretiyle Osmanlı şehirlerinde yaşamış entelijansiyanın materyal dünyasına dair bir kanıya ulaşabilmektir.

In the Light of the Tereke Registers the Accumulation of Wealth among the Ottoman Intelligentsia in Seventeenth Century: The Galata Example

Tereke registers are one of the main archival documents concerning the socio-economic life in the Ottoman Empire. These registers contain the list of the moveable and unmovable properties of the deceased person beyond the personal dues and debts. Therefore the use of these registers in Ottoman history studies is clearly an attempt to understand the daily lives of the people in the Ottoman Empire. In the same venture, this study is also an attempt to understand the daily lives of the intelligentsia group who lived and died at Galata district during the second half of the seventeenth century. The reason why to choose the term intelligentsia rather than the *ulema* is related to the current studies which enable us to see the variable use of the titles throughout the Ottoman history. Although rooted tendency claims that titles obviously demonstrate the classes that people participated some current approaches seem more critical to the indication of the titles and a priori groups. They claim that it is possible to find the same person with different titles in the archival documents. Consequently in order to avoid the potential confusions of the registers, for this study, titles as *efendi* and çelebi which are traditionally classified within the *ulema*, picked and analyzed under the more general term intelligentsia. The aim of this study is to draw a general framework for the daily material lives of the urban intelligentsia of the Ottomans by utilizing the *tereke* registers of Galata district.

CAKA, Eduart

Şehirlerin Gelişmesinde Vakıfların Katkısı: Arnavutluk Örneği

Osmanlı İmparatorluğu yaklaşık beş asır boyunca üç kıtayı kapsayan bir coğrafyayı idare etmiş ve yirmiye yakın etnik yapının huzurlu olarak bir arada yaşamasını mümkün kılmıştır. Osmanlı idaresi altında asırlarca yaşayan etnik unsurlar için gerek Balkanlar'da gerekse Arnavutluk'ta yeni kurumlar tahsis edilmiş ve yeni uygulamalar getirilmiştir. Yönetimde, sosyal hayatta, ekonomide, sanatta, eğitimde ve diğer birçok alanda imparatorluğun mevcut olduğu her yerde kayda değer gelişmeler yaşanmıştır. Osmanlıda, özellikle sosyal hayatın gelişmesinde çok önemli hizmet veren kurumların başında şüphesizce vakıflar olmuştur.

Araştırmacılar Osmanlı döneminde her sancakta bine yakın vakfın bulunduğunu ifade etmiştir. Günümüze kadar ulaşan vakıflara rastlamasak da söz konusu kurumların Arnavutluk coğrafyasında da yaygın olduğunu arşiv belgelerinden öğrenmekteyiz. Arnavutluk devlet arşivlerinde bulunan dokümanların büyük kısmını XVII. asrın sonları, XVIII. ve XIX. asırları oluşturmaktadır. Yine XVI-XVIII. yüzyıllarında Arnavutluk'ta önemli şehirlerin kurulduğunu ya da geliştiğini görüyoruz. İşkodra, Ergiri, Avlonya, Elbasan, Berat bu hususa örnek teşkil etmektedir. Zikredilen şehirlerin gerek altyapı anlamında gerekse sosyal hayatın gelişmesinde en önemli katkıyı vakıflar vermiştir. Arnavutluk devlet arşivlerinde bulunan çok sayıda vakfiye, vakıfların çeşme, okul, köprü, camii gibi sosyal hayata hizmet veren kurumların inşa etmesindeki katkısını açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

CAN, Mine

Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Deri Üzerine Yapılan İşlemeler

Osmanlı İmparatorluğu döneminde saray ve çevresi için yapılan işlemeler, kullanılan malzeme açısından incelendiğinde oldukça ilgi çekicidir. İşlemelerin zemininde çok değerli kumaşların yanı sıra deri kullanımı yaygındır. Deri üzerine yapılan işlemelerde altın ve gümüşten çekilen çok ince metal iplikler yaygın şekilde kullanılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde saray atölyelerinde sadece altın işlemeciliği yapmakla sorumlu "zerduz" adı verilen işlemeciler görev yapmıştır. Deri üzerine yapılan işleme teknikleri arasında en yaygın olanları; dival işi, kordon tutturma, aplike ve sarmadır. Bazı işlemeli deri örneklerde, metal ipliklerin yanı sıra ipek ipliklerin de kullanıldığı görülür. İşlemelerde kullanılan derinin ve metal ipliklerin inceliği, sadece işleme sanatının değil, dönemin diğer el sanatlarındaki yüksek işçilik başarısının da bir göstergesidir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde deri en fazla giyim eşyaları, çizme ve ayakkabı yapımında, yoğun olarak da ordunun giyim, koşum ve eğer takımları gibi gereksinimlerini karşılamak için kullanılmıştır. Dönemin moda anlayışına göre, Türk süsleme sanatına ait desen ve işlemelerle süslenmiş ince işçilik eseri bu örneklerden pek çoğu bugün yerli ve yabancı müzelerde sergilenmektedir. Bu kapsamda bildiride, müzelerde bulunan eserlerden örnekler verilmiş ve Osmanlı İmparatorluğu döneminde deri üzerine yapılan işlemelerin teknik ve estetik özellikleri hakkında ayrıntılı bilgi sunulmuştur.

Embroideries on Leather during Ottoman Empire

The embroideries of Ottoman Empire period for the palace and its surroundings are quite interesting when they are analysed in terms of the materials used. On the base of the embroideries, the usage of leather is common as well as very valuable fabrics. Thin Metal threads by gold and silver are used extensively in the embroideries embroidered on leather. During Ottoman Empire period, "zerduz" called embroidery artists who were only responsible for making gold embroidery had served in the palace workshops. The most common ones among the embroidery techniques used on leather are; dival work, cord fastening, applique and winding. In some leather embroidery samples, it is seen that silk thread is used as well as metal thread. The fineness of the leather and the metal threads used in embroideries, is not only and indication of achievement of embroidery art, is also an indication of the high crafting achievements in other crafts of the period. During Ottoman Empire period, leather was used mostly in clothing, boot and shoe making, and mainly to meet the requirements in military such as clothing, harness and saddle pack. Many of these samples as fine craftsmanship work decorated according to the period's fashion sense with patterns and embroideries of Turkish decorative art, are today exhibited in the domestic and foreign museums. In a statement in this regard, the examples of the works in the museum are given and detailed information about the technical and aesthetic features of the embroideries made on leather during the Ottoman Empire period is presented.

CAN, Ömer Fâruk

Zübdetü'l-Hakâyık Neyi Anlatır: Saray ve 93 Harbi

Bu tebliğde, Tanzimat döneminin velud yazarlarından Ahmed Midhat Efendi'nin, idrâk ettiği bir dönemi ele alan ve günümüzde bir tarih eseri olarak da değerlendirilebilecek *Zübdetü'l-Hakāyık* adlı eseri çeşitli veçheleriyle ele alınacaktır. Klasik bir harp anlatısı mahiyetinde olmayan ve içerdiği vesikalarla 93 Harbi'nin arka planına temas eden, ayrıca döneminin zihniyetini nisbeten yansıtan bu eser, birtakım entelektüel muhitlerde çeşitli tartışmalara sebep olmuş, kimilerince "sarayı müdafaa eden bir tarih" olarak tavsif edilmiştir. Bununla beraber, harbin hemen akabinde 1295'te (mîlâdî 1878) neşredilen ve harbe dâir birçok arşiv malzemesi ihtiva eden eser hakkında mevcut literatürdeki bilgilerin, birkaç satırlık sathî değerlendirmelerden ibaret olduğu görülmektedir. Tebliğde, eserin yazılış gâyesi ve hikâyesi himaye/patronaj nokta-i nazarından ele alınacaktır. Bu noktada müellifin bir "*konformist*", yani itaatkâr olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği ve eserin yalnızca "kuru bir saray müdafaanamesi" olup olmadığı gibi hususlar tartışılacak, müellif tarafından eserde öne sürülen kimi hususlar, sâir 93 Harbi anlatılarıyla mukayese edilerek eserin literatürdeki konumu tayin edilmeye çalışılacaktır. Sarayın harbe ve olaylara bakışının esere yansıması meselesine de temas edilecektir. Ayrıca, eserin dönemi açışından ehemmiyetine değinilerek, mevcut literatürde yer alan bazı hatalı bilgilere işaret edilecektir.

What Does Tell Zübdetü'l-Hakâyik: The Palace and Russo-Turkish War (1877–78)

In this presentation, the book titled *Zübdetü'l-Hakāyık* will be dealt with various aspects. The book penned by Ahmed Midhat Efendi who one of the most productive authors of the Tanzimat period examines a period which the author lived into, and considers as a history book at the present time. It is not a classical war narrative. It contacts the background of Russo-Turkish War (1877-78) via the documents contained in, also reflects relatively mentality of the period. It led to several discussions in certain intellectual milieu, and some has been characterized it as "a work that defends the Palace." Nevertheless, it is seen that the information about the book in the available literature is consist of superficial assessments composed of a few lines, whereas the book is published immediately after of the war in 1295 (AH) (Gregorian 1878), and it contains a lot of archival materials about the war. In the presentation, the purpose of writing of the book and his writing story will be dealt with from the viewpoint of patronage. At this point, it will be discussed the issues such as if the author characterized a "conformist" or not, and the work is an empty statement of defense for the Palace (whether or not). Some issues that proposed in the book by the author will be compared with the other 1877-78 war narratives and so we will try to appoint the work's position in the literature. Also, we will be dealt with the issue of reflection of the perspective of the Palace on war and events.

CEYHAN, Semih

Sufi Ufukların Kesişim Noktası: Osmanlı Tasavvuf Düşüncesi Tarihinde İsmail Ankaravî'nin Yeri

İsmail Ankaravî (ö. 1041/1631) önemli bir Osmanlı ilahiyatçısı, İşraki filozofu, Mevlevî şeyhi ve Ekberî sufisidir. Dini ilimler ve tasavvuf alanında engin bilgisi ona "Rusûhî" mahlasını bahşetmiştir. Mevlana'nın *Mesnevi*'si üzerine yazdığı şerh ise "Hazret-i Şârih" unvanını kazandırmıştır. Ankaravî pek geniş bir alanda otuzdan fazla yazdığı eser ile Osmanlı'da velûd sufi-müelliflerden biridir. Başyapıtı olan *Mecmûatü'l-letâif ve Matmûratü'l-maârif* adlı *Mesnevi* şerhi günümüze değin en muteber Türkçe Mesnevi şerhlerden biri kabul edilir. *Minhâcu'l-fukarâ*'sı ise sadece Mevlevi dervişleri için değil, tüm tarikat müntesipleri için bir tarikat ilmihali özelliğindedir. Sühreverdî el-Maktûl'ün işraki fikirlerinin özeti mahiyetinde olan *Heyâkilu'n-nûr* adlı esere yazdığı *Îzâhu'l-hikem* şerhi Türkçe'deki ilk İşrakî metinlerdendir. *Zübdetü'l-fuhûs fî Nakşi'l-fusûs* ise Osman Yahya'ya göre ilk Türkçe *Fusus* muhtasarı şerhidir. Osmanlı sufileri arasında XIV. asırda Davud Kayseri ile XX. asırda Ahmed Avni Konuk'a kadar uzanan tasavvufi yöntem ve inanç birliğine en fazla vurgu yapanlardan biri Osmanlı'nın orta asrında yaşayan (XVII. asrın başı) İsmail Ankaravî'dir. Tebliğimizde hem *Fusûs* hem de *Mesnevi* şârihi olan Ankaravî'nin genelde farklı sufi yorum geleneklerini, özelde Mevlana ve İbn Arabî düşüncesini tarihsel ve entelektüel açıdan birlik temelinde nasıl derlediğini ve delillendirdiği üzerinde duracağım. Onun her iki büyük sufiye bakışı, aynı zamanda Horasan'dan Endelüs'e, Endelüs'ten Hicaz'a farklı sufi tavırlarının üst planda nasıl birleştiğinin bir göstergesidir.

Intersection of Sufi Horizons: Ismail Al-Anqaravi's Place in the History of Ottoman Sufi Thought

Ismail al-Anqaravi (d. 1041/1631) is a prominent Ottoman theologian, illuminationist philosopher, Mevlevi shaykh and Akbari sufi. His far-reaching knowledge of the religious sciences and Islamic mysticism bestowed him the sobriquet "Rusuhi" (well grounded in knowledge) and for his celebrated commentary on Rumi's Mathnawi, he has given the epithet Hadrat-i Shârih. Al-Anqaravi also is an intellectual productive author, composing more than thirty works on a wide range of subjects. Like those are *Majmuat al-latâif ve Matmurat al-maârif* (al-Anqaravi's magnum opus, this remains today the most well thought of Turkish commentary on Rumi's Masnavi), *Minhâc al-Fuqarâ* (a manual for initiates on the sufi path in general and of the Mevlevi order in particular), *Izâh al-hikem* (a commentary on Suhreverdi al-Maqtûl's *Heyâkil al-nûr*), *Zubdat al-fuhus fi naqsh al-fusus* (according to Osman Yahya, It's first Ottoman Turkish commentary on Ibn Arabi's *Naqsh al-fusus*). In his treatises, al-Anqaravi as a prolific author brings the representatives of different prominent dispositions and horizons developed in the history of sufism and he utilizes authors such as Rumi, Ibn Arabi, Abū Hafs Suhrawardī and Ibn Atāullah el-Iskenderī etc. Amongst Ottoman Sufis from Dawud al-Qaysari in the 14th century to Ahmed Avni Konuk in the 20th century, the sufi scholar who placed the greatest emphasis on the unification of mystical methods and creeds is Ismail al-Anqaravi, who lived in the beginning of the 17th century, that is, the middle age of the Ottomans, so to speak. In this presentation, I will dwell on how al-Anqaravi, himself a commentator of both *Fusus* and *Mathnawi*, historically and intellectually proves his opinion based on the examples of Rumi and Ibn Arabi in particular. His view on these two great Sufis is, at the same, an indicator of how different sufi attitudes from Khurasan to Andalucía, and from Andalucía to the Hejaz unite around an overarching reality.

CİHAN, Ravza

XVIII. Yüzyıl Osmanlı İktisâdî Düzeninde Vergiler (*Fetâvâ-yı Abdürrahim* Örneği)

Osmanlı devlet hazinesinin temel gelir kaynaklarını teşkîl eden ve "kamusal mâlî yükümlülükler" terkîbi ile ifade edilen ekonomik değerler; *vergi*, *harç* ve *resm* olarak üç ana başlık altında toplanabilir.

Vergi, devletin kamu harcamaları için vatandaşlarından karşılıksız ve cebren alınır olması sebebiyle *harç* ve *resim*den ayrılmaktadır. Zira gerek *harç* gerekse de *resm*, verginin aksine, belirli bir kamu hizmetinin karşılığı olarak talep edilmektedir.

Osmanlı tatbîkâtında vergi, resm ya da harc mefhûmlarını kapsayacak şekilde kullanılan diğer kavramlar *tekâlîf*, *avârız*, *nâibe* vb.dir.

Tebliğimizde *Fetâvâ-yı Abdürrahim*'de zikredilen vergi çeşitlerini miktarları, ödeme şekilleri, ödeme zamanları, mükellefiyet şartları vb. noktalar açısından teker teker ele alıp inceleyeceğiz.

The Taxes in Ottoman Economic System in 18th Century (Example of *Fatava Abdurrahim*)

Economic values that serve as main sources of income of the Ottoman state treasury and were expressed as "public financial obligations" can be grouped under three main headings: *tax*, *al-kharj* (land tax) and al-*rasm* (service tax).

The tax diverges from *al-kharj* and *al-rasm* because it used to be collected from citizens by government complimentarily and by force, for public expenditures. This is because both *al-kharj* and *al-rasm*, unlike tax, are required in exchange for a certain public service.

In the Ottoman practice, other concepts that express the tax, *al-kharj* and *al-rasm* are *al-takalif*, *al-avaridh*, *al-naibah* etc.

In my presentation, I will discuss and analyze each type of tax that was mentioned in *Fatawa Abdalrahim*, in terms of its amounts, methods and times of payment, conditions of obligation etc.

CONTE, Giampaolo

Funding Business in the Empire: The Case of the Italian Bank Societa Commerciale D'oriente (1907-1915)

With the increase of the Italian economic power, Rome imperialism followed an upward trend towards the eastern side of the Mediterranean Sea. Even if the sense of economic Imperialism was not deep-seated yet, the Italian willingness to enlarge its influence was subject to the establishment of credit institutions throughout the Empire, mainly in the Ottoman Rumelia and Anatolia regions. This subsequent topic aims to analyze the role of the eastern branch of *Banca Commerciale Italiana*: *Società Commerciale d'Oriente*, from its establishment in 1907, in order to gather around the business of Venetian businessmen, to the outbreak of Italian First World War in 1915.

Although Italy was not well-integrated in the Empire's business network and the Italian bank was hang-by the Italian government support in order to be competitive among foreign banks, Italy tried to extend its activities all through the Empire. This was possible thanks to the initiatives of a fast-moving management. The managerial dynamism wanted to compensate the bank undercapitalization compared with the biggest foreign investment banks, which had been working in the Ottoman territory since the XIX century. This paper wants to fill up the gap concerning the Italian financial interests in the Late Ottoman Empire by using the private archives of *Banca Commerciale* matched with the archive of *Banca d'Italia* and the historical archive of the Italian Minister of Foreign Affairs.

COŞGEL, Metin M.-ERGENE, Boğaç A.

Dispute Resolution in Ottoman Courts

Since the emergence of the Weberian notion of "*kadijustiz*" scholars have debated the ability of Islamic courts to resolve disputes fairly and predictably. We contribute to this literature by bridging the gap between the largely qualitative literature on Ottoman courts and the theoretical and empirical literature on dispute resolution in law and economics. We develop a novel quantitative method for analyzing court outcomes, one that emphasizes the relationship between the plaintiff and the defendant. We use data from the court records (*sicils*) of the town of Kastamonu from the late seventeenth and the eighteenth centuries. Ottoman court records typically give detailed information about each case considered, including its result, and the identities of litigants. Using this information, we examine the basic characteristics of court participants, such as their distribution according to gender, religious status, and socioeconomic characteristics. We use regression analysis to determine the factors that contributed to the likelihood of the case winding up at trial and the chances of the cases being ruled in favor of the plaintiff. According to our results, trial outcomes followed systematic patterns in the Kastamonu court, specifically in the way differences in gender, elite status, religion, and religious markers of litigants affected the plaintiff's chances of success at trial. More important, these effects followed patterns commonly observed in modern courts, indicating that in resolving disputes the Ottoman courts did not function with any more arbitrariness or unpredictability than their counterparts in modern societies as Weber and many others have mistakenly claimed.

ÇAĞLAR, Burhan

Zindandan Gelen Sadâ: Fethi Paşazâde Mahmud Paşa'nın Taif Mektupları

Damat Mahmud Celâleddin Paşa, Sultan II. Abdülhamid'in ilk saltanat yıllarını şekillendiren önemli simalardan biridir. Devrin nüfuzlu devlet adamlarından Fethi Paşa'nın oğlu olması, bürokrasi ve hanedan ile temas içindeki bir muhitte yetişmesi ona devlet kademesinin kapılarını aralamıştır. Mahmud Paşa için asıl ikbal yolu ise Şehzade Abdülhamid'in tahta geçmesi ile açılmıştır. Saray'a yakınlığı ile temin ettiği makam ve imtiyazlar onu tahtın ardındaki gölge bir karakterler mesabesine taşımıştır.

Mahmut Paşa'nın yükselişi kadar düşüşünün de hızlı olduğu görülmektedir. Muhaliflerini tasfiye eden, iktidarına hasım hizipleri dağıtan Sultan Abdülhamid, son kertede Mahmud Paşa'yı da yanından uzaklaştırır. İlerleyen yıllarda Sultan Abdülaziz'in katli suçlaması ile Yıldız Mahkemesi'nde yargılanan Paşa suçlu bulunarak Taif zindanında ölüme yollanır.

Mahmut Paşa'nın Taif'teki hapislik yıllarında ailesine gizlice yazdığı bazı mektupların suretlerine, enişteşi Said Paşa'nın "Jurnal" adını verdiği günlüğünde tesadüf edilmektedir. Bu mektuplar Paşa'nın aile hasreti, pişmanlık ve serzenişlerinin yanında aralarında bulunduğu Taif mahkûmlarının hapis hayatlarına, gördükleri muamelelere ışık tutmakta, şüpheli ölümlerine dair ipucu vermektedir. İlgili mektuplar ayrıca üzerinde hayli spekülasyon yapılan bir konuyu anlamada, II. Meşrutiyet döneminde propaganda ile karışan kaynakların sıhhat derecesini saptamada önemlidir.

Bu bildiride söz konusu mektuplar ele alınacak, mektuplar çerçevesinde Damat Mahmud Celâleddin Paşa ve Taif mahkûmları hakkında bir kesit sunulacaktır.

The Sounds from the Dungeon: Fethi Paşazâde Mahmud Pasha's Ta'if Letters

Damat Mahmud Celâleddin Pasha is one of the significant figures who played vital roles in shaping the initial years of Abdulhamid II's long reign. He was the son of one of the prominent dignitaries, Fethi Pasha. Therefore, Mahmud Pasha was raised in a neighborhood which was in close contact with the bureaucracy and dynasty that both increased his chances of getting high positions within the state. However, he struck it lucky especially when Abdulhamid II ascended the throne. His close relationship with the Sultan and Palace as well as the position he reached and the privileges he obtained escalated him a shadow character behind the throne.

Yet, it is seen that Mahmut Pasha's decline was as fast as his ascent. Having liquidated his opponents and broken up the fractions against his power, Sultan Abdulhamid finally moved away from Mahmut Pasha. The latter was later on charged with the murder of Sultan Abdulaziz; he was judged guilty by the Yıldız Court and sent to death in Ta'if dungeon.

Mahmut Pasha secretly wrote letters to his family when he was imprisoned in Ta'if. The copies of some of these letters recently were discovered in his brother-in-law, Said Pasha's diary. These letters demonstrate Mahmut Pasha's homesickness, regrets and remonstrance while shed light on the prisoners' lives, treatment they were subject to and the shady deaths in the dungeon. These letters are also important in understanding a topic which is highly speculative and detecting the reliability of the resources that were mingled with the propaganda in the 2nd Constitutional Period.

In this paper, the letters mentioned above will be examined and based on them an insight into Mahmut Celaleddin Pasha as well as the other Ta'if prisoners will be provided.

ÇAĞMAN, Tahir

XIX. Yüzyıl Batı Literatürü Osmanlı Musiki Çalışmalarına Bir Bakış: Abbe Maximilian Stadler ve Batı Notalarıyla Neşredilmiş İlk Ayin-i Şerif Mecmuası (*Original-Chöre Der Derwische Mewlewi*)

Tebliğimize konu olan eser, Almanya'nın İstanbul sefaretinde görevli Hr. von Hussard tarafından görevi esnasında dinleyip seyrettiği ve ezberlediği Mevlevi ayinlerinin, Viyana'da bestekâr, rahip Maximilian Stadler'e defaatle okuması ve Stadler tarafından da bu ayinlerin notaya alınarak piyano forte partisyonlarının ilave edilmesi suretiyle meydana gelmiştir. Eser tespit edebildiğimiz kadarıyla Batı notalarıyla neşredilmiş ilk ayin-i şerif mecmuası olma özelliğine sahiptir. Eserin sözlü ravisi konumundaki Hussard'ın ayinlerin Farsça güftelerini hem Almancaya tercüme edip, hem de Farsça ibarelerin Almanca imlasını bu tercümelerin altında yer almak suretiyle "Allgemeine Musikalische Zeitung" haftalık dergisinde yayımladığı da bilinmektedir. Toplamda yedi defterden oluşan eserin her bir defterinde farklı ayin melodileri bulunmaktadır. Ayin melodileri nitelemesini kullanmamızın sebebi de eserde bulunan ayinlerin bütün selamları (bölümleri) ihtiva etmemesidir. Türkiye kütüphanelerinde nüshası bulunmayan tarihi öneme sahip bu matbu eserin –kaynaklarda ismi ve serencamından söz edilmesine rağmen- araştırmalarımız sonucunda sadece British Library'de nüsha/nüshalarının bulunuyor olması ya çok sınırlı sayıda tab edildiği, ya da Osmanlı musikisiyle ilgilenen özel şahısların kütüphanelerinde yer bulabildiğini ihsas etmektedir.

Bu tebliğimizde 1820 tarihinde Viyana'da Pietro Mechetti qm Carlo tarafından neşredilmiş *Original-Chöre der Derwische Mewlewi* isimli ayin-i şerif mecmuasının literatürdeki yeri ve önemi üzerinde durularak eser, müellifi ve eserin içeriği hakkında bilgi verilecektir. Esasında bu eser ve içeriği Türk musiki tarihi açısından kayda değer bir önemi haiz olmamakla birlikte Batı'da Osmanlı musikisi üzerine yapılan çalışmalar arasında özgün yönleri bulunmaktadır.

A Brief View on Ottoman Music Studies in the Western Literature of 19th Century: Abbe Maximilian Stadler and the First Notes of Mewlewi Rituels Published in Western Notation (*Original-Chöre Der Derwische Mewlewi*)

The book that focused on in this presentation was written by Maximilian Stadler from listening of Mr. von Hussard who served as an emissary in Istanbul and he has joined to some Mevlevi rituals and memorized their music. Stadler wrote down these rituals notation including the piano parts. So the work was created. According to our research, it is the first compilation in Western notation. Hussard, the narrators of the rituals, has the Persian texts translated into German, as far as we know and he has published it with German phonetics of Persian words in the weekly magazine "Allgemeine Musikalische Zeitung". The work consists of a total of 7 booklets; each booklet contains various ritual melodies. We prefer the word "ritual melody" because the rituals in this book do not include all parts (selam). Although sometimes one encounters the title of this historically important work in Turkish literature, but no Turkish library owns a copy of it. As far as we were able to find out, a few copies are in the British Library. This gives the impression that the work was printed in limited edition.

This paper focuses on the role and importance of the compilation titled *Original-Chöre der Derwische Mewlewi* in the literature. We will give information about the author and the content. Actually, this work is not very important for the history of Turkish music. But compared to the other Western studies on Ottoman music it has some original aspects.

ÇAKIR, İbrahim Etem

Karahisar-ı Şarkî Kazası'nda İdarî ve Askerî Yapı: 1485-1643

1473 yılında Otlukbeli Savaşı'yla Osmanlı idaresine katılan Şebinkarahisar, Osmanlı idarî taksimatı çerçevesinde Karahisar-ı Şarkî Sancağı'nın yönetim merkezi olmuştur. Sancak 1485 yılına ait ilk tahrîr defterinde 14 nahiyeden oluşmaktadır. 1520 tarihli ikinci tahrirde Karahisar-ı Şarkî adıyla Sivas Vilâyetine bağlı bir kaza olarak kaydedilmiştir. I. Süleyman'ın hükümdarlığı zamanında Erzurum Beylerbeyliği'ne bağlı sancak statüsü kazanmıştır. 1547 tarihli tahrîr defterinde Karahisar-ı Şarkî Sancağı'na bağlı kazalar arasında Karahisar-ı Şarkî (merkez kazâ), Koyluhisar, İskefsir, Bayramlu, Bazarsuyu Kazaları yer almıştır. II. Selim dönemine ait tahrîrde bahsedilen idarî yapı devam etmiştir. 1613 tarihli defterde ise nahiye esasına göre idarî taksimat düzenlenmiş, Karahisar merkez nahiyesi dışında; Şiryan, Mindaval, Eliğe, Alucara, Menteşe, Gavezid, Emlak, Akşehirabad, Suşehri, Koyluhisar, Hasangeriş, Yemlü, Firuz, Naiblü, Sisorta ve Şahneçimeni şeklinde 16 nahiye yer almıştır. 1643 tarihli mufassal avârız defterinde Karahisar-ı Şarkî Kazası'na bağlı nahiye sayısında azalma meydana gelmiştir. XVII. yüzyılın başlarında meydana Celalî ayaklanmaları dolayısıyla bölge nüfusunun azaldığı ve bundan dolayı idarî teşkilatlanmada bazı değişikliklerin yapıldığı anlaşılmaktadır.

Bu bildiride tahrîr ve mufassal avârız defterlerine göre Karahisar-ı Şarkî Kazâsı'nın idarî ve askerî yapısı hakkında bilgilere yer verilecektir.

The Administrative and Military Structure in the Kaza of Karahisar-ı Şarkî: XVIth-XVIIth Century

Şebinkarahisar, which joined the Ottoman administration with the Battle of Otlukbeli in 1473 came to be the administrative center for the *sanjak* of Karahisar-ı Şarkî within the frame of the Ottoman administrative division. It consists of 14 *nahiyes* according to the first *tahrir* record books of the year 1485. In the second *tahrir* record book of 1520, it was registered as a *kazâ* of the *vilayet* Rûm under the name of Karahisar-ı Şarkî. During the reign of Suleiman I, it gained *sanjak* status within *beylerbeylik* of Erzurum. According to the *tahrir* record book of 1547; among the *kazâ* within the borders of Karahisar-ı Şarkî are Karahisar-ı Şarkî (the central *kazâ*), Koyluhisar, İskefsir, Bayramlu, and Bazarsuyu. The administrative structure stated in a *tahrir* record belonging to the reign of Selim II continued; whereas, in a book dated 1613, the administrative division was organized in accordance with the principle of *nahiye* and except for the central Karahisar *nahiye*, 16 *nahiyes* were Şiryan, Mindaval, Eliğe, Alucara, Menteşe, Gavezid, Emlak, Akşehirabâd, Suşehri, Koyluhisar, Hasangeriş, Yemlü, Firuz, Naiblü, Sisorta and Şahneçimeni. According to the detailed *avarız* book dated 1643, a decrease took place in the number of nahiyes under the *kazâ* of Karahisar-ı Şarkî. Due to the Jelali Revolts during the early 17th century, it can be understood that the region's population decreased and several amendments were made in the administrative organization for this reason. This paper will mention information related to the administrative and military structure of the *kazâ* of Karahisar-ı Şarkî shall be provided according to the *tahrir* and *avarız* books.

ÇAKMAK, Biray

Taşra İdaresinde Osmanlı Merkeziyetçiliğinin Sınırlarına Dair: Uşak Kazasında Yönetilme Kaygıları (1876-1908)

Bu çalışma, geç dönem Osmanlı taşra toplumunda, güçlü bir şekilde yönetilme kaygılarının var olduğunu iddia etmektedir. Bu iddiayı, 1876-1908 yılları arasında, Uşak kazası özelinde ispatlamak amacıyla kaleme alınmıştır. Bu çerçevede Uşak kazası ahalisinin, 1876-1908 yılları arasında mütemadi bir nitelik taşıyan mülki statüyü değiştirmeye yönelik talepleri söz konusudur. Uşak'ın varlığını, kaza olarak sürdürmesine ahali razı değildir. Liva olmayı ve Hüdavendigar vilayeti, yerine, Aydın vilayetine bağlanmayı istemektedir. Bu taleplerinde de son derece ısrarcıdırlar. Ayrıca ahalinin, Karahallı köyünde nahiye kurulmasına yönelik güçlü talepleri vardır. Bu taleplerinin gerçekleşmesi için, nahiyenin kurulması halinde sarf edilmesi gerekecek masrafları karşılamayı taahhüt etmek suretiyle, güçlü bir irade ortaya koydular. Yani bu taleplerinin gerçekleşmesi için maddi külfete katlanmayı göze aldılar. Kurulmasını müteakip Karahallı nahiyesi memur maaşlarını, karşılamak suretiyle de taahhütlerini yerine getirdiler. Ahalinin yönetilme kaygıları, kaymakamlar aleyhindeki şikâyetlerinde de kendini gösterdi. Güçlü şikâyet kültürü, kaza idaresinde istikrarı sekteye uğratma raddelerine kadar geldi. Neticede Uşak kazası ve ahalisi, merkezin gözünde, *sa'bü'l-idâre*, *müşkilü'l-idâre*, *ahvâli ma'lûm ise de, sızıldının eksik olmadığı yer* gibi ifadelerle tavsif edildi. Çalışma, bu çerçevede Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nin çeşitli tasniflerinde yer alan belgelerdeki bilgiler üzerine inşa edilmiştir.

Administrational Challenges in Uşak District in the Face of Sublime Porte's Centralization Policies (1876-1908)

This study argues that countryside citizens during the late Ottoman period faced fundamental administrational problems. Aforementioned argument will be enlightened within the case of Uşak district between 1876 and 1908. Uşak residents were not content with the administrational position of Uşak and struggled to change its status from *kaza* to *liva*. Besides, they requested Karahallı to be raised to nahiye level and acknowledged that they were ready to cover all necessary expenses. Likewise, right after the establishment of Karahallı nahiye, they financed salaries of appointed civil servants. Administrational issues and the strong petitioning culture of Karahallı residents could also be observed on the complaints against kaymakams. Thus, Uşak district and its inhabitants were frequently, in Ottoman documents, referred as a place of never-ending administrational troubles. This study is mainly based on the archival material derived from the Prime Ministry Ottoman Archives.

ÇAM, Mevlüt

Vakıf Kayıtlar Arşivi Hazine (Atik) Defterleri ve Önemi

Toplu olarak Vakıf Kayıtlar Arşivi'nde bulunan ve söz konusu arşiv haricinde başka bir arşivde örneği bulunmayan, tamamı siyakat yazı ile kaydedilen "atik" veya diğer adıyla "hazine defterleri" en önemli vakıf defter fonlarından birisidir. Defterler tutuldukları dönemde içeriklerine göre ve vakıf kurucularının statülerine göre "Selatin Hazine Defterleri", "Vezir Hazine Defterleri", "Havatin (Hatunlar) Hazine Defterleri", "Kapu Ağası Defterleri" veya vakıfların bulunduğu yerlere göre "Rumeli Hazine Askeri/Muhasebe Defterleri", "Anadolu Askeri/Muhasebe Hazine Defterleri" şeklinde tasniflenmiştir. Bunun yanı sıra müstakil vakıflara veya aralarında akrabalık bulunan vakıf kurucularına ait "Hanzade Hazine Defterleri Serisi (Sokullu Mehmet Paşa ve Mülhakatı olan vakıflar)", "Aziz Mahmut Hüdai ve Mülhakatı Hazine Defterleri", "Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Hazine Defteri", "Mihrişah Sultan Hazine Defterleri" gibi farklı isimlerle tutulmuş defterler de arşivde bulunmaktadır.

Hazine Defterleri olarak adlandırılan bu defter serilerinde vakıf hayratlarında görev yapan kişilerin adları, atanma sebepleri, ölüm veya başka bir sebeple görevden ayrılış nedenleri ve atama prosedürü detaylı olarak verilmektedir. Özellikle büyük vakıflara ait çok sayıda hayratlarda görev yapan hizmetliler, "hayratlar" veya "görevler" alt başlıklarında verilmektedir.

İktisadî tarih çalışmaları açısından oldukça önemli veriler içermesine karşılık defterlerin siyakat yazı ile yazılmasından dolayı akademisyenler ve araştırmacılar tarafından yeterli ilginin gösterilmediğini düşündüğümüz hazine defterlerinin tanıtılması, metodolojisinin aktarılması büyük önem taşımaktadır. Çalışmamızda, Vakıf Kayıtlar Arşivi'nde bulunan Hazine Defterleri örnekleriyle tanıtılmaya çalışılacaktır.

Treasury Registers (Atik) in Foundation Registery Archive and Their Significance

"*Atik*" also known as "*treasury registers*" written in *siyakat* calligraphy is one of the most important vakf registry collections, which is collectively available in the Foundation Registry Archive and unique among other archives. Registers are classified as "*Selatin* Treasury Registers", "*Vezir* Treasury Registers", "*Havatin (Hatunlar)* Treasury Registers" and "*Kapu Ağası* Registers" according to their contents and the status of founders; or as "Rumeli Treasury Military/Accounting Registers", "Anadolu Military/Accounting Treasury Registers" according to the places where the waqfs are located. In the archive, moreover, there are registers belonging to the independent waqfs or the founders connected by kinship called by various names such as "Hanzade Treasury Registers Collection (Sokullu Mehmet Paşa Vakf and the annexes)", "Aziz Mahmut Hüdai and annexes Treasury Registers", "Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Treasury Registers", "Mihrişah Sultan Treasury Registers."

In these register collections called treasury registers, there is detailed information about the names of staff in the pious deed, the reasons and procedures of appointment and dismissal due to death, or another reason. Especially, the staff in many pious deeds belonging to the grand waqfs is given in the sub-titles of "pious deeds", or "services."

The orientation of treasury registers and the transfer of its methodology are of great importance, which we think that the academicians and researchers are not enough interested due to the fact that the registers are written in *siyakat* calligraphy although they include quite significant information in terms of economic historical studies. In our study, treasury registers which are available in the Foundation Registry Archive will be tried to be introduced.

ÇELİK, Gözde

İstanbul Suriçi'nde Şehremâneti Binaları

İstanbul Şehremâneti İdaresi, İstanbul Belediyesi'nin çekirdeğini oluşturan kurum olan İhtisab Nezareti yerine, modern şehir hizmetlerinin uygun biçimde yerine getirilebilmesi için, 1855'de kurulmuştur. 1857 tarihli nizamname ile İstanbul 14 belediye dairesine ayrılmış, Beyoğlu ve Galata bölgelerini kapsayan Altıncı Daire-i Belediye örnek olarak düşünülmüştür. Paris örneği izlenerek kurulan Altıncı Daire-i Belediye'ye olağandışı gelirler ayrılmış, Beyoğlu'nda Neoklasik tarzda inşa edilen Belediye Sarayı, Altıncı Daire'nin simgesi haline gelmiştir. Öte yandan aynı tarihlerde, Tarihi Yarımada'da, Eminönü'nde bulunan Şehremâneti İdaresi'nin kullandığı bina ise oldukça eski ve harap durumdadır. Bu çalışmada, arşiv belgeleri, resmi yazışmalar, Ayverdi Haritası ve kent tarihine ilişkin çeşitli yayınlar üzerinden, 19. yüzyıl boyunca Şehremâneti olarak işlevlendirilmesi öngörülen binalar ile kurumun çalıştığı resmi binaların izleri sürülmüştür. Eski kent merkezinde arzu edilen nitelikte yeni bir binaya kavuşamayan belediye idaresi, bu dönem boyunca birkaç kere farklı binalara taşınmıştır. Tarihi Yarımada'da bu kuruma özel bir bina inşa edilmediği, mevcut eski konakların kiralanması veya satın alınması yoluyla Şehremâneti'ne yer tahsisi yapıldığı anlaşılmaktadır. İdari teşkilatlanmanın hızla biçim değiştirdiği dönem boyunca Şehremâneti'nin görev yaptığı binaların incelenmesi yoluyla kurumun mekânsal konum ve olanaklarının bir portresi ortaya konmaya çalışılmıştır.

Şehremaneti Buildings in the Old Walled City of Istanbul

The Istanbul Şehremaneti Administration was established in 1855 to carry out modern city services properly in place of the Ministry of İhtisab which constituted the core of Istanbul Municipality. With the ordinance dated 1857 Istanbul was divided into 14 municipal administration offices, and the Sixth Municipal District involving Beyoğlu and Galata districts was taken as an example. The Sixth Municipal District which was established taking as example of Paris was allocated extraordinary funds, and the City Hall which was constructed in the Neoclassical style in Beyoğlu has become the symbol of the Sixth Office. On the other hand, on the same dates, the building used by the Şehremaneti Administration in Eminönü in the Historical Peninsula was considerably old and worn-out. In this study, the official buildings which the institution worked in and other buildings projected to function as Şehremaneti during 19th century have been traced through the archive documents, government correspondence, Ayverdi's Map and various publications regarding the city history. The municipal administration which had not got an opportunity to have a new building in desirable features in the old city center moved to different buildings several times throughout this period. It is understood that no specific building was constructed for this administration and old existing mansions were allocated to the Şehremaneti by means of leasing or purchasing. In the period when the administrative organization was rapidly remodeling, having examined the buildings the Şehremaneti officiated, it is set forth a portrait for spatial location and facilities of the administration.

ÇETİN, Zozan

Osmanlı'nın Kötü Kadınları: *Muhadarat, Dürdane Hanım, İffet, Küçük Gelin, Mehcure, Kâbus* Adlı Romanlardan Hareketle Osmanlı'da Kötü Kadın Algısı

Coğrafyamızda kadın hareketinin başlangıcı Osmanlı'nın son dönemlerine denk gelmiş, kadınların edebiyata girişi, bazı erkek aydınların bu hareketi destekleyişi, kadının eğitim hayatına girişi, Osmanlı'da kadının yaşantısını oldukça değiştirmiştir. Kadın olgusunun değişimine rağmen Osmanlı toplumunda ve toplumdan bağımsız olmayan yazarların kaleminde iyi kadın-kötü kadın algısı aynı kalmıştır. Bunu en iyi örnekleyen ise toplum yaşantısının gözler önüne serildiği dönemin romanları olmuştur. Bu düşüncelerin hareket noktası olduğu çalışmanın amacı toplumun bakış açısına dair ipucu veren romanlardan yola çıkarak Osmanlı'da kötü kadın algısını ortaya koymaktır. Ayrıca çalışmada Osmanlı toplumunda yaratılmak istenilen kadın modeline değinilerek kadınların hangi davranışlarının iyi övgüsünü almasına, hangi davranışının kötü olarak görülmesine sebep olduğuna dair incelemeler yapılması amaçlanmaktadır. Yemek yapan, kocasının her hareketine razı gelen, tek amacı çocuklarına iyi bir anne olmak olan iyi kadının anlatımından sonra kötü kadın algısı üzerine değerlendirme yapılacaktır. Çalışan, modern kadına nasıl bakıldığının yanı sıra rahat ve özgür tutum içerisinde olan ve toplumun ahlak kuralları çerçevesinin dışına çıkan, kocasının söylemlerine itiraz eden kadının ne şekilde tepki aldığı incelenecektir.

Muhadarat, Dürdane Hanım, İffet, Küçük Gelin, Mehcure, Kâbus adlı romanların temel kaynak olarak alınıp kadın algısının ortaya konulmasının yanı sıra romanların kapsadığı dönemdeki yaşantıya dair bilgi verilecektir. Çalışmamızın alana yönelik özgün katkısı ise Osmanlı, Cumhuriyet Dönemi tiyatro ve sinemasından, Yeşilçam sinemasına ve günümüz yapımlarına etki eden kötü kadın imajının doğuşuna değinecek olmakla birlikte daha önce değerlendirilmemiş romanlardan çeşitli çıkarımlarda bulunulacak olmasıdır.

The Bad Women of the Ottoman Empire: The Perception of Bad Woman in the Ottoman Empire Based on the Novels: *Muhadarat, Durdane Hanim, Iffet, Kucuk Gelin, Mehcure, Kabus*

The woman movement in this geography began in the late Ottoman Period. The entry of women into the literature and high education with the support of some male intellectuals quitely changed the lives of women despite the change of the description of women; the perception of the bad and good woman remained the same for the Ottoman society and for some authors who intertwined with the society. The best examples of this perception can be seen in the novels of the period which reveal the social life of the society. The aim of this work will reveal the perception of the bad woman, based on the novels that give clues about this perception. Besides, this essay will examine the reasons why a woman called bad in the late Ottoman society, by referring the ideal woman in which society wanted to create. Additionally, the essay will analyze the society's reaction to the free- thinking woman who worked and who wanted to the same rights to her husband in the Ottoman Empire.

The essay will also give information about the social life of the period, based on the novels which were written during the period such as *Muhadarat, Durdane Hanim, Iffet, Kucuk Gelin, Mehcure* and *Kabus*. The contribution of this study to the literature is that the examination and evaluation of the birth of the bad woman image that have affected the literature, theater, art, cinema and recent productions from the late Ottoman period to today's Turkey including the Yesilcam Era.

ÇINAR, Hüseyin-YAVUZ Faruk

Osmanlı'nın Son Döneminde Yabancı Devlet Temsilciliklerine ve Gayrimüslim Teb'aya Vakıflardan Yapılan Tahsisler

Osmanlı Devleti'nde, tarihî seyri içinde hayrî ve sosyal açıdan oldukça geniş bir hizmet alanı bulunan vakıf müessesesi, Osmanlı'nın son döneminde bir takım farklı uygulamalara maruz kalmıştır. Bilhassa Tanzimat sonrasında, değişen dış ve iç politikanın etkisini, vakıflar üzerinde de izlemek mümkündür. Bu değişmelerden belki de en önemlisi vakıf taşınmazlardan gayrimüslim Osmanlı teb'asına yapılan tahsislerdir. Bu tahsisler genellikle, kilise, mektep, hastane, mezarlık gibi sosyal ihtiyaçları karşılamak üzere talepte bulunan cemaatlere devlet eliyle vakıf arazilerin mukataa bedeli karşılığında tahsisi şeklinde gerçekleşmiştir. Ancak bu tahsisler, sadece Osmanlı teb'ası olan gayrimüslimlerle sınırlı kalmamış, yabancı devletlerin, özellikle İngiliz ve Rusya'nın diplomatik temsilciliklerine de yapılmıştır.

Osmanlı'nın son döneminde sosyal ve ekonomik alanlarda yaşanan bir takım olumsuzluklardan ya da değişimden haliyle vakıf sistemi de etkilenmiş; icâreteyn ve mukataa yöntemleri, vakıfların maruz kaldığı mali kayıpların telafisinde tercih edilen yollardan birisi olmuştur. Yukarıda bahsedilen gayrimüslim teb'a ile yabancı devletlere yapılan tahsislerde de, icâreteyn ve çoğunlukla da mukataa yöntemi tercih edilmiştir. Bu çalışmada, hangi istekler doğrultusunda vakıflardan tahsislerin yapıldığı ve bunların hangi usul çerçevesinde gerçekleştirildiği konuları, örnek belgelerle ele alınıp incelenecektir.

Allocations Made from Waqfs to Diplomatic Representatives and Non-Muslim Citizens in the Last Period of Ottomans

In historical process of the waqf institution, which has a large service area in terms of charity and society, was exposed to different practices in the last period of Ottoman. Especially after the Tanzimat period, it is possible to see the effects of changing internal and external policies. Probably the most significant change is the allocation of waqf immovables to non-Muslim Ottoman citizens. This allocations generally applied by the state in order to meet social needs such as church, school, hospital, cemetery in return for a renting fee. But these allocations not only designed for Ottoman non-Muslim citizens, also applied for foreign states, particularly English and Russian diplomatic representatives.

In the last period of Ottoman, waqf system has been affected by social and economical negation or changes and *icareteyn* and *mukataa* adopted as methods for the compensation of the financial losses. Allocations for non-Muslim Ottoman citizens and diplomatic representatives was not an exception, *icareteyn* and mostly *mukataa* are the preferred methods. In this study, practice of procedural framework and situation of allocations will be examined with sample documents.

ÇINAR, Selime

İsmail Müfîd İstanbulî'nin Şerhu Ahlâkı'l-Adudiyye Eserinin Osmanlı Dönemi Ahlak-ı Adudiyye Şerhleri Arasındaki Konumu

Risâletü'l-Ahlâk yahut meşhur adıyla el-Ahlâku'l-Adudiyye risâlesi kendisinden sonra, klasiklerin yeniden şekillendiği 7/13. yüzyılda yaşamış velûd bir alim olan Adudüddîn el-İcî (v. 756/1355) tarafından kaleme alınmış olup, diğer eserleri gibi üzerine pek çok şerh yazılan bir ahlak eseridir. Osmanlı döneminde devam eden bu şerh geleneğindeki örneklerden biri de İsmail Müfid İstanbulî'nin (1217/1802) şerhidir. Bu çalışmada İsmail Müfîd Efendi'nin şerhi; Osmanlı Döneminde kaleme alınmış olan İsâmüddin Ahmed Taşköprîzade (v. 968/1561), Müneccimbaşı Ahmed Dede (v. 1113/1702), Mehmet Emin İstanbulî (19. Yy.)'nin şerhleri ve şerh olmamakla birlikte felsefi ahlak geleneğinde yer alan Kınalızade Ali Çelebi'nin (ö. 979/1572) ahlak eseri olan Ahlak-ı Alâî ile mukayese edilecek ve bunlar arasındaki konumu tespit edilmeye çalışılacaktır. Ahlakın bir ilim oluşu ve pratik felsefedeki yeri, nefis ve ruh görüşü, mizaç, erdemler, alt erdemler ve erdemsizliklere dair tasnif ve tanımlamalar, ahlaki hastalıklar ve tedavileri, evde erkek ve kadının durumu, çocukların eğitimi, hizmetçilerin yönetilmesi, şehrin kurulması ve unsurları, yöneticinin ve halkın görevleri gibi konularda felsefi ahlak alanında ortaya konulan birikim ve kaynakları bu şerhler bağlamında incelenerek, İsmail Müfîd İstanbulî'nin şerhinin özgünlüğü meselesi tartışılacaktır.

İsmail Müfid İstanbulî's Commentary on Adudian Ethics and Its Place among the Other Ottoman Adudian Ethics Commantaries

Risala al-Ahlaq or most known as al-Ahlaq al-Adudiyya is a treatise on ethics written by fourteenth century voluminous scholar Adudiddin al-İji (d. 756/1355). Many commentaries were written on this treatise like his other works. One of the examples is İsmail Müfid İstanbuli's commentary. In this study I will compare İsmail Müfid Efendi's work with the commentaries written in the Ottoman period namely İsâmüddin Ahmed Taşköprîzade (d. 968/1561), Müneccimbaşı Ahmed Dede (d. 1113/1702), Mehmet Emin İstanbulî's (19th c.) works and –even if it is not a commentary, it is a part of philosophical ethics tradition- Kınalızade Ali Çelebi's work on ethics, Ahlak-ı Alai, and try to show its place among them.I will argue the authenticity of İsmail Müfid Efendi's commentary by examining the accumulation in the field of philosophical ethics and its foundations in the context of these commentaries in these topics: ethics being a science and its place in practical philosophy, understanding of psyche and soul, humors, classification and definitions of virtues, sub-virtues and vices, moral illness' and their cures, man and women's positions at home, children's education, management of the servants, construction of the city, a city's elements, duties of the ruler and the people.

ÇINAR, Zafer

Bir Tanzimat Kurumu: Es'ar Meclisi

19. yüzyıl Osmanlı idari tarihinin kurumsal dönüşüm, değişim açısından hızlı ve karmaşık hareketliliğini hemen her kurumda görmek mümkündür. 1850 yılında kurulup 1851 yılında lağvedilen Es'ar Meclisi de bu hareketlilik içerisinde hem sivil hem resmi ihtiyaçlar doğrultusunda kurulmuş, kurumlar arası iş bölümünün paylaşılmasında gidilen yeni düzenlemeler doğrultusunda önce Ticaret Nezareti'ne nakledilmiş, ardından tekrar kurulan İhtisab Nezareti'ne havale edilmesi düşünülürken tamamiyle lağvedilmiştir. Kurum 13 aylık kısa süren bu macerasında ciddi bir icraatın boşluğunu doldurarak narh ve kalite kontrol çalışmalarında ihtiyaca cevap vermeye çalışmış bir 'nezaret meclisi' olarak geçici bir ünite rolü oynamıştır. Bu makaledeki amaç, Es'ar Meclisi üzerinden Tanzimat sonrası kurumsal hareketliliğin narh işlerine, esnafa ve devletin diğer kurumlarına nasıl yansıdığına dar bir örnek ortaya koymaktır.

Es'ar Commission as a Tanzimat Institution

When we look at the 19th century Ottoman Administrative History, it is possible to notice the complex and rapid mobility in every institution, in respect to administrative transformation and modernization. As a result of the both civil and administrative needs, Es'ar Meclisi (Es'ar Commission) was founded in 1850 as the part of the mentioned mobility and transformed as a part of the Ministry of Commerce because of the new administrative division of works and finally abolished in 1851, while it is intended to be transformed as a part of new founded İhtisab Nezareti. During this 13 months short life, The institution, serving for management of narh (officially fixed price system) and quality control works, filled a gap for commercial activities and had a temporary role as a 'ministerial commission'. The aim of this article is to examine the impact of this administrative mobility on price regulations and merchants, other governmental units and society in Post-Constitutional Era.

ÇINARCI, Mehmet Nuri

Osmanzâde Taib ve Halepli Edip'in Şiirlerinde XVIII. Yüzyıl Osmanlı Toplum Eleştirisi

Tarihte yaşadığı dönemi çeşitli yönleriyle eserlerine aktaran kişilerin başında şairler gelmektedir. Tarihin her döneminde şairlerin içinde yaşadıkları toplumda vuku bulan kimi olaylara veya devrin genel yapısına ayna tuttukları bilinen bir durumdur. Osmanlı toplumunun entelektüel kimlik yapısına sahip divan şairleri de bir dönem yaygın görüş olarak kabul edilen sosyal hayattan kopuk anlayışının aksine şiirlerinde sosyal yaşantının her tabakasına ait hususiyetlere yer vermişlerdir. Devrinin en canlı tanıklarından olan divan şairi, yaşadığı toplumda gerek yönetimden gerekse bireylerden kaynaklanan çeşitli sorunları sanatçı kimliğinin de elverdiği oranda şiirlerine yansıtmaya gayret eder. XVIII. yüzyılda büyük siyasal ve toplumsal sorunların yaşandığı Osmanlı devletinde de hem merkez hem de taşrada yaşayan şairlerin bazıları tanık oldukları kimi sosyal olayları şiirlerinde işleyerek kimi zaman çözüm önerisinde bulunmuş kimi zaman da sadece bu olayları gözlemlemekle yetinmişlerdir. Devrin önemli şairlerinden Osmanzâde Taip ve Halepli Edip de XVIII. yüzyıl Osmanlı toplumunda yaşamış ve toplumda tanık oldukları kimi aksakları şiirlerinde dile getirmişlerdir. Devrin toplumsal sorunlarını yansıtması amacıyla bu iki şairin seçilmesinin en büyük sebebi ise Osmanzâde Taip'in merkezde yani İstanbul'da, Halepli Edip'in ise hem doğduğu yer olan Halep hem de devlet memurluğu sebebiyle bulunduğu Anadolu'nun çeşitli şehirlerinden edindiği izlenimlerdir. Bu yönüyle biri merkez ve diğeri taşrada bulunmuş iki şairin şiirlerinde XVIII. yüzyıl Osmanlı toplumunun genel yapısı ile ilgili daha fazla bilgi mevcuttur. Bu bildirimizde XVIII. yüzyılda farklı bölgelerde yaşamış iki şairin Osmanlı toplumu ile ilgili tenkitleri merkez ve taşra olmak üzere iki uçlu bir bakış açısıyla ele alınmaya çalışılmıştır.

Criticism of XVIIIth Century Ottoman Society in Poetry of Osmanzâde Taip and Edip of Aleppo

The date comes from the period at the beginning of the poet who works with the various aspects of the transfer. In every period of history of the poet or some event that occurred in the community they live in the transfer is a condition known to hold a mirror to the overall structure. Intellectual identity structure of Ottoman society were also poets with the broken understanding of the social life in social life unlike poetry is widely accepted term vision included the characteristics of each layer. Poets, one of the most vivid evidence of the transfer, both lived in the community management of the various problems arising from both individuals poetry strives to reflect the extent to allow the identity of the artist. XVIIIth century the great political and government Ottoman experiencing social problems both centers as well as by processing some social events in the poem that some of the poet living in upstate witnesses to sometimes solutions sometimes only have contented himself with observing these phenomena. In Osmanzade the transfer of important poet of Osmanzâde Taip and Edip of Aleppo. XVIIIth century in Ottoman society lived and witnessed some evenings in the community have expressed their poetry. The selection of these two poets to reflect the social problems of the era is the biggest reason in that the Taipan's center Osmanza Istanbul, the Edip from Aleppo, where both born in Aleppo are the impressions gained from a variety of Anatolia as well as the civil service due to the city. One aspect of this and other centers of provinces to have two poets poetry XVIIIth century has more information about the general structure of Ottoman society. In this paper it XVIIIth century poet who lived in different parts of two central criticisms of Ottoman society and tried to be dealt with.

ÇİÇEK, Muhammed Talha

Hicaz'da Devlet'i Müzakere Etmek: Osmanlı İmparatorluğu ve Arap Aşiretleri, 1840-1914

Bu tebliğde Osmanlı Devleti'nin Hicaz'da hangi teknik ve stratejileri kullanarak Arap aşiretlerini kontrol ettiği sorunsallaştırılacaktır. Söylem'den ziyade pratiklerden hareket edecek olan tebliğin temel iddiası, Osmanlı Devleti'nin Arap aşiretlerini kontrol altında tutmak için kullandığı tekniklerin temelinde "müzakere"nin olduğu yönündedir. Mevcut "kolonyalist" literatürün iddia ettiğinin tersine karşımızda sadece devletin tek ve zorlayıcı aktör olduğu bir süreç değil, iki tarafın da aktif özneler olarak katkı yaptığı, dinamik bir durum olduğu görülmektedir. Hem devlet, hem de aşiretler kendi pozisyonlarından birtakım tavizler vermek suretiyle yeni bir uzlaşmaya varmaktadırlar. Bu sayede aşiretler sadece "düzen"i bozan "unsurlar" olmaktan çıkarılmamış, aynı zamanda düzen kurucu aktörlere dönüşmüşlerdir. Temel kaynak olarak Osmanlı ve İngiliz arşiv malzemeleri kullanılacaktır.

Negotiating the State in the Desert: The Ottomans and Arab Bedouin in Hijaz, 1840-1908

This paper explores the techniques and strategies used by Ottoman authorities to control the Bedouin with a specific focus on the province of Hijaz between 1840 and 1908. Using primary sources from the Ottoman and British archives, it argues that the Ottoman Empire developed a 'politics of negotiation' towards the tribes in

Its attempt to secure cities and major pilgrimage and trade routes against tribal attack. The principal agents of the empire who made this negotiated governance possible were the amir of Mecca and the governor of Hijaz. As a result of this policy, imperial authorities had to give significant concessions to the tribes, and

They thus incorporated them into the province's imperial order. When the Ottoman economy went through a crisis, as in the 1900s, negotiated governance and order faced great problems.

ÇİLEROĞLU, Birsen-ÇELİK, Raziye

Osmanlı Padişah ve Şehzade Zıbınlarının Özellikleri

Osmanlı İmparatorluğu döneminde, giyim önemli bir tasarım öğesi iletişim dili olarak kabul edilmiştir ve devlet düzeyinde titizlikle denetlenen bir konu olmuştur. Sarayın, çalışanlarına veya onurlandıracağı kişilere vereceği giysileri kendi kontrolünde yaptırmış olması bunun önemli bir kanıtıdır.

Osmanlı padişah ve şehzade giysilerinin incelendiği araştırmalarda genellikle dış giyim ürünlerinin yer aldığı görülmektedir. Bu araştırmada, Topkapı Sarayı Müzesi giysi koleksiyonunda bulunan ve Osmanlı padişahları ve şehzadeleri tarafından kullanılmış olan zıbınların incelenmesi amaçlanmaktadır. Sarayda kullanılan ve Topkapı Sarayı Müzesinde muhafaza edilen giyim ürünleri içerisinde yer alan zıbın, erkeklerin daha çok kışlık olarak kullandığı tene giyilen giysi çeşididir. Koleksiyonda bulunan ve müze tarafından incelenmesi uygun görülen zıbın örnekleri, giysi inceleme formu kullanılarak stil, kalıp, dikim, kumaş ve süsleme özellikleri açısından incelenmiştir. Halk giyiminde kullanılan iç giyimlerle benzerlik ve farklılıkları tartışılmıştır. Araştırma, betimsel yöntem kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

The Properties of the Ottoman Sultans' and Princes' "Zibin"s

During the Ottoman Empire, clothing was an important design element as the language of communication and was meticulously monitored by the state. That the Palace itself provided the clothing of workers and people who would be honored is a clear evidence for that.

In studies examining the clothing of Ottoman sultans and princes, generally outer clothing items have been the main focus. This study aims to study "zıbın"s, which are in the clothing collection of the Topkapi Palace Museum and were used by Ottoman sultans and princes. "Zıbın", one of the clothing items used in the Palace and kept in the Topkapi Palace Museum, is a kind of clothing worn on the skin by men generally in winter. Samples of "zıbın" in the collection and permitted by the museum were studied for style, pattern, sewing, fabric and decoration by using clothing examination form. Underwear with similarities and differences used in folk clothing were discussed. The study was carried out using descriptive method.

ÇİMEN, Ayşegül

Ondokuzuncu Yüzyıl Osmanlı Ceza Hukuku: 1858 Ceza Hukukunda Suç-Ceza ve Hukukî Formalizm

Özellikle Tanzimat'ın ilanından sonra yoğun bir şekilde başlayan reform sürecinde, hukuk sistemi ve imparatorluğu ihya etmek amacıyla İslam hukuku ve onun uygulayıcısı olan kurumlar yeniden düzenlendi. Tanzimat Fermanı'nda da üzerinde durulan Ceza Hukuku, bu yasama sürecinin ilk adımıydı. Batı düşünce ve esinlenmelerinin görülebileceği yeni kanun ve düzenlemelerde, hukukçular reformların Osmanlı geleneğine uyumu konusunda oldukça ihtiyatlıydı. Napolyon Fransa'sının 1810 tarihli Ceza Hukukunu 1858 Osmanlı Ceza Hukuku için iktibas ederken, İslam Hukuku'na uyumlu olacak şekilde seçici davrandı.

Osmanlı hukukçuları, Ceza Hukuku metinlerini nasıl değiştirip reform yaptı, İslam Hukuku ve Modern Hukuku tek bir hukuk sisteminde nasıl mezcetti gibi sorular sunumda ele alınmaya çalışılacak. Bu sorular Osmanlı hukuk düşüncesinde adalet, suç ve ceza gibi kavramların algılanışı konusunda ipuçları veren resmi hukuk gazetesi *Ceride*-i *Mehakim*'den seçilen bazı davalar ışığında tartışılacak. Yanı sıra, 1858 Osmanlı Ceza Hukuku ve 1810 Fransa Ceza Hukuku'ndan seçilen bazı maddeler karşılaştırılacak.

Osmanlı Hukuk sisteminin geç on dokuzuncu yüzyılda geçirdiği bu reform süreci, hukukun bağdaştırıcı ve yerel kültürdeki özellikleri göz önüne alan on dokuzuncu yüzyıl öncesi doğasının aksine, melez, standartlaştırılmış ve hukuki formalist niteliğini yansıtır. Hukuk sisteminin bu yeni formalist inşası mahkemelerde açık kapı arayan zayıf ve nüfuzlu gruplar için fırsatlar yarattı. Birinci kaynaklar üzerinden gidildiğinde suç, ceza ve Osmanlı Hukuk sisteminin korumayı amaçladığı kurban algısının esaslı olmasa da fark edilir bir tonda değiştiği tartışılabilir.

Ottoman Criminal Code in the Nineteenth Century: Crime and Punishment in 1858 Criminal Code and Legal Formalism

Initiated potently after the proclamation of Tanzimat, Islamic law and its implementing agencies were regulated with the objective of revitalizing the legal system, as well as the Empire. Criminal law was the first step of this legislation process as decisively implied in the Tanzimat edict. Although western mentality and inspirations could be seen in the new codes, Ottoman legal elites paid considerable attention to compatibility of reforms with the Ottoman tradition. Maintaining the coherence of Islamic law, legal elites borrowed 1810 Napoleonic code of France quite selectively in 1858 Ottoman criminal code.

How did Ottoman elites change and reform criminal code(s), and how they compounded Islamic rules and the modern-western law in a legal system are the primary questions I would like to address with my presentation. In doing so, I will critically analyze chosen court cases from the official newspaper *Ceride-i Mehakim* which will also shed light on the perception of justice, crime and punishment in Ottoman legal thought. The selected articles of 1858 Ottoman Criminal code and 1810 Napoleonic code will also be compared.

This process of reformation reflected the hybrid, standardized and legally formalist nature of the Ottoman legal system in the second half of the nineteenth century, which is contrary to earlier syncretic and accomodational nature of it. The formalist construction of the new legal system brought about opportunities for both the weaker and powerful strata of the society, who were searching for leeway(s) in the courts. Relying on the primary sources, it is possible to argue that the perception of crime and punishment, and the new victim of the crimes that Ottoman criminal law purposed to save changed slightly, but not radically.

ÇÖLTÜ, İlker

Dr. Edmund Naumann'ın *Altın Boynuzdan (Haliç) Fırat'ın Kaynaklarına Kadar* adlı Seyahatnamesinde Osmanlı Dönemindeki Müslim, Gayrimüslim ve Farklı Azınlıklardaki Toplulukların Dini ve Toplumsal İlişkileri

Topografya ve coğrafi ölçüm ile haritalandırma müdürü olan Alman Dr. Edmund Naumann, 1890 yılında altı aylık bir seyahatin sonucunda Osmanlı topraklarındaki Anadolu Demiryolunun inşası sırasında ortaya çıkan deneyimler, izlenimler ve yaşantılarını kaleme almıştır. Frankfurt madenciler derneği, Alman Bankası ve Württemberg dernek bankasının konsorsiyumunda yeni Anadolu Demiryoluna ve daha sonra aynı amaçla Ergani madenine bağlanan hattın oluşmasındaki temel amaç teknik bir arazi keşfi ile başlamıştır. Anadolu topraklarının genel doğa ve kültür koşullarını öğrenebilmek ve bunlar hakkında yargıda bulunabilmek açısından büyük bir fırsat doğurmuş olan bu arazi keşfi ile birçok alanda bilgi toplanılmasının yanı sıra aynı coğrafyada sorunsuz bir şekilde bir arada yaşamakta olan Türk, Arap, Ermeni, Kürt, Çingene, Türkmen, Müslüman, Hıristiyan ve yine farklı Hıristiyan azınlıkların hem dini hem de toplumsal ilişkilerine, komşuluklarına, esnaflıklarına, onların hem şehir ortamlarında hem de taşradaki yaşamlarına, birbirlerine karşı hoşgörülerine, misafirperverliklerine ve giyim kuşamları gibi birçok unsura bu seyahatnamede değinilmiştir. Bilgi aktarımı esnasında söz konusu bölgelerin Türkçe adları, kültürel ve tarihsel bilgileri verilmektedir. Bu bağlamda Osmanlı topraklarında yaşamış olan ve yukarıda belirtilmiş olan farklı topluluklardaki insanların irdelenerek Avrupalıların Osmanlılara karşı sürekli olarak ön yargısal bir şekilde olan olumsuz, kötü, barbar, eğitimsiz ve kaba gibi imgeler ile dolu bakış açılarının ne denli doğru olmadığı eleştirilmeye çalışılacaktır.

Religious and Social Relations between the Communities of Muslim, Non-Muslim and Various Minorities in the Ottoman Period in the Travel book *From the Golden Horn to the Sources of the Euphrates* by Dr. Edmund Naumann

In 1890, Dr. Edmund Naumann, the manager of topography and cartography with geographical measurement, after a six –month travel wrote his experiences, impressions and lives during the constructions of the Anatolian railway in the Ottoman land. The main aim for installing the line to new Anatolian railway and then to Ergani Mine, in the consortium of Frankfurt Miners Association, German Bank and Wüttemberg Association Bank began with a technical investigation. With that land investigation, which brought a big opportunity to learn a general natural and cultural conditions of the Anatolian land and get the idea of them, lots of components such as Turkish, Arabian, Armenian, Kurdish, Gypsy, Turcoman, Muslim, Christian and various Christian minorities who live with no problems and their both religious and social relations, neighborhood, trades, lives in both cities and provinces, tolerances to each other, hospitality, costumes and lots of knowledge of various fields was touched on in the travel book. As info conduction, cultural and historical data and Turkish names of the area are enlightened. In that content, people of various communities who lived in the Ottoman land as mentioned above and Europeans' prejudice through the Ottomans and their point of view full of images such as Ottomans' being negative, bad, barbarian, uneducated and rude which not indicate there al will be examined and criticized in the work.

DAŞ, Mustafa

Kuruluş Döneminde Bizans'a Giden Osmanlı Hanedan Mensupları

Bizans'ın Bitinya olarak adlandırdığı Selçuklu'nun uç bölgesinde küçük bir beylik olarak tarih sahnesine çıkan Osmanlı Devleti, daha kuruluşunun hemen başında Bizans'la sıkı temaslar içerisinde olmuştur. Osmanlı Hanedanının ve devletinin kurucusu Osman Gazi, bir taraftan bazı Bizanslı tekfurlarla savaşırken bazılarıyla da sıkı dostluk ilişkileri geliştirmiştir. Osman Gazi'den itibaren birçok Osmanlı hanedan mensubu Bizans'la temas halinde olmuştur. Bunun temaslar neticesinde de Bizans başkenti Konstantinopolis bazı Osmanlı hanedan mensuplarını misafir etmiştir. Bizans'a giden Osmanlı hanedan mensuplarının iki amaca yönelik olarak bu seyahati gerçekleştirdiklerini görüyoruz: Bazı Osmanlılar Bizans'ın ittifakını temin etmeye çalışırlarken bazıları da iltica etmek maksadındadırlar. İstisna olarak dostluk ve iyi komşuluk ilişkileri geliştirmek üzere görüşme yapmaya giden Osmanlı Hanedan mensupları da vardır. Hazırlayacağımız çalışmada Osmanlı ve Bizans kaynaklarındaki verileri tespit ederek, Bizans'a giden Osmanlı Hanedan mensuplarının durumlarını incelenecektir.

Members of the Ottoman Dynasty Who Visited to the Byzantine Empire

The Ottomans who came to the stage of history as a small principality in the frontiers of the Anatolian Seljukids in which Byzantines called as Bithynia, had close relations with Byzantines juts in the very beginning of the foundation. Founder of the Ottoman Dynasty and the State, Osman Gazi fought with some Byzantine landlords on the one hand, and developed close relations with some others on the other hand. Many members of the Dynasty who were successors of Osman Gazi stayed in touched with Byzantines. As a result of these connections, the Byzantines put up some members of the Ottoman Dynasty in their capital, Constantinople. We show that Members of the Dynasty who visited to Byzantine Empire had to reasons in their minds: Some tried to establish an ally with Byzantines while some aimed to defect there. There were also some members, as an exception, visiting for establishing good neighborhood relations. In this regard, this study will examine the motives and situations of members of the Dynasty who visited Byzantine Empire, by exploring the Byzantine and Ottoman sources.

DAŞÇIOĞLU, Yılmaz

XIX. Yüzyıl Türk Şiirinde Ben'in Görünümleri

Modernleşme sürecinin pek çok yönden dünyaya egemen olduğu 19. yüzyıl, birçok kavramsal değişimle birlikte "birey", "benlik", "özne" kavramlarının sanat eserine yansımasıyla da karakterize edilebilir. Batı sanat ve edebiyatında Romantizmle birlikte metindeki öznenin görünümleri yeni dönemin paradigmalarından birisini oluşturur. Klasik dönem Türk şiirinin insanı, neredeyse bütünüyle hazır bulunmuş bir malzemenin içerisinden kendisini ifade etmeye çalışırken algı, kendisini öne çıkarmak yerine oluşmuş bulunan verili bir hakikatin daha güzel ifadesinin peşinde olmuştur. Yeni Türk şiiri ise dıştaki toplumsal değişmeye paralel olarak, öznenin kendi kendisiyle karşılaşma ve kendisini yansıtma yeri olarak biçimlenmeye başlamıştır. Bu yüzden şiirin içinde ifade bulan insanın bireysel huzursuzluğunun da yansıma yeri olmuştur. Şiiri yazan "ben", içinde yaşadığı cemiyete konuşurken bile kendisini idrâk etme, kendisini tanıma ve tanımlama gayretiyle hareket eder. Çağın Osmanlı edebiyatçıları yenileşme sürecini özellikle ve öncelikle Romantik yazar ve eserlerle ilişki üzerinden gerçekleştirmeye çalışırlar. Bu durum özellikle şiir türünde şair beninin yansımasında etkili olmuştur. Romantik akımın da etkisiyle güzelin kaynağını insan ve tabiatta bulan yeni Türk şairinin aktüel tabiatı görmek, tabiat içerisinde kendisini görmek ve görünmek ihtiyaçlarının yeni bir şiirsel özne doğurduğu anlaşılıyor. Bu bildiride, bahsi geçen etkinin 19. yüzyıl Türk şiirindeki görünümü ortaya konmaya çalışılacaktır.

The Appearances of the "Self" in 19th Century Turkish Poetry

The modernization in many ways the world is dominated by the 19th century with many conceptual changes, process can also be characterized by reflection on the concept art of the individual, self and subject. The subject's appearance in the text with romanticism in Western art and literature constitute one paradigm of the new era. In contemporary Turkish literature, one of the most significant gestures of "modernity" is assumed to be individual reflection in the literary work. Yet the literati of classical Ottoman-Turkish poetry, working through the material almost entirely at hand, expressed themselves by means of an idiom of a more refined expression of the truth, not by an assertion of the individual "tastes". Still the modern Turkish poetry, with the rapid social change in Turkey, has become a space of the imaginary "self-encounters" and "self-reflections". That is why modern poetry became the universe of expressing the individual disquiet. The poetic subject, even while speaking to the community directly, in fact addresses itself in order to come to terms with a self-insight, self-recognition, and self-definition. We argue that, under the influence of the Romantic Movement, modern Turkish poetry seeks to find the origins of the sublime in the human being and the nature, and thus invents a new poetical subject in accordance with the modern needs of the observation of the pure nature, the self in the nature, and the nature in the self. The fact that the emergence of this poetical subject has lead to the formation of a dominant discourse in the 19th century Turkish poetry that sometimes has become irritable should also be noted.

DAŞKIRAN, Yaşar

Hafız İbrahim ve Ahmet Şevki'nin Şiirlerinde Osmanlı

Osmanlı Devleti'nin birçok dünya milletiyle sosyal, siyasî, ekonomik ve askerî ilişkileri olmuştur. Yaşamın farklı alanlarında kendini gösteren bu ilişkiler geride zengin bir miras bırakmıştır. Dünya tarih mirasında en büyük pay sahibi devletlerden biri olarak Osmanlı uzun süre İslâm medeniyetinin temsilcisi olma, onu geliştirme ve yayma şerefini taşımıştır. Bu bağlamda Osmanlı'nın tarihi süreçte Araplarla olan ilişkisi önemlidir.

İslam coğrafyasının önemli bir kısmını oluşturan Arap yarımadası dünya tarihinde birçok devlete ev sahipliği yapmış olup, İslam medeniyetinin bilim, kültür, mimari, sanat vb. alanlarda zengin tarihi birikiminin taşıyıcısı olmak gibi bir misyonu üstlenmiştir. Uzun bir süre bu topraklarda etkin olan Türklerin İslam medeniyetine katkıları, Türklerin Arap dünyasıyla ilişkileri tarihi açıdan önemli olduğu gibi bunun dil, edebiyat ve kültüre yansımaları kalıcı olmuştur.

Dört asır süren Osmanlı-Arap ilişkilerinin dil ve edebiyat alanında bıraktığı zengin mirasın izlerini Arap entelektüellerin eserlerinde, şairlerin divanlarında, o dönemlerde yayın hayatında olan dergi, gazete gibi kaynaklarda görmek mümkündür. Osmanlı'nın yaptığı savaşlar, Hıristiyan dünyasına karşı vermiş olduğu mücadeleler, Müslüman topraklarının sömürgecilerden kurtarması şairler tarafından takdir edilmiştir. Bunların yanı sıra devlet yöneticileri öven, yaptıkları takdir eden şiirlere de rastlamak mümkündür. Şairlerden bazıları o dönemde İslam dünyasının içinde bulunduğu şartları dikkate alarak Müslümanların ihtiyaç duyduğu birlik beraberlik hususlarını da dile getirmişlerdir. Bu çağrılarda Osmanlı'nın büyük bir rol üstleneceği fikri öne çıkmaktadır. Şekib Arslan, Ahmed Şevkî, Hafız İbrahim, Maaruf er-Rasâfi, Mahmut Sâmî el-Bârûdî, Abdulmuhsin el-Kâzimî gibi şairlerin şiirlerinde Osmanlı'nın izlerine rastlanır. Osmanlı'nın ve Osmanlıcılığın tartışıldığı şu günlerde bu ve benzeri çalışmalar tarihe ve kültüre birer katkı sağlayacaktır.

The Ottoman Empire in the Poetry of Hafız Ibrahim and Ahmed Şevki

The Ottoman Empire had social, political, economical and military relations with many nations. These relations that were embodied in different areas of life left a rich legacy. A state that accounts for one of the biggest shares in world's historical legacy, the Ottoman Empire had the honour of representing, developing and spreading the Islamic civilization for a long time. In this context, the Ottomans' relation with Arabs in historical process is important.

The Arabian Peninsula is a big part of Islamic geography and has hosted many states throughout the world history. It has undertaken a mission to support the rich historical background of Islamic civilization in areas such as science, culture, architecture, art, etc. With a long-lasting influence in the region, the Turks' contribution to Islamic civilization and relations with Arabs are important in historical terms, have left permanent reflections on language, literature and culture.

Ottoman-Arab relations, which have lasted for four centuries, left a rich legacy in language and literature. It is possible to observe the traces of this legacy in the works of Arab intellectuals, in collected poems of poets, in publications like newspapers and journals. The wars the Ottoman struggle against Christian world and the rescue of Muslim lands from colonialists have been appreciated by poets. In addition to these, it is possible to encounter poets who praised governors and their actions. Some poets gave voice to problems about unity and solidarity which Muslims needed, considering the conditions of Islamic world in that period. In these calls, the idea of Ottomans taking a leading role was emphasized. The traces of the Ottomans can be found in poems of poets like Şekib Arslan, Ahmed Şevkî, Hafız İbrahim, Maaruf er-Rasâfi, Mahmut Sâmî el-Bârûdî, and Abdulmuhsin el-Kâzimî. With regard to the current discussions about Ottoman and Ottomanism, this study and the similar studies will contribute to history and culture.

DEL ZANNA, Giorgio

The Pope and the Sultan: Vatican Diplomacy and the Ottoman Empire (19th-20th Century)

Between the 19th and 20th century, while international relations intensified, the Catholic Church became a "global" institution and at the same time grow up the crisis of the multi-religious and multi-ethnic empires, such as the Ottoman Empire. Nationalisms threaten imperial unity, while the Catholic Church -a supranational institution- developed its own "eastern policy" aimed at preserving the integrity of the Ottoman Empire, which is conceived as a space of pluralism. In this way the Catholic Church established new contacts with the Ottoman Empire and the eastern Christianity. The representative of the pope in Istanbul tried to establish direct diplomatic relations between the Holy See and the Sublime Porte, overcoming religious protectorates imposed by France and Austria. Vatican policy towards the Ottoman Empire was very innovative, a mix of diplomacy, cultural initiatives, religious projects. The Ottomans, on the other hand, began to see the Catholic Church and its supranational feature as a favorable factor to the maintenance of the Empire. The history of relations between the Vatican and the Ottoman Empire represents an unknown chapter in the contemporary history that enlightens many aspects of the current situation in the Middle East. The paper aims to present, on the basis of research carried out at the Vatican, European and Ottoman archives, the history of relations between the Holy See and the Ottoman Empire in a crucial area in which politics and religion have played-and still play- an important role.

DEMİR, Ahmet

Vakıf Müessesesi'ndeki Kurumsal Dönüşümün Şâhitleri: Tafsîl ve Tafsîl-i Nizamât Defterleri

Meşrûiyyetini İslam hukukundan alan vakıflar, Osmanlı Devleti'nin başlangıcından beri *hayrât* ve *akarât* şeklinde hizmet vermiştir. Özel şahıslar yanında başta padişah ve vezirler olmak üzere diğer devlet ve saray yöneticileri de vakıflar kurarak bu müessesenin güçlenmesini sağlamışlardır. Zamanla bu durum imparatorluk bünyesindeki vakıf müessesesinin bütünü üzerinde devletin idarî murakabesini güçlendirmiştir.

Vakıflar başlangıçta vezirler, daha sonra reisülküttaplar, kadıaskerler, şeyhülislamlar, babüssaâde ağaları tarafından idare edilmiştir. Modern anlamdaki yapılanmayı temsil eden *Evkâf-ı Hümâyûn N*âzırlığının temellerinin atıldığı I. Abdülhamit dönemine kadar da darüssaâde ağalarının kontrolünde yönetilmiştir. Her ne kadar XIX. Yüzyıl boyunca darüssaâde ağasının yönetimi devam ettiyse de II. Mahmud döneminde "nâzırlıklar"ın kuruluşu çerçevesinde yeniden yapılanan *Evkâf Nezâreti* idarî bakımdan önemli bir değişim geçirmiştir.

Yukarıda kısaca anlatılan tarihî süreçle alakalı olarak Vakıf Kayıtlar Arşivi'nde H.1242/M.1826 yılında Evkaf-ı Hümâyûn Nezâreti'nin kurulmasından önce, merkezde selâtin vakıflarının nâzırı dârüsaâde ağası, Haremeyn vakıfları müfettişi, Evkaf muhasebecisi ve muhtelif makamlar tarafından tutulan defterler bulunmaktadır. Evkaf-ı Hümâyûn Nezâreti'nin kurulmasından sonra bu nezârete bağlı merkez ve taşra teşkilâtları tarafından tutulan defter ve kayıtlar da önemli bir yere sahiptir. İşte bu çalışmada, bu kayıtlar arasında yer alan ve Ankara Vakıflar Genel Müdürlüğü Vakıf Kayıtlar Arşivi'nde bulunan *tafsil ve tafsil-i nizamât* defter serileri tanıtılmıştır. Bu sayede vakıf müessesesinde meydana gelen kurumsal dönüşümün anlaşılmasına katkı sağlanmıştır. Muhtevanın teorik ve biçimsel kalmaması için orijinal veriler kullanılmış, mesele müşahhas hale getirilmiştir.

Witnesses of Institutional Transformation of the Waqf: Registries of Tafsîl and Tafsîl-i Nizâmât

Waqfs gains their legitimacy from Islamic law and have served as *hayrat* and *akarat* from the beginning of the Ottoman State. This institution gained strength by the builders such as sultan, viziers, top officials and other individuals. In time, this situation brought state control over waqf institution.

Waqfs were preliminarily managed by viziers, *reisulkuttab*s, *kadıasker*s, şeyhülislams and *babussaade agha*s. In the period of the Abdulhamit I fundamentals of ministry of waqfs occurs but in the XIXth century, *Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırlığı* (Imperial Ministry of Waqfs) has took shape and established by Mahmut II.

In relation, historical process which stated above, before the establishment of *Evkaf-ı Hümâyûn Nezâreti* in 1826 (h. 1242), registries kept by various authorities such as agha of darussaade, inspectorate of *Haremeyn* and ewqaf accountancy in The Archive of Waqf Records. Also records of central and provincial organization of the ministry have an important place. In this study, registry series of *tafsil* and *tafsil-i nizamât* which situated in Ankara General Directorate of Waqfs – The Archive of Waqf Records will be introduced. Thus institutional reformation can be seen. Original data has been used for concretizing the subject.

DEMİR, Tanju-ÇELİK, Bülent

Muhassıllık Application in Ottoman Empire During the XVIIth and XVIIIth Centuries

It can be observed that rulers of the Ottoman Empire during the XVIIth and XVIIIth centuries experimented different administrative-fiscal applications, tried to fit into society and strived to centralize their power at the same time. These rulers learned from their mistakes, gave up some of their applications and maintained some.

One of these applications was the *muhassıllık* administration which was applied in the some *sanjak*s of the Ottoman Empire. *Mukataa-iltizam* system was filling the gaps left by the collapsing *timar* system. *Timar*s that are deserted or converted to *havâss-ı hümâyûn* and lost their *dirlik* traits were transformed to large *mukataa*s and allotted to *iltizam*. Some of these were such large estates that proxy control was not enough to administer them. These large *mukataa*s generally supporting the *has*ses belonging to Sultan and his family. It was certain that a new mechanism would be needed to be able to supervise these *has*ses.

This new administrative form, examples of which in Aydin, Morea, Aleppo, Khios, Cyprus and Canik will be tried to be display in this study from the Ottoman records in the *Mühimme* and *Maliyeden Müdevver* registers was an original administrative understanding in which Ottoman rulers were appointed as both administrative and fiscal officials. The *muhassıllık* application in which officials among ex Grand Viziers, ex-*beylerbeyi*s of Rumelia and ex-treasurers were appointed in the course of time was transformed to an apparatus which was useful to Ottoman bureaucracy for controlling the rural financial resources.

DEMİRGEN, Emel-ÇİFTÇİ, Özgür-ESKİ, Hüseyin

Türk Makam Müziğinde Kullanılan "Hampartzum Notası"nın Günümüz Notasyonuna Örüntü İşleme Teknikleri İle Çevirisinin Sağlanması İçin Bir Model Tasarımı

19. yüzyıl başında, III. Sultan Selim'in isteği ve desteği ile Ermeni asıllı büyük müzisyen Hampartzum Limonciyan tarafından geliştirilmiş olan Hampartzum nota sistemi; Türk Makam müziğinde ve Gregoryen Kilisesi dini müziğinde yaygın bir kullanıma sahiptir. Hampartzum nota sistemi ile yazılmış eserlerin günümüz nota sistemine çevrilmesi Osmanlı yazılı müzik kaynaklarının günümüze aktarılması kültür mirasımız açısından önem arz etmektedir.

Hampartzum notasının kullandığı işaretler ile oluşturulan müzik ve nota anlayışı bugünkünden tümüyle farklılık gösterdiğinden unutulmak üzeredir. Resmi kaynaklarda tespit edilen nota defterleri el yazması olduğu için okunması uzmanlık alan bilgisi gerektirmektedir. Bu alanda yetişmiş nitelikli eleman azlığı ve ekonomik bir anlam taşımaması nedeniyle o dönemdeki müzik kültür tarihimiz giderek unutulmaktadır.

Bu çalışmada, yaklaşık iki yüzyıl boyunca kullanılan Hampartzum nota sistemini ve o zamanki müzik anlayışını günümüz nota sistemi ve müzik anlayışının hizmetine sunabilmek amacıyla örüntü tanıma ve yapay zekâ teknikleriyle günümüz nota sistemine çevrilmesi amaçlanarak bir model gerçekleştirilmiştir.

El yazısı tanıma ve karakter işleme ile oluşturulacak veri tabanından elde edilecek bilgiler aynı zamanda bilgi havuzu oluşturacaktır. Böylelikle hem defterleri kaleme almış hem de bestecileri belli olmayan eserlerin kime ait olduğuna dair yaklaşık tahminler sunabilecektir.

Bir diğer kazanım ise o döneme ait olan fakat günümüzde icra edilen örnekleri karşılaştırabilme imkânı sağlayacağından Osmanlı'dan günümüze müzik tarihinin aydınlatılmasını kolaylaştıracaktır. Kullanılan bu yöntem aynı zamanda Osmanlı dönemine kullanılan fakat unutulmaya yüz tutan diğer nota sistemlerinin de okunmasına yönelik bir başlangıç teşkil edebilecektir.

A Model for Providing Transcription of "Hampartzum Notation" Used in Turkish Makam Music into Today's Notation by Using Pattern Processing Techniques

The Hampartzum notation system having been developed by a great Armenian musician Hampartzum Limonciyan during the early 19th century with the request and support of Sultan Selim III is still extensively in use by the Turkish Makam Music and religious music of the Gregorian Church. Transcription of the works written by the Hampartzum notation system into the present note system and conveying of the Ottoman writing music resources in today's our modern world are both important in terms of our cultural heritage. As the music created with the use of signs of Hampartzum note and the music understanding differs entirely from today, they are on the verge of being forgotten. Music books that have been identified in the official sources are in the form of a manuscript, so that reading them requires expertise. The history of music culture at that time has been increasingly forgotten due to the lack of qualified personnel trained in this field and not having an economic value.

In this study, a model has been designed with the aim of putting of the Hampartzum notation system used for nearly two centuries and music understanding of that time at the present note system and music understanding's disposal and also it has been aimed to transcribe the Hampartzum note into the today's music system by using pattern recognition and artificial intelligence techniques.

Data obtained from the database that will be created with handwriting recognition and character processing will create an information pool at the same time. Thus, some predictions as to both the authors and composers of the books that are not certain are able to be made.

Another gain is that it will provide an opportunity to compare samples belonging to that period but are still performed today and it will also facilitate the clarification of the history of music dating back to the Ottoman Empire to the present day. The method used can also establish a precedent in reading other musical note systems that were used in the Ottoman period but today fall into oblivion.

DEMİRTAŞ, Bahattin

II. Meşrutiyet Dönemi İstanbul'unda İmar Faaliyetleri

Osmanlı İstanbul'u, doğunun ve batının muhteşem bir sentezi olmuştur. Büyük bir medeniyetin son başkentliğini yapan bu şehir, XIX. yüzyılın getirdiği Batılılaşma düşüncesinden de oldukça fazla etkilenmiştir. Fakirlikle zenginleşmenin yüz yüze geldiği bir ortamda yapılan yenilik hareketleri, kentin sorunlarına çözüm getirecek yeni kurumların oluşmasını ve bu amaçla çıkarılacak kanun ve şartnamelerin yürürlüğe konulmasını sağlamıştır. Değişimlerin gereği olarak Moltke, 1842'de İstanbul'un ilk imar planını yapmıştır. 1848 tarihinde "I. Ebniye Nizamnamesi," "Ebniye Beyannamesi" ve 1849 tarihinde "II. Ebniye Nizamnamesi" yürürlüğe girmiştir. 1854 yılında "Şehremaneti" kurulmuş, fakat asıl gelişme 1857 yılında batılı anlamda ilk belediye olan "Altıncı Daire-i Belediye"nin kurulmasıyla yaşanmıştır.

II. Abdülhamid, mimarlık faaliyetleri için Avrupa'dan mimarlar getirtmiş, 1896'da Raimondo D'Aronco'yu baş mimarlığa kadar yükseltmiştir. 1902 ve 1908 yılında yine Sultan tarafından Paris'in baş mimarı Joseph Antoine Bouvard'dan İstanbul'u güzelleştirmek üzere bir planın geliştirilmesi istenilmiştir. Fakat bu plan yeni bazı imajlar getirmesine karşın uygulanamamıştır.

1908 ile 1918 arasındaki on yılın önemli bir bölümünün büyük savaşlarla geçmesine ve yaşanan bütün zorluklara karşın bugünkü kent planlamasına benzer düşünceler tartışılmaya başlanmıştır. Bu tartışma ve politikalarda dönemin Osmanlı hükümetleri ve Nafia nazırları büyük rol sahibi olmuştur. İttihat ve Terakki'nin doğrudan iktidarı döneminde İstanbul'da Mimar Kemalettin, Vedat, Ali Talat ve Arif Hikmet gibi mimarların etkisi görülmeye başlanmıştır. Bu arada harita alma işi I. Dünya Savaşının başlamasıyla Almanlara verilmiştir.

Bu bildiri de Osmanlı Devleti'nin siyasi, sosyal ve iktisadi bakımdan önemli çalkantılar yaşadığı bir süreçte görevde bulunan yönetimlerin, İstanbul'a yönelik imar faaliyetleri hakkında mukayeseli ve bilimsel bir sunum yapılacak olup; bu amaçla arşiv kaynakları, meclis tutanakları, süreli yayınlar başta olmak üzere geniş bir literatür çalışması yapılacaktır.

Public Works Activities in Istanbul in the Second Constitutional Period

Ottoman Istanbul has been a magnificent synthesis of the east and the west. The last capital of a great civilization, this city was greatly influenced by the idea of Westernization that the 19th century brought about. The moves of innovation, conducted in a milieu where poverty came face-to-face with enrichment, ensured that new institutions to provide solutions for the problems of the city would form and that the laws and specifications to be issued for this purpose would be put into effect. As a necessary part of the changes, Moltke made the first development plan for Istanbul in 1842. "The First Regulations for Buildings" and the "Regulations for Buildings" were put into effect in the year 1848 while "The Second Regulations for Buildings" came about in 1849. The initial municipality ("Şehremaneti") was established in 1854, yet the real development took place when "The Sixth Municipal Department", the first municipality in the Western sense, was founded in 1857.

Abdulhamid II had architects brought from Europe for the architectural activities and promoted Raimondo D'Aronco to the post of chief architect in 1896. In the years 1902 and 1908, the Sultan asked the Paris chief architect Joseph Antoine Bouvard to develop a plan for the beautification of Istanbul. However, this plan could not be put into practice even though it brought about some new images.

Although an important part of the ten years between 1908 and 1918 went by with great wars and although great hardships were experienced, ideas resembling urban planning began to be discussed. The Ottoman governments and Public Facilities ministers of the period played a great role in these discussions and policies. In the period of direct government by the Committee for Union and Progress, the influence of such architects as Kemalettin, Vedat, Ali Talat and Arif Hikmet began to be observed in Istanbul. Meanwhile, the task of mapping was awarded to the Germans upon the onset of the First World War.

In the paper, a comparative and scholarly presentation of the public works activities by the administrations that held office during a process in which the Ottoman State went through great turbulence will be made, and for this purpose, a broad literature review primarily based on archival sources, parliamentary minutes and periodicals will be carried out.

DEMİRTAŞ, Hasan

Tarihî Coğrafya Çalışmalarında Kaynak Olarak Vakfiyeler

Vakıf müessesesi, Türk tarihinde Selçuklu ve özellikle Osmanlı dönemlerinde meydana getirdiği kurumlarıyla birlikte sosyal, kültürel, ilmî ve iktisadî hayatın en önemli öznelerinden birisi olması hasebiyle başta tarih olmak üzere, hukuk, iktisat, sosyoloji ve mimarlık gibi pek çok ilmî disiplinin inceleme alanına girmektedir. Bu önemli müessesenin her veçhesiyle tam olarak anlaşılabilmesinin disiplinler arası ilmî çalışmalara bağlı olduğu muhakkaktır. Vakıf müessesesinin tetkiki için en önemli yazılı kaynaklar hiç şüphesiz vakıflarla ilgili arşiv belgeleridir. Vakfiyeler, başta ait oldukları yapılar olmak üzere herhangi bir yerleşim birimindeki mahallelerin, çarşı ve pazarların, mimari eserlerin, etnik durumun, meslek erbabı ve sosyal tabakaların tespitine imkân veren kıymetli belgeler olması hasebiyle yerleşme coğrafyası ve tarihimizin şehircilik anlayışı ve mimarisi hakkında en önemli kaynağı oluşturmaktadırlar. Vakfiyeler, vakfın kurulduğu, akar/hayratının bulunduğu herhangi bir bölgedeki şehir, mahalle, kasaba, köy, mezra, çiftlik, sokak, cadde gibi yerleşim yerlerinin adları ile yine buralarda bulunan cami, mescit, medrese, tekke, zaviye, hangâh, ribat, ev, han, hamam, köprü gibi yapılar ile bağ, bahçe, akarsu, göl, dağ, tepe, ova, vadi gibi coğrafi yapıların isimleri (bazen nâm-ı diğerleri ile birlikte) topografya, toponomi ve tarihî coğrafya çalışmaları açısından çok önemli veriler sunmaktadır.

Bu çalışmada tarihî çalışmalarında diğer arşiv malzemelerine nispeten daha az başvuru kaynağı olarak kullanılan vakfiyelerin sunduğu veriler, tarihi coğrafya çalışmaları açısından önemi vurgulanacaktır. Çalışmada ayrıca bir yerleşim biriminde tarihsel süreç içerisinde kurulan vakfiyelerden hareketle edilen verilerle, o yerleşim biriminin tarihsel ve sosyal topografyası ile yerleşme tarihi değerlendirilecektir.

Waqfiyas as a Source of Historical Geography Studies

Waqf institution is an examination subject that contains various disciplines such as history, law, economics, sociology and architecture due to its important place in social, cultural, scientific and economic life in the Seljukid and particularly Ottoman period. Institute of waqf needs interdisciplinary scientific working to be able understand in every aspect. And archive documents are the most important written sources about waqfs. Waqfiya is a source that includes very critical knowledge about architecture, city planning and settlement geography. It is very valuable document that allows the determination of a settlement's neighborhoods, bazaar and markets, architectural pieces, also current ethnic status, professions and stratum. Waqfiyas gives us very important information about waqf's location and settlement names like cities, districts, towns, villages, neighborhoods, hamlets, avenues, streets and farms. It also gives out put over structures like mosques, madrasahs, lodges, zawiyas, hangahs, ribats, houses, inns, hammams and bridges. Furthermore, waqfiyas informs us about geographical elements' names (sometimes with a.k.a.'s) such as streams, lakes, mountains, hills, plains, valleys and on this basis, it helps studies related to topography, toponomy ve historical geography.

In this study, importance of the waqfiya data and its place in historical geography will be emphasized. Also a dwelling unit's historical and social topography and habitation history will be evaluated according to waqfiya datas that occured in the course of time.

DENİZ, Gürbüz

Fuzûlî'nin *Matlau'l-İtikad* Eseri Bağlamında Felsefî ve Kelamî Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Osmanlı düşüncesi hakkındaki önemli yargılardan bir tanesi, Osmanlıda felsefî düşüncenin olmadığı ya da yetersiz olduğu şeklindedir. Bununla beraber Osmanlı'da felsefîleşmiş kelam ve felsefileşmiş tasavvufun egemen olduğu ise kabul gören bir kanaattir. Bu iddiaların kaynağı şimdiye kadar yapılmış olan mevcut araştırmalarla bağlantılı olarak ifade edilmektedir.

Osmanlı Devletinin zirve döneminde yaşamış olan Fuzûlî lakabıyla maruf Muhammed b. Süleyman el-Bağdadî, genellikle şair olarak bilinir. Ancak onun felsefe ve kelama da ilgi duyduğunu ve bu hususlarda kelam oynatan bir düşünür olduğunu onun *Matlau'l-itikad fî Marifeti'l Mebdei ve'l-Mead* adlı eserinde görmekteyiz. Fuzûlî'nin eseri dört bölümden teşekkül etmiştir. Bu bölümlerin içeriği felsefenin ve kelamın ortak mevzularını muhtevidir. Kitap bir cephesiyle akaid, bir cephesiyle kelam, bir cephesiyle felsefe ve bir cephesiyle de tasavvufî etkiler gösteren düşünceleri içermektedir.

Fuzulî'nin kitabı; Yunan ve Müslüman filozoflardan yoğun nakiller, kelamda ise Eş'ari ve Mutezile görüşlere yer vermektedir. Bunun yanında sofilerden de nakiller yaparak üzerinde durduğu meselelere açıklık getirmektedir.

Fuzûlî genel olarak bir mesele hakkında nakiller yaparken şahsına ait yorumlardan kaçınsa da, özellikle filozofların; Kur'an ve sünnetle- kendince- uygun düşen düşüncelerin yer aldığı yerlerde Kur'an'a ve sünnete atıf yapmaktan çekinmemektedir. Yine Fuzûlî'nin kitabının önemli bir özelliği de bazı meselelerde Tahafüt geleneğini çağrıştırır şekilde yorum, iddia ve cevaplar vermesidir.

Fuzûlî gibi bir şairin 16. yüzyılda bu gibi meseleler hakkında kitap yazmış olması ve özellikle de bu kitabının herhangi bir kitabın şerh ve haşiyesi cinsinden olmaması kayda değerdir. Çoğunlukla kelamî ve sofiyane eğilimler sergilemesine rağmen bazı konularda filozofların yanında durması ve bazen da şaşırtıcı yorumlarda bulunması, bu kitabın yeniden okunmasını ve yorumlanmasını lüzumlu kılmaktadır.

Bizim çalışmamız, Fuzûlî'nin bu eseri merkeze alınarak onun diğer kitaplarına (Divanı gibi) da atıflarla kitaptaki düşünceleri temellendirilecek ve Fuzûlî'nin fikirlerinin kaynağına elden geldiğince ulaşılmaya çalışılacak tarzda olacaktır. Bunların yanında eleştiri ve yeni yorumlara da gerektiği zaman yer verilecektir.

Evaluation of Fuzuli's Kalam and Philosophical Remarks in Context Of Matla'ul-I'tiqad (The Birth Of Faith)

One of the important understandings of Ottoman Philosophy is that either there is no philosophy at all or it is seen as inadequate. However, there is a general conviction of a certain domination of Ottoman's Philosophical Kalam and philosophic Sufism. The basis of this conviction is indicated by the connection of the researches which were taken thus far.

Muhammed Ibn Sulayman, known by the pen-name Fuzuli lived in the great age of the Ottoman Empire have been commonly believed as a poet. However he seems to have been also interested in philosophy and Kalam and he was a philosopher who had did some writing about those subjects by his work called "matlaul itikad". His work has four main areas of focus. These areas contain both philosophy and kalam's common subjects. His work consists of akaid, kalam, philosophy and thoughts which display sufi effects

Fuzuli's book, includes excessive transfers from Greek and Muslim philosophers, and in Kalam, it includes Eş'ari and Mutezili ideas. In addition, he made some transfers from sufis in order to clarify the subjects he had put emphasis on.

Although Fuzuli generally avoided the comments were made for his own personality considering his tellings on a certain subject, especially on philosophers; he did not hesitate to refer to Quran and Sunnah in cases which he felt were suitable. Additionally, one of the important aspects of Fuzuli's book is its method of giving comments, statements and answers evoking the Tahafud tradition.

It is noteworthy that a poet like Fuzuli had written a book in 16th century on certain subjects like this, and especially for it has no paraphrases or footnotes included. It makes it essential to read and interpret this book over again to see how he shows kalami and sufic tendencies, though he takes sides with philosophers in some certain matters, and occasionally makes some astonishing comments.

In our study, we will be trying to understand Fuzuli's opinions by taking this book as the base with references to his other works (like Divan), and reach for the main source of his ideas as possible.

In addition to these, we will be including criticism and comments as may be required.

DIĞIROĞLU, Filiz

XIX. Yüzyıl Osmanlı Devleti'nde İranlı Olmak: Samsun'daki Acem Topluluğu

İranlıların kendi memleketleri dışına iktisadi ya da siyasi gerekçelerle yaptıkları göçler XIX. yüzyılın ortalarında başlamıştır. Çarlık Rusyası, Hindistan, Osmanlı İmparatorluğu, Kuzey ve Batı Afrika İranlı göçmenlerin en çok tercih ettikleri duraklardı. XIX. yüzyıl Osmanlı'sında Acemler, başta İstanbul olmak üzere İzmir, Adana, Erzurum, Trabzon gibi Anadolu kentlerinde yaşamaktadır. Literatürde sınırlı da olsa İstanbul'daki Acem topluluğu hakkında çalışmalar bulunmakla birlikte İstanbul dışındaki Acem toplulukları hakkında müstakil çalışma yok mesabesindedir. Osmanlı'nın Trabzon ve Samsun gibi Karadeniz'e kıyısı olan kentleri, Trabzon-Tebriz ticaret hattının cazibesinin yanı sıra buharlı gemi teknolojisinin, ulaşımı herkes için rahat kılması sayesinde İranlıların dışa açılan kapıları haline geldiler. XIX. yüzyılın üçüncü çeyreğinden itibaren Samsun'un İranlılar için cazip bir merkez haline geldiğinin altını çizmek gerekmektedir. Bu cazibenin ticaretteki canlanma ile birinci dereceden bağlantısı vardır. Bu nedenle tebliğ, Samsun'da nüfus yoğunlukları ile dikkati çeken İranlıların Samsun'daki varlığına odaklanacaktır. Bu bağlamda tebliğ, Samsun'daki Acem nüfusun gündelik hayatı, yerleşik nüfusla ilişkileri, Hüseyniye ve diğer talepleri üzerinden Osmanlı Devleti ile olan münasebetlerini ele alacaktır. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nden elde edilen kaynaklar çerçevesinde Samsun'daki Acem topluluğunun devletle ilişkileri, devletin onlara bakış açısı, Osmanlı Devleti'nin askere alma ve vergi toplama pratikleri üzerinden incelenecek ve Samsun'daki İran karperdazının bu ilişkileri nasıl yürüttüğü üzerinde de durulacaktır.

Being Iranian in 19th Century Ottoman Empire: Iranian Community in Samsun

Immigration of Iranians due to economic or political reasons began at the middle of the 19th century. Tsarist Russia, India, Ottoman Empire, North and West Africa were the most preferable destinations of Iranian immigrants. In the 19th century Ottoman Empire, Iranians were settled in particularly Istanbul and various Anatolian cities such as Izmir, Adana, Erzurum, and Trabzon. Although some limited researches about Iranians in Istanbul, it can be said that there isn't any specific work on Iranians, which were settled in other cities of the Empire.

Trabzon and Samsun, the northern port cities of the Ottoman Empire, became outdoors of Iranians by means of the attraction of Tabriz-Trabzon trade route and the facility of the transportation of the stream ships. It is necessary to emphasize that Samsun turned out to be an appeal center for Iranians because of commercial revival of the city in the third quarter of the century. Thus this paper will be focus on the presence of Iranians, which is noticed with its relatively immense population in Samsun. Their daily life, their relationships with natives and with the Ottoman state will be studied through the petitions for the foundation of 'Huseyniye' and other issues. In the frame of the records derived from the Ottoman Archives, their relationship with the state and the state view of them will be examined in terms of recruitment and taxation and the role of the Iranian Consulate of Samsun in this mutual relationship also will be focused on.

DOĞAN, Mehmet

Balkanlar'ın İmar ve İhyasına Bir Katkı: Kaçanıklı Mehmed Paşa Vakfı

İslam toplumlarında hayır işlerinin ve kamuya ait hizmetlerin yürütülmesinde vakıflar önemli rol oynarlar. Vakıfların, Türk-İslam tarihinde, özellikle Selçuklu ve Osmanlı devirlerinde toplumsal dokunun asli bir unsuru olduğu bilinen bir gerçektir. Bu çerçevede vakıflar, bilhassa hayrî amaçlara hizmet için kurulmuş; eğitim, sağlık, dini hayat, ticaret, ulaşım, konaklama ve şehir hayatının şekillenmesinde önemli roller üstlenmişlerdir.

Sayıları yüz binlere ulaşan vakıflar, asırlarca varlıklarını ve işlevlerini muhafaza etmişlerdir. Bunda en önemli faktör kurucularının hayatta iken bu hayır kurumlarının kendilerinden sonra da hizmete devam etmesi için gerekli maddi altyapıyı sağlamış olmalarıdır. Bu bağlamda; ev, dükkân, ticarethane, tarla, bağ, bahçe gibi gayrimenkuller, değirmen, şişehane, boyahane, han, hamam, bedesten vs. gibi ticari kuruluşlar ve de kendilerine ait nakit paralar tahsis edilen belli başlı gelir kalemleri olmuştur.

Bu çalışmanın konusunu teşkil eden Kaçanıklı Mehmed Paşa'nın vakfı bu çerçevede değerlendirilebilir. Bahsi geçen vakıf, günümüzde Makedonya'nın başkenti Üsküp'ün kuzeydoğu kesimindeki Kâtip Şahin mahallesinde yaptırılan külliye; cami, türbe, mektep, kütüphane ve zaviyeden oluşmaktadır. Rumeli beylerbeyliği dışında birçok yerde valilik ve başka vazifeler de ifa etmiş olan Mehmed Paşa 1631 yılında vefat etmiştir.

Kaçanıklı Mehmed Paşa, Üsküp'te bina ettirdiği bu külliye için bir vakıf kurarak birçok şehir, kasaba ve köyde arazi, dükkân, değirmen gibi mülkünü vakfetmiştir. Üsküp'ün Kâtip Şahin Mahallesi'nde Kaçanıklı Mehmed Paşa'nın muhtelif malları ile 12.000.000 akçelik parasını, camilerde imamet ve hitabet vazifesi görenler için, medreselerde ilim tahsili yapılması ve diğer bazı vazifelerin ifası için vakfettiği vakfiyesinden anlaşılmaktadır. Vakfiyenin tarihi 10 Şaban 1018 (8 Kasım 1609)'dir. Vakıf muhasebe kayıtları da incelenerek, bu vakfiye örneğinde, bir vakfın bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik yapısına katkısı değerlendirilecektir.

A Contribution to Reconstruction and Revitalization of the Balkans: Kaçanıklı Mehmed Pasha Foundation

Charitable foundations play an important role in carrying out the services of the Islamic community and the public. It is a well-known fact that charitable foundations are essential elements of the Turkish-Islamic tradition and the social fabric in Seljuk and Ottoman periods. Foundations, in this context, especially established for charitable purposes some of which are education, health, religious life, trade, transportation, lodging and they play an important role in shaping the city life.

Foundations, which reach hundreds of thousands in number, have maintained their existence and their functions for centuries. The founders of these charity institutions provided the foundations with financial infrastructure which was necessary for the services to be continued. Therefore; business organizations such as houses, shops, commercial, farms, vineyards, real estate, garden, mill, bottle home, paint home, inns, baths, the bazaar etc. were the main sources of income that was allotted to the foundations.

Kaçanıklı Mehmed Pasha, a charitable foundation, is the subject of this study. The Waqf was built in the Katip Shahin neighborhood, today in the northeastern part of Skopje, Macedonia and was a complex consisted of mosques, shrines, schools, libraries and lodges. Mehmed Pasha was a governor who served in many places outside Rumelia died in 1631.

Mehmed Pasha dedicated most of his properties to this complex in Skopje after establishing the foundation. According to the charter of the foundation dated to 10 Sha'ban 1018, (November 8, 1609) in Katip Shahin neighborhood, Kaçanıklı Mehmed Pasha had properties funding the foundation for twelve million akce.

DOLOGLOU, Anastasia

Monuments and History: Tracing the Ottoman Trade Network in North Greece

The aim of this paper is to present and at the same time draft a plan of action for the promotion of the Ottoman trade network of North Greece. The commercial network of North Greece, which shall be developed from the 15th century onwards, was part of the broader communication road system of the Ottoman Empire, and it was highly related to the economic growth of the Ottoman Empire and the development of its peripheries and settlements.

The study focuses upon the geographic region extending from Thrace to Central Macedonia, with emphasis on its monuments and the urban centers of this area, which are to be found along the main trade route, the former roman Via Egnatia. The majority of the presented architectural monuments and historical sites presented are associated with trade and economic activities, as they not only constitute markers of the past, but also the medium for the acquaintance with and comprehension of this multi-dimensional network. Thus, it was considered appropriate to also include in our research waqf buildings (imarets, hammams and madrasas etc.), as waqf institutions not only contributed to the development of close – social, political and economic – connections among the urban centers under discussion, but, at the same time, promoted a smooth trade flow and favored building activity.

Our perception of the ottoman trade network of North Greece is of a unified historical site, in the need for equal management of the monuments, beyond national or state identities. In the context of the inter-cultural dialogue promoted in the European framework, we wish that this historical site will act as a bridge for a cultural exchange and approach amongst the people of the Balkans, who once formed the unified Ottoman Empire.

DUMAN, Soner

İctihad Bahisleri Bağlamında Osmanlı Usul Düşüncesinin Özgünlüğü Problemi

Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibaren usul-i fıkıh alanında verilen pek çok eser, bir "Osmanlı usul düşüncesi" kavramından söz etmeyi mümkün kılmaktadır. Hanefî mezhebine bağlı Osmanlı ulemasının, usul-i fıkıh alanında özgün yaklaşımlarının olup olmadığı ancak önceki dönem Hanefî âlimlerinin usul eserleriyle yapılacak bir mukayese ile ortaya konulabilir. Bu tebliğde Osmanlı dönemindeki usul düşüncesini temsil kabiliyeti yüksek olan eserlerin ictihad bahisleri ile önceki dönem Hanefî usul eserlerinin ictihad bahisleri mukayese edilerek değerlendirmelerde bulunulacaktır.

The Problem of Originality of Ottoman Usul Thought with Special Reference to Ijtihad Subjects

The numerous Works that are given in the usul-i fiqh discipline in the time of Ottoman Empire make us possible to mention "Ottoman usul thought". The only way to state that the Ottoman scholars whether had original approaches in usul-i fiqh discipline or not is to compare their Works with those are written in the previous period. In this study we will try to compare the usul-i fiqh books that are written in the Ottoman era with those that are written previously with reference to the ijtihad subjects and will try to make some evaluations.

DURMUŞ, Serap

Metinsel Var Olma Biçimi Olarak Osmanlı Mimarlığı: *Usûl-i Mi'mârî-i Osmanî*

Bu çalışmanın amacı, Osmanlı'nın bir dönemine ait metinsel bir mimari kesit sunmaktır. Söz konusu metinsel kesit, 1873 tarihli Uluslararası Viyana Sergisi için kaleme alınan *Usûl-i Mimârî-i Osmânî* metni üzerinden incelenmiştir. Metin, işaret ettiği sorunsallar ve mimari düşünme biçimini ortaya koymayı hedefleyen iddialarıyla Osmanlı'ya ve hatta mimarlık yazım biçimine yönelik önemli bir belge niteliğindedir. Bu yönüyle çalışma, Osmanlı'nın 19. yüzyıldaki düşünsel duruşunu belirtmesi yanında, ağırlığını bir yeniden yorumlama olarak ortaya koymaktadır. Dolayısıyla yeniden okuma, Osmanlı zihinsel dünyasını anlamada yeni perspektifler sunarak farklı okumalara imkân tanımaktadır.

Usûl-i Mimârî-i Osmânî, Osmanlılar tarafından Osmanlı mimarisi ile ilgili ortaya konmuş ilk bilimsel ve kuramsal metin üretimi olarak mimarlık ve tarih literatürüne girmiştir. Bu nedenle çalışma, salt bir Osmanlı mimarlığı araştırması olmaktan öte, yeniden yorumlayıcı tavrı ile mimarlık kuramına Osmanlı özelinde yaklaşmaktadır. Dolayısıyla çalışmanın özgünlüğüne dair iddia, Osmanlı'nın o tarihlerde bir kuram arayışında olmasında yatmaktadır.

Usûl-i Mi'mârî-i Osmanî metninin kendine özgü eklemlenme biçimini üreten çeşitli öğe veya kavramlar, metnin tarihyazımı ve mimarlık ile ilişkilenme biçimini de ortaya koymaktadır. *Usûl-i Mi'mârî-i Osmanî*'nin; kimlik üzerine ilk söylem metinlerinden biri olması, Osmanlı usul düzenleri arayışında bir ilk ve deneme niteliğinde olması, kültürel kimlik ve mimarlık ilişkisi arasında bir bağ kurma denemesi ve mimarlık yazımı üzerine verdiği ipuçları açısından mimarlık yazınında okunması, yeniden okunması ve üretilmesi gerekli bir metin olduğu açıktır.

Ottoman Architecture as a Textual Presence: *Usûl-i Mi'mârî-ı Osmanî*

The purpose of this paper is presenting a textual architecture section, which is belonging to a period of Ottoman. Textual section subject is investigated over the Usûl-i Mimârî-i Osmânî text, which was drawn up for International Vienna Exhibition in 1873. Text with its problematic points and claims that aim to put forth architectural thinking style is an important document that directed to Ottoman and also architecture writing style. With this direction the paper, besides states the intellectual position of Ottoman in the 19th century puts forth its heaviness as a re-interpretation. So re-reading offers new perspectives for understanding Ottoman mental world and enables to different readings.

Usûl-i Mimârî-i Osmânî as a first scientific and theoretical text production, which is put forth by Ottomans related with Ottoman architecture enters into architecture and history literature. For this reason, the paper is not only an Ottoman architecture research but also comes close to architecture theory with re-interpreting attitude in case of Ottoman. Hence the claim of this study's originality lies behind Ottoman's theory searching in those times.

Various factors or concepts that produce the intrinsic articulation shape of *Usûl-i Mi'mârî-i Osmanî* text, present the relation with architecture and history writing of the text. It is obvious that *Usûl-i Mi'mârî-i Osmanî* is an essential text to be read, re-read and produced in architecture literature in terms of the first discourse text on identity, primary attempt for Ottoman orders search, a connection attempt between cultural identity and architecture with given clues on architecture writing.

DÜNDAR, Arzu-ÖZDEMİR, Bülent

I. Dünya Savaşı Öncesinde Osmanlı Toplumunda Nesturilerin Durumu

Ortadoğu'nun en eski Hıristiyan topluluklarından olan Nesturiler, Osmanlı topraklarında daha çok İran ile sınır olan Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yaşamışlardır. Aşiretler halinde yarı bağımsız yaşayan ve yönetimsel açıdan kendi içlerinde bir sisteme ve hiyerarşiye sahip olan Nesturiler, dini ve idari açıdan Mar Şimun olarak da bilinen Nesturi patriğine bağlıydılar. Nesturi kilisesi ise, idari olarak Ermeni Kilisesine bağlı kalmış ve devletle olan ilişkilerini Ermeni Kilisesi vasıtasıyla yürütmüştür.

Osmanlı idaresinde bulundukları süre boyunca siyasal otorite ile pek de fazla problem yaşamamış olan Nesturilerin bu durumu 19. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren bölgede yoğunlaşan misyonerlik faaliyetleriyle beraber değişmeye başlamıştır. Bu faaliyetler ekonomi ve eğitim gibi konularda Nesturilerin daha iyi şartlara sahip olmasını sağlarken, komşuları olan toplumlarla ve devletle olan ilişkilerinin bozulmasına sebep olmuştur.

Bu bildiride I.Dünya Savaşı öncesinde Nesturilerin nüfusları, yaşadıkları bölgeler, diğer halklarla olan ilişkileri ve stratejik açıdan İngiltere ve Rusya ile ilişkileri anlatılmaktadır. Nesturilerin I. Dünya Savaşı'nın başlamasının ardından Osmanlı'ya resmen savaş ilan ederek İtilaf Devletleri'nin en küçük müttefiki olmalarının nedenlerinin anlaşılabilmesi açısından savaş öncesindeki durumlarının izahı oldukça önem arz etmektedir. Bu çerçevede Osmanlı, Amerikan ve İngiliz arşiv belgeleri, bölgede yaşamış bazı misyoner ve yabancıların hatıratları ve birçok ikinci el kaynak kullanılmıştır.

The Position of Nestorians in Ottoman Empire before World War I

As one of the most ancient Christian societies of the Middle East, Nestorians mostly lived in the eastern and southeastern Anatolia regions of the Ottoman lands which were on the borders of Iran. Nestorians who lived as semi-independent tribes were bound, both religiously and administratively, to the Nestorian Patriarch known as Mar Shimon. Nestorian Church, on the other hand, administratively tied to Armenian Church and was maintaining their communication with the Ottoman State through this church.

Under the Ottoman administration, they did not experience any significant problem with the state authorities until the second half of the 19th century when the missionary activities intensified in the region. While these activities were providing the Nestorians with better educational and financial benefits, they caused them to deteriorate their relationships with their neighbor societies and with the state.

In this study, Nestorians before the World War I are documented with respect to their populations, settlements and relationships with other societies and also England and Russia from a strategic perspective. It is extremely crucial to explain the status and situations of Nestorians before the War to better understand why they declared war to the Ottomans and became the smallest confederate of the Allies after the World War I started. For this purpose, multiple sources including Ottoman, American and British archives, diaries of missioners and foreign observers along with many secondary sources were utilized.

DÜZGÜN, Hüseyin (Hossein Mohammadzadeh Sedigh)

XVII. Yüzyılda İran'a Sığınan Garibî'nin Tek Nüsha Divanı ve *Tezkire-yi Macâlis-i Şu'arâ-yı Rum* Adlı Eseri

Osmanlı sahasında şairler tezkiresi yazma işi XVI. yüzyılda ortaya çıkmış bulunmaktadır. İlk Türkçe şairler tezkiresi Sehi Bay'in 1538'de yazdığı *Heşt Bihişt*'tir. İkinci tezkire ise Latifi'nin 1546-da yazdığı *Tezkiretü'ş-Şu'ara*sı olmalıdır.

1981 yılında Tahran'da İslami Şûra Meclis kütüphanesinde bulduğum ve 2003'te yayımladığım Garibî Menteşaoğluna ait Şah Tahmasb Safavi (1524-1576) sarayında yazılmış olduğu anlaşılan 5. risaleyi ihtiva eden yegane elyazmanın *5-ci risalesi Tezkireyi Macâlis-i Şu'arâ-yi Rum* adlanır.

Menâkib, Risâle-yi Yuhenna, Divân-i Garibî ve Dörd Fasil adlı 4 başka kitabı içeren elyazmada bulunan *Tezkireyi Macâlis-i Şu'arâ-yi Rum* adlı kitaba Mevlanadan sonra Mevlana Şeyhi, Hamzavi, Mevlana Ahmedi, Nizami Çelebi, Ruşeni, Mevlana Hasan, Ahmed Paşa, Sücudi, Cem Sultan, Sa'di Çelebi, Sûzi, Ca'feri Meddâh, Ca'fer Çelebi, Sâfi, Kırımlı Hamza, Emir Çelebi, Tâli'i, Derûni, Mevlana Safi, Revâni, Vedâi, Nişâni, Melihi, Mihri, Âtfâbi, Necâti, Sun'i Çelebi, Hilâli, 'Ömri, İshak Çelebi, Nücumi, Mevlana Kandi, Şeyh İbrahim, Derviş 'Ali, Baba Dırâz, Ahmed Big, Zâti, Ferruh Big, 'Atâyi, İştiyaki, Seriri, Me'âli, İslam Oğlı Süleyman Big, 'Ali Big, Mevlana Şükri, Âhi, 'Abdül-'Ali Efendi, Mevlana Hasan Halife, Şahidi Dede, Hekimi, Lutful-lâh Çelebi, Latifi adlı şairlerin adları ve onların hakkında bilgiler vardır. Tahran'da 1983'te yayımladığım eseri öğrencim sayın Doç. Dr. İsrafil Babacan 2010 yılında yeni araştırmalar ve önsözle Ankara'da yayımlamıştır.

Zannımca Garibî'nin tezkiresi, *Heşt Bihişt* tezkiresinden önce yazılmıştır. Eserde XIII. yüzyılın ilk yarısında yaşamış 54 Osmanlı sahasına ait olan şarilerin özgeçmişlerini bulabiliriz.

Gharibi Tebrizi and his Book: *Tazkira-i Majalis-i Shuara-yi Rum* in 16th Century

What remain now from Gharibi's memento (Tazkirayi Majalis) are the biographies of 52 poets in Asia Minor who were somehow his contemporaries. He begins the memento in memorandum of Mowlavi, the Turkish Persian poet of the Islamic world, and ends it with Latifi. Poets: Mevlana Şeyhi, Hamzavi, Mevlana Ahmedi, Nizami Çelebi, Ruşeni, Mevlana Hasan, Ahmed Paşa, Sücudi, Cem Sultan, Sa'di Çelebi, Sûzi, Ca'feri Meddâh, Ca'fer Çelebi, Sâfi, Kırımlı Hamza, Emir Çelebi, Tâli'i, Derûni, Mevlana Safi, Revâni, Vedâi, Nişâni, Melihi, Mihri, Âtfâbi, Necâti, Sun'i Çelebi, Hilâli, 'Ömri, İshak Çelebi, Nücumi, Mevlana Kandi, Şeyh İbrahim, Derviş 'Ali, Baba Dırâz, Ahmed Big, Zâti, Ferruh Big, 'Atâyi, İştiyaki, Seriri, Me'âli, İslam oğlu Süleyman Big, 'Ali Big, Mevlana Şükri, Âhi, 'Abdül-'Ali Efendi, Mevlana Hasan Halife, Şahidi Dede, Hekimi, Lutful-lâh Çelebi, Latifi.

I have not had so far the time to do research on Gharibi's life nor have I found anything of importance. To write his biography, one should consider the era of Sah Tahmasb Safavi's reign in Tabriz. What is understood from his books of poetry is that he is originally from the Mantasha tribe in Asia Minor, and since he had long lived in Tabriz, he was nick- named Gharibi Tabrizi. He had relations with the court of Shah Tahmasb in Tabriz and he was a devoted Shia who had some poems against the Ottomans. Of course these poems were made due to the bitter wars between the Safavids and the Ottomans. It is evident that these bitter wars between the two brothers were caused by the enemies of Turks and Muslims. It is not our aim to bring about the reminiscence of those bitter wars by releasing this book. During the Middle Ages most nations have fought each others. As the Russians fought the Russians and in history books published nowadays they try to evade those wars. But during the Pahlavi regime, our enemies exaggerated in describing wars between Safavids and Ottomans in historical textbook and it was also one of their methods to fight with the voluntary repatriation of Iranian Turks.

EFE, Ayla

Tanzimat Döneminde Vergi Adaletini Sağlama Çalışmaları: Uygulama Örnekleri

Vergi düzenlemeleri, Tanzimat'ın mali politikalarının çerçevesini belirleyen öncelikli bir meseledir. Bu konuda Tanzimat'ın ilk beş yılı içinde; vergilendirmede basitleştirme, vergi kaynağını değiştirme, aracı kurumları kaldırma, vergi yükümlülüğünü genişletme, vergi tahsilâtını düzenleme girişimleri gibi radikal adımlar atılmıştır. Ne var ki başarı elde edilememiştir.

İkinci beş yıllık dönemde ise; daha adil bir vergi dağıtımını sağlamak amacıyla çalışmalar hızlandırılır. Zira temettuat sayımlarının yeniden 1845'te gündeme taşınması da bundan kaynaklanır. Ancak sayım sonuçları zamanında tamamlanamaz. Bu da; aşamalı bir programın yürütülmesine ve zamana yayılan bölgesel uygulamalara neden olur.

İşte bu çalışmada, 1845 sayımı paralelinde Anadolu ve Rumeli'de yürütülen çalışmalardan örnekler ele alınmıştır. Çalışmaların uygulama biçimi ve değişen vergi mükellefiyetliği konusu üzerinde durulmuştur. Elde edilen sonuçlar, Tanzimat'ın vergi iyileştirme politikalarına 1845 sonrası çalışmalarının etkisini saptamak amacıyla kullanılmıştır.

Studies about Tax Equity in Tanzimat Reform Era: Examples of Application

Tax regulation is a priority issue that determines the framework of fiscal policy. Tanzimat Reforms make a stride such as simplifying taxation, changing the tax source, removing intermediaries, expanding the tax liability, the regulatory initiatives of tax collection within the first five years of it. However, success has not been achieved.

In the second five-year term, reforms are accelerated in order to ensure a fairer tax distribution. Because of this purpose temettuat census moved up again in 1845. However, census results cannot be completed on time, thus a phased program execution and regional application spread to time has been occurred.

In this study, examples of studies were conducted in Anatolia and Rumelia are discoursed like 1845 census which is about how these studies works and include study of changing tax liability. The obtained results are used to determine effects in order to improving of Tanzimat Reforms tax policy after 1845.

EKİN, Ümit

17. Yüzyılın Son Çeyreğinde Rodosçuk Gümrüğü

Osmanlıların Trakya'ya geçişinin hemen ardından fethedilen Rodosçuk, İstanbul'un ele geçirilişiyle birlikte önemi artmış ve başkentin ihtiyaçlarının karşılanmasında kilit rol oynayan bir şehir haline gelmiştir. İstanbul, Bursa, Halep gibi diğer Osmanlı şehirleriyle kıyaslandığında küçük ölçekli bir şehir olmasına rağmen ticari hayat oldukça canlıdır.

Rodosçuk iskelesi, İstanbul'a gelen malların depolandığı bir yer olmasının yanı sıra, İstanbul-Edirne arasındaki trafikte de etkin bir konum elde etmiştir. İstanbul'dan deniz yoluyla Rodosçuk'a getirilen mal ve eşyalar buradan karayoluyla Edirne'ye taşınmış ya da Edirne'den karayoluyla getirilen emtia deniz yoluyla Rodosçuk'tan İstanbul'a nakledilmiştir. Bu özelliğinden ötürü Rodosçuk'ta İstanbul Gümrüğü'ne bağlı olarak bir gümrük oluşturulmuştur. Bu araştırmanın amacı, 17. yüzyılın son çeyreğinde Rodosçuk Gümrüğü'nün yapısını ve işleyişini incelemektir. İstanbul Gümrüğü ve mülhakatına ait defterler bulunmadığından 1678-1699 yılları arasına ait Rodosçuk Şer'iyye Sicilleri'nde yer alan gümrükle ilgili belgeler bu çalışmanın ana kaynağını oluşturacaktır.

Rodoschuk Customs in the Last Quarter of 17th Century

Rodoschuk where have been conquered shortly after the transition of Ottomans to Thrace, became more important after the conquest of Istanbul and started to play a key role in supplying the needs of the new capital. Despite it was a small scaled city in comparison with Istanbul, Aleppo and Bursa, it was so alive in the commercial activities.

As well as Rodoschuk port was the warehouse for the goods which came to Constantinople, it has achieved an active role in the traffic between Istanbul and Edirne. The goods and properties which brought from Istanbul to Rodoschuk were being transferred with overland transport to Edirne and also the goods and properties which brought to Rodoschuk from Edirne with overland transport were being transferred to Istanbul with maritime transport. Because of this feature, a customs office which was affiliated to the Customs Office of Istanbul has been established in Rodoschuk. The main aim of this research is to examine the structure and mechanism of this customs office in the last quarter of the 17th century. Due to the lack of the registries of Istanbul Customs Office, the main sources of this research will be the Sharia court records of Rodoschuk between the years 1678 and 1699.

EKİN, Yunus

Osmanlı Müfessiri Ebussuud Efendi'nin İslam Tefsir Geleneğindeki Yeri

Osmanlılar döneminde yetişen müfessirlerin İslâm geleneğindeki yeri ve bu geleneğe katkısının yeterince incelenmediğini kabul etmek gerekmektedir. Osmanlılar döneminin önemli âlimlerinden biri olan Ebussuud Efendi'nin (ö. 982/1574) de yeterince konu edinilmediği görülmektedir. Ebussuud Efendi, Osmanlılar döneminde şeyhülislâmlık görevinde bulunarak adından söz ettirmiş ve hukukçu kimliği ile birlikte müfessirlik yönü de öne çıkan biridir. Onun *İrşâdü'l-aḳli's-selîm* isimli tefsiri üzerinde Türkiye'de yapılan akademik çalışmalar bir elin parmaklarını geçmemektedir. Yapılan bu çalışmaların onun tefsirinin önemini tam olarak vurgulayabildiklerini söylemek zor görünmektedir. Zira bu çalışmaların bir kısmı Osmanlılar döneminin ilim hayatının orjinallikten yoksun olduğuna dair genel kabulün bir devamı olarak Ebussuud tefsirini ekseriyet itibarıyla Zemahşerî'nin bir tekrarı olarak tasvir etmektedirler. Biz bu tebliğimizde Ebussuud Efendi'nin tefsirinin öncelikle İslam tefsir geleneğindeki ve daha özelde diğer tefsir hareketlerine göre daha geç dönemde teşekkül eden belâğî tefsir hareketindeki konumu açısından ele alacağız. Ayrıca *İrşâdü'l-aḳli's-selîm*'in beslendiği geleneğe yaptığı katkıları ile bu gelenekten farklı olarak ortaya koyduğunu düşündüğümüz özgün yönlerini ele almayı amaçlamaktayız.

Tebliğin içeriği ise şu şekildedir: İslam tefsir geleneğinin teşekkül ve tedvin dönemine kısaca değindikten sonra tefsir literatürü yazımında dönüm noktası kabul edebileceğimiz medreseleşme süreciyle birlikte dil ve belâgat eksenli tefsir ekolüne değinilecektir. İşte bu ekolü sistematize eden ve belagatı tefsire taşıyan ilk müfessir Zemahşerî'dir. Onun en önemli takipçisi de Beyzâvî ve Nesefî'den sonra Ebussuud Efendi'dir. Ebussuud tefsirinin gerek rivayet gerek dirayet açısından kaynaklarını, hangi kurucu metinlerden istifade ettiği üzerinde durulacaktır. Ebussuud Efendi özelinde Osmanlı tefsir geleneğinin karakteristik özelliklerine değinilecektir.

A Place of Ottoman Exegetes Abu Al-Su'ud Affandi in the Qur'anic Exegesis

Adequate investigation has not been conducted to research the contribution given by exegetes trained during the Ottoman period and their place within the tradition of Islam. One such important exegete during the Ottoman period was Ebu al-Su'ud Affandi (982/1574) who is not discussed in great detail. Ebu al-Su'ud is well known for his services as Sheikh ul-Islam (the Chief religious official) of the Ottoman Empire and stands out as an accomplished jurist and exegete. However, the result of academic researches into his exegesis *Irşâdü'l-aḳli's-selîm* in Turkey to date is quite limited and disappointing. Therefore, it is not difficult to conclude that research into the importance of his exegesis is nowhere near satisfactory. Unfortunately many think that Abu al-Su'ud is very close follower of Zamakhshari and constantly repeats him. In this presentation, we look at Abu al-Su'ud from the perspective of balaghi exegesis which is composed quite late in comparing other types of commentaries. In addition, which tradition that *Irşâdü'l-aḳli's-selîm* is being fed and contributes to will be discussed.

The content of this presentation as follows; After dealing with the formative and literary period of the Qur'anic exegesis, we will focus on the linguistic and balaghat school of Qur'anic commentaries. This is type of the Qur'anic commentaries are part and consequences of madrasa education systmes. Zamakhshari is the leading scholar who systematizes and brings the balagha to Qur'anic exegesis. Baydawi and Nasafi, and then Abu al-Su'ud have followed him. We will analyze which kind of exegetical sources Abu al-Su'ud have built his own exegetical work from dirayah (reason based) and riwayah (reports based) point of view. Furthermore, we will discuss what the main features of Ottoman exegetical Works in the context of Abu al-Su'ud are.

EL KHILI, Abdelhay

Political Crises and Reforms in the Ottoman Empire during the Modern Era, Through the Historiography of the Moroccan Ambassador: Abu'l-Qâsim Al-Zayânî (B1734/ D 1822)

The Moroccan-Ottoman relations in modern era were various in different levels, ranging from political, diplomatic, cultural, religious and economic to military. The Moroccan and Ottoman elites contributed effectively in strengthening those relationships. The Moroccan Ambassador Abu'l-Qâsim Al-Zayânî is one of those figures; he was sent by the Moroccan Sultan Mohammed III (1757-1790) to the Ottoman Sultan Abdulhamid I (1774-1789), he also visited the Orient on several occasions, and wrote reports on his important travels.

Abu'l-Qâsim Al-Zayânî is a historian and ambassador who had substantive knowledge about the history of The Ottoman Empire and its institutions, therefore he wrote about political crisis as well as reform in the Ottoman Empire, mainly from 16th to 18th centuries.

The aim of my contribution is to highlight the conceptual aspects and understanding of the Moroccan intellectual elite regarding the political crises and reforms in the Ottoman Empire; my intervention will try to shed light on a conceptual comparison between the Moroccan and the Ottoman Elites, especially with those who wrote on the same topics (e.g. Katip çelebi, Mustafa Naima, Koçi Bey, Ibrahim Müteferrika, Said Mustafa).

Finally, the most important results of this research paper is that while the Moroccan ambassador Abu'l-Qâsim Al-Zayânî succeeded in consolidating the Moroccan Ottoman relations in the 18th century, through his historiography he also managed to diagnosis the causes of the Ottoman crisis proposing reforms to overcome the political crises in the Ottoman Empire, which was also treated by the Ottoman elite.

ELİAÇIK, Muhittin

Osmanlı Fetvâ Kitaplarının Siyer Bapları Üzerinde Analitik İncelemeler

Sîret kelimesinin çoğulu olan siyer, "gidiş, hayat tarzı, biyografi" anlamına gelir. İslâmî literatürde peygamberlerle din büyükleri ve halifelerin hayat hikâyelerinin anlatıldığı eserler olmakla beraber, hükümdarlar ve mühim simaların hayat hikâyeleri de siyer adı altında kaleme alınmıştır. Siyer konusu fetvâ kitaplarının da konuları arasındadır. Osmanlı'da fetvâ kitapları devletin asırlarca uyguladığı anlayış ve görüşlerini yansıtan önemli belgelerdir. Fetvâ kitapları klâsik fıkıh kitaplarının sistematiğindeki kitâb veya bâb düzenine göre düzenlenmiş ve konular *tahâret, salât, şehâdât, zekât, savm, hac, nikâh, talâk, rıdâ, siyer* vd. şeklinde sıralanmıştır. Fetvâ kitaplarında en çok yer alan konular *vakıf, talâk, bey' ü şirâ, nikâh, kazâ* konuları olup, *siyer* bâbı da önemli konulardan birisidir. Bu bapta, savaş ve barışa ait hâller, muahedeler, seferler, İslâm ülkesine küffâr saldırısı, müste'menin ahvâli, savaştan kaçmanın hükmü gibi konular ele alınmaktadır. Fetvâ kitaplarında geçen siyer meseleleri siyer konusunun farklı bir boyut ve konuda ele alınmasını ve "fıkhî siyer" başlıklı bir disiplini de beraberinde getirmiştir. Bu tebliğde, belli başlı Osmanlı fetvâ kitapları öncelikle muhteva açısından taranarak siyer bapları belirlenecek, daha sonra ise bu baplar analitik ve karşılaştırmalı biçimde incelenerek siyer meseleleri tasnif, konu başlığı, literatür ve vokabüler farklılık bakımından ortaya konulacaktır.

Analytical Investigations on Ottoman Fatwa Books' Siyar Sections

"Siyar" which is the plural form of the word "Siret" means "going, life style and biography". In Islamic literature, besides having been narrated the lives of prophets, scholars and caliphs, the lives of rulers and important personalities have been also written under the name of "Siyar". The Siyar subject is also among the fatwa books' subjects. In Ottoman, fatwa books are important muniments that reflect the perspective and views of the state for centuries. The fatwa books are arranged according to the "kitâb or bâb" order in systematic of classical fıqh books and the subjects are lined up like tahara, blessings, şehâdât, zakat, sawm, hajj, marriage, pillage, ridade, the cyan. In fatwa books, the most mentioned subjects are foundation, pillage, marriage, and *bey' ü şirâ*, *kazâ* and *siyar* section is also among important subjects. In this section, the cases of war, agreements, peace, expeditions, the enemy attacks to Islam states and the provision of escaping from warn are discussed. Siyar issues that are in fatwa books are discussed in a different perspective and brought about the "fıqh siyar" titled disipline. In this notification, the siyar sections are going to be defined by scanning certain Ottoman fatwa books in terms of content and then these sections are going to be examined in an analytical and comparative way. Siyar issues will be put forth with regard to classification, topic title, literature and vocabulary differences

EMEN, Huriye

Dimetoka'da Bulunan Zaviyelerden Yağmur Baba Zaviyesinin XVI. Yüzyıldaki Durumu Hakkında Değerlendirme

Osmanlıların Balkanlar'ı fethedip yurt edinmesini sadece harp alanındaki mahareti ile açıklamak yetersiz olur. Devletin bölgedeki fetihlerinin başarısında etkili olan pek çok husus sayılabilir. Bu hususların başında mistik özellikler taşıyan Tekke-zaviyeler gelmektedir. Devletin kuruluşu yıllarında Osmanoğulları ile birlikte Anadolu'nun batı taraflarına gelen, sadece dini değil sosyolojik açıdan da farklı fonksiyonlara sahip olan şeyh ve dervişler, Rumeli'de fethedilen yeni yerlerde kurmuş oldukları tekke ve zaviyeler vasıtasıyla bulundukları bölgelerde sosyal, iktisadi ve idari birçok vazifeyi üstlenmişlerdir. Bu müesseseler sadece din ve yaşama dair öğretilerin kazandırıldığı yerler olmayıp, toplumla çeşitli alışverişlerde bulunmuşlardır. Bu çalışmaya esas teşkil eden Yağmur Baba Zaviyesi'nin XV. yüzyıl sonundan XVI. yüzyıl sonuna kadar olan durumu kaynaklardan elde edilen veriler çerçevesinde yakın çevresiyle olan iktisadi ve sosyal ilişkileri tahrir defterleri verileri çerçevesinde ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Zaviyenin, Osmanlı Devleti'nin Rumeli topraklarından Dimetoka Kazası'nda Cebel Nahiyesi dâhilindeki Veledi Dağeri köyünde kurulduğu anlaşılmaktadır. Zaviyeye adını veren Yağmur Baba'nın II. Bâyezid döneminde yaşadığı tahmin edilmektedir. Dimetoka civarında faaliyet göstermiş tekke-zaviyelerle alakalı yapılmış çalışmalar olmasına rağmen adı geçen zaviye ile alakalı müstakil çalışma bulunmamaktadır. Arşiv kaynaklarında zaviyeyle ilgili problem 370 numaralı defterde zaviyenin adının Temur Baba şeklinde yazılmasıdır. Dolayısıyla bölge ile alakalı yapılmış bazı çalışmalarda Dimetoka dâhilinde hem Yağmur Baba hem de Temur Baba olmak üzere iki farklı zaviye olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Arşiv kaynakları esas alınarak hazırlanmış olan bu çalışmada söz konusu zaviyenin görüldüğü en eski tarihli kayıtlardan itibaren olan faaliyetleri ele alınacaktır. Tahrir defterleri çalışmanın temel kaynakları olarak kullanılmıştır.

Assessment of the Situation of Yagmur Baba Lodge in Dimetoka in the 16th Century

Ottomans ability to conquer and settle in Balkans cannot be explained only by their war skills. There are number of points that lead the way of conquering the region. Mystical places called Lodges are considered as one of those. With the foundation of Ottoman Empire, şheikhs and dervishes settled at east Anatolia had social functions along with religious ones. From the lodges they founded in the new conquered places, dervishes provided social, administrative and economic services. These institutions were not only the places where education on religion and life takes place; it also had many connections with the society. From the sources regarding Yagmur Baba Lodge, this study intends to explain its economical and social relations with its near region at 15th century and of the 16th century.

It has been understood that Lodge has been established in the Ottoman's Rumeli territory of Dimetoka Region, village of Veledi Dağeri within Cebel district. It has been thought that Yagmur Baba who eponymoused Lodge had lived during the 2nd Beyazıd era. Although there have been many studies about Lodges which performed around Dimetoka, no study has been found regarding so called lodge. The problem in the archive resources in the number of 370 ledgers, regarding the lodge's name has been written as Temur Baba. Thus, it has been founded that there are two different lodges as Yagmur and Temur Baba within Dimetoka Region. In this study which archive resources has been prepared as a basis, the activities will be discussed since the oldest record has been seen for the so called lodge. Tahrir book will be used as a main resource for this study.

EMRE, Havva

Hüsn ü Aşk'ın Tasavvuf Bağlamında Arketipsel Tahlili

Arketipsel eleştiri yöntemi, 20. yüzyılda doğmuş ve Carl Gustav Jung'un kolektif bilinçdışı dediği alanda yer alan ve arketip olarak isimlendirdiği ilk örneklere dayanan bir eleştiri yöntemidir. Freud'un değindiği kişisel bilinçdışı kişiye özgü iken kolektif bilinçdışı ise tüm insanlarda benzerlik gösterir. Jung'un kolektif bilinçdışı dediği alanda yer alan arketipler, Platon'un idealarına benzer. Bunlar evrensel ve ilk modellerdir. Bunlar arasında sıklıkla söz edilenler persona, gölge, anima, animus, kendilik, ihtiyar bilge adam ve aşama arketipleridir.

Jung psikolojisi ile tasavvuf arasında bir paralellik vardır. Örneğin kahramanın macerasını niteleyen aşama arketipiyle tasavvuf yolunda kâmil insan mertebesine doğru ilerleyen ve bu yolda bir mürşide intisap eden müridin süreci benzerdir. Tasavvuf, klasik Türk şiirinin ana temalarından biridir. Arketiplerle tasavvufun birbiriyle bağlantılı alanlar olduğunu göz önüne aldığımızda, divan edebiyatına ait pek çok eserde arketiplerle karşılaşabilmekteyiz.

Divan şiirinin son büyük üstadı olarak kabul edilen Şeyh Galib'in *Hüsn ü Aşk* adlı mesnevisi, sembolik bir anlatımla tasavvufun işlendiği bir eserdir ve arketipsel bağlamda incelendiğimizde, kolektif bilinçdışına ait aşama arketipinden gölge arketipine ve ihtiyar bilge adama kadar pek çok arketipi içerisinde barındırdığını görmekteyiz.

Bu çalışmamızda Şeyh Galib'in 19. yüzyılda kaleme aldığı *Hüsn ü Aşk* adlı mesnevisinin ana teması olan tasavvuf olgusunu ve bunun arketipsel bağlamda nelere karşılık geldiğini göstermeye çalışacağız.

Archetypical Analysis in the Context of Islamic Mysticism of *Hüsn ü Aşk*

The mode of archetypical criticism was born in 20th century and appears to be a method of criticism, based on the first examples taking place in the area, defined by Carl Gustav Jung as collective unconscious. While the personal unconscious, unconscious by Freud, is specific to the individual, the collective unconscious, however, shows similarities in all people. The archetypes taking place in the field, defined by Jung as collective unconscious look like ideas of Platon. These are universal and appear to be the first models. Those that are frequently mentioned among them are persona, shadow, anima, animus, self- (selfdom), and old wise man and stage archetypes.

There is a parallelism between Jung psychology and Islamic mysticism. For instance, the process of a disciple being affiliated to a mentor in this direction and making progress towards level of the perfect human being in the Islamic mysticism is similar to each other. The Islamic mysticism is one of the main thymes of the classical Turkish poetry. When we take into consideration of the fact that the archetypes and Islamic mysticism are the fields, connected with each other, we may come across to the archetypes in various works belonging to the Classical Ottoman Literature.

The masnavi (poem made up of rhymed couplets, each couplet being of a different rhyme) of Şeyh Galib (who is accepted as the last great master of the Ottoman Poetry), called as *Hüsn ü Aşk* is a work where the Islamic mysticism is processed in a symbolic expression and when we examine it in a archetypical context, we come to see that it contains various numbers of archetypes from stage archetype belonging to the collective unconscious up to shadow archetype and also until old wise man.

In this study of us, we are going to try to show the Islamic mysticism fact being the main theme of masnavi, written by Şeyh Galib in the 19th century, and titled as *Hüsn ü Aşk* and what this corresponds to in archetypical context.

ERCAN, Hüseyin Onur

Otuz Yıl Savaşları Sırasında Osmanlı Payitahtında Bir Habsburg Elçisi: Rudolf Schmid'in Nihaî Raporu Işığında Sultan İbrahim Han ve Vezîriâzam Kemankeş Mustafa Paşa (1640-1643)

Johann Rudolf Schmid zum Schwarzenhorn, 1590 yılında İsviçre'de doğmuştur. V. Karl tarafından soyluluk ve arma elde eden ailesi şehrin aristokrasisindendir. Avusturyalı bir subayın, on iki yaşında iken ailesinin müsaadesiyle yanına aldığı Schmid, bu subayla birlikte Türk savaşları nedeniyle Macaristan'a çağırılmıştır. Bir seçkinin kölesi olarak İstanbul'da bulunduğu bilinen Schmid, esaret yılları hakkında bilgi vermez, ancak biyografisinin parçaları birleştirildiğinde bu esaretin yaklaşık yirmi yıl sürdüğü, bu sayede mükemmel Türkçe öğrendiği ve seçkin Türklerin gelenek ve davranışlarını öğrenme fırsatı elde ettiği görülebilir.

Schmid 1625'te Saray Harb Şûrası bünyesine girmiş ve Hans Ludwig von Kuefstein'ın 1628 yılında Sultan IV. Murad zamanında İstanbul'da gerçekleştirdiği büyükelçilik vazifesinde gizli sekreter olarak tayin edilmiştir, İstanbul'da bulunan elçi Lustrier'in görevini devralarak 1629'da Habsburg daimî elçilik hizmetine lâyık görülmüştür. 1644/1645 yılında kendi isteğiyle Viyana'ya dönmüştür. Avdetiyle birlikte Saray Harp Şûrası'nda şark meseleleri uzmanı olarak görev yapan Schmid'e başarılı hizmetlerine binaen 5 Mayıs 1647'de III. Ferdinand imzalı bir soyluluk mektubu daha tebliğ edilmiştir. Schmid 12 Nisan 1667 tarihinde Viyana'da hayata gözlerini yummuştur.

Schmid'in İstanbul'daki elçiliği hakkında kaleme aldığı ve el yazmasının Viyana Hanedan, Saray ve Devlet Arşivi'nde bulunduğu 20 Ağustos 1643 tarihli nihaî raporu, bu tebliğin konusunu oluşturan Sultan İbrahim Han ve Vezîriâzam Kemankeş Mustafa Paşa hakkındaki birinci ağızdan izlenimlerini içermektedir.

A Habsburg Ambassador in the Ottoman Capital during Thirty Years War: Sultan Ibrahim and the Grand Vizier Kemankes Mustafa Pasha in the Light of the Final Report of Rudolph Schmid (1640-1643)

Johann Rudolph Schmid zum Schwarzenhorn was born in Switzerland in 1590. He was a member of an aristocrat family who obtained the peerage and arma by the Karl V. an Austrian army officer took along Schmid when he was twelve by asking permission of his family. Schmid was invited to Hungary by the reason of Turkish wars in company with this army officer. Schmid, who is known to has been to Istanbul as a slave of a topliner, doesn't inform about the time of his twenty years of captivity. However it is understood that he has learned a perfect Turkish by his biography.

Schmid was incorporated into the Hofkriegsrat in 1625, and he was appointed as a secret secretary in Istanbul during the ambassadorship of Hans Ludwig von Kuefstein in 1628 in the reign of Murad IV. Then he was considered worthy of the permanent ambassadorship duty of Habsburg in 1629 by taking over the duty of Ambassador Lustrier. In 1644/1645 he returned to Vienna of his own accord. There he worked as an orient issues expert in the Hofkriegsrat. By virtue of his successful services, Schmid was given another peerage signed by Ferdinand III on 5 May 1647. Schmid died in Vienna on 12 April 1667.

The final report dated 20 August 1643 of Schmid, that he wrote up about his ambassadorship in Istanbul and its manuscript is on the Austrian State Archives, includes his impressions about the Sultan Ibrahim and the Grand Vizier Kemankes Mustafa Pasha at firsthand.

ERDOĞAN, Mert Can

The Transformation of the Non-Muslim Subjects in the Early Modern Ottoman Empire

Early modern era for the Eastern Mediterranean basically covers a period of consolidation; in this period the Ottoman Empire was able to re-unite the former lands of the Eastern Roman Empire and establish a new imperial order over the Eastern Mediterranean world. But if the military success enabled the Ottomans to conquer such a vast geography; it was mostly the success of their political, social and economical structure which made possible the long durableness of their order. And, when we try to analyze this early modern political and social structure of the empire, we generally witness that the relative period is identified with the process of sunnitization or/and age of fanaticism. It is certain that, the Empire entered an ideological transformation in the early modern period which embraced Sunni Islam clearly and in this transformation the status of the non-Muslim population obviously changed. However, that doesn't mean the position of the non-Muslim population in the early modern empire was less important than the late medieval Anatolia. In this paper, I argue that the non-Muslim population didn't take a back seat in the early modern period, in an age which identified with polarization and confessionalization, but on the contrary they assumed the control of very vital positions in the mechanism of government and continued their vital role throughout the early modern era. And I will try to confirm my argument by illustrating the key roles of the non-Muslim population in the political and economical structure of the empire.

ERDOĞDU, A. Teyfur

Osmanlı Devleti'nin Dilinden Anlamak: Osmanlı'da Resmî Dil Meselesi

Osmanlı devrinde "1876'ya kadar herhangi bir anayasanın ve resmi dilin varlığından söz edemiyoruz ve 1876 sonrasına bakarak Osmanlı Devleti'nin başından beri resmi dilinin Türkçe olduğunu söyleyemiyoruz" tespitinin tahlili ve delillerle ispatı bu tebliğin esasını oluşturmaktadır.

Tebliğin tezi şudur: Resmi dil modern dönemde ortaya çıkmış, modern döneme ait anayasal bir kavramdır. Bu bakımdan Osmanlı Devleti'nin modern dönem öncesi safhaları için resmi dil tartışmasının yapılması abestir (ahistorique).

Bu minvalde şu sorulara cevap aranacaktır: 1. Resmi dil ne demektir? Resmi dil, halkın eğitimde, dilekçe verme gibi resmi işlemlerde bir dili kullanmasına devletin açıkça (bir kanunla) veya zımnen izin verdiği dil midir? Yoksa halkın konuştuğu ve istimal ettiği ortak dil midir? Yoksa devlet memurlarının (diğer devletlerle olan yazışmaları hariç) kendi aralarında ve vatandaşı/tebaası ile yazışırken/konuşurken kullandığı ortak dil midir? Yoksa devletin yayımladığı bir kanunla resmi dil budur dediği dil midir? 2. Bir dil resmiyet sıfatını ne ile veya ne zaman tam olarak kazanır? 3. Resmi diller ile devletin kullandığı diller arasında fark var mıdır? Varsa bunlar nelerdir? 4. Resmi dil ibaresi Osmanlı'da anayasaya yazılmasına rağmen uygulamaya ne oranda yansıtılabilmiştir? 5. Osmanlı devrinde zaten yoğunluklu ve öncelikli dil olarak kullanılan Türkçeye niçin resmi dil unvanı verilme ihtiyacı duyulmuştur? 6. Anayasanın 8. maddesinde devletin tabiiyetinde olan herkese Osmanlı denirken acaba 18. maddesinde devletin resmi dilinin adı niçin Osmanlıca değil de Türkçe konmuştur?

Understanding the Language of the Ottoman Empire: Issue of Official Language in the Ottomans

The main purpose of this paper is to analyze and verify the statement "It is impossible to indicate a constitution and an official language until 1876 and it cannot be said that Turkish was the official language of the Ottoman Empire from its beginning by looking the post-1876."

The thesis of this paper is: Official language is a constitutional concept coined in the modern period and belongs to this era. In this aspect, to discuss about official language for the pre-modern periods of the Ottoman Empire is unreasonable (ahistorique).

Within this direction, answers of these questions will be sought: 1. What does official language mean? Is official language a kind of language which is frankly determined as legal (by law) by a state to be used in official occasions, such as education, petitioning, by people? Or is it a common language people speak and use? Or is it a common language public officers use (with the exception of interstate correspondence) when they speak/correspond among themselves and with citizens? Or is it a language assigned as an official language by state by way of an enacted law? 2. When and with what does a language acquire the title "official"? 3. Is there a difference between official languages and languages used by state? If there is, what are they? 4. It is a fact that the expression "official language" was added to the Ottoman constitution but at what rate was this reflected to practice? 5. Why was it needed to entitle Turkish as an official language in the Ottoman period while it was already the most used and primary language? 6. Why was the official language of the state named as Turkish instead of Ottoman in the 18th article of the constitution while all the citizens were called as Ottoman in the 8th article?

ERGÜZEL, Mehmet Mehdi

Ahlâk-ı Alâî'den Hareketle Osmanlı Toplumundaki Ahlâkî Hayata Dair Hikmetlerin Tasnif ve Değerlendirilmesi

Ahlâk-ı Alâî', Osmanlı medeniyetinin zirvede olduğu Kanunî Sultan Süleyman döneminde yazılmış; dinî, felsefî, edebî ve ahlakî mahiyette klasik eserlerinden biri sayılmaktadır. Bu yıl itibariyle, eserin yazılışının 450. yılında bulunmamız (1565- 2015); ona eğilmemiz ve yeniden istifade etmemiz hususunda bir vesile teşkil eder diye düşünmekteyiz. O devrin âlim ve ârif şahsiyetlerinden, İstanbul Kadılığına ve Anadolu Kazaskerliğine kadar yükselmiş olan Kınalızade Ali Çelebi'nin eseri olan *Ahlâk-ı Alâî*', yazarının olgunluk çağında kaleme alınmış olması bakımından da önem arz etmektedir. Osmanlı müelliflerinin, o zamana kadarki İslâm medeniyetinin bilgi birikiminden faydalanarak ortaya koydukları telif ve tercüme eserler, 16. asırda ve sonrasında, hem millî hayatımızda hem de Batı'da alaka ile takip edilmiştir. Eserin çok sayıda yazmaları içinde yirmi civarında metin Avrupa kütüphanelerinde bulunmaktadır.

Hülasa; hazırlamakta olduğumuz bildiride, hayatta karşılaşılabilecek bin bir türlü hâlin izahı ve belalardan kurtulmanın Osmanlı cemiyetindeki derman ve çarelerine dair kitabın öğrettikleri, günümüze mesajlar verecek tarzda değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Çok sayıda yazması arasından inceleme yaparak yeni harflerimize kazandırmış ve üzerinde bir sözvarlığı çalışması da yapmış olan Doç. Dr. Enfel Doğan'ın çevriyazı metni ile bir başka Arap harfli baskısını Latin alfabesine aktarmış olan Prof. Dr. Fahri Unan'ın metnini, çalışmamıza hareket noktası olarak kabul etmekteyiz. Esere dair yazılmış bazı değerlendirmelerden de faydalanmakla beraber esas niyetimiz, metnin bize bu gün için söylediklerini anlamak, tasnif etmek, anlatmak ve yorumlamak olacaktır. Dünü "asrın idrakine söyletmenin" bir yolu da bu olsa gerektir.

Ahlâk-i Alâî' and Ottoman Morality

Ahlâk-i Alâî' which was written in the period of Kanuni Sultan Süleyman, the magnificent times of Ottoman Civilization, has considered one of the religious, philosophical and moral nature classical works of the literature. This year is the 450th. anniversary of the writing of *Ahlâk-i Alâî*', so we think that it will be a reason to reconsider and benefit from this timeless literary work. It is important in terms of being drafted in the maturity period of Kınalızade Ali Çelebi who is the author of *Ahlâk-i Alâî*' was scholarly person rose up to the Kadi of Istanbul and Kadi-ul Asker of Anatolia which were the one of the most important and high positions in the Ottoman Era. After 16th century, the Ottoman author's interpretation and their copyright works emerged by benefiting from knowledge accumulation of the Islamic Civilization have been followed with relevance both in our national life and in the West. Around the twenty texts in many writings of the work are available in European libraries. Kınalızade Ali Çelebi was a knowledgeable and skilled person about fiqh and poetry. This study has been prepared as a mention for the 450th anniversary of writing of *Ahlâk-i Alâî*' as well as to reconsider the "national-Islamic-humanitarian" values which are valid and precious for every era and for our "past-still-future" plan. How was the order of society in the past? What were the rules of family life? How were children raised? Which characteristics are needed to reach the orders of the soul? How did human protect themselves from the damages of the laziness, lies, gossip, envy and animosity? In this study, we evaluated the many events that encountered in life and the ways to get rid of the troubles in Ottoman society by giving messages for today's living. We inspired from the transcription text of Assoc. Prof. Dr. Enfel Doğan gave us new letter by examining the work in terms of many writings. In addition, the study which was written by Prof. Dr. Fahri Unan in Arabic translated into Latin letters had been a guide for our study. Also, we used some reviews written about the work. The main goal of our study is to understand and interpret what this timeless and valuable work says to us for today life. This is the one of the way to talk about past with century perception.

ERKMEN, Aslıhan

The Tazkira Literature in the Ottomans and the Unique Illustrated Ottoman Tazkiras

This paper will give a brief history of the Ottoman *tazkira* literature and present two illustrated *tazkira*s, displaying both the verbal and visual traditions of the empire through the course of the political and social environment in the late sixteenth and seventeenth centuries. The *tazkira* genre will be discussed in terms of its valuable contribution to the Ottoman historiography and the illustrated manuscripts in question will reveal the paradigm shift in Ottoman painting.

The general scope of the paper deals with two major texts and their unique illustrated copies: Âşık Çelebi's (d. 1571-72) *Meşâ'irü'ş-şu'arâ* (İMK AE Tarih 772) and Taşköprîzâde's (d. 1560-61) *Tercüme-i Şakâ'ikû'n-nû'mânîye* (TSMK H. 1263). Undated *Meşâ'irü'ş-şu'arâ* has eighty-eight portraits which seem to follow the style of the court painters. *Tercüme-i Şakâ'ikû'n-nû'mânîye* was completed during the reign of Osman II (r. 1618-1622) and has forty-nine paintings where the painter of this manuscript is known as Nakşî Bey.

Although many studies were conducted on such works in terms of historical, literary and art historical context, the concept of illustrated texts enables the social scientists approach them from a holistic aspect considering their verbal and visual value. This paper will present the differences of these two works in a comparative manner, discussing their importance both for the history of art and literature while the visual image of the Ottoman world of culture is displayed.

ERTAŞ, Mehmet Yaşar

Seyyahın Bilincine Bir Yolculuk: Bir Avrupalı Seyyah Osmanlı Tıbbından Niçin Bahseder?

Tarih araştırmalarının vazgeçilmez kaynaklarından biri olan seyahatnamelerin kaynak değeri; özellikle algı, duygu, imge tarihi ile "ben" ve "öteki" okumaları gibi yeni yönelimlerin güçlendiği ve dilbilim yöntemlerinin tarih araştırmalarına uyarlandığı son dönemlerde daha artmıştır. Bu ilgi artışı, seyahatnameler ve seyyahları, tarih biliminin kaynağı olmaktan ziyade tarih yazımının bir nesnesi haline dönüştürmüştür. Dolayısıyla ne anlattığı kadar seyyahın kim olduğu, niçin seyahat ettiği, nelere, niçin ilgi gösterdiği, ne yazdığı, niçin yazdığı gibi sorular, tarihçiye yeni perspektifler sunmaktadır.

Klasik dönemde Osmanlı ülkesini büyük bir merak ve ilgiyle gezen Avrupalı seyyahlar, zengin bir bilgi birikimi sağlamışlardır. Öte yandan seyahatnamelerdeki renkli ve canlı tasvirler; Hıristiyan Avrupa karşıtı yeni bir "doğu" imgesi yaratılmasına ve Osmanlı dünyasının varlık-dışı bir öteki evren olarak inşa edilmesine yol açmış ve Osmanlıları politik ve kültürel bir nesneye dönüştürmüştür. Bu süreçte; despotik, cinselliğe düşkün ve tembel bir "Osmanlı" resmi ortaya çıkmış, bu imgenin oluşumunda özellikle saray, padişah, harem, şehir ve insan anlatılarının ciddi bir payı olmuştur. Hastalıklar, hastaneler, tedavi usulleri, ilaçlar ve sağlık-hastalık algısı gibi konular ya da kapsayıcı bir başlıkla Osmanlı tıbbı ise birkaç seyahatname dışında, seyahatname ve literatüründe özel bir yere sahip değildir. Buna karşın, gündelik yaşamın bir detayı olarak eserlerde yer bulan tıbbî konularda bile güçlü bir ötekileştirici söylem dikkat çekmektedir.

Seyahat metinleri hiç şüphesiz kişisel deneyimleri yansıtır. Ancak "kültürel ve politik bir nesne" ve "öteki evren" olarak muhayyel bir Osmanlı imgesini yaratmak yalnızca seyyahın tutumu ile açıklanamaz. Seyyahın gözlem yaparken ve metni inşa ederken sahip olduğu duygusal, zihinsel ve davranışsal tutumunun ardında, beslendiği ve kendini var eden bir kültür dünyasının olduğunu da göz önüne almak gerekir. Yine Osmanlı toplumuna ilişkin gerçeklikler de bu süreçte önemli bir işleve sahiptir. Bu çalışmanın amacı, seyahatnamelerin oluşumunda etkili olan tüm bu gerçeklikleri dikkate alarak, hem seyyahın bilincini keşfetmeye çalışmak hem de sağlık, hastalık ve tıbba dair anlatıları rasyonel ve eleştirel bir şekilde çözümlemeye tabi tutmaktır.

A Journey to the Conscious of Traveler: Why Does a European Traveler Mention about Ottoman Medicine?

The travel accounts which are invaluable sources in history studies have become even more important in recent years, during which new trends in social sciences have gained importance. Within that period, the linguistic methods have started to be applied to the studies of history, the areas such as histories of image, perception or emotion and especially the critical "reading" of everything as a text via the concepts of "me" and "the other" have gained wide currency. Moreover, it could be said that such tendencies transformed the traveler and the travel accounts into the objects of historiography rather than being the historical source. Therefore, the questions of who the traveler was, why he travelled, what he especially interested in, for what purpose he wrote about his journey and more of the same offer new perspectives to the historian as much as what the traveler's narrative itself.

The accounts of the travelers who visited the Ottoman country with a great curiosity in the Classical Period constitutes rich fund of knowledge. Yet, the vivacious and colorful descriptions in the accounts paved the way for the creation of a new "East" image against the Christian Europe and for the construction of the Ottoman world as a phantasmal other, a nonexistent separate universe; while transforming the Ottomans into a political and cultural object. The narratives of the travelers regarding the Palace, the Sultan, the Harem, cities and people in the Ottoman country played a crucial role in the emergence of a despotic, lascivious and slothful image of the Ottomans. Even though diseases, hospitals, treatment modalities, medications and the perception of health and disease or briefly Ottoman medicine do not have a special place in these narratives except for a few certain accounts, it can still be observed a strong marginalizing discourse in these texts touching on Ottoman medicine as a detail of daily life.

There is no doubt that the travel accounts are subjective texts representing the author's personal experiences but the creation of an Ottoman image as "a political and cultural object" and "a phantasmal other" lies beyond this subjectivity, beyond the approach of the subject. It cannot be ignored that there is a cultural background shaping his intellectual and emotional attitudes towards his subject, towards the reality which he wrote about. For sure, the appearance of such an Ottoman image could not be explained independently from the facts and the objective reality of the Ottomans. Within this framework, the purpose of this study is to explore the conscious of traveler while analyzing their narratives about health, disease and medicine by taking all the realities contributing the formation of the travel accounts into consideration.

FAZLIOĞLU, Şükran

Kevakib-i Seb'a'ya göre Osmanlı Medreselerinde Arap Dili ve Belağatı Öğretimi

Dil bilimleri, Osmanlı medreselerinde, hem dinî hem felsefî hem de riyâzî bilimleri tahsil etmek için âlet bilimler olarak okutulmuş, ayrıca bağımsız bilimler olarak da dikkate alınmıştır. Her iki amacı gerçekleştirme adına, Arap dili, klasik dönemden gelen mirası takip ederek düzenlenen dil bilimleri için İslam medeniyetinde kaleme alınmış, konusunu en iyi temsil eden örnek eserler seçilmiş ve muhtelif öğretim yöntemleri uygulanarak okutulmuştur. İznik'te kurulan ilk Osmanlı medresesinde Davud Kayserî ile başlayan bu gelenek Molla Fenârî ve okulu üzerinden devam ederek Osmanlı Devleti'nin son zamanlarına kadar sürmüştür. Bu tespit en iyi şekilde Osmanlı dönemi boyunca değişik dil bilimleri sahasında hem okutulan hem de bizzat Osmanlı âlimleri tarafından kaleme alınan dil eserlerinde müşahede edilebilir.

Osmanlı medreselerinde tahsil edilen dil bilimlerine ilişkin eserler, ulema biyografilerinden, icâzet kayıtlarından, ilim kamuoyunda mütedavil olan eserlerden, üzerine şerh ve haşiye yazılan kitaplardan; geç dönemde kaleme alınmış Osmanlı medreselerinde tedris edilen eserlerin dökümünü veren Tertîb el-ulûm tarzı eserlerden öğrenmek mümkündür. Bu çalışmada dil bilimlerine ilişkin Osmanlı medreselerinde okutulan eserler, XVIII. yüzyılın başında Devlet'in isteğiyle kaleme alınmış Osmanlı medreselerinin resmî ders programı sayılabilecek Kevakib-i Seb'a [telifi: 1740] adlı eser açısından incelenecek; ayrıca Arap dilinin morfoloji (sarf), sentaks (nahiv) ve retorik (meanî) alanlarında verilen öğretimin, zikredilen eserler çerçevesinde tahlili yapılacaktır. Bu tahlilin neticesi, daha önceki ders müfredatları ile karşılaştırılarak, Osmanlı medreselerindeki Arap dili ve belağatı öğretiminin tarihî süreç içerisindeki seyri tespit edilecektir. Ortaya çıkan sonuçlar da, *Kevakib-i Seb'a*'nın kaleme alındığı, Osmanlı enetelektüel tarihi açısından son derece aktif olan 18. yüzyıldaki Osmanlı bilginlerinin Arap dili ve belağatı sahasındaki telif ve tercüme performanslarıyla denetlenecektir.

The teaching of the Arabic Language and Rhetoric in Ottoman Madrasahs according to *Kawakib-i Saba*

In Ottoman Madrasahs, linguistics was thought as instrumental sciences for philosophical, religious and mathematical sciences, they were also considered as independent ones. To serve both purposes, the Arabic language was thought through selected books that represent their subject the best way; these books have been written in the Islamic civilizations, and have been organized from the heritage of classical periods. This tradition has started with Davud Kayseri in the first Madrasah in İznik; has continued through Mulla Fanari and his schools and lasted until the end of the Ottoman Empire. This conclusion can be observed in language books which have been thought or written by Ottoman scholars throughout the Ottoman period.

The books about linguistics that are thought in Ottoman Madrasahs can be possible to identify by the biography of scholars, inscriptions of diplomas (îjâzet), the text-books that are available in the scientific circles, the books that have been written commentaries or super-commentaries on. It is also possible to learn by Tartib al-ulûm, sort of treatises which give inventory of the books were thought in the Ottoman madrasahs. In this study, we will examine the books thought in Ottoman Madrasahs about linguistics in terms of the book named *Kawakib-i Saba*. This book was written in the first half of the 18th century, upon the demand of France Government, considered as the official curriculum of Ottoman Madrasahs. Also, in this study we will analyze the education given about morphology, syntax and rhetoric. The result of this analysis will be compared to the previous curriculums; and then the historical process of the Arabic language and rhetoric teaching in Ottoman Madrasahs will be determined. The results that come up will be compared to the books and translations of Ottoman scholars that lived the 18th century when *Kawakib-i Saba* was written.

FEVZİ, Firuz

Afganistan Arşivlerindeki Osmanlı Eserleri Üzerine Bir Araştırma

Osmanlı Devleti'yle Afganistan ilişkileri, Modern Afgan Devleti kurulmadan önce gerçekleşmiştir. 1747 yılında "Afganistan" adı ile kurulan devletin, Osmanlı Devleti'yle her bakımdan güzel ilişkileri olmuştur. Özellikle Sultan II. Abdülhamit Han döneminde eğitim, ticaret ve kültür alanında vuku bulan ilişkiler neticesinde birçok eserin Devlet-i Âliyye eliyle Afganistan'a gönderildiğini bilmekteyiz. Söz konusu bu eserler, Afganistan'daki birçok medresede Osmanlı Türkçesi'yle yıllarca okutulmuştur. Modern Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla beraber Afganistan'la ilişkilerde herhangi bir duraklama yaşanmadığı gibi dostane münasebetlerin ivme kazandığı görülmüştür. Osmanlı Türkçesi'yle yazılan eserlerin bir kısmı, Afganistan'da yıllarca süren iç savaş ve birtakım siyasi kargaşalar neticesinde tahrip edilmiştir. Bahis konusu karışıklıklara bağlı olarak önemli bir kısmı da bazı şahıslar tarafından yağmalanmıştır. Biz bu araştırmamızda Osmanlı Türkçesi eserlerin ve nadir el yazmalarının bazılarının Farsça'ya tercüme edilmiş ve günümüze kadar bazı üniversitelerimizde okutulmaktadır. Afganistan arşivlerindeki ya da kütüphanelerindeki varlığı hakkında bilgi vererek, mezkûr eserlerin ne oranda tahrip edildiğini veya ne oranda yağmalandığını irdeleyecek ve şu andaki durumları üzerine ve tercümelerinin hakkında bilgi vereceğiz.

A Research on Ottoman Artifacts in Afghanistan Archives

Ottoman State and Afghanistan relations took place before the establishment of Modern Afghan State. The state which has been established by the name of Afghanistan in 1747 had always had good relations with Ottoman State in every sense. Especially in the period of Sultan Abdulhamid II, we know that as a consequence of the relations occurred in fields like education, commercial, and culture, many artifacts had been sent to Afghanistan by favor of the state. The artifacts indicated had been studied in Ottoman Turkish in numerous of madrasas in Afghanistan. With the establishment of Modern Turkey Republic, it is seen that relations with Afghanistan did not halted, but rather gained momentum. A good part of artifacts written in Ottoman Turkish ravaged as a result of the civil war that took place over a long period and a certain political chaos. Dependant on the mentioned turmoil, a good part of the artifacts was plundered.

In this study, we will be focusing on the Ottoman artifacts and rare manuscripts which had been translated to Persian and came along to our day, and currently being studied in some of our universities. We will give information on their existence in Afghanistan archives and libraries, and will be looking into their current situations, on how those mentioned manuscripts and their translations had been destroyed and plundered.

FIRAT, Hasan Baran-CAN, Zerhan Yüksel

İstanbul Mevlevihâneleri Özelinde Mevlevihânelerin Akustik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

İslam mimarisinin en spesifik örneklerinden olan Mevlevi tekkeleri, "Mevlevihâne"lerin akustik özelliklerinin anlaşılması için bu alanda yapılacak çalışmalara ihtiyaç vardır. Mevlevilerin bir araya geldiği ve yaşamlarını sürdüğü mevlevihânelerde, birçok ritüel gerçekleştirilirken bunların en önemlisi Mevlevi ayinleri'dir. "Mevlevi ayinleri" bir gösteri salonundan çok da farklı olmayan semâhanelerin yapılması ihtiyacını doğurmuştur. Akustik ve görsel amaçlı tasarlanan semâhaneler ise özgün formları ve büyük hacimleri ile hacim akustiğinin çalışma sahasına girer. Müzik, dans ve tiyatro sanatlarının bir karşımı olan Mevlevi Ayinleri, kendisi olduğu kadar yapıldığı mekânla da ilgi çekicidir. Bugüne kadar yapılan sınırlı sayıdaki çalışma ile bu mekânların akustik özelikleri hakkında bir yorumda bulunmak zordur. Bu çalışma ile mevlevihânelerin bu genel akustik özelliklerinin ortaya konması amaçlanmaktadır. Türkiye'de ve Türkiye dışında bulunan 100'den fazla mevlevihânenin her biri kendine has özellikleri barındırmasına rağmen bu çalışma İstanbul sınırları içerisinde bulunan üç mevlevihâne ile sınırlandırılmıştır. Mevlevi âsitanelerinden Bahariye, Yenikapı ve Galata Mevlevîhaneleri incelenecek olan yapılardır. Mevlevi müziğinin kendine has kimliği de dikkate alınarak yapılan çalışmada ölçüm ve modelleme yollu akustik değerlendirmelere gidilecektir. ODEON yazılımı kullanılarak yapılan modelleme ile mevcut sorunların tespiti yapılacak ve akustik koşulların iyileştirilmesi adına önerilerde bulunulacaktır.

An Investigation on Acoustic Properties of the Mevlevi Lodges with the Special Reference to Mevlevi Lodges in Istanbul

Comprehensive studies are required to understand the original acoustical features of the Mevlevi Lodges which are one of the most special examples of the Islamic Architecture as well as the Ottoman Architecture. Acoustic properties of the whirling halls still need to be studied due to their authentic forms and large volume. With the current existing limited availability of researches, it is difficult to assess about the acoustic properties of this type of buildings. The aim of this research is to reveal the overall acoustic properties of the Mevlevi Lodges. In these assessments, unique identity of Mevlevi music will also be taken into consideration.

Galata, Bahariye and Yenikapı Mevlevi Lodges which located in Istanbul are selected for the research from among almost a hundred Mevlevi Lodges. Acoustics evaluations of the selected Mevlevi Lodges are aimed to be done after the data held from in situ acoustical measurements and the Odeon 3D models. The results of this research will provide information and findings about Mevlevi Lodge's acoustical properties as well as their differences from the western performance halls. The results of the research and the acoustics data of the Galata, Yenikapi and Bahariye Mevlevi Lodges will be presented in this paper.

GOZALOVA, Nigar

The Diplomatic Relations of Qajar Iran with Ottoman Empire (1800 – 1828)

The relations between Persia and the Ottoman Empire were characterized by terrible and bloody wars during the sixteenth, seventeenth and the main part of the eighteenth centuries. The origin of the long Ottoman-Iranian feuds was derived from these each vied with the other for the establishment of domination in Iraq. In fact, Iraq was constantly changing hands. Towards the close of the XVIIIth century a change becomes apparent in the general course of Ottoman-Iranian relations; after 1780 only once did the rivalry between them find an outlet in military collision. This change can be ascribed partly to the fact that both the Ottomans and the Qajars had gradually lost their former dynamic impulse, and had suffered a considerable diminution of power and partly to the fact that they were both exposed to the increasing menace of a powerful neighbor, Russia.

In these study an attempt is made to study the diplomatic relations of Qajar Iran during the years in which Russian political, strategic and economic dominance was eventually established in the north, and the ascendancy of the British in the south, and a promising start was made in the difficult task of bringing to an end the dissensions of long standing between Ottoman Empire and Qajar Iran. For Iran, the Russian question not only overshadowed her relations with Great Britain but it should also be considered the most influential factor in Qajar's policy towards Ottoman Empire. This brought the two powers face to face with a more formidable problem. Qajar policy in seeking alliance with Ottoman Empire proved unworkable, partly because of the lack of a genuine understanding between Iran and Ottoman Empire and partly because of the British efforts to prevent such a conclusion.

The paper relies on official and semi-official Caucasian and Russian historiography, contemporary Turkish and British accounts, as well some secondary sources.

GÖKATALAY, Semih

National Economy and Business Interest Groups in the Ottoman Empire: A Comparative Study of Bursa and Konya

There is a significant literature that investigates business interest groups and how they interact with public and private interests. Yet, the historical evolution of business interest groups in Turkey is still meager. This study will help fill the gap in the literature by examining business interest groups in Bursa and Konya which were highly affected by national economy policies of the government. With the onset of the Second Constitutional Era in 1908, the CUP (Committee of Union and Progress) government undertook some legislative and political actions to favor 'national' (Muslim) elements in the business. Yet, most studies on this period have focused on the political agenda that aims to homogenize the population and support industrialization at the same time (known as 'national economy'); there were few attempts to empirically investigate the structure and organization of the Muslim corporate sector. This study will examine the changes in the Ottoman corporate sector during the state's adoption of 'national economy' policy based on primary archival research. By examining 'business group' affiliations and the personalistic nature of inter-elite dealings, the paper will help us attain a better understanding of Ottoman businesses and their relations to the state, and will also lay the ground for future comparative work.

GÖKMEN, Ertan-YAZICI, Ömür

Aydın Ayniyat Defterlerinde Vilayet ve Mülhakatının İdari, Adli, Sosyal ve İktisadi Durumu (1866-1879)

Osmanlı Devleti'nde 19. yüzyılda vilâyetlere, nezâretlere ve çeşitli dâirelere gönderilmek üzere veya buralardan gelen yazılara cevap vermek için Sadâret tarafından kaleme alınan yazı sûretlerinin kaydedildiği Ayniyat Defterleri, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nin Bâb-ı Âli Evrak Odası fonunda bulunmaktadır. Söz konusu defterler idâri, mülkî, hukûkî, askerî, mâlî pek çok konuyu içermekte olup, kişilerin kendi aralarında ve devletle olan anlaşmazlıklarında, ayrıca devletler-arasında çıkan bazı problemlerde en önemli başvuru kaynaklarından birisidir. Bu defterler sayesinde vilâyetlerin durumu, Osmanlı müesseselerinin ve bürokrasisinin işleyişi hakkında da ayrıntılı bilgi edinilebilmektedir.

Bâb-ı Âli Evrak Odası fonunda Aydın Vilayeti'ne ait 812 ve 813 numaralı iki adet ayniyat defteri bulunmaktadır. Bunlar 866-1879 yılları arasını kapsamaktadır. Bu çalışmada, söz konusu defterler doğrultusunda Aydın Vilayeti'ne bağlı sancak, kaza, nahiye, mahalle, kasaba ve köylerin 1866-1879 yılları arasındaki idari, adli, sosyal ve iktisadi durumu ele alınmıştır. İdari olaylar kapsamında, vilayete bağlı kaza ve nahiyelerle kamu kurumlarına yapılan tayin ve aziller; sosyal olaylar kapsamında, 1877-1878 Osmanlı–Rus Harbi sonrasında vilayet dâhiline gönderilen Kafkas ve Balkan muhacirlerinin iskânı ve karşılaşılan sorunlar, halkın değişik konulara dair şikâyet ve talepleri; iktisadi olaylar kapsamında, halkın ödediği vergiler, arazi ve vakıf sorunları, imtiyaz ve ruhsatnameler, vilayet dâhilinde tamir ve inşa edilen yapıların masraflarına dair kayıtlar incelenmeye çalışılmıştır. Adli olaylar kapsamında ise, şahıslar ve devlet aleyhine işlenen suçlar o dönemde yürürlükte olan 1856 tarihli Ceza Kanunu göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir.

Administrative, Judicial, Social and Economic Situation of Province and Connected Sites in the Ayniyat Books (1866-1879)

In 19th century, Ottoman Empire used Ayniyat Books to save copies of writings written by Vizierate sent to provinces, departments and various chambers. The Ayniyat Books are found in Sublime Porte Document Chamber funds in Prime Ministry's Ottoman Archives.

The books which are mentioned not only contain lots of administrative, civilian, military and financial issues, but they are also one of the most important source to resolve disputes within the public, between the public and the government and also intergovernmental problems. Thanks to these books, it is possible to obtain detailed information about the condition of provinces, Ottoman institutions and the operation of bureaucracy.

Sublime Porte Document Room has two ayniyat books of Aydin province numbered 812 and 813 in the fund. They cover the years between 1866 and 1879. In this study, in the direction of the books which are mentioned comes to starboard province of Aydin, accident, township, village, town and village administrative between the years 1866-1879, judicial, social and economic situation were discussed. Within the scope of the administrative events, the appointments are made to townships in the province; within the scope of social events, after 1877-78 Ottoman-Russian War, Caucasian and Balkan immigrants which emigrated to province encountered problems during their settlement; the scope of economic events, taxes paid by the people, land and foundation problems, concessions and licenses are available, about the cost of the repair and construction of structures within the province records were studied. In the context of the judicial events, crimes committed against the people and the state are evaluated taking into account of 1856 Penal Code in force at that time.

GÖRGÜN, Tahsin

Meritokratik (Liyakat Esaslı) Bir Toplum Olarak Osmanlı Toplumunun Teorik Esasları

Osmanlı toplumu, çeşitli gözlemciler tarafından, insanların layık oldukları mevkie geldikleri bir toplum olarak tasvir edilmektedir. Liyakatin nasıl kavrandığı, nasıl kazanılacağı kadar, önem arz etmektedir. Liyakatin kabiliyet ile olan irtibatı, kabiliyetin insanın varlık içindeki konumundan bağımsız olarak düşünülemeyeceği için, cüz'i hadiselerin külli haller ve makamlar ile olan irtibatını ontolojik olarak dikkate almayı ve müzakere etmeyi gerektirmektedir. Osmanlı toplumsal düzeni müesseselerinde taayyün eden ahval ve makamatı izhar ederken, Osmanlı düşüncesi de bunu tematize ederek, nazari olarak buna refakat etmiştir. Kısaca meritokratik toplum olarak isimlendirilen bu toplumsal teşekkül nizamının nazari esaslarını, pratiği de dikkate alarak ortaya koymak hem Osmanlı toplumunu teşkil eden müesseselerin varlığını ve devamını anlamak için, hem de, Osmanlı toplumundaki muhkem sürekliliği kavramak için zorunludur.

Bildiride bu hususlar ele alındıktan sonra, özellikle günümüzde, meritokratik yönelişin içinde ne gibi imkânlar taşıdığı da müzakere edilecektir.

Theoretical Rules of Ottoman Society as a Meritocratic Society

The Ottoman Society has been depicted by various observers as a society in which people can acquire the social status they deserve. How merit is comprehended has an importance as well as how it is acquired. Since ability cannot be thought separately from human's place in existence, relation of merit to ability requires the consideration and discussion of the relation between finite events and infinite states and situations. While the Ottoman social order had disclosed the state and situation which became visible in its institutions, the Ottoman thought also accompanied by thematising it. Presenting the theoretical rules of this social order, shortly called as meritocratic society, by also considering its practice, is obligatory both to understand the existence and continuity of institutions which constitute the Ottoman society and to comprehend the firm continuity in this society.

In this paper, after the handling of these issues, opportunities provided by meritocratic tendency especially in this day and age will be also discussed.

GÜLDEMİR, Osman-SANDIKÇIOĞLU Tolunay-IŞIK, Nermin

Osmanlı Ramazan Mutfak Kültürü ve Günümüze Yansımaları

Müslüman milletlerden olan Türkler, İslamiyet'i ebedi güzel ve ilahi bir şekle sokmuşlar. Ramazan ayında mahya, temizlik, tertip, düzen, bağlılık, ahlak güzelleştirmek, günah ve zararlı şeylerden çekinme, yerinde eğlenebilme, dinlenebilme, cömertlik ve herkesi düşünmek terbiyesini bir araya getirerek, bir Ramazan medeniyeti meydana getirmiş ve bunu günümüze kadar devam ettirmişlerdir.

On bir ayın sultanı olarak tanımlanan ve birçok âdeti bünyesinde barındıran Osmanlı'da Ramazan'ın mutfak kültürü açısından ele alınması önemli görülerek, ikincil kaynaklardan değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada Ramazan hazırlıkları, Ramazan'da birliktelikler, sahur yemekleri, iftar yemekleri, içecekler, Ramazan bayramı ve yemekleri, sofra düzeni, âdetler, uygulamalar ve günümüze yansımaları açısından ele alınmıştır.

Mutfak kültürü açısından irdelendiğinde Osmanlı'da Ramazan ayında gerçekleştirilen temel uygulamaların halen sürdürülmekte olduğu görülmektedir. Yani Ramazan'da; Osmanlı'da da günümüzde de pilav, erişte, hamur işi gibi tahıl grubu ve baklava, sütlaç, güllaç gibi tatlılar; hoşaf, şerbet, ayran gibi sulu yiyeceklerin çok fazla tüketildiği söylenebilir.

Ramazanın mantığındaki paylaşma ve her durumda iyilik vazifesinin, Osmanlı'dan günümüze yavaş yavaş önemini yitirmeye başladığı anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra, zamanında çok önemsenen ve coşkuyla beklenen uygulamaların, yemeklerin; zamanla yitirilmesi de azımsanmayacak kadar çoktur.

Bu değişimlere; yönetim, yasal uygulamalar, eğitim, teknolojik gelişmeler, yaşam şartları, ekonomik imkânlar, toplumsal ilişkiler, yetiştirilen tarım ürünleri, işlenen gıda maddeleri gibi etmenlerin neden olduğu düşünülmektedir.

The Reflections of Ottoman's Ramadan Cuisine Culture to Our Present Days

The Turks, from Muslim nations, brought the Islamic Faith into eternal, excellent and celestial way. Bringing together the good manners of mahya, cleanness, arrangement, order, loyalty making the morals beautiful, being get out of sin and harmful things, being able to have a fun in place, being able to rest, generosity, and respecting to everybody, they formed a Ramadan civilization and this lasted to our today.

It is aimed that to evaluate Ottoman Ramadan's cuisine culture from secondary sources. In this study, Ramadan preparations, the associations during Ramadan, feasting dishes, the iftar foods, drinks, Ramadan feast and dishes, table arrangements, customs, practices, and reflections to our present days were discussed.

Ramadan in the Ottoman Empire, it is seen that the basic application is currently being examined in the context of sustainable culinary culture. That, in Ramadan; Ottoman Empire period and also nowadays, rice, noodles, cereals and pastries such as baklava, rice pudding, desserts such as güllaç; compote, sherbet, juicy foods such as ayran is/was consumed much.

Ramadan's tasks of share and, good in all cases is began to lose slowly from Ottoman Empire period to present. Besides, so many highly appreciated and expected rituals with enthusiasm are lost.

It is thought that these changes caused by such as factors like the government, law enforcement, education, technological development, living conditions, economic opportunities, social relations, grown agricultural products, and processed foodstuffs.

GÜLAÇAR, Ayşe Güher

Medeniyet Arayışının Bir Neticesi Olarak Sultan Abdülaziz'in Avrupa Seyahati

Bu çalışmamızda, Sultan Abdülaziz'in Avrupa seyahatini ele alacağız. Bilindiği gibi toplumların her daim kendilerini yeniden inşa edebilmeleri, kendilerini tanımaları ile mümkün olur. Bu aşamada seyahat yeni bir ben algısını inşa ederek kendi dışındaki bir evrenin varlığını tanıyabilmesini ve dolayısı ile zihniyet dönüşümünü beraberinde getirecektir. Âli ve Fuat Paşaların organize etmiş olduğu bu seyahat aslında kendilerine tutmuş oldukları aynadan başkası değildir. Seyahatin neticesinde Batı Avrupa, dünyanın geri kalan bölümlerine teknolojik üstünlüğünü kabul ettirmiştir. İlerleme kavramının dönem içerisindeki etkisiyle Osmanlı bürokratlarının medeniyet arayışına cevap veren Batı algısı, gerek maddi öğeler gerekse zihni dönüşümler ile kendisini gösterecektir. Nitekim seyehat bu medeniyetin inşasında batının örnek alınması gerektiği hususundaki yaygın kanaati netleştirecek ve yapılacak reformlara da öncülük edecektir. Sultanın seyahati sonrası hazırlamış olduğu Hatt-ı Hümayunda Avrupa artık ödev olarak görülmüştür. Bu aşamaya hangi kanallar üzerinden varılmaya çalışıldığı sorusu bizim için önemlidir. İnsan özgürlüğü ve ilerleme bu noktada kilit kavramlardır. Avrupa kendi hegemonyasını, hem siyasal sistemlerde hem de gündelik yaşamda kendisini gösterebilecek bir şekilde bunlar üzerinden kuracaktır. O zaman şimdi ilerleme amacı olarak nelerin araç haline getirildiğini bilmemiz gerekir. Bu aşamada teknik ve bilim bize yol gösterecektir. "İleri" kavramı varsa mutlaka bir "geri" yahut "ilkel"in üretilmesi gerekmektedir. İlkele, kendi ilkelliğini gösterebilmesi ise fuarlar ile gerçekleştirilecektir. 1867 Paris Fuarı'na da pek çok devlet adamı katılacaktır. Bir medeniyet üretimi söz konusudur. Bunun temel sebebi ise pazar arayışıdır. Bizim çalışmamızın amacı da bu fuarlar üzerinden kurulmuş olan ileri-geri algısını yeniden bir sorgulamaya tabi tutarak gerçekleştirilen reformlar üzerinden yorumlamak ve üretilmiş bir medeniyetin yeniden düşünülmesine katkı sağlamaktır.

The Journey of Sultan Abdulaziz to Europe as a Consequence of the Quest for Civilization

This study tackles the journey of Sultan Abdulaziz to Europe. As it is known, the ability of peoples to reconstruct themselves is always allowed by their familiarisation with themselves. A journey, at this point, brings about a mental transformation with the opportunity to perceive the world around, which is made possible by the erection of a new perception of self. This journey, which was organized by Âli and Fuat Pashas, was de facto a concept that reflected on their situation. As a result of the journey, West Europe was admitted universally to be technologically ahead of the rest of the world. The perception of the West, as a factor that satisfied Ottoman bureaucrats' quest of civilization with the effect of the concept of development within the period, stood out with both corporeal and mental transformations in the society. Thus, the journey leads to the precision of the notion that the West should be taken as an example along with the reforms to be made. In Hatt-i Humayun, which was authored by Sultan Abdulaziz after the journey, the West was considered as a commitment. The ways that are attempted to be used for this commitment are of great significance. At this point, freedom and development of the humanity are the key elements. These key elements are the concepts that vitally helped Europe establish its hegemony on the rest of the world, in a distinct way both in politics and daily life. If so, it is crucial to recognize the tools that are benefitted for development, in which technics and science is essential. As the concept of "ahead" exists, the creation of the concept of "behind" or "primitive" was made necessary. And to notify the primitives of their primitiveness various expositions like the International Exposition of 1867, which was held in Paris and attended by many statesmen, were used. What is in question in this context is the creation of the concept of civilization, which is caused by competitive markets. Respectively, the purpose of this study is to question the perception of contemporary and primitive, which was formed with use of expositions, as well as interpreting it based on the reforms made to contribute to the reconsideration of the concept of civilization that is created.

GÜLEÇ, İsmail-GÜMÜŞ, Kudret Safa-MUTLU, Merve

Murâdî'nin Dîvânı'nda Yer Almayan Bir Lugazı ve Çözümü

Konusu esmâ-i hüsnâ, esmâ-i nebî ve insan isminden başka her şey olabilen ve genellikle manzûm olan lugaz, dîvân şiirinde herhangi bir şeyin özellikleri anlatılarak onun isminin bulunması amaçlanan bilmecedir. 15. yüzyıldan îtibâren Türk edebiyatında görülmeye başlayan ve bilhassa 18. yüzyılda daha çok görülen bu dîvân edebiyatı türünde, tasvir edilen nesnenin özellikleri ve türlü nitelikleri elden geldiğince somutlaştırılarak verilmiştir.

Osmanlı hânedan mensupları, pâdişâhlıkları yanında klâsik şiirimizin de dikkate değer ustaları olarak şiirler vücûda getirmişlerdir. Sultan Şâirler olarak adlandırdığımız bu kategori içinde, Murâdî mahlasını kullanan şâirler olarak karşımıza II. Murâd, III. Murâd ve IV. Murâd çıkmaktadır. Bu pâdişâhlar içinde lugaz yazan ve bilhassa Kandil lugazıyla meşhûr olan pâdişâh olarak Sultan III. Murâd bilinmektedir. Dîvân edebiyatında lugaz yazmak, bunlara cevap beklemek dolayısıyla manzûm veya mensûr cevaplar tertip etmek, halk edebiyatında olduğu gibi cevabı bilen yahut bulanlara mükâfat vaad etmek gibi bir gelenek olduğu düşünüldüğü vakit pâdişâhların yazdığı bir lugaza da cevap yazılmasının son derece tabiî olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim Sultan III. Murâd'ın yazmış olduğu Kandil lugazının Enderun Hazîne Koğuşu ağalarından Cihad Bey ile Müdâmî mahlaslı bir şâir tarafından yine manzûm olarak cevaplandırıldığı bilinmektedir. Söz konusu durumu değerlendirdiğimizde; III. Murâd'a ait olduğunu düşündüğümüz ve onun divânında yer almayan Lugaz-ı Sultân Murâd Hân *'Aleyhi'r-Rahme* başlığı altında gazel nazım şeklinde bir lugaz ve *Hall-i Lugaz-ı Sultân Murâd* başlığı altında söz konusu lugazın çözümünü ihtivâ eden bir gazel çalışmamıza konu edinilmiştir. Süleymâniye Kütüphânesi, Giresun Yazmalar Koleksiyonu, 179-1 numarada Arab-zâde Mehmed Efendi'ye âit, *Mecmu'â-ı Mu'ammiyât* adıyla kayıtlı eserde yer alan bu lugaz ve çözümünün öncelikle transkripsiyonu ve nesre çevirisi yapılmış, daha sonra eser çeşitli yönlerden incelenmiştir.

A Lugaz of Murâdî Not Taking Place in his Dîvân and its Solving

The lugaz that its subject can be everything besides of esmâ-i hüsnâ, esmâ-i nebî and the name of human and generally written in verse is the riddle in the dîvân poetry that tells the features of something, and so aims to be found the name of it. In this type of dîvân literature that started to be seen in Turkish literature as of 15th century and especially seen more in 18th century, various qualifications and features of the object that is described are given by embodying.

Members of the Ottoman dynasty have been composed the poems as significant masters of our classical poem in addition to their sultanates. In this category that we call as Sultan Poets, II. Murâd, III. Murâd and IV. Murâd have been taken place as the poets using the appellative Murâdî. Among these sultans, III. Murâd has been known as a sultan written lugaz and especially famous of Kandil lugaz. When it is thought that there is a tradition in dîvân literature such as to write lugaz, wait an answer for these, and so compose verse and prose answers, furthermore to promise of reward to the people that known or found the answer as such in Turkish folk literature, we can say that to write an answer to a lugaz written by the sultans is quite naturel. In this sence, it is known that Kandil lugaz written by III. Murâd has been answered in verse by Cihad Bey from the agas of Enderun Hazine Koğuşu and a poet using the appellative Müdâmî. When we take into consideration this situation; the study contains a lugaz in ghazal form taking place under the title of Lugaz-ı Sultân Murâd Hân *'Aleyhi'r-Rahme* that we thing that it belongs to III. Murâd and is not take place in his dîvân, and the ghazal involving the solving of mentioned lugaz taking place under the title of *Hall-i Lugaz-ı Sultân Murâd*. The lugaz and its solving taking place in the work belonging to Arab-zâde Mehmed Efendi listed as *Mecmu'â-ı Mu'ammiyât* on number 179-1 in Giresun Yazmalar Collection in Süleymâniye Library, at first, have been transcribed and translated into prose, then the work has been examined from various aspects.

GÜLSOY, Ersin

XVI-XVII. Yüzyıllarda Hınıs Sancağı'nın İdarî ve Askerî Yapısı

Kanunî Sultan Süleyman döneminde kesin olarak Osmanlı topraklarına katılan Hınıs ve çevresi Erzurum Beylerbeyliği'nin kurulmasından sonra bir sancak olarak belirlenmiş ve bu beylerbeyliğe bağlanmıştır. Daha sonra tahrîri yapılan sancağın oldukça geniş sınırlara sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu dönemde Safevi Devleti sınırında bulunmasından dolayı önemli bir sancak hüviyetini taşıyan bölge zaman zaman Safevi saldırılarına uğramıştır. Doğudaki Osmanlı sınırlarının genişlemesiyle daha iç bölgelerde kalan sancağın önemi giderek azalmıştır. Sancağın teşkilinden bir müddet sonra Tekman ve Malazgirt tarafları Hınıs'tan ayrılarak ayrı birer sancak olarak belirlenmiştir.

Bu bildiride bölgenin Osmanlı egemenliğine alınışı, idarî teşkilatı, sınırları, sancakbeyleri ve gelir kaynakları, sancaktaki timâr düzeni arşiv vesikaları ve kaynak eserlere göre değerlendirmeye tâbi tutulacaktır.

The Executive and Administrative Structure of Hinis Sanjak in Sixteenth-Seventieth Centuries

Annexed to the Ottoman territory finally during the reign of Suleyman the magnificent, Hınıs and its surrounding were determined to be a sanjak after Erzurum seigniory was founded and affiliated to this Grand seigniory. Registered afterwards, the Sanjak was found out to have quite large borders. Since it was on the border of Safavid Dynasty during the period, it was considered to be an important sanjak. Therefore, it was exposed to the invasions of Safavids from time to time. With the enlargement of the territories of the Ottomans in the east, situated in the more internal part, the Sanjak gradually lost its importance. Soon after the formation of the Sanjak, Tekman and Malazgirt regions were separated from Hınıs, with each established to be separate sanjaks.

In this assertion, the region's entering into the domination of the Ottomans, its administrative organization, territories, flag officers, income resources, archival records of fiefdom system in the Sanjak were discussed in the light of source materials.

GÜMAN, Osman

Tanzimat'tan Cumhuriyet'e İlmihal Literatürü (1839-1922)

Bu yazı, Tanzimat Fermanı'nın ilanından Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna kadar olan yaklaşık seksen yıllık süreçte telif edilen ilmihallerin serencamına dairdir. İlmihaller, öğrenci ilmihalleri, halk ilmihalleri ve dar kapsamlı ilmihaller olmak üzere üç kategoride değerlendirilmiş ve özellikle I. Meşrutiyet dönemi sonrasında ders kitabı olarak hazırlanan ilmihallerin sayısında dikkate değer bir artış gözlenmiştir. Tespit edebildiğimiz yaklaşık 200 ilmihal arasında nitelikli eserler bulunmakla birlikte, kahir ekseriyeti birbirinin tekrarı olup ders kitabı olmaya elverişli değildir. Okul ilmihallerindeki niceliksel şişmenin başlıca sebepleri şunlardır: "Avrupa tarzı mekteplerin açılması dolayısıyla ders kitaplarına duyulan ihtiyaç", "yazılan ilmihallerin içerik bakımından yetersizliği ve nitelikli kitaplar yazma arayışı", "müfredat değişiklikleri" ve "ders kitabı sektöründen pay alma düşüncesi"dir. Gerek ders kitapları ve yazarlar ve gerek eğitimciler açısından bu döneme tam anlamıyla bir kaos hakimdir. Bu sebeple özellikle II. Meşrutiyet sonrasında neşredilen gazete ve dergilerde dönemin maarif bakanları ağır eleştirilere muhatap olmuştur.

The Literature of Catechism from Tanzimat to Republicanism (1839-1922)

This article is about history of catehism literature those written during eighty years beginning from Imperial Edict of Reorganization (1839) to Republicanism (1922). Catechism literature was evaluated in this paper as "pupil catechism books", "popular catechism books" and finally "catechism books on single issues". Especially after The First Constitutional Era has been observed a remarkable increase about the number of catechism literature and determined about two hundred catechism books. In spite of that there have been some sufficient books -regrettably- most of this literature are repetition of each other and aren't suitable to be a lesson material. The main reasons for the increase of pupil catechism book numbers are as follow: "The need of lesson materials due to opening new schools in the style of Europe", "The insufficiency of written catechism books and investigation of writing qualified books", "alteration of lesson programs" and "idea of money making over lesson books area.". A big chaos dominates this period with regard to lesson materials and writers and finally teachers. Because of that, especially after the Second Constitutional Era, the Ministry of Ottoman Education was seriously criticized in the newspapers and digests of this period.

GÜNDOĞDU, İsmail

Erken Osmanlı Döneminde Bizans - Osmanlı Siyasi Evlilikleri

Aydos Kalesi bugün İstanbul'un Kartal ilçesi sınırları içerisindedir. İpek yolu üzerinde olan kale Bizans zamanında yapılmıştır. Kale, İstanbul'u Türk akınlarından korumak için inşa edilmişti. Osmanlılar 1328'e kadar Kocaeli yarımadasının çoğunu fethetmişlerdi. Aydos Kalesi'nin fethi Orhan Gazi zamanında takriben 1328 yılında silah arkadaşları Akça Koca, Konur Alp ve Gazi Abdurrahman tarafından alındı.

Bu ufak kaleyi tarih açısından asıl önemli yapan ise, kalenin Türkler tarafından alınmasındaki anlatılan hikâyeden kaynaklanıyor. Hikâyede, kale komutanının kızı rüyasında yakışıklı bir kahraman gördü, o kişi kızı bir çukurdan kurtardı. Kız, Aydos Kalesi'nin kuşatması sırasında savaşmak için burçlara geldiğinde rüyasında gördüğü genci görür. Kız bir taşa Rumca, kaleyi içerden açacağını yazarak aşağı atar. Türkler kızın belirttiği zamanda gelerek kaleyi içerden fethediyorlar.

Bu olay ilk defa Aşıkpaşazade tarihinde ve az farklı şekilde Mehmet Neşri tarafından anlatılıyor. Sonraki tarihçiler bu iki kaynaktan alıntı yaparak hep aktarmışlardır. Alman asıllı Osmanlı tarihçisi Paul Wittek bu olayı inceleyerek bunun bir gazi hikâyesi olduğunu yazar. Bu çalışmada Osmanlı fetihleri sırasında kalelerde başka Bizanslı kadınlar olup olmadığı araştırılacak ve 13. ve 14. yüzyılda Bizanslı soylu kadınların Türklerle evliği incelenmeye çalışılacaktır.

Ayrıca, 14. yüzyılda erken Osmanlı döneminde birçok siyasi evlilikler görülmektedir. Kale ile ilgili hikâyenin çıkışı ile bu evlilikler arsında da ilişki kurulmaya çalışılacak ve bu tür hikâyelerin ilk ne zaman ve ne şekilde çıktığı incelenmeye çalışılacaktır.

Political Marriages in between Ottomans and Byzantines in the Early Ottoman Period

Aydos Castle is located in boundaries of Kartal district of Istanbul in today. The castle was built on the historical Silk Road in the Byzantine time. The castle was built to protect the city from the Turkish attacks. The Ottomans had conquered most of Kocaeli peninsula by 1328. Aydos Castle was taken by Orhan Bey, the second sultan of the Ottomans, by his fellow commanders Akça Koca, Konur Alp and Gazi Abdurrahman nearly 1328.

What makes the castle important in history is the story on the taking of the castle by Turks. According to the story, the daughter of the commander of the castle saw a handsome hero in her dream; the hero rescued her from a hole. When the Turks invaded the castle to conquer, the girl came to the castle bastion to fight against its surrenders saw the warrior who was her night dream. The girl wrote a message in Greek explaining to open the door of the castle and wrapped it around a stone and cast it through Turks.

This event was first time described in the history "The History of the Ottoman Dynasty" of Aşıkpaşazade, and a little differently in Neşri's book. Later historians transferred the story by quoting from these sources. Famous Germen Ottoman historian Paul Wittek claimed it was much more of a legend than a historical event.

In this study, it will be explored that whether there were any Byzantine ladies in other castles or not, and will be examined political marriages between noble Byzantine ladies and leading Turkish men. Furthermore, it was seen many political marriages in early Ottoman history and it will be studied relation between these marriages and this story and will be examined when and how this kind of stories emerged in history first time.

GÜNDÜZ, Tufan

Safevîlerde Sünnî Bir Hükümdar: II. Şah İsmail ve Dönemi

Şah Tahmasb'ın vefatı haber alınır alınmaz, Kahkaha Kalesi'nde hapiste olan Şehzade İsmail Mirza, serbest kalıp, hızla Kazvin'e geldi. Safevî tahtına oturdu. Kardeşleri ve yeğenlerinin çokluğu yüzünden tahtını güvende hissetmediğinden hanedan mensuplarını teker teker ortadan kaldırdı. Onun kan dökücülüğü ve acımasızlığından 11 şehzade ve 1200 sadık Kızılbaş nasibini aldı. Sadece ağabeyi kör Muhammed Hüdabende ile iki oğlu Hamza ve Abbas Mirza tesadüfen kurtulabildi. Onun bu tutumu aslında Şah Tahmasb zamanında başlayan kardeş katlinin bir devamı niteliğindeydi ve kutsal hanedan ocağının Kızılbaşlar nezdindeki değerini düşürmekten öteye bir işe yaramamıştı. Öyle ki, kendisinin o sıralarda erkek çocuğu da olmadığından neredeyse hanedanın sonunu getirecekti.

II. İsmail'i Safevî şahları arasında farklı kılan en önemli özelliği ise Sünnîlik ile suçlanmasıydı. Şah İsmail ve Şah Tahmasb zamanında revaçta olan, camilerde ve açık alanlarda ilk üç halifeye, ashaptan bazılarına ve Hz. Aişe'ye lanet okumayı yasaklaması, paranın üzerinden Şiîliğe dair ibare ve işaretleri kaldırması ahali arasında rahatsızlık yaratmıştı. Aslında onun bu uygulamaları Sünnî-Şiî çatışmasını önlemek düşüncesinden oldukça uzaktaydı. Muhtemelen kendi iç dünyasında bir çatışma hali yaşıyordu. Kaynağı tam belli olmayan bu çatışmanın, bizzat babası tarafından devlet işlerinden uzaklaştırılıp Kahkaha kalesinde yıllarca hapiste kalmasıyla bağlantısı vardı. Ancak siyasal ve dinî yapı gereği fikirlerini hiçbir zaman açıklamaya yanaşmamış, sadece bazı meclislerde tartışmalar yapılmasını sağlayabilmişti. Buna karşın, kendisine yönelik bir isyan veya hakaret olduğunda Kızılbaş gelenekleri öne sürmekten ve Türkmenleri bu yolla ikna etmekten de geri durmamıştı.

Bir suikast sonucu öldürülmesi geniş kitleler tarafından memnuniyetle karşılandı. Bununla birlikte ölümünden birkaç yıl sonra kendisini II. Şah İsmail diye tanıtan bazı Kalenderiler ortaya çıkıp etraflarına adamlar devşirip isyan hareketlerinde bile bulundular. Bunlardan biri Osmanlı ülkesine kadar gelip özellikle Şam Bayadı Türkmenleri arasında dolaşarak yardım toplamaya çalışmıştı. Osmanlı idaresinin durumu fark etmesiyle yeniden İran'a kaçan bu sahte Şah İsmail, Loristan'da geniş destek bulmuş, Muhammed Hüdabende'yi uzun süre meşgul etmişti.

A Sunni Ruler In Safavids: Shah İsmail II and His Era

Immediately after finding out about the death of shah Tahmasp, sultan's son Shah Ismail who had been in prison in Qahqaheh Castle was released and swiftly brought to Kazvin. He ascended the throne. As he did not feel himself secure because of the large number of brothers and nephews, he executed members of dynasty one by one. 11 Shehzade and 1200 loyal Qizilbash have had their share of his bloodlust and atrocity. Only his brother Muhammed Hüdabende, who happened to be blind and his two sons Hamza and Abbas Mirza incidentally could escape from him. It was as a perpetuation of brother slaughter which began during Shah Tahmasp's era and it wasn't worth anything other than decreasing the value of the holy dynasty in the eyes of Qizilbashs. In fact, considering he did not have a male child by then, it was almost about to end the dynasty.

One of the most important features of Ismail II which made him special among the other Safavid shehzades is that he was accused of being a Sunni. Popular in the times of Shah Ismail and Shah Tahmasb, the ban of cursing in mosques and open areas to the first 3 caliphs, some of the allies, and Hazrath Aisha; abrogating the shia symbols on money caused the distress in society. Indeed this practice of him was far away from the idea of preventing the conflict of Shia-Sunni. He was probably having an inner conflict. This conflict which its resource is unknown was most probably connected to his being shun away from state affairs and was imprisoned in Qahqaheh Castle by his father himself. However he never acceded to explain his opinions because of the political and religious structure, and only got to make some discussions happen in some assemblies. None the less, in cases like any revolts or insult against himself, he did not stay back from bringing Qizilbash traditions forward and convincing Turkmens with these traditions.

His assassination was widely welcomed by many people. A few years after his death, some Qalandaris who introduced themselves as Shah Ismail appeared; they gathered some men around and started a revolt. One of them in particular, came to Ottoman state, went around Şam-Bayadi Turkmens in order to ask them for help. The False Shah Ismail had to flee to Iran after being recognized by Ottoman Administration, but until then, he had been supported by numbers in Lorestan, engaged Muhammed Hudabende's attention for a very long time.

GÜNEŞ, Hasan Hüseyin-GÜNEŞ, Gülcan Avşin

XVI. Yüzyıl Kudüs'ünün Vakıfları: Bir Osmanlı Şehrinin Tarihsel Vakıf Ağı

Tarih boyunca, vakıf sistemi, İslam şehirlerinin temel müesseselerinden biri olmuştur. Bu durum, yüzyıllar boyunca Müslüman devletlerin hâkimiyeti altında kalan Kudüs için de geçerlidir. Bu bağlamda Kudüs'teki vakıfların, şehrin tarihsel ve kültürel hafızasını oluşturmakta büyük bir rol oynadığı söylenebilir. Bu tebliğin temel amacı, vakıfların bu işlevini XVI. yüzyıl Kudüs'ünün mevcut tek vakıf tahrir defteri olan 342 nolu defter üzerinden ortaya koymaktır. Başka bir ifadeyle bu araştırma, Kudüs'ün Eyyübî, Memlük ve Osmanlı dönemlerine ait vakıflarının tespitini içermektedir. Böylece, Kudüs'te kurulmuş olan bu müesseselerin, şehre hâkim olan İslam devletlerine göre dağılımını görmek de mümkün olmuş ve Kudüs'teki vakıf ağının tarihsel serüveni izlenebilmiştir. Bu çalışmanın özgünlüğü, literatürde mevcut defterle ilgili müstakil herhangi bir araştırmanın bulunmamasından kaynaklanmaktadır. Bunun yanında, yüzyıllarca İslam devletleri ve özellikle de Osmanlı hâkimiyetinde kalan Kudüs hakkında yapılan Türkçe araştırmaların yeterli olmayışı göz önünde bulundurulduğunda, tebliğin ehemmiyeti ortaya çıkmaktadır.

Waqfs of the XVIth Century Jerusalem: The Historical Waqf Web of an Ottoman City

Throughout history, waqf system is one of the basic institutes of Islamic cities. This case is valid for Jerusalem where is under the rule of Muslim states for centuries. So it can be claimed that waqfs of Jerusalem have a big role to form the historical and cultural memory of the city. The main purpose of this paper is to introduce this function of waqfs by using the only waqf tahrir defter of Jerusalem numbered 342. In other words, this study finds out the waqfs belong to Ayyubid, Memluk and Ottoman eras in Jerusalem. So it is possible to determine the range of those institutes founded in Jerusalem according to the dynasties which ruled the city and it can be seen the historical adventure of the waqf web in Jerusalem. The originality of this study is that there is no search on the waqf tahrir defter numbered 342 accepts this one. In addition to this, there is very limited study in Turkish literature on Jerusalem where was under Islamic states and especially Ottoman rule for centuries.

GÜNEŞ, Melek Yıldız

Adududdîn El-Îcî'nin *Ahlâk Risâlesi* ile Emrullah Efendi'nin İlm-i Ahlâk Ders Notunun Fikri Takip Açısından Mukayesesi

Eş'ari kelamcısı ve Şafii fakihi olması yanında farklı ilmî alanlarda eserler telif eden Adududdîn el-Îcî (ö. 1355), *Ahlâk-ı Adudiyye* adlı eserinde felsefî ahlâk meselelerini muhtasar bir biçimde kaleme almıştır. Bu eserin telif biçimi ve ele aldığı meseleler, üzerine önemli şerhler yazılmasında da etkili olmuştur. Aynı zamanda bu eser konuları ve yaklaşımı bakımından klasik İslâm ahlâk düşüncesi için temsil gücü yüksek bir numune olarak kabul edilebilir. Osmanlı'nın son döneminde Maarif Nazırlığı yapmış ve eğitim alanındaki faaliyetleri ile tanınan Emrullah Efendi (ö. 1914), dönemin yükseköğretim kurumu olan Darülfünun'da İlm-i Ahlâk dersini okutmuştur. Edebiyat Fakültesi'nde birinci sınıf talebesi olan Osman Talat'ın tahriri ile oluşturulan *İlm-i Ahlâk* isimli eser, Osmanlı'nın son dönemlerinde bir üniversite dersi olarak okutulması ve takip ettiği fikirler açısından önem arz etmektedir. İslâm ahlâk düşüncesi içerisinde ele alınan temel konular ve takip edilen ahlâk fikriyatı dikkate alındığında *Ahlâk-ı Adudiyye* adlı risâlenin de aynı fikri çizginin takipçisi olduğu görülmektedir. Emrullah Efendi'nin *İlm-i Ahlâk* adlı eserinde böyle bir sistematik takip edilmemektedir. Genel olarak bu eserde, İslâm ahlâkının vazifelere dayandırılması gerektiği kabul edilmektedir. *Ahlâk-ı Adudiyye* gibi üzerine şerhler yazılarak etkisini uzun yıllar devam ettiren bir ahlâk eseri ile akademik düzeyde tedris edilen ders konuları arasındaki farklılıklar dönemsel tesirleri ve fikri değişimi de göstermektedir.

A Comparison between 'Adud Al-Din Al-Îcî's Treatise on Ethics and Emrullah Efendi's *Ilm-I Ahlâk Lecture* Notes in Terms of Intellectual Prosecution

'Adud Al-Din Al-Îc'i (b. 1355) is a Asha'arite theologian and Shafiite jurist. Beside that he has been written many books on various fields. In his book *Ahlâk-ı Adudiyye,* he briefly wrote on the philosophical ethics issues. Writing style of and issues addressed in this treatise resulted in significant commentaries written. At the same time, in terms of its subjects and approach, this treatise can be accepted as a specimen of a high authority for classic Islam ethics thought. Emrullah Efendi (b. 1914) was Minister of Education in the last periods of Ottoman Empire and known for his activities on education. He lectured ethics in the university of the time, Dar al funun. Formed with the composition of Osman Talat, who was a first grader in the Faculty of Literature, *İlm-i Ahlâk* is important with regard to being lectured in a university in the last times of the Ottoman Empire and the ideas it followed. If the basic subjects and the ethic thoughts approached in the Islamic ethic thought are considered it is observed that the *Ahlâk-ı Adudiyye* is also follower of the same way of thought. In Emrullah Efendi's İlm-i Ahlak (Science of Ethics) this kind of systematic is not followed. In this work, it is generally accepted that Islamic ethics should be based on the duties. The differences between the course subjects tought on academic level and an ethical work like *Ahlâk-ı Adudiyye,* which maintains its effect thereby commentaries on it, indicate the periodic effects and the change of the thought.

GÜNEŞ, Özlem

Tuhfe-i Hattâtîn'de Yer Alan Hattat Şâirlerin-Varoluş Tecrübelerinin Yorumu- Şiirleri

On sekizinci yüzyılda İstanbul'da yaşamış olan Müstakimzâde Süleyman Sâdeddin Efendi ömrünü ilme tahsis etmiş ve birçok eser kaleme almış önemli bir şahsiyettir. Bu eserlerden *Tuhfe-i Hattâtîn*, hattatları konu alan bir biyografi çalışmasıdır ve çalışmamıza temel teşkil edecektir. Müstakimzâde, vefatına yakın tamamladığı eserinde hüsn-i hat mektebinin Türk, Arap ve İran asıllı meşhur simalarını ve meçhul imzalarını bir araya getirmiştir. Yazar, türbelere ve camilere vakfedilen Mushafları, İstanbul'daki kütüphaneleri, Topkapı Sarayı'ndaki eserleri, hususi koleksiyonları, müzayedelerde gördüğü hattı güzel metinleri, bizzat katıldığı icâzet merasimlerini *Tuhfe-i Hattâtîn*'de çok canlı bir şekilde ele alır.

Çalışmamızın amacı, *Tuhfe-i Hattâtîn*'de yer alan hattat şâirlerin kendi varoluş tecrübelerinin bir tezâhürü olan şiirlerini, özellikle divanlarında "hat"tı ele alan manzumelerini incelemek; böylelikle sanat, edebiyat, mimari, iktisat, düşünce, teoloji ve ahlak gibi çeşitli alanlardaki temsil edici eserlerin İslam medeniyetinin kurucu kaynağı olan Kur'an üzerinden nasıl sentezlendiğini, bu kaynağa yapılan atıfları, sanat dallarının birbirleriyle kurdukları ilişkileri özellikle hat-şiir / hattat-şair bağlamında ele almaktır.

Bu çalışmada İbnülemin Mahmud Kemal İnal'ın 1928'de Arap alfabesiyle neşrettiği *Tuhfe-i Hattâtîn* ile eserin Mustafa Koç tarafından Latin harfleriyle basılan metni esas alınmıştır.

Müstakimzâde'nin, bibliyografya türünde yazdığı eserinde hattat şâirleri iki yönde değerlendirdiği kanaatindeyiz. Bu değerlendirmelerden birincisi, çeşitli kaynaklarda yer alan ve berceste kabul edilen şiirlerle hattat şâirlerin şiir sanatındaki meziyetlerini göstermek ikincisi ve bizce de en önemlisi bu şâirlerin hüsn-i hat üzerine yazdıkları şiirleri toplayarak bir nevi hat şiirleri antolojisi oluşturmaktır. Bu çalışmayla bibliyografik metinlerin edebî açıdan ne denli zengin bir kaynak olduğu gözler önüne serilecektir.

The Poems and Interpretation of *Tuhfe-i Hattâtîn* Calligraphist Poets' Existence Experience

Müstakimzade Süleyman Efendi was a very important person who lived in 18th century in Istanbul and devoted his life to science and indited many works. From his works, *Tuhfe-i Hattâtîn* will be the basis of our work which is a biography work mentions calligraphists. In his work, completed close to his death, he gathered the Turkish, Arabic and Iranian famous faces and anonymous signatures of "hüsn-i hat" school.

The aim of this study is to analyze *Tuhfe-i Hattâtîn* poets' poems which are the symbols of their existence experience, and especially the ones include "calligraphy" in their divans. Thus, this study aims to discuss how the presentive works in different fields like art, literature, architecture, economy, consideration, theology and morals were synthesized over Qur'an, the founder source of Islamic civilization, the citations to this source, and the relationship of art fields with one another especially in the context of calligraphy-poem/calligraphist-poet.

This study is based on *Tuhfe-i Hattâtîn*, which was promulgated with Arabic alphabet by İbnülemin Mahmud Kemal in 1928 and its text published with Latin letters by Mustafa Koç. We consider that, in his bibliography kind of work, Müstakimzade evaluated calligraphist poets in two aspects. The first is based on showing calligraphist poets' skills in the art of poem with their poems took part in different sources conceptualized as "berceste". The second and most important evaluation for us as well, is to create a calligraphy poem anthology by gathering these poets' poems based on "hüsn-i hat". This study will shed light on the wealth of bibliographic texts as a source.

GÜRKAN, Emrah Safa

Venedik Kaynakları Osmanlı Tarihçiliğine Hangi Alanlarda Katkıda Bulunabilir?

Geride bıraktığımız on yıl içerisinde, Venedik arşiv belgelerinin ve diğer basılı birincil kaynakların yakınçağ Osmanlı tarihi için önemi gittikçe daha fazla kabul edilmeye başlanmıştır. Ancak, sayıları gittikçe artan yayınlarda kullanılan kaynakların pek çeşitlilik arz etmediği ve genellikle Osmanlı üzerine kalem oynatan Avrupa tarihçileri tarafından uzun yıllardır kullanılagelen kaynaklar olduğu görülmektedir. Bu sunumun amacı şu ana dek görece ihmal edilmiş Venedik kaynak tiplerinin Osmanlı tarihçilerine tanıtılması ve bunların Osmanlı tarih yazımına olası katkılarını literatürden örnekler de vererek tartışmaktır.

In What Ways can Venetian Sources Contribute to Ottoman Historiography?

The last decade witnessed a growing appreciation of the importance of Venetian archival and printed primary sources for early modern Ottoman history. Nevertheless, in spite of an increasing number of works that rely on Venetian sources, Ottomanists utilized only a small portion of them, and then mostly those that were previously exploited by Western historians. They thus failed to make full use of the potential diversity offered by this rich corpus. The aim of the presentation is to introduce relatively less-studied types of Venetian sources to Ottoman historians, discussing their potential contribution to Ottoman historiography.

HAFEZ, Melis

Discussions around Work Ethics in the Long Ottoman Nineteenth Century

In the nineteenth and early twentieth centuries, issues regarding morality became "a burning issue of the day" for the Ottoman society. Morality gained a new political charge, where the moral and political realms overlapped with a new set of practices and norms. Revitalization of a classical genre, morality books, takes place in this context. More than a hundred books published on morality attests to the fact that morality became one of expanding/transforming fields of knowledge.

As the Empire went through a nation-and-state formation process, Ottoman moralists placed an original emphasis on work, making it a central issue not only for the moral development of the individual but also for the advancement of the nation in general, articulating normative dimensions of citizenship. They fortified their argumentations by referencing Islam's symbolic universe. They adamantly opposed beliefs and practices that are identified as handicaps for productivity by declaring them un-Islamic and anti-progress. Could this phenomenon of moralized and popularized discourses of productivity be seen as merely a Western content filling the Islamic forms? More specifically, how would examining morality books as cultural factors enable us to understand the connection between Islamic discourses and establishing modern and moralizing narratives, especially about work ethics of citizenry? The assumption that takes Islam and modernity as static notions does not explain the wealth of Ottoman experience. This presentation attempts to explore the question of morality, religion, and modernity by engaging with a very specific historic period and its sources.

HASÇELİK, Birsel-DEMİRGEN, Emel

Tanzimat Dönemi Mektep Şarkılarının Okullarda Okutulmasının Gerekliliği, Derlenmesine Yönelik Çalışmalar ve İcrâsı

Osmanlı Toplumu'nda, Tanzimat'a kadar çocukların yetişkinler gibi algılanıp farklı gereksinimleri oldukları yönünde bilinç oluşmamıştır. Bu sebeple, Tanzimat hareketleriyle gelen reform ve modernizasyon çocukları da etkilenmiştir. Batılılaşma düşüncesi çoğu alanda olduğu gibi eğitim sistemine de yansımıştır. Bu yansıma okullaşma düşüncesinde de aynen görülebilmekte, ilkokulun zorunlu olması, Rüştiye ve İdâdiler'in açılması da bunlara örnek oluşturmaktadır.

Çocuklar açısından önemli gelişme ve yenileşme hareketleri II. Abdülhâmid döneminde de devam etmiş, büyük okullaşma hamlesi başlatılmıştır.

Bu dönemde bestelenmiş Mektep Şarkıları'nda dil Osmanlı Türkçesi'dir. Bu dönem çocuk musikîsi bakımından geçiş devresidir. Bu sebeple Cumhuriyet Dönemi'nde oluşturulan yeni repertuara eklenmemiş ve unutulmaya terk edilmiştir.

Günümüzdeki çocuk musikîsi araştırmalarının genellikle Cumhuriyet sonrasını kapsadığı düşünülürse, bahsedilen devir, sunacağı bilgi ve repertuar bakımından saklı kalmış hazine gibidir.

Bu değişim sürecinde, bugünkü Türk Makam Müziğiyle bestelenen çocuk şarkıları, Tanzimat Dönemi'ndeki Mektep Şarkıları'ndan farklılıklar göstermektedir. Tanzimat'tan harf devrimine (1928) kadar mektep şarkılarının kapsamındaki ninni, ilâhi, şarkı, türkü, marş gibi formlar günümüzde "çocuk şarkıları" ismiyle sınıflandırılır.

Çocuk musikî repertuarının önemli bölümünü oluşturan ninniler, dönemleri tespit edilenler dışında, kapsam dışı bırakılmıştır. Dinî musikîden ilâhi, halk müziğinden türkü ve askeri müzikten marş türlerine çocuklar tarafından seslendirildikleri, bestelendikleri veya onlara yönelik eserlerde bulundukları oranda yer verilmiştir

Musikî eğitimi, "Musikî ve Gına" adlarıyla mekteplerin resmî müfredâtında yer almaya başlamış; bu alanda bestekârlar çoğalmış; mekteplerde ve çocuğun eğitiminde musikînin rolü, önemi, çeşitli yayın ve konferanslar çerçevesinde tartışılmıştır.

Tanzimat dönemindeki "Mektep Şarkıları" adı altında ilk defa okullarda müfredâtı içinde okutulan çocuk şarkılarının, Cumhuriyet Dönemi'ne kadar olan sürede geçirdiği evreleri görmek, sonradan yapılabilecek çalışmalara öncülük edebilmesini sağlamak amaçlanmıştır.

The Need for the Teaching of School Songs in the Tanzimat Period, Studies About the Collection of the Songs and Performance of Those Songs

Only after the Tanzimat (reform) Period did people in Ottoman society become conscious of the fact that children are to be perceived differently and they have also different needs as adults. Therefore, children were also affected by the reform and modernization process of the Tanzimat movement. The process of westernization had effects both on the education system, as in the most areas. And that influence can be observed in the process of schooling, for example primary school became compulsory; "Rüştiye" (middle schools) and "İdadi" (high schools) were established.

Significant improvement and innovation movements regarding children also continued in the period of Sultan Abdulhamid II and a huge movement for schooling was initiated.

School Songs composed during this period were written in Ottoman Turkish. This period is a transition period in terms of children's music. Therefore it was not included in the new repertoire which was created in the Republic Period and was abandoned to be forgotten.

If studies on today's children music are generally considered to include the post-Republican Period, the mentioned period remains like a secret treasure in terms of offering knowledge and repertoire.

In the Tanzimat Period, children's songs composed by current Turkish Maqam Music vary significantly from the School Songs of the Tanzimat Period. Forms such as lullaby, song, ballad, anthem, which were included in the School Songs from the Tanzimat Period until the alphabet reform (1928), are today called as "children's songs".

Lullabies that make up a significant part of the children's music repertoire were excluded except the ones, the periods of which were determined. The more the religious music, hymn, folk music, folk songs, military music and anthem were sung and composed by children, the more these kinds of music were included.

Musical training began to take place in the official curriculum of the schools called as "Musiki and Gına" and the number of the composers in this area increased; the role and importance of music in schools and in children's education was also discussed within the frame of various publications and conferences.

The aim of this study is to observe what kind of phases children's songs that were included for the first time in the curriculum under the name of "School Songs" in the Tanzimat era went through till the Republican Period and also to ensure that this kind of a study can lead to works that will be carried out later.

HATİPOĞLU, Aysun-BATMAN, Orhan

Saray Mutfağı'nın Günümüz İstanbul Lokantalarında Temsili

Osmanlı saray mutfağı Orta Asya'dan getirilip, Anadolu topraklarının sunduğu ürün çeşitliliği ile zenginleşen ve Selçuklu saraylarından devralınan, çok uluslu ve çok kültürlü bir mutfaktır. Ancak günümüzde gelişen teknoloji ve popüler kültür ile birlikte, kişiler artık daha hızlı yaşayıp, daha hızlı yemek yemekte ve uzun hazırlık süreçleri gerektiren Osmanlı saray mutfağı giderek unutulmaktadır. Oysaki Osmanlı saray mutfağı hak ettiği şekilde değerlendirilebilirse, sahip olduğu özgünlük sayesinde, turist varışlarını pozitif yönde etkileyecek bir yapıya sahiptir. Osmanlı saray mutfağının bir turistik ürün olarak kullanılacağı en uygun yerin ise Osmanlı İmparatorluğu'nun uzun süre başkentliğini yapmış olan İstanbul olduğu düşünülmektedir.

Osmanlı saray mutfağının rekabet açısından son derece özel ürünlere sahip olduğu bilinmekte, ancak kullanımının fazla yaygın olmadığı gözlemlenmektedir. Bu noktadan hareketle bu çalışmada, saray mutfağının doğmuş olduğu İstanbul'da faaliyet gösteren restoranların, Osmanlı saray mutfağı ile ilgili uygulamaları araştırılmaya, yani mevcut durum ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda İstanbul'da bulunan restoranlar belirli kriterlere göre sınıflandırılmış ve mönüsünde Osmanlı saray mutfağı ile ilgili yiyecek-içeceklere yer veren restoranlar seçilerek, araştırma kapsamına alınmıştır. Daha sonra söz konusu restoranlarda gözlem ve tadımlar yapılmış, restoranlara ait yiyecek-içecek mönüleri ise doküman analizi ile incelenmiştir. Toplanan veriler, nitel veri analizi yöntemlerinden betimsel analiz ile analiz edilmiş ve elde edilen bulgular tartışılmıştır.

Araştırma sonucunda; günümüz Türk mutfağının Osmanlı saray mutfağı zannedildiği, restoranların mönülerinde yer alan yiyeceklerin neredeyse tamamının orijinal reçeteler baz alınarak modernize edildiği ortaya çıkmıştır. Elde edilen sonuçlar ışığında sektöre ve konuyla ilgili diğer araştırmacılara çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Representation of the Palace Cuisine at Today's Restaurants in Istanbul

Ottoman palace cuisine is a multinational and multicultural cuisine that was brought from the Central Asia, enriched with the product range presented by the Anatolian territories and taken over from the Seljukian palaces. However, today's developing technology and popular culture causes individuals to live faster, eat faster and gradually neglect the Ottoman palace cuisine, which requires a long preparation process. On the other hand, if the Ottoman palace cuisine could be valued as deservedly, it will positively affect the tourist arrivals by means of its originality. Istanbul, which had been the capital of the Ottoman Empire for a long time, is thought to be the most convenient place for using the Ottoman palace cuisine as a touristic product.

It is observed that even though the Ottoman palace cuisine contains considerably special products in terms of competition, it is not used commonly. From this point of view, this study tried to investigate the restaurants in Istanbul where the palace cuisine had risen and the applications regarding the Ottoman palace cuisine, in other words, reveal the present condition. In this context, the restaurants in Istanbul were classified according to certain criteria and those giving place to food-drink concerning the Ottoman palace cuisine in their menu were included in the study. And then observations and tastes were performed at the restaurants in question and the food-drink menus of the restaurants were examined via the document analysis. The acquired data were analyzed using the descriptive analysis, which is among the qualitative data analysis methods, and the acquired findings were discussed.

As a result of the study; it was observed that today's Turkish cuisine was confused with the Ottoman palace cuisine and almost all the food in the menus of restaurants were modernized based on the original receipts. In the light of the acquired results, various suggestions were made for the sector and other relevant researchers.

HAYAJNEH, Eman-İNAN, Ruhi

"Harim-i Sultan" (Muhteşem Yüzyıl) Örneğinde Araplara Yansıyan Osmanlı ve Osmanlı Tarihi Algısı

Arap coğrafyasında hatırı sayılır ölçüde Türk televizyon dizilerinin seyrediliyor olması, Türk -Arap ilişkilerindeki dönüşümün en somut göstergesidir. Sadece Ürdün örneğine bakıldığında, eski-yeni yaklaşık altmışa yakın Türk dizi filminin seyredilmiş/seyrediliyor olması dikkate değerdir. Bilhassa Bu coğrafyada Türkiye'ye ve Türkçe öğrenmeye olan ilginin artmasının sebebini bu olguya bağlayan sosyal araştırmalar, Türk televizyon dizilerinin ya da sinemasının şuur oluşturmak noktasında ne kadar önemli bir sosyal figür olduğunu açık bir şekilde göstermektedir.

Çalışmada tarihsel olarak bu coğrafyaya yerleşmiş olan Osmanlı-Türk algısının, dizi filmlerle birlikte meydana getirdiği değişim, Tarihî bir dizi olan Muhteşem Yüzyıl (Harim-i Sultan) adlı Türk dizi filmi örneğinde incelenecektir. Öncelikle bölge insanının, Türk dizilerine ve Türk tarihine bakışı anket marifetiyle tespit edilecektir. Ankette; genel olarak Türk dizileri, tarih kitaplarına yansıyan Osmanlı, dizlerle oluşan Osmanlı-Türk algısı gibi konuları açıklığa kavuşturan sorular sorulacaktır. Böylece bilhassa yakın zamana kadar Ürdün'de ders kitaplarına da yansıyan Osmanlı-Türk algısının, Türk dizilerinin hayata girmesiyle birlikte Türk imajına ve Osmanlı algısına yansıyan etkileri konusunda mukayese yapma imkânı bulunulacaktır.

Perception of the Ottoman and Ottoman History Reflected to the Arabs in the Example of "Harim-i Sultan" (Muhteşem Yüzyıl)

The fact that Turkish TV series are watched considerably in the Arab geography is the most concrete indicator of the transformation in Turkish-Arab relations. Looking at only the Jordan example, it is significant that about sixty old and new Turkish TV series have been/are watched. Especially, social researches, which attribute the increase of the interest in Turkey and learning Turkish in this geography to this fact, clearly show how Turkish TV series or cinema are important social figure in creating awareness.

The change occurring by the perception of the Ottoman-Turks settled in this geography in historical sense along with the series will be examined in an example of Turkish Historical series called Muhteşem Yüzyıl (Harim-i Sultan) in this study. First of all, view of the people of the region to Turkish series and Turkish history will be detected by means of questionnaires. The questions which will clarify the issues such as Turkish series, the Ottoman reflected on the history books, and the perception of the Ottoman-Turks in general will be asked in the questionnaire. Thus, opportunity of making a comparison in regard to the effects of the perception of the Ottoman-Turks, which has also especially been reflected on the text books in Jordan until recently, on the Turkish image and perception of the Ottoman with the adoption of the Turkish series will be provided.

HAYKIRAN, Aysun Sarıbey

Osmanlı Ekonomisinde Ormancılığın Yeri: XIX. Yüzyılda Aydın Vilayeti'nde Ormanlar ve Ormancılık Faaliyetleri

En önemli doğal kaynaklarımızdan biri olan ormanların başlıca öğesi ağaç olmakla birlikte içerisinde birçok canlı varlığa da ev sahipliği yaparak önemli bir ekosistem oluşturmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun orman ile ilgisi XIX. yüzyıla kadar sarayın, tophanenin ve ordunun gereksinimlerini gidermeye yönelik olduğundan İstanbul ve çevresi ile sınırlı kalmıştır. Tanzimat'ın ilanına kadar Osmanlı İmparatorluğu'nda köklü ve kapsamlı bir orman ve ormancılık politikasından bahsetmek imkânsız gibi görünmektedir. Ancak 1870 tarihli Orman Nizamnamesi'nin ilanından sonra daha bilinçli bir şekilde idare edilen ormanlar Osmanlı ekonomisine önemli katkılar sağlamıştır.

Bu çalışmada XIX. yüzyılda Aydın Vilayeti olarak adlandırılan Aydın, İzmir, Muğla, Manisa ve Denizli sancaklarındaki ormanların niteliği ve faydalanma şekilleri üzerinde durularak İmparatorluğun ormancılık politikası Aydın Vilayeti örneğinde incelenecektir. Aydın Vilayeti'ndeki orman varlığı saptanarak, orman ürünleri ve bu ürünlerden elde edilen gelirlerin Aydın Vilayeti'ne katkıları değerlendirilerek, tüm bunların Osmanlı ekonomisine kazandırdıkları üzerinde durulacaktır.

Çalışmanın kaynaklarını Başbakanlık Osmanlı Arşiv Belgeleri, Orman İstatistikleri, Aydın Vilayet Salnameleri, Hizmet ve Ahenk gazeteleri ile konuyla ilgili ikinci el kaynaklar oluşturacaktır.

The Place of Forestry in Ottoman Economy: Forests and Forestry Activities in the Vilayet of Aydın in the XIXth Century

Being one of the most important natural resources, the forests whose main component is tree, bring about a considerable ecosystem with many creatures live in. The interest of the Ottoman Empire in forest till XIXth century was limited in Istanbul and environs to meet the needs of the palace, artillery and army. It is not likely to cite an essential and comprehensive forest and forestry policy in the Ottoman Empire until the Tanzimat Era. Nevertheless, after the declaration of the Forestry Regulation dated 1870, being managed much better forests significantly began to contribute to the Ottoman economy thanks to this regular policy.

This study focuses on the nature and manner of utilization of the forests, and also emphasizes on the forestry policy of the Empire in the case of the Vilayet of Aydin that consisted of Aydin, Izmir, Muğla, Manisa and Denizli sanjaks in XIXth century. Moreover, quality of forest in the Vilayet of Aydin is tried to fix; the importances of forest products and their revenues in the Vilayet of Aydin are evaluated; and the contribution of all to the Ottoman economy are indicated.

The sources of the study are the State Archives of the Prime Ministry Fonds of Ottoman Periods, Forest Statistics, The Year Books of the Vilayet of Aydin, Hizmet and Ahenk newspapers, and second-hand sources.

IŞILDAK, Erol

Ahmet Avni Konuk'un Hanende Mecmuası ve Haşim Bey Mecmuası'nın İçeriklerinin Karşılıklı Olarak İncelenmesi

Musiki tarihimiz incelendiğinde, araştırdığımız dönemin müzik teorisi ve tarihi, meşk usulü, güfte dağarı ve bağdarları konusunda bize yardımcı olacak kaynaklar arasında "Güfte Mecmuaları" önemli yer tutar. Bu kapsamda Ahmet Avni Konuk'un Hanende Mecmuası ve Haşim Bey Mecmuası çalışma konusu olarak ele alınmıştır. Güftelere ek olarak, teorik bilgilerle de bizi aydınlatan bu iki güfte mecmuası; 35 yıl arayla yazılarak, bizlere 19. yüzyılın ikinci yarısının müziği hakkında birçok bilgi aktarmaktadır. Bu bilgileri şöyle sıralayabiliriz: Genel müzik tarihi, nota sistemi, makam bilgileri ve kullanım şekilleri, usul bilgileri, dönemin güfteleri ve bestekârları, dönem içerisinde diğerlerine göre daha öne çıkmış olan makam, güfte ve bestekârlar.

Söz konusu mecmualar Osmanlıca yazılmış eserlerdir. Hanende günümüze kadar yazılmış en kapsamlı güfte mecmuası olma özelliğine sahiptir. Bu çalışmada genel olarak iki mecmuanın müellifleri hakkında özet bilgiler verilerek, mecmualar hakkında bilgiler aktarılmıştır. Sonuç olarak; bu bilgiler dâhilinde iki mecmua karşılıklı olarak ele alınarak aralarındaki farklar ve bu farklara sebep olabilecek durumlardan bahsedilmiştir.

Çalışmadaki temel amacımız ise; daha önce yapılan çalışmalarda, gerek eser sayısı ve gerek fasıl sayıları/isimleri bakımından tutarlı olmayan bilgilerle tanıtılan mecmuaları, aslına uygun olarak tanıtmak olmuştur. Ayrıca Haşim Bey Mecmuası ile içerik karşılaştırılması yapılarak, dönemin bestekârları ve müzik anlayışındaki değişime de ışık tutulmuştur.

IŞIN, Priscilla Mary

Döner Kebabin Geçmişi

Döner kebabın tarihine ışık tutmak amacıyla, bu makalede, tarihi kaynaklarda az (miktarda) bulunan –ender görülen- seyrek olarak bulunan-rastlanan fakat çarpıcı bilgiler derlenmiştir. 1432 yılında Bursa yakınlarındaki bir köyde, Fransız gezgin Bertrandon de Brocquière'a ikram edilen çevirme kebabı, bir çeşit döner kebap olmalıdır. 1666 yılında Evliyâ Çelebi, Kırım'da hazırlanan ve yatay döner kebabı olduğu şüphe götürmeyen bir kebap türünü detaylı olarak anlatır. Onyedinci yüzyılın başında İstanbul'da kopyalanan ve resimlenen bir yazmadaki iki minyatürde ise açık havada pişirilen döner kebap tasvir edilmiştir.

Ondokuzuncu yüzyılın başından itibaren döner kebapla ilgili bilgiler çoğalır. Başta İstanbul olmak üzere Osmanlı ülkesine gelen ve birçok Avrupalı gezgin, döner kebabından beğeniyle bahseder. İlk olarak 1852 yılında, dik olarak şişte pişirilen döner kebabından bahsedilir. Yüzyılın ortasına ait bir fotoğraf ve bir renkli resimde dik döner kebabı görülür. 19. yüzyılın ikinci yarısında, yatay döner kebap bir Osmanlıca yemek kitabında "İzmir kebabı" adıyla ve mesire yemeği olarak anlatılır.

Bu bilgilerin ışığında döner kebabın önceleri çevirme kebabı gibi açık havada yapılan bir kebap olduğu ve muhtemelen onsekizinci yüzyıldan itibaren kebapçı dükkanlarında yapılmaya başlanmasıyla yabancı gezginlerin bunu tatma olanağına kavuştukları düşünülebilir. Ortaya çıktığı yer konusunda ise eldeki bilgilerin ışığında kesin bir sonuca varılamamaktadır ancak beğenilerek geniş bir coğrafyaya yayıldığı görülür.

The History of Döner Kebap

In order to throw light on the history of döner kebap, this article brings together the patchy but striking information on the subject. A kebap offered to the French traveller Bertrandon de Brocquière by some Turks in a village near Bursa in 1432 sounds like a form of döner kebap. In 1666 Evliyâ Çelebi gives a detailed description of what is undoubtedly döner kebap prepared on a horizontal spit in the Crimea. Two miniatures in a manuscript copied and illustrated in İstanbul in the early seventeenth century depict döner kebap being cooked on a horizontal spit in the open air.

From the beginning of the nineteenth century accounts of döner kebap proliferate, mainly in accounts by European travellers to Ottoman Turkey. The first description of döner kebap cooked on an upright spit dates from 1852. In the second half of the nineteenth century an Ottoman cookery book describes horizontal döner kebab as a type of kebab made at picnic places in the city of İzmir. Two pictures of döner kebab dating from the mid-nineteenth century are known, one a photograph and the other a coloured print.

In the light of written and visual evidence, we can deduce that döner kebap was originally a dish made for outdoor gatherings. Probably from the eighteenth century onwards it began to be made at kebap shops, giving foreign visitors the opportunity to taste it. As for its place of origin, the evidence does not allow us to draw a conclusion but instead suggests that this type of kebap became popular and spread over a wide geographical area.

İLHAN, Enes

Lâle Devri Padişahı III. Ahmed (Necîb) Hayatı-Edebî Kişiliği-Şiirleri

III. Ahmed sanatı seven bir padişahtır. Bu durum kendisinin de bir sanatkâr olmasından ileri gelmektedir. Nitekim III. Ahmed iyi bir hattattır. Bazı saray kapılarının ve çeşmelerin üzerine kendi hattıyla yazılmış levhalar bulunmaktadır. Kendisinin yazdığı ve Medine'ye gönderilmiş iki mushafı vardır. Hattatlığının yanı sıra şairliği ile de bilinen III. Ahmed 'Necîb' mahlası ile şiirler kaleme almıştır. Genelde naat türünde şiirler kaleme alan III. Ahmed, tezkire yazarları tarafından takdir edilmektedir. Tarih düşürme konusunda da mahir olan şair, kendi yaptırdığı bazı çeşme ve sarayların tarihlerini düşürmüştür. Bu çalışmada, III. Ahmed'in Ali Emiri tarafından yazılan ve Fatih Millet Kütüphanesi'nde Ali Emiri Efendi Manzum 529\1'de kayıtlı olan şiirlerinin transkribe edilmesi, şiirleri ve tezkirecilerin ifadeleri bağlamında III. Ahmed'in edebi kişiliğinin belirlenmesi üzerinde durulacaktır. Temel hedeflerimiz, padişah şairin şiir dünyasını ortaya çıkarmak ve klasik Türk şiiri içerisindeki konumunu tespit etmektir. Şairle ilgili şu ana kadar bazı antoloji niteliğindeki kitaplar haricinde kayda değer bir çalışma yapılmamış olması bizi böyle bir çalışmaya sevk etmiştir.

İLTER, Elif

Hat Sanatında Mushaf Kitâbeti ve Hasan Rıza Efendi Mushafları

Kur'an-ı Kerim metninin en güzel biçimde yazılması çabasının, hat sanatının gelişiminin seyrinde birinci sıradaki etken olduğu âşikârdır. Bu bildiride mushaf yazma geleneğinin tarihi seyri içerisinde son dönem Osmanlı hattatlarından ve dolayısıyla Osmanlı döneminde, mushaf yazımının geldiği noktanın son temsilcilerinden olan Hasan Rıza Efendi'nin (1265/1849 – 1338/1920) ve onu değerli kılan en önemli vasıflarından olan yazdığı mushaflarının özelliklerinin, hat sanatında mushaf kitâbetinin seyri bakımından ele alınıp değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Zirâ nesih yazı çeşidi ile mushaf yazmak, kemâlin son mertebesine onun elinde varmıştır denilmektedir.

Bunun için öncelikle mushaf kitâbetinin tarihi seyri kısaca ele alınarak, ardından, Hasan Rıza Efendi'nin ömrü boyunca yazdığı 19 adet mushaftan, yeri ve görselleri tespit edilebilen 4 tanesi, kendi yazısının gelişim mukayesesi de yapılarak, özellikleriyle birlikte değerlendirilecektir. Kaynaklarda Hasan Rıza Efendi'ye asıl şöhretini kazandırdığı belirtilen mushafları ise taş baskı tekniği ile basılmak üzere yazdığı mushaflarıdır. Bu mushafların en önemli özelliği ise hıfza çalışanlara kolaylık olması bakımından genellikle ayetberkenar tertible yazılmış olmalarıdır. Dolayısıyla Hasan Rıza Efendi'nin sadece Osmanlı devrindeki basımlarıyla sınırlı olmayıp, günümüze dek basımı devam ettiği bilinen matbu mushaflarının mevcudiyeti nedeniyle, onun mushaflarının mushaf basım faaliyetlerinin tarihsel süreci içerisindeki yeri de tespit edilmeye ve değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Sonuç olarak, mushaf kitabetinin tarihî seyrinde ve Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde yazdığı mushaflarla şöhret bulan, devrin son ve en önemli temsilcisi olan hattatlardan biri olan Hasan Rıza Efendi'nin, hem mushaf kitâbeti seyrindeki hem de hat sanatındaki yeri ve öneminin anlaşılmasına katkıda bulunulmuş olunacaktır.

Mushaf Writing and Hasan Riza Efendi`s Mushafs in the Art of Calligraphy

The effort put forward to write the Holy Qur'an in the most beautiful way is evidently most important factor in the course of the development of calligraphy. In this paper it is aimed to assess and discuss the progression of the art of calligraphy through the mushafs written by Hasan Rıza Efendi (1265/1849 – 1338/1920), one of the last calligraphers of the representatives of mushaf writing in late Ottoman era characterizing the best achievable level obtained at that course of the time. It is argued that the ultimate level of mushaf writing was reached by him in terms of Nesih (Qalam an-nash, al-Hatt an-nash) style of writing.

For this purpose, a brief course of the history of the Qur`an writing was initially dealt with. Following, the four hand-written mushafs produced by Hasan Rıza Efendi whose location and images were determined among 19 Mushafs written by him were evaluated by making the comparison of his personal development through his own works. Hasan Riza Efendi is said to provide the main source of his fame in the mushafs written to be printed by lithography technique. The most important feature of these mushafs thanks to the ayetberkenar writing style is the convenience and easiness that they provide to those who aims to memorize the Holy Quran. After all, due to not only his limited printings in Ottoman period but also the presence of his printed mushafs until today, the importance and the role of his mushafs in the historical process of Qur`an printing operations are presented and evaluated.

As a result, it is hoped and believed that an important contribution can be made to clarify and emphasize in understanding the role and the importance of Hasan Rıza Efendi in both calligraphy and the historical trend of Quranic writing as being one of the most outstanding representatives of the last period of the Ottoman Empire calligraphy.

İNAN, Göker

Çok Yönlü Bir Osmanlı Bürokratı: Hasan Esîrî ve İlginç Notlarla Dolu Tarih ve Coğrafya Eseri

Hasan Esîrî, devri için meşhur fakat bugün için meçhul bir şahsiyettir. Kendisine Esîrî denmesi, 1683 II. Viyana Kuşatması sonrasındaki muharebelerin birinde esir düşüp yaklaşık iki yıl kadar esaret hayatı yaşamasından ileri gelmektedir. Hasan Esîrî, Osmanlı ordusunda muvazzaf olarak Doğu'da ve Batı'da çok sayıda sefere katılmış, üst rütbeli paşalar ve sadrazamlarla savaş lojistiği ve stratejisi hakkında mahfi görüşmeler yapmış ve fikirleri kabul görüp takdir toplamıştır. Bağdat ve Kıbrıs gibi büyük eyaletlerde defterdarlığı da vardır. Böylelikle Osmanlı coğrafyasının pek çok yerini gezmiş, gezip gördüğü bu yerlerde tuttuğu notlar, sonraki yıllarda "Mi'yârü'l-Düvel ve Misbârü'l-Milel" adındaki hacimli eserinde yer almıştır. Esaret yılları boyunca Latince, Yunanca ve Macarcayı öğrendiği bilinmektedir. Böylelikle yabancı dilde yazılan tarih ve coğrafya kitaplarından iktibaslar yaparak söz konusu eserini genişletme imkânı bulmuştur. Diğer taraftan ordu işleyişine vâkıf olan Esîrî'nin, tefessühe yüz tutan düzene karşı getirdiği ciddi eleştiriler her bakımdan dikkate değerdir.

A Versatile Ottoman Bureaucrat: Hasan Esîrî and His Historical-Geographical Work Replete with Interesting Notes

Hasan Esîrî, a famous man of his time, is an obscure name today. His moniker Esîrî is due to his two-year captivity life following his enslavement in one of the battles following the second siege of Vienna, 1683. As an official in the Ottoman army, Hasan Esîrî participated in many expeditions in the East and the West, took part in secret meetings with high ranking pashas and grand viziers about strategy and logistics of war, and his ideas were both accepted and appreciated. He also served as defterdar in such great provinces as Baghdad and Cyprus. Thus he had the chance to travel in many parts of the Ottoman realm, and the notes he took during his travels would later be gathered in his voluminous work called "Mi'yâr al-Duwal wa Misbâr al-Milal." He is known to have learnt Latin, Greek, and Hungarian during his captivity years. He thus had the chance to develop his work by recourse to historical and geographical works in these languages. On the other hand, remarkable in every aspect are the serious criticisms that Esîrî, with the intimate knowledge he had on military matters, has directed to the order that seemed to turn riotous.

İNAN, Sevim Kebeli

Londra'daki Osmanlılar: Osmanlı Entelektüel Tarihine Londra'dan Bakmak

Bu bildiri, 19. yüzyıl Osmanlı entelektüellerinin İngiliz kültür ve emperyalizmine yaklaşımını incelemektedir. Çalışmanın odak noktasında Abdülhak Hamid Tarhan (1852–1937)'ın İngiliz yönetimindeki Hindistan'da (1883–85) ve Londra'da (1885–94 ve 1897–1912) geçen anı ve hatıratı yer almaktadır.

Abdülhak Hamid'in anılarından yola çıkarak 1880'lerin Londra'sında Hamid'in Jamal al-Din al-Afghani (1838–1897), Halil Halid (1869–1931) ve Selim Faris al-Shidyaq (ö. 1887) gibi İngiliz sömürgeciliğine karşı eleştirel yazılarıyla tanınan entelektüellerle yakın ilişkiler geliştirdiği görülmektedir. Bu projede Londra'nın, İngiliz emperyalizmine karşı yazan bu Doğulu entelektüelleri bir araya getirme hususundaki kritik rolü incelenmektedir. Edebî ve kültürel açıdan ise Londra'da Abdülhak Hamid'in E. J. W. Gibb (1857–1901), James Redhouse (1811–1892) ve Edward G. Browne (1862–1926) gibi Şarkiyatçı âlimlerin Osmanlı kültür ve edebiyatı alanındaki eserlerine katkıda bulunduğu görülür.

Bu proje, literatürde yaygın olan Londra'nın Osmanlı aydınlarının örnek aldıkları ve esinlendikleri bir merkez olduğu kanısının dışına çıkarak; Londra'nın Osmanlı aydınları için, özel olarak İngiltere'ye, genel olarak da Avrupa'ya karşı eleştirel düşüncelerini Doğulu entelektüellerle iş birliği içinde geliştirdikleri, Şarkiyatçı âlimlerle görüş alışverişinde bulundukları bir merkez fonksiyonu da taşıdığını ve bu nedenle Türk modernleşmesinde mevcut çalışmaların öngördüğünden daha karmaşık ve çok boyutlu bir fonksiyona sahip olduğunu savunmaktadır. Bu açıdan, Hamid'in tiyatro eserleri ve hatıratı aracılığıyla Londra'ya bakmak Türk modernleşmesinin kozmopolitan temellerini ortaya koyacaktır.

Ottomans in London: Looking into Ottoman Intellectual History from London

This paper discusses the ways in which the nineteenth-century Ottoman intellectuals interpret and respond to British culture and imperialism. For my discussion, I focus on Abdülhak Hamid Tarhan (1852–1937)'s memoirs that reveal his life in British India (1883–85) and London (1885–94 and 1897–1912). Abdülhak Hamid Tarhan is the leading playwright and poet of the nineteenth-century Ottoman Turkish literature.

As Hamid's memoires inform us, the metropolitan London of 1880s put him in contact with a number of anti-colonialist intellectuals such as Jamal al-Din al-Afghani (1838–1897), Halil Halid (1869–1931) and Selim Faris al-Shidyaq (d. 1887), who, like Hamid, developed their critique of British colonialism through interactions with each other and with other political groups based in London. From a literary-cultural standpoint, Hamid was also in close contact with the London-based orientalists such as E. J. W. Gibb (1857–1901), James Redhouse (1811–1892) and Edward G. Browne (1862–1926) and exchanged with them his opinions about Ottoman literature and culture.

This paper explores the role of London in informing Ottomans' critical attitude toward Britain in particular and Europe in general. Unlike what most studies assume, it would be better to consider London as a complex and diverse locale than as a source of modernization or Europeanization for the nineteenth-century Ottomans. In this respect, exploring London through Hamid's dramas and memoirs becomes a key to understanding the cosmopolitan nature of the 19th century Turkish modernization and its links with European metropolitan centers.

İNANIR, Ahmet

XVI. Yüzyıl Osmanlı Devleti'nde Fetvanın Yeri ve Günümüz Osmanlı Araştırmaları Bakımından Kaynak Değeri

XVI. yüzyılda yaşamış İbn Kemal ve Ebussuûd'un fetvaları incelendiğinde fetvaların sadece teorik hukuki meselelerin değil, toplumun yüzleştiği dini ve hukuki aktüel gerçekliğe tekabül eden olay ve olguların çözümlenmesi olarak karşımıza çıktığı görülür. Onların, ibadetler dâhil, hayatın bütün alanlarını kapsadığı görülmektedir. Özellikle yöneticiler kanunnameleri düzenlerken savaş, barış ve iç isyanlar gibi devlet ve millet hayatında yapacakları önemli iş ve icraatlarda halkın kabulünü kolaylaştırmak ve etkinliğini artırmak gayesiyle dini-hukuki meşruiyete dikkat etmişlerdir ve daima dönemin etkin ve yetkin hukukçularının fetvalarına müracaat etmişlerdir. Halk ise yaptıkları veya yapacakları neredeyse her türlü önemli iş ve işlemlerde fetva alma ihtiyacı duymuştur. Bu nedenle fetva mecmualarının tarihî bir belge niteliği taşıdığı görülür.

Osmanlı dönemi fetva mecmûaları genel anlamda antropoloji, sosyal tarih ve özelde hukuk tarihi araştırmaları açısından oldukça zengin bir malzeme sunmaktadır. Dolayısıyla Osmanlı fetva mecmûaları Türk, Arap, Boşnak, Ermeni, Yunan, Bulgar ve Sırp gibi bütün Osmanlı Devleti unsurları için paha biçilemez değerde kaynaklardır. Çünkü Osmanlı resmî tarihçilerinin yansıttığı gerçekliğin ötesinde, sokağın gerçek gündemini yansıtırlar. Bu kaynaklar, Osmanlı toplumunu kılcal damarlarına kadar tanıma imkânı sunmaktadır. Bu kongre vesilesiyle raks ve devran, para vakıfları ve Şiîlerle savaş örneğinde fetvaların Osmanlı araştırmalarındaki önemi ortaya konulmaya çalışılacaktır.

The Place of Fetwa during the 16th Century at the Ottoman Empire and Its Source Value Today Regarding Ottoman Studies

When we look into the fetwas of Ibn Kemal and Ebussuud, who lived during the 16th century, we see that their fetwas not only were about theorical judicial problems but also about daily judicial and religious problems which the people of that time faced. Such that, they included all the aspects of life in addition to praying. The administrators considered the religious and legal permissions when they wanted to make laws, war, peace and deal with domestic riots and so they applied to fetwas of the legal experts. Likewise, the people also applied to the same experts when they wanted to do something important.

For this reason, fetwas constitute historic documents. Ottoman period fetwa documents are rich in terms of anthropology, social history and especially history of law. So, these documents are valuable for Turkish, Arabic, Bosnian, and Armenian, Greek, Bulgarian and Serbian people who were once governed by the Ottoman Empire. Because they reflect the real agenda of the street. These documents help us to examine the Ottoman society in detail. On the occasion of this congress, the importance of fetwas about raks, devran, monetary associations and war against Sia will be revealed.

İNBAŞI, Mehmet

XVIII. Yüzyılın İkinci Yarısında Rumeli Eyaleti ve İdarecileri

1352'de Rumeli'ye geçen Osmanlılar, Edirne'nin fethinden sonra Balkanlar'da yeni bir idari birim oluşturmaya karar verdiler. Sultan Murad, Lala Şahin Paşa'yı 1363'ten itibaren beylerbeyi olarak Rumeli'deki kuvvetlerin başkumandanlığı görevine getirdi. Böylece Rumeli, bir beylerbeyi idaresinde ayrı bir askeri-idari bölge olarak ortaya çıktı.

Fethedildiği andan itibaren Osmanlı Devleti için büyük önem taşıyan Rumeli Beylerbeyliği'nin idaresine Timurtaş, Bayezid, Sinan, Şehabeddin paşalar gibi devlet idaresinde birinci derecede rol oynayan kimseler getirildi. XV. asırdan itibaren bazen, bu beylerbeyliğin doğrudan doğruya vezir-i azamlık makamı ile birleştirildiği görülmektedir. II. Murad devrinde Bayezid Paşa, Fatih Sultan Mehmed devrinde Mahmud Paşa, Kanuni Sultan Süleyman devrinde ise İbrahim Paşa hem vezir-i azamlık hem de Rumeli Beylerbeyliği görevlerini birlikte yürütmüşlerdi.

Osmanlı Devleti'nin ilk ve en büyük bu eyaleti ile ilgili Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan Tahvil Defterleri esas alınmak suretiyle XVIII. yüzyılın ikinci yarısında Rumeli Eyaleti incelenecektir. Eyaletin sancakları, valileri, bunların önceki görevleri ve görev süreleri arşiv belgelerine göre ortaya konulacaktır. Özellikle Rus savaşlarının etkili olduğu dönemin Balkanlar'daki yansıması incelenecektir.

Roumeli Eyalets and Governors in the Second Half of XVIIIth Century

The Ottomans moved to Balkans in 1352 and decided to form a new administrative unit after the conquest of Edirne. Sultan Murad appointed Lala Sahin Pasha to the military forces in Rumelia as commander in chief with the title of grand seignior or governor (Beylerbeyi) since 1363. Thus Roumeli appeared as a separate military-administrative region under a grand seignior administration.

Pashas like Timurtaş, Bayezid, Sinan and Şehabeddin who had great importance in the government administration, were awarded to administration of Rumelia where had a great importance for the Ottomans from its foundation. It was seen that the administration of Rumelia was directly integrated to the grand vizier (Vezir-i Azam) as from XVth century. Beyazid Pasha, in the reign of Murad II; Mahmud Pasha, in the reign of Mehmed the Conqueror; and Ibrahim Pasha, in the reign of Suleiman the Magnificent performed the tasks of Rumelia grand seignior and the grand vizierate together.

Roumeli, the first and largest province of Ottomans, in the second part of the XVIIIth century will be examined according to the Tahvil Registers in the Ottoman Archives of the Prime Ministry. Rumelia in the second part of XVIIIth century, which was the first and largest province of Ottomans, will be examined according to the Bond Registers in the Ottoman Archives of the Prime Ministry. Sub-provinces, governors, their previous duties and tenures will be revealed according to the archival documents. Especially, the reflection of the effective periods of the Russian wars in Balkans will be studied.

İNCE, İrfan

Mecmûâtu't-Terâcim Penceresinden Şeyhu'l-İslâm Ârif Hikmet (ö. 1275/1856)

Dedesi İsmâîl Râ'if Paşa'nın (ö. 1199/1785) hazin akibetinden sonra idarî görevlerden ilmiyeye doğru profili değişen bir âileye müntesip olan Ârif Hikmet Bey, Tanzimat döneminin ileri gelen ulemâsı arasında yeralır. Yargı ve diğer bürokratik görevlerden sonra 1260/1844-1270/1854 yılları arasında uzun bir süre Şeyhü'l-İslâmlık makamında görev yapmış; kitaba, edebiyata düşkünlüğü, şâirliği, özellikle de birçok nâdir el yazmasından oluşan Medine-i Münevvere'de kurduğu kendi adıyla anılan kütüphanesiyle tanınmıştır. Ârif Hikmet Bey'in meclisi hem başkentin hem de geniş İslam coğrafyasından gelen ilim ve edebiyat ehlinin uğrak yeri olmuştur. Ârif Hikmet'in ilişkiler ağı çerçevesinde onun Arap dünyasından ulemâ ile kurduğu ilişkiler de oldukça dikkat çekicidir. Bizzat kendisi tarafından kaleme alınan ve İbnü'l-Emin Mahmud Kemal İnal (1871-1957) tarafından istinsah edilmiş bir nüsha aracılığıyla elimize ulaşan, 198 ismin yeraldığı *Mecmûâtu't-Terâcim* adlı biyografik eser, benzerleriyle kıyaslandığında küçük hacimli, hatta tamamlanmamış bir eser gibi görülebilir. Ancak eser, yazarın perspektifini yansıtması, bu yönüyle yazarın bizzat kendi kişiliğiyle ile ilgili ipuçları vermesi açısından ayrı bir önemi haizdir. Bu sunumda, anılan eser, Ârif Hikmet Bey'in ilmî kişiliğine ışık tutan bir kaynak olarak ele alınacaktır.

Sheikh-ul Islam Arif Hikmet within the Context of Mecmûâtu't-Terâcim (ö. 1275/1856)

After the dramatic end of his grandfather İsmail Raif Pasha (ö. 1199/1785), Arif Hikmet Bey, whose family's profile had changed from administrative duties to İlmiye, is as seen one of the most important ulema of the Tanzimat Reform Era. He had served many years as Sheikh-ul Islam between 1260/1844-1270/1854 after working on justice and other bureaucratic missions; he is known for his devotion for literature, his poesy, and especially the library he established by his name in Madina Munawara that contains various rare manuscripts. Ârif Hikmet Bey's assembly was a haunt for both the Capital's and all Islamic geography's scholars and literary figures. In respect of relations, it is also curious of Ârif Hikmet's relations with the ulema in Arab world. His personally narrated biographical work Mecmuatu-t Teracim, copied by Ibnu-l Emin Kemal İnal (1871-1957) and reached our day, includes 198 names. When compared to its peers, this work might be seen undersized, or even an unfinished one. However, it is of great importance in the sense of reflecting the author's perspective, and giving essential knowledge about his personality. In this presentation, the mentioned work will shed light to Arif Hikmet Bey's scholarly personality.

İNCE, Mustafa

Mısır Hıdivliği ve Britanya İmparatorluğu'nun Büyük Arap Krallığı Projesi

Bu tebliğin amacı, Mısır hıdivlerinin, özellikle de son Mısır hıdivi Abbas Hilmi Paşa'nın (1874-1944), Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasını konu edinen stratejik senaryoların öngördüğü siyasi boşluğu doldurmak amacıyla, Arapların kral/emiri olarak kendini ön plana çıkarma siyasetini incelemektir. Abbas Hilmi Paşa, bu yöndeki çalışmalarında kendisine yardımcı olmak üzere modernist İslamcı geleneğin kurucu ve temsilcilerinin fikirlerinden önemli ölçüde istifade etme yolunu tutmuştur. Cemaleddin Afgani ve Muhammed Abduh çizgisinin siyasi alandaki temsilcisi Halep asıllı Abdurrahman el-Kevâkibî'yi Mısır'da koruması altına alarak fikri çalışmalarını madden desteklemesi, Abbas Hilmi Paşa'nın Osmanlı sultan/halifesine karşı dinî diskuru kullanarak uyguladığı gizli siyasetin önemli bir işaretidir.

Osmanlı hilafetinin gayrı meşru olduğunu savunan Kevâkibî'nin fikirleri, Mısır'da Abbas Hilmi Paşa'nın siyasi ve dinî iddialarının savunucusu olarak bilinen *el-Müeyyed Gazetesi*'nde savunulmuş ve kitapları da yine bu gazetede tefrika edilmiştir. Bu gazetenin kurucusu Ali Yusuf da Hıdiv'in bu konudaki en yakın destekçisi olmuştur. Diğer yandan, Sultan II. Abdülhamit'in hal'inden sonra, kendisinin en yakın Arap danışmanı olan İzzet Abid Paşa'nın İttihatçıların takibinden kurtulmak amacıyla Mısır'a gelmesi, Abbas Hilmi Paşa'nın siyasi projelerine başka bir destekçi kazandırmıştır. İzzet Abid Paşa'ın *el-Müeyyed Gazetesi*'nin büyük hissedarları arasına girmesi ve ayrılıkçı Arap hareketlerinin temsilcileriyle buradan irtibata girmesi, Mısır hıdivinin siyasi iddialarını daha önce hiç olmadığı kadar alenî bir hüviyete büründürmüştür. Aynı şekilde, *el-Lâ Merkeziyye* adlı adem-i merkeziyetçiliği savunan Arapların kurduğu siyasi partinin Kahire'deki faaliyetleri, gerek İngiliz otoritelerince gerekse de Mısır hükümeti tarafından örtülü olarak desteklenmiştir.

Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın Mısır'a vali olmasından sonra, Mısır Eyaleti'nin Bâbıali'den tam bağımsızlığı elde etme yolundaki çabaları XIX. yüzyıl boyunca artarak devam etmiştir. Mısır hıdivlerinin bu yöndeki faaliyetleri Britanya İmparatorluğu'nun Yakındoğu bölgesindeki Osmanlı Devleti'nin topraklarının bölüşümü projesiyle çakışan noktaları hâizdir. İngiliz siyasetçi ve entelektüellerinin ortaya attığı fikirler arasında, imparatorluğun Arap tebaasının Osmanlı sultan/halifesine bağlılığını koparmak ve bu bağlılığı Britanya imparatoruna yönlendirmek de bulunmaktaydı. Diğer taraftan, Britanya'nın fiilî işgali altında bulunan Mısır'ın yöneticisi olan hıdivler, kurulması tasarlanan Büyük Arap Krallığı'nın başına getirilmesi mümkün görülen kral/emirler arasındaydı. Ancak, I. Dünya Savaşı sonrasında gelişen olaylar, Mısır'ın ve yöneticilerinin Osmanlı'nın terk ettiği Arap toprakları üzerinde hükümranlık kurmalarına engel olmuştur.

Tebliğimde 1916'da Hicaz'da Şerif Hüseyin'in başlattığı Arap isyanı öncesinde, kurulması tasarlanan "Büyük Arap Krallığı' projesine Mısır'dan verilen desteği araştırmayı amaçlamaktayım. Bu çerçevede konunun Mısır'da nasıl algılandığı ve Mısırlı milliyetçilerin konu hakkındaki tavırları ve tüm bu olaylara karşı Osmanlı Sarayı'nın ve ardından da İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin gösterdiği tepkilere işaret edeceğim.

Bu araştırmamda kullandığım kaynaklar, ağırlıklı olarak Osmanlı belgeleri, dönemin periyodik yayınları, seyahatnâmeler ve hâtırâtlardan müteşekkildir. Konuyla ilgileri dolayısıyla, Osmanlı, Mısır ve İngiliz taraflarının bakış açıları Osmanlı belgeleri, Arapça ve İngilizce kaynaklar üzerinden değerlendirilmeye tâbi tutulmuştur.

The Egyptian Khedivate and the Great Arab Kingdom Project of the British Empire

The aim of this paper is to examine the political claims made by the Egyptian khedives, specifically the last of them, Abbas Hilmi II (1874-1944), to fill the vacuum in the expected dismemberment of the Ottoman Empire, who attempted to put himself forth as the future king/amir of the Arabs from Egypt to Arabia within the context of international strategic scenarios.

In order to achieve his political goals, Abbas Hilmi Pasha made extensive use of the intellectual works and efforts of the founders of the modernist Islamic school. He patronized the Aleppine Abdurrahman al-Kawakibi who carried on the political thinking of Jamalaaddin Afghani and Muhammad Abduh. In doing so, he launched a hidden yet surreptitious war against the Ottoman Sultan through religious language.

The ideas of al-Kawakabi who argued that the Ottoman caliphate was illegitimate, were propagated by the Egyptian daily *al-Muayyad*, which was closely associated with Abbas Hilmi himself and which was denoted as his "mouthpiece". Also, the coming of Izzet Abid Pasha to Egypt in 1909, another Syrian, and his joining the immediate circle of the khedive, gained him another vocal supporter for his future plans. Meanwhile, the activities of the Ottoman Decentralization Party which was run mainly by the Syrian immigrants to Egypt were given countenance by the British and Egyptian authorities.

The governors/khedives of Egypt strove for a full independence from the Ottoman Empire throughout the nineteenth century. Their interests to secede from the Ottoman Empire converged with those of the British Empire towards the closing decades of the nineteenth century and especially on the eve of World War I. Some British politicians and intellectuals already toyed with the idea of cutting their ties from the Ottoman Empire with its Arab subjects and relegating their allegiance to the British Empire. Amidst this tumult of the high contentions, Abbas Hilmi's name was uttered as a potential leader among other Arab chiefs as an option to rule the Arab people in the envisioned "Great Arab Kingdom". Yet, Abbas Hilmi's prior relations with the British authorities had been far from pleasant and they clashed over various points since he came into office in 1892. He was deposed by the British authorities at the start of the war. Moreover, the course of events which took place during the Great War, rendered Egypt's status as the leader of the Arabs unrealistic and unfeasible, and drew it away from the internal affairs of the Arab people for some decades.

İPŞİRLİ, Mehmet

Osmanlı İlmiye Araştırmalarının Neresindeyiz?

Türkiye Üniversitelerinin Tarih Bölümlerinde tarihin farklı alanları okutulmakla birlikte çalışmaların ve derslerin ağırlık merkezini Osmanlı'nın teşkil ettiği bir gerçektir. Avrupa ve Amerika 'da Ortadoğu Araştırmalarının bulunduğu üniversitelerde de Osmanlı üzerine birçok çalışma yapılmaktadır. Osmanlı Araştırmalarının bu yerli ve yabancı merkezlerde ele alınışı, gün ışığına çıkarılan veya ihmal edilen konuların neler olduğunun değerlendirilmesi açısından bu nevi kongreler çok önemlidir.

Merhum İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın1965 yılında yayınladığı ve bugün hala aşılamamış olan Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilatı kitabı İlmiye çalışmalarında bir dönüm noktası olmuş, konuya ivme kazandırmıştır

Osmanlı İlmiyesi, kaza, tedris, ifta gibi çeşitli kurumları, medrese müfredatı ve ders kitapları, uleması ve tabakat kitapları, devlet ve cemiyet içerisinde ulemanın yeri ve gücü, uzun Osmanlı asırlarında bu geleneksel kurumun geçirmiş olduğu değişim ve dönüşümler ilgi uyandıran araştırma sahalarıdır. Bu konularda çalışan yerli ve yabancı akademisyenlerin sayısı devamlı artış göstermektedir.

Üniversiteler bünyesinde gerçekleştirilen Yüksek Lisans ve Doktora çalışmaları sahasında önemli katkılar sağlamakla birlikte, ulemanın yenileşme ve modernleşme konusundaki tavrı gibi konunun daha çok sosyolojik yönüne ağırlık verildiği, çok önemli sahaların ihmal edildiği dikkati çekmektedir. Nitekim medrese müfredat programı ve bilhassa takip edilen ders kitapları, bu kitaplar üzerine yazılmış şerhler; Osmanlı ulemasının tefsir, hadis, fıkıh, kelam gibi dini ilimlerde çoğunlukla şerh, haşiye, talikat nevinden telif etmiş olduğu Arapça eserlerin ilmi değeri; bilhassa Anadolu, Rumeli ve Arabistan şehirlerinde bulunan, oralarda toplumun eğitimi, ehl-i sünnet görüşü üzere yaşamasında çok önemli hizmetler ifa etmiş olan taşra ulemasının ve medreselerin durumu ihmal edilen konuların başında gelmektedir. Çok zengin arşiv ve kütüphane kaynaklarına sahip olan ilmiye sahasının ileride sağlam bir metodoloji ile daha ciddi araştırmalara konu olacağında hiç şüphe yoktur.

Where are We on the Research of Ottoman Ilmiye

It is a known fact that although different branches of history are studied in Turkish universities, the main focus often has been on studies on Ottoman history.

There have also been many studies of Ottoman in Europe and America's universities which carried out studies on Middle East.

Congresses like this holds great importance for employing Ottoman studies in local and foreign research centers in terms of the evaluation of the subjects which are being brought to light and arouse interest. The book named İlmiye Organization of the Ottoman State which has been written by the late İsmail Hakkı Uzunçarşılı in 1965 and still not surpassed, has been a turning point in İlmiye studies, and furthered the cause.

Ottoman institutes like İlmiye, kaza (judicial system), tedris (education), ifta (fatwa), madrasa curriculum and textbooks, ulama and biographical dictionaries, ulama's place and the power in the state and the community, changes and developments of this traditional institute's in long Ottoman centuries are some compelling research fields. The number of academics that studies on those fields shows a large increase.

Master's and doctorate studies that had been done within the scope of universities do have a great amount of contribution to the field. In addition to that, it gets attention to the fact that innovation and modernization approach of the ulama is inclined thoroughly towards the sociological aspects only, and many important fields had been neglected through the process.

Nevertheless, madrasa curriculum and especially coursebooks on the subject, commentaries that had been written on the subject; scholarly value of Arabic works which were often annotated, paraphrased, and emendated by Ottoman ulama on subjects as tafsir, hadith, fiqh and qalam; the rural ulama, especially the ones situated in Anatolia, Rumelia and Arabia who carried out very important missions in educating the society, and showing them the ways of following the Sunnah are the primary subjects that were neglected.

There is no doubt, with a very rich archive and library sources, İlmiye will be the subject to many more serious researches with a better methodology in future.

İSKENDEROĞLU, Muammer

Hocazâde ve Ali Tûsî Tehâfütleri Osmanlı'da Felsefeye İlginin Göstergesi Sayılabilir mi?

Din-felsefe ilişkisi, daha doğru ifadeyle filozoflarla kelamcılar arasında din üzerine yapılan tartışmalar, sadece klasik dönem İslam geleneğinde değil, aynı zamanda Osmanlı geleneğinde de en hararetli tartışmalar olmuşlardır. Klasik dönemde Gazzâlî'nin Tehâfüt el-Felâsife adlı eseriyle başlattığı eleştiri geleneğini sonraki birçok düşünür aynı isimle veya farklı isimle kaleme aldıkları eserlerle devam ettirmişlerdir. Şehristani'nin Musâraât el-Felasife'si, Nasıruddîn Tûsî'nin ona reddiye olarak yazdığı Musârî el-Musârî'si, İbn Rüşd'ün Gazzali'nin Tehâfüt'üne reddiye olarak yazdığı Tehâfüt et-Tehâfüt'ü klasik dönemde bu gelenek içinde yazılmış eserlerdir. Bu karşılıklı reddiyeler devam ederken kelamcılar gittikçe artan bir eğilimle felsefi yöntem ve fikirleri kendi düşünce sistemlerine dâhil etmeye devam etmişlerdir. Osmanlı Devleti bu düşünce geleneğini devralmıştır. Osmanlı sultanları içinde Fatih'in bilim ve felsefeye ilgisi özellikle vurgulanır. Sultan'ın isteği ile devrin önemli âlimleri kelam, felsefe ve tasavvuf gelenekleri ile ilgili eserler yazıp kendisine sunmuşlardır. Bu tebliğde Fatih döneminde Hocazâde (ö. 1488) ve Ali Tûsî (ö.1482) tarafından yazılan Tehâfüt el-Felâsife adlı eserleri merkeze alarak, daha sonraki dönemlerde bu eserler üzerine yazılan Kemalpaşazâde'nin (ö. 1534) Tehâfüt Haşiyesi ve diğer müstakil eserler üzerinden, Osmanlı döneminde yazılan tehâfütlerin felsefeye olan ilginin bir göstergesi olup olmadığı tartışılacaktır. Bu bağlamda temel iddia şudur: Özellikle Hocazâde ve Ali Tûsî tarafından yazılan tehâfütler, kelamcıların bu döneme gelene kadar kendi sistemlerine dâhil ettikleri yöntem ve düşüncelerin de gerisine dönerek Gazzâlî'nin eleştirilerini, âdeta sonraki dönem ona yapılan haklı eleştirileri de dikkate almayarak tekrar etmektedirler. Dolayısıyla, bu çalışmaların felsefi ilgisizliğin bir göstergesi olarak değerlendirilmeleri mümkündür.

Whether the Tahafuts of Hojazade and Ali Tusi are the Indication of Interest in Philosophy in the Ottoman Period

The relation between philosophy and religion or more correctly, the disputes between the philosophers and the theologians was one of the issues of interest not only among the intellectuals of classical Islam, but also among Ottoman intellectuals. In the classical period, Ghazali with his Tahafut al-Falasifah initiated the criticism of philosophy. After him, a number of works were written either for the criticism or defense of philosophy. Shahrastani's Musaraat al-Falasifah, Nasir al-Din Tusi's Musari al-Musari and Ibn Rushd's Tahafut al-Tahafut are examples of this kind of works. In the following generations, while some authors were concentrated on this issue, mainstream theologians continued incorporating the methods and positions of the philosophers into their theological systems. The Ottomans inherited this kind of theological thinking. Among the Ottoman sultans, Mehmet II is said to have deep interest in science and philosophy. He invited the scholars of his age to compose works in philosophy, theology and sufism. This paper examines tahafuts of Hojazade and Ali Tusi, both were written with the request of the Sultan, together with the commentaries on these works such as Kemalpashazade's commentary, and questions whether these works are the indication of interest in philosophy in the Otoman period. The main conclusion is that both Hojazade and Ali Tusi disregareded theological developments of post-Ghazalian period and hold the position of Ghazali without criticism. For this purpose, these works cannot be considered as indication of interest in philosophy in the Ottoman period.

İZGİ, Mahmut C.

Hindistanlı Bir Osmanlı Muhibbi: Mevlânâ Abdülbâri

Mevlânâ Abdülbâri, Güney Asya tarihinde hatırı sayılır bir geçmişe sahip olan Ensari ailesinin on dokuzuncu yüzyılın son çeyreğinde ve bilhassa yirminci yüzyılın başlarındaki önemli temsilcilerinden birisidir. Abdülbâri, İngiliz sömürge yönetiminin Hindistan'da şiddetli bir biçimde hissedildiği günlerde, sahip olduğu siyasî ve entelektüel konumun kendisine sağladığı imkânlarla sadece altı kıtada mücadele etmemiştir. O ve arkadaşları, bilhassa 1860'lardan sonra hilafet merkezi olan İstanbul'un içinde bulunduğu zor durum nedeniyle Hindistan dâhilinde ve hâricinde kayda değer siyasi faaliyetler yürütmüşlerdir. Hilafet yanlısı olarak ortaya çıkan Abdülbâri ve arkadaşları; alt kıtada İngilizlere karşı halkı bilinçlendirmeye, İngilizlerin Osmanlı Devleti'ne karşı tutumlarını müspet manada etkilemeye, yardım cemiyetleri tesis ederek Anadolu coğrafyasına maddi destek vermeye ve propaganda araçları kullanarak İstanbul'un yaşadığı her sıkıntının sonrasında teyakkuz halinde olduklarını göstermeye çalışmışlardır. Bu bağlamda, bu tebliğ; mücadelesi, kimliği, birikimi ve geçmişi ile alt kıtada gerek toplum nezdinde gerekse siyasî konumu ile dikkate değer bir ağırlığa sahip olan Abdülbâri'nin kariyerini ve sığınılacak son liman olarak gördükleri Osmanlı İmparatorluğu için verdikleri mücadeleyi değerlendirmeye çalışacaktır.

An Ottoman Sympathizer in India: Mawlana 'Abd al-Bari

The Ansari family is a remarkable body of people in the history of South Asia. Mewlânâ 'Abd al-Bari is one of the most important members of this family in the last quarter of nineteenth century and especially twentieth century. During the difficult days in India owing to the British colonial rule, he and his followers not only made serious effort in the subcontinent by means of his political and intellectual position. Especially after 1860s, 'Abd al-Bari and his friends played important political role not only in India, but also out of the borders of their country to save the khlifat center, Istanbul. They were the most remarkable supporters of the pan-Islamist policy and for this reason, Mawlana and his supporters fought against the British colonial rule and tried to raise awareness of the public against them. Furthermore, they made serious efforts to change the British foreign policy against the Ottoman Empire and they provided financial support for Anatolia. In this sense, this study firstly tries to evaluate 'Abd al-Bari's family, education and struggle, in addition to his political fight for the Ottoman Empire.

JONES, Adrian

Ideas and Contexts Informing Dimitrie Cantemir's Allegorical Image of Constantinople in the Decade following the Edirne Event

The past (1693) and future (1710-11) Orthodox Ottoman tributary sovereign (hospodar) of Moldavia, Prince Dimitrie Cantemir (1673-1723) wrote (between 1703 and 1705) the first work of fiction in Romanian (while living in a yalı in Ortaköy). He named it "Hieroglyphic History" (Istoria ieroglifică). It was a flight of fancy linked to his frustration about recent political setbacks for his Cantemir-Cantacuzene clan. Political reflection was casted as an allegorical novel. It used animal characters to construct a humanist allegory of Moldavian-Wallachian-Ottoman politics. The novel treats issues of "decline" but in allegorical ways, it differs from Ottoman nasihatnames which focus on corruption, service, correct principles and worries about decline. Much attention has been paid to Cantemir's mastery of Ottoman music and to his renowned work constructing a history of Ottoman growth and decline (incrementorum and decrementorum). Cantemir's startling annotations to his history have been especially prized by Ottomanists. Having resided in Constantinople for twenty two years as a student, a hostage, a diplomat and as a musician and conspirator-rumor-monger contributed to the historical analysis of him. Cantemir's amazing work on Ottoman history was started to be written in Constantinople after 1705, but largely written in exile in Russia, between 1711 and 1716. Albeit never published in Russia, much later, its editions in English, French and German were published between 1734 and 1745. Cantemir's earlier work, the Istoria Ieroglifică of 1703-05 has been widely studied for its odd invented-erudite written Romanian influenced, by Greek words and Turkish grammar, and for its Moldavian-Wallachian political allegories. As if to underline the intellectual play involved, the only manuscript (in the Russian State Archive of Ancient Acts – РГАДА Российский Государственнйи Архив Древних Актов, ф. 181, дело 16, item 1419) of the Istoria Ieroglifică was also signed by Cantemir in Osmanlıca. This paper explores the Slavonic and Ottoman influences and contexts forming Cantemir's allegorical image of Constantinople as a "City of Desire" (Cetatea Epithymii Четать Эпифвмий). Only a few study of this image has been made, even though it was included in the original manuscript (1703-05) of Istoria Ieroglifică. In this study, unusual phallic, galley, Garden of Eden and some urban themes in the book are discussed and the contrasts with Ottoman-Persian ideas of the city and the polity as an "Asitane-i Saadet Aşiyan" (an Abode of State Instilling Happiness) are highlighted.

KABASHI, Shasivar

Osmanlı Son Zamanında Kosova Vilayeti'ndeki Alfabe Meselesi

Bu çalışmada, Kosova vilayetindeki eğitim ve alfabe sorunları incelenecektir. Bu inceleme, Kosova Vilayeti'nin ilk kuruluş yılı olan 1877'den Osmanlı yönetiminin sonuna kadarki süreci kapsamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Osmanlı Arşivleri ve Türkçe, Arnavutça ve İngilizce çeşitli kaynaklardan faydalanılarak eğitim sistemi ve sorunları hakkında inceleme yapılacaktır. II. Abdülhamit devrinden İttihatçılara kadar olana dönem içerisindeki devlet okulları ve eğitim politikaları bağlamında, Kosova'daki eğitim hayatı incelenecektir. Kosova Vilayeti'ndeki milliyetçilik hareketleri ve olayları, özellikle de Arnavutça eğitimine dair gelişmeler ve sorunlar incelenecektir. O zamanki en tartışmalı meselelerden biri olan Arnavutlar'da Latin alfabesi gelişmesi ve kullanılması üzerinde de inceleme yapılacaktır. Arnavutların kendilerine mahsus harfleri olmadığı için Müslümanlar Arap, Ortodokslar Rum, Katolikler de Latin harflerini kullanırlardı. Rum ve Latin harfleriyle tedrisat yapan yabancı okullarda okuyan Arnavutların, bunların tesirinde kalarak milli kimliklerini unutmaya başladıklarını gören bazı aydınlar, XVII. yüzyıldan itibaren birçok alfabe düzenlemişlerdi. Meşrutiyet'in ilanından sonra alfabe kargaşasına son vermek gayesiyle 1908 Kasım'ında Manastır'da bir kongre düzenleyen Arnavutlar, bir Latin alfabesi düzenlemişlerdir. Muhafazakâr bir vilayet olan Kosova, bu alfabeyi reddetmiş; Müslüman Arnavutlar bir çok olaylar çıkararak buna tepki göstermişlerdir. Bu bölüm; araştırma, tartışma, sonuç ve öneriler ile sona erecektir.

The Issue of the Alphabet in the Vilayet of Kosovo during the End of the Ottoman Rule

The main focus of this research is the issue of education in general and that of the alphabet in particular, in the Vilayet of Kosova. This research covers the period from the year 1877 till the end of Ottoman Empire. This study is based on the evaluation of many documents such as those from the Ottoman Archives of Prime Minister of the Republic of Turkey as well as literatures in Turkish, Albanian and English languages. In that period of time, the most debated question was about the usage of the Latin Alphabet among the Albanians, due to the fact that Albanians did not have a specific alphabet of their own, but instead used a combination of letters from Arabic, Greek and Latin alphabets. Albanian intellectuals came up with many different alphabets since XVIIth century, trying to create a unified and pan-Albanian alphabet. After of the Second Constitution, with the purpose of ending the problems about the alphabet, the congress of Manastir was called in order to discuss the problem of the alphabet and finally chose the Latin one to be used by the Albanians. Vilayet of Kosovo which was known as a very conservative one, especially because of the majority of the Muslim albanians held many protests and demonstrations against this alphabet till the end of Ottoman rule and after it. Finally, the study is ended by a discussion, a conclusion and further suggestions.

İsmail Hakkı Kadı

Osmanlılar'ın Bakış açısından Endonezya'da Hollanda Sömürgeciliği (19. Yüzyılın Sonu ve 20. Yüzyılın Başı)

16. yüzyılın ikinci yarısında Açe Sultanlığı ile yürütülen temasların ardından 17. ve 18. yüzyıllar boyunca kesintiye uğradığı anlaşılan Osmanlılar'ın Güneydoğu Asya ülkeleriyle resmi ilişkileri, 19. yüzyılın özel tarihsel şartları altında bu dönemde yeniden canlandı. Osmanlılar'ın Güneydoğu Asya ile temaslarının 19. yüzyılın özellikle ikinci yarısından itibaren yoğunlaşması sonucu bölgede ihdas edilen Osmanlı konsoloslukları, Osmanlı diplomatları ve devlet adamlarına Batılılar'ın bu bölgede tesis etmiş oldukları sömürge yönetimlerini daha yakından gözlemleme imkânı verdi. Gözlemlerini değişik vesilelerle İstanbul'daki makamlarla paylaşan Osmanlı diplomatları, bu yolla, bir taraftan bölgedeki Batı sömürgeciliği ile ilgili bilgiler verirken, diğer taraftan da "Osmanlı zihni"nin sözkonusu sömürgeciliği algılayış biçimiyle ilgili ipuçları bırakmışlardır.

Güneydoğu Asya bölgesinde ihdas edilen Osmanlı konsolosluklarının en önemlilerinden biri, hiç şüphesiz, o dönemdeki adıyla Batavya veya bugünkü adıyla Cakarta şehrindeki konsolosluktur. Ahalisinin kahir ekseriyetini Müslümanların oluşturduğu Endonezya adalarındaki Hollanda sömürge idaresinin merkezinde 1883'te açılan Osmanlı Konsolosluğuna tayin edilen Osmanlı diplomatları da rutin diplomatik yazışmaların dışında zaman zaman ülkedeki Hollanda sömürge idaresi hakkındaki birtakım bilgileri ve kendi kanaatlerini İstanbul'daki makamlarla paylaşma gereğini duymuşlardır. Bu tebliğde, Osmanlı diplomatlarının Dersaadet'teki makamlara gönderdikleri rapor ve mektuplarda Endonezya'daki Hollanda sömürgeciliği ile ilgili gözlem, kanaat ve tahlilleri üzerinde durulacaktır. Buradan hareketle, özelde Endonezya'daki Hollanda sömürgeciliği ve genelde Batı sömürgeciliği karşısında kendilerini nasıl konumlandırdıkları tahlil edilecektir. Sonuç olarak, Osmanlıların sözkonusu düzenle ilgili eleştirilerinin, sömürgeci rekabetin bir tarafının bakış açısından ziyade, sömürgeciliğin bölgedeki muhataplarıyla özdeşleşen bir perspektifi yansıttığı tartışılacaktır.

Ottoman Perceptions of Dutch Colonial Rule in Indonesia during Late Nineteenth and Early Twentieth Centuries

The interactions between the Ottoman Empire and the Sultanate of Aceh during the second half of the 16th century were followed by a hiatus during the 17th and 18th centuries. It seems that no formal relations existed between the Ottoman Empire and Southeast Asian countries during these two centuries until the revival of the formal relations under the specific historical conditions of the 19th century. The intensification of these relations took especially place during the second half of the century which led to the establishment of Ottoman consulates in the region. The establishment of Ottoman consulates in the region enabled the Ottoman diplomats and statesmen to observe Western colonial rule closer. Ottoman diplomats, who shared their observations with the authorities in Istanbul on different occasions, informed them about Western colonialism in the region while at the same time leaving clues about "Ottoman mind's" perception of Western colonialism in Southeast Asia.

There is no doubt that one of the most important Ottoman consulates established in Southeast Asia was the one in Jakarta, the seat of Dutch colonial administration in the Indonesian archipelago where the majority of the population was Muslim.The Ottoman consulate in Batavia, as Jakarta was called during the colonial era, was established in 1883. After this date, the Ottoman diplomats assigned to the post, communicated with the home authorities and, beyond routine diplomatic correspondence, from time to time they felt the need to share some information about the Dutch colonial administration in the country and their own opinions about it. In this paper, I will focus on the Ottoman diplomats' observations, opinions and analysis about Dutch colonialism in Indonesia as expressed in their letters and reports sent to the authorities in Istanbul. These sources will enable us to analyze how the Ottoman statesmen and diplomats positioned themselves in relation to Western colonialism in general and Dutch colonialism in Indonesia in particular. The argument that will be pursued is that, the Ottomans' point of view was not one of a party of colonial competition, but one associating themselves with the victims of colonialism.

KAHRAMAN, Nufreddin-ARIKAN, Refik

Osmanlı Aşiretinin Göçebeliği ve Göç Yolları

Ertuğrul Bey'in başında olduğu Kayılardan müteşekkil aşiret, Selçuklu Sultanı I. Alâeddin Keykubat döneminde (1220-1237) Ankara Karacadağ taraflarında yaşarken, kendilerine uç bölgesinde yer alan Söğüt ve Domaniç'in yurtluk olarak verilmesi ile bu bölgeye yerleşmişlerdir. Ertuğrul Bey dönemine ait bilgilerimiz kısıtlı olsa da Söğüt ve Domaniç arasında yaşadıkları ve bu bölgeyi kışlak ve yaylak olarak kullandıkları bilinmektedir. Nitekim Ertuğrul Bey'in annesi Hayme Ana'nın Domaniç'in Çarşamba köyünde bulunan mezarı, gidilen yaylalar noktasında da fikir vermektedir.

Bu çalışmada, Osmanlı Aşireti'nin göçerliği, bu dönemde toprakla ilişkileri ve Osmanlı Beyliği'nin ana unsuru olan Kayı boyuna mensup göçer gruplarının Söğüt – Domaniç arasındaki mevsimlik göç yolu üzerinde durulmuştur. Osman Bey'in İnegöl tekfuruyla yaşadığı problemler ve onun göçerlere zarar verdiği noktasında Osman Bey'in Bilecik tekfuru ile münasebetinden yola çıkarak, Söğüt-Pazarcık-Domaniç istikameti, bu göçün güzergâhı olarak kabul görmüştür. Ancak konu ile ilgili olarak yapmış olduğumuz saha çalışmaları, söz konusu göç güzergâhının, coğrafî özellikler ve dönemin siyasi durumu göz önüne alındığında, çok kullanışlı olmadığını ortaya koymaktadır. Bu bakımdan, Kayıların Söğüt'ten Domaniç'e yaptıkları yayla göçünün aşağıda saydığımız sebeplere bağlı olarak Bozüyük-Bozalan Köyü (Bozüyük)-Çukurca Köyü (Domaniç)-Domaniç istikametinden yapıldığını düşünmekteyiz. Bu bağlamda, İnegöl üzerinden giden yol, yalnız Pazaryeri ve Yarhisar taraflarında yaşayan göçerler tarafından kullanılmış olmalıdır.

The Nomadicity in Ottoman Tribe and Its Immigrant Routes

The tribe which was of the people of Kayı was ruled by Ertugrul Beg. While they were living in the Ankara, Karacadağ during the reign of Alâeddin Keykubad the First (1220-1237), they had been settled in Sogut and Domanic, located in the frontier area and this region was given them as a fief. Historically, we have inadequate information about the time of Ertugrul Beg, yet, we know that they had lived in the Söğüt and Domaniç and used this region as summer pasture and winter quarters. Thanks to the grave of Hayme Ana, mother of Ertugrul Beg, in the Carşamba village of Domanic, we have an idea about their summer ranges and the routes they followed.

In this study, we aim to focus on nomadic routes in between Sogut - Domanic in respect to the establishment of Kayı tribe which was a main element of Ottoman state. Concerning the problems in between Osman Beg and Inegol tekfur (feudal landlord), and the harmful activities of the tekfur against the nomads, the route of Söğüt-Pazarcık-Domanic has been accepted as a course of this migration. Yet, our field researches have showed that this migration route is not quite practical, considering the geographical features and political situation of that era. In this respect, the migration of Kayı tribe from Söğüt to Domaniç may have been realized in the directions of Bozoyuk-Bozalan Village (Bozoyuk)-Çukurca Village (Domanic)-Domanic, according to the motives, which, by confirming this, will be enumerated in this study. In this context, the route through Inegol may have been used only by nomads living around Pazaryeri and Yarhisar.

KALAYCIOĞULLARI, İnan

Osmanlılarda Antropoloji: Ahmed Nebîl ve İnsânin Menşe'î

İnsanın kökenine dair çalışmaların tam bir bilimsel zemine oturması XIX. yüzyılda mümkün olmuştur. Bu konudaki düşünceleri ve eserleriyle dönemin bilim çevrelerinde öne çıkan isimlerden biri de Ernst Haeckel'dır. 1898 yılında İngiltere'de düzenlenen Uluslararası Zooloji Kongresi'nde Haeckel'den bir konuşma yapması istenmiş, o da dönemin mevcut bilgilerinden yararlanarak insanın kökenine dair bir bildiri sunmuştur. Bildiride Haeckel, paleontoloji, karşılaştırmalı anatomi ve filojenideki gelişmelere dayanarak insanın biyolojik özellikleri, insanın primat takımı içindeki yeri üzerine değerlendirmeler yapmıştır. Bilim çevrelerinde son derece önemli görülen ve farklı dillere çevrilen bu metin, Ahmed Nebîl tarafından 1911 yılında "İnsânın Menşe'î Nesl-i Beşer" başlığıyla Türkçeye kazandırılmıştır. Bu tercüme aracılığıyla insanın kökenine dair son bilimsel gelişmeler Osmanlılara aktarılmıştır. Bu bildiride, "İnsânın Menşe'î"nin Türk antropoloji tarihindeki yeri ve önemi gösterilmeye çalışılacaktır.

Anthropology in Ottomans: Ahmed Nebîl and İnsânin Menşe'î

The studies about the descent of man could be placed exactly on a scientific ground in the nineteenth century. Ernst Haeckel was a prominent name in scientific community with his thoughts and studies about the descent of man. He was requested to make a speech in the International Zoology Congress in England in 1898 and Haeckel made a speech about the present knowledge of contemporary studies on the descent of man. In his speech, Haeckel made remarks about the biological characteristics of man and the status of man in the primate order, which was based on the developments of paleontology, comparative anatomy and phylogeny. The speech, which drew great interest in the scientific community, was translated to Turkish by Ahmed Nebîl in 1911 with the title of "İnsânın Menşe'î Nesl-i Beşer." The last scientific progress about the descent of man was transferred to Ottomans through this translation. In this study, the importance of the translation of Ahmed Nebîl in the history of Turkish anthropology will be discussed.

KARA, Yakup

Bir Osmanlı Âliminin İstisnâ'yı Dil ve Usul Açısından Ele Alışı [Taşköprizâde'nin *Risâletü'l-İstiksâ fî Mebâhisi'l-İstisnâ* adlı Eseri Bağlamında]

1495-1561 yılları arasında yaşayan ve hayatı boyunca önemli ilmî görevler üstlenmiş olan Taşköprizâde'nin talebeliği sırasında okumuş olduğu eserler ile hocalığı esnasında okutmuş olduğu eserler incelendiğinde, İslâmî ilimler alanında büyük bir birikime sahip olduğu görülmektedir. Osmanlı medreselerinde ifa ettiği görevlerin yanı sıra, telif konusunda da velûd bir zat olan Taşköprizade kelam, fıkıh, tefsir, ahlak, mantık, biyografi, Arap dili ve edebiyatı, ilimler tarihi ve tıp gibi değişik alanlarda birçok eser yanında, otuza yakın risâle kaleme almış ve bütün bu eserlerini Arapça yazmıştır. Dilbilimle ilgili yaklaşık yirmi eser telif eden Taşköprizâde'nin [v. 968/1561] en önemli eserlerinden birisi de istisnâ konusunu dil ve usul açısından incelediği *Risâletü'l-istiksâ fî mebâhisi'l-istisnâ* adlı risâlesidir. Taşköprizâde, yazılış gerekçesi olarak risâlenin başında istisnâ ile alakalı bir eser yazmasının zaruri olduğu hususunda kalbine bir ilham geldiğini, çünkü hayrın, saadetin ve her şeyin medarı olan kelime-i tevhid'in muhtevasının bilinmesinin, ancak istisnanın künhüne vakıf olunmakla mümkün olacağını ifade etmektedir. "Mukaddime", "beş maksad (bölüm)" ve "sonuç" olmak üzere yedi bölümden oluşan risâle, istisnâ mevzuunun mantık ve vaz' ilmi açısından temellerinden bahsetmekte ve mevzuu usûlcülerin görüşleriyle mukayeseli olarak incelemektedir. Bir şeyi küllî hüküm veya kural dışında tutmak anlamı çerçevesinde, temelde bir Arap Dili terimi olan istisnâ konusunun, Nahiv âlimleri yanında Fıkıh usûlü âlimleri tarafından da özenle incelenmiş olmasının sebebi, hem çoğu usûlcünün aynı zamanda dil bilimi uzmanı olması hem de istisnanın usûldeki vaz', beyan, hakikat, mecaz, tahsis ve nesih gibi konularla yakın ilişkisinin olmasıdır.

An Ottoman Scholar's Philological and Jurisprudential Approach to the Grammatical Exception [A Study of Tashkoprizadah's *Risâlatu'l-İstiksâ fî Mabâhihithi'l-İstithnâ*]

When the works that Tashkoprizadah –who lived between 1495-1561 and held several important scholarly positions during his lifetime- read during his studies and later himself taught as a lecturer are examined, it can easily be seen that he had extensive knowledge in the Islamic sciences. Alongside his duties at the Ottoman madrasahs, he was a very prolific author who compiled many different works and around thirty treatises in the disciplines of kalam, fiqh, tafseer, ethics, logic, biography, Arabic language and literature, history of sciences and medicine, all in Arabic. One of his most important works related to philology, about which he authored around twenty treatises, is the treatise named *Risâletü'l-İstiksâ fî Mebâhisi'l-İstisnâ* in which he studies the subject of the grammatical exception in the Arabic language, from both linguistic and legal viewpoints. Related to the reason for authoring this treatise, in the introduction, Tashkoprizadah states that an inspiration came to him which conveyed to him that a work about the grammatical exception was indispensable. Because knowing the content of the profession of faith which is the source of all which is good and blissful, is only possible if the grammatical exception is completely grasped. The treatise, which consists of an introduction (mukaddimah), five chapters (maksad) and a conclusion, deals with the foundations of the grammatical exception in logic and ilm al-wad', and follows a comparative approach between the views of the grammarians and the jurists. The reason that the exception, which is basically an Arabic grammar term meaning excluding something from the general rule, has been extensively studied by grammarians as well as by jurists, is not only that most jurists were also well trained philologians, but also because of its' close relation to subjects in jurisprudence such as wad', bayan, truth (hakikat), metaphor, takhsis and naskh.

KARABAŞOĞLU, Cemal

Osmanlı Dönemi Türk Müziği'nde Eğitim Kurumları ve Müzikal Aktarım

Türklerin İslâmiyet'ten önce vücuda getirdikleri mûsikî, daha çok eski kahramanların menkıbelerinin ve milli destanların kopuzla söylenmesinden ibarettir. Her ne kadar müzik teorisi kitaplarında, müzikal seslerin açıklanabilmesi ve tekrarlanabilmesi amacıyla farklı nota sistemleri geliştirilmeye çalışılmışsa da bu tarz nota sistemlerinin müzik eğitiminde ve repertuarın kaydedilmesinde kullanılması yaygınlaşmamıştır. Göçebe toplum şartlarına uygun biçimde, müziğin öğretiminde ve repertuarın sonraki kuşaklara aktarımında büyük kolaylıklar sağlayan bir metot olarak meşk uygulanmış ve bu metot, İslâmiyet öncesinden başlayarak 19. yüzyılın sonlarına kadar varlığını sürdürmüştür.

Türk müziğinde eğitim ve aktarım yöntemi olarak meşk yöntemini kullanan geleneksel anlayış içerisinde nota, sadece edvâr kitaplarında ve özellikle ses sistemlerinin açıklanmasında yer bulmuştur. Bu sebeple müzik eğitiminin yapıldığı kurumlarla bunların eğitim tarzının tanınıp öğrenilmesi, Türk mûsikînin en önemli karakteristiği olan tavırların fark edilmesi ve anlaşılmasında araştırmacılar için önem arz etmektedir.

Hoca ve talebe arasında birebir öğretim ve aktarım yöntemi olan meşk sayesinde, çalgı ve ses eğitimi gerçekleştirilerek sözlü ve sözsüz repertuar korunmuştur. Ayrıca müzikal mirasın nesilden nesile aktarımı da bu metotla sağlanmıştır. 19. yüzyılın ilk çeyreğine kadar Türk Müziği öğretimi tamamen bu metoda dayalı olarak devam etmiştir. Daha sonraları Batılılaşma etkisiyle kurulan konservatuar gibi mûsiki kurumlarında da meşk metodu kısmen uygulanarak günümüze kadar belirli ölçüde varlığını sürdürmüştür.

Bu çalışmada Osmanlı dönemi müzik eğitiminde meşk metodunun uygulanış şekli, çeşitleri, meşke kabul edilecek öğrencilerde aranan ön yeterlilikler, meşkin süresi, kendisinden meşk edilecek hocanın nitelikleri yanında, bu metodun olumlu ve olumsuz yönlerinden bahsedilecektir. Osmanlı dönemi müzik eğitim kurumları ve yöntemleri açıklanmaya çalışılacaktır.

Institutions of Education and Musical Transference of Turkish Music in Ottoman Era

The old music generated by Turks before Islamic period was composed of early heroes' legends and national epics that were being song with kopuz. Although there were some efforts to improve different notation systems, to explain musical notes and to repeat them, these kinds of notation systems never got wide in musical education and in recording of repertoire. Accordingly with the conditions of nomadic society, as a practical method, meşk were implemented for teaching the music and for transferring of repertoire to the next generation and it has sustained its existence starting before Islamic period to the ends of 19th century.

Lyrics and instrumental repertoire of the education of playing instrument singing were protected through the meşk process as a teaching and transferring method between teacher and student. By this method, it is also provided the transference of musical heritage from a generation to the next. Teaching of Turkish music was continued mainly based on this method until the first quarter of the 19th century. Afterwards, it partly existed in some institutions like conservatories established under the effect of Westernization movement. The notation in the traditional approach that used meşk method as a tool of education and transference only took a place in edvar books to emphasize on the theoric explanations. Learning about the institutions and their method of music education have a big importance for researchers to notice the main characteristic of Turkish music.

In this presentation, implementation of meşk method in music education of Ottoman era, its types, prequalification of the students being accepted to the meşk, its periods, characteristics of the teachers, useful and unfavorable aspects of this will be put forth. Ottoman institutions of musical education and their methods also will be mentioned.

KARAİSMAİLOĞLU, Adnan

Osmanlı Şiir Tarihi İçin Tartışmalı Konular

Türklerin Anadolu'dan önce bulunduğu coğrafyalarda Türkçe, Farsça ve Arapça şiirle olan irtibatları Anadolu'ya vardıklarında onlar için büyük bir altyapı oluşturmuştur. Sadece XIII. asırda Anadolu'da yetişen veya bulunan edebi şahsiyetlerin yüz binleri bulunan Farsça, Arapça ve Türkçe şiir mirası Anadolu şiiri tarihi için yeterli bir kaynaktır. Bu edebi miras günümüzün aksine önceki asırlarda edebi şahsiyetlerce bir bütün olarak kabul görmüştür.

Anadolu'da birkaç asır sonra kendi adı ve özellikleriyle isimlendirilmeye değer olan Osmanlı şiiri hakkında, XIX. asrın sonlarında ve XX. asrın başlarında geleneğinden, kültüründen ve ana kaynağından farklı olduğunu düşündüğümüz değerlendirmeler yapılmıştır. Bu tercihi en belirgin olarak öne çıkaran isimlerin öncüleri, W. Gibb ve M. Fuad Köprülü'dür.

W. Gibb'in Osmanlı Şiir Tarihi isimli eseri, büyük bir birikimin ve ciddi bir hazırlık döneminin varlığını gözler önüne koymaktadır. Yazarın teorik kurgusunu yansıtan ve edebiyat tarihçiliğinin zihinsel temellerini gösteren eserin giriş bölümü, edebiyat tarihi araştırmalarında asırlık bir etki alanı oluşturmuştur.

"Farslaşmış Türk şairler" ve "İranlılaşmış Türkler" gibi tanımlamalarla önce Batıda sonra Türkiye'de ve İran'da Osmanlı dönemi klasik Türk şiiri için yersiz, hatta gerçek dışı diyebileceğimiz çeşitli genellemeler oluşturulmuştur. W. Gibb'in Türkler için şu cümleleri bu yanlış genellemelerin öncüsü sayılabilir: "Bu meselede de yine, İran harsının hakikat halde kendi tabiatlarına uyup uymadığını düşünmemişler, hatta millî hususiyetlerine uyabilecek şekilde onu tadile bile kalkışmamışlardır, bilakis kendilerini ona uydurmağa çalışmışlar, İranlılar gibi düşünmeğe ve İranlıların gözüyle görmeğe kendilerini icbar etmişlerdir".

Uzun yıllardır kabullenilmiş görünen klasik şiirle ilgili bu tür yargılar/tezler, günümüzde yayımlanmış kaynak eserlerin de yardımıyla artık ciddi eleştirilerle sarsılmaktadır.

Controversial Subjects for the History of Ottoman Poetry

The fact that the Turks had been in contact with Turkish, Persian and Arabic poetry in different places before they came to Anatolia prepared a firm substructure for them. Hundreds of thousands of Persian, Arabic and Turkish poems belonging to literary personages living in Anatolia in 18th Century is an adequate resource for the Anatolian poetry. Unlike today, this literary heritage was considered by literary personages with a holistic approach in the previous centuries. According to us Ottoman poetry, which gained its own name and characteristics only after few centuries, was evaluated with a view different approach from its culture, tradition and main resource at the end of 19th century and in the beginning of 20th century. The forerunners of this tradition were W.Gibb and M.Fuad Köprülü. A History of Ottoman Poetry by W. Gibb is a sign of great background knowledge and a serious preparation. The Introduction part of his book reflecting the theoretical framework of the author and revealing the cognitive substructure of his history of literature left a centurial influence on the researches about history of literature. However; there were various unfounded and even unreal generalizations about Turkish classic poetry of Ottoman period with the definitions such as "Turkish Poets becoming Persian" and "Turks becoming Iranian" first in the west and later in Turkey and Iran. The following words uttered by W.Gibb for Turks can be considered as the forerunners of these wrong generalizations: "Here again they did not pause to consider whether this Persian culture were really in harmony with their own genius, they did not even attempt to modify it to suit that genius; on the contrary, they sought to adapt the latter to it, and to force themselves to think upon Persian lines and to look upon things through Persian eyes". These types of judgments/thesis about classic poetry which seem to be accepted for many years are weakened with serious criticism with the help reference works of today.

KARAMAN, Fikriye

Arab Intellectuals under the Young Turks: A Comparative Historical Analysis on Salim Ali Salam's Memoirs

Aiming to materialize the sense of Ottoman citizenship, reformers in the Tanzimat period advocated the idea of Ottomanism to maintain the integrity of the empire. However, nationalist movements seriously damaged the notion of Ottomanism throughout the 19th century. Development of Arab nationalism, though prematurely, coincided with the Second Constitutional Period. It is possible to observe the emergence of different forms of Arab nationalism in the discourses of Arab intellectuals who lived in this period. This research attempts to explain the transformation of the attitudes of Salim Ali Salam, an influential Arab intellectual from Beirut, toward Ottoman rule under the Young Turks. I analyze the memoirs of Salim Ali Salam by adopting comparative-historical method, in addition to Foucaultian discourse analysis, via the concepts of 'threshold,' 'historical emergence,' and 'analysis of decent.'

KARTA, Nurullah

XVI. Yüzyılda Kırçova Kazası Kırsalında Nüfus ve Ekonomik Hayat

Bu çalışmada bugün Makedonya Cumhuriyeti'nin güneydoğu sınırına yakın mesafede bir merkez konumunda bulunan Kırçova'nın on altıncı yüzyıldaki köyleri ve bu köylerin nüfus dağılımı ile üretim yapısı incelenecektir. Osmanlı köy toplumuna dair monografik çalışmalar yapılmış ise de, Osmanlı İmparatorluğu'nda köylerin nüfus hareketlerinin nasıl bir ortamda, hangi kriterlere göre oluştuğu ve bu hareketliliğin kaynağını meydana getiren insan kitlelerinin mahiyetleri ve bunlar arasındaki farklılığın nasıl bir manzara ortaya koyduğu bilinmemektedir. Öncelikle Kırçova kazası köylerinde üretilen çeşitli tarım ürünlerinin dağılımı, kullanılan araç ve teknikler, sulama, verimlilik ve hasat miktarına değinilerek temel ihtiyaç maddelerinin üretilmesi ele alınacaktır. Köylerin dâhilî yapıları, nüfus artış ve düşüş sebepleri ve tabi olarak çiftçilerin ödedikleri vergiler kırsal hayatın belirgin özellikleridir. Bu veriler on altıncı yüzyıl boyunca temel unsurlar olarak devam ederken, çiftçilerin hayat tarzını büyük ölçüde etkileyen olaylar da meydana gelmiştir. Bunlar arasında en önemlisi nüfus artışıdır. Elbette ki on altıncı yüz yıl boyunca çiftçiler balkanlarda ticaretin olmadığı bir ekonomik hayat sürmemişlerdir. Çiftçi aileler kendi ihtiyaçlarını sağlamak için üretim yapıyorlardı. Konumuz dâhilinde bizi aydınlatan kaynaklar arasında en önemli veriler tahrir defterlerinden elde ettiğimiz verilerdir. İdari birimlere ayrılarak köy köy hazırlanan tahrirlerde, vergi vermekle mükellef olan erkekler hane bazında kaydedilmiştir. Genellikle bu vergilerin askerî ya da idari yapıya mı ait olduğu, dinî bir kuruma devredilip devredilmediği hakkında bazı bilgiler de yer almaktadır. Balkanlar'da başlangıçta bir bölge veya kasabanın fetihten hemen sonra uygulanan bu yöntem, bir ölçüde, Osmanlı yönetim felsefesini ortaya koymaktadır. Ayrıca, nüfus hareketliliğinin tespiti ile birlikte kırsalda ekonomik hayat belirlenmeye çalışılacaktır.

Rural Population and Economic Life in the District of Kırçova in the XVIth Century

In this study, the villages of Kırçova in the XVIth century, which are located near the border of Macedonian Republic's southeastern region, distribution of the population of these villages and their production structure will be studied. Even though there are monographic studies about Ottoman village societies, under which conditions these demographical movements occured, their reasons and the variation of these human masses are still unknown. Firstly, the distribution of the various harvests produced in Kırçova villages, tools and techniques being used, irrigation systems, productivity and the amount of the harvest will be discussed. The production of basic goods will also be mentioned. The internal structures of the villages, the reasons of the increase and the decrease of the population and the taxes which farmers paid are the apparent characteristics of rural life. While these data lasted as the basic elements throughout the XVIth century, some great events which had influenced the life styles of the farmers also occurred. The most important of these events is the increase of the population. Surely, the farmers never had an economic life without trade in the Balkans during the sixteenth century. Bur farmer families mainly made production to meet their own needs. The most important information that enlightens us is the data gathered from cadastral survey books. In the cadastral survey books which were prepared for each village ,as administrative units, into administrative units, male residents who had to pay taxes were officially registered by their own places. In the cadastral survey books, there is also some information regarding whether these taxes were due to military or administrative structures or if they were transferred into a religious institution. The study of all these subjects and the method which was applied after the conquest in the Balkans partly shows Ottoman administration philosophy. All in all, such a study enables us to determine the population activity and the nature of economic life in rural area.

KAYA, Süleyman

Akifzâde'nin *Mecelletü'l-Mehâkim* isimli Fetva Mecmuası Çerçevesinde Osmanlı'da Fetva Kaza İlişkisi

Fetva-kaza ilişkisi, Osmanlı hukukunun anlaşılmasında önemli bir rolü olması hasebiyle günümüzde bazı çalışmalara konu edinilmiştir. Bu çalışmaların genellikle mahkeme kayıtları üzerinde ve fetvanın kazaya etkisi bağlamında yapılmış olması dikkat çeker. Bu tebliğde, müftîlik (Amasya'da) ve kadılık (İstanbul Bab Mahkemesi'nde) vazifelerinin ikisini de deruhte etmiş bir âlimin (Akifzâde Abdurrrahim b. İsmail el-Amasî, v. 1232/1817) kadıyken yazdığı fetva mecmuasından (Mecelletü'l-Mehâkim) hareketle fetva ile kaza arasındaki ilişki her iki yönüyle ele alınmaya çalışılacaktır. Yani hem fetvanın kazaya hem de kazanın fetvaya etkisi somut örneklerle ortaya koyulacaktır.

Akifzâde, kadılık yaptığı dönemde yazdığı bu eserinde yer yer mahkemelerde uygulanan hükümlere işaret edip bunlarla müftâ-bih olan fetva arasında mukayeseler yapmaktadır. Bu ifadelerin satır aralarında fetva-kaza ilişkisine dair önemli ipuçları yer almaktadır. Eser, bu gözle baştan sona incelenip bir âlimin bakış açısıyla fetva-kaza ilişkisi irdelenecektir.

The Relation of Fatwa and Kaza in Ottoman State within the Context of Akifzâde's *Mecelletü'l-mehâkim*

Relation of Fatwa and Kaza (Judicial System) has been essential due to its influence on understanding the Ottoman Law. It is curious how these studies had been made consistently within the context of the court records and the influence of Fatwa to the judicial system.

In this presentation, we will be discussing the relation between Fatwa and Kaza based on the fatwa pamphlet written by a Qadi back in that day. He was a scholar (Akifzâde Abdurrrahim b. İsmail el-Amasî, v. 1232/1817) who carried out the duty of Mufti (in Amasya) and Qadi (in the Court of Deputy Judge in Istanbul). That is to say, we will be presenting concrete examples of both the influence of fatwa to kaza and the influence of kaza to fatwa.

In this work, which he had written at the time of his being a Qadi, Akifzâde, pointed out the verdicts that were applied in courts and compared those to well accepted fatwa's. These statements contain important information about the relation of Fatwa and Kaza. The work will be deeply analyzed and the relation of Fatwa and Kaza will be reviewed by the aforesaid scholar.

KAZAN, Hilal

Sultan Abdülhamid'in Devlet-i Aliyye'nin Zor Döneminde Büyük Hizmeti: Şam Emevi Camii Büyük Restorasyonu

Hilafeti devraldıktan sonra Osmanlı Devleti'nin İslam dininin önemli ve mukaddes mabedlerine hizmeti, bu toprakları terk ettikleri devletin en çalkantılı ve ekonomik açıdan en zayıf olduğu XX. asrın başlangıcına kadar devam etmiştir. Bu bağlamda, Sultan II. Mahmud ve Sultan Abdülmecid'in Mescid-i Nebevi'yi büyük tamirattan geçirmeleri, Kanuni Sultan Süleyman başta olmak üzere diğer Osmanlı sultanları ile beraber II. Abdülhamid'in de aynı coğrafyada yaptığı tamirat ve imar hareketleri de hatırlanmalıdır. I. Velid tarafından 705-715 yılları arasında yapılan Şam Emevi/Ümeyye Camii de bunlardan biridir. Camii, Müslüman-Türk hâkimiyeti zamanında beş defa yandığından, büyük onarımlar geçirmiştir. Bu onarımların sonuncusu ise Sultan II. Abdülhamid tarafından yapıldı. 10 Şubat 1893/23 Receb 1310 tarihinde geçirdiği büyük yangından hemen sonra, vakit geçirilmeden harekete geçilmiş; teftiş, keşif ve tamiratın icrasının sonuçlanması 1897 yılına kadar devam etmiştir. Bu bildiride, yaşanan süreç sebep ve sonuçlarıyla beraber Osmanlı Arşivi belgeleri çerçevesinde ele alınacaktır.

The Great Work of Sultan Abdulhamid IIth during the Difficult Times of the Ottoman Empire: The Restoration of the Umayyad Mosque in Damascus

After claiming the caliphate, the services of the Ottoman State to the major Islamic sacred sites and places continued until the beginning of the XXth century when the state was in a turmoil and economically weak. In this context, the restorations of Masjid Nabawi by Sultan Mahmud II and Sultan Abdulmecid along with all the other Ottoman Sultans with Suleiman the Magnificent in the lead should be remembered, not disregarding Abdulhamid II and his public works in this region. The Umayyad Mosque in Damascus built between 705-715 by Caliph Al-Walid I is one of these public works. The mosque was damaged by a series of fires during the Islamic Ottoman rule and went through great restoration works. The last of these restorations took place under Sultan Abdulhamid II. After a devastating fire in 1893, the mosque underwent a major construction work that continued until 1897. The period in this paper will be discussed within the framework of the Ottoman archival documents.

KERIMOVA, Sevil

Creative Activity of Architect Ajam Ali in the Identification of the Term "Turk-Ajami" in Medieval Italian Written Sources

The article researches the problem of the term "Turk-Ajami" in the context of a creative activity of representative of the classical Ottoman architecture, Mimarbashi Ajam Ali. Thus explores the complex of the written sources regarding the Italian archives of the term. The analysis and research issues of the Azerbaijan cultural heritage are on the scope of interests of those who work in different scientific and public sectors. From this stand, along with monuments represented within Azerbaijan, the sample art works created by our craftsmen far from their country through history possess significant place in the research of cultural areal and art tradition. Active work of the Azerbaijani masters in the context of the Ottoman Turkey in the 16th century is just right one of those times. The first information about the Azerbaijani architect known as Ajam Ali, Captive Ali, Aladdin Ali bay Ibn Abdul-karim Tabrizi or Ajam Isa in the literature is dated to 1503 and in 1519 Aladdin Ali bay Ibn Abdul-karim Tabrizi was appointed the first chief architect – Hassa architect-in-chief of the Ottoman Empire by Sultan Salim; and he leaded all important constructions of the Empire till 1536. Having constituted one dome construction in the Ottoman architecture, Ajam Ali had addressed to the constructive traditions of Tabriz school in new trend throughout his creative work. He created interesting monuments during his 22 years of activity in Asian and European parts of the Ottoman State. The constructions ascribed to him in different sources can be listed as follow: Sultan Salim Mosque, Istanbul; Gabza Choban Mustafa Mosque, Sarajevo/1523; Chorlu Suleymania Mosque; Bab us Selam, the 2nd gate of Topkapi Palace/1523; Gazi Khosrov Pasha Mosque, Sarajevo/1530; Hatuniyya Tomb, Trabzon; Seyraddin Kadi Mosque, Sofia; Piri Mehmet Pasha Tomb, Sutluja; Charazi Gasim Pasha Mosque, Eyup Mosque. However, controversial claims on creative heritage of Ajam Ali, attribution of monuments, restoration and conservation problems, as well as the mosque of architect situated in Istanbul Mevlanakapı (Mevlana-gate) quarter and present condition of his grave are worth to special scientific and public attention in the context of common Turkish cultural heritage. A new look at the problem of artistic activity of Azerbaijanis during Ottomans have documents from the Vatican (1000 pages) brought in the country last 4 years. It also opens up the question of the term Ajami on the identification of Azerbaijanis.

KESER, Ulvi

Birinci Dünya Savaşı Sürecinde Akdeniz'de İstihbarat Faaliyetleri ve Osmanlı Mevcudiyeti

Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasının hemen ardından Fransa'nın İskenderun'a bir çıkarma harekâtı başlatacağı konusunda alınan duyumların ardından Osmanlı Genelkurmay Başkanlığı tarafından Akdeniz'e yönelik keşif ve istihbarat faaliyetleri başlatılır. Özellikle Doğu Akdeniz eksenli olarak yürütülen keşif ve istihbarat faaliyetlerinde deniz ve hava gücünden en üst düzeyde istifade edilir. Esasında Ortadoğu coğrafyasında Kuzey Afrika bölgesiyle Filistin'den Arap coğrafyasına uzanan çok geniş bir alanda İngiltere tarafından yürütülen Osmanlı karşıtı istihbarat, casusluk ve intelijans girişimleri Fransa ve İtalya'nın da desteğiyle muazzam bir casusluk ağına dönüşür. Adı geçen ülkelerin sadece Kıbrıs adasında 40'ı aşkın istihbarat istasyonu tesis etmesi Akdeniz'de yaşanılan istihbarat ve casusluk savaşlarının ciddiyetini de ortaya koyar. Bu arada İngiltere'nin Çanakkale'de esir aldığı Türk savaş askerlerini tuttuğu Kıbrıs'ta açtığı esir kampına getirmesi, Fransa'nın da 30 Ekim 1918 sonrasında Çukurova bölgesini işgal edecek olan silahlı gücün temelini teşkil eden Ermeni Doğu Lejyonu'nu hemen esir kampına yakın bir bölgede açması da Akdeniz'de istihbarat savaşlarını en üst düzeye çıkartır. Bu çalışma kapsamında özellikle savaş sürecinde Akdeniz merkezli olarak yaşanılan istihbarat faaliyetleri, istihbarata karşı koyma girişimleri, ülkelerin uyguladıkları çeşitli sistemler mercek altına alınacaktır. Çalışmanın tamamlanması aşamasında yurtiçi ve yurtdışı çeşitli arşivlerden ve bazı özel arşivlerden istifade edilecektir.

Intelligence Activities and Ottoman Presence in the Mediterranean During WWI

As soon as the WWI broke out, then some intelligence reports taken by Ottoman offices showed that France would have a landing operation in Iskenderun, and Ottoman intelligence and reconnaissance activities also started especially in the Eastern Mediterranean with all the possibilities, making mostly use of the air and naval systems. During the WWI, England has a large system of intelligence, espionage, and counter intelligence against Ottoman Empire ranging from the Northern Africa up to Palestine, and Arabic geography in addition to French and Italian intelligence and espionage systems and the cooperation. The fact that the above-mentioned countries have established more than 40 intelligence stations in Cyprus shows the strategic importance, struggle and the seriousness in the area as well as the presence of Turkish POW camp, and Legion d'Orient camp in Cyprus. This scientific study will make mostly use of the national and international archives to prepare the presentation

KESKİN, Neslihan Koç-BATĞI, Özlem

Âsitânenin Lâle Tarihi ve Kültürü Hakkında Yazılmış Bir Eser: *Defter-i Lâle-Zâr-ı İstanbul*

Osmanlı Devleti'nde lâle yetiştirme sanatı, lâleler ve yetiştiricileri ile ilgili bilgi veren yazılı kaynaklar lâle şükûfe-nâmeleridir. Bunlardan bazılarında lâleye dair botanik bilgisi verilmiş, bazılarında ise lâle adları; yetiştiricileri ve lâlenin çeşitli özellikleri ile kaydolmuştur. Lâle adlarını Osmanlı Türkçesi alfabesi tertibiyle veren lâle şükûfe-nâmeleri Remzî'nin Defter-i Lâle-zâr-ı İstanbul'u, Mehmed Aşkî'nin Takvîmü'l-Kibâr min Mi'yâri'l-Ezhâr'ı ve Risâle-i Takvîm-i Lâle'si, Ahmed Kâmil Belgradî'nin Risâle-i Esâmî-i Lâle'si ve Ferah-engîz'dir.

Bu bildiride, daha önce üzerinde bilimsel bir çalışma yapılmayan lâle şükûfe-nâmelerinden Remzî'nin (1699'da hayatta) Defter-i Lâle-zâr-ı İstanbul adlı eseri tanıtılmıştır. Kendisini de bir lâle yetiştiricisi olarak eserine kaydeden Mehmed Remzî hakkında biyografik kaynaklarda sınırlı bilgi vardır.

Defter-i Lâle-zâr-ı İstanbul'un üç yazma nüshası vardır: Ali Emîrî Millet Kütüphanesi Biyoloji Bölümü Yazmaları no: 157 (63 vr) ve no: 164 (55 vr); Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye Kitapları no: 1192 (50 vr). Bu nüshalardan hareketle oluşturulan karşılaştırmalı metin esas alınarak bildiri şekillenmiştir. Eserin yazma nüshalarının sayfa tertibi orijinaldir. Bazı lâlelerin özellikleri sayfa kenarlarına çizilen lale şekilleri içerisine yazılmıştır.

Çalışmaların kopyalarına göre eserde, 17. ve 18. yüzyıllar arasında yazılmış 1000'den fazla lale adı Osmanlı Türkçesi alfabesine göre kaydolmuştur. Remzî lâle adını ve yetiştiricisini belirttikten sonra, lâle hakkındaki botanik bilgisini lâle yetiştiriciliği terimleri (bun, fitîle, kitâbe, tîg, rişte vb.) kullanarak verir ve lâlelerin renkleri üzerinde önemle durur. Remzî, ayrıca bazı lâlelerin açış tarihini de kaydeder ve lâleler hakkında aruz vezniyle yazdığı mısralara da yer verir. Eser, tarihî lâle adlarının ve lâle yetiştiricilerinin kaydolması açısından bir hazinedir. Örneğin Defter-i Lâle-zâr-ı İstanbul'a göre Aziz Mahmûd Hüdâyî 37, lâleye olan tutkusu ile bilinen Sadrazam İbrâhim Paşa ise 6 lale yetiştirmiştir.

A Work Written about the Tulip History and Culture of Istanbul: *Defter-i Lâle-Zâr-ı İstanbul*

The tulip şükûfe-nâmes are the written sources, which give information about the art of raising tulips, tulips and the growers in the Ottoman State. Some of these gave botanical information about tulips, whereas, some recorded the names of tulips, the growers and the various characteristics of tulips. The tulip şükûfe-nâmes, which give the names of tulips with the Ottoman Turkish alphabet, are the Defter-i Lâle-zâr-ı Istanbul by Remzî, the Takvîmü'l-Kibâr min Mi'yâri'l-Ezhâr and Risâle-i Takvîm-i Lâle by Mehmed Aşkî and the Risâle-i Esâmî-i Lâle and the Ferah-engîz by Ahmed Kâmil Belgradî.

In this paper, the work of the tulip şükûfe-nâmes titled Defter-i Lâle-zâr-ı Istanbul by Remzî (alive in 1699), for which a scientific study has not been made previously, has been introduced. There is limited information in the biographical resources about Mehmet Remzî, who recorded in the work that he was also a tulip grower.

There are three handwritten manuscript copies of the Defter-i Lâle-zâr-ı Istanbul: at the Biology Section Handwritten Manuscripts No. 157 (63v and r) and No. 164 (55v and r) at the Ali Emîrî Millet Library and the Hamidiye Books No. 1192 (50v and r) at the Süleymaniye Library. The paper was shaped by taking as the basis the comparative text constituted according to these copies. The page organization of the handwritten manuscript copies of the work is original. Some of the characteristics of the tulips were written within the tulip figures drawn on the edges of the pages.

It records over 1000 tulip names grown between the seventeenth to eighteenth centuries according to the Ottoman Turkish alphabet together with changes according to the copies of the work. Remzî, after stating the tulip names and growers, gives the botanical information about tulips by using the terms of the tulip growers (bun, fitîle, kitâbe, tîg, rişte, etc.) and dwells with importance upon the colors of the tulips. Furthermore, the author records the blooming date of some tulips and also gives place to the lines of poetry written in prosody about tulips. The work is a treasury from the aspect of recording the historical tulip names and growers. For example, according to the work, Aziz Mahmûd Hüdâyî was the grower of 37 types of tulips, whereas, Grand Vizier İbrâhim Pasha, who was known for his passion for tulips, raised 6 types of tulips. Included in this framework, a number of significant results were reached by presenting statistical data about Istanbul tulips and growers in the paper.

KESKİN, Yasemin

Lale Devri'nde Bir Osmanlı Hanımının Giyim Kuşam Tarzı: Eyüp Örneği

Giyinme; insanın fıtri ve fiziki bir ihtiyacıdır. Tarih boyunca kadınlar, giyinme zorunluluğunu kültür çeşitliliği içerisinde bir zevke dönüştürmeyi başarmıştır. Osmanlı kadını da kendi inanç ve kültürü çerçevesinde kendine has bir giyim tarzı oluşturmuştur. Lale Devri'nde ise, pek çok alanda başlayan değişimin etkileri kadınların giyimine de yansımıştır. Yine bu dönemde devlet, dini, ahlaki ve geleneksel giyim tarzı ve ölçüleri dışına çıkıp giyimleri sebebiyle asayiş sorunlarına yol açan kişilere fermanlarla müdahale etmek ve görevlilerce gereğini yapmak zorunda kalmıştır.

Bu bildiride; İstanbul (Eyüp) kadınlarının, ev içinde -özellikle misafir geldiğinde ve misafirliğe gittiklerindenasıl giyindikleri, ev dışında ne giydiği, başlarına ne örttükleri ve bu giyimini ne gibi takı ve aksesuarlarla tamamladığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Ayrıca bildiride; o dönemdeki bazı edebi ve tarihi kaynaklardaki konu ile ilgili bir takım hayali bilgiler ve seyyahların görmeden kadınlar hakkında (ev içi kıyafetleri) yaptıkları tasvirler de test edilerek bunlardaki yanlışlıklar ve eksiklikler de ortaya çıkarılmış olacaktır. Araştırma zaman olarak Lale Devri'ni (1718-1730) kapsamaktadır. Araştırmanın temel kaynağı dönemin Eyüp Şer'iye Sicilleri'ndeki tereke kayıtlarıdır.

The Clothing Fashion of an Ottoman Lady in the Tulip Age: The Eyup Example

Clothing is a physical and inborn need for a human being. Throughout the history women have successfully turned the necessity of clothing into pleasure in cultural diversity. The Ottoman women have created a specific garment fashion within a frame of their own culture and faith. During the Tulip Age, the transitions effective in all areas have also influenced women's clothing. In this era the government, by issuing imperial edicts, had to interfere with and take necessary action for the individuals who violated the laws by dressing against religious, moral and traditional clothing styles.

In this paper, it has been aimed to reveal what Istanbul (Eyup) women wear indoors how they get dressed – especially when they are visited and / or when they visit another family – or outdoors, how women cover their heads, and, what accessories she puts on to complete her clothing. Furthermore, some of the imaginary information given in the literary and historical works during the era, and, blind depictions (on indoor garments) of the itinerant writers about the women of the era will be tested; and the errors and imperfections in those depictions will be brought to light. The research covers the Tulip Age period (1718 – 1730). The main source for the research is estate records of Eyup Sharia Registries of the era.

KESKİNKILIÇ, Erdoğan

XIX. Yüzyılda Osmanlı Bürokrasisinin Uluslararası Alandaki Ekonomi-politiği: Muharrem Kararnamesi Hazırlığı

XIX. yüzyıl Osmanlı ekonomisinin kırılgan yapısı, Kırım Savaşı ile dış borçlanma sürecini hızlandırdı. İlk defa Londra piyasasından alınan dış borç zamanla diğer Avrupa malî piyasalarından da alınmış ve bu dış borçlanma süreci, 1875 yılına gelindiğinde ödenemez hale gelmiştir. II. Abdülhamid iktidarının beşinci yılında Avrupalı alacaklılar İstanbul'a davet edilerek mevcut iç ve dış borçların ödeneceği belirtildi. Alacaklıların temsilcileri ile Osmanlı siyasî ve iktisadî bürokrasisinden oluşan bir heyet 1881 yılının Eylül ayından Aralık ayına kadar Osmanlı Devleti'nin borçlarının ödenme şekli, miktarı, süresi ve benzer hususlar görüşüldü. Görüşmeler yirmi dört oturumda sonuçlandı. Alınan karalar 20 Aralık 1881 günü padişahın iradesi ile resmi bir kararname haline getirildi. Bu kararnamenin hazırlanması sürecinde devleti temsil eden dönemin en yüksek Osmanlı bürokrasisinin izlediği yöntem, oturumların kayıt altına alınan zabıtnameleri üzerinden belirlenmeye çalışılmıştır. Zabıtnamedeki oturumlarda, alacaklı ülke temsilcilerinin önceki statüleri oturumlardaki etkili ve belirleyici kararların alınmasına sebep olmuştur. Özellikle İngiliz ve Fransız temsilcilerin talep ve istekleri ile Osmanlı Devleti temsilcilerinin talep ve isteklerine karşı yürüttükleri görüşme ve diyaloglar uluslararası ilişkilerde görüşerek kazanma (masa başında kazanma) türlerinden örnekler görülmektedir. Osmanlı Devleti temsilcilerinin geldikleri kurumlar ve uzman oldukları alanlardaki mücadeleleri ekonomi-politik ve reel politik alanlarında başarılı çalışmalar yürüttükleri görülmektedir.

Yukarıdaki anılan hususlar üç ay içinde yapılan 24 oturumda taraflarca tartışılmış, nihayet 20 Aralık 1881 günü bir irade-i seniyye ile resmiyet kazanmıştır. Bu tebliğde anılan 24 oturumda Osmanlı Devletinin dış borçları alacakları temsilcileri ile Osmanlı Devleti temsilcilerinin yürüttükleri Osmanlı Düyun-ı Umumiyye'sini çözüm yoluna konulmasındaki yürütülen Osmanlı Devleti temsilcilerinin diplomatik üslup ve yöntemi arz edilmeye çalışılacaktır.

The Political Economy of the Ottoman Bureaucracy in the International Arena in the 19th Century: The Preparation of the Decree of Muharram

The deterioration of the Ottoman economy in the 19th century led to the acceleration of the foreign debts raised. The first foreign debt, which was raised from London, was followed by the other European financial markets and culminated in the bankruptcy in 1875. The creditors were invited to Istanbul and guaranteed that their debts would be returned during the reign of Sultan Abdulhamid II. The representatives of the creditors and a council constituted by the Ottoman political and economic bureaucrats negotiated on the method, quantity and duration of the payments for three months from September to December in 1881. The negotiations were ended up in 24 sittings. The decisions which were reached upon were made a decree of the Sultan on December 20, 1881. This study aims to explore the method of the senior Ottoman bureaucrats in the preparation of that decree of 1881 via the records of the sittings during the negotiations. The records show that the previous status of the representatives of the creditors led to decretive and influential decisions be made. The demands and counter demands of English and French representatives, namely, the dialogues and responses against the Ottoman interests embody the policy of –came to called as- winning at table tops through dialogue in the international diplomacy. The Ottoman bureaucrats stand successful against this policy at political economy and real political aspects. Above mentioned topics were debated for three months in the 24 sittings and put into effect with the imperial decree on the day of December 20, 1881. This paper will reveal the diplomatic method and manner of the Ottoman bureaucrats on the way of the establishment of the Foreign Debt Administration.

KHAIRI, Abuzar

Ottoman Empire through the Eyes of Indian Muslims

India and Turkey have had a rich and diverse historical connection. There was a close and regular mutual interaction between the Indian rulers and the Ottoman Empire. There can be no doubt that the Indian Muslims, who share a set of common beliefs and practices with their brethren elsewhere, have been deeply aware of their fraternal links with the world of Islam. This was reflected in the Mussadas of Altaf Husain Hali, in Mohammad Iqbal's nostalgic ode to once –Arab Sicily, and in Allama shibli Nomani's thoughtful writings Troubles in the Balkans; in the "Movement in favor of Islamic Culture of the past" led by Ameer Ali, Allama Shibli and Abdul Halim Sharar, and in the pan-Islamic proclivities of Maulana Mahmud al –Hasan, Mohammad Ali, Hakim Ajmal Khan, Maulana Ubaidullah Sindhi, Dr. M.A.Ansari and others.

The Mughal Emperors as well as some independent Muslim rulers in the 18thcentury often turned towards the Ottoman Khalifas a source of strength. In 1785 Tipu Sultan sent an embassy to the Ottoman Sultan, and his emissaries secured for him letters of investiture which allowed him to assume the title of an independent ruler.

Turkey's defeat was the defeat of Islam; its humiliation, the shame of every Muslim. Having bitter experience of British colonials system in India they were now determined that the premier Muslim state of the day would not be deprived of its freedom. The leaders, like Abul Kalam Azad, Mohamed Ali and Zafar Ali Khan were appealing through their newspapers.

KHANZADEH, Masoumeh

Osmanlı ve Safevi Mimarisinde Camilerin Giriş Alanının Analizi

İslam mimarisinde cami; şehirdeki ibadet mekânı ve "birlik" kavramını yansıtmaktadır ve şehrin diğer yapılarına göre üstün bir manevi değer kazanmıştır. Söz konusu olan değer, yapının şehir siluetindeki belirginliği ve seçkinliğiyle anlaşılmaktadır. Cami yapılarındaki değer işlev ve biçim bütünlüğüyle şehir dokusunda simgesel bir mimari öğe olarak kimlik kazanmıştır. Söz konusu olan değer, yapının şehir siluetindeki belirginliği ve seçkinliğiyle anlaşılmaktadır. Mimarinin tarihsel gelişim sürecinde, kültürel ve mimari sürekliliğin tekrarı sonucunda değişerek başka bir simgesellik boyutu daha kazanmıştır.

İnanç ve toplumsal değerler; tüm medeniyetlerde tarih boyunca kültürü, sanatı ve mimari yapıları etkilemiştir. Safevi döneminde İran devletinde din öğesinin güçlenmesi ve dini destekleyen bilim insanlarının düşünceleri sonucunda "İsfahan okulu" yaygın bir tarz olmuştur. "İsfahan Okulu" felsefe temelli gelişmekte olan mimarlık anlayışına da etki etmiştir. İslam mimarisi adı altında ortak mekânsal birimler ve yapı sistemleri oluşmuştur ve dönemler sürecinde gelişerek değişikliğe uğramıştır.

Sanat her koşulda belirlenmiş şartlara bağlı kalmakta, belli kuralları uygulamaktadır ve yaşayan toplumun kültür, yaşam tarzı ve davranış biçimiyle görünmeyen ama güçlü bir bağ vardır. Bu nedenle, her döneme ait olan tarzlar o dönemin kültürünü yansıtmaktadır ve gerek sanattaki gerekse mimarlıktaki değişimler birbirini etkilemektedir. Cami mimarisi analizi yapılırken; hiyerarşi ilkesinden yola çıkarak felsefe çerçevesinde giriş alanının oluşum mantığı incelenmekte, cami yapım faaliyetlerindeki mimari çözümlemelerin ilerleyişiyle birlikte giriş alanının orantı, çözüm ve gelişimi karşılaştırılmaktadır.

Analysis of the Mosque Entrance in Ottoman and Safavid Period

Mosque in Islamic architecture; defined as a place of prayer and reflects meaning of "unity" concept and according to others they have gained superior spiritual values. Value, function and form as an entirety gained identity as a symbolic architectural element in city context. Mentioned value is understood with significance and exclusivity in the city skyline. In the historical evolution of architecture, improved as a result of cultural and architectural continuity and gain another dimensions of symbolism.

Beliefs and social values have influenced culture, art and architecture throughout the history. "Isfahan school" has been a common style in Safavid period as a result of supporting and strengthening of religion and religious in thought and scientific."Isfahan school" emerging-based philosophy especially architecture and miniature effected and developed them. Under the name of Islamic architecture are formed spatial units, elements and new structure systems and has been changed through years.

Arts in all circumstances adherence to specific conditions, on the other hand certain rules applies and there is a strong but unseen link between the living society's culture, lifestyle and behavior pattern. Thus, all styles of each period in art history reflect the culture and art and architecture interrelated and affects each other. During analyze within the framework of philosophy; analysis that based on the principle of hierarchy to find logical formation of entrance space in architectural design. It is compared architectural solution and innovation in mosque function and proportion of entrance space and development process.

KHEIRANI, Leila

Algerian Women in the Ottoman Documents

Introduction:

The Centre of National Archives has several and various Ottoman documents which prove that Algeria had an accurate and well-organized administration. In that era, the State took care of recording all the data and cases submitted to its courts whether it had to do with the Religious Judge or Beyt El-Mal.

1 – Documents of religious courts contracts and their importance:

These documents were various and abundant which showed the multifunction role played by the judge at that time and this appeared through all the cases submitted to his council. These cases were numerous in the religious courts.

2- Series of Beyt El-Mal registers:

Beyt El-Mal registers are considered as a primary source to write the social and the economic history. They are issued by the institution of Beyt El-Mal. They comprehend an accurate registry and inventory of all the inheritances of deceased persons.

3- Documents of the National library:

These documents contain very important data on the Algerian history during the Ottoman period through the political relationship between Algeria and the Ottoman government; it concerns the laws of appointment of governors and the mobilization of Algerian in Anatolia notably the city of EZMIR. It also reflects the economical activity through ships and Algerian navy.

4 - Turkish words:

In this study, we have highlighted a pattern of the registers of the period 1800-1817 as well as some marriage contracts that contained the effects of deceased persons. These acquisitions and the effects of the dowry were called by names of Ottoman origins with Turkish names.

KILIÇ, Ümit

XVI-XVII. Yüzyıllarda İdarî ve Askerî Yönüyle Erzurum Sancağı

Kanuni Sultan Süleyman'ın Irakeyn seferi sırasında, yeni bir beylerbeyliğin kuruluş hazırlığı olarak, ayrı birer sancak olan Kemah ve Bayburt Sancakları, birleştirilmek suretiyle Dulkadirli hanedanından önce İran'a sonra da Osmanlılara iltica eden Mehmed Han'a verildi. "Paşa Sancağı"nı Kemah ve Bayburt Sancağı teşkil etmesi nedeniyle beylerbeyi Mehmed Han'ın Bayburt'ta oturmasına ve hatta Erzurum'un ayrı bir sancak olmasına rağmen, beylerbeyliğe Erzurum Beylerbeyliği ismi verilmişti. İlk beylerbeyi Mehmed Han devrinde tamirine başlanan kalesine hisar-eri ve gönüllüler yazıldıktan ve bunların, ikinci beylerbeyi Ferhad Paşa devrinde buraya yerleşmesinden sonra, birkaç sene içinde beylerbeyleri de Erzurum'da oturmaya başlamıştır. Zaman içerisinde yeni fetihlerle, nüfuz sahasının genişlemesi sonucunda eyalete tabi sancak sayısında artış meydana gelmiştir. Erzurum Eyaleti'nin sancak sayısı 1556 yılında yirmi altı iken, 1578'de otuz bire ulaşmıştır. Erzurum Sancağı ise 1591'de Erzurum, Kara-arz, Gecik, Hınıs, Mürs-kulı, Çermelü, Serçeme, Şoğayn ve Ovacık Kazalarından oluşmakta iken 1642'de Erzurum, Erzincan, Bayburt, Şiryan, Hınıs, İspir, Kelkid, Kemah, Kızuçan, Kiğı, Kokanis, Pasin, Tercan ve Tortum Kazalarından oluştuğu görülmektedir. Bu çalışmada XVI. ve XVII. yüzyıllarda Erzurum Sancağı'nın idarî taksimatı, idarecileri ve askerî yapısı, arşiv kaynakları, çağdaş kronikler, araştırma eserler ve diğer literatür unsurları ışığında ortaya konulacaktır.

Erzurum's Sanjak with the Administrative and Military Aspect in 16th and 17th Centuries

During the Irakeyn campaigns of Suleyman, preparation for the establishment of a new Beylerbeylik, with bringing together Kemah and Bayburt's sanjaks were given from the Dulkadirli Dynasty to Iran and then Mehmed Han who took refuge in Ottoman. For the reason that Kemah and Bayburt's sanjaks constituted ''Pasha Sanjak'', although Erzurum was a separate sanjak , Erzurum Beylerbeyi name was given to the Beylerbeylik and also beylerbeyi Mehmed Han located in Bayburt. After coming castellans (hisar-eri) and volunteers to the castle, which was began to be repaired during the period of first beylerbeyi Mehmed Han, they settled there in the period of second beylerbeyi Ferhad Paşa and then in a few years beylerbeyi was also lived in Erzurum. As a result of the expansion of the zone of influence with new conquests, the sanjaks, which were subject to state, were increased in number. While the number of Erzurum province's sanjacks in 1556 was twenty-six and also it reached thirty-one in 1578. In 1951, Erzurum Sanjack consisted of Erzurum, Kara-arz, Gecik, Hınıs, Mürs-kulı, Çermelü, Serçeme, Şoğayn and Ovacık districts. In other hand, it consisted of Erzurum, Erzincan, Bayburt, Şiryan, Hınıs, İspir, Kelkid, Kemah, Kızuçan, Kiğı, Kokanis, Pasin, Tercan and Tortum districts in 1642. In this study, Erzurum Sanjack, in 16th and 17th centuries, will be presented in the light of administrative divisions, administrators and military structures, archival sources, contemporary chronicles, research works and other literature elements.

KILIÇASLAN, Hâcer

Tournefort Seyahatnamesi: "Şark"ta Hastalık ve Şifa

Batı Avrupa'da tıp doktoru ve botanikçi olarak ün salmış Fransız Joseph Piton de Tournefort; "Güneş Kral" XIV. Louis'nin hayali olan "Aydınlanmış" Fransa'nın inşası sürecinde, Paris Kraliyet Botanik Bahçesi için araştırmalar yapmak üzere "Şark"a gönderilmişti. 1700 senesinde ayrıldığı ülkesine, Ege Adaları'ndan Erivan ve Tiflis'e uzanıp Osmanlı topraklarını da içine alan geniş bir coğrafyaya dair gözlemleri ve tam 1346 yeni bitki türüyle, 1702 yılında döndü.

Bu çalışmanın amacı, bir seyyahın Osmanlı ülkesinde şahit olup Avrupa kamuoyuna aktarmaya değer bulduğu tıbbî tecrübe ve geleneklerin izini sürerek, belli bir zaman ve mekânda karşılaşan özne ve nesnenin etkileşimini kritik bir okumaya tâbi tutmak suretiyle o kesişme noktasındaki tarihsel gerçekliğe dair bir kavrayış geliştirmektir. Tournefort seyahatnamesi, bu bakımdan, 18. yüzyıl başında Osmanlı coğrafyasındaki gerçekliğe dair önemli bilgiler içermektedir. Tournefort'un ilmî donanımı ve görevi sayesinde; ziyaret ettiği bölgelerdeki hastalıklar, tedavi usulleri, kullanılan ilaçlar, beslenme ve temizlik alışkanlıkları, hekimlik, hekimliğin yöneticiler ve halk nezdindeki değeri, ölüm olgusu, din olgusunun hastalık ve sağlık algısı üzerindeki etkisi, coğrafya-insan ilişkisi gibi konularda birinci elden ufuk açıcı bilgiler edinmekteyiz. Ayrıca, seyyahın ziyaret ettiği bölgenin genişliği bize, bu bölgelerde meskûn çok çeşitli etnik ve dinî kökenden topluluğun söz konusu alanlardaki tutum ve algılarını karşılaştırarak, tıp geleneklerinin kökeni ve mahiyeti hakkında derinlemesine bir kavrayış imkânını sunmaktadır.

Bir seyyahın, yabancı bir toplumu, kendi kültürüyle olan benzerlik ve farklılıklar üzerinden gözlemlemeye olan meyli, uzmanlığı ve görevine ek olarak, elbette Tournefort için de geçerlidir. Bu bağlamda, Tournefort'un Fransız Aydınlanması'nı temsil eden bir bilim adamı olduğu gerçeği, çalışmanın analitik perspektifine içkin olup, seyyahın gözlem nesnesine bakışının, bize, kendisi hakkında ne anlattığı da çalışma boyunca izi sürülen bir diğer husustur.

The Account of Tournefort's Travel: Illness and Healing in "The Orient"

The French botanist and medical doctor Joseph Piton de Tournefort had already been well-known all over the Western Europe when he was sent into "the Orient" in 1700 by France's "Sun King" XIV. Louis in order that he made researches for the Royal Botanical Garden in Paris, as a part of Louis's dream of building the "Enlightened" France. Tournefort returned France from his two-years-long voyage in 1702 with exactly 1346 new plant species, as well as pages of notes including his observations on the wide area from Aegean Islands to Yerevan and Tbilisi.

The purpose of this study is to trace up the medical culture which Tournefort encountered in Ottoman lands and considered important to convey the European public. His book entitled "A Voyage into the Levant" provides us with much significant information about the 18th century Ottoman reality. By the virtue of the Tournefort's profession, we obtain stimulating first-hand accounts about medical practices in the regions where Tournefort traveled; he gives detailed accounts of diseases, treatment modalities, medications, food and hygiene habits, medical professions, causes of and rituals related to death, relation of religion to the health issues, impact of geography on people. Besides, having travelled far and wide, Tournefort's account provides us the opportunity of making comparison among the inhabited communities varied ethnically and religiously and by this way, we get the chance to a have grasp of the origins and the nature of medical traditions over the territory at stake.

On the ground of the fact that a voyager's observations of a foreign culture mostly based upon the differences and similarities to his own; what the observer's considerations of his subject tells us about himself is an implicit question throughout my critical reading of the account, as the secondary aim of the study.

KIRANLAR, Safiye

Birinci Dünya Savaşı Yıllarında İzmir'den İstanbul'a Kuru Üzüm ve İncir Sevkiyatı

Batı Anadolu'nun verimli topraklarında yetişen, kurutulup, işlenerek ihraç edilebilir hale getirilen üzüm ve incir Osmanlı Devleti'nin önemli ihraç ürünlerindendi. İzmir'se, kuru üzüm ve incir başta olmak üzere hinterlandından gelen ürünlerin ihracı sayesinde işlek bir liman haline gelmişti. Demiryolunun inşası da şehrin ve limanın önemini arttırmıştı.

Üzüm ve incirin işlenmesindeki ilk adım yaş meyvenin kurutulmasıydı. Kurutulan ürünler İzmir'e getirilir ve bazı işlemlerden geçirilirdi. Bu noktada komisyoncu adıyla anılan aracılar devreye girerdi. İzmir Yemiş Çarşı'nda faaliyet gösteren çoğunluğu gayrimüslim ve Levanten olan komisyonculara II. Meşrutiyet'in ilanından sonra, Müslüman burjuvazi yaratma politikasının sonucu olarak Türkler de eklenmişti.

Birinci Dünya Savaşı'nda İzmir Limanı'nın abluka altına alınması kuru meyve ticaretinin yönünü değiştirdi. Sevkiyat İstanbul'a kaydırıldı ve genellikle demiryolu kullanıldı. Bandırma'ya getirilen mallar oradan deniz yoluyla İstanbul'a nakledildi. Taşıma sırasında vagon bulunamaması hayati bir mesele oldu ve komisyoncular bunun için bir hayli uğraştı.

Savaş yıllarında pek çok gıda maddesinin ihracına kısıtlamalar getirilmesine rağmen kuru meyve ihracı yasaklanmadığı gibi aynı zaman diliminde ürün rekoltesinde büyük bir düşüş görülmedi. Sadece çeşitli spekülasyonlar, üreticilerin komisyoncularla anlaşamamaları ve ürünün sevkiyatını gerçekleştirecek vagonun tahsis edilememesi gibi nedenler kuru meyve ihracatını olumsuz yönde etkiledi. İstanbul'a getirilen ürünlerin en önemli alıcıları müttefik Almanya, Avusturya Macaristan ve Bulgaristan oldu. Üzüm ve incir farklı farklı alanlarda da kullanıldı. İspirto imali bunlardan sadece biriydi. Kurutulup toz haline getirilen incir, özellikle İstanbullu kahve severlerin ihtiyacını karşıladı.

Savaş şartlarının belirleyiciliğinde, kuru meyve piyasasında yaşanan gelişmelerin inceleneceği bu bildiride, sevkiyatın İzmir'den İstanbul'a kayması konusu üzerinde durulacaktır. Ürünün pazarlanması kadar, komisyoncular da ilgi alanına alınacaktır.

Raisin and Dried Fig Transportation from Izmir to Istanbul during the First World War Years

Grape and fig which were raised in fertile soils of Western Anatolia, dried, processed and made ready for export used to be important export products of Ottoman Empire. Accordingly Izmir had become a busy port thanks to the export of products originated from its hinterland, especially raisin and dried fig. Construction of railway also increased the importance of city and port. The first step in processing grape and fig was the drying operation of fresh fruit. The dried products were brought to Izmir and were exposed to various processes. At that point intermediary people who were called "commissioners" were involved. Turks were later added to the commissioners who were active in Izmir Yemis Carsi and who were mostly non-Muslim and Levantine as a result of Muslim bourgeoisie creation policy after announcement of second constitutional monarchy.

The blockade of Izmir port in First World War changed the direction of dried fruit trade. The transportation route was switched to Istanbul and generally railway was used. The goods transported to Bandirma were transferred to Istanbul by sea. Lack of wagons during transportation became a vital problem and commissioners demonstrated serious effort related with this issue.

Although there were limitation in export of many food products during war years dried fruit export was not banned and at the same time a serious decrease was not observed in production yield. Only reasons such as various speculations, producers' failure to agree with commissioners and failure to arrange wagons for transporting the product negatively affected dried fruit export. Most important buyers of products brought to Istanbul were allied Germany, Austro-Hungarian Empire and Bulgaria. Grape and fig were also used in different fields. One of these was spirit production. Fig which was dried and converted into powder form especially fulfilled the needs of coffee lovers in Istanbul.

In this paper, where developments in dried fruit market under the decisiveness of war conditions will be examined, the fact that transportation was switched from Izmir to Istanbul will be emphasized. Commissioners will be a subject of interest as well as marketing of products.

KIRMIZI, Abdülhamit

Osmanlı Bürokrasisinde Ermenilerin Kariyer Yolları

Gayrimüslimlerin Osmanlı merkez ve taşra bürokrasisine memur olarak girmeleri, ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında olağanüstü büyüyen modern Osmanlı bürokrasisinin en önemli özelliklerinden biridir. Bu gelişmeden en büyük payı Ermeniler almışlardır.

Osmanlı Devleti'nde 1839-1909 arasında görev almış gayrimüslim bürokratları tespit etmeye yönelik bir ekip çalışması kapsamında, iki yıldır Osmanlı Arşivi'nde 196 büyük cilt içinde 51,698 farklı memurun sicillerini içeren Sicill-i Ahvâl Defterleri üzerinde çalışılmaktadır. Mülkî idarenin merkez ve taşra şubelerinde görev yapan bütün Ermeni bürokratlar da bu çalışma evreninin bir parçasıdır. Burada, neredeyse 2,300 civarındaki Ermeni memur hakkında sicillerde yer alan bazı bilgiler analiz edebilecektir.

Bu konferansta son dönem Osmanlı bürokrasisi içindeki Ermeni memurların kariyer yolları sunulacaktır. Datanın analizinde temel alınacak bilgiler, Ermenilerin memuriyete ilk girdikleri yerler, sonraki görev yerleri ve en son bulundukları mevkiler olacaktır. Bu datanın istatiksel analizi, Osmanlı devlet aygıtında görev yapan Ermeni memurların kariyer çizgileri hakkında bazı genelleştirme imkânları sağlayacaktır. Memurların toplumsal kökenlerini de inceleme fırsatı veren bu personel sicilleri, Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında toplumsal hareketliliğin genel durumu hakkında da fikir verecektir.

Career Paths of Armenians in the Ottoman Bureaucracy

The inclusion of non-Muslim officials in both the central and the provincial administration is one of the most important characteristics of the enlarging modern Ottoman bureaucracy in the second half of the nineteenth century. Armenians got the bigger share in this development.

As part of a larger prosopographical team project aiming to identify the non-Muslim bureaucrats in the late Ottoman Empire between 1839 and 1909, we decided to work on the personnel records (Sicill-i Ahval Defterleri) in the Ottoman Archives, which consist of 196 large volumes including 51,698 individuals. Naturally, all Armenian bureaucrats who were employed in the central and provincial administration were part of our research universe. Here, we are going to analyze some data of the almost 2,300 registered Armenian bureaucrats.

This paper will be on the career paths of these Armenian officials in the late Ottoman bureaucracy. The officials' entry points to offices, their further stations during their careers and their last bureaucratic positions in their respective ministries would be the essential part of our analytical treatment of the data. Through the statistical analysis of this data we shall be able to develop certain generalizations on the career lines of Armenian bureaucrats within the Ottoman state-apparatus. Considering the social origins of the officials, these personnel files would also give an idea about patterns of social mobility in the last decades of the Ottoman Empire.

KOÇ, Ferdi

XV. Yüzyıl Osmanlı Coğrafyasında Türk Müziği Nazariyatı Çalışmaları

Türk-İslam coğrafyasında müzik nazariyatı çalışmalarına Pisagor, Öklid ve Aristoteles gibi Yunan filozofların antik dönemde yaptığı çalışmaların Arapçaya tercüme edilmesinden sonra başlanmıştır. Arapçaya tercüme edilen bu nazariyat çalışmaları üzerine ilk çalışmayı IX. yüzyılda "el-Kindî" ismiyle bilinen "Ebû Yusuf Ya'kub b. İshak", yazdığı müzik risaleleri ile yapmıştır. El-Kindî'den başka X. Yüzyılda Fârâbî ve İhvan-ı Safâ, XI. Yüzyılda İbn Sînâ, XIII. Yüzyılda Safiyüddîn Urmevî ve XIV. Yüzyılda Kutbûddîn Şirâzî gibi müzik nazariyatçı ve icrâcıların vücuda getirdiği müzik nazariyat ve icrâsına dair yazdığı risale ve edvâr ismindeki eserlerle Türk müziği nazariyatının oluşum süreci tamamlanmıştır. Bu eserlerde Türk müziği nazariyatı ve icrasının esasını teşkil edecek çalışmalar yapılmıştır. Bundan dolayı müzik edvar ve risaleleri müzik bilimcileri için kaynak eser olmuştur.

XIII. yüzyılda Safiyüddin Urmevî ile başlayan müzik edvâr ya da risale yazma geleneği, XV. Yüzyılda en parlak dönemini yaşamıştır. Bu dönemde yazılan Osmanlı coğrafyasında müzik nazariyatına dâir çalışma yapmış müzik nazariyatçıları ve eserleri şunlardır: Abdülkadir Merâgî, Câmiü'l-Elhân, Makasıdü'l-Elhân, Şerh-i Kitabü'l-Edvâr, Kenzü'l-Elhân, Risâle-i Fevâid-i Aşere ve Zübdetü'l-Edvâr'ı; Abdülkadir Merâgî'nin oğlu Abdülaziz b. Abdülkadir Merâgî Nekavetü'l-Edvar; Mahmud b. Abdülaziz b. Abdülkadir Merâgî Makasıdü'l-Edvar; Kırşehirli Nizâmeddîn oğlu Yusuf Dede Risâle-i Mûsikî; Hızır b. Abdullah Kitâbü'l-Edvâr; Bedr-i Dilşâd Muradnâme; Amasyalı Şükrullah Edvâr-ı Mûsikî; Fethullah Şirvânî Mecelletun fil Mûsîka; Lâdikli Mehmed Çelebi Zeynü'l-Elhân fî İlmi't-Te'lîf-i ve'l-Evzân ve Risâletü'l-Fethiyye; Kadızâde Tirevî Mûsikî Risâlesi; Ahîzâde Ali Çelebi Risâletü'l-Mûsikî fi'l-Edvâr; Aydınlı Şemseddîn Nahîfî Bereket; Nureddin Abdurrahmân Câmî Risâle-i Mûsikî; Abdülmü'min b. Safiyyüddîn Behcetü'r-Rûh; Ali Şâh b. Hacı Büke Mukaddimetü'l-Usûl.

Bildirimizde XV. Yüzyılda Osmanlı coğrafyasındaki yukarıda saydığımız Türk müziği nazariyatı çalışmaları ve konuları ele alınacak, nazariyat sisteminin ilerlemesi anlatılacaktır.

Turkish Music Theory Studies in XVth Century Ottoman Geography

It was initiated music theory studies in Turkish-Islamic geography, after being translated into Arabic in his study of the Greek philosophers such as Pythagoras, Euclid and Aristotle in ancient times. Ebû Yusuf Ya'kub b. İshak known as "al-kindi" made the first study on music theory studies with his music manuscripts written in IXth century. The formation process of Turkish music theory has been completed by the works known as "risale" and "edvar" written about Turkish music theory and execution. These works has been written by music theoretician and players such as Farabi, Ihvan-ı Safa, Ibn Sina, and Safiyüddin Urmevi. The studies have been done in these works including Turkish music theory and execution. Therefore music edvar and risale treatises have been sourcing work for scientists. Music edvar and risale writing tradition has been begun by Safiyüddin Urmevi, has lived its brightest period in XVth century. In this period they has made written on music theory manuscripts to study in Ottoman geography music theorists and works are: Abdülkadir Merâgî, Câmiü'l-Elhân, Makasıdü'l-Elhân, Şerh-i Kitabü'l-Edvâr, Kenzü'l-Elhân, Risâle-i Fevâid-i Aşere ve Zübdetü'l-Edvâr'ı; Abdülkadir Merâgî'nin oğlu Abdülaziz b. Abdülkadir Merâgî Nekavetü'l-Edvar; Mahmud b. Abdülaziz b. Abdülkadir Merâgî Makasıdü'l-Edvar; Kırşehirli Nizâmeddîn oğlu Yusuf Dede Risâle-i Mûsikî; Hızır b. Abdullah Kitâbü'l-Edvâr; Bedr-i Dilşâd Muradnâme; Amasyalı Şükrullah Edvâr-ı Mûsikî; Fethullah Şirvânî Mecelletun fil Mûsîka; Lâdikli Mehmed Çelebi Zeynü'l-Elhân fî İlmi't-Te'lîf-i ve'l-Evzân ve Risâletü'l-Fethiyye; Kadızâde Tirevî Mûsikî Risâlesi; Ahîzâde Ali Çelebi Risâletü'l-Mûsikî fi'l-Edvâr; Aydınlı Şemseddîn Nahîfî Bereket; Nureddin Abdurrahmân Câmî Risâle-i Mûsikî; Abdülmü'min b. Safiyyüddîn Behcetü'r-Rûh; Ali Şâh b. Hacı Büke Mukaddimetü'l-Usûl.

KORKMAZ, Nurseli Gamze

Seyahatnâme'de Natüralist Tasvirler Üzerine Bir Araştırma

Hem nicelik hem de içerik bakımından oldukça zengin bir kaynak olan "Seyahatnâme"de yer alan çeşitli anlatı biçimlerini adlandırmak ve anlamlandırmak, özellikle "Seyahatnâme"yi edebî bir metin olarak değerlendiren araştırmacılar için bir problematiktir. Metin içinde yer alan coğrafi betimlemelerle tarihsel olaylara ilişkin verilen bilgiler, tarihçiler için, doğruluk ya da yanlışlık payı göz önünde bulundurularak metni vazgeçilmez bir başvuru kaynağı hâline getirmiştir. Ancak, metni ansiklopedik bir kaynak olmaktan öte edebiyatın sınırlarına dâhil etmek, aynı zamanda onun hangi edebî türle tanımlanması gerektiği sorusunu beraberinde getirir. "Seyahatnâme"nin, bir gezi kitabı olmakla birlikte farklı türden anlatılar içermesi, bu sorunu bir derece daha ileri taşımaktadır. Sonuçta, metin içinde yer alan anlatıları farklı edebî biçim ya da türlerle tanımlamak kaçınılmaz olmuştur.

Bu çalışmada, "Seyahatnâme"nin özellikle Viyana anlatısının yer aldığı yedinci ve Evliya Çelebi'nin Mısır'ı anlattığı onuncu ciltlerinde yoğunlaşan ve "natüralist" özellikler gösteren tasvirlerin metin içindeki işlevleri göz önünde bulundurularak nasıl adlandırılabileceği ve hangi ölçütlerle değerlendirilebileceği tartışılacaktır. Bu tasvirlerin adlandırma problemi, aynı zamanda metni, doğu anlatı geleneği ile batılı edebiyat geleneği arasında konumlandırma çabasını da içermektedir. Söz konusu tasvirlerin daha önce bu türden bir araştırmada incelenmemiş olması, bu çalışmayı önemli kılmaktadır. Çalışmada, öncelikle seçilen örneklerde anlatılanların ne kadarının gerçek ne kadarının kurgu ürünü olduğu üzerinde durulacaktır. Daha sonra, verilen örneklerden hareketle bu tasvirlerin ne dereceye kadar natüralist özellikler gösterdiği ve modern bir tutumu yansıttığı ve hangi ölçüde acâib ve garâibin sınırlarına dâhil edilebileceği tartışılacaktır.

Upon the Naturalistic Descriptions in *Seyahatnâme*

A pleasantly rich resource with respect to its length and content, Seyahatnâme challenges those who study it as a literary text with the task of naming and making sense of its various narrative styles. The geographical descriptions and historical accounts available in the text, despite a possible error margin in accuracy, have made it an indispensible reference source for historians. However, treating it as a work of literature rather than an encyclopedic source raises the question of determining its literary genre. The various narrative forms within the travelogue carry the problem further. As a result, it has become impossible to define the narratives in the text as various literary forms or genres.

This study focuses on naming and evaluation criteria by considering the functions of the "naturalistic" descriptions in Seyahatnâme, which particularly abound in Volume 7 on Vienna and Volume 10 where Evliya Çelebi describes Egypt. The naming problem of descriptions also includes an effort to position the text somewhere between the eastern storytelling tradition and western literary tradition. In order to do so, an evaluation of reality and fiction will be made first in selected examples. Following this, a discussion will be offered on the extent of naturalism and modernity found in these selected descriptions, as well as how much they may be included in the domain of odd and strange.

KÖKSEL, Behiye

Barak Halk Şairlerinde ve Türkülerinde Osmanlı'ya Başkaldırı

Baraklar, Gaziantep'in Nizip, Oğuzeli, Kargamış ilçe ve köyleri ile şehir merkezinde dağılmış halde yaşamaktadırlar. Kargamış çevresinde Suriye sınırında yaygın bir yerleşime sahiptirler. Barak aşireti, Orta Asya'dan göçmüş olan bir Türkmen aşiretidir. 19. yüzyıla kadar göçer hayat yaşamışlar; 19. yüzyılda yerleşik hayata geçmişlerdir. Osmanlı döneminde birkaç defa zorunlu iskâna ve göçe tabi tutulmuşlardır. Zorunlu olarak iskân edildikleri bölgelerden birisi de bugün Suriye sınırları içinde bulunan Rakka çevresidir. Bu göçler Baraklar için acı olmuştur. Baraklar bu göçlerle ilgili acılarını türkülerinde, şiirlerinde anlatmışlardır.

Halk türküleri resmî olmayan tarihtir. Savaşlar, göçler halka nasıl yansımıştır? Halk nasıl etkilenmiştir? Sözlü edebiyat bunları anlatır. Barak türküleri de göçün, iskânın acısını anlatmış, gizli bir dille de Osmanlı'dan şikâyetçi olmuştur. Barak halk şairleri mesela Dedemoğlu, Kılıçoğlu, destan ve hikâyelerinde göçlerin acısını anlatmışlardır. Bu durum sadece Baraklara özgü değildir. Yakın bir coğrafyada yaşamış olan ve Avşar aşiretinin Osmanlı ile anlaşmazlığını anlatan Dadaloğlu, Osmanlı'ya başkaldırının timsali olmuştur.

Halkbilimi halkın yaşayışıyla ilgilenir. Bizim de konuyu incelerken kaynağımız halkın ağzından dökülen şiirler, türküler ve ağıtlar, olmuştur. Baraklar ile Osmanlı ilişkisi sözlü kültür açısından incelenmiştir.

A Rebellion against Ottoman's in Barak Folk Poets and Folk Songs

Baraklar have lived in Nizip, Oğuzeli, Kargamış villages and town in Gaziantep and the city center of Gaziantep dispersedly. They have settled extensively in Kargamış region near the Syrian border. Barak tribe is a Turkmen tribe which is migrated from Central Asia. They have lived as a migrant until the 19 century. They have compulsory migration and settlement in the Ottoman period. Rakka is a place within the Syrian borders is a place where they have compulsory settled. These migrations are painful for Barak. They have expressed their painful in their songs and poems.

Folk songs are an informal history. How wars and migrations are reflected to the public? How they are affected? Oral literature tells us these effects. The Barak folk songs have expressed the pain of the compulsory migration and settlement and they have complained from Ottoman with an implicit dialect.

Barak folk poets such as Dedemoğlu, Kılıçoğlu have described the pain of the migration. This situation is not only specific to Baraks. Dadaloğlu who is lived in a near place and described the conflict between Ottoman and Avşar tribe is a symbol of the rebellion to the Ottoman.

Folklore is interested in living of the public. In this study our source are folk songs, poems and elegies. The relation between Baraks and Ottoman are examined in terms of oral culture.

KUDAT, Aydın

Nukûd Vakıflarında İn'İkâd Formülasyonu ve Hukûkî Arka Boyutu

İslamî Finansal Enstrümanları bağlamında farklı varyantlarla tarihi süreç içerisinde yer alan vakıf müessesi, Müslüman toplumun hayatında ibadetten eğitime, iaşeden ibadete, insanlardan diğer canlılara kadar sosyal ve iktisadî hayatın her alanında varlığını göstermiştir. Sünnette "sadaka-ı cariye" olarak yer alan vakıf, sözlükte anlamı hapsetmek, durdurmak ve ayakta tutmak gibi manalara gelmektedir. İslam hukukunun bir terimi olarak, Allah için mülkünü bağışlamak ve te'bid amacıyla hapsetmek olmak üzere önemli iki özelliği öne çıkmaktadır. Bu bağlamda kişi vakıf ibadetiyle bir nevi kendini gerçekleştirmekte, manen toplumun faydasında yaşatmaktadır. İnsanların en hayırlısı insanlara faydalı olanıdır ruhunu diri tutmakta, insanlardaki, özellikle İslâm'ın onlara kazandırdığı, dünyevî hiçbir karşılık beklemeden her türlü hayır işleme isteklerinin, her alandaki güzel davranma duygularının ve ölümsüzlük özleminin tecessüm etmiş şeklidir.

Bu ulvî gayeye matuf olan vakfın gerçekleştirilmesi safhasında bazı hukukî sorunlar meydana gelmektedir. Hanefî hukukçulara göre, nukûd vakfının; biri in'ikâd safhasında, biri de devamlılığında olmak üzere iki sorunlu husus vardır. Öncelikle ariyet hükmünde olduğu için mülkiyet devri gerçekleşmemektedir. Ayrıca in'ikad şartlarını tam haiz olmadığından te'bid ve kalıcılık vasfı tam olarak gerçekleşmemektedir. Vakfedilen değerin menkul olması durumunda da sıhhat ve lüzum sorunları meydana gelmektedir. Nukûd vakfına cevaz veren Ebu Hanife'ye göre, geçerli fakat bağlayıcı vasfını hâiz değildir. Bu da vakfın te'bîd ve sadaka-ı cariye (kalıcı sadaka) vasfını kazanmasına engel teşkil etmektedir. Bu sorunları bertaraf etmek için özellikle nukûd vakfının in'ikadında belli formüller devreye sokulmuştur; tüketilmeden kendisinden istifade edilemeyen menkul/nukûd vakfının, ayakta kalması ve müsmir olması için de faize bulaşmadan istirbah ve istiğlal ameliyesi üzerinde İslam hukuku açısından hassasiyetle durulmuştur. Özellikle bir vakıf medeniyeti kuran Osmanlı'nın nukûd vakfı uygulamalarında in'ikâd ve istirbâh meselesi hala tartışılan mevzulardan biridir.

Formula of Convention and the Law Consequences of Monetary Endowments

In the context of Islamic Financial Instruments, Endowment Foundations have proved themselves in the life of the Muslim community through history of worship and education to the living and to worship as well as in all aspects of social and economic life for humans and other living organisms.

The word "endowment", which means in sunnah ongoing charity "sadaqa jariya", and its meaning in dictionary is to hold, restrain and detention of the thing, and it also carries as an Islamic law term two important characteristics. These characteristics are donating individual's own private property for the sake of God and intending the eternity of incarceration for this purpose. And keeps the spirit of "the best one of the people is the one who helps people" principle meanwhile behaving well and being nice in all fields.

According to Hanafi Jurists There are two problematic issues related to monetary cessation, one of which related to the document convention and the other is the continuity. First, one cannot change the ownership of what is related to loans. On the other hand the conditions of eternity and continuity cannot be achieved unless all the conditions of convention are gained.

There is a necessity and accuracy related problems arise in the event that the value of a suspended movable property. According to Abu Hanifa who authorized the cash endowment this is permissible, but it does not have a binding character. This is an obstacle and violates the condition of eternity and the character of ongoing charity. To get rid of these problems there has been an introduction of certain formulas on the convention of cash endowment.

On the other hand, there is sensitivity from the perspective of Islamic jurists concerning the process of "Murabaha" which is used to support the monetary endowment or the suspension of movable property, to guarantee its continuity and make it fruitful while avoiding interest which is banned in Islam.

Still the issues of "Murabaha" and convention at the applications of suspended money in the Ottoman Empire, which established the civilization of cash endowments under discussion and research.

KUMARTAŞLIOĞLU, Satı

Üsküp Milli Kütüphanede Bulunan Bir Mecmua ve Bu Mecmuadan Bir Destan: Kıssa-i Azrail, Doğan, Cebrail, Göğercin

Günümüzde gerek kütüphanelerde gerekse şahıslarda bulunan yazma eserler, Osmanlı mirasının en değerli eserleridir. Bu yazma eserler, Türk kültürünü tanımak ve tanıtmak açısından bize eşsiz malzeme sunmaktadır. Genellikle "cönk" ve "mecmua" olarak adlandırılan bu eserler, pek çok alanla ilgili bilimsel incelemeye tabi tutulabileceği gibi, özellikle Osmanlı dönemi Türk dili ve edebiyatını çeşitli açılardan araştırmak için kaynak teşkil etmektedir. Yazma eserler, günümüzde çeşitli kurumlar vesilesiyle tespit edilip dijital ortama aktarılmaktadır. Bu aşamadan sonra yazma eserlerin transkribe edilerek, bilimsel araştırmalarda kullanılır duruma getirilmesi gerekmektedir.

Bu bildiri, Makedonya'nın başkenti Üsküp'te Milli Kütüphane'de (National And University Library-St. Clement of Ohrid) bulunan OMCT I/170 numaralı mecmuadaki bir metin üzerinedir. Metin, mecmuanın 1b-2b sayfaları arasında olup "Kıssa-i Azrail, Doğan, Cebrail, Göğercin" başlığını taşımaktadır. Mesnevî nazım biçimiyle yazılmıştır ve beyit sayısı 36'dır. Manzum dinî destan türü arasında değerlendirilebilecek metnin bazı nüshaları Şükrü Elçin, Nurettin Albayrak ve Namık Aslan tarafından okunmuş ve bazı açılardan incelenmiştir. Eserin nüshalarından yola çıkılarak eserin müellifi hakkında "Kirdeci Ali" ismi öne sürülmüştür.

Balkan coğrafyasında, özellikle Makedonya'da Osmanlı mirası bütün kültürel unsurlarıyla günümüzde de yaşamaktadır. Bildiride ele alınacak "Kıssa-i Azrail, Doğan, Cebrail, Göğercin" başlıklı metin, şekil, içerik, işlev gibi açılardan mukayese edilerek incelenecek; Osmanlı mirasının dil ve edebiyat yönü, Balkan coğrafyasındaki yansımasıyla ele alınacaktır.

A Corpus of the National Library in Skopje and a Narrative Poem from This Corpus

Manuscripts that found both in libraries and belonging to people today are the most precious works of the Ottoman heritage. These manuscripts offer us unique material in terms of know and acquaint the Turkish culture. Generally "conk" and "mecmua" called these works be source for investigating from various aspects Turkish language and literature of the period of Ottoman, as they can be subjected to many different scientific researches. Manuscripts are transferring to digital media being determined on the occasion of various institutions, now. After this stage, the manuscripts need to be used in scientific research by transcribing these.

This paper, on a text in corpus numbered OMCT I/170 located in the National Library (National And University Library-St. Clement of Ohrid) in Skopje capital of Macedonia. The text is between 1b-2b pages of corpus and title of title text is "Kıssa-i Azrail, Doğan, Cebrail, Göğercin". The text is written with mesnevi verse form and the number of couplet of the text is 36. Some copies of the text can be considered among verse religious narrative poem genre was read and studied in some ways by Şükrü Elçin, Nurettin Albayrak and Namık Aslan. It is suggested name of "Kirdeci Ali" about the author's work based on copies of work.

In the Balkans, especially in Macedonia Ottoman heritage lives today with all the cultural elements. The text titled "Kıssa-i Azrail, Doğan, Cebrail, Göğercin will be discussed in the papers will be examined such of shape, content, function by comparing; will be discussed language and literature aspects of Ottoman heritage with the reflection in the Balkans.

KURT, Ali Vasfi

Molla Abdurrahmân-i Câmî'nin Dürretü'l-Fâhire adlı Eseri ve Osmanlı İlim Geleneğindeki Yeri

Osmanlının kuruluş dönemlerinin arifesi olan 13, 14 ve 15. asırlara, İslam İlim Geleneği'nde muhakkikler dönemi denilmektedir. İstanbul'a gelmeyi kabul etmeyen Molla Abdurrahmân-i Câmî (ö. 898/1492), Fatih Sultan Mehmed'in (ö. 886/1481) isteği üzerine, kelamcılar, felsefeciler ve mutasavvıfların akidelerinin mukâyese ve muhâkemesine dair ed-Dürretü'l-Fâhire fî Tahkîki Mezâhibi's-Sûfiyye ve'l-Mütekellimîn ve'l-Hükemâi'l-Mütekaddimîn adlı eserini Arapça olarak kaleme almıştır. Molla Câmî'nin bir özet olarak yazdığı metafiziğe dair olan bu eserinde, asırlarca üzerinde tartışılan; Allah'ın varlığı ve birliği, sıfatlarının, ilminin, iradesinin mahiyeti, kelamının kadîm ve âlemin ezelî olup olmadığı gibi konuları karşılaştırmalı olarak incelemiştir.

Aslında Selçuklu ve Osmanlıda Fâtih öncesi dönemde Anadolu'da, fen bilimleri ve din bilimlerinde muhakkik âlimlerin yetiştiği ve itibar gördüğü büyük bir potansiyel varken, başta Fenârî ailesi olmak üzere, bu konuları yazacak muhakkik birinin bulunamaması, siyasi yükselişe paralel olarak, Fâtih sonrası dönemde ilmi bakımdan önemli bir düşüş yaşandığını göstermektedir.

Kuruluş döneminde bu medreselerde muhakkikler geleneği sürdürüldüğü halde, Fâtih sonrası dönemlerde metafizik ve felsefi konular, matematik, mühendislik ve tıp gibi teknik konular, artık Osmanlı Medrese programlarında yer almamıştır. Taşköprizâde, bu gerilemenin sebebini, medresede tartışmalı kelam ve matematik bahislerinin ulema arasında önemini yitirmesine bağlarken, Kâtib Çelebi ise, Kadızâdeliler ve Sivâsîzâdeliler arasındaki yersiz tartışmalara bağlanmaktadır. Biz bu tebliğimizde, Molla Câmî'ye ihâle edilen ed-Dürretü'l-Fâhire projesinin içerik tahlilini yaparak, bu projenin daha sonraki ulemâ muhitinde bir yansımasının olup olmadığını tartışacağız.

Abdurrahman Jami's Durrat al-Fahira and Its Place in Ottoman Scholarly Tradition

In Muslim scholarly tradition, the eve of the foundation of the Ottomans, which is the 13th, 14th and 15th centuries, are known as the period of verification (tahqiq).

Jami, who refused the invitation of Sultan Mehmed II to come to Istanbul, accepted the Sultan's request to write a work comparing the views of the philosophers, the theologians and the sufis and as a result composed his al-Durrat al-Fahira fi Tahqiq Mazahib al-Sufiyya va'l-Mutakallimin va'l-Hukama al-Mutaqaddimin. In this work, Jami discussed the issues of metaphysics in brief, such as the existence and oneness of God, His attributes such as knowledge and will, whether His speech is eternal or not, in a comparative manner. It seems that in the Seljuqi period and in the Ottoman period until Mehmed II, a number of important scholars and scientists lived and received high respect in Anatolia. However, compared to political and military rise of Ottomans, after Mehmed II, because of the lack of the scholars, such as members of Fanari family, there has been a significant scholarly decline in this land.

In the formative period of Ottoman madrasah, although the tradition of verifier (muhaqqiq) scholars dominated the scholarly environment, after Mehmed II, subjects such as metaphysics and other philosophical sciences, mathematics, engineering and medicine, were not included in the Ottoman madrasa program. For Taşköprizade, the reason for the decline of interest in these subjects is scholars' lack of interest in these controversial subjects, while for Katip Çelebi it is connected to the unwarranted controversy between Kadizades and Sivavis.

In this paper, I will analyze Jami's comparative project work's content, and will discuss whether this project has a reflection in the scholarly neighborhood of later period.

KURT, Burcu

Osmanlı Irakı'nda Gündelik Hayatı Modernleştirme Çabalarına Bir Örnek: Bağdad'da Elektrikle Aydınlatma ve Tramvay Projesi

18. yüzyılda İngiltere'de dokuma alanında başlayan ve 19. yüzyılda tüm Avrupa'ya yayılarak bir buluşlar çağı halini alan sanayi devrimi, dünya siyasi tarihini derinden etkilediği gibi bireylerin gündelik hayatları üzerinde de ciddi dönüşümlere neden olmuştur. Sanayi devriminin en etkili olduğu ve bireyleri yakından ilgilendirdiği alanlardan biri de şehirlerin dönüşümü olmuştur. Demir-çelik sektöründeki gelişmeler buluşlar çağıyla birleşince mesafeler kısalmış ve şehir içi alanlar ulaşımda yaşanan modernleşme sayesinde birbirleriyle bütünleşmiş, şehir merkezine uzak yeni yaşam merkezleri ortaya çıkmıştır.

Sanayi devriminin bireye ve kentlerin dönüşümüne etkisi Osmanlı İmparatorluğu genelinde de benzer bir süreç işlemiştir. Kent içi ulaşımda başkent İstanbul'da başlayan modernleşme ve şehrin çeşitli bölgelerinin birbirleriyle entegrasyonu süreci zamanla tüm imparatorluk geneline yayılmıştır. Bu bağlamda Osmanlı İmparatorluğu'nun neredeyse doğu ucu olarak sayılabilecek Bağdad şehri de 19. yüzyıl boyunca gündelik hayatı modernleştirme çabalarına sahne olmuştur. Bu tebliğde II. Abdülhamid ve II. Meşrutiyet dönemlerinde Bağdad'da gündelik hayatı modernleştirmeye yönelik bir çaba olarak tramvay yapılması ve şehrin elektrikle aydınlatılması projeleri mercek altına alınacaktır. Bu bağlamda söz konusu projelerinin nedenleri, gündeme gelişi ve tramvay ve aydınlatma projesi imtiyazının önemi incelenemeye çalışılacaktır.

Electric Lightening and Tram Line Projects in the City of Baghdad as a case of Modernization of Daily Life in Iraq

Industrial revolution, which had began in England by the innovation in woven industry in the 18th century and become the age of invention by spreading throughout Europe in 19th century, had profoundly influenced the political history of the world as also led to serious conversion on the daily lives of individuals. One of the areas where the industrial revolution has been most influential and closely related to individuals was the transformation of the city. The developments in iron and steel industry coupling with the age of invention had shortened distances, urban areas are integrated with each other thanks to the modernization in transportation, and a new life away from the center of the city has emerged.

The effect of industrial revolution to the conversion of individuals and the city has committed a similar process in the Ottoman Empire as in general. The beginnings of modernization in urban transport at the capital Istanbul and the integration process of the various parts of the city with each other began to spread throughout the empire in time. In this context, Baghdad, which could be considered as almost the eastern end of the Ottoman Empire, has been the scene of modernization efforts in everyday life during the long 19th century? This paper aims to elicit projects of construction of a tram line and lightening of the city of Baghdad with electricity as means of modernizing everyday life, during the reign of Abdulhamid II and Second Constitutional Era. In this regard, the causes of above-mentioned projects and the importance of tram concessions and lighting project will be dealt.

KURT, Menderes

Albertus Bobovius ve J.B. Tavernier'e göre 17. Yüzyılda Osmanlı Sarayı'nda Sağlık ve Temizlik

Osmanlı ülkesini diplomatik, ticarî ve bilimsel amaçla pek çok Avrupalı seyyah ziyaret etmiştir. Bu seyyahlar, Osmanlı devleti ve toplumu hakkında kaynak niteliğinde eserler kaleme almışlardır. Seyyahlar eserlerinde; ekonomi, siyaset, gündelik yaşam, şehirler, yollar, iklim, coğrafya gibi pek çok konudan söz etmişlerdir. İlgi duydukları ve eserlerine aktardıkları başlıklardan biri de Osmanlı yönetimi ve saraydır. Özellikle Topkapı Sarayı ve harem, hem seyyahların hem de Avrupa toplumunun büyük bir ilgisine mazhar olmuştur. 17. yüzyılda doğrudan Osmanlı sarayını anlatarak bu ilgiyi karşılıksız bırakmayan iki Avrupalı dikkatimizi çekmektedir. Bunlardan biri 1645 yılında Venedik ile yapılan savaş sonucunda esir olarak saraya alınan ve 19 yıl boyunca sarayda içoğlanı olarak görev yapan Leh asıllı Albertus Bobovius diğer adı ile Saray müzisyeni Santuri Ali Ufki Bey'dir. Ali Ufki Bey, saraydaki tecrübesi ve gözlemlerine dayanarak kaleme aldığı eserinde, Osmanlı sarayı hakkında önemli bilgiler vermiştir. Bahsettiğimiz diğer seyyah ise "Doğu"ya yaptığı altı seyahatle, oryantalist literatüre büyük katkı sağlamış olan Tavernier'dir. Fransız seyyah doğrudan sarayı görmemiş olsa da padişah, harem ve saray konusunda merak edilenleri cevaplandırabilmek için, kendi ifadesine göre 1631 yılında İstanbul'da bulunduğu sırada biri Sicilyalı diğeri de Parisli olan iki saray görevlisinden dinlediklerini kayıt altına almıştır.

Çalışmamızın amacı, bu iki eser yoluyla Osmanlı sarayındaki sağlık kültürünü anlamaktır. İki eserde de; Osmanlı yönetim yapısı, saray ve hareme dair birlikler yanında Osmanlı'da sağlık ve hastalık olgusunu anlamamıza yardımcı olacak bilgiler de ortaya konulmuştur. Saray hastanesi, hastanenin işleyişi, hastanede çalışanları ve görevleri, saray hamamları, hamamlarının saray maiyeti tarafından kullanımı, hamamlarda çalışanlar, saraydaki temizlik kültürü, temizlikle görevli ağalar ve içoğlanları, temizlik konusunda uygulanan disiplin ve cezalar, sarayda beden sağlığı için yapılan sportif aktiviteler, saray kadınlarının tedavisi, sağlık ve temizliğin saray günlük hayatında yeri gibi pek çok konuda canlı tasvirlere ulaşılmaktadır.

From Albertus Bobovius and J.B. Tavernier Health and Hygiene in the Ottoman Palace in 17th Century

Many European travelers visited to Ottoman Empire for commercial, diplomatic and scientific purposes in the course of time. Most of them wrote accounts of their travels in Ottoman territories. Economy, politics, daily life, cities, roads, climate and geography are some of the important topics which we learn via these texts. Foreign visitors of the empire had a special interest in Ottoman Palace and the government, so that we find much original information about the life in Ottoman Place in these travel accounts. Not only the travelers, but the European public had a deep interest especially in Topkapi Palace and Harem. At this point, the accounts of two travelers of 17th century are worth to be read analytically one of which belongs Poland origin Albertius Bobovius. He was also known Santuri Ali Ufki Bey, a court musician who was captured by Ottomans during the war with Venetians in 1645 and served as a page içoğlanı from this time on. Bobovius's account contains important details about the Ottoman Palace depending on his first-hand observations and his own experiences. The second account which was mentioned above was written by Tavernier. Thanks to six his travels to the East, Tavernier contributed important information to the Orientalist literature. Although the French traveler himself did not see the palace; he wrote about the palace from what two women told him; one of those was from Paris and the other was Sicilian and had lived and worked at the palace.

In this study, we aimed to understand the medical culture in the Ottoman Palace via these two accounts. Both accounts provide us with information which helps us understand the medical practices in the palace; they include details about the hospital of palace, how this hospital processed, who was in charge in the hospital, hygiene culture, training processes of agas and icoglans, strict rules and discipline regarding hygiene and health which they were subjected to, sportive activities in the palace.

KURTARAN, Uğur

Venedik Hudutname Defterine Göre 1699-1700 Osmanlı-Venedik Sınırları

XVIII. yüzyıl Osmanlı Devleti'nde çok önemli iç ve dış yapısal, siyasal ve diplomatik değişimlerin yaşandığı bir yüzyıldır. Tüm bu değişimlere neden olan gelişme ise XVII. yüzyılın sonlarında imzalanan Karlofça Antlaşması'dır. Buna göre 1683-1699 yılları arasında devam eden Kutsal İttifak savaşları sonucunda üç devlet ile (Avusturya-Venedik-Lehistan) imzalanan Karlofça Antlaşması Osmanlı tarihinde önemli bir dönüm noktasıdır. Nitekim Osmanlı Devleti ilk defa bu antlaşmayla büyük çaplı toprak kayıpları yaşarken, aynı zamanda antlaşma ile Osmanlı Devleti Batılı devletlere karşı taarruz ve müzakere gücünü kaybetmiştir. Karlofça'da yaşanan bu toprak kayıpları Osmanlı sınırlarında önemli değişikliklere neden oldu. Antlaşma ile Avusturya, Lehistan ve Venedik'e önemli topraklar verildi. Bu göre Karlofça'da Venedik ile imzalanan 16 maddelik antlaşmaya göre; Mora, Dalmaçya ve Santa Mavra adaları Venediklilere bırakıldı. Buna karşılık Dalmaçya kıyıları ile İnebahtı ve Preveze kaleleri yıkılarak Osmanlı Devleti'ne verildi. Bu amaçla antlaşmadan sonra belirlenen yeni sınırların tespitinin yapılması için her iki devlet tarafından karşılıklı temsilciler gönderildi. Bu çerçevede antlaşmanın imzalanmasından sonra, diğer bölgelerde olduğu gibi, Venedik ile de yerinde sınır tespit ve tashih çalışmalarına başlandı. Bu çalışmalar sonucunda sınır müzakere komisyonları tarafından hazırlanan sınır müzakere raporları *"hudutname"* devlet merkezine gönderilerek, antlaşma esasınca yeni sınırlar uygulamaya konuldu. Çalışmamızda taraflar arasındaki belirtilen antlaşma sonucu oluşturulan ve Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Bâb-ı Âsafi Düvel-i Ecnebiye Defterleri 17/5 nolu tasnifte yer alan *"Venedik Hudutname Defteri"* başlıklı rapor ele alınmıştır.

According to the Venice Border Clearance Book Ottoman-Venetian Borders in 1699-1700

XVIIIth century is an important century in which there were major internal and external structural, political and diplomatic changes in Ottoman Empire. The case which caused to all these changes is Karlowitz Treaty. According to this, at the end of the Holy Alliance Battles which were occured between 1683 and 1699, Karlowitz Treaty which was signed among three countries (Austria-Venice-Poland) is an important milestone in the history of the Ottoman Empire. In fact, the Ottoman Empire lost ground for the first time with this major agreement, Also, with this agreement, Ottoman Empire have lost their negotiating and offensive power against the Western states. This ground losses experienced in Karlowitz caused significant changes in the Ottoman borders. With this Agreement, it was given important territories to Austria, Poland and Venice. According to 16-point agreement signed in Karlofça with Venice; Mora, Dalmatia and the islands of Santa Mavra were left to the Venetians. Whereas, by damaging to the Dalmatian coast, castles of Lepanto and Preveza, they were given to Ottoman Empire. After this agreement, to make the determination of new boundaries, mutual representatives were sent by each state. After signing the treaty in this respect, as in other regions, it was begun to work over the limit of detection and correction with Venice. As a result of these studies, border negotiation reports "border renovation" that prepared by the boundary commission, was sent to state centers and it was put into practice new borders according to the agreement pursuant. In our work, the report of "Venice Border Renovation Book" which was prepared at the end of agreement among parties and is in Prime Ministry Ottoman Archives, Bab-i-i-Asaf the cleats on the classification of Foreigners in Book No. 17/5 was discussed.

KUTLUER, İlhan

Alternatif Metafizikler: Bir Osmanlı Klasiğinde Kelâm, Felsefe ve Tasavvuf

Bu bildiri Osmanlı entelektüel hayatı hakkında ipuçları içeren bir klasik eserde nasıl bir ilim ve hakikat tasavvuru ortaya konulduğunu tartışmak amacındadır. Söz konusu Osmanlı klasiği Muhammed Emîn b. Sadreddîn eş-Şirvânî'nin (ö.1036/1626) Sultan I. Ahmed'e (salt. 1603-1617) ithaf ettiği el-Fevâidü'l-Hâkâniyye adlı eseridir. XVII. Yüzyılın ilk çeyreğinde kaleme alınan el-Fevâid'in, yine aynı yüzyılın çocuğu olan Kâtip Çelebi tarafından Keşfü'z-zünûn'un mukaddimesinde gündeme getirilmesi eserin Osmanlı entelektüel muhitinde belli bir temsil gücüne sahip olduğuna dair ilk işaretlerden biri sayılabilir. Bildiri el-Fevâid müellifinin kelâm, felsefe ve tasavvuf denilen alternatif metafizik yöntemler hakkındaki temel iddiaları üzerine odaklanmaktadır. Bu yöntemler el-Fevâid'te bir teferruatmış gibi duran fakat bizce eserde yönlendirici bir fikir olan, alternatif metafiziklerin dörtlü şeması ışığında ele alınacaktır. Seyyid Şerif Cürcânî tarafından formüle edilen ve Osmanlı ilim muhitinde belli yansımaları olduğunu bildiğimiz bu dörtlü şemada metafizikçiler, kelamcılar, meşşâî filozoflar, sufîler ve işrakî filozoflar olmak üzere dörtlü bir tasnife tabi tutulmaktadır. Anılan tasnifte problematik olan husus, metafizikçinin teorik ve mistik yöntemlerden birini tercih etmesinin ötesinde bu yöntemleri izlerken vahye dayalı bir dine bağlanıp bağlanmadığıdır. Dinî referans ve metafizikçi ilişkisine açıklama getirmek önemlidir. Fakat daha önemlisi el-Fevâid'te gündeme getirilen; kelâm ilminin bir "küllî ilim" olarak sadece şer'î ilimlere değil geometri, astronomi, botanik, tıp gibi gayr-i şer'î yani felsefî ilimlere de ilkelerini vermesiyle ilgili -Cürcânî kaynaklı- iddia, Osmanlı zihniyet dünyasına yön vermiş olması muhtemel bir ilmî zihniyet problemi olarak eleştirel bir analize tabi tutulmasıdır.

Alternative Metaphysical Perspectives: Theology, Philosophy and Sufism in an Ottoman Classic

The aim of this paper is to discuss how the conception of truth and science is put forth within a classical work containing hints of Ottoman intellectual life. The Ottoman classic in question is the work dedicated by Muhammed Amīn b. Sadraddīn al-Shirvānī (d.1036/1626) to Ottoman Sultan Ahmed I (reign. 1603-1617) named al-Fawāid al-Hāqāniyya. Kātib Chelebī refers to al-Fawāid in the prolegomena to his Kashf al-Zunūn as one of the important models on classifications of sciences. This paper focuses on the principal arguments of the al-Fawāid author about the alternative ways of doing metaphysics: Theology, philosophy and sufism. These methods will be examined in light of the four-part scheme of the alternative paths of metaphysics which was formerly classified by Sayyid Sharīf al-Jurjānī and had an impact on the Ottoman intellectual milieu. The directing idea of this scheme is related to the metaphysicians' choice about the way, theoretic or mystic, and the main problem is whether the metaphysician refers to a revealed religion while using his method. But what is more important is to critically analyze this al-Jurjānian idea discussed in al-Fawāid as a problem of scientific spirit. Specifically the problem is that 'ilm al-kalām as a universal science gives their principles not only to religious disciplines, but also to philosophical and/or intellectual sciences such as geometry, astronomy, botanic and medicine.

KÜÇÜK, Murat

Tanzimat Dönemi Osmanlı Eğitiminde Dil Bilgisi Kitaplarının Yeri

Türkçenin dil tarihi sürecinde karşılaştığı önemli sorunlardan biri, dil bilgisi çalışmalarının çok eskilere dayanmasına rağmen Türkçe dil bilgisi kitaplarının düzenli olarak yazılmamış olmasıdır. Türk yazı diliyle ilgili dil bilgisi çalışmaları Osmanlı döneminde başlamıştır. Dil bilgisi çalışmaları ve dil bilgisi yazarlığı açısından oldukça verimli bir dönem, dil tarihi açısından yeterince üzerinde durulmamış olan Tanzimat dönemidir.

Tanzimat hareketiyle eğitim-öğretimde ciddi iyileştirmeler gerçekleştirilmiş, bu durum, aynı zamanda dilde sadeleşme hareketine ve dolayısıyla gramer çalışmalarına da ağırlık kazandırmıştır. 1851 yılında Encümen-i Daniş'in kuruluşu ile Osmanlı Türkçesi gramerlerinin yazılması kararlaştırılmış; Ahmet Cevdet ve Fuat Paşa'ların birlikte yazdıkları Kavâid-i Osmaniyye (1851)'den başlayarak 1910 yılına kadar uzanan dönemde, birçok dil bilgisi ortaya konmuştur. Bu kitaplar, Tanzimat dönemi dil eğitiminde önemli bir boşluğu doldurmuştur.

Bu bildiride, Türk dilinin eğitimi ve öğretimindeki gelişmeleri, yöntemleri ortaya koyan, farklı eğitim kurumları için çeşitli seviyelerde kaleme alınmış olan ve alanında öne çıkan eserler, dil eğitimi ve öğretimi açısından ele alınıp işlenecektir. Çalışmanın kapsamı, 1851 ile 1910 yılları arasında yazılmış olan dil bilgisi kitaplarıyla sınırlandırılmıştır. Bildiride temel kaynak olarak söz konusu dil bilgisi kitapları kullanılacaktır.

Bildirinin amacı, Tanzimat dönemi Osmanlı eğitiminde çok önemli bir işlevi üstlenen dil bilgisi kitaplarının Türkçeyi ele alış biçimleri, hangi yöntemlerle nasıl hazırlandığı, Türkçenin eğitim ve öğretimine katkıları, dil öğretimindeki yeri ve öneminin ortaya konulmasıdır. Yine bu bildiride, dil eğitimi açısından önemli bir işleve sahip olan dil bilgisi terimleri de karşılaştırmalı olarak incelenip değerlendirilecektir. Bu bildiri, hazırlanan dil bilgisi kitaplarının yerine getirmiş olduğu işlevle Tanzimat dönemi dil eğitimi ve öğretimindeki durumun farklı yönleriyle daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

The Importance of Grammar Books for Ottoman Education in Tanzimat Reform Era

Although grammar books are very old, one of the most important problems that Turkish has faced to in the process of language history is that Turkish grammar books haven't been written systematically. Grammar studies related to Turkish written language have started in Ottoman Era. Even though Tanzimat Reform Era is rather productive in terms of grammar studies and grammar authorship in this era, the history of language hasn't been discussed in detail.

There have been important reforms in education-training with movement of Tanzimat. This situation also has given weight to language simplification and grammar studies. In 1851 with the establishment of Encümen-i Daniş being written of Ottoman Turkish grammars was decided. In the process which was from 1851 when Kavâid-i Osmaniyye was written by Ahmet Cevdet and Fuad Paşa to 1910 a lot of grammar books were written. These books contributed to language education in Tanzimat Reform Era.

In this study, in terms of language education and language training, books which present improvements in education and training of Turkish and methods; written in different levels for different educational institutions and matter in field of study will be worked on. Content of this study has been limited to grammar books written between 1851 and 1910. In this study, mention grammar books will be used as basic sources.

The aim of this study is to present forms of evaluating Turkish of grammar books which have very important function in Ottoman education in Tanzimat Reform Era, with which methods these grammar books have been prepared, contribution of these books into Turkish education and training, the importance of those books for language training. Also in this study, grammar terms which have important functions in terms of language education will be evaluated comparatively. This study will contribute to better being understood with the different aspects of situation for language education and training in Tanzimat Reform Era.

KÜÇÜKKALAY, A. Mesud-ELİBOL, Numan

The Reasons and the Mechanism of Coin Trade between Europe and the Ottoman Empire

By the eighteenth century the coin trade conducted by the European merchants in the Ottoman Empire has gained momentum. This trade as reflected in the Ottoman documents was considered undesirable and was attempted to be banned from time to time by the Ottoman State. But nevertheless, this trade went on to be conducted by the Ottoman and foreign merchants who benefited from it. This study brings into light the major problems seen Ottoman monetary system and tries to clarify the reasons why this trade was conducted, how it operated and which economic rationality was instrumental in the profits of the merchants. This study also aims to open into discussion the solutions brought into two major questions. The first question is how two different species each with different amount of precious metals can be exchanged with each other. The second question focuses on one of the most important reasons why this exchange could be possible. How the Ottoman merchants who received foreign coins with a lower amount of precious metals in return for Ottoman coins with higher amount could make profits from their deal and why the Ottoman merchants and people admitted the European debased coin.

MAHMUDOV, Sherzodhon

Hokan Hanlığı ile Osmanlı Devleti Arasındaki Kültürel İlişkilere Dair Yeni Belgelerin Yorumu ve Tahlili

Hokan Hanlığı 19. yüzyılın başlarından itibaren Osmanlı Devleti ile kurduğu diplomatik ilişkiler, bu iki devlet arasındaki kültürel ilişkilerin gelişmesine zemin hazırlamıştır. Bu konuyu tam anlamıyla çözümleyebilmek için hem Türk hem de Özbek arşiv belgelerinin incelenmesi gerekir. Ancak bu durumda Osmanlı Devleti ve Hokan Hanlığı arasındaki kültürel ilişkiler üzerine sağlıklı bir şeyler söylenebilir.

Bilindiği gibi eski dönemlerde hükümdarların birbirlerine gönderdikleri hediyeler gönderen ülkenin kültürel düzeyini göstermesi bakımından çok önemliydi. Söz gelimi bu hediyeleşme kapsamında çok güzel ve yüksek sanat eseri olarak hazırlanan el yazması Kur'an-ı Kerim nüshalarının hediye olarak gönderildiği görülmektedir. Bundan başka Hokan hükümdarlarının başka eserleri de özel siparişle hazırlatarak Osmanlı sultanlarına hediye olarak gönderdikleri bilinmektedir. Söz gelimi Hokan Hanı Ömer Han, Mevlana Lütfi ve Ali Şir Nevai'nin eserleri ile kendi divanından "Muhabbetname" adlı bir eserden meydana gelen mecmua hazırlatarak Osmanlı Sultanı II. Mahmud'e (1808-1839) hediye göndermiştir. Bu eser günümüzde İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde yer almaktadır. Esasında yazma eserler aynı zamanda söz konusu ülkenin kültürü, hat ve kitabet sanatları hakkında bilgi verdiğinden günümüzde bir ülkenin bir başka ülkeyle kültürel ilişkilerini değerlendirmede önemli bir yere sahiptir.

Hokan Hanlığı ile Osmanlı Devleti arasındaki kültürel ilişkilerin gelişmesinde diplomatik temsilciler dışında her iki devletin vatandaşları da önemli katkılarda bulunmuşlardır. Nitekim "Fergana Hanlarının Tarihi", "Mektupçe-i Han" adlı yazma eserler Osmanlı tebaası ve Hokan vatandaşları arasındaki kültürel ilişkiler hakkında önemli ipuçları vermektedir.

Analysis of New Data of Written Sources on Cultural Contacts between the Khanate of Kokand and the Ottoman Empire

The Kokand khanate established a diplomatic relations with the Ottoman Empire since the 19th century, which laid groundwork for the development of cultural contacts between the two states. The issue should be examined by using of documents of both archives of Turkey and Uzbekistan. But in this case it can be said something healthy on the cultural relations between the Ottoman Empire and the Khanate of Kokand.

It is known that the gifts sent by rulers in the history were most important in terms of showing the cultural level of the sending country. For example gifts sometimes consisted of very nice manuscripts prepared as a work of high art like a copy of the Holy Quran copies. Furthermore other works of the rulers in order to complete author are known to send a special gift to the Ottoman sultans. Some works made by skilled craftsmen on request of rulers of Kokand sent as a special gift to Ottoman sultans. For example the ruler of Kokand Umar-khan sent compositions of Mawlana Lutfi and Alisher Navoi with own work "Mukhabbat-noma" sent as a gift to the Ottoman Sultan Mahmud II (1808-1839). In fact, manuscripts gave information about the art and culture of the country, and took an important place in the evaluation of cultural relations with another state.

Diplomatic representatives of the citizens of both states have made important contributions in the development of the Kokand khanate and the Ottoman Empire. Indeed written manuscripts of "the history Fergana khans (rulers)" and "Mektupcha-i Khan" (Letter of the ruler (khan)) consist important data on cultural contacts between the Ottoman Empire and the khanate of Kokand.

MARTELLI, Fabio

A Forgotten Anti-Turkish Project of Ethnic Cleansing in the First Half of XVIIth Century

The archive of Simancas in Spain, Greek Section, keeps records of a revolt project against Ottoman rule to open the way for a Spanish invasion. The purpose of this communication is mainly to show Greek-Spanish intent aimed at implementing a real ethnic cleansing against the Turkish territory, both military and civilian; secondly it want to expose the tools used to break the political and ideological loyalty to the Ottoman Empire that was peculiar to the majority of 17th century Greek elites and merchant class.

MASARWA, Alev

The Chronograms of Māmayya Ar-Rūmī (930-987/1534-1580)

Māmayya ar-Rūmī is one of the lesser known poets of Damascus. Born in Istanbul and raised in Damascus, he witnessed the reigns of the sultans Süleymān, Selīm II and Murād III. He started a military career in the Janissary corps, but later put down his sword in favor of the arts of pen, mainly poetry. His dīwān "Rawḍat al-muštāq wa bahğat al-□uššāq" is well preserved in several copies. Māmayya had received enthusiastic recognition for his poetical arts (for classical panegyrics, ġazals and also for zağal-, muwaššaḥ- and mawālīya-poems) from contemporaries as can be seen in major biographical dictionaries of the 16th and 17th centuries. He was also famous for having established chronograms in the Syrian poetical scene - a very common feature in subsequent times.

This paper will outline my current project on the life of the poet and the compositional characteristics of his dīwān. Particular attention will be paid to the chronograms as a literary device of encoding time, event and wording into a meaningful and joyful play in interaction with the (decoding) reader. At the same time these chronograms serve as a useful tool for reconstructing history as reflected in the poet's mind: they are documenting important stages of his own life, the life of his contemporaries and major historical events in the Ottoman Empire.

MATARA, Birsel

Osmanlı Dönemi'nde Gayrimüslim Fotoğrafçılar

Osmanlı İmparatorluğu coğrafi ve siyasi açıdan olduğu kadar, farklı dil, din, ırk ve kültürel mozaiğiyle de hem dünyanın, hem de yabancı gezgin fotoğrafçıların ilgisini çeken önemli merkezlerinden biridir. Fotoğrafın icadından çok kısa bir süre sonra Osmanlı'ya gelmesi ve burada da Grand Rue de Pera'yı seçmesi bir rastlantı değildi. Çünkü Pera (bugünkü adıyla Beyoğlu)Musevi'sinden Levanten'ine, Rum'undan Avrupalısına dek her bir milletten insani içinde barındıran, onların yaşam tarzlarına ve beğenilerine seslenen bir kültür mozaiği gibiydi.19.yüzyıl sonlarında Pera küçük bir Avrupa değil, Avrupa'nın ortasıydı.

Pera'yı Pera yapan öğelerden biri de her biri renkli bir kişiliğe sahip gayr-i Müslim fotoğrafçılardı. Cumhuriyet öncesi Osmanlı fotoğraf geleneğinin oluşmasında pek çok gezgin ve yabancı fotoğrafçıların yanı sıra Abdullah Biraderler, Phebus Efendi, Asil Samancı, Nikolia Andriomenos gibi yine pek çok gayri Müslimin etkileri olmuştur.

Bu dönemde çoğu saray tarafından görevlendirilen yukarıda adını saydığımız ve sayamadığımız pek çok fotoğrafçı yoğun bir belgecilik ve stüdyo anlayışıyla hizmet vermiş, ayrıca fotoğrafın yaygınlaşıp, gelişmesi ve Müslüman Türkler arasında kabul görmesini sağlamıştır. Tecimsel stüdyolar, memur ve askeri fotoğrafçıların yanı sıra birçok Osmanlı aydını da fotoğrafa yakın bir ilgi duymuştur.

Osmanlı yaşamını, giyim kuşam özelliklerini, doğa ve tarihi güzelliklerini, sosyo-kültürel tüm verileri, çeşitli meslek erbabını vb. konu alan, altlarında fotoğrafı çeken firmanın adının Fransızca ve eski Türkçe olarak belirtildiği fotoğraflarla, batılı giysiler içinde zaman zaman çarşaflı ve peçeli olarak poz veren genç kadın portreleri Türk fotoğrafçılığının ilk klasik ürünleridir.

Bildiri kapsamında söz konusu dönem, fotoğrafın yaygınlaşıp gelişmesindeki katkılarının yanı sıra, Osmanlı'nın sosyo-kültürel-ekonomik verilerini, doğa ve tarihi güzelliklerinin, çok kültürlü yaşam biçiminin fotoğraflarıyla bizatihi tanıklığını yapan fotoğrafçıların fotoğraflarıyla birlikte irdelenecektir.

Photography in the Ottoman Era

Istanbul has always been a center of attraction for artists of various disciplines. Appearance of photography in Rue de Pera a short while after its invention is not a coincidence. Pera (today's Beyoglu) was the home of a great ethnic and cultural diversity by the end of 19th Century. Pera's non-Muslim photographers were one of the landmark cultural elements of Pera such as Abdullah Brothers, Mr. Phebus and Nicolia Andriomenos.

In the early 20th Century, the Sultan's appreciation of photography helped the first Turkish photographers to overcome the Islamic traditions that rule out paintings and statues of human body. The first Turkish photographers learned the technique and art of photography by being apprentiences of the non-Muslims. Many photo albums produced for the Palace in that era represents a part of our cultural heritage. Photo journalism had also leaped ahead simultaneously. Ferit Ibrahim, Velid and Talha Ebuziyya Brothers had spearheaded the progress. Increasing number of photographers boosted the popularization of photography in the society. The daily lives of Ottomans, nature, buildings, tradesmen and many other aspects of the society in those days had been archived. The names of the photographers are printed in both old Turkish and French on the prints.

This paper intends to analyze the early days of the Ottoman photography as well as the daily lives of the multi-cultural peoples of the empire by the recordings of the old time photographers.

MEMİŞ, Mehmet

Son Dönem Osmanlı Hattatlarından Hasan Rıza Efendi ve Oğlu Ahmed Süreyya Bey

Hasan Rıza Efendi 1849 yılında İstanbul Üsküdar'da doğmuştur. Yahya Hilmi Efendi, Şefik Bey, Sami Efendi gibi devrin hat sanatında usta hocalarından eğitim almış, Mûsika-yı Humâyûn imamlığı ve hat hocalığı görevlerinde bulunmuştur. Medresetü'l Hattatîn'de sülüs-nesih hocalığı da yapan Hasan Rızâ Efendi, Süheyl Ünver'in halası Emine Hanım'la evlenmiş, on bir yaşında babasını kaybeden Süheyl Ünver'in yetişmesinde de önemli katkıları olmuştur.

Hasan Rıza Efendi, II. Abdülhamit döneminin en büyük hattatlarından olup, V. Mehmet Reşad'ın özel hattatıdır. 19 Kur'an-ı Kerim yazmış, 17 kişiye icazet vermiştir. Sultan Reşad'ın talebi üzerine yazdığı 8 ciltlik Sahih-i Buhari, Türkçe mealli Kur'an-ı Kerîm ve basılmak üzere yazdığı âyet-berkenar Mushaf önemli eserlerindedir. Bazı tasavvufî manzumeler de kaleme almış olan Hasan Rızâ Efendinin tezhiple de meşgul olduğu bilinmektedir. Ancak bu alandaki çalışmaları sınırlı miktardadır.

Hasan Rıza Efendi'nin oğlu Ahmet Süreyya Saltuk (1892-1969) ise Divan-ı Hümayûn Kalemi hulefâsındandır. Harf inkılâbı gerçekleşene kadar o da babasının yolundan gitmiş ve Bab-ı Ali'de hattatlık yapmış, sonraları ise liselerde edebiyat öğretmeni olarak çalışmıştır. Ancak hat sanatı alanında değerli çalışmaları bulunmasına rağmen çok fazla tanınmamıştır.

Bu çalışmada baba oğul bu iki önemli şahsiyetin Osmanlı hat sanatına hizmetleri ve bu alanda ortaya koydukları eserleri ele alınacaktır. Hasan Rıza Efendi hakkında yapılan bazı çalışmalar bulunmakla beraber eserleri yeteri kadar incelenmiş değildir. Oğlu Süreyya Bey hakkında ise herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Müze ve kütüphanelerdeki eserlerinden başka Süleymaniye kütüphanesinde bulunan Prof. Dr. Süheyl Ünver'in dosyaları bu çalışmanın en önemli kaynaklarından olacaktır.

Recent Ottoman Calligraphers Hasan Riza Efendi and His Son Ahmed Sureyya Bey

Hasan Riza Efendi was born in Istanbul Uskudar in 1849. He was trained by the masters of calligraphy of the era, such as Yahya Hilmi Efendi, Sefik Bey, Sami Efendi, and he has held the degrees of the imam of Mûsika-yı Humâyûn and the instructor of calligraphy. Hasan Riza Efendi, who was teaching in sulus-nesih in Medresetü'l Hattatin, was married Emine Hanim who was Suhayl Unver's aunt and made an important contribution in the growth of Suhayl Unver who has lost his father eleven-year-old.

Hasan Riza Efendi was one of the greatest calligraphers of Abdulhamid II period, and was the special calligrapher for Mehmet Rashad V. He wrote 19 Holy Quran and issued certificate for 17 people. 8 volumes of Sahih Bukhari written at the request of Sultan Rashad, the Quran with Turkish translation and the Quran written for publication were his important works. Hasan Riza Efendi, who composed some sufi poems, was also known that he was engaged in illumination.

Hasan Riza Efendi's son Ahmed Sureyya Saltuk (1892-1969) was an officer in Divan-i Humayun Kalemi. Until the alphabet reform, he also followed the way of his father and worked on calligraphy in Bab-ı Ali, and then he worked as a literature teacher in high schools. However, although there are valuable works of him in the field of calligraphy, he is not well-recognized.

In this study, father and son these two important figures' services to Ottoman calligraphy and their works produced in this area will be discussed. Although there are some studies about Hasan Riza Efendi, his works has not been examined sufficiently. There is no study on his son Sureyya Bey either. Prof. Dr. Suhayl Unver's files located in The Suleymaniye Library will be one of the most important sources for this study, another of his works in museums and libraries.

MERMER, Kenan

Osmanlı Edebiyatında İnsan Tasavvuru:-Eşrefoğlu Rûmî'de İnsan-Aşk İlişkisi

15. Yüzyıl tasavvuf ve tarikatlarla ilgili temel müesseselerin kurulduğu, edebiyat çerçevesinde klasikleşmenin başladığı, Arapça ve Farsça klasiklerin yoğunlukla tercüme edildiği mühim bir zaman aralığıdır. Sade bir beylikten, Devlet-i Aliyye denilen karma, eklektik ve büyük bir yapıya doğru süratle evrilen Osmanlı gerçeği içerisinde, insan tasavvurunu derinden etkileyen insan-aşk ilişkini Eşrefoğlu Rûmî'nin (v. 1470) eserleri üzerinden anlamaya ve anlamlandırmaya çalıştık. Malumdur ki dil, varlığın evidir. Onu kavramak bir manada insanı kavramaktır. Toprağa tutunmak elbette fetihle başlar. Fakat medeniyet olabilmek için dil ve din ekseninde, ortak bir hafıza ve söylemle, yani birtakım atıfların kendi mecralarını bulabileceği bir alan inşa etmek gerekir. İşte bu hassasiyetler, Eşrefoğlu Rûmî'nin kaleme aldığı eserlerde rahatlıkla izlenebilmektedir. Orada bir bütün olarak İslâm tarihinin, tasavvuf kültürünün şekillendirdiği bir dünya buluruz. Bu büyük dünyanın sade ve güçlü bir Türkçeyle ifadelendirilmesi de ayrıca önem arz eder. Abdülkadir-i Geylânî'ye nisbet edilen Kâdiriyye tarikatına bağlı Eşrefiyye kolunun kurucusu olan Eşrefoğlu Rûmî, aynı zamanda Kâdiriyye'nin Pîr-i sânî'si kabul edilen mühim bir şahsiyettir. Emir Sultan, Hacı Bayram-ı Velî, Hüseyin el-Hamevî üçgeninde pişen Eşrefoğlu Rûmî'nin insan-aşk ilişkisini nasıl yorumladığını, temel olarak şu eserlerden hareketle ortaya koymaya çalıştık: Dîvân, Müzekki'n-Nüfus, Tarîkat-nâme, Pend-nâmeve Abdullah Veliyyüddîn-i Bursevî tarafından kaleme alınan, Pîr-i sânînin bazı kerametlerinin anlatıldığı Menâkıb-ı Eşrefzâde. İnsan-aşk ilişkisinin ilk etapta üç boyutu göze çarpar: Aşk, âşık, maşuk. Bunlar birbirine dönüşebilen, birbirinin devamı ve tamamlayıcısı, hatta bazen tek bir şeydirler. Bu çerçevede insan-hayvan arasındaki farkın gösterilebildiği mühim aynalardan biri de aşktır. Aşk macerasının başlangıcı Bezm-i Elest, sonu bekâ bi'llâhdır.

Human Imagination in Ottoman Literature: -Man and Love Relationship in Eshrefoglu Rumi

15th century is an important era, in which the fundamental organizations about Sufism and cults were founded, becoming classical in the scope of literature started, and Arabic and Persian classical works were translated frequently. Within the fact of Ottoman Empire evolving rapidly from a simple seigniory to a combined, eclectic, and gigantic contexture called Devlet-i Aliyye, we tried to understand and give a meaning to, through the works of Eshrefoglu Rumi (d. 1470), humanity and love's connection which affects deeply the envision of people. Eshrefoglu Rumi is a personage as being the founder of the cult called Eshrefiyye bounded to Kadiriyye that was attributed to Abdulkadir-i Geylani. Because of this specialty he was accepted as Kadiriyye's Pir-i Sani. We tried to reveal how Eshrefoglu Rumi, who ripened in the triangle of Emir Sultan, Haci Bayram-i Veli, and Husein el-Hamevi, interpreted the connection between humanity and love, with reference to those works basically: Dîvân, Müzekki'n-Nüfus, Tarîkat-nâme, Pend-nâme, and Menâkıb-ı Eşrefzâde written by Abdullah Veliyyuddin-i Bursevi. In this last work Pir-i Sani's some miracles were told. At the first stage, the three aspects of the connection between humanity and love attract the attention: love, lover and beloved. These can transform one another, are the continuation or supplement of one another, and are even only one thing. Within this scope, one of the important mirrors in which the difference between human and animal can be viewed is love as well. The adventure of love's beginning was Bezm-i Elest, and ending is beka bi'llah.

MICHAEL, N. Michalis

Revolts and Politics in an Ottoman Island: Cyprus during the First Half of the Nineteenth Century

In the beginning of the 19th century the setting in Cyprus is one of claiming Ottoman political power on the island or rather increasing and acquiring more administrative responsibilities, by all those who operated as the ruling elite on the island. These elite members often abuse their power for speculation while another important fact noted is the accumulation of wealth by Ottoman-Orthodox people. The aim of this paper is to study and analyze the major revolts that took place in Cyprus during the first half of the nineteenth century. The revolts are considered important since they occur during a period of general upheaval in the Ottoman periphery. Studying the 19th century revolts of Cyprus could be viewed as a case study for this period of Ottoman history in general, and it could also be seen as a more specific study of the real state of the Ottoman periphery during that period. To better analyze these revolts, they should be first studied separately, and then a comparison between them should follow in order to uncover their differences. The framework under which they occur, the reasons and the motives, the protagonists of these revolts, the reaction of the local Ottoman government and that of the Sublime Porte and the consequences of the revolts can each shed light on the Ottoman reality of the era and the possible changes that occurred both in relation to the status quo of the Ottoman state in general and that of the Ottoman periphery. The four major revolts that occurred in Cyprus during that period is the revolt of 1804, in which the local Ottoman Orthodox elite has a crucial role, the incidents and executions during July 1821, the three parallel revolts in 1833, and finally, the incidents during the first effort of the Sublime Porte to apply the Tanzimat reforms in the island in 1841.

MOLNAR, Mónika F.

Raimondo Montecuccoli's Relations with the Ottomans in the 17th Century

Raimondo Montecuccoli (1609-1680) was an Italian nobleman who had an important role in the war between the Habsburg and Ottoman Empires. On the one hand as a general he was actively fighting against the Ottomans, writing reports, military plans and diplomatic documents, on the other his writings on military theory and strategy represent the highest level of scientific approach of the West in the given period. He also published a small description on the situation of Ottoman and non Ottoman Hungary. Furthermore he was involved in Viennese politics, intrigues, diplomatic games, and he had relations to Istanbul as well. Through the analysis of the documents of his military and theoretical activity we can have an image of how Western intellectuals that were in a direct contact with the Ottomans saw them, how they perceived 'the Other', and on the contrary, how the Ottomans saw his personality, or more generally speaking, what kind of personal interactions were between the Western and Ottoman parts during this period. As a case study, I will concentrate on a specific and well-documented – from both sides, by Ottoman and Western sources – episode of Montecuccoli's military career, namely the Ottoman Military Campaign of 1663-1664 in Hungary. The present paper is part of an ongoing larger project that aims to analyze the personal network of Italian military writers and diplomats between Vienna and Istanbul in the 17th century, in which among Montecuccoli, I investigate other similar personalities, such as Luigi Ferdinando Marsigli, Antonio Carafa and Carlo Ruzzini.

MUSTAFA, Süheyla Nil

Modern Polis Memurunun İnşası: Karakolda Disiplin ve Eğitim

Bu bildiride Boğaziçi Üniversitesi, Atatürk İlke ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nde halen sürdürmekte olduğum 'Modern Osmanlı Polisinin Oluşumu' başlıklı doktora tez çalışmamın bir bölümü sunulacaktır. Bildiri kapsamında, polis memurlarının karakollarda istihdam edildikleri süre boyunca çeşitli gözetim ve disiplin tekniklerinin kullanılması yoluyla modern polis profesyonellerine dönüştürülmeleri süreci irdelenecektir.

Fransız düşünür Foucault'nun özne kurulumu ve modern iktidar kavramsallaştırmalarından yola çıkarak bu tezde ve bildiride son dönem Osmanlı polis kurumu, polis memurlarının zihniyet ve davranışlarını şekillendiren modern bir iktidar aygıtı olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda modern bir iktidar aygıtı olarak polis kurumu kurum içi eğitim ve disiplin faaliyetleri yoluyla polis memurlarının çeşitli beceri, bilgi birikimi, tavır ve niteliklere sahip birer özne olarak kurulmasını sağlamaktadır.

Bildiride polis memurlarının karakollardaki yaşamları ve görevleri sırasında maruz kaldıkları gözetim ve disiplin mekanizmalarının işleyişi ele alınarak bunların zihniyet ve davranışlarının belirli normlar bağlamında ne şekilde düzeltildiği ve normalleştirildiği tartışılacaktır.

Bu çalışmada Başbakanlık Osmanlı Arşivleri'nden elde edilmiş belgelerden, Osmanlı polis kurumu tarafından hizmet içi eğitim için 1911-1918 yılları arasında yayınlanmış olan Polis Mecmuası ve Polis gazetelerinden ve polis okulu ders kitaplarından yararlanılmıştır.

Osmanlı polisi konusunda şimdiye kadar yapılmış olan çalışmalar çoğunlukla polisin kurumsal tarihini yani idari yapıdaki dönüşümü polis nizamnameleri ve kurumsal yapılanmayı irdeleyerek ele almaktadır. Böylelikle de polis kurumunun temel aktörleri olan polisleri, onların zihniyet ve davranış biçimlerini yani öznelliklerini değerlendirmeden kurum yapısını tartışmaktadır. Bu çalışma ise modern Osmanlı polis kurumunu, bu kurumun baş aktörleri olan polis memurlarını merkeze alarak değerlendirmekte ve böylece polis literatüründe kenarda bırakılmış olan polis memurlarının sosyal tarihine ışık tutmayı hedeflemektedir.

Making of the Modern Policeman: Discipline and Training in the Police Station

This paper is a part of my PhD thesis which is still studied in the Ataturk Institute for Modern Turkish History, Boğaziçi University and titled as 'Making of the Modern Ottoman Policemen.' In the paper the process of transformation of the police officers from average citizens into police professionals by the appropriation of various techniques of surveillance and discipline as they were employed in the police stations will be discussed.

Following the French philosopher, Foucault's theory on subject formation and modern power, in the paper the late modern Ottoman police force is conceptualized as a modern institution of power which shapes the mentalities and behaviors of its policemen. In this respect, the Ottoman police organization as a modern institution of power is able to construct the policemen as subjects bestowed with certain capabilities, expertise, attitudes and qualities as an effect of the implementation of various in-house training and disciplinary practices.

The paper illustrates how the modes of thinking and behavior of the policemen were corrected and normalized with respect to certain norms by providing analyses of the functioning of the surveillance and disciplinary mechanisms imposed on the policemen throughout their daily lives and duties in the police stations.

The paper is based on a number of primary data gathered from the Ottoman archives of the Prime Ministry and the printed materials such as Ottoman police journals, *Polis* and *Polis Mecmuası* which were published between 1911 and 1918 by the police organization for in-house education and also the training books of the police schools.

The literature on the Ottoman police predominantly offers an institutional history of the police force and provides an examination of the administrative-legal development of the institution through the analyses of the laws and regulations. However these studies provide an understanding of the police institution without taking into account the significant actors of this institution or the policemen, their mentalities and modes of behavior that is to say the subjectivities of the police officers. This thesis aims at providing an exploration of the modern Ottoman police institution by bringing its main actors, the policemen to the focus and also tries to illuminate the social history of the Ottoman policemen which has been left in the margins of the police literature.

MUSTAK, Aykut

A Portrait of the Artist as an Entrepreneur: Yusuf Nabi (D. 1712) and His Economic Portfolio

The prolific and reputable poet of the late seventeenth to early eighteenth century, Yusuf Nabi's work elicited a steady string of modern scholarship by literary historians. In particular, the social commentary of his Hayriyye was deemed historiographically pertinent to attempts at traversing disciplinary boundaries or bridging themes of multiple scholarly orientations. In this paper, this proposition was brought to bear upon economic history and literature, by a reflection on his literary output, his correspondence, and the archival documentation concerning his economic profile. Certainly, neither the use of literary evidence for historical reconstruction nor the study of the social profile of entrepreneurship were entirely neglected, yet hardly in vogue. If the documentation related to his investment in life-term tax-farms sheds light on his entrepreneurial profile, securing the assets, or an office, in the first place, and protecting them against competitors, was facets evinced by his letters. The artist's life course is also an important analytical grid related to the themes and sense of his artistic production, coupled with an assessment of his association / dissociation with patrons, competitors, and clients. When read against the social imaginary he presented at his work, they are telling not only for his commentary but the artist's habitus at a provincial setting. Thus, a micro-analysis of the economic drive of an artist, in relation to his social network and grandee households, accommodates the question of agency in socio-historical analysis, while inferring hints for an Ottoman "middling sort."

MUTAF, Abdülmecit

Bir Metodoloji ve Kaynak Sorunu Olarak 18. Yüzyılda Kadı Sicillerinin Tutulmasında "Sakk" Usulüne Geçiş ve "İ'lam"ların Kaydedilmemesi

Şer›iye Sicilleri›nde kadıların görevleriyle de bağlantılı olarak i›lam, hüccet, mürasele, merkezi emirler ve ma›ruz türü belgeler bulunmaktadır. Bunlardan i›lamlar, kazada meydana gelen öldürme, yaralama, sövme, tecavüz, zina, taciz vs gibi adli olayların yargılama süreçlerini içeren kayıtlardır. Bu belgeler, bölgenin sosyo-kültürel tarihi açısından kronikler-de bulunamayacak kadar oldukça önemli bilgilere sahiptir. Hüccetler ise, tarafların anlaşmaya varıp tescil ettirmek üzere kaydettirdikleri alım-satım, kiralama, alacak-borç senetleri, vakfiyeler, terekeler, vekâlet, kefalet vs belgelerdir. Bu kayıtlar da bölgenin sosyo-ekonomik tarihi açısından değerli belgelerdir. Diğer belgeler ise; kişisel müracaatları içeren ma›ruzlar, kadıların bazı yazışmalarından oluşan müraseleler ve devlet merkezinden gelen ferman ve emr-i şeriflerdir.

Ancak 17. yy sonlarından itibaren kayıt tutma usulünde değişikliğe gidilmiş ve "sakk" usulüne geçilmiştir. Bu tarihten itibaren de i'lamlar sicillerde yer almamaya başlamışlardır. Bu durum tarih araştırmaları için önemli bir kayıptır. Bu bildiride, ilamların neden kaydedilmediği ve -söz konusu tarihten Nizamiye mahkemelerinin kuruluşuna kadar- kadı sicillerindeki değişim konusunun tartışılması amaçlanmıştır.

Kapsam olarak, i'lamların kaydedilmemeye başlandığı tarihten Nizamiye mahkemelerinin kurularak kadıların görev ve yetkilerinde esaslı değişikliklerin yapıldığı tarih aralığıdır. Örnek olarak ise Eyüp, Balıkesir, Edremit sicilleri ince-lenecektir.

Bildiri ile i'lamların hangi tarihlerden itibaren kaydedilmediği, "sakk" usulünün anlatılması, belgelerin kayde-dilmemesinin bununla bağlantılı olup olmadığı gibi konular ele alınarak bilim dünyasının bu kaynak problemine dikkati çekilecektir.

Transition to the "Sakk" Procedure and not Recording of the "İ'lam" in the Registry of Kadi Registers in 18th Century as a Methodology and Resource Problems

There are types of documents on i'lam, hüccet, mürasele, merkezi emirler (central orders) and ma'ruz in connec-tion with the duties of kadis in Sharia Court Registers. İ'lams are those containing the judicial process of forensic cases for killing occurred in accident, wounding, swearing, rape, adultery, harassment and etc. These documents are of quite important information that cannot be found in chronicles in terms of socio-cultural history of the region. Hüccets are the documents of purchase and sale, leasing, receivables and debts notes, estates, vakfiyes, attorneyship, suretyship and etc. which parties reach an agreement and make them record for the registry. These records are also valuable documents in terms of the socio-economic history of the region. Other documents are ma'ruzs with individual applications and mürasels consisting of some of the correspondence of kadis as well as imperial edict and emr-i sheriff from the central government.

However, as from the late 17th century, the changes in the procedure of record keeping were made and "Sakk" pro-cedure was replaced. As of this date, the i'lams started not to take place in the registries. This situation is a very significant loss for the history researches. The purpose of this paper is discuss the subjects about why the i'lams were not recorded and changes in kadi registries from the date in question to the establishment of the Nizamiyya courts. The scope of the study ranges from the date when the i'lams were started not to be recorded to the date when the Nizamiyya courts were founded and substantial changes were made in the duties and authorities of Kadis. By way of example, Eyup, Balıkesir, Edremit reg-istries will be examined.

The paper will attract the world of science's attention to this resource problem by dealing with the subjects about from which date the i'lams were not recorded, the "Sakk" procedure, and whether not recording of the documents is directly associated with this.

NİZRİ, Michael

The Kethüda of the Ottoman Provincial Governor: The True Master of the Grandee Household?

Kethüdas were part of a diverse group of officials holding this title. From the 15th century onwards, the term *kethüda* (from the Persian: *ketkhoda*) was used in the Ottoman state administration to refer to one who looked after the affairs of an important government official or influential person. My paper deals with the figure of the *kethüda* of Ottoman provincial governors between the 17th and 19th centuries, prior to the *Tanzimat* Period (1839-1876). This official, the steward/head of the staffs of the household, was one of the most significant functionaries among the personnel of those bearing titles such as *vali, sancakbey, muhassıl, muhafız,* and *mutasarrıf*. He assisted the governor in carrying out his military and civil functions, and contributed considerably to the workings of the Ottoman elite household.

Surprisingly, despite the fact that the *kethüdas* of Ottoman provincial governors gained a central place in the provincial administration by obtaining a large share of the political power and wealth, there has been little study of them. Thus, I will discuss issues such as patterns of appointment and advancement, roles, and income, in order to show how this functionary became a leading player in the periphery. As a matter of fact, I will show how the office of the *kethüda* could be a springboard not only to high positions in the provincial administration, but also to high positions in the central administration.

NUHOĞLU, Mehmet-DOLUNAY, Ahmet

Hünername'deki Cülus Merasimleri Sahnelerinin Mekânsal Tasarımı ve Kuramı

Hünername 16. yüzyılın son çeyreğinde, Sultan III. Murat'ın isteği üzerine kaleme alınıp minyatürlenmiştir. Bu araştırmada dokuz adet cülus töreni ele alınmıştır.

Bütün cülus sahnelerinde sultanlar daha büyüktür ve yüzü ister sağa, ister sola baksın bakış yönü yüksek rütbeli devlet adamlarına dönüktür. Bu figürlerin padişaha en yakın duranı eliyle huzurda bulunan kimseyi takdim eder durumdadır. Bu sahneler 16 yy. cülus merasimlerindeki teşrifatı göstermesi bakımdan önemlidir.

Hünername'deki cülus merasimlerini gösteren sahnelerinden biri hariç hepsinde bir havuz bulunur. Genelde fıskiyeli havuzlar halinde resmedilen bu mimari yapı özellikle Bursa camilerinde bulunan altıgen biçimindeki fıskiyeli havuzlara benzemektedir. Yıldırım Bayezid'in Kosova'daki cülus töreninde bulunan havuza benzeyen fakat fıskiyesi olmayan su yapısı dikkati çeker.

Cülus törenleri yurt çadırı şeklinde tasarlanmış küçük köşklerin hemen önünde yeni sultanı tahta oturur bir halde resmetmektedir. Arka planda geniş bir kapı bu kapının sağ ve sol üst köşelerine yerleştirilen köşebentlerle bir Bursa kemeri formu oluşturulmuştur. Köşkler yapısı itibariyle göçebe Türkmen çadırlarını andırır. Sivri külahlı olanı hariç hepsi yurt çadırları veya otağ çadırlarının kubbelerine benzer.

Mekânı oluşturan öğeler, göçebe ve yerleşik kültürün unsurlarına kadar geniş bir yelpazede minyatür sanatçılarının zihin dünyasında yer almaktadır. Hünername'nin minyatür sanatçıları padişahların cülus töreni sahnelerini hazırlarken muhtemelen ulaşabildikleri kadar o dönemi yansıtmaya çalışmışlar, ulaşamadıklarını kendi dönemlerinin unsurlarıyla doldurmuşlardır. Mimari yapılarda Bursa'daki ilk dönem eserlerinin etkisi hissedilmektedir. Genelde cülus törenin yapıldığı saray, köşk ya da otağ çadırlarını gerisindeki çiçekli ağaç dalları hem bu mutlu ve kutlu güne özel bir anlam katarken aynı zamanda cennet bahçelerinin güzelliklerini de düşündürmektedir. Böylece minyatür sanatçıları cülus törenlerinin mekânını düzenlerken hem yaşadıkları dünyanın hem de inandıkları cennet âleminin öğelerini kullanmış gibidir.

The Spatial Designs and Theories of the Culus (Throne) Ceremony Scenes of the Hunername

The Hunername was written and miniaturized on Sultan Murad III request at last quarter of the 16th century. The nine culus ceremonies were searched in this study.

The sultans are bigger from other figures at all culus scenes in Hunername and the faces of sultans are toward to high ranking dignitaries whether they look right or left. The figure which are most near of sultan, is presenting to person in audience of sultan by his hand. These scenes are important for the protocol rules of 16th century on showing culus (throne) ceremonies.

There are pools all the Hunername culus ceremonies scenes execpt for one. These pools that are depicted a sprinkler pools usually, are similar hexagonal sprinkler pools to in the Bursa mosques especially. The water construction attracts attention which is looking alike to pool without a sprinkler, on Yıldırım Bayezid's culus ceremony at Kosovo.

The culus ceremonies illustrate the sultans on sit throne just in front of the small pavilions, which are designed "yurt" tents format. There are Bursa arch forms in the background a large door and placed brackets in the upper right and left corner of the door. The pavilions evoke of nomadic Turkmen tents by their structures. Except that all sharp hat similar to the Turkmen yurt tents or otag tent dome.

The space constituent elements are located the mental world of miniature artists a wide range of elements to the nomadic and sedentary culture. Hunername's miniature artists tried to reflect that period as they could reached probably while they have been preparing sultans' culus ceremonies scenes and they filled with elements of their term if they couldn't reached. The effect of the early works in architecture is felt in Bursa. In general, the palace where the ceremony Culus, flowering tree branches behind the pavilion or otag tent, and this happy and auspicious day is also preoccupied, while adding a special meaning in the beauty of the Garden of Paradise. So miniature artists are used as the elements of both in the world in which they live and worlds they believe paradise when they are editing spaces of culus ceremonies.

NURO, Kujtim

The Value of the Kadi Registers (Seri'ye Sicilleri) of the Jonian, Manastir and Shkoder Provinces for Studies of the Ottoman Period

Albania, which was part of the Rumeli region for almost five centuries during the Ottoman Administration, currently preserves a large collection of records in its Central Archive pertaining to the aforementioned period. Consequently, Albania can be considered as the most important and richest holder of these records in the Balkans, in terms of quantity and content. These documents are written in Turkish, Arabic and Persian. Among them are the Kadi Registers (Seri'ye Sicilleri) of the Ionian, Manastir, and Shkoder provinces. Although extensive research has been conducted until now, the Kadi Registers of the Kosova province have unfortunately not been found.

The collection of Kadi Registers of the Ionian, Manastir and Shkoder provinces chronologically begins in the year 1580, with the registers of Elbasan (copies), and ends in the year 1926, with the registers of the city of Berat. The Kadi Registers of the city of Berat, historically recognized as Mahkeme-i Seri'ye-i Beligrad-i Arnavud, begin in 1602. They are nearly complete, saved in their original format, and include 211 files. These registers are recorded in the form of an encyclopedia and contain information regarding the history of Albania, the Balkans, and the entire world.

Inside the registers of the three provinces, one can find documented correspondences between the central and local institutions of the Ottoman Empire. The decrees, berats, buyuruldis, ilams, hucets, fetwas, complaints, and requisitions of the people are written in the registers in the form of full text and dated as sent or received. These documents have been chronologically recorded with equal considerations given, regardless of the sender's status, the document's content or type.

The Kadis of each province simultaneously acted as reporters. In addition to maintaining official records and documenting political and social events, they also recorded natural phenomena that occurred in their provinces, such as earthquakes, floods, droughts, and even epidemic outbreaks like Malaria.

The Kadi Registers contain valuable information about the history of the Ottoman Empire. This information is of great relevance to those who study the history of Albania as well as other countries, such as Austria, Egypt, Bosnia, Bulgaria, Greece, Hungary, Iran, Macedonia, Montenegro, Russia, and Turkey etc. The registers shed light on the creation, development, and functioning of the Ottoman Administration in Albania, the Legislation upon which this administration operated, and the competencies of the Kadis before and after the Tanzimat reforms. They also illustrate social aspects of life in Albanian cities and the economic roles of artisans. Other documents in this collection outline the timar and ciftlig system, the fiscal system, the rights and duties of the Feudal class, and the Ottoman Empire's foreign relations, especially in the fields of trade and diplomacy. Particularly interesting, are the documents which reflect the process of Islamisation, including conversion into Islam, the creation of waqfs, and the Ottoman education system in the Albanian provinces. Some of these documents exhibit in great detail the tolerance portrayed by the Ottoman Empire toward the non-Muslims population in these territories.

ÖKSÜZ, Zehra

18. Asır Osmanlı İstanbul'unda Bir İlim ve Edebiyat Merkezi: Hoca Neş'et ve Edebî Mahfili

Her alanda yenileşmenin boy gösterdiği 18. asır Osmanlı İstanbul'unda, müspet yenilikleri destekleyen şahsiyetler ile bu şahsiyetlerin konaklarında icra edilen ilmî ve edebî faaliyetlerin varlığı bilinmektedir. Himayeci kimliğiyle meşhur olan bu şahsiyetlerden Hoca Neş'et Efendi, bu asırdaki "kaht-ı ricâl" sorununa çare olmak için İstanbul'un Molla Gürani semtindeki konağını hizmete açarak kültürlü insan yetiştirip kalem erbabını çoğaltmaya gayret etmiş ve hüner sahiplerine hâmilik etmiştir.

Devrin önde gelen mesnevihanlarından biri olan Hoca Neş'et Efendi, mahfilinde *Mesnevî-i Ma'nevî* başta olmak üzere, Sâ'ib ve Şevket Şerhleri, *Pendnâme, Bostân* ve *Gülistân* gibi Türk ve İran edebiyatlarına damgasını vuran klasik eserleri okutmuş ve isteklilerine Farsçanın inceliklerini öğretmiştir. Mahfili, şiir ve edebiyatta boy ölçüşen şairlerden müteşekkil bir meclis hüviyetindedir. Neş'et'in öncülüğünde toplanan ilim ve sanat erbabı, mahfili adeta nazire meclisi haline getirmiş; böylece mahfil, asrın nazirecilik geleneğini canlı tutan bir merkez konumuna yükselmiştir. Neş'et, istidadı olan talebelerine mahlas vermiş; *Divan*'ında da yer alan yirmiye yakın mahlasnamesiyle Türk edebiyatındaki mahlasnamelerin en önemli temsilcisi olmuştur.

Bu çalışmanın amacı, 18. asır Osmanlı İstanbul'unda ilmî, edebî ve toplumsal yönleriyle İstanbul'un parmakla gösterilen üstadı olarak kabul ve saygı gören Neş'et Efendi ile mahfilini devrin sosyal yapısı içerisinde incelemek ve ekol haline gelen "Neş'et Okulu"nu bir model olarak ortaya koymaktır.

In 18th Century Ottoman Istanbul a Centre of Scholarly and Literature Activities: Hodja Neş'et and His Literary Circle

In 18th century Ottoman Istanbul, a time period with many innovations in different areas, there were scholars who supported these innovations and their mansions were home to literature and scholarly activities. Hodja Neş'et Efendi, who is famous for his support to maintain scholarly activities, in order to solve the problem of "kaht-ı rical" in this century, he opened his mansion in Istanbul Molla Gürani with the purpose of train new scholars and raise their number.

Hodja Neş'et Efendi, one of the well-known "mesnevihan" in that period, studied many Iranian and Turkish masterpieces such as *Masnawi*, Sâ'ib and Şevket Şerhi, *Pendnâme*, *Bostân* and *Gülistân* and taught Persian to eager ones in his circle. His literary circle is of great significance in his period as the circle consisted of many important poets. Literature authorities gathering in the leadership of Neş'et turn the literarcy circles into "nazire" circles; thus contributing the status of the circle as being a centre of "nazire" tradition. Neş'et gave pseudonym (mahlas) to his successful students; his reputation as being one of the important masters of "mahlasname" grew as he produced approximately twenty masterpiece in "mahlas" genre.

The aim of this study is to explore Neş'et Efendi, a well-respected author, and his literature circles in many aspects such as literary and scholarly value, and social dimensions and present the Neş'et School as a model in 18th century Ottoman Istanbul.

ÖZBEK, Nadir

Ondokuzuncu Yüzyıl Osmanlı Kamu Maliyesi ve İltizam Sistemi, 1839-1908

Bu çalışmada 19. yüzyıl boyunca Osmanlı İmparatorluğu'nda modern bir kamu maliyesi sisteminin oluşumu ve iltizam usulünün bu sistem içindeki yeri ele alınacak ve Osmanlı örneği karşılaştırmalı bir yaklaşımla Avrupa tarihi bağlamı içinde değerlendirilecektir. Çalışmada Osmanlı'da verginin özel şahıslar aracılığıyla tahsili anlamına gelen iltizam sisteminin ve bir ürün vergisi olarak aşar vergisinin yüzyıl boyunca varlığını devam ettirmiş olmasının modern kamu maliyesi sistemiyle çelişmediği fikri işlenecektir. Osmanlı yöneticilerinin iltizam sistemini muhafaza etmekle birlikte gerçekleştirilen somut idari düzenlemelerle bu sistemi önemli ölçüde dönüşüme uğratarak merkeziyetçi modern kamu maliyesiyle uyumlu hale getirdikleri görüşü savunulacaktır.

Public Finance and Tax Farming in the Late Ottoman Empire, 1839-1908

This article explores tax farming in the nineteenth-century Ottoman Empire and aims to situate the Ottoman public finance, its institutional infrastructure and administrative practices, into a broader European context. Though tax farming -delegation of tax collection to private individuals for profit- was common in most European countries prior to nineteenth century, with the French Revolution and Napoleonic Wars one could hardly find any trace of this privatized form in Europe. In the Ottoman Empire of nineteenth century, in contrast, tax farming remained as an important instrument for extracting revenue particularly from agricultural producers. Throughout the nineteenth century, however, the Ottoman administrators implemented reforms one after another, changing radically the legal and institutional framework of tax farming, and making this privatized form of taxation compatible with a centralized public finance infrastructure, one of the major attributes of modern fiscal state. This study argues that social, political and administrative contingencies in the nineteenth-century Ottoman Empire gave a particular color to the emergence of modern fiscal institutions and practices, making a specific Ottoman pattern yet with many similarities and differences with patterns discerned in major European nations of the time.

ÖZCAN, Lütfi

Tanzimat Döneminde Osmanlı Adalet Anlayışının Dönüşümü ve Devlet Örgütlenmesine Etkileri

Bu çalışmanın amacı, Osmanlı Tanzimat döneminde gerçekleşen adalet anlayışındaki dönüşümün nedenlerini ve sonuçlarını Devlet-i Âliye'nin idari örgütlenmesine etkileri açısından değerlendirmektir.

Devlet-i Âliye'nin dayandığı esas prensibin adalet kavramı olduğu bilinmektedir. Bu prensip gerek Devlet-i Âliye'den önceki Türk-İslam Devletleri zamanında yazılmış olan siyasetnâme türü eserlerde gerekse Devlet-i Âliye dönemindeki eserlerde sıkça vurgulanmıştır. Tanzimat dönemine gelindiğinde ise adalet vurgusunun aynı kalmakla birlikte içeriğinin dönüştüğü görülmektedir. Bu dönemde devlet adamları tarafından kaleme alınmış sefaretnâme, vasiyetnâme ve layiha türü eserlerde her ne kadar adalet dairesi tekrarlanmış olsa da adalet anlayışının tebaa arasında eşitliği içerecek şekilde dönüştüğü göze çarpmaktadır. Bu dönüşüm yalnızca sözde ve yazıda kalmamış Tanzimat reformları ile birlikte idari örgütlenmeye de yansımıştır. Kamusal görev ve hizmetlerde gayrimüslim tebaanın da istihdam edilebilecek şekilde yeni kurumların oluşturulmasında, adalet anlayışındaki bu dönüşümün katkısının olduğu yadsınamaz.

Çalışmada klasik adalet anlayışını yansıtan temel kaynaklar olan siyasetnâme türü eserler, Tanzimat dönemi devlet adamları tarafından yazılmış olan eserlerle karşılaştırmaya tabi tutulmuştur. Adalet anlayışındaki dönüşümün Devlet-i Âliye'nin Tanzimat dönemi ve sonrasındaki idari reformlara ne şekilde yansıdığının ortaya konulması bu çalışmanın özgünlüğünü oluşturmaktadır.

Transformation of Ottoman Justice Mentality and Its Effects on State Organization during Tanzimat Era

The purpose of this study, assess the causes and consequences of transformation mentality of justice in Ottoman State administrative organization during Tanzimat period.

It is known that the main principle which Ottoman Empire based on is justice. This principle emphasizes frequently both in works type of siyasetnâme which has written in time of predecessor Turkish-Islamic States and under Ottoman State. During Tanzimat period it is observed that, while the emphasis of justice remains same, content had transformed. In this period it was written by dignitaries sefâretnâme, testament, and petition kind of work, even though the circle of justice repeated it is noteworthy that the sense of justice transformation to include equality between the people. This transformation has not only stay alleged and inscriptions, but also reflected in the administrative organization with Tanzimat reforms. It is undeniable that the establishment of new institutions which formed in a way that non-Muslim tebaa could be employed has a contribution of this transform in the mentality of justice.

In the study, siyasetnâmes as a basic resource which reflect the classical justice mentality were subjected to a comparison with the works written by dignitaries in Tanzimat period. The originality of the study is to reveal how the transformation in the justice mentality affected the administrative reforms occured during and after Tanzimat period.

ÖZDEMİR, Merve

Fetva Mecmuaları Işığında Osmanlı'da Tıp

Osmanlı dönemine ait klasik fetva mecmuaları, döneminin tıbbi birikimine, sağlık standartlarına ve tıbbi pratiğine dair kayda değer bilgiler içermektedir. Bu eserlerde Osmanlı toplumunun günlük hayatta karşılaştığı tıbbi sorunları ve din adamlarının bunlara karşı tutumlarını yansıtan pek çok fetvaya dağınık halde ve çeşitli başlıklar altında rastlanmaktadır. Hekimlik mesleği, hekim ücretleri, hekim hataları durumunda tazmin, hastanın hak ve sorumlulukları gibi meslek ahlakı ve mesleki düzenlemelerin yanı sıra hastalıklar, haramla tedavi, hatalı tedavi, ameliyat, alternatif tıp, aşı, dağlama, çocuk düşürme, mumyalama, kadavra, dövme yaptırma gibi hususlarda gelen sorular ve bunlara verilen cevaplar da ilgili eserlerde yer almaktadır. Bu çalışmada 16. ve 19. yüzyıllar arasında derlenmiş Osmanlı dönemine ait temsil gücü yüksek bazı fetva eserleri incelenmektedir. Bu bağlamda çalışmamızda Osmanlı tıbbı ve fetvalarının karşılıklı etkileşiminin ortaya konulması hedeflenmektedir. Bu amaçla ilgili eserler taranmak suretiyle malzemeler ortaya konduktan sonra tıp tarihi ve klasik fıkıh kaynaklarından da yararlanılarak fetvalar yorumlanıp analiz edilecektir. Böylece çalışmamız klasik Osmanlı fetva mecmualarındaki tıbbi fetvaları derli toplu halde sunması itibariyle tasviri; bu fetvaları Osmanlı tıp ve hukuk tarihi açısından tahlil ederek incelemesi açısından ise analitik bir çalışmadır.

Ottoman Medicine in the Light of Fatwa Journals

Ottoman fatwa (religious verdict) journals contain significant information regarding medical fund of knowledge, health standards and medical practice of their time. In these works, one can discover -easily but in disorganized ways and under several titles- numerous of fatwas which reflect daily medical challenges of Ottoman society and attitudes of *ulama* (scholars) toward these medical issues. One can also find fatwas about professional ethics and arrangements in these works such as profession of medicine, medical fees, compensation of malpractice, patient rights and responsibilities as well as questions and answers related to illnesses, treatment with forbidden materials, malpractice, surgical operations, alternative medicine, vaccine, cauterization, abortion, mummification, corpse, tattoo etc. I research some outstanding Ottoman fatwa journals belong to between 16th and 19th centuries. In this regard, the aim of this work is to present the interplay of Ottoman medicine and Ottoman fatwas. Therefore, I interpret and analyze the fatwas benefiting from medical history and classical *fiqh* (Islamic jurisprudence) books. Although my research is descriptive due to it presents medical *fatwas* tidily in classical Ottoman fatwa journals, it also an analytical work with its analyzing the fatwas from the point of Ottoman history of medicine and law.

ÖZDEMİR, Öznur

İstanbul'un Fethini Yeni Bir Açıdan Yorumlamak: Devletin ve Padişahın Fetihle Birlikte Değişen Misyonu

Konstantinopolis'in 1453 yılında Osmanlı Sultanı II. Mehmed tarafından fethedilmesi, yalnızca Doğu Roma İmparatorluğu için değil, Osmanlı İmparatorluğu için de oldukça önemli sonuçlar doğurmuştur. Doğu Roma İmparatorluğu'nun başkenti ve son idari bölgesi olması sebebiyle öneme sahip olan şehir, dikkate değer oranda gayr-i Müslim nüfusa sahipti. Fetihten sonra, şehir sakinlerine aman verilip, savaş sırasında şehirden ayrılanlar ise yeniden davet edilmek suretiyle mevcut yapı korunmaya çalışılmıştır. Şehir kısa zamanda bir Osmanlı-İslam başkentine dönüştürülürken, devlet şehrin mevcut yapısına uygun olarak idarî gelişimini tamamlamıştır. Bu gelişmelerle birlikte Fatih'in misyonu ve Osmanlı devlet kimliği evrensel bir çerçeve kazanmıştır.

Bu çalışma İstanbul'un fethinin padişahın otoritesine ve devletin yapısına kazandırdıklarını değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Diğer şehirlerden farklı olarak İstanbul, evrensel kimliği olan bir Osmanlı-İslâm şehrine dönüştürülmüştür. Aynı zamanda ilk defa bir Osmanlı Sultanı gayr-i Müslim topluluklara başkan tayin etmek gibi evrensel bir misyonu yüklenmiştir. İstanbul'un fethinden sonraki dönemin gidişatına yeni bir bakış kazandırması yönünden çalışmanın Osmanlı devlet tarihi alanına katkısı önemlidir. Bu çalışma diğerlerinden farklı olarak, padişahın ve devletin evrensel kimliğinin dönüşümüne dikkat çekmekte ve bu dönüşümün hangi dinamiklerle sağlandığını özetlemeyi hedeflemektedir.

Understanding the Conquest of Istanbul from a New Point of View: The Changing Mission of State and Sultan

The conquest of Constantinople in 1453 by Ottoman Sultan Mehmed II has significant results, not only for East Roman Empire but also for Ottoman Empire. The city which had an enormous importance because of being the capital and the last territory of East Roman Empire had huge non-Muslim population. After the conquest, existing structure have been tried to be preserved through providing security to inhabitants and inviting the people who left the city during the war. The state completed its administrative development in accordance with existing structure of city in a short time meanwhile transforming the city to Ottoman-Islam capital. With these developments, the mission of Fatih (Mehmed II) and Ottoman state identity gained a universal framework also.

The aim of this study is to evaluate the outcomes of the conquest of Istanbul on the authority of Sultan and state structure. Istanbul was transformed to Ottoman-Islam city which has a universal identity as distinguished from other cities. At the same time an Ottoman Sultan gained a universal mission as assigning leaders for non-Muslim communities for the first time. The contribution of this study to Ottoman state history is to provide a new point of view to after-conquest process of Istanbul. This study, apart from others, concentrates on transformation of the universal identity of Sultan and Ottoman state and aims to give brief information about the dynamics behind this transformation.

ÖZGEN, Muhammet Mithat

II. Abdülhamid Döneminde İnşa Edilen Redif Binaları

Osmanlı Devleti'nde modernleşme hareketlerinin öncelikle askerlik alanında başlatıldığı bilinmektedir. Ancak, yapılan ıslahatların ayrıntıları yeterince irdelenmemiştir. Özellikle, Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından sonraki düzenlemeler genel olarak ele alınmıştır. Redif Askeri Teşkilatı, Osmanlı Devleti için sıkıntıların çok olduğu bir dönem olan XIX. yüzyılda teşkil edilmiştir.

II. Abdülhamid dönemi, inşa ve imar çalışmaları yönünden yüzyılın en yoğun dönemidir. Ekonomik sorunlara rağmen, padişah ve idareciler, halkın desteğini alarak bu faaliyetleri vilayet, sancak, kaza, nahiye gibi en büyük yerleşiminden en küçük yerleşimine kadar hemen her bölgede gerçekleştirmişlerdir. Bu faaliyetler içinde askeri yapılaşma alanında en büyük hareket, dönemin Redif birlikleri için başlatılan inşaat seferberliğidir. Bu seferberliğin Osmanlı Devleti boyunca eşi görülmemiş bir inşa hareketi olduğunu iddia etmek yanlış olmaz. Günümüzde, Redif birliği yapısı olarak inşa edilen ancak geçmişi bilinmeyen onlarca yapı yaşamlarını sürdürmekte; bir o kadarı da yaşam mücadelesi vermektedirler. Bir kısım yapılar ise, plansız ve çarpık kentleşme, doğal afetler gibi nedenlerden dolayı günümüze ulaşamamışlardır.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Vilayet Salnameleri, dönemin gazete ve dergileri, yayınları, eski görseller gibi kaynaklardan ulaşılan özgün belgeler doğrultusunda II. Abdülhamid döneminde Redif birlikleri için depo, daire, cephanelik ve koğuş binaları olmak üzere dört tipte yapılaşmaya gidildiği tespit edilmiştir.

Redif Army Buildings Constructed at Abdülhamid II Era

Abdülhamid II was the most intense era of the century in terms of construction and public works. Despite economic problems, the sultan and the administrators have conducted these activities, by also obtaining the support of the community, in almost every region from bigger settlements such as provinces, sanjaks, districts and townships, to the smallest settlements. The biggest movement in the field of military structuring among these activities is the civil works mobilization commenced for the Aged Soldiers units of the era. It would not be a mistake to claim that this mobilization was a unique civil works movement that did not have an equivalent all through the life of the Ottoman State. Today, there tens of structures that were constructed as Aged soldier unit structure whose past is unknown, and there are many more that are currently struggling for survival. On the other hand, there are also some structures that could not reach our day due to unplanned and irregular urbanization and natural disasters.

It identified there were four types army buildings; depot, regional draft office, arsenal and dormitory constructed for Redif units that at Abdulhamid II era, based on original documentation obtained from sources such as the Ottoman Archive of the Prime Ministry, Provincial Annuals, newspaper and journals of the era, publications and ancient visuals.

ÖZKAYA, A. Sefa

Siyasi Bir Mekân Olarak Atmeydanı'nın Fiziki Değişim ve Dönüşümü (1453-1616)

İstanbul'un Osmanlı Devleti tarafından fethiyle birlikte, İstanbul hızla bir Hristiyan başşehrinden, Müslüman başşehrine dönüşmüştür. Bu dönüşüm hem dini, hem sivil mimari ile sağlanmıştır. Her iki mimari de ihtiyaçlar, bir Müslüman yerleşmesi meydana getirmek ve şehrin kimliğini değiştirmek için bu amaca hizmet etmiştir.

Bizans döneminde, Sultanahmet Meydanı'nda bulunan ve 11. yüzyıl itibariyle neredeyse tamamen terk edilen Bizans 'Büyük Saray'ının ve Hippodrom'un İstanbul'un fethi esnasında zaten harap olduğu çağdaş kaynaklardan anlaşılmaktadır. Bu harap yapıların malzemelerinin devşirme malzeme olarak kullanılmasıyla da meydan, hüviyetini kaybetmiştir. Böylelikle daha önce Hippodrom, Ayasofya, Milyon Taşı ve Büyük Saray arasında dörtgen bir alan olarak bulunan meydan, Hippodrom'a ve saraya doğru genişleyerek biçimsiz bir "L" şeklini almıştır.

Meydan ve civarında bulunan Bizans yapıları Osmanlı döneminde kullanılsa da, Türkler meydanın fiziki kimliğini Atmeydanı Sarayı'nı inşa ederek yeniden belirlemişlerdir. Günümüzde yeri tam olarak belli olmayan Sinanpaşa Sarayı ve Sokollu Mehmet Paşa Sarayı gibi yapılar ise bir Osmanlı eseri olan Sultanahmet Camii'nin inşası için yıkılmıştır. Böylelikle meydana 17. yüzyılın başında son büyük biçim verilmiştir.

Bu makalede meydandaki fiziki dönüşüm ve bu dönüşümün araçları olan sivil ve dini mimari unsurlarının Sultanahmet Meydanı'nı şekillendirmesi ortaya konmaya çalışılmıştır.

Atmeydanı's Physiacal Change and Transformation as a Political Place (1453-1616)

By the conquest of Istanbul by the Ottoman Empire, Istanbul rapidly transformed from a capital of Christian to an Islamic capitol. This transform was supplied through both religious architecture and civil architecture. Both of served this purpose for requirement, to create an Islamic city, to change identify of the city.

In the Byzantine age, It is understood from contemporary chronics that Palatium Magnum which was situated in the Sultanahmet Square, was abondoned by 11th century already completely and Hippodrom was blasted when Ottoman Empire conquered it. The square lost its identify with be used this blasted buildings' pieces as gathering material. Thus, square was situated among Hippodrom, Haghia Sophia, Million, Palatium Magnum as quadrilateral took shape as an amorphous "L" letter by expanding toward the Palatium Magnum and Hippodrom.

In the Ottoman age, although the square and building next to it was used the Turk re-determined square's physical identity by building the Atmeydanı Sarayı. Now, Sinan Paşa Sarayı and Sokollu Mehmet Paşa Sarayı which we exactly don't know their place, was pulled down for building of Sultanahmet Camii. İn this way, in the early 17th century, square was formalized recently.

This article tries to reveal Sultanahmet Square's convert by civil and religion architecture.

ÖZVAR, Erol-ELİBOL, Numan

18. Yüzyıl Osmanlı-İngiliz Ticareti: Kaynaklar ve Kaynak Kullanımı

18. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu ile İngiltere arasında yapılan ticaret, iki ülkenin gümrük kayıtlarına yansımış haldedir ve iki bölge arasındaki ticareti yüzyılı boyunca söz konusu kayıtlardan takip edebilmek mümkündür. İngiliz gümrük kayıtlarına bakıldığında, verilerin daha sistematik ve daha istikrarlı olduğu; buna bağlı olarak ticaret hacminin, mal çeşitlerinin ve ticarette uzun vadeli trendlerin ve ortaya çıkan değişikliklerin takip edilmesi daha kolay gözükmektedir. Osmanlı gümrükleri söz konusu olduğunda ise, verilerin belirli dönem ve bölgelere sıkışmış olduğu görülmektedir ve buna bağlı olarak da ikili ticaretin hacmi ve uzun vadeli trendlerle ilgili tahminlerde bulunmak zordur. Ancak buna rağmen iki bölge arasındaki ithalat ve ihracata sahne olan malların yapısı; en azından belirli dönem ve bölgeler itibarıyla, Osmanlı gümrük kayıtlarıyla da ortaya konabilecek durumdadır. Üstelik, bu kayıtlardan ortaya çıkan tablonun, aynı dönemdeki İngiliz gümrük kayıtlarının sonuçlarıyla da örtüştüğü görülmüştür. Bu örtüşme, iki farklı veri kaynağının güvenilirliği ile ilgili de fikir vericidir.

18th Century Anglo-Ottoman Trade: Sources and Source Use

The trade conducted between the Ottoman Empire and England in the 18th century is reflected in the customs registers of both countries and these registers allow us to track the trade between them throughout the century. As regards the English customs registers, they seem to have been quite systematically and regularly recorded, a peculiarity that eases the description of the composition of trade articles and the volume of trade and tracking the long-term trends and the changes taking place in in the course of time. As for the Ottoman customs registers, on the other hand, they seem to have been limited to certain periods and regions, which makes assessments on the volume and long term-trend of the bilateral trade difficult. Still however, the nature of the goods exchanged between the two regions, at least for certain periods and regions can be displayed. Furthermore, the composition put forth by these registers overlaps with the results of the English customs registers of the same period. This coincidence, in fact, gives a clue on the authenticity of the two different sources of information.

PAICH, Slobodan Dan

Possible Tangible and Intangible Sufi Influences in Ottoman Culture

In opening, the paper reflects on manifest and elusive Sufi cultural influences through looking at the Great Mosque and Hospital at Divrigi in central Anatolia. In this discourse we start with observable phenomena as means of inquiring into the possibility of a Sufi presence in many aspects of daily and cultural life. The paper is specifically interested in occurrences that are integrated into mores, folklore and court culture which can possibly reflect Sufi influence without necessarily stating it.

Music, devotional, therapeutic and personal: Presented is an exploration of richness and diverse influences that lead to formation of Turkish classical music and the Sufi presence in it trough theworks of Mustafa Itri, Dimitri Kantemiroğlu and Dede Efendi.

Carpets and craft traditions: The paper explores the main paradox of carpets' abstract language that is always in relationship to the human bodies that dwell upon it in daily life. Through the carpets the users are discreetly enveloped in the underlining rhythms, geometry and order of all things.

Food and courtesy: The most fundamental aspect of any culture is its food. The Turkish way of food from recipes and presentations to serving, offers numerous points for possible Sufi influence.

Stories and narrative moments: The recognized vehicles of transmission of Sufi ideas are stories. Through a few examples the paper explores layering of meaning, messages and encouragement that the narratives carry. In closing, in the itinerant, veiled, intercultural influences are also mentioned in the summary as a possibility of Sufi ubiquitous, presumed or discrete presence.

PAKSOY, Alaaddin–ÇOLAK, Kamil

Representation of the Treaty of Sèvres in the Istanbul Press in 1920

At the end of World War I, the Allied Powers offered the Ottomans a very limited piece of land in Central Anatolia to inhabit. The plan was going to be realized by a peace treaty signed in Sèvres, France on 10 August 1920. If the Turkish National Movement did not take place following World War I, most parts of Anatolia were going to be occupied by the Allied Powers.

Referring to the comments of Esref Pasha, the Treaty of Sèvres is represented as "the death penalty" by *Aksam Newspaper* on 30 May 1920. Even though it is a born dead political incident, it is strangely still alive in contemporary Turkey's political discussions. The treaty has never entered into force but it stayed in Turkish people's minds as a tragedy and transformed into a syndrome, i.e. the notion of "Sèvres Syndrome" in today's Turkish political discourse and media agenda (Guida, 2008).

The study seeks to explore how the Istanbul press of 1920 represented this subversive treaty to its readers. Firstly, the study will present the overall aspects of Istanbul newspapers in terms of their political stand within the post-WWI period. Then, the paper will deal with its empirical findings and unveil how the Treaty of Sèvres was portrayed in the Istanbul press during the time the Ottoman Empire was bound to collapse. All news reports and opinion articles published in 7 Istanbul papers in 1920 will be included in the research sample and will be analyzed by employing a qualitative content analysis.

PALOS, Joan-Lluís

Imagining Luxury: Istanbul Viewed from Florence in 16th Century

In 1539 Duke Cosimo I of Medici married the Spanish noblewoman Eleonora of Toledo. In doing so, they drew the foundations that made possible two centuries of Medicean domination in Florence and the Tuscan duchy. The clue of this success was their capability to create a princely court. To achieve this, it was necessary to project an image in which luxury had a very precise political meaning.

The court of Suleiman the Magnificient played a central role in their inspiration. Historians have typically depicted Venice as the cultural bridge between the Ottoman Empire and Western Mediterranean. In doing so, they have forgotten how other Italian capitals, like Florence, were fascinated by the court of the Turkish sultan. This fascination with oriental wealth, magnificence and sophistication was not a novelty. A corner stone moment was the visit that Byzantine dignitaries paid to the city in 1438 later immortalized by Benozzo Gozzoli in the frescoes of the Medici palace chapel.

Ever attentive to the dominating fashions in the sultan court, the Duchess of Florence, Eleanora of Toledo, requested constant updates from the Florentine envoys to Istanbul. She frequently asked them to acquire and bring back new and fashionable jewels, fabric, face creams and beauty care products. Turkey definitively contributed to the Florentine mindset about what luxury was.

In studying this correspondence, my paper will attempt to show the way in which luxury played an important role as a nexus among countries deeply divided by political and religious differences.

PARLAZ, Selim

Osmanlı Tarihi Araştırmalarında Ceneviz Arşiv Kaynaklarının Yeri ve Önemi

Osmanlı devletinin erken dönem siyasi ve ekonomik tarihine dair İspanya, Fransa ve İtalya gibi Akdeniz ülkelerinde mevcut olan arşiv kaynakları önemli bilgiler vermektedir. Bu kaynaklara sahip şehirlerden biri de İtalya'nın Cenova kentidir. İtalya'da Venedik, Floransa, Milano ve Napoli arşivlerinin yanı sıra önemli arşivlerinden biri konumunda bulunan Cenova'da özellikle devlet arşivinde (Archivio di Stato di Genova) Osmanlı Devleti'nin erken dönemlerine ait bilgiler bulunmaktadır. Osmanlıların erken dönem siyasi, ekonomik ve denizcilik tarihini açıklarken Cenova Arşivi'nde bulunan noter kayıtları (atti rogati), mektuplar, senato kararları, politik materyaller ve Cenova limanı vergi kayıtları fonundaki belgeler oldukça büyük önem taşımaktadır. Belgelerin dönemsel olarak Osmanlıların kuruluş döneminden XVIII. yüzyılın başlarına kadar olan süreyi ihtiva etmesi de kaynakların önemini bir kat daha arttırmaktadır. Bu çalışmada Cenova devlet arşivinin zengin kaynaklarından istifade ederek Osmanlı'nın siyasi, diplomatik, ekonomik ve denizcilik tarihine katkıları üzerine bir değerlendirme yapılacaktır. Cenova arşiv kaynaklarından örnekler verilerek belgelerin Osmanlı tarihi açısından yeri ve önemi hakkında bilgi verilecektir.

The Importance of Genoa Archive Sources in the Research of Ottoman History

Current archives of Mediterranean countries, such as Spain, France and Italy contents important information about political and economical history of early period Ottoman Empire. Genoa is one of these cities. The state archive of Genoa is one of the main sources of Ottoman history besides Venice Florence Milan and Naples in Italy. These archives are very important since they include letters, decisions of senate, political materials and Genoa harbour tax records. Furthermore, these archives have special importance with the feature of Ottoman Empire History from establishment to eighteenth century. This study evaluates the Ottoman Empire's political, diplomatic, economical and marine history by reviewing Genoa state archives. Samples from Genoa resources will be provided for emphasizing the role of these documents in the history of Ottoman Empire.

PAVIĆ, Milorad

The Misconception of the Ottoman Empire History and Its Institutions in Southeastern Europe as a Result of Wrong Teaching of the Old Education System

The aim of this paper is to point to a distorted perception of the old educational system, caused by mishandling and partial approach to the study of the Ottoman history. The paper is based on contemporary literature, and is spatially limited to its European part, precisely the space of Southeastern Europe.

There are many questions that caused controversy about the nature of the Ottoman administrations. One of them refers to the forced Islamisation. How true is the statement that the Ottomans exercised constant pressure on the Christian *raya* to convert to Islam or even implemented forced Islamisation? How was the interest of the Ottomans to forcibly bring to Islam Christian raya if it paid a much larger share of taxes than the Muslim population? Another issue that causes much controversy among scholars concerns the system of timars, one of the two basic pillars on which rested the Ottoman Empire. Also, older historiography did not sufficiently emphasize coexistence of the system of timars and çiftliks and ways of crossing timars to the latter. Also, respecting of strict hierarchical relationships within system of timar many times was in contrast with the prescribed laws and regulated system.

These issues and many other questions are the subject of research of many Ottoman scholars and open much controversy. The answers to these and many other questions will open up for more critical attitude towards the nature of the Ottoman Empire and see the problem in the right light.

POLAT, Ahmet Emre

Osmanlı-Türk Düşüncesinde Şiirden Romana Ahlâk Kurgusu

İslam düşüncesinin bir parçası ve süreci olarak Türk düşüncesi, Tanzimat döneminde klasik düşüncenin yanında modern Batı düşüncesi ile teması neticesinde farklı bir mahiyet kazanmıştır. Türk romanının da ortaya çıktığı bu dönemde, romana ahlâk nokta-i nazarından başat bir rol ve anlam yüklenmiştir. Edebiyat, modern dönem Osmanlı aydını için hem geçmişin eleştirilip yargılanacağı hem de yeni dönemin meşruiyetinin sağlanacağı bir alan olarak belirmiştir. Ahlak ise bu alanda belirleyici olan en temel unsurdur. Bu bakımdan geçmiş dönemde şiirle kaybedildiği düşünülen ahlak anlayışı yeni dönemde roman ile kazanılmaya çalışılmıştır. Ahlakın ifade ettiği şey ise erdemlerden öte bütün bir medeniyet ve siyaset algısı olarak ön plana çıkmıştır. Bu bakımdan roman bir kurtarıcı, düzenleyici ve ahlakı yeniden ifade edici bir araç olarak kabul edilmiştir. Tanzimat aydınının şiir ve roman arasında gerçekleşen karmaşası geçmişten yeniye bir geçişi ve bunlar arasında bir ayrımı ifade ederken; geçmişle olan bağların daha farklı bir şekilde yeniden tesis edilmesi anlamını da içerir.

Çalışmamız bu süreç ve yapıyı sistematik bir şekilde ahlâk felsefesi bağlamında ortaya koymayı amaçlamaktadır.

The Construction of Morality from Poem to Novel in the Ottoman-Turkish Thought

In the period of the Tanzimat, Turkish thought as a part and process of the Islamic thought obtained a different character as a result of its interaction with the classical thought as well as modern thought. In this period when Turkish fiction had also emerged, novel as a literature genre was given a leading role and crucial meaning in terms of morals. For modern Ottoman intellectuals, literature was adopted as a field where they could on the one hand criticize and judge the past, on the other extract legitimacy for their present actions. Thus, morality was a fundamental element in this field. With regard to this, concept of morality that is considered to be lost because of the poem genre was sought to be regained by the genre of novel. What morality represented in this context was far from being moral virtues, but a holistic perception of politics and civilization. In this regard, novel was agreed to be an instrument as a savior, an arranger, and a redeclarator of morality among the modern Ottoman intellectuals. The confusion of Tanzimat intellectuals between poem and novel means crossing and diverging to the present from the past as well as reconstruction of the relations with the past from a different perspective.

This presentation aims to reveal this historical process and structure systematically in terms of Islamic moral philosophy.

PENONI, Francesca-BOZOK, Ela

Doğu Akdeniz'deki Venedikli Tüccarların Mısır'ın Fethi Karşısındaki İzlenimleri ve Tepkileri

Suriye ve Mısır topraklarının Osmanlılar tarafından fethi on altıncı yüzyılda Doğu Akdeniz güç dengesinin geçirdiği en önemli değişimlerinden biri sayılabilir. Fetih, beklenebileceği üzere, farklı yerlerde farklı tepkilere yol açmıştır. Mısır ve Suriye, Venedik Cumhuriyeti için en önemli ticaret rotalarından olup, çıkarlarının büyük bölümünü temsil ediyordu. Yüzyılın başında Osmanlı İmparatorluğu'nun yayılmacı politikasının sonucunda gözlerini önemli Venedik ticari noktalarının bulunduğu Suriye ve Mısır'a çevirmesi Venedik tarafından başlangıçta dehşet ve panikle karşılanmıştır. Ancak Venedikliler tarafından ikinci Büyük İskender olarak anılan I. Selim'in aklında sadece fethetmek değil, ticari ilişkileri yeniden düzenlemek de vardır. Fetih sırasında ve sonrasında Venedikli tüccar ve elçiler korktukları gibi zulme uğramamış, aksine ticari ilişkilerin devamı için hemen Padişah'ın huzuruna çağırılmışlardır. Bu tebliğde, fetih süreci ve dönemin güç dengeleri üzerindeki etkisi, Mısır-Suriye ticaret rotasında en çok söz sahibi milletlerden biri olan Venediklilerin bakış açısı bağlamında irdelenecektir.

Impressions and Reactions of Venetian Merchants in the Eastern Mediterranean upon the Conquest of Egypt

The conquest of the Egypt and Syria by the Ottomans can be considered one of the most important changes affecting the power balance in Eastern Mediterranean. The conquest, as expected, caused different reactions in different locations. Egypt and Syria constituted the two most important trade routes for the Republic of Venice, representing most of their trading interest. The expansionist policies of the Ottoman Empire during the early sixteenth century eventually made them turn their eye onto these trade routes and thus initially caused great panic and dread among the Venetians. However Selim I who was called the second Alexander the Great by the Venetians had more than conquest in his mind: he wanted to rearrange the trade relations within these regions. During and after the conquest Venetian consuls and tradesmen were not treated with cruelty as feared but instead were brought to the court of the Sultan immediately for the continuation of the trade relations. In this paper, the process of the conquest and its effect on the balance of power will be examined by focusing on the Venetian point of view.

PONGILUPPI, Francesco

The Italian Policy Towards the Sublime Porte in the Last Two Decades of the Nineteenth Century: The Commercial, Cultural and Territorial Expansion

The Kingdom of Italy established, at the end of Nineteenth century, a series of policies willing to implement its role in the area going from the Balkan-Mediterranean up to the Horn of Africa. This research is developed through the study of the guidelines used by the Government of Rome to expand over the territories belonging to the Ottoman sphere: the economical-commercial, the cultural and the territorial dimensions with the acquisition and colonization of Eritrea in open defiance with the long Ottoman presence in the Red Sea ports. The Italian role in the delicate balance of the Ottoman Empire at the end of the Nineteenth century is balanced between an anti-Ottoman policy regarding the Italian projects in East Africa and a closer vision to the Ottoman instances, as its stability and its status quo could have been a guarantee for the Italian trade in the Mediterranean. The primary sources of this research are based on documents coming from the Archive of the Ministry of Foreign Affairs in Rome, the Historical Archive of the Istanbul Chamber of Commerce and the Archive of the Colony of Eritrea.

QASIMOV, Cavid

XVI. Yüzyıl Osmanlı Devleti'nin Kayıtlarında Gence Şehrinde Bulunan Vakıfların Durumu

Osmanlılar ile Safeviler arasında 1590 yılında imzalanan İstanbul Antlaşması'ndan sonra, Safevi Devleti'nin yönetimi altındaki tüm Azerbaycan toprakları, Osmanlı Devleti'nin idaresine geçti. Azerbaycan topraklarının fethedilmesinin hemen ardından ilk tahrir yapıldı. Bilindiği gibi, Osmanlı Devleti'nde fethedilen yerlerde, tayin olunan heyetler marifetiyle nüfus, arazi ve emlakin, uygulanacak idarî teşkilat ve sistem çerçevesinde tespit ve kaydedilmesi işlemine tahrir; bu bilgilerin kaydedildiği deftere de tapu tahrir defteri denirdi.

Osmanlı fethinden sonra Azerbaycan topraklarında kurulan Gence-Karabağ eyaletine bağlı olan Gence şehrinde bulunan vakıflar büyük önem arzetmekte idi. XVI. yüzyıl Osmanlı kayıtlarında; Gence şehrinde bulunan, Şeyh kayıtlarda Nizamî olarak da anılan Nizamî Gencevî' vakfı ile halk arasında İmamzade olarak tanınan İmamzade Şeyh Muhammed vakfının gelirleri hakkında ilgi çekici bilgiler yer almaktadır. Bu çalışmada, Nizamî Gencevî ve İmamzade Şeyh Muhammed vakıflarının durumu ile ilgili bilgi vermeyi amaçlıyorum.

The Situtation of Waqfs in the City Ganja in 16th Century Ottoman Records

After the Treaty of Constantinople that was signed in 1590 between Ottoman Empire and Safavid Persia, all Azerbaijan lands under Safavid State came under the rule of Ottoman State. First tahrir register was written immediately after the conquest of Azerbaijan lands. As it is known, tahrir is the process of ascertaining and registering of population, estate and property through appointed committee members in the conquered land in Ottoman State within the scope of administrative organization and management; and the books that keep records are called Tapu Tahrir Registers.

After the conquest of Ottoman, waqfs that was established in Ganja city which was connected to the state of Ganja-Karabakh had great importance. 16th century Ottoman records had some very interesting information about the Waqf of Nizami Ganjavi, which was also referred as Nizami in Sheikh Records, and the Waqf of Imamzadeh Sheikh Mohammed, Imamzadeh in public language. In this study, it is aimed to give information about the situations of the Waqf of Nizami Ganjavi and Waqf of Imamzadeh Sheikh Mohammed.

RANK, Scott

An Anti-Islamic Polemic in 1870s Ottoman Istanbul: S.W. Koelle's *Gidâü'l-Mülâhazât*

Starting from the 1860s, Ottoman ulema and Protestant missionaries in Istanbul wrote and published a considerable number of religious polemics. Muslim authors included religious scholars, bureaucrats, administrators, journalists, and converts to Islam. The Christian polemicists were American and European Protestant missionaries and a small number of Ottoman Christians.

The anti-Christian polemics were originally produced as a response to the growing presence of Protestant missionaries in the empire, but they transformed into a literary genre that expressed three developments in the late Ottoman period: sectarian and inter-confessional tensions, defending Islam against modernist intellectual movements such as positivism and textual criticism, and Christian-Muslim co-existence at the high-water mark of European imperialism. For this reason, religious polemical treatises are an important genre for late Ottoman intellectual history, as they allow us to significantly revise blanket labels of the period of as one of "reforms" or "secularization" while dismissing religious discourse as a "traditionalist" or "retrograde" reflex. On the contrary, religious polemics were an arena in which the contours of Ottoman modernity were continually defined and redefined.

This paper focuses on a particular polemical exchange between German Protestant missionary Sigismund Wilhelm Koelle and religious scholar İshak Harputî in the 1870s. Analyzing their exchange allows us to explore modernist religious discourses, the role of Christianity and Islam in the 19th century global print sphere, and the extent to which Muslim literati and foreign missionaries inadvertently influenced each other's conceptualization of religious truth.

RAUF, Abdul

North-West Frontier Province of British India and the Ottoman Khilafat

The British Imperial rule failed to extent the North West Frontier Province of India now known as Khyber-Pakhtunkhwa (PK) smooth as to other parts of the Indo-Pak Subcontinent. Pakhtun resisted the British particularly in tribal areas now known as FATA. At the end of 19th century and in the beginning of 20th century the Ottoman Khilafat remained the most important external factor for mobilization of the people against the British. During the Balkan Wars people from KP traveled to Turkey for their support. A plan to oust the British during the First World War also suggested this region as center of the revolutionary activities. A Turkish emissary had visited Khyber Agency to enlist people support while one of the ring leaders from KP traveled to Makkah to meet the Turkish governor for help. At the dawn of political activities, Khilafat movement provided a platform to the people to express themselves politically against the British and in favor of the Khilafat. When their plea was not accepted, about 0.25 million people migrated to Afghanistan in 1920. How people affected by the events in Turkey and their struggle and how the leadership used Khilafat as an issue in their armed and political struggle against the British is the focus of the paper, largely relied on archival material, local accounts in Pashtu and Urdu. It will help to understand the historical perspective of the contemporary religious and political unrest in the region.

REXHA, Iljas

District (Kaza) of Novobrdo according to the Slavic (Slav) and Ottoman Resources of XVth and XVIth Centuries

In the first part of this scientific paper work, we will be elaborating on setting the Ottoman administration in Kosovo, and formation of the District of Novobrdo, as an administrative- territorial unit at the end of the 15th century, and as part of the district of sanjak of Vilciterrin, in the 16th century. In the second part we will be elaborating on the exploitation of precious metals of the Novobrda mining first by the medieval Slavic-Serb state of Rashka, and after that by Ottoman administration. This mining was the biggest one in Balkans and South eastern Europe at that particular historic period.

In addition, we will be talking about its ironsmith facilities for cutting silver coins. In the third part we will be elaborating on demographic data, onomastic structure, as well as religious and ethnic composition in the city of Novobrda as well as in its district. Fragmented data presented by Slavic sources, and presented in a more comprehensive manner in cadastral registries of ottoman empire, in a categorical manner reject the thesis presented by Serbian historiography stating that in this geographic region and in Kosovo in general, prior to the Ottoman administration there has not been Christian Albanian population and that only after the establishment of Ottoman administration it existed in Kosovo and Macedonia. For all of these issues, we will be talking more into details during the foreseen session of this international congress.

SAJI, Natsuko

The Importance of "Mâliye Ahkâm Defteri" for Ottoman Mining in the 16th Century

The Mâliye Ahkâm Defteri are useful sources for Ottoman mining activity. In this paper, I analyze four kinds of these documents to demonstrate what kind of information they can provide about Ottoman mining.

The objects of analysis are:

1. Bâb-ı Defteri Başmuhâsebe Kalemi Defteri No. 36806 (D.BŞM.d. 36806)
2. Bâb-ı Âsafi Şikayet Defteri No. 979 (A.DVN.ŞKT.d.979)
3. Devâır-ı Evâmir-i Mâliye Defteri No. 26728 (D.EVM.d.26728)
4. Kâmil Kepeci Tasnifi Defteri No. 61, 62, 63 (KK.d.61, 62, 63)

The most important information in the Mâliye Ahkâm Defteri is: (1) the location of the mines developed by the Ottomans, (2) the period in which the mining industry was the focus of intensive government involvement, (3) what kinds of problems occurred in mining districts, and (4) the identity of the people who worked in each mine. This information can be obtained from almost all of these documents. By systematically collating this information, it will be possible to know what kind of person worked in which mine in which era. In addition, some documents include information such as tax amounts, details of mining technology, and transaction prices. Traditionally, this information was estimated primarily according to Kânûnnâme's analysis; however, it was not previously clear how much this reflected the actual situation of each mine. Thus, it is important to gather more specific information, such as that in the Mâliye Ahkâm Defteri. I hope to illustrate this point by introducing relevant information obtained from the four sources listed above.

SARI, Mustafa

Osmanlı Devleti'nin Kafkasya Siyaseti (1918)

Bu bildiride Osmanlı Devleti'nin 1918 yılı içerisinde Kafkasya Cephesi'ndeki faaliyetleri, yeni kurulan Sovyet-Rusya ve Maverâ-yı Kafkasya bunun dışında İngiltere ile olan ilişkileri ele alınacaktır. Bildiride Rus ihtilalleri, I. Dünya Savaşı sonunda Rusya ile imzalanan mütarekeler, Brest-Litovsk Antlaşması, Trabzon ve Batum Konferansları, Türk ordusunun ileri harekâtı, Doğu Anadolu, Elviye-i Selâse ve 1878 sınırı ötesinde savaş sonuna Ermenistan, Azerbaycan ve İran'daki askerî gelişmeler, I. Dünya Savaşı'nı sona erdiren Mondros Mütarekesi neticesinde Osmanlı Devleti'nin Kafkasya'yı tahliyesi ve İngiltere'nin Kafkasya'yı işgali üzerinde durulacaktır. Bu dönem çeşitli araştırmalara konu edilmesine rağmen bildiride yeni arşiv belgelerinin ışığında daha önce üzerinde durulmayan meselelere değinilecektir. Ayrıca konu hakkında yazıları bulunan yazarların konu hakkındaki görüşleri de tartışılacaktır.

Bildiri hazırlanırken Genelkurmay ATASE Arşivi, Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Türkiye İnkılâp Tarihi Enstitüsü Arşivi, the National Archives, dönemin ulusal basını (Ati, Tanin, Tasvir-i Efkâr, Sabah, Vakit vb.), yabancı basın (Boston Daily Globe, Chicago Daily Tribune, Christian Science Monitor, Los Angeles Times, New York Times, The Times vb.) ve araştırma inceleme eserler kullanılacaktır.

The Ottoman State's Politics of Caucasus (1918)

In this paper, the activities of the Ottoman Empire in the Caucasus Front in 1918, its relationships with the newly formed Soviet Russia, Transcaucasia and the UK will be discussed. Moreover Russian revolutions, the armistices signed with Russia at the end of the First World War, the Treaty of Brest-Litovsk, Trabzon and Batum Conferences, advanced operations of the Turkish army, Eastern Anatolia, Elviye-i Selâse, and at the end of the war the military developments in Armenia, Azerbaijan and Iran beyond the borders of 1878, the evacuation of the Ottoman Empire in the Caucasus and the invasion of Caucasus by the UK as a result of the Mudros Armistice, which ended the First World War in the region will be focused on. Although the period has been the subject of several investigations before, new issues will be emphasized in the light of new archival documents. Also the opinions of the authors who writes about the subject will be discussed.

While preparing the paper the General Staff ATASE Archives, the Prime Ministry Ottoman Archives, Turkey Revolution History Institute Archives, the National Archives, the national press of the period (Ati, Tanin, Tasvir-i Efkâr, Sabah, Vakit etc.), foreign press (Boston Daily Globe, the Chicago Daily Tribune, Christian Science Monitor, Los Angeles Times, New York Times, the Times, etc.) and the research and analysis works will be used.

SARI, Nil

Mekteb-i Tıbbiye Sonrasında Diplomasız Sağlık Mensuplarıyla Mücadele

Osmanlı sağlık mensupları darüşşifada, sarayda, Süleymaniye Tıp Medresesi'nde ya da bir usta yanında yetişerek sanatını icra etme ehliyetine sahip olurdu. Tıbhâne-i Âmire'nin (1827) ve Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'nin (1839) açılması sonucunda sağlık alanında gerçekleştirilen Batılılaşmayla birlikte tıbbın icraatıyla ilgili kurallar da değişti. Ancak, Tıbbiye'den mezunların sayısı memleketin ihtiyacını karşılayamıyordu. Usta-çırak usulü yetişmiş olanlar da çalışmaya devam etmekteydi. Ehliyetsizlerin faaliyetini engellemek amacıyla, tedaviyle uğraşan diplomalı ve diplomasız, Osmanlı tebaası olan ve olmayan tüm sağlık mensuplarının (tabip, cerrah, eczacı, dişçi, ebe vd.) Mekteb-i Tıbbiye'de kurulan Meclis-i Tıbbiye tarafından imtihan edilmesine ve ehliyetlerinin tasdik olunmasına karar verildi.

Her ne kadar yeni yeni yönetmeliklerle ve yeni kurumlarla ehliyetsiz sağlık çalışanlarına karşı tedbirler alınsa da diplomasızların faaliyeti durdurulamıyordu. 1887 tarihinde, tabip olmadığı hâlde tabiplik yapan bir takım kişilerin ölümlere sebep olduğunun öğrenilmesi üzerine, Dâhiliye Nezareti valiliklere, livalara, şehremanetine ve zaptiyeye genelge yollamış ve Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'den diploması veya ruhsatnamesi olmayanların faaliyette bulunmasının engellenmesi istemişti.

Savaş yıllarında durum daha da zorlaşmaktaydı. Tüm aksaklıklara rağmen diplomasız sağlık çalışanlarına karşı verilen amansız mücadele sonuç vermeye başlamıştı ki I. Dünya Savaşı diplomasız tabip, cerrah ve eczacılara bir kez daha ihtiyaç duyulmasına sebep oldu.

Osmanlı memleketinde tıp sanatını icra edebilmek için resmi diploma sahibi olmanın ve imtihan ile çalışma ruhsatı almanın gerekli olduğu bu yeni duruma intibak süresi uzun ve sancılı bir dönem olarak tarihe geçti. Bu tebliğde, diplomasızlara karış verilen amansız mücadele, bazı örnek vakaların da tanıtımıyla, ele alınacaktır.

Struggle with Unqualified Health Practitioners after the Foundation of the Medical School "Mekteb-i Tıbbiye"

Ottoman health practitioners were trained at hospitals, the palace school, the Süleymaniye Medical Madrasah or by the master-apprentice method at private offices. After the foundation of the Medical School Tıbhâne-i Âmire' (1827) and the Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne (1839), Westernization and modernization in the field of health led to new rules and regulations related with medical practice. A decision stipulating that all of the medical therapists (physicians, surgeons, druggists, dentists, midwifes etc.), either those with a diploma or not, whether Ottoman subjects or aliens, were to be examined and certified for license by the Medical School Council (Meclis-i Tıbbiye), was issued. However the number of graduates from the modern medical school was insufficient for many years and the practice of traditional medical therapists continued for a long time.

Although measures were taken against uncertified medical therapists by means of new regulations and new organizations, the practice of the uncertified could not be stopped. In 1887, upon reports about uncertified people who acted as physicians, causing deaths, the Ministry of Internal Affairs sent a notice to governorates, municipalities, the brigade and the policemen asking for blocking the practice of medicine by those who were uncertified.

The situation was even more difficult during wartime. Despite all the shortcomings, just as the relentless struggle against the uncertified medical practitioners started to give results, once more the First World War led to the need for the uncertified.

This period of adaptation to new circumstances, that is, the necessity for having a formal medical degree or taking an examination and getting permission for practice of medicine in the Ottoman territory, went down in history as a long and painful period. In this paper, the struggle against the uncertified will be discussed, with the introduction of some of the case studies.

SAMANCI, Özge

Geç Dönem Osmanlı Saray Mutfak Kültüründe Ziyafetler ve Yemekler

19. yüzyılda geç dönem Osmanlı saray mutfak kültürü tüketilen gıda maddeleri, değişen sofra düzeni ve adabı, sofra ve mutfakta kullanılan araç ve gereçlerin niteliğiyle önceki yüzyıllara kıyasla köklü değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Sultan II. Mahmut'un (1808-1839) saltanatının son yıllarından itibaren gözlemlenebilen alaturka ve alafranga mutfak ve sofra düzenlerinin sarayda bir arada uygulanmasıyla ortaya çıkan mutfak kültürü ikilemi, imparatorluğun sonlarına kadar devam etmiştir. Bu çalışmada 1908 ve 1918 yılları arası, işgal öncesi İstanbul'da, sarayda bir yanda yabancı misafirler ağırlanırken düzenlenen gösterişli ziyafetler ve diğer yanda sarayın gündelik hayatında tüketilen yemekler ele alınacaktır. İncelenen döneme ait Başbakanlık Osmanlı arşivinde ve özel arşivlerde bulunan saray ziyafet mönüleriyle, Yıldız ve Beşiktaş saraylarına ait günlük yemek listeleri ve yiyecek masraf defterlerine dayanan bu çalışma, dönemin siyasi konjonktürü içinde Osmanlı sarayında alafranga stilde düzenlenen diplomatik ziyafetlerin içeriğini anlatarak bu ziyafetlerin simgelediği anlamı çözümleyecek ve bu alafranga yemeklerin sarayın gündelik hayatında yer alıp almadığını sorgulayacaktır. Sarayda günlük çıkan yemek listeleri incelendiğinde sunulan alaturka yemeklerin sadeliğiyle, ziyafet mönülerinde yer alan alafranga yemeklerin gösterişi arasında ortaya çıkan tezat görünüm, Osmanlı sarayında yabancı misafirler için düzenlenen alafranga ziyafetlerin aslında sadece diplomatik bir anlam içerdiğini göstermektedir. Mönülerde yer alan klasik Fransız mutfağına ait karmaşık yemek ve tatlılar sarayda gündelik hayatta pek tüketilmemektedir.

Banquets & Daily Meals in Late Ottoman Palace Culinary Culture

Ottoman palace culinary culture in the 19th century reveals important changes compare to the previous centuries in regards of consumption of new types of food, new table manners and new tableware and kitchenware. The existence of two different kinds of cuisine and table manners in traditional style (alaturka) and in European style (alafranga) caused a duality in the Ottoman palace since the last years of the reign of Sultan Mahmut the second (1808-1839). This culinary duality lasted until the end of the empire. The sumptuous banquets organized for the foreign dignitaries in the Ottoman palace and the modest meals of the daily life in the palace on the eve of the occupation of Istanbul, from 1908 to 1918 constitute the subject of this study. Examples of the Ottoman palace menus served to the foreign guests and the menus of daily meals in Yıldız and Beşiktaş palaces taken from the Ottoman archives in Istanbul are the primary sources used in this study. The aim of this paper is to analyse the European style diplomatic banquets organized for the foreign guests in the Ottoman palace in order to reveal their symbolic meaning in political framework of the time and to ask if these European styles food and dishes presented in the banquets are served also to the palace inhabitants in daily life. The modest quality of the dishes served everyday in the Ottoman palace contrast with the French style dishes served during the imperial diplomatic banquets. This duality implies that the choice of the European style dishes for the banquets reflects a diplomatic purpose of the Ottoman government. Examples of dishes from the classical French cuisine did not become a part of late Ottoman palace cuisine.

SAY, Seda Kula

The Motivations and Inspirations for the Foundation of Ottoman Imperial School of Fine Arts and Its Campus: A Comparison with Paris École Des Beaux Arts

The Ottoman Imperial School of Fine Arts founded in 1882 was the first Ottoman institution offering formal education in arts and architecture. Due to the scarcity of the archive materials, its foundation years have been subject to a limited number of scientific researches. However a recent examination of Ottoman and French documents, gives us clues for a more comprehensive discussion on its formation and its campus as well as its first architect graduates, leading to a new perspective on its contribution to the Turkish art and architecture towards the new republic. It is a fact that the Paris École des Beaux Arts model had considerable influence on the foundation of the school. Yet some considerable differences or adaptations, no wonder owing to local exigencies and ambitions, are observed, the most significant of which is the urge to create an indigenous "Turkish art".

The subject of this paper is to explore the motives and targets behind the decision to establish the school, the chosen methods and models, with a stress on the architectural properties of the campus formation, as well as the profile of instructor and student body. Last but not least, is a comparison of the initial intentions and the results obtained, in order to evaluate to what degree could be achieved the projected contribution of the school and its graduates to the cultural identity and artistic and architectural assets of the country, in alignment with the state's cultural policies.

SAYGIN, Duygu

XIX. Yüzyıl Ortasında Büyükada'da Mevcut Esnaf ve Zanaatkâr Gruplarına Dair Bir İnceleme

XIX. yüzyılda altın çağını yaşayan Batılılaşmanın Osmanlı toplumu üzerindeki etkileri, yalnızca sosyal alanda kalmamış; dalgalar halinde yayılarak ticaret ve ekonomiyi de etkilemiştir. Prens Adaları ve bunların merkezi olan Büyükada ise, bu yüzyılla birlikte başkentin en kozmopolit noktası olarak karşımıza çıkmakta ve Batılılaşmanın her türlü etkisinden nasibini fazlasıyla almaktadır. XIX. yüzyılda, bilhassa yabancılara mülk edinme hakkının tanınmasıyla birlikte, gerek yerleşim yeri, gerekse de sayfiye yeri olarak büyük bir popülerlik kazanan Büyükada'daki esnaf ve zanaatkârlar da nüfus yoğunluğuna ve gösterilen ilgiye bağlı biçimde çeşitlenmiştir. Söz konusu dönemde Ada'nın ekonomik işleyişine baktığımızda; karşımıza bağ, bahçe ve tarlalar üzerinden yapılan ziraatin ve hayvancılığın yanı sıra çok çeşitli meslek grupları çıkar. Coğrafî koşullar neticesinde en çok denizle alakalı meslek grupları, ardından ise turizme bağlı olarak hizmet sektörünün ön planda olduğu Ada'daki meslekî yapılaşmanın tespiti ile icra edilen mesleklerin gelirlerini, temettuat ve nüfus defterlerinden çıkarmak mümkündür. Tarafımca 2014 yılında tamamlanan yüksek lisans tezinin bir bölümünü teşkil eden bu çalışmada; T.C. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan temettuat ve nüfus defterleri ışığında Büyükada'da XIX. yüzyıl ortasında mevcut esnaf ve zanaatkâr grupları, hane reislerinin söz konusu gruplara göre dağılımı ve gelirleri incelenerek Ada'nın konu edilen dönemdeki ekonomik yapısına açıklık getirilecektir. Böylece ele alınan dönem için, tamamen gayrimüslim nüfustan oluşan bir ada coğrafyasında ekonominin nasıl işlediğine ışık tutulması amaçlanmaktadır. Bu çalışma ile bugüne kadarki tarihî çalışmalarda hep mimarisi ve sosyal hayatıyla ele alınan Prens Adaları'na, en mühim parçası olan Büyükada'yı temel alarak farklı bir yorum getirilmektedir.

A Review on Merchant and Craftsman Groups in Büyükada in Mid-19th Century

The impacts of Westernization, which had its golden era in 19th century, on the Ottoman society, were not only in the social life, but also influenced trade and economy. Prince Islands and Büyükada in the centre of these islands emerged as the most cosmopolitan area of the capital in that century and have its share of all kinds of impacts of Westernization. In the 19th century, merchants and craftsmen on the island, which has become a popular area for both settlement and recreational purposes especially after the foreigners, are entitled to have property, diversified depending on the population and the interest. When we look at the economic operation of the island in the mentioned era, we can see various occupational groups as well as agriculture and livestock breeding on vineyards, gardens and fields. It is possible to find out the incomes of the occupations on the island from tax records and birth registries following the identification of occupational structure on the island where sea related occupations due to geographical conditions and following this, tourism related service sector were in the forefront. In this study which constitutes my master thesis which was completed in 2014, the merchant and craftsman groups on Büyükada in mid-19th century, distribution of head of the households according to abovementioned groups and their incomes will be investigated in the light of the tax and birth records in the Republic of Turkey Prime Ministry Ottoman Archives and the economic structure of the Island in the abovementioned era will be enlightened. Thus, it is aimed to enlighten how the economy functions on an island geography which consists of a completely non-Muslim population in a given era. With this study, I believe that I have brought a new perspective to Prince Islands, which have been discussed in terms of its architecture and social life in historical studies so far, based on its most important component Büyükada.

SERDAROĞLU, Serdar Ü.

İngiltere-Osmanlı Deniz Ticaretinde Kurumsal Değişim (1580-1650): İngiliz Gemi Sahipliği, Gemi-Sermaye Ortaklıkları ve Tüccarlar

Avrupa'daki devletlerin özellikle 15. yüzyıl ortalarından itibaren ticari faaliyetlerini Akdeniz ve doğusuna doğru taşıma gayretleri içinde bulundukları bilinmektedir. Avrupa devletlerinin ticari faaliyetlerini Doğu'ya taşıma çabalarına İngiltere özelinden bakıldığında Akdeniz ve doğusuna bizatihi İngiliz gemileri ile yapılan ticaretin 1580-1650 yılları arasındaki ilk dönemi dikkat çekicidir. Bahsi geçen bu ilk dönemi özellikle sermaye odaklı gemi işletme yöntem ve kurumlarının farklılıkları nedeniyle iki ayrı dönemleme üzerinden incelemek gerekmektedir. Bu dönemlerden ilkini 1580-1620 yılları arasında gerçekleşen müstakil gemi sahipliği örneklerinin daha çok olması hasebiyle 'sole-shipowning' olarak; diğer dönemi ise birden fazla ortağın sahip olduğu gemi sermayedarlığının artması dolayısıyla 'joint-stock company' dönemi olarak tarif etmek uygundur.

Bu çalışmada, 1580-1650 döneminin ayırt edici işletme tarihi kurumları, gemi ticaretinin yönetimi ve uygulamaları ile değişimin iktisadi, ticari ve askeri unsurlarının neler olduğu zikredilen iki ayrı dönem üzerinden karşılaştırmalı olarak analiz edilmektedir. İlk dönem için1 Levant Kumpanyası'nın temsilcilerinden olan üç önemli müstakil gemi sahibi tüccarın2 ticari faaliyetleri British Library ile National Archive'dan edinilen gemilerin tonaj, mal bileşimi, iş bölümü ve genel işlemleri ile ilgili veriler üzerinden ortaya konulacaktır. İkinci dönem için ise özellikle Trinity Deniz Mahkemesinin 1626-1638 tarihleri arasında vermiş olduğu gemi sertifikaları üzerinden gemi ortaklık düzeylerinin nasıl değiştiği tartışılacaktır.

Institutional Change in the Ottoman-British Shipping Trade in the Period of 1580-1650: Sole-Shipowning, Shipowning Partnerships and Merchants

It is known that the European states have been disposed to spread their commercial activities towards the Mediterranean and East especially from the mid-15th century. When examining the spreading efforts of European states, commercial activities toward the East through the efforts of England, trade with British origin ships to the Mediterranean and the Eastern in the years of 1580-1650 was remarkable. By the reason of differences in methods and institutions in business operating of 'merchant marines' based on capital-oriented in the aforementioned years, it is necessary to examine within the two different period. The first period can be defined as a 'sole-shipowning' for the years of 1580-1620 because of the prevalence of the detached ship ownership in this term. The other period is related to the 'joint-stock company' institution or the methods of doing business due to ownership of marine ship occured more than one partner in this period.

In this paper, analyzed with a comparative method, the notable business history institutions, the business operating and implementation of merchant marine- shipping trade with economic, commercial and military elements of changing in the mentioned two separate periods in years of 1580-1650. For the first period, the business operations of three major merchants, representatives of the Levant Company, will be traced by way of information of combination of commodities, burden-tonnage, division of labor structure and other general processes in accordance with the records from British Library and National Archive. Also, according to the Trinity Marine Copurt records regarding the ship certificate in the years of 1626-1638, the level and general characteristics of 'shipowning partnerships' will be discussed.

SOFUOĞLU, Hadi

Osmanlı Kadısının El Kitabı: *Melce'ü'l-Kudât 'inde Te'âruzi'l-Beyyinât*

Bu tebliğde 16. yüzyılın sonları ile 17. Yüzyıl başlarında yaşamış Osmanlının yetiştirdiği büyük kâdı ve devlet adamlarından *Ğıyâsü'd-dîn Ebu Muhammed b. Ğânim el-Bağdâdî (1030/1620)* ve meşhur eseri *Melceü'l-Kudât 'Inde Te'âruzi'l-Beyyinât* üzerinde durulacak, müellifin Osmanlı Türk-İslam hukuk sistemine katkıları tartışılacaktır.

Ebu Muhammed b. Ğânim el-Bağdâdî'nin hayatı hakkında, tabakat, terâcim ve ahvâl müellifleri doğrusu fazla bilgi vermemiştir. Ancak o, eserleri Osmanlı hukukçuları ve kâdıları arasında elden ele dolaşmış, adeta temel başvuru kitabı niteliğini kazanmış ve bu yolla meşhur olmuş önemli bir şahsiyettir.

Müellifimizin kaleme aldığı birçok eserin yanı sıra kanaatimizce en önemli eseri bu tebliğin de konusunu teşkil eden *"Melce'ü'l-kudât 'Inde Te'âruzi'l-Beyyinât"* adlı eseridir. Bu eser hukukçular arasında o kadar meşhur olmuştur ki, ülkemizdeki yazma eser kütüphanelerinde yüz civarında nüshası bulunmaktadır. Ayrıca dünyadaki önemli yazma eser kütüphanelerinde de nüshalarını bulmak mümkündür.

Müellif eserinde duruşma esnasında tarafların delilleri arasında çatışma söz konusu olursa; mesela borçlu ile alacaklının delilleri çatışması *durumunda kâdıların bu müşkülü* nasıl çözecekleri ve karara bağlayacakları üzerinde durur. Böylece yazar eserinde buna benzer birçok problemi çözmeye çalışır.

Osmanlı dönemi hukuk sistemi üzerinde yapılan çalışmalarda Osmanlı hukukçusunun nosyonunu, fıkıh alanındaki ilmi birikimini, konuyla ilgili temel görüşlerini bilmek önem arz etmektedir. Bu, ancak söz konusu eserlerin bilimsel açıdan incelenmesi ile mümkün olmaktadır. Çalışmamızın bu alandaki bir boşluğu dolduracağını ve Türk-hukuk tarihi araştırmaları sahası için fayda sağlayacağını umut ediyoruz.

The Handbook of Ottoman Kâdî: *Malja' Al-Qudât 'Inda Ta'Ârud Al-Bayyinât*

In this paper, I will focus on the great jurist and statesman, Abû Muhammad b. Ghânim al-Baghdâdî *(1030/1620)*, who lived during the Ottoman period –last decades of 16th century and the early 17th century- and his well-known work, "*Malja' al-Qudât 'inda Ta'ârud al-Bayyinât*" and his contribution to the Ottoman Turkish-Islamic legal system.

Indeed, there is no satisfied information about the Baghdâdî's life in the *Tabakât, Tarâjeem* and *Ahvâl* books. However, his works was circulated from hand to hand among the Ottoman jurists and qâdis, and so his works almost became essential reference books for them; thus he gained fame among the Ottoman jurists and qâdis.

Beside his many important and valuable works, to me, his most important work is "*Malja' al-Qudât 'inda Ta'ârud al-Bayyinât*" which I am dealing with in this paper. Since this work has been so famous among Ottoman jurists, thus there are about a hundred copies of the manuscript in country-wide libraries. It is also possible to find its manuscripts in the important libraries of the world.

The work deals with how to solve the conflicts between the evidences of the parties during a trial. For instance, if the debtor's and the creditor's evidences conflict, how the qâdi should solve the problem and decide. Thus, the author tries to solve many similar problems in his work with examples.

It is very important to know that the notion of the Ottoman jurists, their scientific expertise in the field of Islamic law and basic views on the subject. This is only possible by examining the scientific aspects of such works. I believe that this paper will contribute to the studies of Turkish law history.

SÖYLEMEZ, Hatice

"Mukaddimetü's-Sefer" adlı Gazavatnâmeye Göre Osmanlı Ordusu Sefere Nasıl Hazırlanırdı?

Osmanlı Devleti uzun yıllar boyunca değişik coğrafyalarda askerî seferler yapmış bir devlettir. Devletin askerî sistemi; genişlemesini ve genel siyasetini yansıtması açısından ciddi analizlere tabi tutulmalıdır. Bu sistemin işleyişini de askeri seferler en iyi şekilde yansıtmaktadır.

Bu bildiriye esas teşkil eden ise Osmanlı Devletinin önemli bir seferini anlatan *Mukaddimetü's-Sefer* isimli bir gazavât-nâmedir. Kroniklerin bir cinsi olan bu tarzda yazılmış tarihler, özel olarak; gazanâme, gazavâtnâme, fetihnâme, zafernâme gibi isimlerle adlandırılmışlardır. Gazavatname tarzı eserlerde, cinsine göre farklı detaylara rastlanması mümkündür. Bu kitaplarda bulunabilecek ayrıntılı bilgilerden en önemlisi de Osmanlı askerî sistemine dair ayrıntılı bilgilerdir.

Mukaddimetü's-Sefer adlı eserde müellif çıkılan gazanın kendinden çok hazırlıklarını anlatır. Müellif, eserin giriş kısmında Osmanlı Devleti'nin Avusturya-Rusya'ya olan 1736–39 seferini özetleyerek anlatırken, eserin aslı olan mukaddime ve bablarda tamamen sefer hazırlıklarından bahseder. Bu bahislerde seferin maddi ve manevi hazırlıklarına detaylıca yer verir. Osmanlı tarih yazıcılığında bu türden eserlere çok az rastlanır.

Eser muhteva yönüyle bazı başlıklara ayrılmıştır. Bu bildiride ise bu başlıklardan sadece askerî bilgiler incelenecek ve analiz edilecektir.

Çalışma yöntemi olarak Topkapı Sarayı Revan Kütüphanesinde R.384 numarasıyla kayıtlı Mukaddimetü's-Sefer isimli eserin mikro filmleri alındı. Eser öncelikle transkribe edildi. Daha sonra içindeki bilgiler tasnif edilerek dönemindeki kroniklerle bilgilerin karşılaştırılmalı analizi yapıldı. Böylece eserin döneme dair bilinen bilgilere hangi açılardan katkı sağladığı, savaş tarihine dair yeni ve orijinal olan hangi bilgileri bize sunduğu tespit edilmeye çalışıldı.

According to "Mukaddimetü's-Sefer" War Chronicle How Ottoman Army Prepared to Expedition

Ottomans has gone to numerous expeditions in a variety of regions. The military system should be analyzed well since it reflects the expansion and general policies of the state. Expeditions are great chances to see how this system works.

Mukaddimetü's-Sefer (Introduction to Expedition) War Chronicle, which narrates an important expedition of Ottomans, taken as the core of this study. Those war chronicles named with a variety of names like War-Chronicle, Conquest-Chronicle, and Victory-Chronicle etc. There are different details embedded in those documents and among them most important details are the ones that give insights about Ottoman military system.

In this particular work, *Mukaddimetü's-Sefer,* the author tells more about the preparation rather than the expedition itself. The author summarizes Ottoman's expedition to Austria-Russia between 1736-39 in the beginning and then talks about the preparation in the main body of his work. This kind of work, which is very rare in Ottoman history writing, tells us about the physical and spiritual preparations of the expedition.

In terms of the content the chronicle consists of different titles, however in this study only military aspect will be studied.

With regards to methods it should be stated that the *Mukaddimetü's-Sefer* chronicle's microfilms has taken from Topkapı Palace's Revan Library where it is listed with the call number R.34. First transcription to the modern Turkish has done, and then the information has been classified. Finally a comparative analysis made using those information and other chronicles in the same time period. Doing so this study aims to find out how this particular chronicle contributed to the existing knowledge about the era and what kind of new knowledge it provides about war history.

STANISLAVSKYI, Viacheslav

Taxation of Merchants from Ukrainian State in the Ottoman Empire in the Early 18th Century

My research became possible as a result of the analysis of complex of documents of the Russian Embassy in the Ottoman Empire, which are stored in Moscow. I analyze two types of documentation. The first type – the records about the Russian embassy contacts with the Ottoman government. The second type – carriageways letters which were provided for merchants who traveled from Turkey to the Ukrainian state. Contacts with representatives of Ottoman government concerning taxation of merchants held three times: in December1703-February1704, July 1704, November1706. In the first case ambassador contacted through intermediaries, in the next two-talked with the Grand Viziers. Carriage way letters contain appeals not to take taxes from merchants or only to take ordinary tax. At the same time, they have information about the origin of merchants, purpose and way of their trips.

Trade tax from Ukrainian merchants reached 10-12% of value of goods. They also often paid kharaj. In all cases, mentioned in the documents, Ottoman government showed a positive attitude regarding requests of Russian Ambassador. The tax was reduced to 3%, and the funds taken as kharaj returned for merchants.

Taxation of Ukrainian merchants and other merchants, who came from areas subordinated to tsar, was not clear and systematic. While taxes managed to reduce these were separate episodes. Obviously, the reason was that trade issues were not regulated legislatively between Turkey and Russia during the conclusion of peace agreements between the Turks and the Russians in 1699and 1700.

SUBAŞI, Turgut

Mustafa Reşid Paşa'nın İngiliz Dışişleri Temsilcileriyle İlişkileri

İlk diplomatik görevine 1834 tarihinde Paris'te başlayan Mustafa Reşid Paşa, Avrupa'daki diplomasi kariyerine başlar başlamaz, bir taraftan yabancı dil öğrenirken, diğer taraftan Avrupa devletlerinin yönetim şekillerini, askerî, ekonomik ve kültürel yapılarını inceleyerek, Osmanlı Devleti'ni çöküşten kurtarmak için bir reform projesi üzerinde çalışmaya başladı. Tasarladığı bu projenin başarıya ulaşması için güçlü bir dış desteğe ihtiyacı olduğunun farkındaydı. Bunun içinde en iyi seçimin İngiltere olacağına inanıyordu. Çünkü İngiltere siyasî ve askerî yönden güçlüydü. Osmanlı Devleti'nin de siyasi ve askeri desteğe ihtiyacı vardı. Ayrıca İngiltere Osmanlı Devletinin sınır komşusu olmadığı içinde kendisine en az zararlı olabilirdi.

Mustafa Reşid Paşa, İngiltere'nin desteği alınmadan Osmanlı Devletini çöküşe götüren sorunları çözmek, toprak bütünlüğünü ve bağımsızlığını korumanın mümkün olamayacağı kanaatiyle bu ülkenin önemli devlet adamları ve temsilcileriyle yakın dostluk kurmaya karar verdi.

Mustafa Reşid Paşa, Londra'daki ikinci elçiliğinden ayrılmadan kısa bir süre önce, 11 Ağustos 1839 tarihinde, İngiliz Dışişleri Bakanı Palmerston'a Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu problemlerinin çözümü için yapılması gerekli reformlar hakkındaki düşüncelerini içeren uzun ve detaylı bir memorandum sundu. Bu memorandum da İngiltere'nin neden Osmanlı devletine destek vermesi gerektiği, eğer destek vermese olabilecek muhtemel gelişmeler üzerinde de düşüncelerini Palmerston'a aktardı. İstanbul'a döndükten sonrada İngiltere'nin elçileriyle, özellikle Stratford Caning ile yakın dostluk kurup hedeflediği reformlar için İngiltere'nin desteğini almaya çalıştı.

Mustafa Resid Pasha's Diplomatic Relations with British Diplomats

Mustafa Reşid Pasha who started his first diplomatic mission in Paris in 1834, shortly after beginning his diplomatic career in Europe, started learning foreign languages; on the other hand he was exploring European states' politics, military, economic and cultural structures. He started working on a reform Project with the intention for helping Ottoman State's downfall. He was well aware of the fact that in order to realize this Project, he needed a powerful foreign support; he believed that England would be the finest decision. Because England was powerful in both political and military aspects and Ottoman State needed political and military support. Besides, England might have been the least harmful to Ottoman due to the fact that the two countries had no land borders.

Mustafa Reşid Pasha, decided to make close relations with this country's important statesmen and representatives with the belief that it would not be possible to solve problems of Ottoman State's and the causes of its downfall, and that to preserve territorial integrity and autonomy.

Mustafa Reşid Pasha, right before leaving the 2nd embassy of London in August 11, presented a long and detailed memorandum to English Minister of Foreign Affairs Palmerston about his opinions on the reform needed in order to solve problems that Ottoman was currently having.

In this memorandum, he conveyed his ideas to Palmerston on the reasons why England needed to support of the Ottoman, and what kind of possible event might occur in the opposite case. After his return to Istanbul, he tried to form a close friendship with England ambassadors, especially with Stratform Caning, and pursued the support of England for his aimed reforms.

SUPRATMAN, Frial

Abdulhamid II's Foreign Policy in Southeast Asia 1876-1909

After closing the parliament, European states esteemed that Ottoman Empire was under dictatorship government. Abdulhamid's goal had changed because he would like to create the integrity of Ottoman Empire. He used Islam as ideology to unite Muslims in the world. Because of this goal, Abdulhamid spreaded foreign policy based on Muslim solidarity in all Ottoman territory even beyond its territory such as Southeast Asia. In 1865 Ottoman embassy in Singapore was opened and She had planned to open embassy in Batavia, Netherland Indies, but Dutch refused the plan. Finally, Abdulhamid II opened Ottoman embassy at Batavia in 1897. This paper shows Abdulhamid II foreign policy in Southeast Asia. It will be connecting Abdulhamid II's Islamist ideology with the anti-colonial act in Southeast Asia area such as Java and Sumatera because there was a big deal of Muslim populations there. Based on the argument, I argue that as Caliph, Abdulhamid II played Abdulhamid policy played symbolic power .This paper will encompass 1876-1909 because the period started when Abdulhamid enthroned until the end of his reign was the crucial time for the Muslim in the world such as in Southeast Asia. Within this paper, I use diplomacy, transnational and global history approach. The transnational history especially between Indonesia and Ottoman Empire is still rare examined because it must connect the history of one area to others. In spite of those, I will use primary archives provided in BOA (Ottoman Prime Minister Archives) especially from *Yıldız Evrak*.

SÜLEYMAN, Caner

Vuk Stefanović Karadžić'in *Kosova Savaşına Dair* Adlı Eserinde Osmanlı, Türk ve İslam İmgeleri

1990'lı yıllarda Yugoslavya'nın dağılma sürecine girmesi ile birlikte 1389 yılında vuku bulan I. Kosova Savaşı Sırbistan'da ister entelektüel düzeyde, ister siyasi ve toplumsal alanda olsun, sıkça atıf yapılan tarihsel bir nesne halini almıştır. Çalışmamızda bu gerçeklikten hareket ederek Modern Sırp Kimliği'nin oluşumunda ciddi bir katkı sunmuş Vuk Stefanović Karadžić'in "Kosova Savaşına Dair" adlı eserinin incelenmesine gayret edilmiştir.

Karadžić Sırp Sözlüğünün oluşturulması, Sırp Halk Edebiyatı eserlerinin bir araya toplanması ve modern Sırp Kiril Alfabesini oluşturması çalışmaları, kendisinin tarihsel bağlamda önemine işaret etmektedir. 2439 dizeden oluşan ve destan formunda yazılan "O Boju Kosovskom (orj.) - Kosova Savaşına Dair" eser Karadžić'in Sırp Halk Şiirleri adlı el yazması çalışmasında yer almaktadır.

Anılan eserin odak noktası genelde I. Kosova Savaşı'nın tasviri olmakla birlikte, çalışmamıza konu olan kısmı ise Osmanlı, Türk ve İslam imgeleridir. Eserin yazıldığı yıllarda Sırpların Osmanlı'dan bağımsız bir devlet olmaya çalışması motivasyonu içerdiği bilinmektedir. Ancak bu motivasyonun halen günümüzde farklı formlarda karşımıza çıkması mezkûr eserin incelenmesi hususunu daha da anlamlı kılmaktadır.

Dolayısı ile çalışmamızda I. Kosova Savaşı'nın yaşandığı dönem veya birincil kaynakların ele alınmasından ziyade, 18. Yüzyıl sonu ve 19. Yüzyıl ortalarında yaşamış Karadžić'in ana hatları ile tarihsel bir şahsiyet olarak ele alınması, ardından anılan eserin incelenmesi ve bu eserin günümüzde genel çerçevede neye tekabül ettiği irdelenmeye çalışılmıştır.

The Images of Ottoman, Turk and Islam in Vuk Stefanović Karadžić's *About Kosovo War*

As Yugoslavia entered into the process of disintegration by the 1990s, the Kosovo War I at 1389 became a frequently referred historical event both on intellectual, political and social manner. Considering this fact that, in this study, we tried to analyze "About Kosovo War" belongs to Vuk Stefanović Karadžić's who made great contribution to the Modern Serbian Identity.

Karadžić's efforts on lexicalize Serbian language, gathering the Serbian Folk Literature and preparing the Serbian Cyrillic Alphabet point his historical importance. "About Kosovo War" -"O Boju Kosovskom" in original language- composed of 2439 verse in the epic form is in the Karadžić's manuscript study named Serbian Folk Poems.

The focus of the work in quest in general is the Kosovo War I, yet in this study we trace the images of Ottoman, Turk and Islam. It is known that by the time this work is written, Serbians had the motivation to gain independence from Ottoman Empire. Today, the appearance of that motivation in different forms makes analyze of the aforementioned work more and more meaningful.

Therefore, in this study, instead of handling the time period of Kosovo War I or primary sources of that period, we try to focus on Karadžić as a historical personage of late 18th first 19th century and then the analyze of the work in quest and lastly we examine where this work stands for today in general.

ŞAHİN, Haşim

Fakıyân-ı Rûm: Osmanlı Erken Döneminde Fakihler

Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde önemli fonksiyon icra eden zümreler arasında gösterilebilir. Din bilgini yahut fıkıh ilminde âlim kimseler olan fakihler, genellikle Suriye ve Mısır'da fıkıh, tefsir vs. eğitimi aldıktan sonra Anadolu'ya gelerek yeni oluşmakta olan siyasî teşekküllerde kadılık vazifesini üstlenmiş, daha önce yaşadıkları devletler bünyesinde edindikleri siyasî tecrübelerini yeni kurulmakta olan beyliklere aktarmış şahsiyetlerdir. Osmanlı Beyliğinin ilk yıllarında bunun en iyi bilinen örneği devletin bağımsızlık hutbesini okuduğu ifade edilen Dursun Fakih'tir.

Gerek Osmanlı öncesi dönemde gerekse Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde devlet bünyesinde yahut sosyal hayatta fakih unvanı taşıyan pek çok şahsiyetin mevcudiyeti, kendilerine ait çok sayıda vakıf ve mülk bulunması, vergiden muaf tutulmaları gibi fakihlerin gâziler, abdallar ve ahiler gibi başlı başına bir zümre olarak ele alınıp değerlendirilmesini zaruri kılmaktadır. Kuruluş dönemindeki fakihlerden bazılarının, Dursun Fakih örneğinde görüldüğü üzere devlet kademelerinde en üst makamlarda yer aldığı görülürken, pek çoğunun da sadece bir cami imamı veya müezzini olarak görev yaptıkları görülmektedir. Muhtemelen bu sebepten olsa gerek, kuruluş döneminde faaliyet gösteren "fakih" yahut halk dilindeki söyleyişle "fakı" unvanını taşıyan bu şahsiyetlerin daha ziyade imamlar olarak kabul edildikleri anlaşılmaktadır. Fakihler görevleri sayesinde dönemin toplumsal hayatında bir sivil toplum önderi vazifesi görmüşlerdir. Kırsal kesimde ise görevlerine köprü tamiri, kapanan derelerin açılması gibi daha halka dönük görevlerinin eklendiği de anlaşılmaktadır.

Bu tebliğde Osmanlı erken döneminde isimleri ve entelektüel kişilikleri ile öne çıkan Dursun Fakih, İshak Fakih, Yahşi Fakih gibi isimler merkezinde, fakihlerin/fakıların faaliyetleri irdelenmeye çalışılacak, sosyal ve siyasi hayat içerisinde üstlendikleri fonksiyonlar hakkında bilhassa vakfiyeler ve tahrir kayıtları esas alınarak değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Fakıyân-ı Rûm: Fuqaha in the Period of the Establishment of Ottoman Empire

Fuqaha class may be regarded as one of the functional communities in the period of the establishment of Ottoman Empire. As Religious scholars or experts on Islamic Law, Fuqaha, were mostly getting their education in Syria and Egypt on Fiqh, Tafsir etc., then leave for Anatolia to get into political organizations to carry out the duty of being a Qadi. Thereby, they were employing their experiences of politics which were taken in former states they had been in, for newly established principalities. Dursun Faqih is one of the well-known individual who was the one to give the Independence Sermon of the State in the early years of Ottoman Principality.

Either in the previous period, or in the establishment period of Ottoman State, presence of many individuals who hold the title of "Faqih" either within the body of the State or in social life; to have possessions of many waqfs and properties; and being free of taxes make it obligatory to approach the Fuqaha independently as in veterans, wandering dervishes and ahi community. While some of the fuqaha from the establishment period, as seen in the example of Dursun Faqih, may be seen among high rank authority, a good number of them only served as İmam or Muezzin in mosques. Probably by this reason, we understand that those who hold the title of Faqih or as in public language "fakı" in the establishment period had been rather seen as İmams. Due to their important mission, Fuqaha were considered as leaders of civil society in the social life of the period. More than that, in the countryside, their mission involved more communal tasks such as repairing bridges or un-blocking river streams.

In this presentation, activities of Fuqaha will be analyzed, based on the people like Dursun Fakih, İshak Fakih and Yahşi Fakih who were featured by their names and intellect in early Ottoman period; and their role in social and political life, exclusively by taken waqfs and tahrir registers into consideration as basis.

ŞAHİN Havanur-DEMİR Mustafa

Son Dönem Osmanlı Yetimhanelerine Bir Örnek: Bebek Darüleytamı

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde cereyan eden 93 Harbi, Balkan Harbi ve Birinci Dünya Harbi sadece kaybedilen toprakları değil; bir milyonu aşkın insanın şehit olması, mülteci göçü, bir yandan da yetim kalan çocukların himayesi sorununu gündeme getirmiştir. 1914 yılında kurulmaya başlanan ve yetimhane, yetimler evi ya da öksüzler yurdu anlamına gelen "darüleytamlar" ülkenin kimsesiz ve çaresiz çocuklarını meslek hayatına hazırlamak amacıyla devlet tarafından açılmış şefkat ve terbiye kurumlarıdır. Şehit çocuklarını, Balkan Harbi'nden sonra göçen mahrum ve yetimleri himaye edip, barındırmak, eğitmek ve bir zanaat öğretmek; darüleytamların; onları geleceğe hazırlamak amacında olduğunu da göstermektedir. Darüleytamlar; faaliyet gösterdiği süre içinde bir sosyal devlet kurumu olmaktan daha çok, son dönem siyasi, sosyal, ekonomik ve birçok açıdan Osmanlı Devleti son dönemine ışık tutmaktadır.

Darüleytamların faaliyet gösterdiği 1927 yılına kadar özellikle İstanbul'daki bazı darüleytamlar daha fazla önem kazandı. Bunlardan Bebek Darüleytamı'nı önemli kılan, ilk açılan kurum olmasından dolayı kurumların açılışından kapatılışına kadarki süreci takip etmeye olanak vermesidir. Merkezdeki bu kurum ayrıca genel manada kurumların işleyişi konusunda malumat edinilebilecek zengin bir arşiv kaynağına sahiptir. Bu arşiv belgeleri bize kurumun merkezden nasıl idare edildiğini de göstermesi bakımından önemlidir.

An Example of the Last Term Ottoman Orphans' Home: Bebek Dar al-Aytam

The events such as 93 War, Balkans War and World War I that happened at the last term of the Ottoman Empire, not only did mention the lost territory, but also it brought up the problems like killed a million people, refugees, and especially the protection of the orphaned children. Dar al-Aytams are institutions that started to establish in 1914 and meant orphanage, and orphans home, in order to prepare the country's orphaned and desperate children's career. The goals of dar al-aytam such as to host the martyrs' children, deprived people and orphans which had immigrated after the Balkans War, to educate and teach a craft, have showed that they have plans to prepare the children for the future. During the period when they operate, dar al-aytams have been more than a social state and at the same time, they have kept the light on many aspects of the last term Ottoman Empire developments such as the recent political, social and economic.

Especially other dar al-aytams in Istanbul had become much more important until 1927 the date when the daruleytams operated. The reason why the Bebek dar al-aytam are so important among them is as a result of being the first institution, it provide an opportunity to follow the period of institutions from opening time to closing time. In general, these institutions at the heart of the country have rich archive sources which are available to get information about their functions. Meanwhile these archive documents are incredibly important as they show how these institutions can be managed from the center of the country.

ŞAKUL, Kahraman

Çanakkale Savaşı Üzerine Erken Tarihli Osmanlı Gözlemleri, 1915-1930

Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın ifadesiyle "Çanakkale yeni Türkiye'nin önsözüdür." Çanakkale Savaşı hakkındaki anı ve inceleme eserlerinin basımı 1930'larda başlamış ve günümüze dek ivme göstererek sürmüştür. Çanakkale Cephesi 1928 senesinden itibaren Tarih ders kitaplarında müfredata dâhil edilmiş ve tüm bu çalışmalar Çanakkale cephesi ile ilgili algılarımızı şekillendiregelmiştir. Ne var ki, 1915-1930 arasında bu cepheye dair neşredilen eserler *Harp Mecmuası* ve *Yeni Mecmua* gibi bazı propaganda yayınları haricinde tarihçilerin ilgisine nail olamamışlardır. Bu sunumda bu dönemde yapılmış bazı çalışmaları inceleyecek ve günümüzdeki "Çanakkale Ruhu" mefhumuyla karşılaştıracağız. Böylece, Çanakkale Cephesine ilişkin modern algılarımızın evveliyatını anlama imkânına kavuşacağız.

Early Observations by the Ottomans on the Gallipoli War, 1915-1930

Fazıl Hüsnü Dağlarca once defined the Gallipoli Campaign as "the prologue of Turkey." First studies on this front in Turkish, including memoirs and monographs, appeared in the 1930s and have increased in number since then. The Gallipoli Front entered as a topic in the Turkish history textbooks in 1928, gradually shaping our perception of the war. However, those studies published in 1915-1930 on this front have escaped the attention of scholars with the exception of certain propagandist works such as *Harp Mecmuasi* (War Magazine) and *Yeni Mecmua* (New Magazine). This presentation will focus on this neglected works so as to trace back the modern Turkish perceptions about the Gallipoli War that are centered around the motto "the Gallipoli Spirit."

ŞAN, Mustafa Kemal

Osmanlı'da Bir Arada Yaşama Deneyimi Olarak Kültürel ve Siyasi Çoğulculuk

İnsanlık tarihi boyunca devletlerin ve toplumların farklılık gerçeği karşısındaki tavır alışları çeşitlenmektedir. Bu anlamda tarih boyunca ötekini yok sayma ve buna bağlı olarak ötekinin varlığının ortadan kaldırma durumundan sınırlı bir kabule, ya da çeşitli hoşgörü modellerine varan türlü sistem ve tavır alışlarla karşılaşılmıştır. İmparatorlukların farklılık gerçeği karşısında ortaya kondukları tavırlar da değişmektedir. Genel olarak baktığımızda çok farklı etnik ve kültür gruplarını bir arada yaşatmada imparatorlukların daha güçlü bir refleks gösterdiklerine tanık olmaktayız. Bu bildiride imparatorluk çoğulculuğuna Osmanlı İmparatorluğu özelinden bakarak Osmanlı çoğulculuğunun günümüz ulus devletlerine neler vaat ettiği konusu ele alınacaktır. 20. yüzyılın ortalarına kadar çeşitli etnik temizlik ve soykırım deneyimlerini yaşamış olan ulus devletlerin kısa bir stabilizasyondan sonra tekrar kimlik eksenli bir kabileler ve hoşgörüsüzlük çağına giriş yaptıkları dikkate alınırsa Osmanlı İmparatorluğu'nun yaklaşık altı yüz yıl boyunca dört kıtada yaşattığı çoğulculuk deneyiminin bize bugün için neler ifade ettiği, üzerinde durulması gereken bir konu olarak dikkatleri çekmektedir.

Co-Existence Experience in Ottoman Period as a Cultural and Political Pluralism

Through human history, states and societies has taken different attitudes against the difference and diversity. In this sense, this spectrum of various kinds of systems and attitudes takes varying forms from the resistance to recognizing the other and, in some extreme cases, to eliminating it, from a limited acceptance to toleration of the other. In history, attitudes by the empires against the differences were in fact varying. In general, we argue that empires more easily took attitudes in their multiethnic and multicultural experience of living together. In this paper, we will discuss the historical experience of Ottoman pluralism; discuss it with special reference to its possible promises to the nation states today. After a brief stabilization of the nation-states which lived through a variety of experiences of ethnic cleansing and genocide until the middle of the century, the tribal intolerance seems to reemerge in many countries recently; we argue that Ottoman experience of pluralism that made it possible for the Empire to survive almost six hundred years in four continents reminds us to take and address it seriously today.

ŞENEL, Şennur

XIX. Yüzyılda Gümüşhane Madenciliği ve Madenciler Hakkında Tespitler ve Değerlendirme

Tanzimat sonrasında madenciliğin daha iyi durumlara getirilmesi için çeşitli çalışmalar yapıldığını görüyoruz. Böylece madenciliğe daha aktif ve daha teşvikkâr yeni düzenlemeler getirilerek devlet ekonomisine katkısı artırılmak istenmiştir. Bu sayede 19.yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı topraklarındaki maden ocaklarının sayısında ve çeşitliliğinde büyük bir artış görüldüğü tespit edilmiştir. Bunda yabancılara da maden arama ve işletme ruhsatının verilir olmasının etkili olduğu kanaati hâkimdir; belirtilen dönemde bir takım girişimcilere kırk dokuz veya doksan dokuz yıllığına maden işletme imtiyazının verilmiş olduğu bilinmektedir.

XIX. yüzyılın ortalarında mevcut olan Osmanlı toprakları, gümüş madeni açısında oldukça büyük bir zenginliğe sahipti ve üretim yapılan toplam 36 adet maden ocağının 25 adedi aynı şekilde Anadolu üzerinde bulunuyordu. İşte bu merkezlerden biri olan Gümüşhane, altın, gümüş ve bakır gibi madenlerin çıkarıldığı merkezlerdendir. Buradaki madenlerinin ne zaman ve kimin tarafından kurulduğu konusunda kaynaklarda açık bilgiler olmamakla birlikte, XVII. yüzyılın seyyahlarından Evliya Çelebi, madenlerin Büyük İskender tarafından kurulduğunu ifade etmektedir.

Osmanlılar için stratejik ve ekonomik anlamda kıymetli gelir kaynağı teşkil eden Canca mukataası kimi zaman ber vech-i emanet, kimi zaman da ber vech-i iltizam olarak işletilmiştir.

11 Şubat 1814 tarihli arşiv kaydında Gümüşhane madencilerine ve madene merbut kazalar halkına ait dava ve niza'ların halli ve icap edenlerin tecziyesinin maden eminlerine ait olduğu hatırlatılarak hilafına muamele olunmaması için emir ısdarı bulunmaktadır.

Gümüşhane madenlerinin XIX. yüzyıldaki durumuna ilişkin çalışma yok denilebilecek düzeydedir. Konuyla ilgili az sayıdaki araştırmada bu yüzyılda Gümüşhane madenlerinin ve maden işletmeciliğinin bittiğine dair değerlendirmeler bulunmaktadır. Fakat biz bu sempozyum çerçevesinde konuya dair araştırma yaparak kesin bilgiler vermeyi arzu ettik.

In 19th Century about Gumushane Mines and Miners (Several Reviews and Evolutions Based on Archive Documents)

We observe that various activities were carried out to bring mining to have better conditions after Reforms. Thus, contribution to the state economy was increased by introducing more active and more incentive new regulations were to mining.

This allowed a large increase in the number and diversity of the mines in the second half of the 19th century Ottoman Empire.

The conviction of granting of mining exploration and operation licenses to foreigners prevails in this situation; it is also known that a group of entrepreneurs were allocated mining concessions for forty-nine or ninety-nine years as well in this period.

XIXth Ottoman territory existing by mid-century had quite a great wealth in terms of silver mine and 25 of the total 36 mines producing silver were present similarly in Anatolia. Among these centers, Gümüşhane was a prominent point where mines like gold, silver and copper were extracted.

Although there is no clear information on resources related to when and by whom the mines were founded, Evliya Çelebi, the traveler of the XVIIth century, indicated that mines were founded by Alexander the Great. Muqâtaa of Canca which constitutes precious source of income in strategic and economic sense for the Ottomans is sometimes operated as management and sometimes as business.

In the archive entry dated February 11, 1814, under the issued order for contravention, it was reminded that litigation and settlement of disputes and punishing of those who were responsible for accidents of Gümüşhane miners and mines belonged to the mining officials. There are very few studies on the conditions of the mines of Gümüşhane in the XIXth century. In the few studies on this subject, there are some considerations that Gümüşhane mines and mining operations came to an end in that century.

However, we would like to present accurate information based on our research in the framework of this symposium.

ŞİMŞEKER, Somer Alp

Ekonomik Topyekûnlaşma ve İttihad ve Terakki

II. Balkan Harbi mağlubiyeti İttihat ve Terakki yönetici kadrosunun ekonomik topyekûnlaşma politikalarına yönelmesine sebep oldu. II. Balkan Harbi Birinci Dünya Savaşı'nın provasıydı. İttihat ve Terakki yönetimi eksikleri tespit etti ve ekonomik, askeri anlamda topyekûnlaşabilmek için Türk-Müslüman kitleleri hedefledi. Friedrich List'in önerdiği milli ekonomi uygulamaları devreye sokuldu. Bu ekonomik topyekûnlaşmanın fiili uygulayıcısı ise Kara Kemal'di.

Genel eğilim ittihat ve Terakki'nin ekonomi politikalarını Birinci Dünya Savaşı'nın bir dayatması veya gelişen milliyetçilik akımının bir etkisi olarak yansıtmaktadır. Siyasi tarih araştırmaları ekonomi politikalarındaki değişimi II. Balkan Harbi sonrası yükselen milliyetçilik ve ulus devlet anlayışının yaygınlaşmasında aramaktadır. İktisat tarihi çalışmaları ise bu değişimi ekonomide millileşme veya Birinci Dünya Savaşı'nın savaş ekonomisi politikaları olarak nitelendirir. Topyekûnlaşma kavramı ile alakalı yapılan çalışmalar çoğunlukla askerî seferberlik ile alakalı yapılan askeri tarih çalışmalarıdır. Hepsini bir bütün oluşturacak şekilde incelediğimiz zaman bunun da sadece bir siyasi etkileşim veya Birinci Dünya Savaşı'nın bir dayatması olmadığını görmekteyiz. Askeri tarih-siyasi tarih veya siyasi tarih-iktisat tarihi çalışmaları mevcut olsa da üç konunun bir ara incelendiği bir çalışma bulunmamaktadır.

Biz askeri-siyasi-iktisat tarihi literatüründen faydalanarak Kara Kemal'i bu çerçevede değerlendireceğiz. II. Balkan Harbi sonrasında uygulanan ekonomi politikalarının bir ekonomik topyekûnlaşma olduğu ve Birinci Dünya Savaşı sırasında hem bir savaş ekonomisi politikası hem de savaş sonrası için kapitalist dünyada yer alacak yerli burjuva oluşturmak için uygulanan politikalar olduğu bakış açısı ile değerlendireceğiz.

Bu bağlamda ekonomik topyekunlaşma kavramını askeri-siyasi-iktisadi tarih ile bir bütünlük oluşturacak şekilde tartışacağız. Çalışmamızda ilk olarak İTC'nin 1908 senesinde uygulamış olduğu ekonomik politikanın kökenlerini, sonrasında topyekûnlaşma sürecini ve Osmanlı Devleti'nde nasıl uygulandığını vurgulayacağız. Ekonomik topyekûnlaşmak için gerekli olan sermaye inovasyonu ve korporatizm gibi kavramlar ve Kara Kemal'in tüm bu süreç esnasındaki katkılarını tartışacağız. Kara Kemal hakkında topyekûn harp ile ilişkilendirilmesi bakımından sistematik bir araştırma mevcut değildir. Özellikle ATASE arşivinden edindiğimiz belgeler Kara Kemal'in bilinmeyen geçmişine ışık tutacaktır.

Economic Totalization and the Community of Union and Progress

The defeat in the 2nd Balkan War caused the executive staff of the *Community of Union and Progress* (C.U.P) to focus on the economic totalization policies. The 2nd Balkan War was the rehearsal of the First World War. The government of C.U.P spotted the gaps and aimed to totalize the military and economy under the Turkish-Muslim citizens. Friedrich List's suggestions over national economy policies were put into practice. The practitioner of this economic totalization was Kara Kemal.

The general trend defines the economy policies of C.U.P as either an imposition of the First World War or the effect of the growing nationalist movement during that period. The political history researches define the changes in the economic policies in the rising nationalist ideas after the defeat in the 2nd Balkan War and in the rising of the nation-state concept. The economic history researches defines the changes as "nationalization in the economy" or as "war economy" policies during the First World War. The researches done about the totalization concept are mainly about the "military mobilization". When we analyze all these researches we come up with the idea that these policies were not only a political interaction or an imposition of the First World War. Although there are researches that combine military history and political history or political history and economic history, there still aren't any researches that combine all three together. We will analyze Kara Kemal by using the sources of military-political-economic history. We will analyze the economy policies performed after the II. Balkan War as an economic totalization policy and a war economy policy during the First World War. Also we support that these economic policies were performed in order to create a bourgeois class that will have place in the new capitalist world after the war. In this concept we will argue the economic totalization concept in terms of its integrity with military-political and economic history.

In our research we will first focus on the economic policies performed by C.U.P during the year of 1908 and its background. Later we will focus on the totalization process and how it was performed in the Ottoman Empire. We will argue the necessary concepts for economic totalization such as capital innovation and corporatism and Kara Kemal's contributions during this whole process. There isn't a systematic research about Kara Kemal that is associated with the total war concept. Especially the documents that we have used from the ATASE archives will enlighten the unknown past of Kara Kemal.

ŞİRİN, İbrahim

Dünya Fuarları ve Osmanlı Modernleşmesi

Walter Benjamin'in deyimiyle sanayi sergileri, Dünya fuarı adına mal denen fetişin hac yerleriydi. Dünya Fuarları, malın değiştirme değerini çarpıtır: dahası kullanım değerinin arka plana itildiği bir çerçeve yaratır. İnsanın zaman geçirmek için içersine daldığı bir fantazmagori oluşturur. Eğlence endüstrisi de insanı malın eriştiği düzeye yükselterek, bu fantazmagoriye girmesini kolaylaştırır. İnsanoğlu da kendine ve başkalarına yabancılaşmanın tadını çıkararak, kendini böyle bir dünyanın yönlendirmesine bırakmış olur. Dünya Fuarlarına dünyanın tüm ülkelerinden krallar, prensler ve diplomatlar, bankerler, tacirler ve seyir meraklıları akın edip en yeni cihazların ve atraksiyonların sergilendiği çelik, cam ve alçıdan yapılmış gösterişli saray ve salonları geziyorlardı. 1851 yılında düzenlenen Londra dünya fuarını, 6.039.195 kişi 1867'deki Paris Fuarını yaklaşık on bir milyon kişi ziyaret etti. Dünya fuarları batı toplumları için metalaşmanın üretim merkezleri iken batı dışı toplumlar için batı medeniyetinin ne kadar ileri bir medeniyet olduğunun kabul ettirilme mekânlarıdır. Fuara gelen insanlar adeta büyülenmiş olarak ülkelerine geri dönerler. Batı ileri, kendi ülkeleri geri, köhneleşmiş bir yerdir. Osmanlı modernleşmesinin aktörlerinin neredeyse tamamı bu fuarlara katılır. Avrupa medeniyetinin ileri bir medeniyet olduğu konusunda ortak bir kararda birleşirler. Avrupa medeniyetine uyum sağlamazlarsa kendilerini Asya bozkırlarında bulacaklarına dair yargı ortak hale geldi. Medeniyet transferi, Avrupa ailesine katılma arzusu ile kendi varlıklarına yönelen tehdit arasında bir paralellik söz konusudur. Avrupa'nın gerek askeri gerek epistemik dayatmaları Osmanlı bürokrat ve aydınını Batı medeniyetinin ileri bir medeniyet olduğunu kabul etmeye zorladı. Bu zorlamada dünya fuarlarının rolü önemli olmasına karşın hiç irdelenmemiştir.

World Fairs and Ottoman Modernization

According to Walter Benjamin, industry exhibitions were the places of pilgrimage where the fetish called property were exhibited. World fairs distort the replacement value of the goods and additionally create a framework in which value of use is pushed into the background. They create a phantasmagoria human beings rush into spend time. The entertainment industry raises the humans to the level of goods and enables them to enter into this phantasmagoria. Enjoying the alienation to himself and to the others, the human beings let himself obey the instructions of such a world. Kings, princes, diplomats, bankers, traders and aficionados were flocking to the world fairs and they were wandering around the pompous palaces and halls in which the latest devices and attractions were displayed. The world fair held in London in 1851 was visited by 6,039,195 people and the Paris Exposition in 1867 was visited by approximately eleven million people. World fairs are production centers of commoditization in terms of western societies, while they are the places where non-western societies were imposed how advanced the western civilization is. People visiting the fair go back to their countries as almost spellbound. The west is advanced and their countries are underdeveloped and dilapidated places. Almost all the actors of Ottoman modernization participated in these exhibitions. They were all united in a common decision that European civilization was an advanced civilization. The judgment that they would find themselves in Asian steppes if they failed to provide compliance with European civilization became common. There was a parallelism between civilization transfer, the desire to join the European family and the threat to their existence. Both military and epistemic impositions of Europe forced the Ottoman bureaucrats and intellectuals to accept that Western civilization was an advanced civilization. Although world fairs play a role in this compulsion, these have not been studied at all.

TAHIR, Nuri Ali

1912-1913 Balkan Wars and the Conversion of Pomaks in Bulgaria: Creating More Solid Borders and the Making of Co-Nationals

The issue of forcible conversion of Pomaks in Bulgaria during the Balkan Wars (1912-1913) and its impact on the nation building policies in the region are the main topic of this paper. One of the least discussed aspects of the Balkan Wars is the situation of Pomaks in Bulgaria who became subject of compulsory conversion conducted systematically by the Bulgarian authorities and the Bulgarian Orthodox church. This was a policy adopted to strengthen the borders between Bulgaria and the Ottoman Empire while increasing the number of Christian subjects in Bulgaria which could present legitimate reason for keeping certain territories like Rhodope Mountains.

Certain similarities between Bulgarian and Pomak language Bulgarian authorities decided that they would be the first thing to get engaged for the creation of "Bulgarian nation-state". Since national Orthodox Churches were the bases of national movements in Southeast Europe, Bulgarian Orthodox Church decided to follow forcible conversion campaign towards Muslim Pomaks in order to strip them off from the Ottoman Muslim millet and to pave the way for their integration with the Bulgarian nation. As a result of growing tensions the church representatives agreed to halt the forcible conversion of Pomaks, however, they tried to follow other means to make them part of Bulgarian nation through different policies. Disintegrating rapidly in 1912 and 1913, the Ottoman Empire was not able to follow these developments adequately. Sources from the Bulgarian archives show how the process was managed systematically by the Bulgarian side.

TAN, M. Nedim

Minhâcü'l-Fukarâ'da İsmail Ankaravî'nin Klasik Tasavvufî Mirası Değerlendirme Biçimi

İsmail Ankaravî, tasavvufî hafızanın önceki dönemlerde ortaya koyduğu kavramsal birikimi yeniden okumaya tabi tutmasıyla öne çıkan sûfîlerdendir. Onun Mevlevîlik tarihindeki yeri tasavvufî metinleri sunuşundan bağımsız düşünülemez. Bu tebliğde İsmail Ankaravî'yi XVII. yüzyıl Osmanlı dünyası için orijinal bir sentez olma niteliği taşıyan Minhâcü'l-Fukarâ'sı bağlamında değerlendireceğiz. Minhâcü'l-Fukarâ her şeyden önce Mevlevî dervişleri ve muhibleri için yazılmış olsa da eserin tasavvufun mâhiyetine ve tarikat âdâbının muhtevâsına ilgi gösteren her muhataba dönük bir telif maksadı vardır. Bu eserinde Ankaravî, Mevlevî sülûkünü ve ideallerini tasavvufun tarihî mirasıyla irtibatlandırmakta, süregelen tarikat faaliyetlerinin yerel bir özellik taşımayıp yaslandığı geçmiş üzerinden evrenselleştiğini ortaya koymaktadır. Ankaravî fikirlerini ortaya koyarken tasavvuf tarihinde gelişmiş farklı tavırların ve temsilcilerin eserlerini özellikle Mesnevî bağlamında bir araya getirmekte, bir yandan İbnü'l-Arabî çizgisini konuların içine katarken diğer yandan Ebû Hafs Sühreverdî ve İbn Atâullah el-İskenderî gibi müellifleri de kullanarak çok yönlü bir metin inşâ etmektedir. Ayrıca eserin son bölümünü müstakilen Herevî'nin Menâzil metnine tahsis etmesi ve Menâzil'i mümkün olduğunda Mesnevî ile irtibatlandırması eserin en orijinal taraflarındandır.

Ismā'īl Ankarawī's Evaluation of the Classical Sufi Legacy in His Minhāj Al-Fuqarā

Ismā'īl Ankarawī is among the prominent sufis who reevaluated and reread the conceptual legacy produced by the sufi tradition. One cannot conceive of his prominent place in the history of Mawlawī order without considering the way of his reception of sufi texts. We will evaluate him in the context of his Minhāj, which proves itself as an original synthesis for 17th century Ottoman world. Despite having been authored for a primary audience of Mawlawī dervishes and non-initiate followers, Minhāj has a perspective of implied readers consisting of anyone who is interested in the nature of sufism and manners of tariqah. Ankarawī, in his Minhāc, makes an organic link between the Mawlawī spirituality and ideal with the historical legacy of Sufism. In so doing, the author proves that the ongoing activities of tariqah have in no way local qualities, but, on the contrary become universal through previous legacies that feed such practices. In reconstructing his ideas, the author brings the representatives of different prominent dispositions developed in the history of sufism in the context of Masnawī; inviting Ibn Arabī school of thought in his discussions of various issues on the one hand; and, on the other, he utilizes authors such as Abū Hafs Suhrawardī and Ibn Atāullah el-Iskenderī. In this way, he reconstructs a sophisticated and versatile text. In addition, the author devoted the last chapter of his book to Harawī's Manāzil and puts a thorough effort to connect the latter text with Masnawī; this fact proves itself to be one of the most original dimensions of the Minhāj.

TANTSIS, Anastasios

Heritage Management and Cultural Appropriation in Thessaloniki: From the Roman to the Ottoman Rotunda

The Rotunda of Thessaloniki is a building illustrating the ways Thessaloniki's cityscape accommodated for Christianity during the 5th and 6th centuries. Its transformation into a Christian structure exemplifies the cultural significance of architectural heritage management during late antiquity.

Scholars have long debated on the meaning and value of the transformations the Rotunda underwent to become a Christian church. Yet they have somewhat refrained from discussing the fact that it was a building constantly changing.

It acquired yet additional historical layers when it was reshaped into an Ottoman mosque. Its history and significance, although basically unknown to us, can be perceived by details of its state of preservation and the way the transformation was carried out. Apparently issues of identification of the Ottoman administration with the glory of the Roman and the Byzantine past were accommodated. The celebrated mosaics covering its dome were most probably visible. Was it because they were viewed as imperial rather than Christian? When the Rotunda was discovered by western travelers and scholars, its Roman identity was emphasized. Its first restoration under Ottoman administration catered for completing what was missing from the mosaic decoration. Was the building already seen as a historic monument?

The transformation of historic buildings is a well known process. Yet in the case of the Rotunda as an Ottoman mosque, the Roman past adds a layer of importance hitherto overlooked. We are in need of a reevaluation of the significance of the process, seen as cultural heritage management with ideological overtones.

TİRYAKİ, Kübra Bilgin

Ahlâk-ı Adudiyye Şerhleri Bağlamında Peygamberin Ahlâkî Hayatın Oluşumundaki İnşa Edici Rolü

Pratik felsefenin alt disiplinleri olan şahsî ahlâk, ev yönetimi ve devlet yönetimi bölümlerine farklı bir yaklaşımla yasa koyucu sanat'ı (ilm-i nevâmis) ekleyen İbn Sînâ, bu kısmın pratik felsefenin diğer alanlarına temel ilkelerini veren ilahî şeriatin kurallarını ele alan bir ilim olduğunu düşünmektedir. Filozof burada nübüvveti ve Peygamber'in kurucu fonksiyonunu vurgulamakta ve ahlâkın tümel ve tikel tüm formlarının Peygamber tarafından verildiğini ortaya koymaktadır. Bu durum Fârâbî felsefesinde farklı bir düzlemde karşımıza çıkmakla birlikte Faal akılla ittisal eden Peygamber'in hakikî bilgiyi alarak bunu tikelleştirmesi sürecindeki etkisiyle ortaya çıkmaktadır. Her iki filozofun yaklaşımı genelde İslam ahlâk düşüncesi literatüründe özelde ise Ahlâk-ı Adudiyye şerhlerinde hem ilkesel olarak hem de sonuçları itibariyle yer almaktadır. Bu çalışmada Peygamberin şahsında vücud bulan nübüvvetin ahlâk metinlerinde hangi açılardan kurucu olduğu ve bu durumun ne şekilde ortaya çıktığı meselesi irdelenecektir. Ahlâk eserlerinde Peygamber'in kurucu rolüne ne şekilde atıfta bulunulmaktadır? Mezkûr yapı, felsefi ahlâk örgüsü ile olan bir "uyumluluk"a mı yoksa başlı başına bir "kurucu unsur" olmaya mı işaret etmektedir? Alt erdemlerin oluşturulmasında nübüvvet kurumundan tevarüs edilen bilgilerin nasıl bir etkisi bulunmaktadır? Eserlerde kendilerine sıkça atıfta bulunulan ayet ve hadisler, Peygamber'in ve ilahi şeriatın ahlâk metinlerinin kurucu unsuru olmalarına gerçek bir delil kabul edilebilir mi? Yukarıda bahsedilen literatür çerçevesinde bu sorulara cevap aranmaya çalışılacaktır.

Constructing Role of the Prophet in the Formation of Moral Life in the Context of Adudian Ethics Commentaries

Avicenna who added the discipline of prophetic legislation to sub-disciplines of practical philosophy namely ethics, household management and politics by adopting a new approach, considered this part as a science that deals with the rules of divine law which gives principals to other parts of practical philosophy. The philosopher emphasizes the prophethood and the constructing function of the Prophet and sets forth that all universal and particular forms of ethics was given by the Prophet. In Farabi's thought the practical effect of prophethood is seen in Prophet's the particularization of universal truth after gaining it by conjucting the Active Intellect. These two approaches can be found both as principals and results generally in Islamic Ethical Thought Literature, particularly in Commentaries of Adudian Ethics. In this study I will examine by which aspects prophethood constructs the ethical texts and on what results can it be seen. How the ethical works refer to constructing role of the Prophet? Is it handled compatible with the pattern of philosophical ethics or does it suggest a new structure? What is the effect of the heritage derived from prophethood on establishing sub-virtues? Can frequently-cited verses and traditions be considered as real proof of the Prophet's and divine law's constructing role? In this study I will try to look for answers of these questions.

TOGRAL, Özge

XIX. Yüzyıl İlk Yarısında Osmanlı Liman Ticaretinde Antalya'nın Önemi

Antalya, XIX. yüzyıl ilk yarısından önce de sahip olduğu coğrafi konumu nedeniyle Osmanlı iç ve dış ticaretinde etkin bir yere sahip olan liman kentidir. Özellikle XIX. yüzyılda dünyada meydana gelen siyasi ve sosyal değişiklikler önemli liman kentlerine sahip Osmanlı devletini de büyük ölçüde etkilemiştir. İlkçağdan itibaren transit bir güzergâhta bulunan Antalya limanının, bu yüzyıl ilk yarısında da değişen dünya düzeninde de siyasi ve ticari önemini koruduğu açıktır.

Özellikle bu dönemde Osmanlı İmparatorluğunun yabancı devletlerle yaptığı ticaret anlaşmaları nedeniyle Osmanlı liman kentleri, yabancı devletlerin birçok ticari faaliyette bulunduğu ticaret merkezleri haline gelmiştir. Nitekim Akdeniz bölgesinin batısında bulunan Antalya, temel olarak arşiv belgeleri esas alınarak incelendiğinde hem deniz ulaşımı hem de kara ulaşımı bakımından XIX. yüzyılın ilk yarısında da iç ve dış ticaret alanında etkin olduğu görülmektedir. Aynı zamanda uluslararası ticaretin canlı olduğu pek çok liman kentinde görülen gelişim ve değişim Antalya liman kentinde de kaçınılmaz olmuştur.

Söz konusu çalışmanın amacı; XIX. yüzyılın ilk yarısında Osmanlı liman ticaretinde Antalya'nın yeri ve önemini, önceki dönemler ile karşılaştırma yaparak daha önce belirtildiği üzere, temel kaynak olarak çeşitli arşiv belgeleri ışığında dönemin şartlarına göre incelemek ve değerlendirmektir. Bu inceleme ve değerlendirme sonucunda Antalya limanının, bu dönemde uluslararası ticaret bağlamında bulunduğu konumu açıklamak ve sayısal verilere ulaşmak temel amaçlar arasındadır. Ayrıca alana özgü katkı sağlaması açısından, Osmanlı ticareti konusunda çalışma yapan veya yapacak olan araştırmacıların dikkatini Antalya limanına çekmek ve konu hakkında ayrıntılı çalışmalar yapacak olan araştırmacılara fikir sunacağı düşünülmektedir.

Importance of Antalya in Ottoman Harbor Trade in the First Half of 19th Century

Antalya is a coastal town which has great importance in domestic and foreign trade of Ottoman with its geographical position that it had even before the first half of 19th century. Some political and social changes in the whole world in 19th century significantly affected Ottoman Empire that had outstanding coastal towns. It is obvious that Antalya port, which is located in a transit location since first age, protected its political and commercial importance in the first half of 19th century.

Ottoman coastal towns became a trade center where foreign countries had many commercial activities as a result of commercial treaties that Ottoman Empire had with foreign countries. Hence, when it's investigated according to archived records, it's seen that Antalya, which is located in the west side of Mediterranean Region, was active in both domestic and foreign trade in terms of both marine transportation and land transport in the first half of 19th century. Besides, some developments and changes which were seen through many coastal towns where foreign trade is active also became inevitable in Antalya Port.

Scope of the study in point is to investigate and evaluate the place and importance of Antalya in Ottoman Harbor trade in the first half of 19th century by comparing with prior periods in the light of various archived records as indicated before, in accordance with the conditions of the century. As a result of this investigation and evaluation, it is among the basic scopes of this study to clarify Antalya Port's place in foreign trade in the first half of 19th century and to gain some numeric data.

Scope of this study is to engage attention of investigators who perform studies about Ottoman harbor trade to Antalya Port so as to contribute to this field of study. Also it is thought that this study will enlighten the investigators on this field.

TOK, Alaaddin

Küresel Çağda Avrupa'ya Maden Satmak: Ergani'den İngiltere'ye Bakır İhracatı (1866-1914)

Osmanlı İmparatorluğu'nun en zengin bakır yataklarından olan Ergani madenleri tarih boyunca hem devletin hem de halkın ihtiyacının karşılanmasında önemli rol oynamıştı. Devlet tarafından işletilen bu madenlerden çıkarılan bakır on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında İngiltere'ye de ihraç edilmeye başlamış ve devlet için kayda değer bir gelir kaynağı haline gelmişti. Bu çalışma, Ergani'de çıkarılan bakır cevherinin İngiltere'de hammadde olarak kullanılmak üzere çıktığı uzun yolculuğu ve konu olduğu ticari ilişkileri iktisat tarihi perspektifinden ele almaktadır. Bakır ticaretinde rol oynayan aktörler, devletin bakır üretimini artırıp ihracatın devamını sağlamaya yönelik politikaları, ham bakırın taşınma süreci ve İngiltere'de satışı araştırmamızın odaklandığı temel noktalardır. Çalışmaya Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki çeşitli tasniflerden derlediğimiz, 1866-1914 yılları arasındaki yaklaşık yarım asırlık döneme ait belgeler ve bakır ihracat defterleri kaynaklık etmektedir. İncelediğimiz belge ve defterler bakır ticaretinin işleyişini ve ihracatın gerçekleştiği ekonomik koşulları açığa kavuşturacak önemli nitel ve nicel veriler sağlamıştır. Araştırmamız, zorlu şartlara rağmen her yıl İngiltere'ye tonlarca ham bakırın ihraç edildiğini göstermiştir. Bakır cevherleri develerle Ergani'den İskenderun'a taşınır, buradan da vapurlara yüklenerek İngiliz limanlarına gönderilirdi. Osmanlı Bankası ise bu ticarete aracılık eden en önemli kurumdu. Sonuç olarak bu çalışma, bir çevre ülkesi olan Osmanlı İmparatorluğu'ndan sanayileşmiş bir merkez ülkeye olan hammadde ihracatını Ergani bakırı özelinde ele alarak şimdiye kadar üzerinde pek durulmamış olan tarım dışı hammadde ticaretine ışık tutacaktır. Böylelikle on dokuzuncu yüzyıl Avrupa kapitalizminin Osmanlı ekonomisini nasıl etkilediği tartışmalarına katkıda bulunmak amaçlanmaktadır.

Selling Minerals to Europe in the Global Age: Copper Ore Exportation from Ergani to England (1866-1914)

Throughout the history, rich copper deposits of Ergani mines played an essential role in meeting the needs of both the Ottoman state and the public. The copper extracted from these state-run mines began to be exported to Britain in the second half of the nineteenth century and became a remarkable source of income. This study examines the journey of copper ores from Ergani to England to be used as raw material and the relevant commercial relations with a perspective of economic history. The research focuses mainly on the agencies in the copper trade, the state's policies to increase the copper extraction and maintain its exportation, the transportation of the copper and the marketing of the ores in Britain. The sources used are the correspondences and copper export records from the Prime Ministry Ottoman archives dated between 1866 and 1914. These documents and records provided qualitative and quantitative data which will uncover the commercial mechanism of copper and the economic conditions under which the exportation took place. The research shows that tons of copper ores were exported to Britain despite the hard conditions. The ores were being conveyed from Ergani to Alexandrette by camels and transported to the British ports by steamers. The Ottoman Bank was the leading institution that mediated this business. Consequently, by discussing the exportation of copper minerals from the Ottoman Empire which was a periphery country, to an industrialized center country, this study sheds light on the trade of a non-agricultural raw material which has not been studied thoroughly. The aim is to contribute to the discussions on how the nineteenth century European capitalism influenced the Ottoman economy.

TOPAKTAŞ, Hacer

Rus Çarı'na Livadya'da Hoş-Âmedî: Turhan Paşa'nin II. Nikolay Nezdinde Fevkalade Elçiliği (1898)

1774'te Osmanlı Devleti'nin hâkimiyetinden çıkarak 1783'te Rusya tarafından ilhak olunan Kırım, XIX. yüzyılda Rusya için birçok açıdan önemli bir bölge olmuştur. XIX. yüzyılın ikinci yarısında Rus Çarları kimi zaman Kırım coğrafyasında bulunan Yalta yakınlarındaki Livadya'ya gelerek buradaki sayfiye sarayında vakit geçirmiş, diğer taraftan Avrupa siyasetine daha yakından temasa imkân bulmuşlardır. Buna mukabil Osmanlı Devleti de Rus Çarları'nın Livadya'ya gelişleri vesilesiyle Livadya'ya fevkalade diplomatik heyetler göndererek Osmanlı topraklarına oldukça yaklaşan Rus Çarlarına dostluk gösterisinde bulunmuşlardır. Görünürde amaç Çarlara nezaketen "hoş geldiniz" demek olsa da böylece hem Rusya ile ilişkilerin geliştirilmesi, hem de Avrupa siyasetiyle ilgili olarak Rusya ile fikir teatisinde bulunulması hedeflenmiştir.

Bu gibi Osmanlı diplomatik heyetlerinin pek çok defa Livadya'ya gittiği bilinmektedir. Turhan Paşa'nın 1898 tarihinde yine böyle bir amaçla diplomatik bir heyet eşliğinde Livadya'ya Çar II. Nikolay'a (1894-1917) gönderilmesi ve bu çerçevede Turhan Paşa'nın Livadya'da yürüttüğü diplomatik misyonu bu bildiri vesileyle ortaya konulmak istenmektedir. Arşiv kaynaklarının, Turhan Paşa'nın ve maiyetinin Livadya raporlarının/sefaretnamesinin doğrudan destekleyeceği bildirinin söz konusu dönemin çeşitli uluslararası mevzularına ve son dönem Osmanlı diplomasisinin farklı bir boyutuna işaret etmesi hedeftir.

Warm Welcome to the Russian Tsar in Livadia: The Extraordinary Legation of Turhan Pasha to Tsar Nicolas II

Crimea that in 1774 went out of the Ottoman sovereignty and was annexed by Russia in 1783, throughout the nineteenth century was in many ways an important region for Russia. In the second half of the nineteenth century Russian Tsars would go to the summer palace in Livadia located in the vicinity of Yalta and it was also a good location to be in closer touch with European politics. On the other hand, the Ottoman Empire would use the presence of the Russian Tsars in Livadia and would send there their extraordinary diplomatic legations in order to stay in friendly relations with the ever getting closer Russian Empire. Even if it seemed that the only reason for these legations was to say "welcome" to the Tsars, in reality it aimed at keeping the relations with Russia on friendly level and to exchange ideas on the European politics.

We know that many similar Ottoman diplomatic missions set out to Livadia. The aim of this paper is to show that one of such diplomatic missions was that of Turhan Pasha to Tsar Nicolas II (1894-1917) in 1898. The topic of this paper is to present various international politics issues of the period and different dimensions of the Late Ottoman diplomacy by supporting it with the archival material such as travel reports of Turhan Pasha and his company from Livadia.

TSEKOURAS, Paris

Sanuto'nun Günlüklerinde Osmanlı-Venedik Savaşı: 1499-1503

Karşılıklı akınlar, sınır ihtilafları ve dinmeyen korsan faaliyetlerinin gerilimi hızla tırmandırması sonucunda, Osmanlı İmparatorluğu ile Venedik Cumhuriyeti 1499 yılında çıkan savaş ancak 1503'te sona ermiştir. Bu, iki devlet arasındaki ilk savaş olmasa da güç dengesinin giderek Osmanlı lehine çevrilmesi nedeniyle önemli bir dönüm noktası kabul edilebilir. Bu tebliğde diplomasi ile askeri çatışmaların bir arada gittiği, karşılıklı elçilerin gönderildiği bu hareketli dönem Venedikli tarihçi Marino Sanuto'nun günlüklerindeki raporlara ve yazışmalara dayanarak incelenecek, savaşın iç dinamikleri ve haberleşme ağı en önemli odak noktaları olacaktır.

Ottoman-Venetian War in the Diaries of Sanuto: 1499-1503

The war that started in 1499 between the Ottoman Empire and the Venetian Republic as the result of tensions escalated by mutual raids, contested borders and ceaseless piracy ended only in 1503. Although not the first military confrontation between the two states, this war was important as it tipped the balance of power in the Ottoman's favor. This paper will examine the reports and correspondence included in the diaries of the Venetian historian Marino Sanuto, focusing on the intertwined diplomatic and military collisions of this eventful time period, the reciprocal dispatchment of envoys, and more particularly on the dynamics of war and the network of information.

TSOTSOS, Georgios P.-GAVRA, Eleni G.

Economic Geography of Asia Minor in the Beginning of the 20th Century according to the Greek Bibliography of the Period: Animal Husbandry

During the first decades of the 20th century in Asia Minor (defined as the west part of the Euphrates river region of the Asiatic part of modern Turkey) Greek populations inhabited. The existence of Greek people caused the interest of the Greek scientists for the geographical knowledge of Asia Minor space, resulting in the writing and publishing of issues which give information on the geography of the area.

From these issues we collect information concerning elements (mainly qualitative) of the economic geography of Asia Minor for the first two decades of the 20th century. In this paper we focus on a part of primary production: animal husbandry, which is mainly extensive free-range farming.

The research data from the Greek bibliography are classified by geographical administrative region (vilayet etc.) of the era and, after processing, are attributed to maps. Thus, a series of thematic maps are designed, providing information on livestock, sorted into categories. The maps illustrate, for each of the geographical - administrative regions, the existence of large production quantities or high quality of livestock and products in specific parts of the map.

Subsequently, geographical development zones of the livestock production are defined and, also, spatial differentiation based on variables of economic geography.

The resulting data are compared with the corresponding ones of the recent period of the same areas of Turkish territory, to determine the differences observed in the economic geography of the region, in terms of the quantitative changes in the spatial differentiation.

TUĞLUCA, Murat-KÜÇÜK, Ülkü

Osmanlı Devleti'nde Savaş Esirlerinin İadesi Meselesi: 1736 Osmanlı-İran Antlaşmasına Göre Acem Esirlerinin Teslimi ve Osmanlı Devleti'ne Maliyeti

Bu çalışmada 1736 Osmanlı-İran Antlaşması'na göre Acem esirlerin İran'a nakilleri, Osmanlı arşiv belgeleri çerçevesinde ortaya koymak amaçlanmaktadır. Osmanlı Devleti ile İran ilişkileri, 16. yüzyılın başında Safeviler'in kurulmasıyla başlamıştır. Bu ilişki, çalışmanın konusu olan 1736 Barış Antlaşması'na kadar genellikle savaş ve antlaşmalar şeklinde gerçekleşmiştir. Esasında geçici bir nitelik arz eden 1736 Antlaşması'na götüren savaş, 1723'te Osmanlıların İran'ın elinden Gence, Revan ve Tiflis gibi yerleri almasıyla başladı. İran'ın 1736'da Osmanlılardan bu toprakları geri almasıyla mevzubahis barış sağlandı. Antlaşması'na İran hacılarının durumu, Caferi mezhebinin beşinci mezhep olarak kabulü meselesi, her iki ülkenin şehbenderlerinin statüleri ve esirlerin serbest bırakılmaları yer almıştır. Antlaşmadaki son mesele bu çalışmanın konusunu teşkil etmektedir. Buna göre Osman Devleti, elinde bulunan İranlı savaş esirlerini serbest bırakacaktır. Teslim güzergâhı; esirlerin önce Trabzon'a gemilerle götürülmeleri, oradan da araba veya katırlarla Erzurum yoluyla İran sınırına girmeleri şeklinde belirlenmiştir. Esirlerin teslimi sürecinde İran elçisinin faaliyetleri, güzergâh boyunca esirlerin nakliyatına kılavuzluk hizmeti verilmesi ve güvenliklerinin sağlanması, esirler için ihtiyaç duyulan ekmek ve et gibi yiyeceğin temini, nakilleri esnasında esirlere tahsis edilecek katırların ahaliden veya menzillerden sağlanması gibi hususlar bu çalışmanın üzerinde duracağı meseleler olacaktır. Osmanlı Devleti bu işler için memurlar görevlendirmiş ve esirlerin masrafları Osmanlı Devleti tarafından karşılanmıştır.

Refund Issue of Prisoners of War in the Ottoman Empire: The Subject of Return of Iranian Prisoners and Cost to Ottoman Empire According to 1736 Ottoman-Iran Treaty

In this study, it is aimed to suggest the subject of transfer of the Persian prisoners to Iran according to 1736 Ottoman – Iran Treaty in the context of the Ottoman archive documents. The relations between Iran and Ottoman Empire started with the establishment of the Safavid Empire in the early stages of 16th Century. The relation in question generally continued as wars and treaties until the 1736 Peace Treaty which is the subject of the study. The war leading to 1736 Treaty started with invasion of the places such as Ganja, Erivan and Tbllisi by the Ottomans, which are the properties of Iran. The peace in question was established by these places' being taken by Iran. The subjects such as the statue of the Iran hadjis, acceptance of Ja'fari sect as a fifth sect of Islam, the statues of the consuls of both country and releasing the prisoners took place in the treaty. The last concern in the treaty constitutes the subject of this study. According to this point, Ottoman Empire would release Iranian prisoners of war kept by it. Delivery route was determined in a way that the prisoners initially would be carried to Trabzon with the vessels and then they would enter the Iran border with vehicles or mules through Erzurum. In the process of delivery of the prisoners, the matters like acts of Iran ambassador, giving guidance service for the delivery of prisoners across the path and providing their security, providing the food such as bread and meat needed for the prisoners, supplement of the mules from the public or menzils assigned to the prisoners are the subjects on which this study emphasize. Ottoman Empire charged the officers for these affairs and the expenses of the prisoners were met by the Ottoman Empire. The documents related to the subject take place in several document classifications and book serials in Ottoman Archive of Prime Ministry.

TULASOĞLU, Gülay

Faking Good Governance: The Restoration of the Bridge across the Vardar (Axiós) Near Salonica in 1837

In 1837, the district government of Salonica began repairs on the bridge across the river Vardar near this important port-city. The corresponding entry in the relevant court register appears utterly unremarkable. Reading this entry, one cannot help but regard this entry as evidence of the normal and efficient working of the Ottoman provincial government. However, it was not. In fact, other evidence suggests that the renovation works for which tax levies were authorized and collected were never carried out.

Exploring the case of the Vardar Bridge, the present paper asks why the Ottoman provincial government felt it necessary to falsify records, all the more so at a time when fiscal efficiency had become the watchword of the hour. Was this act only the result of the criminal potential of individual provincial officials? Or is this instance connected to the larger problem of the collapsing of the provincial government's financial system in this period? After all, the provincial governments' financial distress increased constantly in the wake of Sultan Mahmud II's policy of fiscal centralization. I will suggest that this particular episode of official fraud was indeed closely connected to the new principles of government imposed in the early Tanzimat, as provincial authorities not only struggled to find new sources of income to make up for the taxes now diverted to the imperial treasury, but also needed to be seen to commit to the ideal of good governance.

TULUK, Ömer İskender-KAZAZ, Emriye

Trabzon Değirmendere Vadisi'nde Geç Dönem Osmanlı Mirası: Kırsal Cami Geleneği Üzerine Bir Tipoloji Denemesi

Doğu Karadeniz sıradağlarını denize dik yaran derin vadiler tarihinin hemen her döneminde bölge halkları için birbirinden yalıtılmış yaşam alanları oluşturmuştur. Bir vadiden ötekine geçmenin meşakkatli olduğu topografik yapı, bütün sosyal ilişki ağının ağırlıklı olarak vadi içlerinde gerçekleşmesini sağlamıştır. Bunun, kendi içerisinde homojen bir sosyal ve etnik yapı yanında, homojen sayılabilecek bir mimari kültür anlamını da taşıdığı söylenebilir. Kırsal konut mimarisi üzerine yapılan çalışmalar, köylerde yakın çevreye hizmet veren yapı ustalarının talep olduğu durumlarda vadi boyunca, ender durumlarda ise sırtlarla ayrılmış komşu vadilerdeki yakın köylerde görev yaptıklarını ortaya koymuştur.

Vadi içlerinde göreceli olarak çok daha seyrek bir popülâsyonla varlıklarını sürdüren kırsal camilerin inşasında da benzer dinamiklerin etkili olduğu, en azından teorik olarak kabul edilebilir. Ancak, Trabzon'un Değirmendere Vadisi gibi konumu ve coğrafik yapısı nedeniyle kıyı şeridini iç kesimlere bağlayan ticaret ağlarına ev sahipliği yapan vadilerde, dış etkilere açık, melez denebilecek bir kırsal cami mimarisinin gelişmiş olabileceği düşünülmektedir.

Değirmendere Vadisi'nin çeşitli gerekçelerle (deyim yerindeyse) "gözden ırak" olmak isteyen halklar için yalıtılmış yaşam alanlarına imkân sağlayan topografik yapısı yanında, İpek Yolu ve başka kervan yollarıyla Trabzon'u dış dünyaya bağlayan ticaret ağlarına, Vadi içerisine yayılmış pek çok kilise yanında Ortodoks Hıristiyanlar için önemli dini merkezlerden sayılan Meryemana (Sümela), Vazelon ve Kuştul Manastırları'na ev sahipliği yaptığı; en erken tarihlisi 18. yüzyıla tarihlendirilen yine vadi içerisine yayılmış pek çok cami/mescidi bünyesinde barındırdığı düşünülürse, söz konusu vadinin bu varsayımın sınanması bağlamında zengin bir veri alanı ortaya koyduğu açıktır. İşte bu çalışmada, topografik yapısı nedeniyle erken dönemlerden itibaren yaygın bir insan sirkülâsyonuyla kullanılmış olan bu vadide inşa edilen kırsal camilerin, başta tipolojik karakterleri olmak üzere diğer bazı mimari unsurları üzerinden olası dış ve iç etkilerin izleri sürülecektir.

Late Ottoman Period Heritage in the Değirmendere Valley in Trabzon: A Typology Study on Rural Mosque Architecture

Deep valleys splitting Eastern Black Sea Mountains vertically to the sea form isolated living spaces for publics in the every period of the history. Topography, in which it is difficult to travel from one valley to another, led to the development of all social relationship networks inside the valleys. It can be said that this situation implies a homogenous architectural culture, besides a homogeneous social and ethnic structure within the valleys. The studies on vernacular architecture revealed that builders functioning in a village and near vicinity may perform craftsmanship along the same valley and rarely in the close villages in the neighbor valleys which are separated with ridges in case of demand.

It can be at least theoretically concluded that in the construction of the rural mosques that continue their existence with rare population inside the valleys were affected by the similar dynamics. However, it is thought that in valleys like Değirmendere, hosting trade routes that connect the coastline to the interior regions due to its location and topography, a rural mosque architecture that is open to the outer effects and can be named as hybrid would have been developed.

It is clear that Değirmendere Valley is a rich data field in the context of testing of such a hypothesis, due to that beside providing an isolated living spaces for people wanting to be "out of sight" because of various reasons, it has silk road and other caravan routes connecting Trabzon to the external world, hosting "Meryemana (Sümela)", "Vazelon" and "Kuştul" monasteries that are very important to the Orthodox Christians beside lots of churches spread inside the valley, and thinking that it accommodates several mosques/masjids earliest is dated back to 18th century and spread within the valley. In this study, the inner and outer effects on the rural mosque constructed in the valley, which has been commonly used by people with a frequent human circulation due to its topographical structure from earliest times, will be investigated focusing on typological characters at first and on some other architectural features.

TURAN, Tufan

Osmanlı Devleti'nde Yaşanan 1876 Yılı Taht Değişikliklerinin İspanya Basınındaki Yansımaları

İki ayrı coğrafyada birbirine paralel bir tarihî süreç yaşayan Osmanlı Devleti ile İspanya arasındaki ilişkiler, Osmanlı Devleti'nin kuruluşu yıllarından itibaren çatışma şeklinde başlamış ve iki devletin de altın çağlarını yaşadıkları 15. ve 16. yüzyıllarda, cihan imparatorluğu kurma gayesinde bulunan bu iki devlet, büyük bir mücadeleye tutuşmuşlardır. Ancak 16. yüzyıl sonlarından itibaren, farklı sorunlarla uğraşmak zorunda kalmaları, iki devletin birbiriyle olan mücadelelerine son vermeleri ile sonuçlanmıştır. İki devlet arasında, 1581 ateşkesi ile başlayan gayrı resmi barış dönemi, 1782 yılında imzalanan barış antlaşması sonrasında gelişerek devam etmiştir.

İspanya, kendisiyle aynı tarihsel süreçlerden geçen Osmanlı Devleti'ne karşı oldukça ilgi duyuyordu. Özellikle iki devletin de gerileme devirlerini yaşadıkları 19. yüzyıl boyunca, İspanya basını ve kamuoyu Osmanlı Devleti'ndeki gelişmeleri yakından takip etmekteydi. Özellikle Sultan Abdülaziz'in tahttan indirilmesiyle başlayan ve Sultan II. Abdülhamid'in tahta çıkışıyla sonuçlanan 3 aylık dönemde, İspanya basınında yoğun bir haber trafiği gerçekleşmiştir. Bu trafik içerisinde, Sultan Abdülaziz'in tahttan indirilmesi ve öldürülmesi, Sultan V. Murad'ın tahta geçişi ve kısa saltanatı sürecinde yaşadığı iddia edilen rahatsızlıklar, Sultan II. Abdülhamid'in tahta çıkış sürecini hazırlayan etkenler ve tahta çıkışının etkileri ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Osmanlı Tarihi araştırmalarında, günümüze kadar İspanya basını baz alınarak herhangi bir araştırma yapılmamıştır. Osmanlı Devleti'nin dost devletlerinden biri olan ve Türkiye'deki gelişmeleri yakından takip ettiği gözlenen İspanya basını temelinde yapılacak olan bu çalışma, Osmanlı Devleti'nde yaşanan 1876 yılı taht değişiklikleri ve bu dönemde Türkiye'de yaşananlara, Osmanlı Devleti'nin dost devletleri arasında bulunan İspanya'nın bakış açısını ve olaylara karşı yaptıkları değerlendirmeleri ortaya koyacaktır.

The Reflections of the 1876 Throne Changes in the Ottoman Empire to Spanish Press

The relations between Ottoman Empire and Spain who both experienced parallel historical process in two different zone, have been started even after the establishment of the Ottoman Empire with hostilities and in the 15th and 16th centuries which were the Golden Period of both states, this hostility transformed to a great struggle with the aim of both states to become a world empire. However, after the 16th century, having internal and external problems, these two states had to stop the struggle against each other. The non-official peace era which has started with the 1581 truce between the two states continued after the peace agreement signed in 1782.

Spain was so interested in the Ottoman Empire who had similar historical processes with herself. In the 19th century which was the period of decline for both state, Spanish press and public opinion was following the developments in the Ottoman Empire so closely. Especially, in the 3 months period which has started with the dethroning of Sultan Abdulaziz and ended with the Sultan Abdulhamid II's accession to the throne, there is a huge traffic of news in the Spanish press. In this traffic, dethrone of Sultan Abdulaziz, Sultan Murad V's accession to the throne, his short rule and his alleged illness, the factors which led Sultan Abdulhamid to access to the throne and his accession process were particularly examined.

In the Ottoman history researches, there is no research which was based on Spanish press. This research which will be based on the press of Spain, who was an ally of Ottoman Empire and also followed the developments in Ottoman Empire so closely, will put forth the evaluations of the Spanish public opinion concerning the events in the Ottoman Empire, in the process of 1876 throne changes.

TURANLY, Ferhad

Türk-Osmanlı Yazılı Kaynaklarına göre Hotin Savaşı ve Tarihî Sonuçları

Bahsolunan konunun araştırılmasında ilk önce yapılacak savaşın ön koşullarına dikkat etmek gerekir. Tarih yazıcılığında söz konusu olayla ilgili söylenilen fikre göre, Hotin Savaşı'nın başlıca nedeni XVII. asrın 10-20. yıllarında Zaporog (Ukrayna) Kazakları deniz ordusunun Osmanlı Devleti'nin Karadeniz'in kuzey ve Tuna Nehri'nin aşağı kısımlarındaki topraklarına düzenledikleri devamlı saldırıları olmuştur. Altının çizilmesi gereken olaylardan biri de Kazakların askeri eylemleri sonucu Osmanlı Devleti'nin ciddi kayıplar vermesi, ayrıca binlerce insanın esir düşmesi, Karadeniz kıyılarındaki kalelerin ele geçirilmesi ve mallarının yağma edilmesidir.

1621 yılında Lehistan-Litvanya Birliği ile Osmanlı İmparatorluğu arasında vuku bulan Hotin Savaşı'nın başlıca nedenlerinden biri Zaporog Kazaklarının Türk topraklarına yaptıkları saldırılar idi. Dolayısıyla, bu tür askeri eylemler Lehistan-Litvanya Birliği ile Osmanlı İmparatorluğu arasındaki ilişkilerin çok derecede kötüleşmesine sebep olarak, Polonya'nın dış politikasında Bâb-ı Âli ile olan geleneksel barış ilişkilerinin bozulmasına yol açmış, Türk-Osmanlı Devleti'nin Aşağı Tuna havzalarındaki çıkarlarının tehlikeye girmesine neden olmuştur. Olumsuz eylemlerden bir başkası da, Polonya'nın Kaspar Gratsiani'nin isteğine göre yöneticisi olduğu Türk sultanının hâkimiyetinde bulunan Moldova'nın, Lehistan-Litvanya Birliği'ne eklenmesi idi. Bu olayla aynı zamanda, 1620 yüzyılının yaz döneminde, Zaporog Kazakları Deniz ordusunun Hetman Yakiv Borodavko komutanlığında Türk arazilerine saldırılarda bulundular. Aynı yılda 9 binlik Lehistan ordusu Hetman Stanislav Jolkevski komutanlığında Moldova Knezliği'ni işgal etti ama bu olay "Çeçora Savaşı" denilen 80-100 binlik Türk-Osmanlı ordusunun katıldığı ve Polonya ordusunun yenildiği muharebeyle sonuçlandı. Bahsolunan tarihi olaydan sonra adı geçen devletler arasında kesin olarak yeni savaş vuku bulacaktı. "Çeçora Savaşı"ndan bir yıl sonra bu devletler arasında kara muharebesi başladı. Karadeniz'de ise "Zaporozske Viysko" ve Osmanlı İmparatorluğu arasında deniz savaşı vuku buldu.

TURGUT, Vedat

Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu ve Batı Anadolu'nun Türkleşmesi Meselesi Üzerine

Osmanlı Devleti'nin kuruluşu meselesi, kaynak yetersizliği sebebiyle üzerinde pek çok düşünürün değişik sonuçlara vardığı bir mesele olduğundan bu dönem, "ihtilaflı" olarak adlandırılmıştır. Sadece bulunduğu bölgesel faaliyetler konusunda araştırmacıların hemfikir olduğu Osman Gazi'nin dönemi, bilinmeyen, açıklanamayan ve hakkında yeterli bilgi bulunamadığından ciddiye alınmayan bazı olaylara da sahne olmuştur. Osman Gazi'nin taşıdığı Müslüman isminin yanında Türkçe bir isim taşıyıp taşımadığı, Batı Anadolu'da faaliyet içinde bulunan diğer gazilerle olan ilişkileri, Bithynia bölgesi dışındaki yerlerde faaliyet gösterip göstermediği, bu bağlamda Osman Gazi'nin Rodos Seferi, Lala Şahin Paşa ve babası Umur Bey ile olan ilişkisi ve Çavdar Tatarı ile ilgili kroniklerde verilen mâlumat münasebetiyle Osmanlı Devleti'nin kuruluşundaki İlhanlı etkisi ile Batı Anadolu'yu fetheden gazilerin en önemlilerinden olan Menteşe Bey ve Aydın Bey'in menşe'i bu çalışmanın esas vurucu konularını oluşturmaktadır.

On the Issue of Establishment of Ottoman Empire and Turkification of West Anatolia

The issue of establishment of Ottoman Empire, for what is a matter many thinkers thought on and came in to different conclusions because of the insufficiency of the sources, this period is called "disputed" years. Osman Gazi's period which researchers only agree about regional activities, witnessed to some events how unknown, and cannot explained and not taken serious because there is not enough information about it. Whether Osman Gazi had a Turkish name with his Muslim name or not, his relations with other veterans were active in the region, if he had activities outside the Bithynia, Osman Gazi's Rhodes campaign in this context, the effects of Ilkhanids on the establishment of Ottoman Empire, occasion of his relations with Lala Şahin Pasha and his father Governor Umur and given information in chronicles about Çavdar Tatarı with the origin of Governor Menteşe and Governor Aydın who are the most important conquerors of Western Anatolia, constituting the main striking subjects of this research.

TÜRKER, Ömer

Ahlâk-i Adudiyye Geleneğinde Ahlâkî Öznenin Bütünlüğü ve Parçalılığı Problemi

Genelde İslam ahlâk düşüncesi kapsamında kaleme alınan kitaplarda özelde de Ahlâk-ı Adudiyye üzerine kaleme alınan şerhlerde ahlâk kısmının anlatıldığı bölüm ile ev yönetimi ve siyasetin ele alındığı bölüm arasında bir gerilimden bahsetmek mümkündür. Zira ahlâk kısmında ahlâkın, mahiyeti, erdemler ve art erdemler mutlak olarak insan mahiyeti ve doğası dikkate alınarak tahlil edildiği halde ev yönetimi ve siyasette aynı meseleler ahlâkî öznelerin toplumsal konumları dikkate alınarak incelemeye konur. Bu durum, ilk bölümde genel olarak her bir insan ferdinin donanması mümkün ve hatta gerekli olan erdemlerin diğer bölümlerde belirli insan gruplarına hasredilmesine yol açar. Hatta insan türünün kemalinin mihverini oluşturan öğretim ve buna bağlı olarak gerçekleştirilecek eğitim, insan türünün bir kısmıyla sınırlanır. Bu ise teoride bütünlüğü dikkate alınan ahlâkî öznenin, toplumsal konumların etkisiyle pratikte parçalanmasıyla neticelenir. Tebliğde söz konusu bütünlük ve parçalılık arasındaki gerilim ve bu gerilimin ahlâklı bir yaşamın inşasında ortaya çıkardığı sorunlar tartışılacaktır.

The Problem of Unity and Partiality of the Moral Agent in the Tradition of Adudian Ethics

Works on the general topic of Islamic ethical thought or in particular the commentaries on the ethical work of Adudian Ethics have a certain tension between the sections of ethics and the section on home economy and politics. In the ethical section of these works, ethics is analyzed with regard to the essence of ethics, virtues and secondary virtues, the essence of human being and its nature in general. However in the home economy and politics sections, the same matters are analyzed with regard to the social position of the ethical agent. This causes the virtues that are possibly or necessarily dedicated to all ethical agents, to be devoted to a particular group of people. Moreover, tuition towards the perfection of human kind and the appropriate education pertaining to it is limited to a group of people. This results in the unity of the ethical agent considered in theory to be partial in practice. This paper will analyze the relation between unity and partiality and the problems it leads to in a virtuous life.

TÜRKHAN, Mehmet Sait

1704-1706 Yılları Arasında İskenderun Limanından Yapılan İngiliz İhracatı Hakkında Bazı Gözlemler

İngiliz Levant Company üyesi tüccarlar İngiliz konsoloslarının himayesi altında İskenderun'da birer liman temsilcisi/konsolos vekili bulundurarak limandaki ticari faaliyetlerini organize etmişlerdir. Liman temsilcisi limandaki İngiliz gemilerinin yükleme ve boşaltma işleri, İskenderun-Halep arasında karşılıklı mal transferi ve limanda mevcut Levant Company'ye ait 6 İngiliz deposunun idaresi başta olmak üzere ticari organizasyonun tüm aşamalarından sorumlu idi. Temsilci ithalat aşamasında malların gemiye yüklenmesi ve gemi kaptanına teslimi, gemi manifestolarını Halep konsolosluğu ile Londra'ya birer kopyasının göndermekle yükümlüydü.

Bu bildiride 1704-1076 yılları arasında İskenderun limanından mal yükleyen gemilere ait İngiltere'nin İskenderun liman temsilcisi Walter More tarafından tutulmuş İngiliz ticaret filosundan toplam 8 gemiye ait konşimento (bill of lading) kayıtları esas alınarak yaklaşık iki yıllık bir dönem için İskenderun limanından Londra'ya yapılan ithalat ile ilgili bir mikro inceleme yapılacaktır. Hâlihazırda İngiliz Ulusal Arşivi'nde (The National Archives) bulunan konşimento kayıtları bu bildirinin birincil kaynağını teşkil etmektedir. Konşimentolar deniz ticareti organizasyonunda gemiye yüklenen malın gemi kaptanına limandan teslimi ve gönderildiği yerde hangi tüccara teslim edileceğini göstermesi için düzenlenen nakliye belgeleridir. Belgeler her bir birim mal ve tüccar adına ayrı ayrı düzenlenmiştir. Bu kayıtlarda gemi ve kaptan adı, malı Halep'ten gönderen ve Londra'daki alıcısı olan tüccarların adları, malın cinsi ve ağırlık cinsinden miktarı gibi bilgiler içermektedir. Farklı tüccarlar adına toplam 385 birim mal kaydını içeren konşimento kayıtları bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Bu kayıtların farklı korelâsyonlar içinde çapraz okunma yöntemiyle 1704-1706 yıllarında İskenderun'dan gerçekleştirilen İngiliz ihracatının toplam, mal cinsine ve tüccarlara göre dağılımı, bir gemiye yüklenen mal miktarı, gemi ve tüccar başına düşen mal çeşitliliği gibi sayısal verilere ulaşılması ve bunların yorumlanması hedeflenmektedir.

Some Observations on the British Export from Scanderoon Port between 1704 and 1706

British Levant Company organized the commercial activities in Scanderoon by keeping a factor marine and vice-consulate under the protection of Aleppo consulates. Factor marines were responsible for all stages of the commercial organization primarily managing six English warehouses belonging to the Levant Company in the port and activities of uploading and unloading English ships on the port, transferring goods mutually between Scanderoon and Aleppo. The factor marine was also responsible for sending copy of ship manifestos and other documents relating the trade to the Aleppo consulate and London.

In this paper, there will be a micro-examination of import activities from Scanderoon port to London, according to the bills of loading records belonging to 8 British ships. These are the bills of loading having been sent to London by Scanderoon factor marine Walter More between 1704-1076. These primary documents have been kept today at the National Archives in London. These bills of loading are the documents that show us senders' and purchasers' names and kinds of the commodities. These documents are arranged separately for each kind of commodities and each merchant. Names of the ship and captain, kind and quantity of the commodities are also recorded in these documents. There are a total of 385 bills of loading records between 1704 and 1706. Based on these records, total British export from Scanderoon to London, and export according to the quantity of commodities and each merchant's share in the export will be studied for the years between 1704 and 1706.

UĞUR, Yunus

Osmanlı Şehirleri Atlasına Doğru, 1450-1700

Osmanlı dönemi şehirlerinin tarihi 20. y*üzyılın başından itibaren monografik olarak yazılmaya başlanmıştır. Yaptığımız taramalardan detaylıca gördüğümüz üzere, bugünkü Balkan, Anadolu ve Arap-Afrika (bugün MENA olarak adlandırılmaktadır) coğrafyasını kapsayan Osmanlı sınırlarında yer alan şehirler Türkiye, Mısır, Irak, Suriye, Yunanistan, Bosna-Hersek, Makedonya gibi onlarca ülke tarihçileri tarafından çalışılmakta, arşiv malzemeleri kullanılarak tarihleri ortaya konmaktadır. En önemli sorun ise tarihyazımı açısından bu şehir tarihlerinin birbiri ile irtibatsız olarak yazılmakta olmasıdır. Oysa şehirler ancak bir şehirler ağı sistemi ile varlıklarını sürdürebilir ve bir şehir diğer şehirlerle birlikte değerlendirilerek çok daha doğru anlaşılabilir. Osmanlı Devleti yönetimi altında bulunan şehirlerin de bu çerçevede birbiri ile ilişkilendirilerek çalışılması gerekmektedir. Örneğin, Edirne'nin 1700 tarihlerindeki şehir tarihini çalışan bir araştırmacının o dönemde bu şehre nüfus, etnik-dini dağılım, iktisadi hacim, mahalle ve yerleşim özellikleri gibi hususlarda benzeyen ya da ayrışan şehirleri bilmesi ve o şehirlerle ilgili çalışmalara müracaat ederek kendi çalışmasını zenginleştirmesi hayati önemdedir. Diğer yandan, sayıları yüzlerce olan Osmanlı şehirleri yeknesak özelliklere sahip değillerdir. Liva, Vilayet, Sancak, Kaza gibi adlandırmalarla Osmanlı idari sisteminde bir tasnife sahip olmakla birlikte şehirler ve idari bölgeleri, şehircilik açısından nüfus büyüklükleri başta olmak üzere bazı tanımlayıcı özelliklerle yeniden bir tasnife tabi tutulmalı ve şehir tipolojileri oluşturulmalıdır. Tebliğimizde, mevcut kaynaklardan elde edilecek şehir verileriyle yeni bir tasnifin/tipolojilendirmenin kriterleri ve ölçekleri tarihsel dönemler dikkate alınarak dinamik bir şekilde nasıl oluşturulabilir ve tematik haritalarla şehirlerin özellikleri nasıl haritalanabilir gibi meseleler tahrir ve avarız defterlerinin yoğunlukla bulunduğu 1450-1700 tarihleri arası merkeze alınarak tartışılacaktır.*

In Pursuit of an Atlas of the Ottoman Cities, 1450-1700

There have been many biographies of the Ottoman cities written during the last century covering the cities in different geographies of the Ottoman realm from Balkans to Anatolia and to MENA as called today. Many historians from the past Ottoman lands such as Turkey, Egypt, Iraq, Syria, Greece, Bosnia, and Macedonia have written monographic histories of the individual cities in different periods on the basis of archival sources like *tahrir* registers, *avariz* surveys, and sharia court records. These are all very valuable studies in themselves. The problem is that a history of one city's monograph is written independent of any other cities or without looking at any other city of the same historical period. This is significant drawback of these studies because of the urban historiographical argument that a city can survive only within a network of other cities. Another problem here is related to more theoretical issue of insufficient general picture of the Ottoman cities in different periods and in different geographies. Both of these problems require evaluating all of these existing studies in a macro scale. This presentation has a claim of suggesting a research agenda through scanning the literature, selecting the representative number of the cities, gathering the data, setting up a database, exploring the attributes-based typologies of the cities, and presenting the outcomes via the tables and maps. The historical period of the discussion will be between 1450 and 1700 because of the primary/secondary sources at hand.

ULAŞ, Tayfun

XVIII. Yüzyıl Osmanlı Mâliyesinde İmdâdiyye Uygulamaları

Osmanlı devlet ve toplum yapısında XVI. yüzyılın sonlarından itibaren bazı köklü değişiklikler meydana gelmişti. Bu değişiklikler, mevcut koşulları etkileyecek nitelikte olup devlet genelinde büyük bir etkiye sahipti. Bu etki hem askerî hem de mâlî alanda görülmekle birlikte beraberinde birçok sorunu da ortaya çıkarmıştır.

1593-1606 yılları arasındaki uzun savaş döneminde Osmanlı kuvvetlerinin Avusturya'nın gelişmiş tüfekli askerlerine karşı etkisiz kalması bazı değişiklikleri kaçınılmaz kıldı. Ayrıca timârlı sipahilerin savaşlarda eskisi kadar etkili olmadığı da görülüyordu. XVI. yüzyılın sonuyla birlikte askerî bakımdan Osmanlı'nın çeşitli mücadelelerde yetersiz kalması, aynı zamanda mâlî darlığa neden oldu. Bu gelişmeler Osmanlı tarihinde yeni bir dönemin ortaya çıkışında ilk etkenler olarak yorumlanabilir.

Bu dönemde akçenin gerçek değerinin yarıya indirilmesi –devalüasyon- devlet gelirlerinde aynı oranda bir düşüşe yol açtı. Devlet de çözüm olarak timâr sisteminin bütüncül bir parçasını temsil eden klâsik vergi sisteminde değişiklikler yapmak yerine 'avâriz usulüne, yani genel olarak acil durumlarda devlet hazinesi tarafından toplanan olağanüstü vergilere başvurdu. Bilhassa mâlî alanda XVII. yüzyılda ilk defa olağanüstü durumlarda alınan imdâdiyye vergileri, XVIII. yüzyılda düzenlemeye tâbi tutularak (özellikle 1717 Islâhat Buyruğu ile) olağan hale getirilmiş ve devlet için devamlı bir gelir kaynağı haline dönüştürülmüştür.

Bu bağlamda, XVIII. yüzyıldaki imdâdiyye uygulamalarının nasıl bir içeriğe sahip olduğu ve halk tarafından nasıl karşılandığı, bu çalışmanın ana temasını oluşturmaktadır.

Imdâdiyye Practices in Ottoman Finance in the 18th Century

Some radical changes started to take place in the state structure of Ottoman Empire that affected both political and social conditions throughout the country as of the late sixteenth century. These consequences had been seen in both military and financial areas as well as revealing many problems simultaneously.

During the period of War of 1593-1606, some inevitable changes occurred because of the Ottoman forces' ineffectiveness against the more advanced and technologically well-equipped Austrian musketeers. It was also witnessed by everyone that the sipahi cavalry were not as effective in the wars as they were in the past. With the end of the sixteenth century, the inadequacy of the Ottoman Empire in various military conflicts caused financial difficulties for the state. These events could be interpreted as the primary factors in the emergence of a new era in the history of the Ottoman Empire.

Throughout these years, devaluation -which means to halve the real value of akçe- caused a decline of the state revenues at the same rate. Instead of making changes in the classical taxation system, which was an integral part of timar, the Ottoman Empire resorted to the way of collecting the 'avâriz taxes -which, at least theoretically, was a tax collected by the state treasury only in case of the emergency situations. Especially in the fiscal area, imdâdiyye taxes that were initially collected for extraordinary circumstances in the seventeenth century were subject to some regulations (especially by Islahât Buyrugu in 1717) and became ordinary taxes and a continuous income source for the state in the seventeenth century.

In this sense, the main focus of this study will be what the scope of imdâdiyye practices is and how these taxes were received by the Ottoman people.

USLU, Seza Sinanlar

Lord ve Lady Dufferin'in İstanbul Günleri (1882-1885)

Frederick Hamilton Temple Blackwood ya da kısa adıyla Lord Dufferin (1826-1902), Kraliçe Victoria Döneminin (1837-1901) en şöhretli diplomatlarından biridir. Uzun yıllar farklı ülkelerde elçilik, valilik gibi görevlerde bulunan Lord Dufferin politik kişiliğinin yanında çok yönlü merakları olan ve bu sayede popülerlik kazanmış bir figürdür. Bir hayli renkli bir yaşama sahip Lord Dufferin eşiyle beraber yaşadıkları her bölgede kritik politik vazifeler üstlenirken, bulundukları kentlerde elçilik görevinin sağladığı imkânların ötesine geçip, kültür ve sanat çevresinde de epey etkili olmuştur.

Araştırmamız kapsamında Mısır meselesinin derinleştiği, '93 harbi sonrası Osmanlı-Rus ilişkilerinde geriliminin sürdüğü ve İngiliz Hükümetinin Sultan II. Abdülhamit üzerinde baskı kurmaya yönelik tavırlarının belirgin olduğu yıllarda, Britanya Krallığı'nın elçisi olarak İstanbul'a gelen Lord Dufferin'in siyasi görevinin yanı sıra üstlendiği sosyal, kültürel ve sanatsal roller incelenmiştir. Örneğin Osmanlı Resim Sanatı tarihinde Elifba Kulübü olarak bilinen ancak orijinal adı "**A**rtists of the **B**osphorus and **C**onstantinople" yani "Club ABC" olan sivil ressamlar birliğine Lord Dufferin bizzat başkanlık ettiği ortaya çıkarılırken, amatör ressam olan Lord'un suluboya resimlerini de derneğin gerçekleştirdiği sergilerde sergilediği öğrenilmiştir.

Bildirimizde Lady Dufferin'in tuttuğu günlükler, Osmanlı Arşiv belgeleri ve basında çıkan yazılar temel kaynak olarak kullanılmış, böylece gündelik hayatla iç içe geçen diplomasi, kültür, sanat ve sosyal yaşam alanında çarpıcı bir takım izler bırakan Dufferin çiftinin İstanbul günleri konu edilmiştir.

Istanbul Days of Lord and Lady Dufferin (1882-1885)

Frederick Hamilton Temple Blackwood or in his short name Lord Dufferin (1826-1902) is one of the most prominent diplomats of Victorian Era (1837-1901). Having served in various duties such as ambassador and governor for many years in different countries, Lord Dufferin was a versatile and thereby popular figure alongside his political entity. Having such a colorful lifestyle, Lord Dufferin went beyond the opportunities that ambassadorship provided in cities that he and his wife lived in, and made a significant effect in culture and art community while undertaking crucial political duties.

This study elaborates on the social, cultural and artistic roles that Lord Dufferin took on alongside his political duty as the ambassador of United Kingdom in Istanbul in the years when Egypt issue was deepening, the tension in Ottoman-Russian relations following Russo-Turkish War was continuing, and the oppressive attitudes of British Government on Sultan Abdulhamid II was becoming evident. To illustrate, it was revealed that Lord Dufferin himself chaired the association of amateur painters, the original name of which was "**A**rtists of the **B**osporus and **C**onstantinople" alias "Club ABC" but known as Club Elifba in Ottoman Painting history. It was also found out that Lord, who was an amateur painter, displayed his watercolor paintings in the exhibitions that the association held.

This paper, in which the diaries of Lady Dufferin, Ottoman Archive documents and the articles from the press have been used as the main resource, is based on the Istanbul days of Dufferin couple who left a significant mark in diplomatic, cultural, artistic and social life intertwined with daily life.

UYAR, Mehmet

Osmanlı Edebiyatında İnsan Tasavvuru: Âşık Paşa-yı Velî'de İnsan-Âlem İlişkisi

13. yüzyılın ikinci yarısından sonra Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkılış sürecine girmesiyle birlikte, Anadolu'da çalkantılı bir dönem yaşanmıştır. Bu olumsuz durum sosyal hayat üzerinde de etkisini açıkça göstermiştir. Bu karışık dönem, insanları bir arada tutabilmek için manevi önderlere en çok ihtiyaç hissedilen dönemlerden biri olmuştur. Osmanlı'nın kuruluş aşamasını da içine alan bu dönemde, manevi önderler, insanın bu dünyadaki yerini ve tavrını halka izah etmek için çalışmışlardır. Bu bağlamda, dönemin düşünürlerinin insan algısı, Osmanlı'daki insan tasavvurunu anlayabilmek için vazgeçilmez bir kaynak teşkil eder. Biz, insan ve âlem arasındaki kadîm ilişkiyi, bu karışık dönem koşullarında, Âşık Paşa (ö.1333)'nın eserleri çerçevesinde anlamaya çalıştık. İnsanın âlem içinde kendini konumlandırma arayışı malumdur ve bilhassa karışık dönemlerde bu arayış daha da artmaktadır. Bahsi geçen insan-âlem ilişkisi Âşık Paşa'nın eserlerinde bariz bir şekilde bulunabilir. Âşık Paşa, insan-âlem arasındaki fiziki benzerlikten, yıldızların insana olan etkisinden, onun âlem'in özü olduğuna kadar varan bir düşünce içinde insan ve âlem ilişkisini izah eder. Onun eserlerinde insan ve âlem arasındaki organik ve manevi bağı bariz bir şekilde görebiliriz. Ayrıca onun eserlerinin, geniş halk kitlelerine ulaşacak bir dille yazılmış olması ve bu eserlerin halk üzerinde geniş bir etki yaratması ayrıca önemli bir husustur. Tebliğimizde, Âşık Paşa'nın insan- âlem ilişkisine nasıl baktığını anlayabilmek için, Garib-nâme, Fakrnâme, Hikâye, Tasavvuf Risalesi eserlerinden faydalandık. Âşık Paşa'da insanı anlamak, Allah'ı ve âlemi bilmenin de yegâne yoludur.

Human Imagination in Ottoman Literature: Man and Cosmos Relationship in Ashik Pasha

After the second half of the 13th century, with entering to collapse of the Anatolian Seljuk State, there experienced a turbulent period in Anatolia. This negative situation has clearly demonstrated its effect in social life. This turbulent period has one of the most felt needs for the spiritual leaders due to keep the people together. In this period that includes the foundation phase of Ottoman Empire, spiritual leaders worked to the public to explain the man's place in this cosmos and attitude. In this context, human being perception of the thinkers of this period constitutes an indispensable source to understand the human being imagination in The Ottoman Empire. In the disorganized conditions, we tried to understand the relationship between human being and the cosmos in the framework of Ashik Pasha's works. The human being's quest for meaning in the cosmos is known and this quest increases more especially in turbulent periods. The mentioned relationship between human being and cosmos can be clearly found in Ashik Paşa's works. We can clearly see organic and spiritual relationship between human being and the cosmos in his works.Being written in a language that can reach to wide masses and having large effect on people are also important aspects of his works. In our this study, in order to understand how Ashik Pasha thinks the relationship between human being and the cosmos, we benefit from these works of him: Garib-nâme, Fakrnâme, Hikâye, Tasavvuf Risalesi. To understand the human being in Ashik Pasha is only way of knowing Allah and the cosmos.

ÜNAL, Mehmet Ali

Osmanlı Medeniyetinin İçe Kapanması ve Batı Karşısında Savunmaya Geçmesi

13. yüzyılın sonlarında Selçukluların bir uç beyliği olarak ortaya çıkan Osmanlı Beyliği umulmadık bir atılım göstererek Anadolu'da siyasî birliği sağladığı gibi kısa sürede Balkanlar'ı, Karadeniz ve Akdeniz'i, Ukrayna'yı, Suriye, Irak, Mısır ve Kuzey Afrika'yı hâkimiyeti altına aldı. Uzun yıllar Batı'ya karşı İslam'ın müdafaasını üstlendi. 15. yüzyılın ortalarından 17. yüzyılın sonlarına kadar siyasî ve askerî sahada rakipsiz bir devletti. Asya'nın ve Avrupa'nın mühim bir kısmında uzun süre tek belirleyici güç oldu, dünya siyasetine yön verdi.

16. yüzyılın sonlarında devlet, gücünün zirvesine ulaşmış, Osmanlı medeniyeti en parlak çağını yaşamıştı. Bu yüzyılın sonlarından itibaren Osmanlı medeniyeti geçmişte birçok medeniyetin başına gelmiş bir kaderi yaşamaya başladı ve kendi içerisine kapanmaya yüz tuttu. Dünya ticaretinin Akdeniz'den okyanuslara kayması, Amerika gibi yeni kıtaların maddi kaynaklarının Avrupalılar tarafından istismar edilmesi ve bu sayede sermaye birikimi sağlayıp, Rönesans ve reform hareketleri ile bilim ve teknolojide önemli merhaleler kat etmesi gibi gelişmelere yabancı kaldı. Osmanlı, kefere-i fecere, küffâr-ı hâksar gibi sıfatlarla hakir gördüğü, savaş meydanlarında yendiği, ahlâk ve faziletçe kendisinden çok geri olan Batılının ilim ve hikmette o derece ileri gidebileceğine ihtimal vermiyordu.

Askerî, sosyal ve ekonomik alanda rakipsiz olan Osmanlı toplumunun kendine olan güven duygusu zamanla olumsuz gelişmelere sebep oldu. Kendisinin dışındaki dünyayı küçük görmesi ve ona bir kıymet atfetmemesi Osmanlı medeniyetinin içine kapanmasına ve dış dünyadaki değişme ve gelişmelere gözünü kapatıp, kulağını tıkamasına yol açtı. İlim ve teknik alanında 15. yüzyılda rasyonel (akılcı) davranışlar sergileyen toplum, zamanla cehalet ve taassubun içine düştü. Deney ve gözleme dayanan bilimler küçümsenmeye başladı. İlimsiz din olamayacağından, ilmî alandaki gerileme din üzerinde de olumsuz tesirlerini göstermekte gecikmedi ve din, yerini hurâfelere ve taassuba bıraktı.

İlim, kültür ve medeniyet, sürekli değişik kültür ve medeniyetlerle sağlıklı bir temas halinde güçlenir ve gelişir. Doğu'da Osmanlı'dan üstün ilim ve kültür muhiti olmaması, Batı'nın da, Hıristiyan ve Osmanlı'nın düşmanı olması sebebiyle merak bile edilmemesi Osmanlı medeniyetinin içine kapanmasında en mühim âmil oldu. Bunun tabiî sonucu olarak 17. yüzyılda ilim ve kültür alanında zirve şahsiyetler yetişmedi.

18. yüzyıldan itibaren devlet Batı karşısında müdafaaya geçti. Bu müdafaa 200 yıl sürdü. Bu bildirimizde Osmanlı medeniyetinin içine kapanması ve sonrasında Avrupa ve Rusya'nın saldırıları karşısında kendini müdafaa pozisyonuna sokması ve çıkış yolları konusunda değerlendirmelerde bulunulacaktır.

The Withdrawal of Ottoman Civilization into Itself and Its Transition to Defense against the West

At the end of the thirteen century Beylik of Osmanoğulları, which emerged as an ucbeylik (margrave) of Seljuk sultanate of Anatolia, made an unexpected advance. This situation not only enabled Ottomans to establish political union in Anatolia but also enabled them to get Balkans, Black Sea Mediterranean Sea, Ukraine, Syria, Iraq, Egypt and North Africa under their control in a short time. Ottoman, Empire assumed the defense of Islam against the west for many years. From the middle of fifteenth century to the end of the seventeenth century, the empire was unrivaled in political and military field. It was the sole determinant power in a significant part of Europe and Asia for a long time, besides it led world politics.

The empire reached the peak of its power at the end of the sixteenth century, during when Ottoman civilization experienced its heyday. From the end of this century, Ottoman civilization started to experience a destiny, several civilizations had experienced before, which was withdrawal into itself. The shift of world trade from Mediterranean Sea to oceans, exploitation of resources of new continents like America by European states, hence accumulated capital, which enabled them to make considerable progress in science and technology, with renaissance and reform movement, to which Ottoman remained foreign. Ottoman could not thought that the west, which they despised with adjectives like kefere-i fecere, küffâr-ı hâksar, and defeated in battlefields and considered far behind in terms of moral and excellence, could advance to that extent in science and wisdom.

The self-confidence of Ottoman community, which was unrivaled in military, social and economical fields, led to adverse developments. It considered the outside world as small and did not attribute any importance to it, which gave rise to withdrawal of Ottoman community into itself, to close its eyes and ears to change and developments in outside world. Community which had rational conducts in scientific and technical fields in the fifteenth century fell into the ignorance and fanaticism in time. Sciences based on experiments and observations were underestimated. Since there could not be religion without science, the decline in scientific realm did not linger to leave its negative effects on religion, thus superstition and fanaticism replaced religion.

Science, culture and civilization develop and strengthen with a constant, healthy contact with different cultures and civilizations. Ottoman did not have any neighbors culturally and scientifically stronger than itself in the East. Ottoman community did not even wonder about Christian west since it was an enemy. This led to withdrawal of the empire in itself. Therefore there were not any important figures in science and culture in the seventeenth century.

Beginning from the eighteenth century the empire was in defense, which lasted two hundred years, against the west. This study will make assessments on the withdrawal of Ottoman civilization into itself, after that putting itself in a defensive position against European and Russian attacks along with the solution to these issues.

ÜRÜN, Nurettin

Geç Osmanlı Döneminde Cuma Hutbelerinin Sembolik Değeri

Osmanlı modernleşmesi birçok açıdan incelenmeye değerdir. Özellikle 19. yüzyıldan 20. yüzyıla doğru Osmanlı devlet mekanizması zihinsel olarak "imparatorluktan" ve dolayısıyla "erken modern" devlet anlayışından "modern devlet" anlayışına ve kapasitesine doğru hızlıca bir yol almıştı. Elbette bu hızlı modernleşme süreci beraberinde; politik, siyasi, kültüreli ekonomik ve sosyal alanda yeni tartışma biçimini de beraberinde getirmiştir.

Cuma hutbelerinin bir "egemenlik sembolü" olarak İslam halifesi ve egemen olan Müslüman İslam sultanı adına okunması, klasik İslam devlet geleneğinde bir kuraldı. 20. yüzyıla gelindiğinde bu anlayış modern merkezi devletin pratik olarak kurumsallaşması ile değişmiştir. Osmanlı Bürokrasisi sadece Cuma hutbelerinin içeriklerinin "anlaşılır" bir dil ile Türkçeleşip, kendi kitlesini mobilize etmek için kullanmamış aynı zamanda sembolik olarak da hutbeleri "meşruiyet siyasası" için kullanma iradesini ortaya koymuştu. Şöyle ki: Osmanlı Bürokrasisi II. Meşrutiyet'ten itibaren Cuma hutbelerinin içeriklerini toplumsal bir mobilizasyon için "kitle eğitim" aracı olarak kullanabilirliğini keşfetmişti. Elbette bu durum sadece Cuma hutbelerinin muhtevalarındaki değişim ile ilgili olmaktan uzaktı. Çünkü erken Cumhuriyet döneminde Halifelik ilga edilince Cuma hutbeleri "Cumhuriyetin Saadet ve Selametine dua" edilerek okunmasına karar verilmişti. Bu karar Cuma hutbelerinin sembolik olarak uzun erimli bir değişimin sonucuydu.

Bu yazıda amaçlanan Cuma hutbelerinin, geç Osmanlı dönemi olarak 20. yüzyılda, özellikle 1970 ile 1910 arasında sembolik olarak nasıl yeniden anlamlandırıldığını irdelemektir. Egemenlik sembolü olan hutbelerin "Anayasal bir hak" olarak Padişah adına okunmasından, "Düvelli Muazzama" karşısında "İslamcılık" siyaseti içerisinde hutbe sembolizminin kullanılması da bu çerçevede ele değerlendirilebilir. Fakat hutbe sembolizminin en önemli değeri; modern merkezi devletin kitlesi ile girdiği pazarlıklar sonucunda oluşturduğu ortak değerler açısından, Cuma hutbelerinin içsel "meşrutiyet siyasası" için kullanıldığı, denetlendiği ve kontrol altına alındığı merkeze alınmıştır.

The Symbolic Value of Friday Khutba Ceromonies in the Late Ottoman Period

After Tanzimat period, Ottoman Burocracy had been searching for new perspective to deal with "westernation" problem. Ottoman Burocracy had to solve especially legitimacy issues, which were seen as a problem not only in content but also in symbolic value during the 19th century.

In my article, I'm going to argue that the symbolic value of the khutbas in the classical Islamic thought is re-positioned in the modern political power relationships and the symbolic power of the khutba are re-discovered between 1970-1910 over the Ottoman bureaucrats. I discussed how khutbas were symbolically reused towards the goal of politics of legitimacy. Specifically, I used Selim Deringil's "symbolic construction" concept in my discussion of the reading of the khutbas during the 20th century. After the abolition of Ottoman caliphate, khutbe sermons are mentioned to read for the "happiness and salvation of the young Republic" (Cumhuriyet'in Saadet ve Selameti dua) in the 1922. As a result of all of this, khutba sermons had been changing in the context of symbols of legitimacy building in relation to the modern political power relations in the Late Ottoman Periods.

VALERİO, Sebastiano

Otranto 1480: From History to the Epic

In the 1480, forces of the Ottoman Empire invaded Otranto, in Apulia, in the Kingdom of Naples, and, after capture, more than 800 of its inhabitants were executed. This paper wants to present a panoramic view of Italian literature about Otranto 1480, from the contemporaries who wrote about it to the modern literature inspired to this episode. Many poets spoke about Otranto, from Pietro Jacopo De Jennaro to Benedetto Cariteo and Jacopo Sannazaro, while, in modern age, the war of Otranto was object of the novel L'ora di tutti (1962) by Maria Corti, Nostra signora dei Turchi (1966, became a movie, presented at Venetia International Film Festival in 1968) by Carmelo Bene and Otranto (1997) e I demoni di Otranto (2012) by Roberto Cotroneo. A war episode, who Machiavelli i.e. considered simply as a part of politic relationships between Turkish Empire and Italian states, became a religion war at the middle XVI cent., when this historical event was interpreted as a conflict between religions.

VIOLANTE, Francesco

Apulian Coastal Cities in the Pîrî Re'is Kitâb-i Bahriyye

Pīrī Reʾīs compiled his Book of Navigation in 1520-21, partly based on Italian works, partly based on personal observations in the Western Mediterranean (late XVth – early XVIth centuries) A second version appeared in 1525-26, with much more chapters and charts, which quality and size were also improved; a third version is dated at the second half of XVIIth centuries.

A very important translation in a European language is considered to be the German one by Kahle in 1926-27. After the edition in 1935, some scholars translated several chapters about western Mediterranean and Greece; in the last fifteen years (in 1988 was published a new Turkish edition) important works were published by McIntosh and Goodrich.

In Italy, the Kitāb-ı Bahriyye has not unfortunately enjoyed the same kind of attention. Bausani produced eight translations, between 1979 and 1986, related to the different portions of the Italian coast and islands. The works of Ventura and Salierno about the Southern Italy have followed the guidelines of Bausani's work, and some innovative approaches can be found in a very recent work about the coasts of Tuscany.

This paper aims to confront text and charts from the Kitāb-ı Bahriyye about the coastal settlement in Apulia, the Adriatic frontier of the Southern Italy under Aragonese and Spanish rule, with both western narrative and cartographical descriptions and administrative and fiscal documents. The research will provide some interesting information about the accuracy of the Book and the Ottoman perception of the political and military landscape in Southern Italy.

VLAŠIĆ, Anđelko

Changes in the Size and Use of Forests of Slavonia during the Ottoman Rule

During the Ottoman rule in the region of Slavonia, i.e. from the first quarter of the 16th century until the end of the 17th century, Slavonia abounded in large areas of forests: more than 70% of the total area of Slavonia was under forest. With time, agricultural expansion, war industry and construction of fortifications led to deforestation, especially around fortresses and settlements. In the bibliography on the situation on the Ottoman-Habsburg frontier in the Early Modern Period, one can find assertions about an aggressive deforestation. The aim would be to analyze sources on the history of Slavonia in the Ottoman period with the aim of corroborating or disputing those assertions. There are a number of questions that would be posed: how large were the forest areas of Slavonia during the Ottoman rule, what was their geographical location and spatial extent, and what changed at the end of that period? What was the economic importance of the forests? How much were they used for human and livestock consumption? The comparison of primary sources, both Christian and Ottoman, will give us a clearer picture of the diversity, extent and use of Slavonian forests during the Ottoman rule. This information will be acquired by employing a detailed analysis of the published and unpublished Ottoman tax registers, Christian mission reports and other sources concerning the region of Slavonia.

YALTIRIK, Mehmet Berk

Eski İstanbul Kabadayısı Figürü ve Bir Şehrin Yaşadığı Değişimler

Eski İstanbul kabadayıları günümüzde mahalle kültürü gibi kaybolan değerlerin bir tezahürü olarak algılanmaktadır. Hatta külhanbeyi gibi serseri olarak nitelendirilen unsurlarla karıştırılmaması gereken adeta bir halk polisi hüviyetinde tasvir edilmektedirler. Bu durum son dönemlerdeki edebiyat ve sinema eserleriyle birlikte toplumdaki birtakım kabullerin etkisiyle ortaya çıkmışsa da çeşitli dönemlerde toplum içinde oynadıkları rolle de yakından alakalıdır. Çalışma bu değişim çerçevesinde "kabadayı" figürü üzerinde durmaktadır ve XIX. yüzyıl sonları ile XX. yüzyılın başlarını kapsayan süreçte, İstanbul örneğinde kabadayı olarak nitelendirilen unsurların dönüşümlerini incelemektedir. Toplumsal yapıdaki değişiklikleri de bu unsurlar üzerinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çeşitli isimler altında farklı dönemlerde Osmanlı İstanbul'unun bir parçası olarak ayaklanmalardan sokak kültürüne dek yansımaları çerçevesinde kabadayı figürünün irdelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışma XVIII. yüzyıl ile XIX. yüzyılın sonunda, yeniçeri zorbalarının ve mahalle kabadayılarının dönemlerini kapsamaktadır. Kabadayı figürünü de suç tarihi ve bir alt-kültür tarihi olarak ele almaktadır. Ayrıca bir şehrin ve toplumun dönüşümü de mercek altına alınmaktadır. Çalışma için arşiv vesikalarına, dönemin gazetelerine, hatıratlara ve bazı tetkik eserlere müracaat edilmiştir.

Figure of the Rowdy's Old Istanbul and the Transitions Experience of a City

Old Istanbul rowdies (kabadayı, "swashbuckler"), today are perceived as a manifestation of the lost values like local "neighborhood cultures". They are depicted in a way that they are not to be assorted together with the rounders (külhanbeyi), acting as if they are some sort of people's policemen. This assumption has emerged due to the influence of literature and cinema in the last period; however it is closely tied to their genuine role in the past society. This study focuses on how the figure of rowdy in this context changes and examines the transition of the figures described as rowdy, of Istanbul by period of late XIXth century and early XXth century. It aims to interpret the shifts and transitions in the society using these figures as examples. The study analyses the rowdy figures under different names, involving in various social movements from Street culture to uprisings.

This study scope of the between XVIIIth century and the end of XIXth century, period of janissary rowdies and district rowdies. Approach to rowdy figure's for criminal history and subculture history. Add to this under the spotlight, transition of a city and a society. Applied to archive documents, newspapers of the period, memoirs and some research works for study.

YASLIÇİMEN, Faruk

Osmanlı Oryantalizmi ve Kolonyalizmi Tartışmalarına Historiyografik Bir Yaklaşım

Son yirmi yılda İngilizce yazılan Osmanlı tarihi literatüründe söylem analizleri ile etnik ve dini kimlikleri merkeze alan akademik çalışmalar önem kazanmaya başladı. Literatürde Osmanlı Devleti uzun zamandır Avrupalı emperyalist devletlerin 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında mağdur ettiği bir devlet olarak takdim ediliyordu. Fakat bazı tarihçiler bu konuya yeni bir yaklaşım getirip Osmanlı Devleti'nin mağdur olmaktan ziyade, hayatta kalma refleksinin de eşlik ettiği bir çeşit oryantalizm ve kolonyalizm ürettiğini iddia ettiler. Milliyetçi yaklaşımların ideolojik tartışmalarını hatırlatan bu konu hakkında çok sayıda makale kaleme alındı. Yakın zamanlarda Osmanlı tarihçiliğinde güçlenen bu eğilime karşı, çoğu alçak sesle olmakla birlikte, itirazlar da yükselmeye başladı. Alanda tartışmalar tüm hızıyla devam ediyor. Bu sunum, konuyu historiyografik bakımdan ele alacak ve Osmanlı tarihi alanında bu söylemin yaygınlaşmasının ardında yatan muhtemel sebepleri tartışacaktır.

A Historiographic Approach to the Ottoman Orientalism and Colonialism Debate

In the last twenty years, discourse analysis and studies on ethnic and religious identities gained importance primarily in the English-written Ottoman scholarship. Ottoman Empire had been presented until recently as victim of European imperialist states during the late nineteenth and early twentieth centuries. However, some historians asserted a new perspective arguing that the Ottoman Empire, instead of being a victim, generated a kind of Orientalist outlook blended with imperialist aspirations in dealing with its own periphery. On this particular subject, reminding ideological debates of the nationalist perspectives of the past decades, numerous articles were published. Recently some objections were raised, though not so loudly, to this growing trend in the Ottoman historiography. Debates are going on in the field. This presentation will focus on the issue from a historiographic point of view and discuss possible reasons behind its dissemination in the field of Ottoman studies.

YAŞAR, Ahmet

Mekân ve Yabancı: 18. Yüzyıl İstanbul'unda Bir Handa Tek Başına Ölmek

Osmanlı İstanbul'unda müdavimlerine konaklama ve çeşitli ticari imkânlar sunan şehir içi hanları, aynı zamanda bazı 'yabancı'lar için dünyanın terk edildiği yerlerdi. Şehirde yabancı olarak yaşayan bir han sakini han odasında yalnız başına ölebilirdi. Uzunca süre ikamet edilen han odalarında son nefesini verenlerden bazıları geriye bıraktıkları eşya ve mali miraslarıyla kayıt altına alınmaktaydılar. Vefat edenlerin geriye kalan her türlü menkul, gayr-i menkul, eşya ve paralarının tespit edilip kayıt altına alındığı tereke kayıtları bize handa ölen sakinler hakkında bir fikir verebilir. Mirasın tespiti gibi şekli bir sürecin ötesinde bu kayıtlar, han sakinlerinin maddi kültürü ve gündelik yaşam pratiklerine dair önemli ipuçları sunmaktadırlar. Her şeyin ötesinde elimizdeki malzeme, 18. yüzyılın ikinci yarısında bir han müşterisinin servetinin karakteristik özelliklerini anlama imkânı verir. Bu belgeler, han odasında "sakin" ya da "müsafiren sakin" kişinin, yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan uyku seti, keyif verici maddelerle ilgili tiryakiliğini gösteren kahve ve duhan takımları, mesleği ile ilgili aletler (asker için silahlar, kumaş tüccarı için top top kumaşlar vs.), giyim ve kuşam unsurları, sahip olduğu nakit para ve çeşitleri, kimlere borç verdiği ve kimlere borçlu olduğu gibi detayları görme imkânını sunar.

Space and Stranger: The Dying Lonely in Khan Chamber in the 18th Century Istanbul

In the Ottoman Istanbul, urban khans that were places of accommodation and mercantile facilities for frequenters were also spaces of leaving from this world for some 'strangers". Almost all the khan residents who were living in city as strangers could die lonely in a khan chamber. In many cases, some of these persons were registered with goods and financial legacy they left behind. The probate inventories, that recorded all kinds of remainder of real-estate, commodities and financial having, provide us to understand material cultures and daily life practices of khan residents. These archival documents from the second half of the 18th century give us to reveal the general characteristics of the possessions of those persons. By examining the documents recording the details of the sleeping sets required to sustain life, coffee and tobacco sets showing the addiction, tool-related professions (guns for soldiers, fabrics for merchants, etc.), wearing apparel, owned cash and varieties, their debts and borrows, we have the opportunity to see the details of the material world of "stranger" in the city.

YAŞAR, Fatma Tunç

II. Meşrutiyet Dönemi Malumat-i Medeniye Ders Kitaplarında "Ahlak Eğitimi"

Geleceğin yetişkinleri olan çocukları hayata hazırlamak ve bu süreçte onlara ahlaki, içtimai, medeni ve iktisadi olarak belirli vasıflar ve değerler kazandırmak, II. Meşrutiyet dönemi (1908-1918) eğitim reformlarının en önemli hedefleri arasındadır. Bu amaç doğrultusunda, II. Meşrutiyet'in ilanının hemen akabinde ibtidaiye, rüşdiye ve idadilerde okutulmak üzere müfredat programlarına "ahlak, vatandaşlık ve medenilik" konularının ele alındığı "malumat-ı medeniye" dersi yerleştirilmiştir. Yürürlüğe girdikten kısa bir süre sonra da müfredat programlarında ve ders kitaplarında bu dersin adı ve içeriği "malumat-ı ahlakiye ve medeniye" olarak genişletilmiştir. Bu derslerde okutulmak üzere Ahmed Cevad, Doktor Hazik, Ali Rıza, Hüseyin Hıfzı, Ali Seydi gibi dönemin önde gelen yazarları tarafından çok sayıda ders kitabı kaleme alınmıştır. Bu kitaplarda çocuklara askerlik, vergi, seçim, meclis-i mebusan, hükümet gibi temel vatandaşlık mevzuları ile çocuklara kazandırılmak istenen ahlaki vasıflar, davranış kalıpları ve adab-ı muaşeret kurallarına dair farklı konulara yer verilmektedir.

Eğitimin en alt kademesinden en üst kademesine kadar müfredat programlarına yerleştirilen malumat-ı medeniye dersi II. Meşrutiyet dönemi Osmanlı yönetici elitinin belirli kıstaslarda ve özelliklerde şekillendirdiği gelecek nesil tasavvurunu yansıtmaktadır. Bu tasavvurun gerçekleşmesi belirli bir zümreyle sınırlı kalmaksızın eğitim vasıtasıyla toplumun tüm kesimlerine ulaşmak ile mümkün gözükmektedir. Bu bildiride, II. Meşrutiyet Dönemi malumat-ı medeniye ders kitaplarında ifade edildiği şekliyle "ahlâki, içtimai ve medeni" anlamda nasıl bir nesil yetiştirilmek istendiği ve eğitim sürecindeki çocuğa bu çerçevede hangi vasıfların ve davranış kalıplarının öncelikli olarak kazandırılmaya çalışıldığı tartışılmaktadır.

Moral Education in the Second Constitutional Period's Textbooks of Malumat-i Medeniye

To educate children who are the adults of the future and gain them moral, social, civil and economic skills and values are among the most of important goals of the education reforms of the Second Institutional Period (1908-1918). In accordance with this purpose, immediately after the declaration of the Second Constitution, a new course called malumat-ımedeniye which dealt with the subjects of "ethics, citizenship and civility" was placed in curriculums to be taught in ibtidaiye, rüşdiye and idadiye schools. Shortly after this course began to be taught in schools, the name and the content of the course have been expanded in curriculums and textbooks as "malumat-ı ahlakiye ve medeniye." A large number of textbooks were written by the leading authors of the period such as Ahmed Cevad, Doktor Hazik, Ali Rıza, Hüseyin Hıfzı and Ali Seydi in order to be taught in these courses. The basic citizenship issues such as military service, tax, elections, Ottoman Assembly, government and different topics related to moral values, good manners, and etiquette rules were handled in these textbooks.

The course of malumat-ı medeniye placed from the lowest to the highest degrees of Ottoman schools' curriculums reflects the vision of future generation of the Second Constitutional Period's ruling elite which was based on the specific principles and characteristics. The realization of this vision seems to be possible by reaching all segments of society through education without being limited by a particular class. In this paper, I will discuss how a future generation was imagined in terms of moral, social and civil meanings as expressed in the textbooks of malumat-ı medeniye and what kind of characteristics and conducts are tried primarily to be taught to children in the educational process.

YAVUZ, Nihal

15. Yüzyıl Osmanlı Edebiyatında Vahdet-i Vücûd Felsefesinin Tevhîd Türündeki Yansımaları

Varlığın kaynağı en eski zamanlardan itibaren insanoğlunun merak konusu olmuş; var olan canlı-cansız bütün varlıkların asıl kaynağının ne olduğu sorusuna cevaplar aranmıştır. İslâmiyet'in gelişine kadar çeşitli coğrafya, kültür ve medeniyetlerde varlığın kaynağı ve aslına dair fikirler üretilmiş, İslâmiyet'in gelişinden sonra varlık sorunsalı deliller ile çözümlenmiştir. Kuran-ı Kerim ve daha önceki bilgiler ışığında varlığı ve varlığın kaynağını, var oluş amacını, evren içindeki insanının yerini anlamlandırmaya çalışan âlimler bu konu üzerinde çeşitli düşünceler geliştirmiştir. Bu düşünce, yorumlama ve felsefeler genel olarak tasavvuf başlığı altında toplanmıştır. Zahir tasavvufun özünü oluşturan vahdet-i vücûd felsefesi İbn-i Arabî tarafından sistematik olarak ortaya koyulmuştur. Buna göre; mutlak bir varlık olan Allah, her şeyin özüdür. Evren, çokluklar halinde birliğin görünüşüdür.

Arap, İran ve Türk coğrafyasında etkisini gösteren İslam tasavvufu ve vahdet-i vücûd felsefesi Bayezid-i Bistamî, Hallac-ı Mansur, Cüneyd-i Bağdâdî, Hakim Senai, Selman-ı Savecî, Mevlânâ, Ahmet Yesevî, Yunus Emre gibi büyük mutasavvıfların fikir süzgecinden geçerek sanat ve edebiyatın şekillenmesine vesile olmuştur. Osmanlı edebiyatı da bu kültürün incelikleri ve estetiği ile sanatını icra etmiştir.

Arapça bir kelime olan ve birleme anlamına gelen tevhîd, tasavvufî olarak ise yaratılan ile yaratanı tek bir varlık olarak görmek anlamındadır. İlme'l-yakîn, ayne'l-yakîn ve hakke'l-yakîn şeklinde derecelere sahip olan tevhîd, kelam ilminin kolu olarak kabul edilir. Edebî terim olarak ise Allah'ı birleyen, birliğinden bahseden türün adıdır. Tevhîdlerin temelinde Kur'ân-ı Kerîm'de Allah'ın birliğine dair geçen ayetler ve bu ayetler çerçevesinde geliştirilen yorumlamalar ve felsefeler vardır. Bu yönden tevhîdler hem şer'î hem de tasavvufî mahiyet taşımaktadır.

Klasik Türk edebiyatında, eserlere tevhîd ile başlamak bir gelenek halini almıştır. Kaside başta olmak üzere çeşitli nazım şekilleri ile tevhîd türünün örnekleri verilmiştir. Bu çalışmada, Osmanlı'nın Anadolu'da köklü bir devlet olmak yolunda önemli adımlar attığı 15. yüzyılda yetişen Şeyhî, Ahmedî, Mihrî Hatun, Ahmet Paşa, Sinan Paşa gibi şairlerin eserlerindeki tevhîdler ele alınacak ve bu tevhîdlerdeki vahdet-i vücûd felsefesinin ifade şekilleri üzerinde durulacaktır.

Scholar of Singularity and Unity and Its Reflections on 15th Century Ottoman Literature

Source of the existence has been the issue of concern for humankind as from the oldest times; answers have been sought for the question of what is the principal source of all existing living existences and non-living things. Ideas had been generated for source and principal of the existence in various geography, culture and civilizations until the development of Islam, existence question has been analyzed with evidences after the coming of Islam. Scholars who tried to make sense of existence and source of existence, the aim of existence and place of the human within the universe under the light of Koran and previous information developed various ideas over this matter. This thought, interpretation and philosophies were generally collected under the heading of Sufism. Unity of existence philosophy constituting the core of Zahir Sufism was systematically presented by İbn-i Arabî. Accordingly, God, an absolute existence, is the core of everything. The universe is the appearance of unity in form of masses.

Islamic sufism and unity of existence philosophy showing its effect on Arab, Iran and Turkish geography conduced to shaping of arts and literature by passing through the idea filter of major Sufis such as Bayezid-i Bistamî, Hallac-ı Mansur, Cüneyd-i Bağdâdî, Hakim Senai, Selma-ı Savecî, Mevlânâ, Ahmet Yesevî and Yunus Emre. Ottoman literature also performed its art with details and aesthetics of this culture.

Unity which is an Arabic word and means making one, means seeing the creator and creature as a single existence in Sufism. Unity having degrees of ilme'l-yakîn, ayne'l-yakîn and hakke'l-yakîn are accepted as a branch of word science. As a literary term, it is the name of species that makes God one and mentions about its unity. Verses of Koran regarding the unity of God and interpretations and philosophies developed within the framework of these verses underlie the unities. From this point of view, unities have both evil and sufistic nature.

In classical Turkish literature, starting works with a unity has become a tradition. Examples of unity type were given together with poetry types, notably eulogiums. In this study, unities in works of poets who grew in 15th century when Ottoman took important steps in order to be a rooted state in Anatolia like Şeyhî, Ahmedî, Mihrî Hatun, Ahmet Pasha and Sinan Pasha will be discussed and expression forms of unity of existence philosophy in these unities will be discussed.

YELÇE, N. Zeynep

Sanuto'nun Günlüklerinde Osmanlı Sefer Haberleri ve Söylentileri: 1532 Alaman Seferi

Alaman Seferi adıyla anılan, Osmanlı ordularının 1532 yılında Habsburg topraklarına yöneldiği sefer fazla önemli olmayan birkaç kalenin fethedilmesiyle sonuçlanmıştır. Bu seferin Osmanlı devletine bölgesel genişleme ve toprak kazanımı anlamında somut getirileri olmaması birçok tarihçinin seferi başarısızlık olarak değerlendirmesine neden olmuştur. Oysa bu sefer dönemin ideolojik bağlamında, evrensel hükümdarlık rekabeti çerçevesinde, ele alındığında bu seferin toprak kazanımından ziyade gözdağı verme ve Osmanlı hanedanının üstünlüğünü gözler önüne serme niyeti belirgin bir şekilde izlenebilmektedir. Söz konusu dönemin dikkatli gözlemcilerinden olan Venedikli devlet adamı Marino Sanuto'nun kayıt altına aldığı anlatılar, mektuplar ve resmi belgeler, Osmanlı ordusunun hareketlerinin Habsburg topraklarında nasıl algılandığını ve buralarda yaşayan halkların deneyimlerini yansıtmaktadır. Söz konusu kayıtlar ile Osmanlı anlatılarının bir arada incelenmesi seferin bir güç gösterisi olarak hedefine ne kadar yaklaşabildiğini ya da yaklaşamadığını gösterecektir.

Ottoman Campaign News and Rumors in Sanuto's Diaries: Allemagne Campaign of 1532

Known as the Allemagne Campaign, the military campaign of Ottoman armies into Habsburg territory in 1532 ended up with the conquest of a few relatively unimportant castles. As the campaign did not result in significant territorial expansion and land acquisition, it has been evaluated as a failure by several historians. However, considered within the ideological context of the time, within the framework of the competition for universal monarchy, the aim of the campaign stands out as intimidation and displaying Ottoman dynastic superiority rather than territorial expansion. The narratives, letters, and official documents recorded by Venetian statesman Marino Sanuto, a meticulous observer of the period, provide precious insight to the perceptions of the local populations on the move of the Ottoman army. A parallel investigation of these records and Ottoman narrative sources demonstrates the degree to which the campaign reached its aim as a show of power and strength.

YENER, Emir

Demiryolculuk mu Donanma Mı? Son Dönem Osmanlı Tarihinde Osmanlı Deniz Stratejisi

1877-78 Osmanlı-Rus savaşında donanma harekâtının fiyaskoyla sonuçlanması, Osmanlı stratejik düşüncesinde yeni bir dönemin başlangıcını oluşturur. Rusların yeni icat edilmiş deniz mayınları ve torpidoları etkili şekilde kullanarak büyük masraflarla kurulmuş Osmanlı zırhlı filosunu felce uğratmaları; Sultan Abdülaziz döneminde ıslahına birinci öncelik verilen donanmanın gözden düşmesiyle sonuçlanmıştır. Savaştan alınan dersler, Sultan Abdülhamid'in deniz işlerindeki baş danışmanı Woods Paşa'nın torpido taraftarı olması ve devlet hazinesinin iflas durumu gibi başlıca sebeplerin etkisiyle 1878'den sonra öncelik bir defa daha kara ordusuna ve özellikle de çabuk seferberliğin anahtarı demiryollarına verilir. Bu zihniyet kırılması neticesi Osmanlı kurmay zabitanı arasında Birinci Dünya Savaşı'nın patlamasına dek sürecek bir yarılma ve polemik başlamıştır: Donanma mı? Şimendifer mi? Bu sunumda, mevzubahis ikiliğin gelişim süreci irdelenecek, Osmanlı deniz kuvvetleri üzerindeki maddi ve insani etkileri belirtilmeye çalışılacak ve bu etkilerin Trablusgarp ile Balkan harplerinin gidişatı üzerindeki tayin edici sonuçları gündeme getirilecektir.

Navy or the Railroad? The Naval Power in the Ottoman Strategical Thinking 1878-1913

When the Ottoman naval operations in the Russo-Turkish War of 1877-78 resulted with a full blown fiasco, a new chapter was opened in the history of the Ottoman strategic thought. The Ottoman high seas fleet, modernized at such huge expense during the reign of Sultan Abdülaziz, was totally paralyzed by the small Russian Black Sea Fleet which employed state of the art underwater warfare with mines, torpedoes and bold tactics. The lessons from the war, the bankrupt state of the Ottoman treasury and the fact that Sultan Abdulhamid II's chief advisor of naval affairs Henry Felix Woods Pasha was a proponent of torpedo warfare, all did result with the shifting of the military priority once more to the land forces, and especially to the railroad building as key to rapid mobilization. This dramatic mental change precipitated a sharp division among the Ottoman staff officers and a polemic arose, which endured almost until the First World War: Navy or the Railroad? This presentation aims to highlight the course of that dualism, its material and human effects upon the Ottoman naval forces and the decisive results of these effects upon the Turco-Italian and Balkan Wars of 1911-13 periods.

YILDIRIM, Abdullah

Taşköprizâde Ahmed Efendi'nin Vaz' İlmine Yaklaşım Şekli ve Katkıları

Taşköprizâde Ahmed Efendi (ö. 968/1561), gramer ve belâgat gibi Arap dilbiliminin temel inceleme alanlarına dair irili ufaklı çok sayıda kitap ve risâle telif etmiştir. Bu cümleden olmak üzere, müellifin üzerinde durduğu alanlardan biri, lafzın manaya delâletinin ilkesi olarak vaz' olgusu ve bu olguyu temel inceleme konusu haline getiren disiplin olarak vaz' ilmidir (ilmu'l-vaz').

Taşköprizâde'den yaklaşık iki asır önce Adudüddin el-Îcî'nin (ö. 756/1355) telif ettiği er-Risâletü'l-vaz'iyye ile bağımsız bir literatür olarak ortaya çıkan vaz' Sa'düddin et-Teftâzânî (ö. 792/1390) ve Seyyid Şerif el-Cürcânî'nin (ö. 816/1413) tartışmalarıyla kapsam ve derinlik kazanmış, özellikle Osmanlı dönemi müelliflerinin şerh ve hâşiye türü katkılarıyla bir disiplin olarak tanımlanmış ve tedvin edilmiştir.

Onuncu hicri asrın sonlarında vaz' ilminin son derece önemli/yararlı olmasına karşın henüz tedvin edilmediğini söyleyen ve el-Îcî'nin meşhur metnini "denizde bir damla" şeklinde nitelendiren Taşköprizâde, bu uzun ilmî zincirin önemli halkalarından birini teşkil eder. Müellifin vaz' ilmine yaklaşım şekli temelde İcî-Seyyid Şerif çizgisine yakın durmaktadır. Mübhem lafızların vaz'ı ve Nüzhetü'l-elhâz'da ele aldığı zımnî vaz'ın imkânı konusunda yaşanan tartışmalarda aldığı tutum bu durumu açıkça göstermektedir. Öte yandan Taksimu'n-nazm başlıklı çalışması müellifin -literatürdeki klasik şerhlerden farklı olarak- vaz' tartışmasını görece başka bir bağlama taşıdığını gösterir. Bu risalede müellif vaz' kavramını tanımlayıp alt başlıklarına temas ettikten sonra dilde kullanılan lafızların genel nitelikleri olarak mutlak, hâss, âmm ve müşterek şeklindeki dört temel olguyu vaz' kavramını esas alarak analiz eder. Tebliğde öncelikle, el-Îcî'nin metniyle ortaya çıkan vaz' tartışmasının mahiyetine ve bu tartışmanın sonraki süreçteki gelişimine kısaca temas edildikten sonra, Taşköprizâde'nin konuya yaklaşım şekli ve disiplinin teşekkülüne yaptığı katkı ortaya konmaya çalışılacaktır.

Taşköprizâde Ahmed Efendi's Approach to the Science of Wad' and Contributions

Taşköprizâde Ahmed Efendi (d. 968/1561), has written large and small lots of books and treatise on basic disciplines of Arabic linguistics such as grammar and balaghah. In this context, one of the issues on which the author dwells is the fact of wad' and the discipline that makes this fact study of subject.

Almost two centuries before Taşköprizâde, wad' had appeared as an independent literature through er-Risâletü'l-vaz'iyye which has been written by Adudüddin el-Îcî (d. 756/1355). Subsequently the wad' literature won scope and depth through debates between Sa'düddin et-Teftâzânî (d. 792/1390) ve Seyyid Şerif el-Cürcânî (d. 816/1413). And finally it has defined and codified as an independent discipline with the contributions of latter -especially that has been written in Ottoman period- texts in sharh and hashiyah forms.

Taşköprizâde, who says at the end of tenth century after hejira that despite the importance and usefulness of the science of wad' it has not been written yet and describes the famous treatise of el-Îcî as a drop in the ocean, is one of the important ring of this intellectual chain. His approach to the science of wad' in general is close to the el-Îcî-Seyyid Şerif line. His attitude to the wad' of uncertain wordings and to the possibility of indirect wad' that examined in Nüzhetü'l-elhâz prove this clearly. On the other hand, one of his works entitled Taksimu'n-nazm –unlike the former ones– shows that the author tried to move the wad' issue to a different context. In this treatise, after defining the concept of wad' and pointing out the subheadings, the author analyzes four basic issues shaped like mutlak, hâss, âmm and müşterek as the common qualifications of the wordings in language. In this paper, at first I will emphasize briefly what is the meaning of wad' as appeared in el-Îcî's work and how it developed after him. Later on, I will set forth the author's approach to the problem and how he contributed to establishment of the discipline.

YILDIZ, Gültekin

Tehdit ve Tedbir: Osmanlı Dış Askeri İstihbarat Faaliyetlerine Analitik Bir Bakış (1870-1914)

Osmanlı Devleti'nin dış askerî istihbarat faaliyetleri, XIX. yüzyılın son çeyreğinden itibaren sefaretlerde görevli ataşemiliterler aracılığıyla yürütülmeye başladı. Umumiyetle yüzbaşı ve albay arası rütbelerdeki kurmay subaylardan seçilen ataşeler, Harbiye Nezareti'ne bağlı Erkân-ı Harbiyye-i Umumiyye Riyaseti'ne (Genelkurmay Başkanlığı) istihbarat raporları göndermekle mükelleflerdi. Ayrıca donanması güçlü bazı ülkelere gönderilen ataşenevaller de Bahriye Nezareti'ne bağlı olarak benzeri bir iş görmektelerdi. Osmanlı Devleti'nin elçilik ya da konsolosluğunun bulunmadığı yerlerde ise askerî istihbarat sağlama görevini şehbenderler üstlendi. Sultan II. Abdülhamid döneminde, diğer devlet görevlileri gibi ataşeler de, doğrudan Sultan'a ve Saray bünyesindeki Maiyet-i Seniyye Erkân-ı Harbiyyesi'ne rapor verir hale geldiler.

Bu bildiride, Avrupa devletleriyle aynı tarihlerde ataşelik kurumunu devreye sokan Osmanlı Devleti'nin son dönem dış askerî istihbarat faaliyetlerinin bir bilançosu çıkarılarak analitik bir değerlendirme yapılmaya çalışılacaktır. Bu kapsamda veri ve bilgi toplama süreçlerinin unsurları ile veri ve bilgilerin içerikleri ve karar alma süreçlerindeki katkısı, istatistikler ve örnek olay incelemeleri üzerinden tartışılacaktır. TÜBİTAK SOBAG tarafından desteklenen 113K650 numaralı bilimsel araştırma projesinin verilerine dayanan bildiride, İstanbul'daki Başbakanlık Osmanlı Arşivi ve Deniz Müzesi Arşivi ile Ankara'daki ATASE Başkanlığı Arşivi'nde mahfuz resmî yazışmalar esas alınacaktır. Bu kaynaklardan elde edilen verilen ışığında cevaplanmaya çalışılacak temel problemler ise Osmanlı dış askerî istihbarat sisteminin, rakipleriyle mukayese edildiğinde, ne derece etkin çalıştığı ve devletin askerî gücüne ne derece katkı sağladığı üzerinde odaklaşacaktır.

Foreseeing the Threat: An Analytical Survey of Ottoman Foreign Military Intelligence Efforts (1870-1914)

In last quarter of XIXth century, Ottoman foreign military intelligence efforts were mainly conducted by the military attaches in the embassies. These were often selected among army staff officers between the ranks of captain to colonel and were held responsible to report regularly to the General Staff and the Ministry of War. Beside the military attaches, there were also naval attaches who were charged to monitor the naval developments on behalf of the Ministry of Marine. In places where the Ottoman government had not any embassy or consulate, commercial agents were held responsible to hold at the same time the function of a military or naval attache. During the autocratic reign of Sultan Abdulhamid II, many of the Ottoman foreign military intelligence agents were expected to report directly to the Sultan and the Imperial General Staff at the Palace instead of the General Staff at the Ministry of War.

This paper aims to evaluate the late Ottoman military intelligence efforts in comparison with the contemporary European states. In this regard, special attention will be paid to data and information gathering processes, to the content of intelligence reports and finally to the role foreign military intelligence played in the Ottoman national security decisions.

The paper depends on an ongoing research project which is supported by the Turkish Council of Science and Technology (TÜBİTAK SOBAG) under the number 113K650. In the light of the Ottoman official records kept in Başbakanlık Osmanlı Arşivi/Prime Ministry Ottoman Archives (Istanbul), Deniz Müzesi Arşivi/The Archive of the Turkish Naval Museum (Istanbul) and Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi/The Military Archives of the Turkish General Staff, the paper would problematize the efficiency of the Ottoman foreign military intelligence efforts in a comparative perspective.

YILMAZ, Ali

Birecik Sancağı Kanunnâmeleri

Osmanlı Devleti bir bölgeyi fethedince öncelikle bölgenin tahriri yapılır, vergi vermesi gerekenden alınır, sıkıntıda olanın ihtiyacı giderilirdi. Vergi kalemleri ve miktarları kanunnamelerde açıklanır, Kanunnameler, tahrir edilen sancağın defterinin başına yazılırdı. Sancak dâhilindeki herhangi bir şehrin veya köyün özel bir durumu varsa gösterilirdi. Fetih öncesinde farklı uygulamalar yapılmışsa, gayri meşru bir durumu söz konusu değilse muhafaza edilirdi. Özel durum Osmanlı tahririnde de kayıt altına alınırdı. Daha sonraları da padişah değişimlerinde veya ihtiyaç durumlarında tahrirler yenilenirdi. Tahrir adı verilen bu faaliyet esnasında; şehir, köy, mezra, çiftlik, yayla, kışla ve meralar gibi yerleşim birimleri ve tarım alanları ve otlaklar tespit edilir, bunların hukuki statüleri belirlenirdi. Bu birimler içerisinde yaşayan ailelerin vergi vermekle mükellef fertlerinin veya herhangi bir sebeple vergiden muaf olanlarının adları tek tek kaydedilirdi. Bunların ekip-biçtikleri arazilerin büyüklüğüne veya küçüklüğüne göre mensup oldukları kategoriler (tam-çift, nîm-çift, bennâk, caba), evli olup olmadıkları ayrı ayrı yazılır, üretilen mahsuller ve bunların üzerinden ödemek zorunda oldukları vergiler, meslek grupları deftere geçirilirdi. Birecik Sancağı da müteaddit defalar tahrir edilmiş; Başbakanlık Osmanlı Arşivi TD 184 (943/1536), TD 276 (959/1552), TD 496 (978/1570-71), Kuyûd-i Kadime Arşivi TD 173 (992/1584) numaralı dört farklı tahrir defterinin başında da sancak kanunnamesine yer verilmiştir.

Bu araştırmada; BA TD 496 s. 8-11'de kayıtlı 1572 tarihli ve bu kanunnamenin harfi harfine aynı olan TKGM KKA TD 173, vr. 3b-5a'da kayıtlı 1584 tarihli Birecik sancağı kanunnamesi incelenmiş, diğer nüshalardaki farklılıklar dipnotlarda gösterilmiştir.

Kanunnames of Birecik Sanjak

Ottoman Empire conquered a region; the first thing was setting up a tahrir book in order to plan to collect taxes from who can afford to pay tax and to help people who need financial and humanitarian aid. Taxable items and critical amounts for taxes were declared in kanunnames which were placed as cover letter of any sanjak's tahrir book. If any village or city had any special status, it was stated there. Any acting regulations which were not counteracted with the law in a region before the conquest were remained intact. Special status was also stated in Ottoman tahrir book. Tahrir books were renewed every coronation and also if there was any need of renewal. With the procedure called tahrir, towns, villages, hamlets , farms , pastures , rangelands, meadows and agricultural fields were identified and their legal status were stated. Inhabitant families and their taxpayer members and if there were any tax-free citizens with any cause among inhabitants of a district, their names were recorded. Their lands were named for size of the land category they belong in (tam-çift, nîm-çift, bennâk, and caba), martial status, the crop they harvested, he accrued tax and their occupations were also recorded on tahrir book.

The Birecik Sanjak had been recorded in tahrir books several times. Also four different tahrir books has the sanjak's kanunname as their cover letter: Prime Ministry Ottoman Archives TD 184 (943/1536) , TD 276 (959/1552) , TD 496 (978 / 1570-71) , Kuyûd -i Kadima Archive TD 173 (992/1584)

In this study; BA TD 496 p. 8-11 dated 1572 and registered on the statute books literally the same as TKGM KK TD 173, vr. A 3b-5a registered statute book dated 1584 belongs to Birecik Sanjak is used as the source and differences with other copies are citenoted.

YILMAZ, Coşkun

Hekim Terekelerinin Osmanlı Tıp ve Kültür Tarihi Açısından Önemi

Tereke kayıtları ilgili şahısların hayatları, aileleri, çocukları, maddi durumları, ikamet yerleri, semtleri, mekânları, ilgi alanları, evlerinin yapısı, donanımı, eşyaları, kitapları, alacakları, borçları, yaşam standartları, mesleki ilgilerine yönelik materyal, yakın veya iletişim halindeki çevresi gibi pek çok konuda önemli bilgiler sunmaktadır.

Tabip terekelerinde ise bu bilgilerin yanı sıra, kütüphanelerindeki tıbbi eserler, bu kitapların yaygınlık derecesi, tabib dükkânları, tıbbi aletler, hammaddeler, ilaçlar vb. bilgiler yer almaktadır. Ve tereke bilgileri bir araya getirildiğinde hekimlerin biyografik bilgilerinden, ekonomik durumlarına ve tıbbi eser, alet, ilaç vb. bilgilere ulaşmak mümkün olabilmektedir. Bu ise bize sıradan veya hekimbaşılık yapmış bir Osmanlı hekiminin dünyasının kapılarını aralamakta, evlerinin içinden aile bireylerine ve iktisadi yapılarına varıncaya kadar geniş bir çerçevede değerlendirme, farklı statülerdeki tabibler arasında irtibat ve mukayese imkânını sağlayabilmektedir. Hekim terekeleri, mesleki mensubiyet itibariyle tıp tarihi için büyük bir değer taşımasının yanında iktisat, sosyal, kültür tarihi açısından da özgün bilgiler ihtiva etmektedir.

Osmanlı iktisat, sosyal ve kültür tarihiyle ilgili çalışmalarında ilginin gittikçe artmasına mukabil, Osmanlı tıp tarihi araştırmalarında terekelere pek müracaat edilmemektedir. Bu tebliğde XVII. yüzyıldan XX. yüzyılın başına kadar tespit edilen, 4'ü hekimbaşı, diğerleri cerrahbaşı, cerrah, hassa tabibi, serkehhal ve hekim olmak üzere yaklaşık 20 kişinin terekesinden hareketle bu kaynakların Osmanlı tıp ve kültür tarihi açısından önemi üzerinde durulacaktır.

The Significance of Ottoman Medical Registers (Tereke) for Medical and Cultural History

The Ottoman medical inheritance registers (tereke) contain important data and details about the life of owners, their families and children, financial situations, place of residences, neighborhood, revenues, houses etc.

In addition to the data mentioned, inheritance registers of physicians in particular give information, medical works in libraries, clinics, medical instruments, medicines and so on. Comprehensive analyses of inheritance registers reveal biographical information of physicians, their economic status and medical works, equipment, medicine etc. All information collected from inheritance registers of physicians open the gates of the world of Ottoman physicians. And it also provides an opportunity to evaluate and compare the statue of the household individuals, their mutual relations and economic status. Inheritance registers also contain unique information about social, cultural and economic perspectives as well as medical professional belongings.

To the contrary the rise of the interest in the studies of the Ottoman social, cultural and economic history, the interest in the Ottoman medical registers remained relatively very low. This paper aims to analyze twenty medical registers of 17th Century, belong to a variety of Ottoman physicians and focus on the importance of Ottoman medical registers for the medical history and culture.

YILMAZ, Hakan

Orhan Gâzî'yi Sarayında Ziyaret Etmiş Bir Seyyah/Sûfî: Seyyid Kâsim El-Bağdâdî ve Seyâhat-Nâme'sinin Kuruluş Devri Osmanlı Tarihi Açısından Önemi

Edebî, coğrâfî ve sosyo-kültürel araştırmaların başlıca kaynaklarından biri olan *Seyahat-nâme*ler, birer görgü tanığı olan seyyahlar tarafından te'lif edildiği ve onların orijinal tespit ve izlenimlerini içerdiği için, tarihî gerçeklerin doğru olarak belirlenmesi noktasında da birincil kaynaklar arasında önemli bir yere sahiptir. Osmanlı Devleti'nin kuruluş dönemi ve bu dönem içerisinde, özellikle devletleşme yönünde ilk ve en önemli adımların atıldığı Orhan Gâzî devri ile ilgili sınırlı sayıdaki çağdaş kaynaklar arasında da *seyahat-nâme*ler, kuşkusuz bu dönemi aydınlatacak en önemli tarihî materyallerin başında gelmektedir.

Bu bildiride; çağdaş Arap coğrafyacı İbn Fazlu'llâh el-'Ömerî'nin (ö. 749/1349) tasvir ettiği süreçten altı yıl, ünlü Tancalı seyyah İbn Battuta'nın (ö. 770/1368) seyahatinden sekiz yıl önce Orhan Gâzî'yi Bursa'daki sarayında ziyâret etmiş olan sûfî gezgin Seyyid Kâsım el-Bağdâdî'nin (ö. 750/1350) 1324 yılı Haziran-Aralık ayları arasına ilişkin gözlemleri ve bu gözlemlerin kuruluş devri Osmanlı tarihinin tartışmalı meselelerini aydınlatmadaki önemi üzerinde durulacaktır. Tarihî açıdan önemini ilk kez bu bildirimizle bilim dünyasına duyuracağımız, XIII-XIV. yüzyıl tasavvuf tarihi ve Osmanlı Devleti'nin kuruluş tarihine ışık tutacak nitelikteki en eski *seyâhat-nâme* örneğini teşkil eden Bağdâdî *Seyāḥat-nāme'*si; Osman Gâzî'nin ölüm tarihi ve oğlu Orhan'a devretmiş olduğu siyâsî oluşumun mâhiyeti, Osmanlı bürokrasisinin ve dinî-siyâsî statülerinin hangi tarihlerde teşekkül ettiği, Bursa'nın gerçek fetih tarihi, gâzîliğin Orhan Gâzî, Seyyid Kâsım el-Bağdâdî ve İslâm ulemâsının gözündeki değeri ve Sultan Orhan'ın Bursa'da inşâ ettirdiği Beg-sarayı'nın ayrıntılı tasvirleri... gibi bilinmeyen pek çok noktaya, bir görgü şâhidinin orijinal izlenimleri doğrultusunda ışık tutmaktadır.

A Sufic Traveler Who Visited Orhan Ghazi at his Palace: Sayyid Kasim al-Baghdadi and the Importance of His Travel Book of Terms the History of Establishment of the Ottoman Empire

Travel books which are one of the main sources of literary, geographical and socio-cultural researches have an important place among the primary sources for determining the historical facts accurately since they are written by the itinerants who are the eyewitnesses of what is written and also they include the original findings and impressions of them. Travel books are the most important historical materials among the limited contemporary sources that are related to establishment period of the Ottoman Empire and within this period, particularly the Orhan Ghazi period in which the most important steps for becoming a state was taken.

This notice dwells on the observations of the sufic traveler Sayyid Kasim al-Baghdadi (d. 750/1350) in 1324 between June-December who visited Orhan Ghazi at his palace in Bursa after six years from the period that the contemporaneous Arab geographer Ibn Fadl Allah al-Omari (d. 749/1349) described and before eight years from the travel of famous itinerant Ibn Battuta (d. 770/1368) from Tanca and the importance of this observations on illuminating the controversial issues of the establishment period of the Ottoman Empire. The travel book of Baghdadi of which we will announce its historical importance to the science world by this notice for the first time represents the oldest sample of travel books and will throw light on the sufism history of XIII-XIVth centuries and the history of establishment of the Ottoman Empire. It will also illuminate many unknown points through the original impressions of an eyewitness such as the death date of Othman Ghazi and the character of the political entity that he transferred to his son Orhan, dates of formation of the Ottoman bureaucracy and the religious-political statutes, actual conquest date of Bursa, value of the ghazis in the eyes of Orhan Ghazi, Seyyid Kasim al-Baghdadi and Islamic scholar (ulema) and detailed descriptions of the Beg Palace that Sultan Orhan have it built in Bursa.

YILMAZ, Mervenur

Ahlâk-ı Adûdiyye Şerhleri Bağlamında Erdemlerin Ontolojik Konumu

Aristoteles her bir varlığın ontolojik statüsünü ifade eden kategoriler öğretisini ele aldığı Kategorilerkitabında erdemlerin kategorisini nitelik olarak belirlemektedir.Aristoteles'e göre erdemler, uzun süreli olmaları ve kolayca yok olmamaları bakımından, "meleke" olarak düşünülmektedir. Meleke ise, insan nefsinin erdemli davranışları zorlanmadan ve düşünmeksizin gerçekleştirmesi anlamına gelmektedir.İslam ahlak düşüncesinde de aynı şekilde ele alınan erdemler, iki rezîletin ortası olmaları anlamında itidal durumunu ifade etmektedir. Kindî, FârâbîÎ, İbnMiskeveyh, İbnSînâ gibi filozoflar tarafından aynı şekilde tanımlanan erdemler, İbnSînâ tarafından Aristoteles'i takiben araz kategorisi altında düşünülmüştür. Aristoteles ve daha sonra İbnSînâ arazı "bulunduğu yerde onun bir parçası olmaksızın bulunan, fakat o olmaksızın var olamayan" şeklinde tanımlamakta, fakat erdemler insan nefsini dönüştürmekle adeta nefsin kendisine dönüşmektedir. Üstelik kendileri gibi meleke olan ve zihinde bulunan bilgilerin aksine erdemlerin nerede bulunduğu net değildir. Bu bakımdan erdemlerin araz olduğu düşüncesi tartışmaya açıktır. Mezkur isimler aracılığıyla intikal eden erdemlerin meleke olduğu ve bu bakımdan araz olduğu düşüncesi, Îcî'nin kaleme aldığı oldukça muhtasar fakat ahlak felsefesinin önemli başlıklarını tartışması bakımından önem arz eden Ahlâk-ı Adûdiyye adlı eserinde de meleke olarak ele alınmaktadır. Bu bakımdan hakkında birçok şerhin kaleme alındığı Ahlâk-ı Adûdiyye, tartışmaların Osmanlı düşüncesinde ele alınışını göstermesi bakımından önemlidir. Bu çalışmada erdemlerin arazlığı konusu, tarihsel bağlamı da göz ele alınarak Ahlâk-ı Adûdiyye şerhleri bağlamında ele alınacak ve Osmanlı ahlak düşüncesinde etkili olmuş eserin şerhleri bağlamında tartışılmaya çalışılacaktır.

Ontological Status of Virtues in the Context of Adudian Ethics Commentaries

In Categories, the book in which Aristotle establishes ontological categories of each thing, Aristotle defines the category of virtue as quality. According to Aristotle, virtues are considered as habit (malaka) due to their stability and long-lasting nature. Habit (disposition) means that human soul (al-nafs)realizes them without any hardness or thinking. Likewise in Islamic ethical thought the virtues represent the mean between two vices. The virtues aredefined in a similar manner byal-Kindī, al-Fārābi,Miskawayh,Ibn Sīnā. The virtues are considered as accidents by İbn Sinaand following Aristotle's categories, they are considered as accidents. Aristotle and ibn Sīnādefine accident as "a thing in a locus without being a part of it, but also that thing cannot continue its presence without the presence of the locus". However, virtues cause change in the human soul and in turn they turn into the soul itself. What is more, unlike the other habits that are knowledge in the soul, we cannot define the place of the virtues. Due to this ambiguity, the accidentality of virtues is debatable. In his Ahlâk-ı Adûdiyye, Icîtooconsidersthevirtues as habits. Inordertoestablishtheplace of thediscussions on accidentality of virtues in Ottomanthought, thisbook is importantduetothelargenumber of commentarieswritten on it. Thisresearch, thenevaluatesthedebate on accidentality of virtues in thehistoricalcontextwithregardstothecommentaries of Ahlâk-ı Adûdiyye.

YILMAZ, Şenay Öztürk

1768-74 Osmanlı Rus Savaşı'nda Osmanlı Ordusu [Edremid 1767-71 Tarihli Şer'iye Siciline Göre]

İncelenen H.1180-1185 [M.1767-1771] tarihli beş yıllık Edremid Şer'iye Sicili Defteri, "1768-1774 Osmanlı Rus Savaşı"nın bir yıl öncesini ve savaşın dört yılını kapsamaktadır. Bu sebeple defterde savaş hazırlıklarını da görmek mümkündür. Edremid Şer'iye Sicilinde Osmanlı Ordusu'nun Osmanlı-Rus Savaşı [1768-74]'ndaki durumu, ordu ve donanma için Edremid'den istenen malzemeler, askerlerin günlük ihtiyaçlarına dair bilgiler detaylı bir şekilde yer almıştır. Ayrıca harplerle ilgili ayetlere yer verilmiş olup dinin asker ile ordu üzerindeki etkisi [cihat ve gaza anlayışı] de ortaya çıkmıştır. Osmanlı Ordusu'nun savaş alanıyla birlikte savaş alanı dışındaki durumu, ordunun lojistik, ikmal ve iaşesi hakkında bilgiler verilecektir.

Ottoman Army in Russo-Turkish War 1768-74 [Based On Court Registry of Edremid Dated 1767-71]

Edremit Court Registry, dated between 1180 and 1185 (AH) [1767-1771 (AD)], is one of the most important sources to reveal Russo-Turkish War (1768-1774). Thus, in this article, we will handle five years of this period. Therefore it is possible to see the war preparations in the registry book. The situation of Ottoman Army in Russo-Turkish War (1768-74), equipments requested from Edremid for army and navy, information about soldiers daily needs are appeared in Edremid Court Registry Book. Also, because of it includes verses about wars, the religion influence on soldier and army (ghaza and jihad understanding) has been come to light. The information about Ottoman Army Battlefield, the situation outside the battlefield, logistics, supply and food situation of army are tried to given.

YILMAZ, Tuba Demirci

Zührevi Hastalık Salgını ve Osmanlı Frengilisinin Bedeni: Geç Osmanlı İmparatorluğu'nda Zührevi Hastalık, Tıbbi Söylem ve Toplumsal Cinsiyet

On dokuzuncu yüzyılın ortasıyla yirminci yüzyılın başı arasında cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve bu hastalıkların kitlesel olarak salgınlar biçiminde yayılışı hem bir halk sağlığı sorunu hem de siyasi bir sorun haline gelmiştir. Sıklıkla "modern devrin hastalığı" olarak adlandırılan frengi, geleceğin kuşaklarının ve anne karnındaki fetüsün sağlını bozan, bulaştığı farklı toplumsal kesimlerden aileleri sağlıksız, riskli ve kusurlu nesillerle helak eden korkunç bir hastalık olarak algılanmıştır. Frengi aynı zamanda orduların savaşma kabiliyetini yok eden ve içinde yayıldığı toplumların itibarına da zarar veren ahlaka mugayir bir hastalıktır. Kitleler arasında hızla yayılan frengi nedeniyle dünyanın pek çok yerinde farklı tür tepkiler ortaya çıkmış ve önlemler alınmıştır. 1850'li ve 1900'lü yıllar arasında Osmanlı yönetimi de frengiyi toplumun ve devletin güç ve donanımı açısından külfet oluşturan ciddi bir sorun olarak görmeye başlamıştır. Frengi vasıtasıyla hastalıklılar, sağlık çalışanları, belediye zabıtası ve polis mensuplarıyla kanaat-cemaat önderleri gibi hastalığın yayılmasından veya önlenmesinden sorumlu farklı toplumsal kesimlerin disipline edilmesi için çeşitli baskı araçları kullanılmıştır. Osmanlı öğüt yazını hedef kesimlere ve önleyici tedbirlerden sorumlu yetkililere pratik yönergeler sağlayarak, frengi konusundaki yönetmelikleri tamamlamaya çalışmıştır. Bu bildiri geç Osmanlı İmparatorluğu'nda frengi hastalığını önlemeye yönelik yönetmeliklerin farklı boyutlarını eleştirel ve karşılaştırmalı bir biçimde çözümleyerek, hem frengi hastalığı ve hastalarına dair temsil biçimlerini, hem de zührevi hastalıklar konusundaki tıbbi söylemlerin cinsiyetçi yapısını döneme ait çeşitli yönetmelikler, öğüt literatürü, basın ve Osmanlı tıbbi yazını vasıtasıyla irdeleyecektir.

Venereal Contagion and the Body of Ottoman Syphilitic: Venereal Disease, Medical Discourse and Gender in the Late Ottoman Empire

From mid- nineteenth to early twentieth century, sexually transmitted diseases and their society-wide flow as epidemics became a public health as well as a political concern. Syphilis, often regarded as an "illness of the modern era", perceived as an evil infirmity that could deteriorate future generations, obliterate foetuses and doom stricken families of different classes to unhealthy, jeopardized and tainted progeny. It was also an immoral malady which could destroy the fighting ability of armies and impair the honor of societies in which it broke out. For the rapid flow of syphilis among masses, different sets of reflexes and precautions emerged world-wide. Between 1850s and 1900s, Ottoman administration started to perceive syphilis as a serious encumbrance for the outfit and might of the society and state, too. In the medium of syphilis, repressive means were utilized to discipline different social groups; since the infected, medical professionals, magistrates of municipal and police administration, and the community leaders were either deemed culpable or deterrent for its expansion. Ottoman advice genre on syphilis also sustained regulations by providing practical instructions to the target population and agents liable to enforce the preventive measures. This paper critically and comparatively analyses different dimensions of anti-syphilis regulation in the late Ottoman Empire to portray the representations of the syphilitic and the syphilis as well as arguing the gendered nature of medical discourses over venereal disease through various regulations, advice genre, the press and Ottoman medical literature.

YİĞİT, Ahmet

XVI. Asırda Batı Anadolu Bölgesinde Çeltik Üretimine Dair Bazı Notlar

Osmanlı Devleti'nde çeltik üretimine dair yapılan çalışmalar yeterli değildir. Genelde çalışmalar Rumeli'de Meriç, Tunca ile diğer küçük nehir ve derelerin etrafındaki verimli alanlardaki çeltik mukataaları üzerinedir. Anadolu'da Sakarya nehri üzerinde mukataa olarak işletilen çeltik sahaları vardır. Aydın, Denizli ve Teke bölgelerinde bulunan nehir ve su kıyılarında çeltik tarımı yoğun olarak yapılmaktadır. Menteşe bölgesinde Dalaman nehrinde mukataa olarak işletilen çeltik arkları vardır. Bu işletmelerin hiçbiri Balkanlar'daki Filibe ve çevresinde bulunan mukataalardan üretim kapasitesi olarak az değildir. Fakat Osmanlı Devleti'nde XVI. yüzyıl çeltik üretimi üzerine yeterli çalışmalar yapılmamış olması bölgelerin üretim kapasitelerini ortaya konulmasına imkân vermemektedir. Menteşe bölgesinde ziraî açıdan çeltik üretimi, tüketimi, satışı hemen hemen her kazada gerçekleştirilmektedir. Ticarî açıdan önemli olan Balat kazasında pirinç pazarının bulunması, pirinç satışının yapıldığı ve pirincin ticarî emtia olarak kullanıldığını göstermektedir. Vakıf arazilerinde çeltik üretilmekte ve bu çeltikler vakıflara oldukça yüksek bir meblağın akar olarak dönmesini sağlamaktadır. Vakıf görevlilerinin XVI. yüzyıldaki enflasyon karşısındaki vakfiyede belirlenen ücretlerindeki değer kayıplarının önlenmesine yönelik, aynî malzeme verilmesi uygulamasında çeltiğin önemli bir ürün olduğu görülmektedir.

XVI. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Batı Anadolu'da pirinç üretimi yapılan arklar, arkların kapasiteleri, çeltik fiyatları ve üretilen çeltiklerden alınan vergiler dönemin kayıtları olan tahrir defterleri verilerine göre ortaya konacaktır. Vakıf arazilerde üretimi yapılan pirinç ve bu pirinçlerin vakıf görevlilerine aynî olarak dağıtılma usulü incelenecektir. Bu çalışma ile Osmanlı Devleti'nin henüz üzerinde yeterli çalışmalar yapılmamış olan ziraî üretim tarihine, Batı Anadolu bölgesinde gerçekleştirilen çeltik üretiminin kapasitesi hakkında katkıda bulunacaktır.

Some Notes on the Rice Production in Western Anatolia in 16th Century

Studies on the rice production in the Ottoman Empire are not enough. In general, studies are on the rice muqâtaas in the fertile areas around the Meric, Tunca and other small rivers and streams in Rumelia. On the Sakarya River in Anatolia, there are paddy fields operated as muqâtaa. Paddy cultivation is done extensively in the rivers and the waterfronts located in the regions of Aydın, Denizli and Teke. There are muqâtaas operated as rice arcs in Dalaman river, in Menteşe region. None of these businesses as production capacity is less than muqâtaas located in Plovdiv and the surrounding area in the Balkans. But that there have been no adequate studies on 16th century rice production in the Ottoman Empire does not allow regions' production capacities to be put forward. In terms of agriculture in Menteşe region, rice production, consumption, sale is conducted in almost every district. The presence of the rice market in commercially important Balat district shows sales of rice and rice is used as a commercial commodity. Rice is produced in foundation lands and this rice provides the foundations a very high amount return as revenue. For preventing depreciation in wages of foundation officers in relation to inflation in 16th century, it is seen that rice is an important product in wage in kind application.

According to cadastral record books, the records of the period, it will be introduced arcs in which rice production is made, capacities of arcs, rice prices and taxes collected for the produced rice in Western Anatolia, in Ottoman State in 16th century. Rice whose production is made in foundation lands and way of distribution of this rice to foundation officers in kind will be examined. With this study, it will be contributed to agricultural production history of Ottoman State on which there is yet not enough researches, about executed rice production capacity in Western Anatolia.

YOLUN, Murat

Salgın Hastalıklar ve Ceza Kanunu Arasındaki İlişki Üzerine: Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Ceraim-i Sıhhiye Kanunu (1884)

Bu çalışmanın amacı Osmanlı İmparatorluğu'nda yürürlüğe konulan ve 19. yüzyılda pek göze çarpmayan Ceraim-i Sıhhiye Kanununa ve bu kanunun salgın hastalıkları önleme noktasındaki rolüne göz atmaktır. Ceraim-i Sıhhiye Kanunu kolera salgınlarının dünyanın farklı noktalarını kasıp kavurduğu bir zaman olan 1884'te yürürlüğe konuldu. Bu kanun, 2 fasıl ve toplamda ise 17 maddeden müteşekkil bir hukuki metin idi. Bunun temel amacı hem imparatorluk içindeki salgınları hem de dışarıdan gelen salgınları kontrol altına almak ve de tıbbi mevzuattaki kurallara uymayarak bu salgınları doğrudan veya dolaylı biçimde bulaştıranları cezalandırmaktı. Kanun karantinada kalma süresini ihmal edenlere, yasal mevzuata uymayan gemi kaptanlarına, gemideki yolculara, karantinalardaki görevlilere kadar pek çok kişiyi kapsıyordu. Bu kanundaki müeyyideler hapis ve para cezasından kürek cezasına kadar farklılık gösteriyordu ve işlenen suç ile makul ceza arasında sıkı bir ilişki kurulmaya çalışıldı. Cezaların ağır olması sağlanarak kanunda belirtilen suçların tekrar işlenmemesi için caydırıcılık özelliği kazanmaya gayret edildi. Başka bir deyişle, devletin, tebaanın ve ticari faaliyetlerin zarar görmemesi için mümkün olduğu kadar sert tedbirlerin uygulanmasına karar verildi.

Bu ceza kanunu sayesinde, Osmanlı İmparatorluğu ticari faaliyetleri düzenlemek için daha fazla yasal temele sahip oldu ve devletin sıhhi meselelerdeki gücünü pekiştirdiği söylenebilir. Gerçekten de bununla birlikte devlet aygıtı karantina istasyonlarını kullanarak kısmen de olsa daha etkili biçimde hareket etme şansına sahip oldu. Bu kanun sosyal ve özellikle ekonomik alanların medikalizasyonu üzerinde etkilere sahipti.

The Law of Medical Crimes in the Ottoman Empire: A Method of Control through Penal Law

This paper intends to shed light on the less-studied Law of Medical Crimes in the nineteenth century and its role in the prevention of epidemic diseases in the Ottoman Empire. The Law of Medical Crimes (Ceraim-i Sıhhiye Kanunu) was put into effect in 1884 when a cholera pandemic overran many countries in the world. This law consisted of seventeen articles and its main goal was to check contagious diseases originating from both inside and outside of the empire and to punish those who transmitted these diseases directly or indirectly, disobeying rules in medical regulations. It covered many persons, including those who violated the duration of quarantine, ship's captain who breached legal regulations, passengers on board and the officers of quarantines. The sanctions imposed by this law ranged from prison sentence and fine to penal servitude and also committed crime correlate with reasonable punishment. In order to prevent the crimes aforementioned, those who prepared this law wanted it to be deterrent, making the punishments heavy. In other words, it was decided to take as much harsh measures as possible so as to protect the state, its subjects and commercial activities

It can be argued that thanks to this law, the Ottoman Empire had more legal basis to regulate commercial activities and consolidated its power in medical affairs. In fact, on account of this regulation, the state attempted to act more effectively, using a number of institutions like quarantine stations. It has at least noticeable impact on the medicalization of social and economic control.

YURDAKUL, İlhami

Şeyhülislamlar Silsilesinin Son Büyük Zengini Mekkizade Mustafa Asım Efendi'nin Muhallefatı

Osmanlı idarî sisteminde büyük-küçük bütün âmir ve memurların muayyen ve gayrimuayyen veya sadece gayrimuayyen gelirleri vardı. Bu gelirlerin özellikle üst düzey idarecilere tahsis periyodu, çoğu zaman o memuriyetlerin önem ve itibarının yükseliş seyrine paralel olurdu. Tanzimat öncesi devrin şeyhülislamları genel olarak ilmiye aristokrasisinden gelen kişilerdi. Böyle bir aileye mensubiyet devlet idare ve görgüsü ile bu işleri idare edebilecek kadar zenginlik demekti.

Şeyhülislamların malları diğer ilmiye mensupları gibi belli şartlar dışında müsadere edilmezdi. Bu da servet birikiminin kuşaktan kuşağa aktarımı anlamına gelirdi. Tanzimat'tan sonra ise düzenli maaş sistemine geçilmesi ve yeni bürokratik sistemin gereği olarak diğer memuriyetlerde olduğu gibi şeyhülislâmlarının gelir düzeyi de her geçen gün biraz daha zayıfladı. 1846 yılında Mekkizade'nin 2 eşi ve akrabaları bulunmasına rağmen çocuksuz olarak öldüğü ve varisi bulunmadığı gerekçesiyle mal varlığına hazine doğrudan varis oldu.

Bu çalışmada geleneksel sistem şeyhülislamlarının son halkası olan Şeyhülislam Mekkizade Mustafa Asım Efendi'nin defni ve muhallefatının yazımı, taksimi ve tahsisi üzerine detaylı bir araştırma yapılacak, ardında da bazı ilmiye ve devlet ricalinin servet birikimleriyle kıyaslanarak genel bir sonuca varılacaktır.

Heritage of Mekkizade Mustafa Asim Efendi, Last Wealthy of Şeyhülislam Range

All chiefs and officers at every level in Ottoman administrative system had certain and precarious incomes or only precarious incomes. Allocation period of those incomes especially to executives was mostly parallel to rising process of their significance and prestige. Şeyhülislams before Tanzimat Reform Era were generally among people from *ilmiye* aristocracy. Belonging to such a family meant a wealth to afford their duties with administrative ethics.

Belongings of şeyhülislams could not be escheated off the exceptions in contrary to other *ilmiye* members. Therefore their fortune was inherited from generation to generation. However, after *Tanzimat* reform era following regular salary system and new bureaucratic system level of income of şeyhülislams decreased day by day as other officers'. In 1846 when Mekkizade passed away treasure inherited his wealth directly on the grounds that he died without sons and daughters and had not successors although he had two wives and relatives.

In this study a research regarding burial of Şeyhülislam Mekkizade Mustafa Asım Efendi, last ring of şeyhülislams of conventional system and portion and allocation of his heritage will be analyzed elaborately and his heritage will be compared to fortunes of several ilmiye and state members.

YÜCEDAĞ, Gülcan

Galland ve Covel'e Göre XVII. Yüzyıl Sonlarında Osmanlı Ülkesinde Hastalıklar ve Tedavi Usûlleri

"Binbir Gece Masalları"nı "Batı"ya tanıtan kişi olarak ünlenen Fransız oryantalist ve arkeolog Antoine Galland, 1670 yılında elçilikte çalışmak üzere İstanbul'a gelmiştir. Osmanlı topraklarında çeşitli yerlere seyahat ederek gözlemlerini kaydeden Galland'ın yazdıkları, günümüzde birçok konuda yararlanılan kaynaklar arasındadır.

Bir papaz ve bilim adamı olan Dr. John Covel de Osmanlı topraklarına Galland ile aynı yıl adım atmış, asıl amacı Ortodoks kilisesini incelemek olmakla beraber tuttuğu günlüklerde Türk toplumuna dair çeşitli bilgilere yer vermiştir.

Kısaca ifade etmek gerekirse, Galland'ın yalın bir üslupla ve genellikle ayrıntıya girmeden çok çeşitli konulara değindiğini söylemek mümkündür: Kan alma, otopsi, veba, sıtma, böbrek taşı alma, ilaç yapımında kullanılan bitkiler gibi doğrudan hastalık ve tedaviyle ilgili bilgilerin yanı sıra saray ve yüksek tabaka insanlarının zehirlenme korkusu gibi algıya yönelik bilgiler verir, Türklerin ve Fransızların hastalığa karşı tutumlarını karşılaştırır.

Dr. Covel ise detaycı ve betimleyici bir anlatımla daha çok, Galland'ın da özel olarak değindiği bir konuya, vebaya odaklanır. Seyyah, hastalığın yayılma şekli, insanların bu hastalığa karşı tutumları gibi konuları da ele almıştır. Bunun yanında Osmanlı egemenliğinde yaşayan Rum, Ermeni, Yahudi ve Türklerin batıl itikatlarından, hastalığa karşı tepkilerinden, birbirleri ile olan benzerlik ve farklılıklarından da bahseder. Kısacası Fransız seyyah, Türklerin ve kendi milletinin hastalığa karşı tutumlarının bir kıyaslamasını yaparak o dönemle ilgili bilgi verirken "Papaz'ın Günlüğü" daha geniş bir bakış açısıyla çeşitli milletlerin hastalığa karşı tepkisine değinmiştir.

Bu bildirinin amacı, aynı yıllarda Osmanlı sınırları içerisinde bulunan bu iki Batılı seyyahın gözlemleri sonucu elde ettikleri bilgiler üzerinden Osmanlı ülkesindeki hastalıklar ve tedavi usullerini karşılaştırmalı bir incelemeye tâbi tutmaktır.

Illnesses and Cure Methods on the Land of Ottoman at the End of the 17th Century according to Galland and Covel

Antoine Galland, a French orientalist and archeologist famous for the translation of "One thousand and one Nights" in the west, comes in 1670 to Istanbul, in order to work at the embassy. His written observations, during visiting different cities within the Ottoman territory are the references, which are used even today.

The priest and scientist Dr. John Covel comes to land of Ottoman in the same year with Galland, in order to examine the Orthodox Church. Different information related to the Turkish society is found in his diary.

Briefly said that, Galland writes about a lot of subjects with a simply style, without details. He gives information about bloodletting, autopsy, pest, malaria, nephrotomy, like plants used in the production of medicines, about illness and cure directly, as well as the iophobia of upper- class, compares the Turkish and French's attitude against illness.

As for Dr. Covel, he focused mostly on pest, a subject also mentioned specially by Galland, with a detailed and descriptive explanation. Besides, the traveler deals with the subject as spreading form of illness, people's attitude against the contagious illnesses. He also mentions the reactions to illnesses, superstitions, the similarities and the differences of Greeks, Armenians, Jews and Turks under the Ottoman sovereignty.

Briefly, the French traveler compares the Turkish and his own nation's attitude against illnesses and informs about that period. And "The Priest's Diary" refers to the attitudes of different nations against the illnesses in a different point of view.

The purpose of this study is to examine the illnesses and the cure methods on land of Ottoman comparatively according to the observations of the two westerner travelers, who were within the Ottoman territory in the same years.

YÜCEKAYA, Hüsnü

Osmanlı Yerel İpek Üretiminin İthal İran İpeği Karşısındaki Durumu ve Problematiği

Osmanlı ipekçiliğinin İran ithalatı ile başladığı bilinmektedir. İran'da üretilen ipek kozaları genelde ham olarak Osmanlı Devleti'ne getirilmekteydi. Amasya ve Bursa gibi şehirlerde bir kısım işlemlerden geçirilerek Halep, Bursa gibi merkezlere ve Avrupa'ya ihraç edilmekteydi. Burada araştırılması gereken önemli hususlardan ilki, İran'dan ithal ikame olarak temin edilen, ipeğin yerel üretimine ne zaman başlandığı ve bu üretimin zaman içinde değişen boyutudur. Bu konudaki genel kanaat İran ipeğine bağlılığın ilânihaye devam ettiğidir. İpeğin, Osmanlı İran ilişkilerinde stratejik bir argüman olarak kullanıldığı dönemler bilinmektedir. Bu denli siyasi, iktisadi fırtınalar karşısında, Osmanlı idarecilerinin ve imalatçılarının gerekli tedbirleri almadığını varsaymak hatalı olacaktır.

Bu çalışma iki merhalede ele alınacaktır. İlk olarak Osmanlı devletinde önemli ipek üreticisi şehirlerden biri olan Amasya'ya odaklanılacaktır. Amasya şehri Bursa'dan sonra muhtemelen en önemli ipek üreticisi şehirdir. Bir prototip mahiyetinde Amasya şehrine ait şer'iyye sicilleri 1500'lü yıllardan itibaren taranacaktır. Özellikle 1700- 1900 yılları arasında bulunan siciller onar yıllık periyotlarla incelenecektir. Tereke kayıtlarında, miras bölüşümü tutanaklarında dut bağları, böcekhane kayıtları, ham koza, ipekli kumaşlar belirtilmektedir. Elde edilen sonuçların istatistikî verileri daha önceki ve sonraki dönemlerle kıyaslanacaktır. Ortaya çıkacak skala bu hususta belli kanaatlerin oluşmasını sağlayacaktır. Çalışmanın ikinci kısmında ise mevzu ile ilgili problem ortaya konulacaktır. Belirtilen şehir örnekleri üzerinden hareketle Osmanlı ipekçiliğinin, boyutu problemi ve çözüm problematiği üzerine bazı tahlillerde ve önermelerde bulunulacaktır. Bir örneklem mahiyetinde Amasya şehri ölçeğinde nispeten berraklaşan durum diğer önemli ipek üreticisi şehirlerde de yürütülürse genel görüntü net olarak ortaya konulabilir.

The Status and Problematics of Local Ottoman Silk Production Vis-A-Vis Iranian Silk

It is known that Ottoman sericulture started with Iranian imports. Being processed in such cities as Amasya and Bursa they were exported to such centers as Aleppo and Bursa and to Europe. The first of the important questions that need to be researched at this point is when the local production of the silk that was supplied from Iran in the form of import substitution began and how this production changed over time. This study will be handled in two stages. Firstly, the focus will be directed on Amasya, one of the major silk producing cities in the Ottoman Empire. As a prototype, the Islamic court registers of the city of Amasya will be reviewed from 1500s onward. Especially the registers dating from between the years of 1700 and 1900 will be examined in decade-long periods. In registers of inherited estates, in reports of division of inheritance, mulberry fields, records of silkworm breeding houses, raw cocoons and silk fabrics are noted. The statistical data of the acquired results will be compared with previous and later periods. In the second part of the study, based on the indicated cities, some analyses and propositions on the problem of the size of Ottoman sericulture and the solution of the problematics will be made. If the situation that becomes relatively clarified in the context of the city of Amasya as a sample is conducted for other silk-producing cities, then the overall picture can be revealed more clearly.

Katılımcılar Listesi

SOYİSİM	İSİM	ÜNİVERSİTE	ÜLKE	E-POSTA
Abd El Razek	Mohammed Mansour	Cairo University	Eygpt	mansour.arch22@yahoo.com
Abujazar	Ebtihal M.	Marmara Üniversitesi	Türkiye	ebtihal.jazar@gmail.com
Akalın	Durmuş	Pamukkale Üniversitesi	Türkiye	dakalin@pau.edu.tr
Akkese	Ayten	Gazi Üniversitesi	Türkiye	ayten_akkese@hotmail.com
Akkuş	Süleyman	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	sakkus@sakarya.edu.tr
Albayrak	Gökçen Coşkun	Marmara Üniversitesi	Türkiye	gokcenca@marmara.edu.tr
Alkan	Ercan	Marmara Üniversitesi	Türkiye	alkanercan@gmail.com
Altıntaş	Ayten	İstanbul Üniversitesi	Türkiye	aaytenaltintas@gmail.com
Altıntaş	M. Abdülmennan	Fatih Üniversitesi	Türkiye	aaltintas@fatih.edu.tr
Altuğ	Orhan	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	hattatorhanaltug@gmail.com
Amedoski	Dragana	The Institute of History	Serbia	draganaamedoski@yahoo.com
Araz	Yahya	Dokuz Eylul Üniversitesi	Türkiye	yahyaaraz@gmail.com
Arıcı	Mustakim	İstanbul Üniversitesi	Türkiye	mustakimarici@gmail.com
Arık	Efe	İstanbul Arel Üniversitesi	Türkiye	efearik@gmail.com
Arıkan	Refik	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	Türkiye	refikarikan@gmail.com
Arrignon	Jean-Pierre	EHESS	France	jparrignon@wanadoo.fr
Arslantürk	H. Ahmet	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	Türkiye	ahmetarslanturk@gmail.com
Aslan	Taner	Aksaray Üniversitesi	Türkiye	taner.aslan4@gmail.com
Atçıl	Abdurrahman	İstanbul Şehir Üniversitesi	Türkiye	abdurrahmanatcıl@gmail.com
Atçıl	Zahit	The University of Chicago	USA	zatcil@uchicago.edu
Avcı	Ömer	Boğaziçi Üniversitesi	Türkiye	avciomer29@gmail.com
Aydın	Ahmet	Atatürk Üniversitesi	Türkiye	ahmeta@atauni.edu.tr
Aydın	Ayşe	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Türkiye	ayseaydin70@gmail.com
Aydın	Fuat	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	faydin@sakarya.edu.tr
Aydın	Mükerrem Bedizel	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	baydin@sakarya.edu.tr
Aydın	Seda	İstanbul Üniversitesi	Türkiye	sedaydin81@gmail.com
Aydın	Sena	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	Türkiye	senapekkendir@hotmail.com
Aydın Koç	Ayten	Gazi Üniversitesi	Türkiye	aytenaydin@gazi.edu.tr
Badat	Bilal	Prince's School of Traditional Arts	UK	bbadat@googlemail.com
Baktı	Ahmet Selman	Ordu Üniversitesi	Türkiye	selman_bkt@hotmail.com
Baş	Mehmet Şamil	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	Türkiye	mehmetsamil.bas@erdogan.edu.tr
Başaran	Bengi	İstanbul Teknik Üniversitesi	Türkiye	bengibasaran@gmail.com
Başarır	Özlem	Malatya Inönü Üniversitesi	Türkiye	ozlembasarir@hotmail.com
Başol	Samettin	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Türkiye	samettin.basol@gop.edu.tr
Batğı	Özlem	Gazi Üniversitesi	Türkiye	ozlembatgi@gmail.com
Batman	Orhan	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	obatman@sakarya.edu.tr
Baycar	Kazım	University of Oxford	UK	kbaycar@gmail.com
Bayer	Selman	Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı	Türkiye	selmanbayer@gmail.com
Benafri	Chakib	İpek Üniversitesi	Türkiye	chaki.benafri@yahoo.fr
Benli	Ali	Marmara Üniversitesi	Türkiye	ali.benli@marmara.edu.tr
Benli	Şeyma	İstanbul Üniversitesi	Türkiye	sym.benli@gmail.com
Berber	Mehmet Akif	İstanbul Şehir Üniversitesi	Türkiye	makifberber@gmail.com
Bilgiç	Bestami S.	İpek Üniversitesi	Türkiye	bsbilgic@gmail.com
Bilirli	Tahir	Karabük Üniversitesi	Türkiye	tahirbilirli@karabuk.edu.tr
Bozkurt	Celil	Düzce Üniversitesi	Türkiye	c.bozkurt2000@hotmail.com
Bozkurt	Fatih	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	fatihbozkurt@sakarya.edu.tr
Bozok	Ela	İstanbul Bilgi Üniversitesi	Türkiye	elabozok@sabanciuniv.edu
Bölükbaşı	Ömerül Faruk	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	Türkiye	faruk.bolukbasi@bilecik.edu.tr

SOYİSİM	İSİM	ÜNİVERSİTE	ÜLKE	E-POSTA
Bulunur	**Kerim Ilker**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	ilkerbulunur@hotmail.com
Büke Hoşgör	**Sümeyye**	Ortadoğu Teknik Üniversitesi	Türkiye	shosgor@metu.edu.tr
Caka	**Eduart**	Center for Albenian Studies	Albania	cakaedi@gmail.com
Can	**Ömer Fâruk**	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi	Türkiye	omerfarukcan@gmail.com
Can	**Mine**	Kocaeli Üniversitesi	Türkiye	mine_can82@hotmail.com
Can Yüksel	**Zerhan**	Yıldız Teknik Üniversitesi	Türkiye	karabi@yildiz.edu.tr
Ceyhan	**Semih**	Marmara Üniversitesi	Türkiye	semihceyhan@yahoo.com
Cihan	**Ravza**	Marmara Üniversitesi	Türkiye	ravzacihan@gmail.com
Conte	**Giampaolo**	Roma Tre University	Italy	cntgpl@gmail.com
Coşgel	**Metin M.**	University of Connecticut	USA	metin.cosgel@uconn.edu
Çağlar	**Burhan**	University of Toronto	Canada	burhan.caglar@mail.utoronto.ca
Çağman	**Tahir**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	cagman@sakarya.edu.tr
Çakır	**İbrahim Etem**	Atatürk Üniversitesi	Türkiye	ietem.cakir@atauni.edu.tr
Çakmak	**Biray**	Uşak Üniversitesi	Türkiye	biray.cakmak@usak.edu.tr
Çam	**Mevlüt**	Vakıflar Genel Müdürlüğü	Türkiye	m.cam24@gmail.com
Çelik	**Bülent**	Adnan Menderes Üniversitesi	Türkiye	bcelik@adu.edu.tr
Çelik	**Gözde**	Yeditepe Üniversitesi	Türkiye	gcelik@yeditepe.edu.tr
Çelik	**Raziye**	Gazi Üniversitesi	Türkiye	rcelik@windowslive.com
Çetin	**Zozan**	Dokuz Eylul Üniversitesi	Türkiye	zozancetin@hotmail.com
Çınar	**Zafer**	İstanbul Arel Üniversitesi	Türkiye	zinar2000@gmail.com
Çınar	**Selime**	Marmara Üniversitesi	Türkiye	selime99@gmail.com
Çınar	**Hüseyin**	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Türkiye	hcinar06@gmail.com
Çınarcı	**Mehmet Nuri**	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Türkiye	mehmetnuriedb@gmail.com
Çiçek	**Muhammed Talha**	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	Türkiye	talhacicek@gmail.com
Çiftçi	**Özgür**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	ociftci@sakarya.edu.tr
Çileroğlu	**Birsen**	Gazi Üniversitesi	Türkiye	ciler@gazi.edu.tr
Çimen	**Ayşegül**	İstanbul Şehir Üniversitesi	Türkiye	aysegulcimen@std.sehir.edu.tr
Çolak	**Kamil**	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Türkiye	kcolak@ogu.edu.tr
Çöltü	**İlker**	Çukurova Üniversitesi	Türkiye	icoltu@gmail.com
Daş	**Mustafa**	Dokuz Eylul Üniversitesi	Türkiye	mustafa.das@deu.edu.tr
Daşçıoğlu	**Yılmaz**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	yilmazd@sakarya.edu.tr
Daşkıran	**Yaşar**	Ankara Üniversitesi	Türkiye	ydaskiran@hotmail.com
Del Zanna	**Giorgio**	Università Cattolica del Sacro Cuore	Italy	giorgio.delzanna@unicatt.it
Demir	**Ahmet**	Kırıkkale Üniversitesi	Türkiye	ademir38@gmail.com
Demir	**Mustafa**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	mdemir@sakarya.edu.tr
Demir	**Selçuk**	Atatürk Üniversitesi	Türkiye	selcuk.demir@atauni.edu.tr
Demir	**Tanju**	Adnan Menderes Üniversitesi	Türkiye	tdemir@adu.edu.tr
Demirgen	**Emel**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	emeld@sakarya.edu.tr
Demirli	**Ekrem**	İstanbul Üniversitesi	Türkiye	demirliekrem@yahoo.com
Demirtaş	**Bahattin**	Gazi Üniversitesi	Türkiye	bdemirtas2606@gmail.com
Demirtaş	**Hasan**	Vakıflar Genel Müdürlüğü	Türkiye	hasandemirtash@hotmail.com
Deniz	**Gürbüz**	Ankara Üniversitesi	Türkiye	deniz@divinity.ankara.edu.tr
Dığıroğlu	**Filiz**	Marmara Üniversitesi	Türkiye	filizdigiroglu@gmail.com
Doğan	**Mehmet**	Kırıkkale Üniversitesi	Türkiye	mdogan3@yahoo.com
Dologlou	**Anastasia**	Hellenic Republic Ministry of Culture, Education and Religious Affairs	Greece	anddolog@yahoo.gr
Dolunay	**Ahmet**	Yıldız Teknik Üniversitesi	Türkiye	dolunay@hotmail.com
Duman	**Soner**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	duman@sakarya.edu.tr
Durmuş	**Serap**	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Türkiye	serapdurmus@ktu.edu.tr

SOYİSİM	İSİM	ÜNİVERSİTE	ÜLKE	E-POSTA
Dündar	**Arzu**	Balıkesir Üniversitesi	Türkiye	arzudundar@balikesir.edu.tr
Düzgün	**Hüseyin**		İran	hmsadigh@yahoo.com
Efe	**Ayla**	Anadolu Üniversitesi	Türkiye	aefe@anadolu.edu.tr
Ekin	**Ümit**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	uekin@sakarya.edu.tr
Ekin	**Yunus**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	yekin@sakarya.edu.tr
El Khili	**Abdelhay**	Mohammed V University	Morocco	abdelhayelkhili@yahoo.fr
Eliaçık	**Muhittin**	Kırıkkale Üniversitesi	Türkiye	meliacik63@kku.edu.tr
Elibol	**Numan**	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Türkiye	nelibol@ogu.edu.tr
Emen	**Huriye**	Muğla Üniversitesi	Türkiye	huriyeemen@gmail.com
Emre	**Havva**	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi	Türkiye	havvaemre89@gmail.com
Ercan	**Hüseyin Onur**	Marmara Üniversitesi	Türkiye	honurercan@gmail.com
Erdoğan	**Mert Can**	Kırıkkale Üniversitesi	Türkiye	historianturk@gmail.com
Erdoğdu	**Teyfur**	Yıldız Teknik Üniversitesi	Türkiye	teyfur@gmail.com
Ergenç	**Özer**	Bilkent Üniversitesi	Türkiye	oergenc@bilkent.edu.tr
Ergene	**Boğaç A.**	The University of Vermont	USA	bogac.ergene@uvm.edu
Ergüzel	**Mehmet Mehdi**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	merguzel@sakarya.edu.tr
Erkmen	**Aslıhan**	İstanbul Teknik Üniversitesi	Türkiye	erkmena@itu.edu.tr
Ertaş	**Mehmet Yaşar**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	myertas@sakarya.edu.tr
Eski	**Hüseyin**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	heski@sakarya.edu.tr
Fazlıoğlu	**Şükran**	Marmara Üniversitesi	Türkiye	shukrankaya@gmail.com
Fevzi	**Firuz**	Kabil Devlet Üniversitesi	Afganistan	firuz6262@gmail.com
Fırat	**Hasan Baran**	İstanbul Teknik Üniversitesi	Türkiye	hbaranf@gmail.com
Gavra	**Eleni G.**	University of Macedonia	Greece	egavra@uom.gr
Gozalova	**Nigar**	Azerbaijan National Academy of Sciences	Azerbaijan	nigar22@gmail.com
Gökatalay	**Semih**	Ortadoğu Teknik Üniversitesi	Türkiye	gsemih@metu.edu.tr
Gökmen	**Ertan**	Celal Bayar Üniversitesi	Türkiye	ertan.gokmen@cbu.edu.tr
Görgün	**Tahsin**	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi	Türkiye	tahsingorgun@yahoo.com
Gülaçar	**Ayşe Güher**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	guhergulacar2012@hotmail.com
Güldemir	**Osman**	Anadolu Üniversitesi	Türkiye	osmanguldemir@gmail.com
Güleç	**İsmail**	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	Türkiye	ismail.gülec@medeniyet.edu.tr
Gülsoy	**Ersin**	Atatürk Üniversitesi	Türkiye	gulsoy@atauni.edu.tr
Güman	**Osman**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	oguman@sakarya.edu.tr
Gümüş	**Kudret Safa**	Aksaray Üniversitesi	Türkiye	kudretsafagumus@aksaray.edu.tr
Gündoğdu	**İsmail**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	gundogdu@sakarya.edu.tr
Gündüz	**Tufan**	Hacettepe Üniversitesi	Türkiye	tufan@hacettepe.edu.tr
Güneş	**Özlem**	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	Türkiye	ozlem.gunes@izu.edu.tr
Güneş	**Hasan Hüseyin**	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye	hasan.h.gunes@gmail.com
Güneş Avşin	**Gülcan**	Hitit Üniversitesi	Türkiye	avsin.gulcan@gmail.com
Güneş Yıldız	**Melek**	Marmara Üniversitesi	Türkiye	melekyildiz1@gmail.com
Gürkan	**Emrah Safa**	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi	Türkiye	emrahsafagurkan@gmail.com
Hafez	**Melis**	Virginia Commonwealth University	USA	mhafez@vcu.edu
Hatipoğlu	**Aysun**	Aksaray Üniversitesi	Türkiye	ahatipoglu@aksaray.edu.tr
Hasçelik	**Birsel**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	hascelik@sakarya.edu.tr
Hayajneh	**Eman**	University of Jordan	Jordan	ihayajneh@hotmail.com
Haykıran Sarıbey	**Aysun**	Adnan Menderes Üniversitesi	Türkiye	aysunsaribey@gmail.com
Işıldak	**Erol**	Mimar Sinan Üniversitesi	Türkiye	erol.isildak@hotmail.com
Işın	**Priscilla Mary**		Türkiye	mary.isin@gmail.com
Işık	**Nermin**	Selçuk Üniversitesi	Türkiye	nermin@selcuk.edu.tr
İlhan	**Enes**	Gazi Üniversitesi	Türkiye	enessilhan2@gmail.com

SOYİSİM	İSİM	ÜNİVERSİTE	ÜLKE	E-POSTA
İlter	Elif	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	elif.ilter61@gmail.com
İnan	Göker	Süleymaniye Kütüphanesi	Türkiye	gokerinan@hotmail.com
İnan	Ruhi	University of Jordan	Jordan	ruhiinan@hotmail.com
İnan Kebeli	Sevim	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Türkiye	sevimk@uw.edu
İnanır	Ahmet	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Türkiye	ahmet.inanir52@gop.edu.tr
İnbaşı	Mehmet	Erciyes Üniversitesi	Türkiye	mehmetinbasi@gmail.com
İnce	İrfan	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	iince@sakarya.edu.tr
İnce	Mustafa	İstanbul Teknik Üniversitesi	Türkiye	incemust@yahoo.com
İpşirli	Mehmet	İstanbul Medipol Üniversitesi	Türkiye	mipsirli@medipol.edu.tr
İskenderoğlu	Muammer	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	muammeri@sakarya.edu.tr
İzgi	Mahmut Cihat	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	cihatizgi@gmail.com
Jones	Adrian	La Trobe University	Australia	adrian.jones@latrobe.edu.au
Kabashi	Shasivar	İstanbul Üniversitesi	Türkiye	shasivarkabashi@gmail.com
Kadı	İsmail Hakkı	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	Türkiye	ismailkadi@gmail.com
Kahraman	Nufreddin	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	Türkiye	nurfeddin.kahraman@bilecik.edu.tr
Kalaycıoğulları	İnan	Ankara Üniversitesi	Türkiye	ikalayci@ankara.edu.tr
Kara	Yakup	Marmara Üniversitesi	Türkiye	yakupkara86@gmail.com
Karabaşoğlu	Cemal	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	cemalk@sakarya.edu.tr
Karaismailoğlu	Adnan	Kırıkkale Üniversitesi	Türkiye	adnankaraismailoglu@yahoo.com
Karaman	Fikriye	İstanbul Şehir Üniversitesi	Türkiye	ikriyekaraman@std.sehir.edu.tr
Karta	Nurullah	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Türkiye	nurullahkarta25@mail.com
Kaya	Süleyman	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	suleymankaya@ sakarya.edu.tr
Kazan	Hilal	İstanbul Üniversitesi	Türkiye	hllkzn@yahoo.com
Kazaz	Emriye	Atatürk Üniversitesi	Türkiye	emriyekazaz@atauni.edu.tr
Kerimova	Sevil	Azarbayjan Tourism and Management University	Azerbaijan	sevil.kerimova@mail.ru
Keser	Ulvi	Girne Amerikan Üniversitesi	Kıbrıs	ulvi.keser@gmail.com
Keskin	Yasemin	Balıkesir Üniversitesi	Türkiye	yaseminkeskin77@gmail.com
Keskinkılıç	Erdoğan	Fatih Üniversitesi	Türkiye	ekeskinkilic@fatih.edu.tr
Khairi	Abuzar	Jamia Millia Islamia	India	akhairi@jmi.ac.in
Khanzadeh	Masoumeh	Nuh Naci Yazgan Üniversitesi	Türkiye	mkhanzadeh@nny.edu.tr
Kherani	Leila	University of Algiers	Algeria	l.kheirani@hotmail.com
Kılıç	Ümit	Atatürk Üniversitesi	Türkiye	umit.kilic@atauni.edu.tr
Kılıçaslan	Hâcer	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	hacerkilicaslan@sakarya.edu.tr
Kıranlar	Safiye	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	skiranlar@gmail.com
Kırmızı	Abdülhamit	İstanbul Şehir Üniversitesi	Türkiye	abdulhamitkirmizi@sehir.edu.tr
Koç	Ferdi	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	fkoc@sakarya.edu.tr
Koç Keskin	Neslihan	Gazi Üniversitesi	Türkiye	neslihank@gazi.edu.tr
Koçak	Zülfiye	Bitlis Eren Üniversitesi	Türkiye	zkocak@beu.edu.tr
Korkmaz	Nurseli Gamze	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Türkiye	nurseligamze@gmail.com
Köksel	Behiye	Gaziantep Üniversitesi	Türkiye	behiyekoksel27@hotmail.com
Kudat	Aydın	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Türkiye	aydinkudat@hotmail.com
Kumartaşlıoğlı	Satı	Balıkesir Üniversitesi	Türkiye	satileri@hotmail.com
Kurt	Ali Vasfi	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	avkurt@sakarya.edu.tr
Kurt	Burcu	İstanbul Teknik Üniversitesi	Türkiye	burcukurt@itu.edu.tr
Kurt	Menderes	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	kurtmndrs@gmail.com
Kurtaran	Uğur	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	Türkiye	ugurkurtaran@gmail.com
Kutluer	İlhan	Marmara Üniversitesi	Türkiye	kutlueri@yahoo.com
Küçük	Murat	Ankara Üniversitesi	Türkiye	muratkucuk25@gmail.com

SOYİSİM	İSİM	ÜNİVERSİTE	ÜLKE	E-POSTA
Küçük	**Ülkü**	Marmara Üniversitesi	Türkiye	u_kucuk46@hotmail.com
Küçükkalay	**A. Mesud**	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Türkiye	mkucukkalay@gmail.com
Mahmudov	**Sherzodhon**	Özbekistan İlimler Akademisi Tarih Enstitüsü	Özbekistan	mahmudovsh@gmail.com
Martelli	**Fabio**	Università di Bologna	İtalya	fabio.martelli3@unibo.it
Masarwa	**Alev**	University of Münster	Germany	bagdad1@hotmail.de
Matara	**Birsel**	Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi	Kıbrıs	bmatara@ciu.edu.tr
Memiş	**Mehmet**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	mmemis@sakarya.edu.tr
Mermer	**Kenan**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	kmermer@sakarya.edu.tr
Michael	**Michalis N.**	University of Cyprus	Cyprus	michaelm@ucy.ac.cy
Molnar	**Mónika F.**	Hungarian Academy of Sciences	Hungary	monikafmolnar@gmail.com
Mustafa	**Süheyla Nil**	Marmara Üniversitesi	Türkiye	suheyla.mustafa@marmara.edu.tr
Mustak	**Aykut**	Sabancı Üniversitesi	Türkiye	mustak@sabanciuniv.edu
Mutaf	**Abdülmecit**	Balıkesir Üniversitesi	Türkiye	mutaf@balikesir.edu.tr
Mutlu	**Merve**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	mrvmtl_@hotmail.com
Nizri	**Michael**	Ariel University	Israel	michaelniz@ariel.ac.il
Nuhoğlu	**Mehmet**	Yıldız Teknik Üniversitesi	Türkiye	mehmetnuhoglu77@hotmail.com
Nuro	**Kujtim**	Turkish Studies Association	Canada	kujtimnuro@hotmail.com
Öksüz	**Zehra**	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	Türkiye	zehra.oksuz@izu.edu.tr
Özbek	**Nadir**	Boğaziçi Üniversitesi	Türkiye	ozbekn@boun.edu.tr
Özcan	**Lütfi**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	lozcan@sakarya.edu.tr
Özdemir	**Bülent**	Balıkesir Üniversitesi	Türkiye	ottoman1300@hotmail.com
Özdemir	**Merve**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	merveozdemir@sakarya.edu.tr
Özdemir	**Öznur**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	oznurozdemir@sakarya.edu.tr
Özgen	**Muhammet Mithat**	Milli Savunma Bakanlığı	Türkiye	mmithatozgen@hotmail.com
Özkaya	**Sefa**	Marmara Üniversitesi	Türkiye	a.sefa.ozkaya@gmail.com
Özvar	**Erol**	Marmara Üniversitesi	Türkiye	erolozvar@marmara.edu.tr
Paich	**Slobodan Dan**	Artship Foundation	USA	sdpaich@artship.org
Paksoy	**Alaaddin F.**	Anadolu Üniversitesi	Türkiye	afpaksoy@gmail.com
Palos	**Joan-Lluis**	Universitat de Barcelona	Spain	palos@ub.edu
Parlaz	**Selim**	Pamukkale Üniversitesi	Türkiye	sparlaz@pau.edu.tr
PaviĆ	**Milorad**	University of Zadar	Croatia	milo.pavic@gmail.com
Penoni	**Francesca**	Sabancı Üniversitesi	Türkiye	fpenoni@sabanciuniv.edu
Polat	**Ahmet Emre**	İstanbul Üniversitesi	Türkiye	polataemre@gmail.com
Pongiluppi	**Francesco**	University of Rome	Italy	francesco.pongiluppi@uniroma1.it
Qasımov	**Cavid**	Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Şarkiyat Enstitüsü	Azerbaycan	cavidqasimli@yahoo.com
Rank	**Scott**	Central European University	Hungary	scottrank@gmail.com
Rauf	**Abdul**	University of Peshawar	Pakistan	abdulrauf@upesh.edu.pk
Rexha	**Iljaz**	University of Prishtina	Kosovo	iljazrexha@hotmail.com
Saji	**Natsuko**	The University of Tokyo	Japan	natsukosaji@gmail.com
Sandıkçıoğlu	**Tolunay**		Türkiye	tsandikcioglu@gmail.com
Sarı	**Mustafa**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	msari@sakarya.edu.tr
Sarı	**Nil**	İstanbul Üniversitesi	Türkiye	hnilsari@gmail.com
Samancı	**Özge**	Yeditepe Üniversitesi	Türkiye	ozge.samanci@yeditepe.edu.tr
Say Kula	**Seda**	Gebze Teknik Üniversitesi	Türkiye	s.kulasay@gtu.edu.tr
Saygın	**Duygu**	İstanbul Üniversitesi	Türkiye	duygu.saygin@istanbul.edu.tr
Serdaroğlu	**Serdar Ü.**	İstanbul Üniversitesi	Türkiye	srdroglu@gmail.com
Sofuoğlu	**Hadi**	Dokuz Eylul Üniversitesi	Türkiye	hadi.sofuoglu@deu.edu.tr
Söylemez	**Hatice**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	hsoylemez@sakarya.edu.tr

SOYİSİM	İSİM	ÜNİVERSİTE	ÜLKE	E-POSTA
Stanislavskyi	**Viacheslav**	The National Academy of Sciences of Ukraine	Ukraine	vvslavaua@ukr.net
Subaşı	**Turgut**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	subasi@sakarya.edu.tr
Supratman	**Frial**	İstanbul Üniversitesi	Türkiye	frialramadhan1@gmail.com
Süleyman	**Caner**	Gazi Üniversitesi	Türkiye	caner.slymn@gmail.com
Şahin	**Havanur**	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Türkiye	nursahin@comu.edu.tr
Şahin	**Haşim**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	hsahin@sakarya.edu.tr
Şakul	**Kahraman**	İstanbul Şehir Üniversitesi	Türkiye	kahramansakul@sehir.edu.tr
Şan	**Mustafa Kemal**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	mksan@sakarya.edu.tr
Şenel	**Şennur**	Gazi Üniversitesi	Türkiye	sennur@gazi.edu.tr
Şimşeker	**Somer Alp**	Boğaziçi Üniversitesi	Türkiye	sasimseker@yahoo.com
Şirin	**İbrahim**	Kocaeli Üniversitesi	Türkiye	sirinibrahim@gmail.com
Tahir	**Nuri Ali**	The University of Texas	USA	nuritahir@yahoo.com
Tan	**Nedim**	Marmara Üniversitesi	Türkiye	nedimtan@hotmail.com
Tantsis	**Anastasios**	Aristotle University of Thessaloniki	Greece	tassostan@hist.auth.gr
Tiryaki Bilgin	**Kübra**	İstanbul Üniversitesi	Türkiye	k.bilgin610@gmail.com
Togral	**Özge**	Akdeniz Üniversitesi	Türkiye	ozgetogral@gmail.com
Tok	**Alaaddin**	Yıldız Teknik Üniversitesi	Türkiye	alaaddintok@yahoo.com
Topaktaş	**Hacer**	İstanbul Üniversitesi	Türkiye	hacertopaktas@gmail.com
Tsekouras	**Paris**	Sabancı Üniversitesi	Türkiye	paristsekouras@sabanciuniv.edu
Tsotsos	**P. Georgios**	University of Macedonia	Greece	eotso55@otenet.gr
Tuğluca	**Murat**	Ahi Evran Üniversitesi	Türkiye	mtugluca@ahievran.edu.tr
Tulasoğlu	**Tülay**	Hacettepe Üniversitesi	Türkiye	gulaytulas@gmail.com
Tuluk	**Ömer İskender**	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Türkiye	otuluk@ktu.edu.tr
Turan	**Tufan**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	tturan@sakarya.edu.tr
Turanly	**Ferhad**	Kyiv-Mohıla Akademisi Ulusal Üniversitesi	Ukrayna	turanly@yahoo.com
Turgut	**Vedat**	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	Türkiye	vedat.turgut@bilecik.edu.tr
Türker	**Ömer**	Marmara Üniversitesi	Türkiye	om.turker@gmail.com
Türkhan	**Mehmet Sait**	İstanbul Üniversitesi	Türkiye	saitmehmet@gmail.com.
Uğur	**Yunus**	İstanbul Şehir Üniversitesi	Türkiye	yunusugur@sehir.edu.tr
Ulaş	**Tayfun**	Bilkent Üniversitesi	Türkiye	tayfunhis@yahoo.com
Uslu Sinanlar	**Seza**	Yıldız Teknik Üniversitesi	Türkiye	sinanlar@yildiz.edu.tr
Uyar	**Mehmet**	Ondokuz Mayız Üniversitesi	Türkiye	uyarmehmet77@gmail.com
Ünal	**Mehmet Ali**	Pamukkale Üniversitesi	Türkiye	maunalus@yahoo.com
Ürün	**Nurettin**	Yıldız Teknik Üniversitesi	Türkiye	urunurettin@hotmail.com
Valerio	**Sebastiano**	Università di Foggia	Italy	sebastiano.valerio@unifg.it
Violante	**Francesco**	Università di Foggia	Italy	francesco.violante@unifg.it
Vlašić	**Andelko**	Koç Üniversitesi	Türkiye	andelko.vlasic@gmail.com
Yaltırık	**Mehmet Berk**	Trakya Üniversitesi	Türkiye	mehmetberkyaltirik@gmail.com
Yaslıçimen	**Faruk**	Ludwig Maximilian University	Germany	yaslicimen@gmail.com
Yaşar	**Ahmet**	Fatih Üniversitesi	Türkiye	ayasar@fatih.edu.tr
Yaşar Tunç	**Fatma**	Yıldız Teknik Üniversitesi	Türkiye	fatmatuncyasar@gmail.com
Yavuz	**Faruk**	Vakıflar Genel Müdürlüğü	Türkiye	caresgal@gmail.com
Yavuz	**Nihal**	Başkent Üniversitesi	Türkiye	nihal@baskent.edu.tr
Yazıcı	**Ömür**	Pamukkale Üniversitesi	Türkiye	oyazici@pau.edu.tr
Yelçe	**N. Zeynep**	Sabancı Üniversitesi	Türkiye	zeynepyelce@sabanciuniv.edu
Yener	**Emir**	İstanbul Üniversitesi	Türkiye	emirvonyener@gmail.com
Yıldırım	**Abdullah**	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	Türkiye	abdullah.yildirim@medeniyet.edu.tr
Yıldız	**Gültekin**	İstanbul Üniversitesi	Türkiye	gltekiny@yahoo.com
Yılmaz	**Ali**	Marmara Üniversitesi	Türkiye	ayilmaz@marmara.edu.tr

SOYİSİM	İSİM	ÜNİVERSİTE	ÜLKE	E-POSTA
Yılmaz	**Coşkun**	Marmara Üniversitesi	Türkiye	coskun.yilmaz@marmara.edu.tr
Yılmaz	**Hakan**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	hakanyilmaz.makale-iletisim@hotmail.com
Yılmaz	**Mervenur**	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi	Türkiye	mrvnr06@gmail.com
Yılmaz Demirci	**Tuğba**	İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi	Türkiye	tuba.demirci@kemerburgaz.edu.tr
Yılmaz Öztürk	**Şenay**	Trakya Üniversitesi	Türkiye	senayozturk_6577@hotmail.com
Yiğit	**Ahmet**	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Türkiye	ayigit39@hotmail.com
Yolun	**Murat**	Boğaziçi Üniversitesi	Türkiye	muratyolun@gmail.com
Yurdakul	**İlhami**	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	Türkiye	ilhami.yurdakul@bilecik.edu.tr
Yücedağ	**Gülcan**	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	glcnycdg@gmail.com
Yücekaya	**Hüsnü**	Gazi Üniversitesi	Türkiye	husnuyucekaya@gazi.edu.tr